



# **De reglementen en besluiten voor de Nederlandsche Hervormde Kerk**

<https://hdl.handle.net/1874/235130>

DE REGLEMENTEN  
EN  
BESLUITEN  
VOOR DE  
NEDERLANDSCHE  
**HERVORMDE KERK,**

MET AANTEEKINGEN  
EN EEN UITVOERIG REGISTER VOORZIEN

DOOR

**G. BRUNA,**  
*Predikant te HASSELT.*

VIERDE, VERMEERDERDE EN VERBETERDE  
DRUK.

TE ZWOLLE, BIJ  
VAN HOOGSTRATEN & GORTER.

1871.

mm 11906

Hist. Eccles.  
Oct. n° **1169<sup>B</sup>**





*Thurston*  
*8-1169 b*

DE REGLEMENTEN

EN

BESLUITEN

VOOR DE

HERVORMDE KERK.

RIJKSUNIVERSITEIT UTRECHT



0478 5832

DE REGLEMENTEN

EN

BESLUITEN

VOOR DE

NEDERLANDSCHE

HERVORMDE KERK.

Met Aanteekeningen en een zeer uitvoerig op nieuw  
bewerkt alphabetisch Register voorzien.

DOOR

G. BRUNA,

*Predikant te Hasselt.*

—

VIERDE, VEEL VERMEERDERDE EN VERBETERDE DRUK



—

TE ZWOLLE, BIJ

VAN HOOGSTRATEN & GORTER.

1871.





## Uit het Voorberigt voor den eersten druk.

*De herziening onzer kerkelijke reglementen spoedt ten einde. Die nog herzien moeten worden zijn weinige en niet de meest belangrijke. Van de herziene zijn vele reeds ingevoerd en de andere staan eerlang ingevoerd te worden. Daarom zullen wel velen met mij wenschen van dezelve eene verzameling te hebben. Ik althans meende niet te mogen weigeren, toen ik door den uitgever verzocht werd, mij met de verzameling en regeling te belasten van eene door hem voorgenomene uitgaaf der genoemde reglementen in zak-formaat.*

*Men ontvangt in dit werkje eene volledige verzameling van Reglementen, benevens alle de Koninkl. en Synodale besluiten, Ministerieele Circulaires en Synodale wijzigingen en explicaties, wier kennis voor de onderscheiden Bestuurders der Hervormde Kerk noodig kan geacht worden.*

*Mijn plan, om in eene inleiding de geschiedenis der herziening onzer kerkelijke wetten mede te deelen, heb ik laten varen, omdat in de behoefte daaraan voorzien wordt door den Heer H. M. C. VAN OOSTERZEE in zijn „Handboek van het Kerkregt.” Ook vindt men daaromtrent veel belangrijks bij den Hoogleeraar MUURLING in diens voortreffelijke „Practische Godgeleerdheid,” § 179 en volgg. <sup>1)</sup>*

*Wat betreft het Register, ik heb mij bij het vervaardigen van hetzelfde vooral ten doel gesteld: volledigheid met beknoptheid te vereenigen. Dat*

<sup>1)</sup> Voeg hierbij thans vooral: J. J. PRINS, het Kerkrecht der Nederlandsche Hervormde Kerk, Leiden bij S. C. VAN DOESBURGH, 1870, bl. 26 en volgg.

*mij daarbij het uitvoerig register van den Heer UDEN MASMAN goede dienst heeft bewezen, erken ik met dankzegging. Toch zal men hier, bij veel grootere beknoptheid, natuurlijk meerdere zaken vinden, daar mijn register moet dienen voor eene volledige verzameling onzer Kerkelijke verordeningen, van welke de Heer UDEN MASMAN slechts sommigen heeft gegeven.*

*Ten slotte verklaar ik gaarne, dat mij alle aanmerkingen en mededeelingen welkom zullen zijn, welke dienen kunnen om dit werkje te doen worden een volledig en gemakkelijk handboekje voor allen, aan welke het bestuur in de Nederlandsche Herv. Kerk is opgedragen.*

Hasselt, den 18 Sept. 1860.

### Voorberigt voor den vierden druk.

*Veel later dan ik gedacht had verlaat de tweede afdeeling mijner verzameling van „DE REGLEMENTEN EN BESLUITEN VOOR DE NEDERLANDSCHE HERVORMDE KERK” de pers, en wordt daarmee dit werkje ten vierden male compleet. En toch misschien nog te vroeg om gedurende eenigen tijd op volledigheid aanspraak te kunnen maken. Maar ik mogt, na de uitvaardiging der jongste Besluiten omtrent de verhouding tusschen Kerk en Staat, de bezitters der eerste afdeeling niet langer laten wachten en geef nu wat ik in de gegeven omstandigheden geven kon, de Besluiten die thans geldig zijn en onder deze verscheidene uit den laatsten tijd; de niuwe Reglementen, sedert den druk der eerste afdeeling uitgevaardigd, en alle de veranderingen gedurende denzelfden tijd in de vroeger uitgevaardigde Reglementen gemaakt. Zoo is het Bijvoegsel bl. 321—362 nieuw; doch bovendien van de tweede afdeeling (zie de inhoudsopgaaf) § § 12; 36, C. en 38. Daarentegen heb ik bij nadere overweging gemeend, de Provinciale Reglementen voor*

de Kerkeraden niet te moeten opnemen, niet alleen omdat doorgaans ieder Kerkbestuurder aan het voor zijne Provincie bestemde genoeg heeft, maar ook omdat ik in dezen toch niets volledig kon geven, daar verscheiden Kerkbesturen in den laatsten tijd hunne Reglementen aanmerkelijk gewijzigd hebben en misschien zelfs in meerdere Provinciën, maar althans zeker in Zeeland een geheel nieuw Reglement staat ingevoerd te worden.

Wat betreft de wijzigingen, in de Reglementen der eerste afdeeling gemaakt, men vindt die bl. 350—362 sub Nos. 1—51; en men behoeft, om zich in de toepassing niet te vergissen, bij het te verbeteren artikel of woord slechts te verwijzen naar de bladzijde en het nummer, die de verbetering bevatten. Zoo schrijve men b. v. op bl. 4 naast het derde lid van art. 5: „Vgl. hierachter bl. 350, n<sup>o</sup>. 1”, naast het laatste lid van hetzelfde art.: „Vgl. bl. 350, n<sup>o</sup>. 2” enz.

Te gelijk met deze grootere volledige uitgave van „de Reglementen en Besluiten met aantekeningen en een zeer uitvoerig alphabetisch Regisier” verschijnt bij dezelfde uitgevers, bijzonder ten dienste van Kerkeraden, eene goedkope uitgave van DE REGLEMENTEN, waarbij alleen die Besluiten en sommigen zelfs verkort, alsmede die aantekeningen gevoegd zijn wier kennis voor Kerkeraden noodig mag geacht worden. Zoo zijn ook in het daarbij gevoegde alphabetisch Register die artikelen verkort welke uitsluitend de werkzaamheden enz. der Hoogere Kerkbesturen aanwijzen, zoodat deze grootere uitgaaf der Reglementen enz. van alle bestaanden wel de éénige zijn zal welke in de behoefte der meergenoemde Hoogere Kerkbesturen voorziet.

Hasselt,

G. BRUNA.

den 4 Febr. 1871.

VERKLARING VAN EENIGE GEBEZIGDE VERKORTINGEN.

A. R.	beteekent:	Algemeen Reglement.
Ampl.	„	Ampliatie.
Art.	„	Artikel.
Besl.	„	Besluit.
Best.	„	Bestuur.
Cand.	„	Candidaat.
Circ.	„	Circulaire.
Cl. B.	„	Classicaal Bestuur.
Coll.	„	Collegie.
Comm.	„	Commissie.
Cons.	„	Consulent.
Dep. of Depart.	„	Departement.
Disp.	„	Dispositie.
Gen.	„	Gemeente.
H. D.	„	Heilige Dienst.
H. d. S.	„	Handelingen der Synode.
I. w. g.	„	In werking getreden.
K. C.	„	Kerkelijke Courant.
Kr., Krr.	„	Kerkeraad, Kerkeraden, of Syn. Regl. voor de Kerkeraden.
K. W.	„	Kerkelijk Weekblad.
Min.	„	Ministerieel.
Miss.	„	Missive.
O. en T.	„	Opzigt en Tucht.
Prov. B.	„	Provinciaal Kerkbestuur.
Res.	„	Resolutie.
Syn. Ampl. of S. A.	„	Synodale Ampliatie.
Syn. B.	„	Synodaal besluit.
Syn. expl.	„	Synodale explicatie.
Vac.	„	Vacaturen. (Regl. op de)
Wijz.	„	Wijziging.

# INHOUD.

## Afdeeling I, Reglementen.

### HOOFDSTUK I.

*Het Bestuur over de Kerk, en de verhouding der Kerkbesturen tot den Staat en tot elkander.*

	Bl.
§ 1. Het Algemeen Reglement . . . . .	3.
§ 2. De koninkl. bekrachtiging van het A. R. . . . .	33.
§ 3. Het oordeel der Synode over die bekrachtiging . . . . .	37.
<i>Bijlage I.</i> Wet, regelende het toezigt op de Kerkgenootschappen . . . . .	41.
<i>Bijlage II.</i> Kon. B. omtrent de nadere regeling van de wijze van behandeling der zaken betreffende de Eerediensten . . . . .	329.

### HOOFDSTUK II.

*De zorg der Kerk voor de opleiding en bewaamheid van hare Leeraars en leden.*

§ 4. Het Reglem. op 't examen ter toelating tot de Evangelie-bediening . . . . .	45.
§ 5. De verordeningen op het prediken van Candidaten in de Godgeleerdheid . . . . .	57.
§ 6. Het Reglement op het Godsdienst-onderwijs. . . . .	58.

### HOOFDSTUK III.

*Het ontstaan, het bestuur en de verzorging der Gemeenten.*

§ 7a. Reglem. op de erkenning van Nieuwe Gemeenten . . . . .	323.
§ 7b. Reglem. op de benoeming van Ouderll. en Diakk. en de beroeping van Predd. . . . .	68.
§ 8. Het Synodaal Reglement voor de Kerkeraden. . . . .	71.
§ 9. Het Reglement op de Vacaturen . . . . .	85.
<i>Bijlage I.</i> Kon. Besl. betreffende de toekenning van Rijkstractement . . . . .	119.
<i>Bijlage II.</i> Min. Disp. omtrent de kennisgeving van Predikants-beroeping aan de Regering. . . . .	332.
§ 10. Het Reglement op het Hulppredikerschap . . . . .	121.

## HOOFDSTUK IV.

*Het beheer van kerkelijke goederen.*

§ 11.	Reglem. op het fonds ter voorziening in de geestelijke behoeften (a) . . . . .	326.
§ 12.	Het Synodaal Reglement voor de Diakoniën.	132.
§ 13.	Het Reglement op de Algemeene Weduwenbeurs . . . . .	138.
§ 14.	Het Reglement op de Classikale kosten .	143.
<i>Bijlage:</i>	Alg. Reglem. op het beheer der kerkelijke goederen (b) . . . . .	333.

## HOOFDSTUK V.

*Handhaving van Orde en Tucht.*

§ 15.	Het Reglement voor kerkelijk Opzicht en Tucht . . . . .	155.
§ 16.	Het Reglement op de Kerkvisitatie . .	175.

**Afdeeling II, Besluiten enz.**

## HOOFDSTUK I.

*Kerkbesturen.*

§ 1.	Kerkelijke correspondentie . . . . .	187.
	A. Besluit v. 3 Aug. 1853 omtrent de wijze van corresponderen tusschen kerkelijke lichamen . . . . .	187.
	B. Besluit v. 5 Aug. 1861 omtrent het vragen van inlichting bij hoogere Besturen . . . . .	190.
	C. Besluit van 12 Julij 1858 omtrent het correspondentschap voor de kerkelijke courant . . . . .	192.
§ 2.	Instructie voor Secretarissen en Scriba's.	193.
§ 3.	Kerkelijk zegel. . . . .	198.
§ 4.	Goedkeuring van godsdienstige geschriften.	199.
§ 5.	Authentisatie van Bijbeluitgaven . . .	199.
§ 6.	Bewaring van Archieven en van voorwerpen van kunst . . . . .	200.
§ 7.	Opgaaf van Gecommitteerden tot de ontvangst van vacatuur-gelden . . . . .	204.
§ 8.	Circulaires betrekkelijk de kerkelijke armverzorging . . . . .	206.
§ 9.	Handelwijze van Kerkeraden omtrent Candidaten tot de H. Dienst . . . . .	212.
§ 10.	Handelwijze van Kerkeraden omtrent hen, die zich willen afscheiden . . . . .	214.

(a) Het op bl. 127 en volgg. voorkomende Reglem. is vervallen.

(b) Het Kon. Besl., op bl. 150 en volgg. voorkomende, is vervallen.

		Bl.
§ 11.	Handelwijze van Kerkeraden ten opzichte van overgangen uit en tot de Hervormde Kerk . . . . .	216.
§ 12.	Circ. betreffende de beroeping van niet eervol ontslagen Predikanten . . . . .	220.

HOOFDSTUK II.

*Kerkgemeenten en kerkelijke goederen.*

§ 13.	Het voortdurend bestaan van Gemeenten, combinatiën, enz. . . . .	222.
§ 14.	Grensregeling . . . . .	224.
§ 15.	Pastorij- en kosterij-goederen . . . . .	225.
§ 16.	Tweede collecte, voor de kerk . . . . .	229.
§ 17.	Noodlijdende kerken en personen.	
	A. De overdragt van de kerkelijke liefdefonds en hunne administratie . . . . .	230.
	B. Circulaire aan de Kerkbesturen omtrent de jaarlijksche collecte voor dezelve . . . . .	233.
	C. Circulaire aan de Gemeenten ter aanbeveling van dezelve . . . . .	235.
	D. Adressen om ondersteuning-uit het fonds voor dezelve . . . . .	238.
	E. Spoed, met het indienen dier adressen te maken . . . . .	240.
§ 18.	A. Het vragen van autorisatie tot het aanvaarden van donatiën . . . . .	241.
	B. Uitbreiding van het Besluit daaromtrent . . . . .	243.
§ 19.	Vrijstelling van 4 pCt. huurwaarde . . . . .	245.
§ 20.	De uitoefening van heerlijke regten . . . . .	245.
§ 21.	De benoeming van geneeskundigen in godshuizen . . . . .	249.
§ 22.	Het gratis procederen . . . . .	252.

HOOFDSTUK III.

*Feestdagen en Eeredienst.*

§ 23.	Wet omtrent de vierdagen . . . . .	257.
§ 24.	Syn. Besluit omtrent de eeredienst in 't algemeen . . . . .	259.
§ 25.	Syn. Besluit omtrent de goede-vrijdagviering . . . . .	270.
§ 26.	Syn. Besluit omtrent den gedenkdag der Kerkhervorming . . . . .	272.
§ 27.	Dankdag wegens de overwinning bij Waterloo . . . . .	274.
§ 28.	's Konings verjaardag . . . . .	275.
§ 29.	Huwelijks-inzegening . . . . .	275.
§ 30.	De godsdienstige belangen der Zeevarenden . . . . .	277.
§ 31.	Instructie voor de Godsdienstoefeningen in de gevangenissen . . . . .	280.



§ 32.	Ambtsgewaad . . . . .	Bl. 284
-------	-----------------------	------------

## HOOFDSTUK IV.

*Voordeelen van Kerkelijke Besturen of Personen.*

§ 33.	Vrijdom van port enz. . . . .	287
§ 34.	Defroijementen voor Leden van hoogere Kerkbesturen . . . . .	292
§ 35.	Tractementen en pensioenen van Predikanten.	
	A. Waarborg dier tractementen door de Grondwet . . . . .	292
	B. Wijze van uitbetaling . . . . .	293
	C. Alterum tantum . . . . .	296
	D. Fonds tot verbetering der schraalste tractementen . . . . .	299
§ 36.	Kinder-, school- en academie-gelden . .	305
	A. Vaststelling dier gelden . . . . .	305
	B. Berekening en wijze van uitbetaling.	307
	C. Nieuw formulier van attest voor schoolgeld . . . . .	309
§ 37.	Vrijstelling der Theol. Studenten enz. van de militaire- en schuttersdienst . . .	312
§ 38.	De regeling der Predikantstractementen in Indië . . . . .	314

## BIJVOEGSEL.

§ 7a.	Zie boven bl. IX.	
§ 11.	" " " " " X	
Bijl. II tot Afd. I,	Hoofdstuk I. Zie boven bl. IX.	
Bijl. II tot het Regl. op de Vacaturen.	Zie boven bl. IX.	
Alg. Reglem. op het beheer der kerkelijke goederen enz. . . . .		333
Veranderingen in de Reglementen enz. . . . .		350
Alphabetisch Register . . . . .		363

## VERBETERINGEN.

Bl. 80	reg. 4 v. b.	staat: „overkomen”	lees: „overgekomen.”
„ 87	„ 1 v. o.	„ „32”	„ „22.”
„ 171	„ 19 v. b.	„ „verneemt”	„ „vermeent.”
„ 174	in het opschrift	„ § 14	„ † 15.
„ 176	„	„ † 15	„ † 16.
„ 182	reg. 9 v. b.	„ „toegezonden”	„ „terug gezonden.”
„ 356	„ 6 v. b.	„ „107”	„ „101.”
„ 359	„ 9 v. o.	„ „139”	„ „130.”

EERSTE AFDEELING.

---

DE

REGLEMENTEN.



## EERSTE HOOFDSTUK.

HET BESTUUR OVER DE KERK, EN DE VERHOUDING DER KERKBESTUREN TOT DEN STAAT EN TOT ELKANDER.

---

### §. 1.

#### ALGEMEEN REGLEMENT

VOOR DE

HERVORMDE KERK IN HET KONINGRIJK DER NEDERLANDEN.

---

### I.

#### ALGEMEENE BEPALINGEN.

Art. 1. De Nederlandsche Hervormde Kerk bestaat uit al de Hervormde Gemeenten (*a*) in het Koningrijk der Nederlanden, Waalsche, Presbyteriaansch-Engelsche en Schotsche, zoowel als Nederduitsche. [Art. 16]

Art. 2. Tot elke bijzondere Gemeente behooren:

die op belijdenis des geloofs tot lidmaten (*b*) zijn aangenomen;

die voor alsnog alleen door den doop in hare gemeenschap zijn ingelijfd;

die door geboorte uit Hervormde ouders, of door den overgang hunner ouders tot de Hervormde Kerk, gerekend worden tot eene bijzondere Gemeente in betrekking te staan;

die in eenige Evangelische Gemeente, hetzij hier te lande, hetzij elders zijn erkend, als behoorende tot de Hervormde Kerk, en van hunnen doop of hunne belijdenis door behoorlijke bewijzen hebben doen blijken.

---

(*a*) Over het blijven voortduren van Gemeenten, en het behoud van een' eigen Pred. zie Kon. Besl. v. 8 April 1814 betreffende de *Combinatiën* enz. in Afd. II van dit werk, § 12.

(*b*) *Lidmaten* zijn dus alleen die belijdenis hebben afgelegd, *leden* allen, die in de Herv. Kerk leven.

Art. 3. Deze allen blijven tot de Nederlandsche Hervormde Kerk behooren, zoolang zij niet door woord of daad ten duidelijkste toonen, zich van haar af te scheiden, (a) of door haar van hunne betrekking tot de Kerk vervallen zijn verklaard.

Art. 4. Het bestuur der Nederlandsche Hervormde Kerk wordt uitgeoefend:

- 1°. over de Gemeenten, door Kerkeraden;
- 2°. over meer Gemeenten vereenigd, door Classikale Besturen en Provinciale Kerkbesturen;
- 3°. over al de Gemeenten te zamen, door de Synode.

De belangen der Oost- en West-Indische Kerken zijn een voorwerp van de aanhoudende zorg der Synode van de Nederlandsche Hervormde Kerk. De betrekking dier Kerken tot de Synode blijft op den tegenwoordigen voet, tot dat zij nader meer kerkelijk kan worden geregeld. [Art. 56.]

Art. 5. De leden dezer Besturen worden benoemd door de Kerk, op de wijze, welke verder in de verschillende hoofdstukken van dit reglement is opgegeven. [Artt. 23, 37, 42, 48, en 56.]

Met uitzondering alleen van die der Kerkeraden [Kr., Art. 11.] en der Algemeene Synode, [Artt. 56 en 59] worden deze leden benoemd voor den tijd van drie jaren. Jaarlyks op den 1sten Januarij treedt een derde, of zoo na mogelijk een derde, van hen af.

Geen Predikant of Ouderling kan lid worden van een Provinciaal Kerkbestuur, dan na vroeger lid te zijn geweest of nog te zijn van eenig kerkelijk Collegie boven den Kerkeraad; en niemand zal tot Ouderling in een Classikaal Bestuur benoemd worden, dan die Ouderling is, of geweest is bij den Kerkeraad.

Niemand kan ten zelfden tijde lid zijn van een Classikaal Bestuur en van een Provinciaal Kerkbestuur.

Een lid van eenig Classikaal Bestuur, geroe-

---

(a) Vgl. hierbij de Syn. Res. van 14 Julij 1836 betreffende de handelwijs der Kerkeraden omtrent diegenen, die zich willen afscheiden in Afd. II, § 10.

pen wordende tot een Provinciaal Kerkbestuur, treedt, bij aanvaarding van deze benoeming, in de eerste betrekking af, en wordt door zijnen secundus vervangen.

Ter Synode kunnen, even als de leden van het Provinciaal Kerkbestuur, ook hunne secundi worden afgevaardigd. [Art. 56.] (a)

Art. 6. Aan elk der leden van de Besturen boven den Kerkeraad wordt een secundus (b) toegevoegd, die de vereischten (c) heeft om als lid op te treden.

Bij tijdelijke ontstentenis van den primus treedt de secundus voor hem op als gewoon lid.

Bij aftreding tusschentijds van den primus, wordt de secundus gewoon lid, (d) gedurende den diensttijd van den primus. (e)

(a) „Wat de Ouderlingen betreft, deze mogen ook uit de leden der Classikale Besturen worden gekozen.” (Syn., ampl.: v. 5 Aug. 1858).

(b) „Niemand mag te gelijkertijd *secundus* zijn van meer dan één lid eens Bestuurs” (Verkl. der Syn. Comm., goedgekeurd door de Synode d. 15 Julij 1858.)

(c) „Die *vereischten* heeft voor het Prov. Kerkbestuur hij niet, die alleen *secundus* en geen *lid* van een Class. Bestuur is of geweest is.” (Hand. d. Syn. v. 1854 bl. 29—31).

(d) [Dus geen secundus van den Praeses of Assessor, Praeses of Assessor. Vgl Art. 47.]

(e) De Synode had d. 21 Julij 1858 verklaard: „Wanneer een door de Classikale Vergadering benoemd lid van het Prov Kerkbestuur op het tijdstip zijner ontreding, ten gevolge van de eene of andere omstandigheid zijne betrekking niet aanvaard heeft, wordt de *secundus primus* en de *tertius secundus* tot de eerstvolgende vergadering der Classe, waarin een ander *primus* wordt benoemd, die zitting heeft gedurende den tijd, dat de eerstgenoemde in het Bestuur zitting zou gehad hebben.”

De Syn Comm. had daarop verklaard, 'at die handelwijze ook moest gevolgd worden als een lid van 't Class. Best, in Junij herkozen, met 1 Jan. niet bij vernieuwing kon optreden. (H. d. S. van 1859, Bijl. B., bl. 35)

Daarentegen verklaarde de Syn. den 23 Julij 1860 zich omtrent Art. 6 aldus:

„De Alg. Syn., door de Syn. Comm. opmerkzaam gemaakt op eene vergissing. die blijktens het vermelde in de Hand. v. 1858, bl. 46, 47 en 52, de Syn. van dat jaar geleid heeft tot eene verklaring en toepassing

De secundus van den Secretaris of Scriba vervangt alleen in het laatste geval den Secretaris of Scriba in zijne bijzondere betrekking. [Art. 47 en 49.] (a)

Als een secundus gewoon lid geworden is, verkiest de eerstvolgende vergadering van het bevoegde Collegie een ander tot zijn' secundus.

Art. 7. Van alle benoemingen wordt onverwijld kennis gegeven aan de nieuw benoemden.

Van de benoeming tot leden of secundi van eenig Bestuur boven den Kerkeraad wordt tevens zoo spoedig mogelijk berigt gezonden aan [het Ministeriëel Departement] (b) den Secretaris der Synode en de onderscheidene kerkelijke Besturen, die er belang bij hebben

Art. 8. Alle stemmingen in kerkelijke vergaderingen, ter vervulling van openstaande of openvallende plaatsen, geschieden door de tegenwoordig zijnde leden, en wel met gesloten briefjes.

van Art. 6. al. 3 van 't A. R., die zoowel met de wezenlijke bedoeling van deze alinea als met de slotbepaling van het Art. in tegenspraak is, acht, ter voorkoming van onvermijdelijke verwarring bij de verkiezingen in voorkomende gevallen, noodig te doen opmerken, dat het bedoelde Art. 6 volgens al. 2 en 3, duidelijk genoeg den primus *steeds* door zijn' secundus wil laten vervangen en wel voor den geheelen diensttijd van den primus, wanneer deze, — onverschillig of zulks vóór, dan na zijne werkelijke optreding plaats heeft, — buiten staat is zijne betrekking waar te nemen, waarom dan ook in de 5de al. of slotbepaling, niet de verkiezing van een' anderen primus, maar de verkiezing alleen van een' anderen secundus wordt voorgeschreven." (K. C. v. 11 Aug. 1860).

Nog is hier op te merken, dat de Syn. d. 7 Julij 1857 op de vraag: „of — als het oudste lid bij een Class. Best. in de tusschentijds opengevallen plaats van Assessor, en de secundus van den Assessor als lid opgetreden is [Vgl. Art. 47] — de door de Vergadering benoemde secundus moet worden toegewezen aan den fungerenden Ass., of aan het fungerend lid des Bestuurs" beslist heeft, dat de eerste zijn' secundus behoudt, en dat de nieuw benoemde secundus tot het fungerend lid behoort.

(a) Over de werkzaamheid van den Secretaris en den Scriba zie Afd. II, § 2.

(b) De woorden „het Minist. Depart." vervallen S. B. v. 13 Julij 1866, in werk getreden 1 Maart 1867.

Ter beslissing wordt gevorderd de volstreckte meerderheid der behoorlijk uitgebragte stemmen. Wanneer deze, na twee vrije stemmingen, bij eene derde tusschen de twee, die de meeste stemmen op zich vereenigd hadden, blijkt niet verkregen te kunnen worden, zal het lot beslissen. (a)

Voor elk lid en voor iederen secundus zal telkens afzonderlijk gestemd worden.

Art. 9. Geen kerkelijk Bestuur neemt enig besluit (b), dan bij tegenwoordigheid van twee derden zijner leden, tenzij de Vergadering, wegens ongenoegzaam getal van leden, reeds eenmaal was uiteengegaan, en ten tweeden male tot behandeling der zaak wettiglijk was opgeroepen.

Art. 10. De leden der kerkelijke Besturen stemmen in de vergaderingen, tot welke zij zijn afgevaardigd, altijd hoofdelijk, en zonder aan lastbrieven gehouden te zijn.

Elk lid is verplicht zijne stem bepaald uit te brengen, tenzij de Vergadering hem van die verplichting ontslaat.

Art. 11. De zorg voor de belangen, zoo van de Christelijke Kerk in het algemeen als van de Hervormde in het bijzonder, de handhaving harer leer, de vermeerdering der Godsdienstige kennis, de bevordering van Christelijke zeden, de bewaring van orde en eendragt, en de aankweeking van liefde voor Koning en Vaderland, moeten steeds het hoofddoel zijn van allen, die, in onderscheidene betrekkingen, met het kerkelijk bestuur belast zijn.

Art. 12. Geene algemeen verbindende reglementen, of veranderingen in de bestaande, kunnen worden vastgesteld dan door de Synode [Artt. 61 en 62.]

Indien deze reglementen of veranderingen be-

---

(a) „De hier genoemde volstreckte meerderheid van behoorlijk uitgebragte stemmen wordt niet gevorderd bij de plaatsing op *nominatiën*, welke vóór de benoeming worden gemaakt,” Syn. verkl. v. 4 Julij 1856.

(b) „De in dit Art. voorkomende bewoordingen laten niet toe, onderscheid te maken tusschen meer en min gewigtige *besluiten*” Syn. verkl. v. 30 Julij 1858.



palingen behelzen, die op de Classikale Vergaderingen of de Kerkeraden regtstreeks betrekking hebben, zullen de Kerkbesturen de consideratiën der Classikale Vergaderingen op die punten vragen, (a).

Geene bijzondere reglementen voor Provinciale ressorten, of veranderingen daarin, kunnen in werking worden gebragt, dan door de Provinciale Kerkbesturen, na de goedkeuring der Synode te hebben ontvangen;

geene bijzondere reglementen voor Classikale ressorten, of veranderingen daarin, dan door de Classikale Besturen, na de goedkeuring der Provinciale Kerkbesturen te hebben erlangd;

geene bijzondere reglementen voor de Ringen of veranderingen daarin, dan door de Ringsvergaderingen, na de goedkeuring van de Classikale Besturen te hebben ontvangen. [Art. 28.]

Deze goedkeuring van een hooger bestuur mag niet geweigerd worden, tenzij het blijken mogt, dat de bijzondere reglementen met de algemeene in strijd zijn.

Van alle zoodanige verordeningen en veranderingen zal kennis worden gegeven aan het (b) Ministeriëel Departement.

Dispensatie kan alleen gegeven worden van die bepalingen, welke uitdrukkelijk bij de reglementen zijn aangewezen, en op de wijze daarbij voorgeschreven.

Art. 13. De kerkelijke Besturen bepalen hunne werkzaamheden binnen de grenzen hunner bevoegdheid, zoodat zij niets behandelen, wat uitsluitend tot den werkring van een ander Collegie behoort. [Artt. 43, 1<sup>o</sup> en 44, 3<sup>o</sup>.]

Kerkelijke Besturen hebben het regt, in zaken, welke tot hunne bevoegdheid behooren, voorstellen in te dienen en voorlichting te vragen bij de in opklimmenden rang naastvolgende (c).

(a) „om door haar regtstreeks aan de Synode te worden opgezonden.” — Syn. ampl., d. d. 26 Julij 1855.

(b) Hier in te voegen de woorden: daartoe aangewezen” S B. v. 1863 in werk. getreden 1 Apr 1864.

(c) Over de wijze van corresponderen tusschen kerkel. lichamen zie het Syn. B. v. 3 Aug. 1853, in Afd. II,

De verlangde voorlichting (b) zal door deze zoo spoedig mogelijk worden gegeven. Eerstgenoemden zijn gehouden, de aangevraagde berigten, bescheiden en consideratiën zonder verwijl op te zenden.

Art 14. Een kerkelijk Bestuur, dat vermeent door de besluiten van een in opklimmenden rang volgend Bestuur bezwaard te zijn, heeft het regt, zich bij nog hooger te beklagen; doch is inmiddels gehouden, zich naar de ontvangene voorschriften te gedragen, ten ware de zaak in geschil bij einduitspraak niet meer zou kunnen worden gebracht in haar geheel. In dit laatste geval wordt hiervan onverwijld kennis gegeven zoo aan het Bestuur, waarover men zich beklaagt, als aan het Bestuur, waarbij de eindbeslissing behoort, en als dit laatste de Synode is, dan, in den tusschentijd dat zij niet is vergaderd, aan de Algemeene Synodale Commissie.

Art. 15. Iedere beslissing van een kerkelijk

---

§ 1, A. Over het *indienen van adressen aan de Synode om ondersteuning voor opbouw of herstellingen van kerkel. gebouwen* § 17, D. en E. Omtrent laatstgenoemde adressen om subsidie heeft de Syn. d. 8 April 1859 vastgesteld, dat zij uiterlijk d. 15 April moeten zijn ingekomen bij den *Secretaris der Synode*; en in 1862, dat de Gemeenten hunne aanvragen met de vereischte stukken *vóór het einde des jaars* zullen moeten indienen bij de Classikale Besturen, opdat deze die aanvragen met de noodige toelichtingen door de Provinciale Kerkbesturen *tijdig* kunnen opzenden aan de Alg. Syn. Comm. (K. C. v. 19 Julij 1862, No. 29.)

„*Alle andere adressen en voorstellen*, met uitzondering van die der Classik. Vergaderingen zullen *minstens veertien dagen vóór de opening der Synode* bij hare Secretaris moeten zijn ingezonden en zullen de later ingedienden niet in overweging komen, tenzij de Vergadering hun inhoud oordeelt van genoegzaam belang te zijn, om daartoe in aanmerking te worden genomen.” (Syn. B. v. 12 Julij 1851).

(a) „Die inlichting geven, behalve de Syn. Comm. ook de Prov. Kerkbesturen en Classikale Besturen, zonder dat zij daardoor kunnen geacht worden in eenig opzigt gepraejudiciëerd te hebben eene officiële uitspraak, waartoe zij later in dezelfde zaak zullen geroepen worden.” (Syn. Besl. v. 31 Julij 1858. K. C. v. 18 Sept. 1858).

Collegie is vatbaar voor hooger beroep bij het in opklimmenden rang volgend Collegie. [O. en T., Art. 33.]

Van beslissing, in hooger beroep gevallen, wordt geen nieuw appèl toegelaten, doch kan alleen vernietiging worden gevraagd, wegens schennis of verkeerde toepassing der reglementen. [O. en T., Art. 56.] (a)

Het verzoek tot vernietiging van uitspraken van Classikale en Provinciale Besturen, alsmede van de Waalsche Commissie en het Kerkbestuur van *Limburg*, wordt gedaan bij de Algemeene Synodale Commissie, die in dezen beslist. [Artt. 70, 3<sup>o</sup>. en 74; O. en T., Artt. 56 en 57.]

In geval van vernietiging wordt de zaak verzonden aan een ander Collegie; van gelijken rang, als dat de vernietigde uitspraak heeft geweest. Als ook dit Collegie uitspraak heeft gedaan, is de zaak definitief beslist. [O. en T., Artt. 58 en 59.]

De Synode, geroepen om, hetzij in eersten aanleg, hetzij in hooger beroep, uitspraak te doen, wordt bij uitloting verminderd op de helft harer leden. Indien van die uitspraak herziening wordt gevraagd, wordt de zaak voor de geheele Synode gebragt, die haar definitief beslist. [O. en T., Artt. 52—55.]

Art. 16. De Hervormde Gemeenten, in art. 1 genoemd, behoorende tot hetzelfde geheel, en onder hetzelfde gemeenschappelijk bestuur geplaatst, zullen echter, naar hare bijzondere behoeften en omstandigheden, hare afzonderlijke huishoudelijke inrigtingen kunnen hebben, onder de bepalingen in art. 12 voorkomende.

---

(a) „Onbevoegd zijn de kerkel. Besturen om cassatie te vragen van eene uitspraak in hooger beroep, waarbij hunne uitspraak vernietigd werd” Verkl. van de Alg. Syn. Comm. v. 19 Mei 1863, K. C. No. 21.

## II.

## BIJZONDERE BEPALINGEN.

## HOOFDSTUK I.

*Het Kerkelijk Bestuur in de enkele Gemeenten en de Ringen.*

Art. 17. De plaatselijke Gemeenten blijven bepaald binnen de grenzen, waarin zij nu bestaan, zoolang daarin, op wettige, bij dit reglement aangewezen, wijze, geene verandering zal gemaakt zijn. (a) De belangen van elke dier Gemeenten zijn toevertrouwd aan Predikanten, benevens Ouderlingen en Diakenen, die allen door lidmaatschap aan die Gemeenten behooren verbonden te zijn.

Bij langdurige ziekte of tijdelijk gemis van een' Predikant der Gemeente, zorgt de Ring, volgens de bepalingen van het Reglement op de Vacaturen, voor de vervulling van zijn dienstwerk.

## EERSTE AFDEELING.

*De Kerkeraden.*

Art. 18. In alle Gemeenten, waar het personeel daartoe niet ontbreekt, zal een *Kerkeraad* zijn.

Gemeenten, die, door gebrek aan genoegzaam geschikt en gewillig personeel, geen' Kerkeraad kunnen hebben, zijn geplaatst onder het toezigt van het Classikaal Bestuur, hetwelk met den Predikant, of bij vacature met den Consulent, doen zal, wat des Kerkeraads is. [Kr., Art. 1.]

Art. 19. De Kerkeraad wordt onderscheiden in *Algemeenen* en *Bijzonderen*. [Kr., Art. 2.]

De *Algemeene*, die in alle Gemeenten, grootere of kleinere, bestaat, is zamengesteld uit één' of meer Predikanten en uit Ouderlingen en Diakenen.

Tot den *Bijzonderen*, die slechts in Gemeenten met drie of meer Predikanten gevonden wordt behooren alleen Predikanten en Ouderlingen, ter-

(a) Vgl. art. 43, 7<sup>o</sup> en het daarbij aangeteekende; over de Ringen art. 26; Classen art. 35 en verder het Kon. Besl. *over de begrenzing van Gemeenten* v. 17 Dec. 1836, No. 91 in Afd. II, § 14.

wijl Diakenen aldaar ook een afzonderlijk Collegie uitmaken.

De Kerkeraad vertegenwoordigt en bestuurt de Gemeente; en wel de *Algemeene* of ook de *Bijzondere* Kerkeraad, naar mate de zaken, die te behandelen zijn, tot den eenen of tot den anderen behooren.

Art. 20. Aan *Predikanten* (a) is toevertrouwd en aanbevolen: de openbare verkondiging des Evangelies, het bedienen van Doop en Avondmaal, de leiding der openbare Godsdiensstoefening, de huwelijksinzegening, het geven van Godsdiens-onderricht, de herderlijke zorg, en het besturen van al de vergaderingen des Kerkerads. [Kr., Artt. 21—24.]

Aan *Ouderlingen* is toevertrouwd en aanbevolen: met Predikanten bezig te zijn in de herderlijke zorg voor de Gemeente, de bevordering van en het toezigt op het Godsdiens-onderricht en de handhaving van orde en tucht; voorts het ijverig zamenwerken met dezen in alles, wat aan de Christelijke volmaking der Gemeente kan dienstbaar wezen. [Kr., Art. 25.]

Aan *Diakenen* is toevertrouwd en aanbevolen de meer bijzondere zorg voor de armen der Gemeente. Daartoe zijn zij belast met het dagelijksch beheer der diakonie goederen, met het innen van alle, onder welken titel ook, aan de diakonie der Gemeente aankomende gelden, met de inzameling der liefdegaven en met het beste-

---

(a) In overeenstemming met dit art. heeft de Synode het voor geoorloofd verklaard: „dat in buitengewone gevallen, als de Pred. door ongesteldheid of andere oorzaken verhinderd wordt, zijn openbaar dienstwerk in de Gemeente te verrigten, dit werk door hem of zijnen Kerkeraad, aan den Onderwijzer die tevens Voorlezer is, worde opgedragen, mits deze de aanwijzing van den Pred. aangaande gebeden, dankzegging en hetgeen hij der Gemeente uit de H. Schrift heeft voor te lezen volge.” Ouderl. worden tot dat werk onbevoegd genoemd, en ook ten aanzien van den Onderwijzer-voorlezer wordt verlangd, dat hij van den Pred. niet alleen voorlichting ontvange, maar ook geschikt zij, om zijn werk tot stichting der Gemeente te verrigten. (H. d. S. v. 1853, bl. 112—117.)

den van dit een en ander tot die godsdienstige en zedelyke einden, welke de Christelyke Gemeente voor hare armen beoogt. [Kr., Art. 26.]

In Gemeenten met één of twee Predikanten doen zij dit onder medewerking, en in die met drie of meer Predikanten onder toezigt van Predikanten en Ouderlingen.

Het vaststellen van collecten, de zorg voor de diakonie-goederen, alsmede voor de geestelijke behoeften der armen, is overal aan Predikanten, Ouderlingen en Diakenen te zamen opgedragen. [Kr., Artt. 16 en 20.]

Art. 21. De Kerkeraden geven, wanneer zij verkeerdheden ontdekken in de administratie der kerkelijke goederen, daarvan kennis aan het Classikaal Bestuur. [Kr., Art. 16, 4.]

Art. 22. De censuur over de leden der Gemeente, met uitzondering van de Predikanten, zoowel emeriti als dienstdoende, van de Ouderlingen, de Diakenen en de Candidaten tot de Heilige Dienst, geschiedt, ter eerster instantie, door den Kerkeraad, van welks uitspraken men zich kan beroepen op het Classikaal Bestuur, alles overeenkomstig het Reglement van kerkelijk Opzigt en Tucht.

Art. 23. Het regt tot benoeming van Ouderlingen en Diakenen, en tot beroeping van Predikanten, berust bij de Gemeente.

Deze zal, behoudens de verkregen regten van Derden, dit òf zeive uitoefenen, òf door hen, din zij daartoe bepaaldelyk magtigt, doen uitoefenen; naar gelang zulks, in de nader te maken bijzondere reglementen op de Kerkeraden en de Predikants-beroeping zal worden vastgesteld. [Kr., Artt. 5—7; Vac., Art. 48.]

Tot dat daarin zal zijn voorzien, (a) blijven de bestaande bepalingen van kracht en toepassing.

Art. 24. Wettig verkregen regten van Collatoren en Floreenpligtigen worden geëerbiedigd, tot zij door wet of overeenkomst zullen zijn opgeheven (b). Tegen die verkeerdheden of mis-

(a) Zie hier achter § 7, bl. 69.

(b) Vgl. hierbij de Kon. Besluiten over het *Collatie-regt* in Afd. II, § 20.

bruiken, die met het bestaan of de uitoefening van dit regt gepaard gaan, of daarbij plaats kunnen hebben, zullen door de Kerk de noodige maatregelen worden genomen of uitgelokt, [Vac., Art. 47.]

Geen Kerkeraad of Gemeente kan het regt van vrije beroeping in eene collatie veranderen, noch ook immer aan iemand overdragen.

Art. 25. De huishoudelijke belangen der Gemeente kunnen, in overeenstemming met de algemeene of provinciale verordeningen, door plaatselijke reglementen worden geregeld, doch zal van zulke reglementen mededeeling aan de Classikale Besturen geschieden.

---

## TWEEDE AFDEELING.

### *De Ringen.*

Art. 26. Predikantsplaatsen van ééne Gemeente of van eenige Gemeenten te zamen worden vereenigd tot *Ringen*.

Naar plaatselijke omstandigheden is die vereeniging zóó ingerigt, dat de dienst in de Gemeenten, ook bij vacature en andere ongelegenheden, steeds behoorlijk kan worden waargenomen.

In de bestaande verdeelingen kunnen geene veranderingen worden gemaakt, dan door de Provinciale Kerkbesturen, na vooraf de consideratiën der in de zaak betrokkene Classikale Besturen te hebben ingewonnen. [Artt. 12 en 28.]

Van de gemaakte veranderingen zal kennis gegeven worden aan de Synode.

Art. 27. De Predikanten, dienstdoende bij Gemeenten tot zoodanigen Ring behoorende, zijn verpligt tot onderling hulpbetoon, in geval van nood, behoudens de bepalingen op het hulppredikerschap.

Zij moeten, bij vacature, zorgen voor de vervulling van al de deelen van het herder- en leeraarwerk, die hun ter waarneming door het Reglement op de Vacaturen worden opgedragen.

Art. 28. Tot dat einde verdeelen zij onderling de consulentschappen voor de verschillende

Gemeenten, en maken huishoudelijke bepalingen ten opzichte van het Godsdienst-onderwijs, de openbare eeredienst en het herderlijk werk in de hulpbehoevende Gemeenten; een en ander onder goedkeuring van het Classikaal Bestuur. [Artt. 12 en 26.]

Art. 29. De Ringen vergaderen, zoo dikwerf zij dit noodig achten, in de hoofdplaats van den Ring, of in eenige andere plaats, door hen zelve te bepalen, en kiezen jaarlijks uit hun midden een' Praetor, Vice-praetor, Scriba en Quaestor. (a)

De Waalsche Predikanten zijn leden der Ringsvergadering.

Art. 30. Van het hun bij artt. 27—29 van dit reglement opgedragen werk zijn zij verantwoordelijk aan het Classikaal Bestuur, waaronder zij behooren.

Hunne verdere werkzaamheden bestaan in de overweging en behandeling van onderwerpen, de Godsdienst en het Christendom, de bevordering van Bijbelkennis en de waarneming van hunne bediening betreffende.

Jaarlijks zenden zij een verslag van hunne werkzaamheden in bij het Classikaal Bestuur, dat deze verslagen, door het Provinciaal Kerkbestuur, doet toekomen aan de Synode.

Art. 31. De Ringsvergaderingen hebben het regt, om bij de onderscheidene Kerkbesturen waaronder zij behooren, voorstellen in te leveren, maar zij zijn wederkeerig verpligt, de door dezen verlangde berigten, consideratiën en bescheiden ten spoedigste in te zenden. [Art. 13.]

Art. 32. Verschillen in en tusschen de Ringsvergaderingen, en tusschen deze en de Kerkeraden, worden onderworpen aan de beslissing van het Classikaal Bestuur. [Art. 43, 2<sup>o</sup>.]

---

(a) Vgl. hierbij in Afd. II, § 7, de Min. disp. v. 22 Nov. 1827, No. 1 verlangende *spoedige opgaaf van Gecommitteerden tot de ontvangst der vacatuurpenningen* enz., alsmede die van den Secr. Gen. over dezelfde zaak, ald.

---



## HOOFDSTUK II.

*Het Kerkelijk Bestuur over meer Gemeenten te zamen.*

## EERSTE AFDEELING.

*Algemeene bepalingen.*

Art. 33. Meerdere, in elkanders nabijheid gelegene Gemeenten, worden, ter geregelde uitoefening van het kerkelijke bestuur, vereenigd tot Classen.

De gezamenlijke Classen in ééne Provincie vormen een Provinciaal ressort.

Art. 34. Er zijn de navolgende Provinciale ressorten met hunne Classen:

<i>Gelderland</i>	met 6 Classen:	<i>Arnhem, Nijmegen, Zutphen, Tiel, Bommel en Harderwijk.</i>
<i>Zuidholland</i>	" 6 "	<i>'s Gravenhage, Rotterdam, Leiden, Dordrecht, Gouda en Brielle.</i>
<i>Noordholland</i>	" 5 "	<i>Amsterdam, Haarlem, Alkmaar, Hoorn en Edam.</i>
<i>Zeeland</i>	" 4 "	<i>Middelburg, Zierikzee, Goes en IJzendijke.</i>
<i>Utrecht</i>	" 3 "	<i>Utrecht, Amersfoort en Wijk.</i>
<i>Friesland</i>	" 5 "	<i>Leeuwarden, Sneek, Franeker, Dokkum en Heerenveen.</i>
<i>Overijssel</i>	" 3 "	<i>Zwolle, Deventer en Kampen.</i>
<i>Groningen</i>	" 4 "	<i>Groningen, Winschoten, Appingadam en Onderdendam.</i>
<i>Noordbrabant</i>	" 4 "	<i>'s Hertogenbosch, Breda, Heusden en Eindhoven.</i>
<i>Drenthe</i>	" 3 "	<i>Assen, Meppel en Coevorden.</i>

De Waalsche Gemeenten en die van het hertogdom *Limburg* maken afzonderlijke kerkressor-

ten uit. De Presbyteriaansch-Engelsche en Schotsche Gemeenten behooren tot de kerkelijke ressorten der Nederduitsche Gemeente in de stad, waar zij gevestigd zijn. [Art. 29]

Art. 35. In de grensscheidingen der Classen en in de bepaling der hoofdplaatsen zullen geene veranderingen kunnen worden gemaakt, dan door de Synode, op voorstel van de Classikale Besturen, die er in betrokken zijn, na gehoord te hebben de Provinciale Kerkbesturen, waaronder zij ressorteren. [Artt. 17; 43, 7<sup>o</sup> en 51, 7<sup>o</sup>] (a).

Van alle zoodanige veranderingen zal terstond kennis worden gegeven aan het (b) Ministerieel Departement.

Art. 36. De belangen van de gezamenlijke Gemeenten in de afzonderlijke gedeelten der Nederlandsche Hervormde Kerk zijn toevertrouwd aan Classikale Vergaderingen (overeenkomstig de bepalingen van artt. 37 tot 40), aan Classikale Besturen en Provinciale Kerkbesturen.

De belangen van de Waalsche Gemeenten en van die in *Limburg* zijn toevertrouwd, eerstgenoemden aan de Waalsche Réunie en de Commissie tot de Zaken der Waalsche Kerken, laatstgenoemden aan de jaarlijksche Kerkelijke Vergadering en het Kerkbestuur van *Limburg*.

Art. 37. De leden der Classikale en Provinciale Besturen worden benoemd door de Classikale Vergadering, jaarlijks op den laatsten Woensdag in de maand Junij te houden in de hoofdplaats der Classe.

De leden der Commissie tot de zaken der Waalsche Kerken worden benoemd door eene Waalsche Vereeniging of Réunie, welke, zooveel zulks mag te pas komen, de Classikale Vergaderingen vervangende, jaarlijks gehouden wordt op zoodanigen plaats, als door de Réunie des vorigen jaars zal bepaald zijn. [Art. 16]

De leden van het Kerkbestuur van *Limburg* worden benoemd door de jaarlijksche Kerkelijke Vergadering, op den laatsten Woensdag in de

(a) Vgl. ook het bij Artt. 17 en 43 7<sup>o</sup> aangeteekende.

(b) Hier in te voegen: „daartoe aangewezen” S. B. v. 1863, in werk getreden 1 Apr. 1864.

maand Junij te houden te *Maastricht*; welke Kerkelijke Vergadering ook, zooveel zulks mag te pas komen, de Classikale Vergadering vervangt.

Art. 38. De Classikale Vergadering bestaat uit wettige vertegenwoordigers der Kerkeraden, zijnde al de dienstdoende Predikanten, benevens zoovele dienstdoende Ouderlingen, als door den Kerkeraad van elke Gemeente in het ressort, voor hare rekening, (a) zullen worden afgevaardigd, mits het getal der Predikanten niet te boven gaande.

Het regt van afvaardiging van eenen Ouderling heeft de Kerkeraad ook, wanneer de Gemeente vacant is.

In gecombineerde Gemeenten met meer Kerkeraden zal de afvaardiging van de Ouderlingen door hen bij toerbeurten geschieden.

Afgevaardigde Ouderlingen zullen, zonder schriftelijk bewijs van benoeming, niet ter Vergadering worden toegelaten.

De afgevaardigden ter Classikale Vergadering doen aan de Kerkeraden verslag van hetgeen daar belangrijks is geschied.

Art. 39. Prae-es, Assessor en Scriba van deze Vergadering zijn zij, die deze betrekkingen bij het Classikaal Bestuur bekleeden: doch de overige leden des Classikalen Bestuurs hebben als zoodanig hier geene zitting.

Art. 40. Aan de Classikale Vergaderingen behoort:

1<sup>o</sup>. het doen van benoemingen, welke haar zijn opgedragen;

2<sup>o</sup>. het geven van consideratiën op zoodanige punten in vast te stellen reglementen of veranderingen in de bestaande, als zijn aangeduid bij het daaromtrent bepaalde in art. 12;

3<sup>o</sup>. het opnemen en afsluiten der Classikale rekeningen, de regeling van hetgeen betrekking heeft op de fondsen, waartoe die rekeningen be-

---

(a) „De woorden: *voor hare rekening*, kunnen naauwelijks op iets anders zien, dan op *reis- en verblijfkosten* van de *buiten de vergaderplaats wonende Ouderlingen*” (H. d. S. van 1853, bl. 27 en Bijl. B. bl. 13 en 14).

hooren, (a) en in het bijzonder het benoemen van een' Classikalen Quaestor.

4<sup>o</sup>. het beraadslagen over hetgeen bevorderlijk kan zijn aan de belangen der bijzondere en gezamenlijke Gemeenten in het Classikaal ressort, inzonderheid wat betreft het godsdienstig en kerkelijk leven;

5<sup>o</sup>. het in overweging nemen van de voorstellen harer leden, om ze, als de hare overgenomen zijnde, aan de Classikale Besturen en Provinciale Kerkbesturen, alsmede aan de Synode, op te zenden: (b)

6<sup>o</sup>. het opnemen en afsluiten van de rekeningen der Classikale weduwenbeurzen, door die leden der Vergadering, die tevens leden dezer beurzen zijn. Aan hen verblijft ook het benoemen van Quaestoren dezer weduwenbeurzen en de behandeling van alles wat verder op haar betrekking heeft. (c)

## TWEEDE AFDEELING.

### *Het Classikaal Bestuur.*

Art. 41. In elk Classikaal ressort is een Classikaal Bestuur, bestaande uit Praeses, Assessor, Scriba en twee of meer dienstdoende Predikanten, benevens één ouderling (d) voor elk tweetal Predikanten, die in het Bestuur zitting hebben.

Ressorten met 20 en minder Predikants-plaatsen zullen twee; die van 21 tot 35 drie; van 36 en daarboven vier Predikanten benoemen.

Art. 42. De Praeses, Assessor, Scriba en verdere leden van dit Bestuur worden, met hunne

(a) „Dit kan alleen betrekking hebben op zoodanige fondsen als het eigendom zijn van eene Classe, en zeker niet op de rekening-courant van den Class Quaestor met den Quaestor-Generaal” (H. d. S. v. 1853 bl. 27, en Bijl. B. bl. 13).

(b) Vgl. hierbij het op art. 13 aangeteekende.

(c) Welk verslag aan haar wordt gegeven zie art. 43, 8<sup>o</sup>.

(d) „Oud-ouderlingen zijn benoembaar” H. d. S. v. 1851, bl. 317.

secundi, benoemd door de Classikale Vergadering, bij vrije keuze. (a)

De Scriba en zijn secundus worden bij voorkeur gekozen uit de Predikanten van de Classikale hoofdplaats of hare nabijheid.

Praeses, Assessor en Scriba blijven als zoodanig werkzaam, gedurende den tijd van hunne zitting. (b)

Art. 43. Aan de Classikale Besturen wordt opgedragen, behalve het vermeldde in art. 12:

1<sup>o</sup>. het toezigt over de Gemeenten, Predikanten (emeriti zoowel als dienstdoende), Candidaten tot de Heilige Dienst, Ouderlingen en Diakenen (verg. art. 22); (c)

2<sup>o</sup>. het kennis nemen van geschillen bij of tusschen Kerkeraden der Gemeenten, alsmede tusschen deze en de Ringen, of tusschen de Ringen onderling; [Art. 32.]

3<sup>o</sup>. de behandeling van geschillen en van zaken, behoorende tot de kerkelijke tucht, te weten: over de leden der Gemeenten in cas van

---

(a) De Synode heeft d. 7 Julij 1857 verklaard, dat de *Class. Vergaderingen onbevoegd* zijn om *huishoudelijke bepalingen te maken tot meer gelijkmatige vertegenwoordiging der Ringen in het Class. Best.*” dewijl zulks inbreuk zou maken op de „*Vrije keuze*,” die in dit art. voor benoemingen is uitgesproken.

b) „De bedoeling van deze bepaling is, dat, wanneer *Praes., Ass., Scriba* eenmaal met die betrekking bekleed zijn, deze hun niet kan ontnomen worden, zoolang hunne zitting in dat Best. voortduurt, en dat zij, om als zoodanig werkzaam te blijven, geene herkiezing behoeven; doch daaraan mag de kracht niet worden toegekend, die de *Class. Vergadering* verbieden zou, om hen of tot het lidmaatschap van een hooger Collegie, of tot eene andere betrekking in het *Class. Bestuur* ter vervulling van eene opengevallen plaats te roepen.” (Verklar. der Syn. Comm., goedgekeurd door de Syn. d. 15 Julij 1858)

(c) Op grond van dit art. heeft de Synode verklaard, „dat het *Class. Bestuur* moet zorgen voor de inachtneming van de reglementen en verordeningen, die op het welzijn der Gemeenten en de werkzaamheden der Predd. betrekking hebben; *niet het Prov. Kerkbestuur* dat volgens Art. 51, 1<sup>o</sup>. zorgt, dat de *Class. Besturen* de belangen der Gemeenten niet veronachtzamen” (H. d. S. v. 1853 bl. 123 en 231).

appel, en over Predikanten, Candidaten tot de Heilige Dienst, Ouderlingen en Diakenen, ter eerster instantie; [vgl. Art. 22; O. en T., Artt. 46—49.]

4<sup>o</sup>. het examineren van degenen, die tot het geven van Godsdienst-onderwijs verlangen te worden toegelaten, en het verleenen van admmissie aan zoodanigen, bij gunstigen uitslag van het onderzoek; [G. O., Artt. 13—20.]

5<sup>o</sup>. het waken voor de belangen van vacante Gemeenten en van Predikants-weduwen en weezen in het ressort, alsmede voor de regten der Classe op de Classikale weduwenbeurzen; (a)

6<sup>o</sup>. het toezigt op de administratie der diakonie, en het acht geven op die der kerkelijke goederen; [Art 21.] (b)

7<sup>o</sup>. het nemen van noodige maatregelen tot het bepalen in geval van onzekerheid, het beslissen in geval van geschil, en het veranderen in geval van noodzakelijkheid, van de grensscheidingen tusschen de onderscheidene Gemeenten onder hun ressort, na de Kerkeraden der belanghebbende Gemeenten gehoord te hebben, en wat verandering betreft, onder goedkeuring van het Provinciaal Kerkbestuur; [Art 17.] (c)

(a) Hierbij is te vergelijken het Syn. B. v. 14 Aug. 1850, waarbij de Algemeene Synodale Commissie gemagtigd wordt, om in al zulke gevallen, waarin meerderjarige moederlooze kinderen van een' Pred., door den dood van den vader, in oogenblikkelijke ongelegenheid geraken, te voorzien, door eene subsidie uit de eerste afdeeling van het fonds voor Noodl van ten hoogste f 100 te verleenen, mits altijd op aanvraag en aanbeveling van een Classikaal Bestuur. (H. d. S. v. 1850, bl. 384)

(b) Over een duplicaat index, door hen te houden, zie art. 51, 5<sup>o</sup>.

(c) Vgl. hierbij het B. d. S. v. 5 Sept. 1854, „dat waar in cas van kerkelijke jurisdictie of begrenzing, de goedkeuring der Hooge Regering, krachtens Art. 1 van de Wet tot regeling van het toezigt op de Kerkgenootschappen wordt vereischt, die goedkeuring behoort gevraagd te worden” H. d. S. bl. 98 en 208. Zie die wet hierachter pag. 41

Nog is hier op te merken, dat de Syn. Comm. in 1862 (zie K. C. No. 47) en in 1863 (K. C. No. 21)

8<sup>o</sup>. het jaarlijks geven aan de Classikale Vergadering van een beknopt verslag der gewichtigste werkzaamheden, door het Bestuur verrigt.

Art 44. Tot dat einde:

1<sup>o</sup>. corresponderen zij met de Kerkelijke Besturen en andere Collegiën, en waar zij het noodig achten, met bijzondere personen; [Art 13.]

2<sup>o</sup>. doen zij, jaarlijks bij schriftelijke aanvraag, doch om de drie jaren, en voorts zoo dikwijls zij dit bij eenige Gemeente noodig achten, persoonlijk, kerkvisitatie, volgens de daarop bestaande verordeningen. Zij geven steeds kennis van het resultaat hunner onderzoekingen aan de Provinciale Kerkbesturen; [Kvs., Artt. 3—15.]

3<sup>o</sup>. onderzoeken zij voorloopig alle geschillen en aanklagten, beoordeelen, aan wie de behandeling er van moet worden opgedragen, en brengen overeenkomstig die beoordeeling, de zaak òf ten einde, òf ter plaatse waar zij behoort. [O. en T., Artt. 47—49 en 68.]

Art 45. Zij zijn bevoegd tot het schorsen van Predikanten, Candidaten tot de Heilige Dienst, Ouderlingen en Diakenen. [O. en T. Art. 49.]

Art. 46. De Classikale Besturen houden hunne gewone vergaderingen in de Classikale hoofdplaats, op de laatste Woensdagen van de maanden Maart, Mei, September en November. Zij kunnen echter hunne bijeenkomsten uitstellen of vervroegen indien omstandigheden dit vereischen. De Praeses heeft het regt, en is, door twee leden schriftelijk hiertoe verzocht zijnde, verplicht, buitengewone vergaderingen te beschrijven.

Art 47. Bij afwezigheid van den Praeses, treedt de Assessor in zijne plaats op, en wordt deze vervangen door dien Predikant, die het oudste lid der vergadering is, gerekend naar den tijd van zijne benoeming. (a)

heeft voorgeschreven, de zaak der grensregeling steeds te behandelen in *gemeen overleg* met de *Collegiën van beheer*; en dat de Synode van 1866 heeft besloten hier ter plaatse gelijk ook in art 51, 7<sup>o</sup>. de woorden in te lasseschen: „*in gemeen overleg met de Collegiën van kerkelijk beheer*”

(a) In dit geval neemt de *Sec.* van den *Praes.* als gewoon lid zitting. Vgl. Art, 6, lid 2.

Bij onvoorziene afwezigheid wordt de Scriba vervangen door een der leden, dien de Bestuursvergadering daartoe zal aanwijzen.

---

DERDE AFDEELING.

*Het Provinciaal Kerkbestuur.*

Art. 48. In elk Provinciaal ressort is een Provinciaal Kerkbestuur, bestaande uit dienstdoende Predikanten en uit Ouderlingen. (a)

Elke Classe benoemt daartoe een' Predikant uit haar midden en, wanneer het Provinciaal Kerkbestuur zulks verlangt, bij beurtwisseling nog één' daarenboven uit het Provinciaal ressort.

Voor elk tweetal aldus benoemde Predikanten is één Ouderling, door de Classikale Vergaderingen bij beurtwisseling af te vaardigen. (b)

De Commissie voor de zaken der Waalsche Kerken bestaat uit vijf Predikanten en twee Ouderlingen.

Het Kerkbestuur van *Limburg* is zamengesteld uit vier Predikanten en twee Ouderlingen. [Art. 37, lid 3.]

Voor de Kerkbesturen, welke niet meer dan drie Classen onder hun ressort hebben, zullen ook zoovele Predikanten tot *tertii* worden benoemd, als er Predikanten in het Bestuur zijn.

Art. 49. Ieder Provinciaal Kerkbestuur kiest zich uit de Predikanten in zijn midden, een' President en Vicepresident.

Den Secretaris kunnen zij uit de Predikanten in hun midden kiezen, of ook daar buiten, maar in het laatste geval heeft hij slechts eene adviserende stem. (c)

---

(a) „Oud-ouderlingen zijn benoembaar.” H. d. S. v. 1851 bl. 317.

(a) Hierbij worde opgemerkt, dat de Synode den 15 Julij 1858 als hare beschouwing heeft uitgesproken, dat de Class. Vergaderingen hare keuze van een' Ouderling als lid van 't Prov. Kerkbest niet hebben te beperken tot haar ressort, doch haar uitstrekken mogen ook tot andere ressorten in de *Provincie* H. d. S. bl. 26

(c) Omtrent de werkzaamheid van den Secretaris vgl. in Afd. II § 2 de *Instructie voor Secretarissen en Scriba's*.



De Secretaris wordt, bij onvoorziene afwezigheid, vervangen door een lid, hetwelk de Bestuurs-vergadering daartoe aanwijst. [Artt. 6 en 47.]

Art. 50. De gewone vergaderingen worden gehouden drie malen 's jaars, op de eerste Woensdagen der maanden Mei, Augustus en October. Zij kunnen echter worden uitgesteld of vervroegd, indien de omstandigheden dit vereischen.

De president heeft het regt, en is, door twee leden hiertoe schriftelijk verzocht zijnde, verplicht, buitengewone vergaderingen te beschrijven.

De gewone vergaderplaatsen der Provinciale Kerkbesturen zijn:

voor <i>Gelderland</i> ,	<i>Arnhem</i> ;
" <i>Zuidholland</i> ,	<i>'s Gravenhage</i> ;
" <i>Noordholland</i> ,	<i>Amsterdam</i> ;
" <i>Zeeland</i> ,	<i>Middelburg</i> ;
" <i>Utrecht</i> ,	<i>Utrecht</i> ;
" <i>Friesland</i> ,	<i>Leeuwarden</i> ;
" <i>Overijssel</i> ,	<i>Zwolle</i> ;
" <i>Groningen</i> ,	<i>Groningen</i> ;
" <i>Noordbrabant</i> ,	<i>'s Hertogenbosch</i> ;
" <i>Drenthe</i> ,	<i>Assen</i> .

De Commissie voor de Waalsche Kerken zal vergaderen te *'s Gravenhage*, *Amsterdam*, of *Utrecht*, of ter plaatse waar de Réunie vergadert, en het Kerkbestuur van *Limburg* te *Maastricht*. [Artt. 16, 36 en 37.]

Art. 51. Aan de Provinciale Kerkbesturen wordt, behalve het in art. 12 genoemde, opgedragen;

1<sup>o</sup>. het toezigt over de Classen en derzelver Besturen, ter handhaving der kerkelijke reglementen en verordeningen; [Art. 43, 1<sup>o</sup>] (a).

2<sup>o</sup>. het kennis nemen en beslissen van geschillen, welke in de Classikale Vergaderingen en Besturen, of tusschen dezelve, zijn ontstaan; [O. en T., Art. 69.]

3<sup>o</sup>. de behandeling van geschillen en van zaken, behoorende tot de kerkelijke tucht, te weten in cas van appèl, en ter eerster instantie, wanneer het misdrijven geldt, voor welke de kerke-

(a) Vgl. ook het op Art. 43, 1<sup>o</sup>. aangeteekende.

orde afzetting eischt, of zaken, waarin de Classikale Besturen, of dezelve leden als zoodanig, betrokken zijn: [O. en T., Artt. 50 en 51.]

4<sup>o</sup>. het examineren van Candidaten in de Godgeleerdheid, en het toelaten tot de Heilige Dienst, bij gunstigen uitslag van het onderzoek; (a) [Toel., Artt. 1—24.]

5<sup>o</sup>. het waken en zorgen voor de Godsdienstige, (b) en kerkelijke (c) belangen in geheel het Provinciaal ressort, met name ook voor de Provinciale weduwenbeurzen;

6<sup>o</sup>. het behandelen, en, zoo mogelijk, afdoen van zaken, welke betrekking hebben op de diaconie-administratie, voor zooverre zij bij de Classikale Besturen niet beslist kunnen worden. In het belang der administratie van kerkelijke goederen stellen zij zich, des noodig, in verband met het Provinciaal Collegie van toezigt;

7<sup>o</sup>. het nemen van noodige maatregelen tot het bepalen bij onzekerheid, het beslissen bij geschil, het veranderen bij noodzakelijkheid, der grenscheidingsen tusschen twee of meer Gemeenten in hunne Provincie, behoorende tot verschillende Classikale ressorten, na de Classikale Besturen en de Kerkeraden der Gemeenten, die er in betrok-

(a) Hierbij te voegen: „alsmede het verleenen van ontslag aan Predikanten uit hunne bediening op daartoe ingediende aanvraag of het voordragen daarvan aan de Synode in buitengewone gevallen” Syn. ampl. v. 19 Julij 1865, i. w. g. 1 Maart 1866.

(b) Zoo is mede aan de Prov. Kerkbesturen opgedragen 1<sup>o</sup> de goedkeuring van Godsdienstige geschriften. Zie Afd. II; § 4; 2<sup>o</sup> de authenticatie van Bijbel-uitgaven. Zie Afd. II; § 5.

(c) Bij circulaire der Synode van 14 Julij 1858, wordt aan de Provinciale Kerkbesturen en Classikale Besturen aangeschreven, om te zorgen, dat, waar geen index voor het Archief bestaat, deze zoo spoedig mogelijk vervaardigd worde, en dat zij verder in het belang der Kerk een duplicaat-index deponeren, eerstgenoemden bij het Provinciaal Kerkbestuur van het ressort, terwijl ook de Kerkeraden worden uitgenoodigd, een duplicaat van den index van het bij hen berustend oud (d. i. van voor het jaar 1816 afkomstig) Archief bij het Classik. Bestuur van het ressort over te leggen. (K. C. 1858 No. 32.)

ken zijn, gehoord te hebben, en, in geval van verandering, onder goedkeuring der Synode. [Artt. 17 en 43, 7<sup>o</sup>] (a)

Art. 52. Tot dat einde:

1<sup>o</sup>. corresponderen zij met alle kerkelijke Besturen en Collegiën zonder uitzondering, en, waar zij het noodig achten, ook met alle burgerlijke en regterlijke, of met bijzondere personen;

2<sup>o</sup>. geven zij der Synode geregeld die berigten van hunne verrigtingen en zenden aan haar die verslagen der Classikale Besturen toe, welker mededeeling door de bestaande reglementen gevorderd, of door hen zelve geraden mogt geacht worden. [Art. 13.]

Art. 53. Zij zijn bevoegd, Predikanten, Candidaten, Ouderlingen en Diakenen af te zetten, en aan Emeriti het Heilig dienstwerk te verbieden [O. en T. Art. 51.]

Art. 54. In geval van verschil tusschen twee of meer Classikale Besturen, hetwelk door het Provinciaal Kerkbestuur niet kan vereffend worden, of van verschil van eenig Classikaal Bestuur met het Kerkbestuur zelf, wordt de zaak ter beslissing aan de Synode gebracht. [O. en T. Art. 70.]

### HOOFDSTUK III.

*Het Kerkelijk Bestuur over al de Gemeenten te zamen.*

#### EERSTE AFDEELING.

*De Synode.*

Art. 55. De algemeene belangen der Gemeenten, behoorende tot de Nederlandsche Hervormde Kerk, zijn toevertrouwd aan de Algemeene Synode, die de Kerk vertegenwoordigt en voor haar in regten optreedt.

Art. 56. Elk der in Art. 34 genoemde Provinciale Kerkbesturen benoemt jaarlijks, in zijne vergadering van Mei, een' Predikant uit zijne

(a) Vgl. vooral het aangeteekende op artt. 17 en 43, 7<sup>o</sup>.

leden of hunne secundi, tot het bijwonen der Synodale Vergadering, benevens een' secundus, die echter niet optreedt, dan in geval het benoemde lid belet wordt zich naar de Synode te begeven. Op gelijke wijze wordt door de Commissie tot de zaken der Waalsche Kerken een Predikant en door het Kerkbestuur van *Limburg* een lid naar de Synode afgevaardigd, gelijk ook door de Commissie voor de Zaken der Oost- en West-Indische Kerken een lid, overeenkomstig het slot van Art. 4.. [Art. 5, lid 6.]

[Bovendien worden naar de Synode drie Ouderlingen afgevaardigd, bij beurtwisseling te benoemen door de Provinciale Kerkbesturen uit verschillende provinciën, naar de orde, waarin zij in Art. 34 voorkomen, en door de Commissie voor de zaken der Waalsche Kerken, uit haar ressort.] (a)

Voorts hebben ter Synodale Vergadering zitting de Secretaris der Synode en de Quaestor-Generaal, met adviserende stem. De laatste woont alleen die zittingen bij, waarin geldelijke aangelegenheden worden behandeld.

Eindelijk wordt door elke der Hervormde Godgeleerde Faculteiten op de drie hoogeschoolen te *Leiden*, *Utrecht* en *Groningen*, een Hoogleraar benoemd, om als praeadviseerend lid de Synode bij te wonen.

De Secretaris, van de benoeming der afgevaardigden met hunne secundi kennis bekomen hebbende, zal eene naamlijst van de leden der vergadering aan elk van dezen doen toekomen, met aanwijzing van den oudsten in diensttijd onder de afgevaardigde Predikanten.

Art. 57. De Synode kiest zich uit de Predi-

---

(a) Lid 2, van art. 56 is door de Synode d. 5 Aug. 1858 gewijzigd, en luidt nu aldus: „Bovendien worden naar de Synode drie Ouderlingen afgevaardigd door de Provinciale Kerkbesturen, naar de orde in art. 34 voorkomende uit de leden der kerkelijke Besturen, elk in zijne eigene provincie, boven den Kerkeraad, en door de Commissie voor de zaken der Waalsche Kerken uit haar ressort.” (H. d. S. bl. 199 en 200; K. C. v. 28 Febr. 1859.)

kanten der Nederlandsche Hervormde Kerk haren *vasten Secretaris*, die met der woon gevestigd zal zijn te 's *Gravenhage* of in den omtrek. Zijn *secundus* wordt benoemd voor drie jaren. Deze zal, bij aftreden van den Secretaris, diens werkzaamheden waarnemen, tot dat een nieuwe Secretaris, door de eerstvolgende Synode te benoemen, zijne betrekking zal hebben aanvaard.

Nopens het regt, den pligt, de toelaag en het ontslag van den Secretaris zal door de Synode bij bijzondere overeenkomst en instructie nadere bepaling worden gemaakt, waarvan afschrift aan den *secundus* zal worden overgelegd.

Ook benoemt zij, bij voorkeur uit de leden der Kerkgemeente te *Amsterdam*, eenen *Quaestor* met zijnen *secundus*, voor onbepaalden tijd. Over hunne continuatie zal de Synode jaarlijks haar goedachten uitspreken. Hunne regten en pligten worden in eene bijzondere instructie omschreven.

[Art. 58. Voor het hoofd van het Departement voor de zaken der Hervormde Eeredienst enz. en zijnen Secretaris-Generaal, mits beide van Protestantsche belijdenis, of, bij ontstentenis van dezen, een Commissaris des Konings, de Hervormde Godsdienst belijdende, staat de toegang open tot bijwoning der Synodale vergaderingen.] (a)

Art. 59. De gewone Synodale vergadering wordt, éénmaal 's jaars, te 's *Gravenhage* gehouden, aanvangende op den eersten Woensdag in de maand Julij. Deze tijdsbepaling kan niet worden veranderd, noch eene buitengewone vergadering der Synode beschreven dan door de Synodale Commissie, met kennisgeving aan Zijne Majesteit den Koning.

Tot eene buitengewone Synode worden de leden der laatstgehoudene Hooge Kerkvergadering zamengerooten.

Art. 60. De Synode begint telken jare hare werkzaamheden met, onder leiding van den oudsten in diensttijd der afgevaardigde Predikanten, uit deze voor zich een' President en Vice-president, met plaatsvervanger te verkiezen.

(a) Dit art. valt weg. S. Wijz. v. 1863.

Art. 61. Bij de Synode berust de hoogste wetgevende, regtsprekende en besturende magt, onder de verschillende waarborgen in dit Algemeen Reglement en in bijzondere reglementen vastgesteld.

Art. 62. Zij arresteert de reglementen, welke voor de geheele Hervormde Kerk verbindende zijn. Elk reglement, door haar voorloopig aangenomen, wordt gezonden aan de Provinciale Kerkbesturen om er hunne consideratiën op in te winnen. Van deze neemt zij kennis en maakt zij naar eigen oordeel gebruik, om daarna het reglement, met de veranderingen er in gemaakt, andermaal aan de Provinciale Kerkbesturen te zenden, die er dan hunne stem over uitbrengen. Wanneer de volstreekte meerderheid dier Kerkbesturen zich voor het aannemen van het reglement verklaart, wordt het, als finaal aangenomen, door de Algemeene Synodale Commissie uitgevaardigd. [Z. M. B. 5<sup>o</sup>.]

Met veranderingen in de bestaande reglementen wordt evenzoo gehandeld.

Art. 63. De regtsprekende magt der Synode wordt uitgeoefend naar art. 15 van dit Algemeen Reglement en naar het Reglement van kerkelijk Opzicht en Tucht.

Zij beslist geschillen, welke in of tusschen Provinciale Kerkbesturen mogten ontstaan.

Art. 64. De besturende magt der Synode gaat over de algemeene belangen der Nederlandsche Hervormde Kerk, en in het bijzonder over alles, wat de openbare Godsdienst en de kerkelijke instellingen betreft. Zij staat in onmiddelijk verband met het (a) [Ministerieel Departement voor de zaken der Hervormde Eeredienst.]

Art. 65. Bij de Synode berust het beheer der algemeene kerkelijke fondsen. Zij voert dat onder administratie van den Quaestor-Generaal, over welke het toezigt is opgedragen aan de na te melden Algemeene Synodale Commissie, en,

---

(a) Hier is te lezen: „daartoe aangewezen Ministerieel Departement.” S. A. van 1863, i. w. g. 1 April 1864.

voor zooveel de algemeene Classikale kas aangaat, met verantwoording, aan de Hooge Regering.

Omtrent de administratie der bijzondere kerk-, pastorij-, custorij- en andere Gemeentefondsen, en de betrekking tusschen derzelve bestuurders en de Kerkeraden zullen nadere bepalingen worden ontworpen.

---

## TWEEDE AFDEELING.

### *De Algemeene Synodale Commissie.*

Art. 66. Tusschen de gewone jaarlijksche vergaderingen der Synode, worden, in haren naam, de belangen der Nederlandsche Hervormde Kerk behartigd en waargenomen door een collegie, onmiddelijk uitgaande van, en in betrekking staande tot de Synode, onder den naam van *Algemeene Synodale Commissie*.

Art. 67. Deze Commissie bestaat uit den President, den Vice-president en den Secretaris der Synode; voorts uit drie Predikanten en drie Ouderlingen, zooveel mogelijk te benoemen uit de verschillende kerkressorten. Aan elk der leden van deze Commissie wordt een secundus toegevoegd. Zij hebben allen concluderende stem, behalve de Secretaris, die eene adviserende heeft. (a)

Verder heeft in deze vergadering zitting, met praeadviserende stem, een Hoogleeraar in de Godgeleerdheid aan eene der drie hoogeschoolen des Rijks, door de drie respectieve Godgeleerde Faculteiten beurtelings te benoemen.

Art. 68. De Predikanten en Ouderlingen, leden dezer Commissie, benevens hunne secundi, worden benoemd door de Synode, voor den tijd van drie jaren. Telken jaren treedt, met, den dag op welchen de gewone jaarlijksche vergadering der Synode gesloten wordt, een derde gedeelte af, zijnde de aftredenden niet herkiesbaar dan na twee jaren.

---

(a) Hierbij is te voegen: „Met uitzondering van den Secretaris hebben alleen dienstdoende Predikanten in deze Commissie zitting.” Syn. ampl. v. 1863, in werking gekomen 6 April 1864.

De Hoogleeraar wordt door de aan de beurt zijnde Godgeleerde Faculteit afgevaardigd, voor den tijd van één jaar.

De President, Vice-president en Secretaris ter laatste Synodale Vergadering fungeren ook bij deze Commissie als zoodanig.

[Art. 69. De vergaderingen dezer Commissie kunnen, gelijk die der Synode, door het hoofd van het Ministerieel Departement en den Secretaris-Generaal, beiden van Protestantsche belijdenis, worden bijgewoond.] (a)

Art. 70. Aan deze Commissie is opgedragen:

1<sup>o</sup>. het uitvoeren van alles wat de Synode haar heeft in last gegeven;

2<sup>o</sup>. het toezigt op de nakoming van alle kerkelijke reglementen en Synodale besluiten;

3<sup>o</sup>. de behandeling en beslissing in vorderingen tot cassatie van in appèl gedane uitspraken, overeenkomstig art. 15 [O. en T. Art. 56—59 en 70];

4<sup>o</sup>. het toezigt op de administratie der algemeene kerkelijke fondsen, met magt, om, waar de zaak bij uitstel lijden zou, daaromtrent te doen hetgeen der Synode is;

5<sup>o</sup>. het houden van zoodanig algemeen toezigt op de administratie van kerkelijke goederen, als haar bij een reglement zal worden opgedragen;

6<sup>o</sup>. de behandeling van spoed vorderende zaken, welke tot de bevoegdheid der Synode behooren;

7<sup>o</sup>. de correspondentie, omtrent alle voorkomende zaken met Collegiën van kerkelijk bestuur en beheer, met de Godgeleerde Faculteiten en met de Hooge Regering.

Art. 71. De Synodale Commissie biedt jaarlijks der Synode een overzicht aan van den staat der Nederlandsche Hervormde Kerk.

Art. 72. De Commissie vergadert te 's *Gravenhage*, gewoonlijk twee malen 's jaars, ééns in het voorjaar en ééns in het najaar, en voorts zoo dikwerf zulks door haar Moderamen noodig zal worden geacht.

Art. 73. Alle kerkelijke Collegiën zijn verplicht, aan deze Commissie alle door haar ge-

(a) Art. 69 is vervallen S. W. v. 1863.



vraagde inlichtingen te geven, en aan hare aanschrijvingen te voldoen, behoudens het bepaalde bij art. 14.

Art. 74. De Commissie is, wegens alles wat door haar wordt verrigt, verantwoording schuldig ter eerste gewone Synodale Vergadering.

Bij de raadpleging over deze verantwoording heeft geen der Synodale leden, die tevens lid is van de Algemeene Synodale Commissie, eene concluderende stem. Van uitspraken, door haar gedaan ten gevolge van beroep in cassatie, geeft zij aan de Synode alleen verslag.

---

#### SLOTBEPALING.

In dit Reglement kan geene verandering worden gemaakt, dan door de Synode. Bij verandering van deze grondregeling des bestuurs wordt vereischt, dat eerst de consideratiën der Provinciale Kerkbesturen zijn gevraagd, en voorts de toestemming van twee derden hunner zij verkregen, nadat deze gehoord zullen hebben de respectieve Classikale Besturen (Vgl. art. 62).

Aldus gearresteerd en ter bekrachtiging aan Zijne Majesteit den Koning aangeboden door de Algemeene Synode van de Nederlandsche Hervormde Kerk, den 9den September 1851.

Bekrachtigd bij 's Konings besluit van den 23sten Maart 1852, No. 3, op den voet als daarbij vermeld.

[In werking gekomen den 1sten Mei 1852.]

---

§ 2.

's KONINGS BESLUIT

TER

BEKRACHTIGING VAN HET ALGEMEEN  
REGLEMENT.

(23 Maart 1852, No. 3.)

---

WIJ WILLEM III, BIJ DE GRATIE GODS,  
KONING DER NEDERLANDEN, PRINS VAN  
ORANJE-NASSAU, GROOT-HERTOG VAN  
LUXEMBURG; ENZ., ENZ., ENZ.

Op de voordragt van Onzen Minister van Justitie, voorloopig belast met het bestuur van het Departement van de zaken der Hervormde Eeredienst enz. van den 12den Januarij 1852, No. 23, omtrent een verzoek van de Algemeene Synode der Nederlandsche Hervormde Kerk, strekkende tot het erlangen van Onze bekrachtiging op het in afschrift door haar daarbij overgelegd Algemeen Reglement voor de Hervormde Kerk in het Koninkrijk der Nederlanden, door de Synode gearresteerd den 9den September 1851;

Den Raad van State gehoord (advies van den 15den Maart 1852, No. 5);

Gelet op het nader rapport van Onzen voornoemden Minister van den 19den dezer, No 11;

Gezien het zesde hoofdstuk der Grondwet;

Gezien het bestaande Algemeen Reglement voor het bestuur der Hervormde Kerk in het Koninkrijk der Nederlanden, gearresteerd bij Koninklijk besluit van den 7den Januarij 1816, No. 1;

Inzonderheid gelet op art. 15 van dat reglement, luidende, volgens de veranderde, bij Koninklijk besluit van den 25sten Julij 1843, No. 55, vastgestelde redactie, als volgt:

„Geene veranderingen kunnen in dit reglement gemaakt worden, dan door de Algemeene Synode der Nederlandsche Hervormde Kerk, welke echter, voor en alear te dier zake een besluit te nemen, daarop de consideratiën zal inwinnen der Provinciale Kerkbesturen, en zal zoodanig besluit, alvorens te worden uitgevoerd, aan Zijne Majesteit den Koning ter bekrachtiging worden aangeboden;”

Gezien de bij Ons besluit van den 15den Mei 1850, No. 81 bekrachtigde wijzigingen in het bestaande Algemeen Reglement, hoofdzakelijk betreffende de benoemingen tot het kerkbestuur;

Overwegende:

dat het ter bekrachtiging aangeboden Algemeen Reglement, overeenkomstig het beginsel door de Synode tot grondslag van het herzieningswerk gelegd, beschouwd moet worden als eene ontwikkeling van het bestaande Algemeen Reglement, in de rigting der aan de Kerk toekomende zelfstandigheid;

dat de van het bestaande reglement afwijkende bepalingen, die in dit nieuwe Algemeen Reglement zijn opgenomen, door de Synode zijn vastgesteld, na daarop de consideratiën der Provinciale Kerkbesturen te hebben ingewonnen, en alzoo daaraan Onze bekrachtiging kan worden geschonken;

dat echter het Staatsbelang vordert, om aan het verleenen van deze Onze bekrachtiging zoodanige beperkingen te verbinden, als geëigend zijn om daarvan den zin en de strekking voor de toekomst te bepalen,

Hebben goedgevonden en verstaan:

het Algemeen Reglement voor de Nederlandsche Hervormde Kerk, door de Algemeene Synode der Nederlandsche Hervormde Kerk vastgesteld den 9den September l.l., zoodanig als het door de Synode overgelegd afschrift daarvan hiernevens is gevoegd, te bekrachtigen en er in toe stemmen, dat met de invoering van dat reglement, buiten werking worde gesteld het Algemeen Reglement op het bestuur der Nederlandsche Hervormde Kerk, gearresteerd bij Koninklijk besluit van den 7den Januarij 1816, No. 1, met dien verstande:

1<sup>o</sup>. dat, in verband tot de in het reglement voorkomende bepalingen omtrent de magt, bevoegdheid

of roeping der Synode en Synodale Commissie of van andere Collegiën van kerkelijk bestuur, Onze bekrachtiging niet zal worden opgevat als eene erkenning van het regt des Kerkbestuurs tot eenige uitbreiding van gezag of bevoegdheid, welke niet zou kunnen worden overeen gebragt met het beginsel, tot grondslag van het herzieningswerk gelegd:

2<sup>o</sup>. dat bij name het vaststellen van bepalingen omtrent de administratie der bijzondere kerk-, pastorie-, kosterij en andere Gemeentefonds en goederen, niet kan geacht worden daardoor als eene bevoegdheid der Synode te zijn erkend;

3<sup>o</sup> dat Onze bekrachtiging van dit Algemeen Reglement niet zal kunnen worden opgevat in zoodanigen zin, alsof zij op zich zelve en buiten verband met andere verordeningen, geacht zou kunnen worden eenige bepalingen van dit Algemeen Reglement of van speciale reglementen of kerkelijke voorschriften, in het vervolg, buiten Onze goedkeuring vast te stellen, buiten de Kerk verbindend te maken, hetzij ten aanzien der Regering of der Staats-ambtenaren, hetzij ten aanzien der tot de inrigting van den Staat behoorende besturen en collegiën;

4<sup>o</sup>. dat uit het voorkomende aan het slot van art. 4 niets zal kunnen worden afgeleid ten aanzien der bevoegdheid van de Synode der Nederlandsche *Hervormde* Kerk, tot regeling der belangen en betrekkingen van de *Protestantsche* Kerken in Neêrlandsch Oost- en West-Indië, waaromtrent Wij Ons voorbehouden de bestaande bepalingen, zoo noodig, te wijzigen, in verband tot de behoeften en belangen dier Kerken, de regten van den Staat en de aanspraken, welke, naast de *Hervormde* Kerk, ook de andere daarbij betrokken Kerkgenootschappen kunnen doen gelden;

5<sup>o</sup>. dat alle eventuele veranderingen, hetzij in het thans bekrachtigde Algemeen Reglement, hetzij in andere reglementen of reglementaire bepalingen, mitsgaders alle nieuwe reglementen en reglementaire bepalingen, dadelijk ter kennis van de Regering zullen worden gebragt, door het Collegie van kerkelijk bestuur, 't welk die veranderingen, reglementen of reglementaire bepalingen vaststelt, of, zoo daarop goedkeuring of bekrachtiging van hoo-

ger kerkelijk Bestuur wordt vereischt, door het Collegie van bestuur, 't welk de goedkeuring of bekrachtiging verleent;

6<sup>o</sup>. dat mede van alle benoemingen en veranderingen in het personeel der Besturen boven den Kerkeraad, dadelijk aan de Regering zal worden kennis gegeven, door het Collegie, 't welk de benoeming heeft gedaan, of waarin de verandering van personeel heeft plaats gehad;

7<sup>o</sup>. dat geene verandering van jurisdictie of begrenzing, hetzij van kerkelijke Besturen, hetzij van kerkelijke Gemeenten, zal kunnen worden tot stand gebracht, zonder Onze goedkeuring; (a).

8<sup>o</sup> dat de artikelen van het Algemeen Reglement, welke van invloed zijn ten aanzien der betrekking tusschen Staat en Kerk, niet zullen kunnen veranderd worden zonder Onze bewilliging.

9<sup>o</sup>. dat alle bestaanbare verordeningen verbindend blijven, zoolang zij niet op wettige wijze zijn vervangen of afgeschaft;

10<sup>o</sup>. dat uit art. 24 niets zal kunnen worden afgeleid ten nadeele der regten van Collatoren en Floreenpligtingen;

11<sup>o</sup>. dat Onze bekrachtiging van het Algemeen Reglement geen grond zal kunnen opleveren, om van Staatswege voorziening in te roepen in de meerdere kosten, welke het kerkbestuur, hetzij door meer talrijke vergaderingen van de Synode of anderszins, mogt vorderen.

Onze voornoemde Minister van Justitie, voorloopig belast met het bestuur van het Departement voor de zaken der Hervormde Eeredienst enz., is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.

---

(a) De reserves 6<sup>o</sup> en 7<sup>o</sup>. zijn door de Regering ingetrokken.

§ 3.  
**SYNODALE CIRCULAIRE**

OVER

'S KONINGS GOEDKEURING VAN HET ALGEM.  
 REGL., BENEVENS HET ADRES TE DIER  
 ZAKE AAN Z. M. GEZONDEN.

De Algemeene Synode der Nederlandsche Hervormde Kerk, in overweging genomen hebbende, hetgeen, zoo door haren Secretaris, als door de Algemeene Synodale Commissie, ten aanzien van de Koninklijke bekrachtiging van het ten vorigen jare gearresteerde Algemeen Reglement is verrigt, en aan dat verrigtte hare volle goedkeuring hechtende, brengt bij deze ter kennis van alle Kerkeraden, gelijk mede van alle Classikale en Provinciale Besturen enz., en de Commissie tot de zaken der Indische Kerken, dat gezegd Reglement, bekrachtigd bij Koninklijk besluit van 23 Maart 1852, No. 3, en door de zorg van het Ministeriële Departement voor de zaken der Hervormde Eeredienst enz. hun bereids in afdruk toegezonden, *met 1 Mei dezes jaars* kracht van wet verkregen, en het vroegere, bij Koninklijk besluit van 7 Januarij 1816, No 1, ingevoerde Algemeen Reglement voor het bestuur der Hervormde Kerk in het Koninkrijk der Nederlanden wèl en wettig vervangen heeft.

De Synode acht het onnoodig, bij deze kennisgeving eene breede aanwijzing te voegen van hetgeen het nieuw gearresteerde Algemeen Reglement, even gunstig als in het oogvallend, van het vorige onderscheidt. Zij wil alleen de aandacht der Kerkeraden en der Kerkelijke Besturen, boven vermeld, op de meerdere *zelfstandigheid* en *vrijheid* gevestigd hebben, welke door het *eerste* boven het *laatste*, zoo in haren boezem als naar buiten, bijzonder ook in hare betrekking tot den Staat, aan de Vaderlandsche Hervormde Kerk is toegekend. Die zelfstandigheid, die vrijheid, in welke meer dan één der overige Christelijke Kerkgenootschappen in het Vaderland, reeds korter of langer, boven *ons* zich verheugden, mogen inderdaad een kostbaar goed voor de Hervormde Kerk in Nederland heeten, en zullen, met bedachtzame wijsheid en in den geest van het verheerlijkte

Hoofd der Gemeente gebruikt, onder den zegen Gods, voor haar een nieuw tijdperk van geestelijk en kerkelijk leven ontsluiten.

De Synode vertrouwt dan ook, dat de Kerkeraden en alle andere kerkelijke Besturen, elk in zijnen kring, het Reglement met getrouwheid zullen naleven, en mogt hier en daar bezorgdheid zijn ontstaan, of wel bij het Koninklijk besluit tot bekrachtiging de zelfstandigheid en vrijheid, der Kerke door het Reglement toegekend, ongeschonden zijn bewaard gebleven, het zal tot geruststelling blijken uit het adres, hetwelk de Synode aan den Koning heeft aangeboden, dat alle regten der Kerk tegen verkorting of vernietiging beveiligd zijn, waarom de Synode verlangt, dat het afdruk, hetwelk hiernevens gaat, in het archief der Kerkeraden en van alle andere kerkelijke Besturen zal worden nedergelegd.

's Gravenhage,  
den 24sten Julij 1852.

#### AAN DEN KONING.

Sire!

De Algemeene Synode der Nederlandsche Hervormde Kerk, voor de eerste maal vergaderd onder de werking van het door de Synode des vorigen jaars, den 6den September, gearresteerd, en door Uwe Majesteit den 23sten Maart daaraansvolgend bekrachtigd Reglement, acht zich, in naam der Hervormde Kerk, geroepen, Uwe Majesteit eerbiedig te naderen met de rondborstige openlegging der gevoelens, die haar bezielen.

Sire! De Synode verheugt zich over de bekrachtiging van het Algemeen Reglement voor de Hervormde Kerk, van de Synode uitgegaan en door haar gearresteerd; want hierdoor is eene kerke-orde in het leven geroepen, die der Kerke de haar toekomstige zelfstandigheid waarborgt. — In dien geest wenscht de Synode aan dit Reglement zoodanige volle toepassing en in werking brenging te geven, welke de wezenlijke behoeften der Hervormde Kerk in onze dagen eischen. De getrouwe naleving van dit Reglement zal haar streven zijn, en die naleving te handhaven bij de kerkelijke Besturen, hare roeping.

Niet minder neemt de Synode met instemming onderscheidene verklaringen aan, welke ons namens Uwe Majesteit bij de bekrachtiging van dit Reglement zijn medegedeeld. Wij bedoelen met name, dat de Regering de betrekking tusschen de Hervormde Kerk en den Staat blijft erkennen; waarover de Algemeene Synode zich in 1850 aan Uwe Majesteit heeft uitgesproken, als in het geheele wezen der Nederlandsche Kerk diep geworteld, door den innigen band tusschen het Huis van Oranje en de Hervormde Kerk, sedert eeuwen, bevestigd, en zoowel in het Koninklijke Huis, als in ons volk en in onze geschiedenis get grond. — Zij bedoelt verder de door den Staa- hier uitgesproken en gehandhaafde kracht van dit Reglement, even als zij die van het vorige erkend heeft, en de verklaringen omtrent de noodzakelijkheid en regtmatigheid van de geldelijke ondersteuning der Kerk door den Staat.

Maar, Sire, hoezeer het haar en der Hervormde Kerk leed deed, dat sommige harer regten niet volmondig, maar met zekere beperkingen, door de Regering erkend zijn, het is echter der Synode niet ontgaan, dat de Regering, die regten der Synode niet *erkennende*, ze daarom niet *ontkend* heeft. Wij lazen het toch ook in het besluit van Uwe Majesteit, dat die bijgevoegde beperkingen slechts werden voorbehouden, om den zin en de strekking dier *bekrachtiging* voor de toekomst te bepalen, zoodat de Staat zich heeft willen vrijwaren van zijne verantwoordelijkheid ten aanzien van mogelijk misbruik, 't welk ooit of immer van de bepalingen van het bekrachtigde Reglement kon gemaakt worden; om dus te voorkomen, dat de Hervormde Kerk, ten aanzien der Regering of der Staats-Ambtenaren, of ten aanzien der tot de inrigting van den Staat behoorende Besturen en Collegiën, *buiten de Kerk*, hare bepalingen zou zoeken verbindend te maken, en daardoor in de Staatsregten ingrijpen, even als (gelijk wij vertrouwen) de Regering in de regten der Kerk geenszins zal willen ingrijpen. Sire, ook de Hervormde Synode wenscht evenmin buiten de grenzen te gaan, door het Algemeen Reglement haar afgebakend.



Maar evenzeer wenscht zij de door het Reglement gevestigde zelfstandigheid der Hervormde Kerk te handhaven, geheel in overeenstemming met de verklaring, door de Synodale Commissie aan den toenmaligen Minister van Justitie, voorloopig belast met het bestuur van het Departement voor de zaken der Hervormde Eeredienst enz., gedaan. „Dat de Nederlandsche Hervormde Kerk zich vrijelijk mag beroepen op de zelfstandigheid en onafhankelijkheid, welke haar bij de Grondwet is gewaarborgd, en in 't algemeen of in 't bijzonder wettiglijk is verzekerd en toekomt.” Daarom acht zij het aan zich zelve en aan de Hervormde Kerk verplicht te zijn, aan Uwe Majesteit te verklaren, dat zij de beperkingen, in het besluit van Uwe Majesteit vermeld, „zóó verstaat, dat daardoor geenerlei regten der Hervormde Kerk, door de Grondwet als anderzins verzekerd, kunnen gerekend worden eenigermate verkort te zijn.

Op dien grond, dien wij meenen, dat door Uwe Majesteit zal worden gebillijkt, acht de Synode zich geroepen, al de haar wettig toekomende regten zich voor te behouden, overtuigd, dat de Regering door de beperkingen slechts heeft willen verklaren, dat zij haar zegel niet heeft willen drukken op al de daar aangevoerde punten, maar ze geheel en alleen ter verantwoording der Hervormde Kerk heeft willen laten.

Sire! Van die gevoelens doordrongen, heeft de eerste Synodale Vergadering, onder de werking van het nieuwe Reglement, hare gewigtige werkzaamheden aanvaard, en zij bidt den zegen des Allerhoogsten af over den persoon en de regering van Uwe Majesteit, met den wensch, dat de Hervormde Kerk hier te lande duurzaam onder den Goddelijken zegen moge bijdragen tot den bloei en het welzijn van Nederland.

Wij zijn

Sire!

Uwer Majesteits getrouwe onderdanen,

*De Algemeene Synode voornd.*

*'s Gravenhage,*

den 20sten Julij 1852.

## B I J L A G E.

---

WET, REGELENDE HET TOEZIGT OP DE ONDERSCHEIDENE KERKGENOOTSCHAPPEN. (10 SEPT. 1853, STAATSBL. N<sup>o</sup>. 102.)

Wij Willem III, enz.

Allen die deze zullen zien of hooren lezen salut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat het noodig is, eenige wettelijke bepalingen vast te stellen ter uitvoering van onderscheidene voorschriften van het VI hoofdstuk der Grondwet en ter vervanging van op dit onderwerp bestaande verordeningen, opdat Wij gelijke bescherming aan alle Kerkgenootschappen in het Rijk kunnen verleenen, en waken, dat zij zich houden binnen de palen van gehoorzaamheid aan de wetten van den Staat.

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Art. 1. Aan alle Kerkgenootschappen is en blijft de volkomen vrijheid verzekerd, alles wat hunne Godsdienst en de uitoefening daarvan in hunnen eigen boezem betreft, te regelen.

De bepalingen betreffende de inrigting en het bestuur worden, voor zooveel zij niet reeds aan Ons bekend zijn gemaakt, binnen eene maand na de afkondiging dezer wet, door de Bestuurders of Hoofden der Kerkgenootschappen aan Ons medegedeeld. Nieuw te maken bepalingen worden mede vóór of bij het in werking brengen daarvan, op gelijke wijze ter Onzer kennis gebracht.

Voor zooveel er zich onder de bepalingen, bij dit artikel bedoeld, eenige bevindt, welke de medewerking van het Staatsgezag vereischt, wordt die medewerking niet verleend, tenzij de bepaling door Ons is goedgekeurd.

Art. 2. Vreemdelingen aanvaarden geene kerkelijke bediening, dan na daartoe Onze toestemming te hebben verkregen.

Alleen in het belang der openbare orde en rust kan die toestemming geweigerd worden.

Art. 3. De titulaturen in de Kerkgenootschappen aan de Bedienaren der openbare Godsdienst toegekend, geven noch ten opzichte van het wereldlijk gezag, noch ten opzichte van andere Kerkgenootschappen, eenige aanspraak, rang of voorregt.

In de aanraking met het wereldlijk gezag worden de titulaturen alleen gebezigd met vermelding van den geslachtsnaam der titularissen.

Art. 4. De ter aanwijzing van kerkelijk gebied door Kerkgenootschappen gebezigde namen van Provinciën of Gemeenten worden slechts als van kerkelijken aard beschouwd en hebben geen verder gevolg.

Art. 5. Synodale Vergaderingen en Hoofden, die Kerkgenootschappen vertegenwoordigen of besturen, behoeven Onze goedkeuring op de plaats van vestiging.

Voor zooveel deze goedkeuring bij de afkondiging dezer wet nog niet is verleend, wordt na met hen gehouden overleg, door Ons, den Raad van State gehoord, over de geschiktheid der aangewezen vestigingsplaats uitspraak gedaan.

Alleen in het belang der openbare orde en rust en bij een met redenen omkleed en openbaar gemaakt besluit kan eene aangewezen vestigingsplaats als zoodanig door Ons ongeschikt worden verklaard.

Art. 6. De Bedienaren der openbare Godsdienst dragen het gewaad voor kerkelijke plegtigheden of bij de uitoefening van de openbare Godsdienst, in hun Kerkgenootschap gebruikelijk, niet dan binnen gebouwen op beslotene plaatsen, of dààr waar de openbare Godsdienstoeffe-

ning, naar het 2de lid van art. 167 der Grondwet, is toegelaten.

Art. 7. Elke oprigting of inrigting van een gebouw tot uitoefening van de openbare Godsdienst, binnen den afstand van twee honderd ellen van eene bestaande kerk, vereischt in het belang der openbare orde een onderzoek omtrent de plaats van vestiging.

Vóór dat de oprigting of inrigting wordt toegelaten, wordt daaromtrent door het Gemeentebestuur beslist. Deze beslissing is vatbaar voor een beroep op Gedeputeerde Staten, en bij bezwaar ook tegen de beslissing van deze, wordt hunne uitspraak aan Onze eindbeslissing onderworpen. Het besluit door ons te nemen, na den Raad van State te hebben gehoord, wordt met redenen omkleed en openbaar gemaakt.

Wanneer de oprigting of inrigting zonder verlof heeft plaats gehad, wordt het gebouw gesloten.

Art. 8. Het klokkengelui tot viering van kerkelijke plegtigheden of om de ingezetenen tot de Godsdienstoefening op te roepen, kan in Gemeenten, waar kerken van meer dan één Kerkgenootschap zijn, in het belang der openbare orde en rust door Onzen Commissaris in de provincie worden verboden.

Klokkengelui tot andere einden heeft geene plaats dan na vergunning der plaatselijke politie.

Art. 9. Hij die aan deze wet niet voldoet, hare voorschriften overtreedt, of elders dan art. 167 der Grondwet toelaat de openbare Godsdienst uitoefent, wordt verklaard *in strijd met de wet te hebben gehandeld* en veroordeeld in de kosten.

Art. 10. De Officieren van justitie bij de arrondissementen-regtbanken eischen, overeenkomstig met de bepalingen van art. 854 van het Wetboek van Burgerlijke Regtsvordering, voor de regtbank, ter burgerlijke terechtzitting, de toepassing van het voorgaand artikel.

Geene yervolging kan door hen worden ingesteld dan op magtiging van den Procureur-Generaal onder wiens bevelen zij staan, of op last des Regters in de gevallen, voorzien hij art. 31 van het Wetboek van Strafvordering en art. 73

van de wet op de regterlijke organisatie en het beleid der justitie.

Art. 11. Van het vonnis wordt appèl, van het arrest cassatie toegelaten.

Art. 12. Die, na eenmaal ter zake van overtreding dezer wet te zijn veroordeeld, zich aan herhaling daarvan schuldig maakt, wordt gestraft met schorsing in de uitoefening zijner burgerschapsregten voor den tijd van drie tot tien jaren, en met gevangenis van ééne maand tot twee jaren, te zamen of afzonderlijk.

Art. 13 De regtsgedingen krachtens het voorgaand artikel ter zake van herhaalde overtreding gevoerd, worden op de gewone wijze voor den gewonen strafregter behandeld.

De vervolging wegens overtredingen van deze wet verjaart door verloop van twee jaren.

Art. 14. Bij het in werking komen dezer wet zijn, behoudens de bepalingen der wetten en reglementen bedoeld in art. 167 der Grondwet, afgeschaft de wet van 18 Germinal jaar X en alle andere met de tegenwoordige wet strijdige bepalingen.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle ministeriële Departementen, Autoriteiten, Collegiën en Ambtenaren, wien zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.



## TWEEDE HOOFDSTUK.

DE ZORG DER KERK VOOR DE OPLEIDING EN  
BEKWAAMHEID VAN HARE LEERAARS  
EN LEDEN.

---

### REGLEMENT

OP HET

EXAMEN TER TOELATING TOT DE EVANGELIE-  
BEDIENING IN DE NEDERLANDSCHE  
HERVORMDE KERK.

---

Art. 1 Ter toelating tot de Evangeliebediening in de Nederlandsche Hervormde Kerk wordt gevorderd een *examen* bij een der Provinciale Kerkbesturen, of bij de Commissie tot de zaken der Waalsche Kerken.

Art. 2 Het examen van hen, die de Evangeliebediening wenschen te bekleeden bij de Nederduitsche, Presbyteriaansch-Engelsche en Schotsche Gemeenten; wordt afgenomen door een Provinciaal Kerkbestuur; en van hen, die staan naar de Evangeliebediening in de Waalsche Gemeenten, door de Commissie tot de zaken der Waalsche Kerken.

Die van 's Lands wege zijn opgeleid tot de Evangeliebediening in de koloniën van den Staat, leggen het examen af bij de Commissie tot de zaken der Protestantsche Kerken in Neêrlandsch Oost-en West-Indië, zonder daarmede de toelating te erlangen, bij art. 1 vermeld. Zij, die dáár het Evangelie in de Fransche taal zullen prediken, worden geëxamineerd bij de Commissie tot de zaken der Waalsche Kerken.

Art. 3. Wanneer iemand de Evangeliebediening in de Presbyteriaansch-Engelsche of Schotsche Gemeenten, of als Prediker in de Hoogduitsche taal bij eene Nederduitsche Hervormde Gemeente, wenscht te bekleeden, en hij de Nederlandsche taal niet magtig is, zal het geheele examen, mondeling of schriftelijk, in het *Latijn* worden afgenomen.

Art. 4. Al de leden eener Vergadering, bij welke een examen wordt afgenomen, zijn verplicht het onderzoek van het begin tot het einde bij te wonen, en bij de uitspraak over toelating of afwijzing hunne stem uit te brengen.

Leden, den examinandus tot den vierden graad van bloed- of aanverwantschap bestaande, worden door hunne *secundi*, of, des noodig, door hunne *tertii* vervangen.

Art. 5. Bij de Provinciale Kerkbesturen, die uit niet meer dan drie Classikale ressorten bestaan, zullen de *secundi* der *Predikanten*, of, des noodig, de *tertii*, tot het afnemen van examen worden opgeroepen, onder toekenning van *verblijf-en reiskosten*, of *presentiegelden*.

Art. 6. Die hunne studiën volbragt hebben aan de hoogeschool te *Leyden*, worden geëxamineerd door de Kerkbesturen van *Zuid-Holland*, *Noord-Holland*, *Zeeland* en *Noordbrabant*; aan de hoogeschool te *Utrecht*, door de Kerkbesturen van *Utrecht*, *Gelderland* en *Overijssel*; aan de hoogeschool te *Groningen*, door de Kerkbesturen van *Groningen*, *Friesland* en *Drenthe*, bij beurtwisseling, zóó te regelen, dat niet meer dan zes Candidaten na elkander door hetzelfde Kerkbestuur tot het examen worden toegelaten.

Art. 7. Tot de Evangelie-bediening bij de *Waausche* en *Presbyteriaansch-Engelsche* of *Schotsche* Gemeenten worden ook zij toegelaten, die aan wettig erkende *buitenlandsche* hoogescholen hunne studiën volbragt hebben, mits zij zich aan het examen onderwerpen en de vereischte verklaringen afleggen, indien zij niet reeds als *Predikanten* eene vaste standplaats bij een wettig erkend Hervormd Kerkgenootschap bekleed hebben.

Art. 8. Zij, die buiten 's lands, na volbragte studiën, het regt tot de Evangelie-bediening bij een aldaar erkend Hervormd Kerkgenootschap bekomen, doch nog geene vaste standplaats bekleed hebben, worden, ook wanneer zij vroeger aan eene der Nederlandsche hoogescholen hebben gestudeerd, tot de uitoefening van dat regt in de Nederlandsche Hervormde Kerk niet toegelaten, tenzij ze aan het examen bij het Kerkbe-

stuur, onder welks ressort zij wonen, zullen hebben voldaan.

Art. 9. De vereischten ter toelating tot het examen zijn:

a. bewijs, dat men den graad van *Candidaat in de Godgeleerdheid* aan eene der Nederlandsche hoogescholeu heeft bekomen;

b. bewijs, dat men *drie jaren* (a) bij eene der door de Nederlandsche Hervormde Kerk erkende openbare inrigtingen van hooger onderwijs (b), waarvan ten minste *twee jaren* aan eene der hoogescholeu, gestudeerd heeft in de Godgeleerdheid, na het bekomen van den daartoe voorbereidenden graad;

c. bewijs, dat men de lessen der Hoogleraren heeft bijgewoond over de uitlegging van het Oude en Nieuwe Testament, gedurende *drie jaren*; — die over de kerkelijke geschiedenis, de Bijbelsche en de leerstellige Godgeleerdheid, de Christelijke zedekunde en de practische Godgeleerdheid, inzonderheid de predikkunde, gedurende *twee jaren*; — en daarenboven de lessen over de theologische encyclopaedie en methodologie, de uitlegkunde en de oordeelkunde des Bijbels, de geschiedenis der Bijbelboeken en de natuurlijke Godgeleerdheid.

---

(a) "Die *drie jaren* zijn in den strengsten zin te nemen." Verklar. der Syn. Comm. (K. W. 1855 No. 21.)

(b) „Naar daartoe gegeven aanleiding wordt de aandacht der belanghebbende Studenten in de Godgeleerdheid er op gevestigd: 1<sup>o</sup> dat in art. 9 van het Regl. op 't examen onder b. met „de door de Nederl. Herv. Kerk erkende openbare inrigtingen van hooger onderwijs” bedoeld zijn de drie Nederlandsche Rijkshoogescholeu te *Leyden*, *Utrecht* en *Groningen* en het stedelijk Athenacum te *Amsterdam*, 2<sup>o</sup> dat in c. geene andere Hoogleraren bedoeld zijn, dan die bij de bedoelde openbare inrigtingen van hooger onderwijs wettig zijn aangesteld; 3<sup>o</sup> dat het voorschrift onder b, waarbij, om tot het examen te worden toegelaten, het bewijs gevorderd wordt dat „men ten minste twee jaren aan eene der hoogescholeu gestudeerd heeft” inhoudt, dat de lessen, door den Candidaat elders genooten, voor niet meer dan één enkel studiejaar gelden kunnen, al ware 't ook, dat hij ze langer had bijgewoond.” Syn. Kennisgev. v. 22 Julij 1864 (K. C. No. 32.)



Van het vlijtig waarnemen der lessen, van het getrouw respondéren en van gemaakte vorderingen zal bij dit bewijs moeten blijken.

Dispensatie van deze bepaling wordt door het Kerkbestuur verleend aan hen, die kunnen bewijzen, dat deze of gene der vereischte collegiën, gedurende hun verblijf aan de hoogeschool, *niet* gehouden zijn.

De bewijzen sub litt. *a*, *b* en *c* worden niet gevorderd van de Theologiae Doctores.

*d.* bewijs van twee malen onder voorzitting van een der boven vermelde Hoogleraren gepredikt te hebben;

*e.* bewijs van goed zedelijk gedrag, door de Godgeleerde Faculteit afgegeven,

*f.* eene, door de Hoogleraren ondertekende, opgave van de gedeelten der Heilige Schrift, welke bij de door hem bijgewoonde lessen over de uitlegging des Bijbels zijn behandeld;

*g.* eene kerkelijke attestatie, mede inhoudende, dat de examinandus meer dan *twee jaren* lidmaat is van de Hervormde Kerk.

De bewijzen, sub litt. *a—f* vermeld, worden door hen, die buiten 's lands hunne studiën voltrokken hebben, van aldáár wettig erkende hoogeschoolen ingeleverd.

Art. 10. Nederlanders zoowel als anderen, die buiten 's lands tot de Evangelie-bediëning bij de Hervormden zijn toegelaten, moeten, in plaats van de bewijzen, in het voorgaande artikel sub litt. *a*, *b* en *c* vermeld, vóór hunne admmissie tot het examen overleggen:

1<sup>o</sup>. voldoende getuigschriften van de Godgeleerde Faculteit der hoogeschoolen, waar zij hebben gestudeerd, omtrent hun zedelijk gedrag.

2<sup>o</sup>. bewijs, dat zij zich aan die hoogeschoolen in de, art. 9, sub litt. *c*, genoemde vakken met vrucht hebben geoefend.

Voor zooverre zij dit bewijs niet kunnen overleggen, zullen zij in de bedoelde vakken, buiten die in art. 20 zijn opgegeven, een examen hebben af te leggen.

3<sup>o</sup>. eene kerkelijke attestatie, als in art. 9, sub litt. *g*, is gevorderd.

[Art. 11. Buitenlanders, die hunne studiën niet aan eene der Nederlandsche hoogeschole volbragt hebben, worden tot het examen niet toegelaten, zonder toestemming van den Koning, aangevraagd door het Kerkbestuur, hetwelk tot het afnemen van het examen geroepen is.] (a)

Art. 12. Candidaten tot de Heilige Dienst bij andere Protestantsche Kerkgenootschappen, die verlangen tot het examen te worden toegelaten, moeten overleggen:

1<sup>o</sup>. bewijs, dat zij den graad van Candidaat in de Godgeleerdheid aan eene der Nederlandsche hoogeschole hebben verkregen;

2<sup>o</sup>. bewijs, dat zij aan eene der Nederlandsche hoogeschole, of bij hen, wier bevoegdheid daartoe door hun Kerkgenootschap wettig erkend is, hebben bijgewoond de lessen, vermeld in art. 9 sub. litt. c, en voldaan aan de vereischten, aldaar voorgeschreven.

De bewijzen, sub 1<sup>o</sup>. en 2<sup>o</sup>. vermeld, worden niet gevorderd van de Theologiae Doctores;

3<sup>o</sup>. bewijs, dat zij op belijdenis des geloofs als lidmaten der Nederlandsche Hervormde Kerk zijn aangenomen.

4<sup>o</sup>. bewijs, dat zij gedurende meer dan *twéé* jaren lidmaten geweest zijn bij eenig Protestantsch Kerkgenootschap;

5<sup>o</sup>. getuigschrift van goed zedelijk gedrag, afgegeven door bevoegde personen, bij wie zij de sub 2<sup>o</sup>. genoemde lessen hebben bijgewoond;

6<sup>o</sup>. verklaring van het Provinciaal Kerkbestuur, na ingewonnen advies van het Classikaal Bestuur, onder welks ressort zij als Candidaten hun verblijf gehouden hebben, dat het tegen de toelating tot het examen geene bezwaren heeft.

Art. 13. Zij, die bij eenig ander Protestantsch Kerkgenootschap als Evangeliedienaars werkzaam waren en diezelfde betrekking in de Hervormde Kerk wenschen te bekleeden, zijn onderworpen aan een wetenschappelijk onderzoek over de vakken, in art. 20 vermeld, in te stellen door het Kerkbestuur, onder welks ressort zij wonen.

(a) Art. 11 is vervallen. S. B. v. 1863, in werking getreden 1 April 1864,

Bij dit Bestuur leggen zij over de bewijzen van hunne Godgeleerde studiën aan wettig bestaande inrigtingen van hooger onderwijs, alsmede de verklaring van het Classikaal Bestuur van het ressort hunner woonplaats, dat het tegen hunne toelating tot het onderzoek geene bezwaren heeft.

Art. 14. Zij, die vroeger in de Roomsche Katholieke Kerk den geestelijken stand bekleedden en tot de Evangelie-bediening in de Hervormde Kerk wenschen toegelaten te worden, moeten zich onderwerpen aan het examen, in art. 20 vermeld, af te leggen bij het Kerkbestuur, onder welks ressort zij wonen, welk Bestuur vooraf hun aanzoek zal onderzoeken en daarover beslissen.

Bij dit Bestuur leggen zij over de bewijzen van tweejarig lidmaatschap bij de Hervormde Kerk en van goed zedelijk gedrag, afgegeven door den Kerkeraad hunner woonplaats, en daarenboven eene verklaring van het Classikaal Bestuur van het ressort dier plaats, dat het tegen hunne toelating tot het examen geene bezwaren heeft.

Art. 15. De aangifte tot het examen van de Candidaten in de Godgeleerdheid geschiedt ten minste *twee maanden* vóór den tijd der gewone vergaderingen der Provinciale Kerkbesturen, met toezending der, in art. 9 vereischte getuigschriften.

De Candidaten der *Leydsche* hoogeschool geven zich aan bij den Secretaris van het Provinciaal Kerkbestuur van *Zuidholland*, — der *Utrechtsche* hoogeschool bij dien van *Utrecht*, der *Groningsche* hoogeschool bij dien van *Groningen*.

De Secretarissen der genoemde Kerkbesturen zenden zonder verwijl de door de examinandi overgelegde getuigschriften, naar orde van het inkomen, aan het Kerkbestuur, waarbij het examen zal moeten plaats hebben, en zijn verplicht bij elke aangifte een bewijs af te geven, waaruit blijkt, dat de volgorde der Kerkbesturen om te examineren wordt in acht genomen.

Art. 16. De Secretaris van het Kerkbestuur, waarbij het examen moet plaats hebben, doet de in orde bevonden getuigschriften dadelijk toekomen aan den President, en berigt, met diens

overleg, aan den examinandus, dat hij voorloopig tot het examen wordt toegelaten.

Ook brengt hij deze getuigschriften bij de vergadering van het Kerkbestuur, door welke zij voldoende moeten worden bevonden, vóór dat er met het examen een aanvang wordt gemaakt.

Art 17. Het examen wordt in de *gewone* vergaderingen afgenomen, zonder dat daarvoor aan de leden eenig geldelijk voordeel ten goede komt.

Ingeval van onverhoopte wettige verhindering, ter beoordeeling van het Kerkbestuur, aan hetwelk hij was toegewezen, zal het examen, op verlangen van den examinandus, in eene *buitengewone* vergadering plaats hebben, onder voldoening van de reis- en presentiegelden der examinatoren.

Art. 18. De examinandus betaalt, vóór dat tot het examen wordt overgegaan, *vijf en twintig gulden* ten behoeve van de *Algemeene Weduwenbeurs*.

Bij afwijzing wordt deze som teruggegeven; bij hernieuwd examen wordt zij weder gestort.

Art. 19. Niet meer dan een *tweetal* wordt gelijktijdig geëxamineerd; aan dit examen worden *vier* volle uren besteed; tot het examen van *één* zijn *drie* uren voldoende.

Geene voorafgaande tentamina mogen plaats hebben, noch opgave van den gang en de wijze des onderzoeks mag aan den examinandus worden medegedeeld.

Art. 20. Het examen zoo van Doctoren als van Candidaten in de Godgeleerdheid gaat over de volgende vakken:

a. de *uitlegging des Bijbels*. Voor het Oude Testament *twéé* hoofdstukken uit de historische en *twéé* uit de overige boeken met vergelijking der LXX.

Voor het Nieuwe Testament *twéé* hoofdstukken uit de historische en *twéé* uit de overige boeken.

Bij deze uitlegging worden blijken gevorderd van genoegzame bekendheid met de *geschiedenis der Bijbelboeken*, waaruit de hoofdstukken zijn opgegeven, en van geoefendheid in de *Bijbelsche oordeelkunde*.

Voor dat gedeelte van het examen, [in de *Latijnsche* taal te houden,] (a) is één en een half uur bestemd.

Indien de geëxamineerde bevonden wordt aan dit onderzoek niet te voldoen, wordt het examen niet voortgezet. — en hij afgewezen;

b. de *Bijbelsche geschiedenis* en de *geschiedenis der Kerk* en van hare *leerstellingen*, bijzonder ook met betrekking tot ons vaderland:

c. de *leerstellige Godgeleerdheid*.

Bij dit onderzoek zal vooral in aanmerking komen het bijbrengen van Evangelische bewijzen tot staving der waarheid, ook met betrekking tot de kenmerkende en onderscheidende leerstellingen der Nederlandsche Hervormde Kerk.

d. de *Christelijke zedekunde*.

e. de *practische Godgeleerdheid*, bijzonder de *predikkunde*.

De examinandus zal door overlegging van een schriftelijk opstel en door mondelinge voordragt van zijne geschiktheid voor de predikdienst doen blijken.

Vooraf wordt de duur van het onderzoek in elk der vakken van litt. b—e onderling tusschen de examinatoren bepaald.

Art. 21. Al de leden der Vergadering, ook de Secretarissen, die slechts eene adviserende stem hebben, en de Ouderlingen, tenzij ze daarvan wenschen verschoond te blijven, nemen deel aan het examen.

De vakken in art. 20 opgegeven, worden in dier voege verdeeld, dat ten aanzien van het sub litt. b—e genoemde in iedere der drie jaarlijkse vergaderingen eene geregelde afwisseling onder de examinatoren plaats hebbe.

Bij de opgave der hoofdstukken voor de uitlegging des Bijbels (b) wordt eene behoorlijke verscheidenheid in acht genomen.

(a) De woorden; „in de *Latijnsche* taal te houden” zijn vervallen. S. B. v. 17 Julij en 4 Aug. 1863, in werking getreden 1 April 1864.

(b) „die ten minste zes weken vóór het examen geschiedt,” Syn. ampl. v. 13 Julij 1860, in werking getreden 1 Febr. 1861.

Art. 22. Wanneer de geëxamineerde bevonden wordt aan de vereischten bij het examen niet te voldoen, wordt hij afgewezen.

Geene toelating tot de Evangelie-bediening heeft plaats, dan nadat zich ten minste *twee derden* der *stemhebbende* leden daarvoor verklaard hebben.

Art. 23. Bij de kennisgeving van het besluit tot afwijzing wordt den geëxamineerde aangeduid, in welke vakken hij te zwak bevonden is, en wordt eene schriftelijke opgave daarvan binnen zeven dagen hem toegezonden.

Vóór dat hij, krachtens hernieuwd examen, tot de Evangelie-bediening is toegelaten, zal hij zich van de openbare Evangelie-prediking onthouden.

Art. 24. Na afwijzing wegens gemis van de vereischte bekwaamheid zal ten minste *één jaar* verlopen, eer het examen kan worden hervat.

Het hernieuwd examen gaat weder over al de vakken, in art. 20 genoemd, en wordt ook weder door hetzelfde Kerkbestuur afgenomen, altoos onverminderd het getal der, bij dit Bestuur, volgens art. 6, aan de beurt zijnde examinandi.

Bij de derde afwijzing zal geene toelating tot een hernieuwd examen meer worden vergund.

Art. 25. De Kerkbesturen zenden van ieder gehouden examen een nauwkeurig verslag aan de Synode, mede bevattende eene opgave van de gedeelten des Bijbels, bij de uitlegging des Ouden en Nieuwen Testaments gebruikt, van de namen der Examinatoren in elk der vakken en van den tijd, aan elk der vakken besteed.

Aan de Classikale Besturen, onder wier ressort de geëxamineerden hunne woonplaats hebben, wordt berigt gegeven van hunne toelating tot de Evangelie-bediening.

[Gelijk berigt wordt toegezonden aan het Departement voor de zaken der Hervormde Eeredienst.] (a)

Art. 26. Een geëxamineerde, naar de uitspraak der Vergadering, op voldoende wijze aan de vereischten bij het examen beantwoord hebbende, heeft bij plegtigen eede te verklaren: „dat hij ter verkrijging van eenige standplaats geene

(a) Dit lid wordt weggenomen." Syn. Besl. v. 13 juli 1866, in werking getreden 1 Maart 1867.

„overeenkomst heeft aangegaan of giften gegeven,  
 „of immer zal aangaan of geven, en dat het hem  
 „niet bekend is, dat zij door iemand van zijnent-  
 „wege of te zijnen behoefte aangegaan of gegeven  
 „zijn, of aangegaan of gegeven zullen worden; en  
 „dat hij ook nimmer eene standplaats zal zoeken of  
 „aannemen, welke hij kan vermoeden, dat door  
 „eenige bedingen, beloften of welke middelen ook  
 „van voorafgegane overeenkomst, aan hem wordt  
 „opgedragen.”

Art. 27. De geëxamineerden hebben daaren-  
 boven de navolgende *plegtige verklaring of belof-*  
*te* af te leggen en met hunne onderteekening te  
 bekrachtigen:

„Wij ondergeschrevenen, door het Provinciaal  
 „Kerkbestuur van. . . . (of door de Commissie tot  
 „de zaken der Waalsche Kerken) tot de openba-  
 „re Evangelie-bediening in de Nederlandsche Her-  
 „vormde Kerk toegelaten, verklaren bij deze op-  
 „regtelijk, dat wij naar het grondbeginsel der  
 „Christelijke Kerk in 't algemeen en der Her-  
 „vormde in 't bijzonder Gods heilig woord, in de  
 „schriften des Ouden en Nieuwen Verbonds ver-  
 „vat, van ganscher harte aannemen en opregtelijk  
 „gelooven; dat wij des zins en willens zijn, den  
 „geest en de hoofdzaak der leer, welke in de  
 „aangenomen formulieren van éénigheid der Ne-  
 „derlandsche Hervormde Kerk begrepen is, ge-  
 „trouwelijk te handhaven; dat wij mitsdien den  
 „ganschen raad Gods, inzonderheid zijne genade  
 „in Jezus Christus als den éénigen grond der  
 „zaligheid, ernstig en van harte, naar de gaven  
 „ons geschonken, aan de Gemeente zullen verkon-  
 „digen; dat wij op de bevordering van godsdien-  
 „stige kennis en van Christelijk geloof en leven  
 „ons met allen ijver zullen toeleggen, en orde en  
 „eendragt voorstaan en aankweken; en dat wij  
 „alzo, onder opzien tot de hulp die van boven  
 „is, de belangen van Gods Koningrijk en in 't  
 „bijzonder die van de Nederlandsche Hervormde  
 „Kerk zorgvuldig zullen behartigen, en, naar  
 „vermogen, aan de bevordering daarvan mede-  
 „werken; verbindende wij ons bij deze onze hand-  
 „teekening tot al het voorschrevene, en om, zoo  
 „wij bevonden worden tegen eenig gedeelte van

„deze verklaring en belofte gehandeld te hebben,  
 „deswege ons te zullen onderwerpen aan de uit-  
 „spraken der bevoegde kerkelijke Vergaderingen.”

Art. 28. De geëxamineerde wordt hierop met gepaste toespraak van den President tot de Evangelie-bediening toegelaten, en ontvangt het navolgend, door President en Secretaris onderteevend, getuigschrift:

„Vermits voor ons verschenen is NN., Candi-  
 „daat in de Godgeleerdheid te....., (of Theolo-  
 „giae Doctor, gepromoveerd aan de hoogeschool  
 „te...), verzoekende tot het examen te worden  
 „toegelaten, ten einde de Evangelie bediening te  
 „kunnen aanvaarden, en wij bevonden hebben,  
 „dat de vereischte getuigschriften, ook dat aan-  
 „gaande zijn zedelijk gedrag, in goede orde wa-  
 „ren, hebben wij geene zwaarigheid gemaakt hem  
 „tot het examen toe te laten. En hebben wij  
 „hem nauwkeuriglijk onderzocht in al hetgeen  
 „tot de onderwerpen van het examen behoort, en  
 „zulks met dien uitslag, dat wij voornoemden  
 „N.N., nadat hij den gevordenden solemnelen eed  
 „gedaan en de vereischte verklaring en belofte  
 „plechtig afgelegd en onderteevend had, tot de  
 „Evangelie-bediening hebben toegelaten.”

„het Provinciaal Kerkbestuur van.....,  
 „(of de Commissie tot de zaken der Waalsche  
 „Kerken).”

Art. 29. De aldus geadmitteerden verkrijgen den naam van *Candidaten tot de Heilige Dienst*, en mitsdien de bevoegdheid, om te staan naar de Evangelie-bediening.

Zoo lang zij echter tot deze niet met handenoplegging als Predikant bevestigd zijn, is hun het regt ontzegd, om Doop en Avondmaal te bedienen.

Art. 30. De openbare bekendmaking der toelating geschiedt door het Kerkbestuur alléén met deze woorden:

„Door het Provinciaal Kerkbestuur van.....  
 „(of door de Commissie tot de zaken der Waal-  
 „sche Kerken) is N. N. na afgelegd examen als  
 „Candidaat tot de Heilige Dienst toegelaten, en  
 „is hem mitsdien de bevoegdheid toegekend, om,  
 „in eene Gemeente beroepen zijnde, met inacht-  
 „neming van de bepalingen in het Reglement op



„de Vacaturen, als Evangeliedienaar op te treden.” (a)

*Overgangs-artikel.*

De bewijzen, in art. 9, sub litt. c, voorgescreven, voor zoo verre zij niet vereischt zijn in het vorige Reglement op het Examen, zullen het eerst gevorderd kunnen worden tot het kerkelijk examen in *Augustus* 1856.

Aldus gearresteerd door de Algemeene Synode der Nederlandsche Hervormde Kerk, bij besluit van den 30sten Augustus 1854, en uitgevaardigd door de Algemeene Synodale Commissie, in hare zitting van den 27sten November deszelfden jaars.

(a) Hier bij is te vergelijken de hier volgende Minist. aanschrijving van den 18 Nov. 1836, omtrent de *opgaaf van de woonplaats der Candidaten* :

„Sedert het aantal Candidaten bij de Nederlandsche Hervormde Kerk zoo aanmerkelijk is toegenomen, heeft het Departement meer en meer het gebrek gevoeld aan verordeningen, waardoor dezelve, na hunne aanneming als zoodanig, in het oog konden gehouden worden, althans gezorgd, dat hunne vaste woonplaats in het Kerkelijk Bestuur, waaronder zij ressorteren, bekend bleef.

Om dit doel eenigzins te bereiken, verzoek ik bij deze :

1<sup>o</sup>. *De Provinciale Kerkbesturen*, om voortaan, bij de toelating van Candidaten, van dezelve te vragen opgave der plaats, waar zij woonachtig zijn of hun verblijf zullen nemen; en om hiervan, zoo het Departement (\*) bij het bericht der afgelegde examens, als ook die Classikale Besturen, waaronder die plaatsen mogen gelegen zijn, te onderrigten; terwijl het tevens noodig zal zijn, de bedoelde Candidaten uit te noodigen, om bij verandering van woonplaats zoowel het Classikaal Bestuur, waaronder de plaats, welke zij verlaten, behoort, als datgene, waaronder hunne nieuwe woonplaats ressorteert, daarvan te doen kennis dragen.

2<sup>o</sup>. *De Classikale Besturen*, om de opgave te doen van de namen der Candidaten, die *thans* onder hun ressort woonachtig zijn; alsmede achterevolgens kennis te geven van het vertrek dier Candidaten, mitsgaders van de komst van hen, die zich later in eene Gemeente der Classe mogten vestigen.

Ik vlije mij, dat gelijk deze maatregelen van belang zijn voor mijn Departement, dezelve tevens zullen strekken, om de Kerkelijke Besturen in staat te stellen, dat opzigt over de Candidaten te houden, hetwelk hun is aanbevolen.”

(\*) De kennisgeving aan de Regering is niet meer noodig. K. C. v. 5 Aug. 1865. Vgl. art. 25, blz. 53.

## § 5.

**VERORDENINGEN**

## OP HET

PREDIKEN VAN CANDIDATEN IN DE GOD-  
GELEERDHEID

Art. 1. Het is aan Studenten vergund voor eene Gemeente te prediken, onder voorwaarde dat zij

- a.* lidmaat zijn der Hervormde Kerk;
- b.* Candidaat in de Godgeleerdheid;
- c.* een voorstel onder voorzitting van een der Hoogleraren gedaan hebben, en
- d.* van goed zedelijk gedrag zijn.

De Predikant, voor wien zij zullen optreden, verzekert zich vooraf door een getuigenis van den Kerkeraad hunner woonplaats, wat het eerste betreft, en door een getuigenis van de Godgeleerde Faculteit, wat het overige aangaat, dat zij deze vereischten bezitten.

Het getuigschrift aangaande het zedelijk gedrag zal niet langer dan één jaar na de dagteekening geldig zijn.

Art. 2. Zij mogen niet voor eene Gemeente optreden, dan in tegenwoordigheid, of althans met toestemming van den Predikant dier Gemeente, of van één der Predikanten.

Art. 3. In ééne en dezelfde Gemeente mogen niet meer dan zes predikbeurten, gedurende den tijd van één jaar, door Candidaten in de Godgeleerdheid vervuld worden, tenzij met goedkeuring van den Kerkeraad.

Art. 4. Geene openbare Godsdienstoefening zal door Candidaten in de Godgeleerdheid mogen geleid worden in eene vacante Gemeente, overeenkomstig art. 25 van het Reglement op de Vacaturen.

Art. 5. Een Candidaat in de Godgeleerdheid is evenmin bevoegd tot de inzegening van het huwelijk en de bevestiging van Kerkeraadsliden, als tot de bediening van den Doop en het Avondmaal.

Art 6. De Predikanten in het bijzonder en de Kerkeraden in het algemeen, zijn verplicht deze bepalingen in acht te nemen, en deswegens verantwoordelijk voor het Classikaal Bestuur, waaronder zij ressorteren.

Art 7. Het toezigt over de inachtneming dezer verordeningen is aan de Kerkeraden en hoogere kerkelijke Besturen bijzonder aanbevolen.

Aldus gearresteerd door de Algemeene Synode der Nederlandsche Hervormde Kerk, bij besluit van den 28 Julij 1858, en uitgevaardigd door de Algemeene Synodale Commissie, in hare zitting van den 5den November deszelfden jaars.

---

§ 6.

**REGLEMENT.**

OP HET

GODSDIENST-ONDERWIJS IN DE NEDERLANDSCHE  
HERVORMDE KERK.

---

HOOFDSTUK I.

*Over het Godsdienst-onderwijs in het algemeen*

Art. 1. Het Godsdienst-onderwijs omvat het onderrigt in het Bijbellezen, in de Bijbelsche en Kerkelijke geschiedenis en in de Christelijke geloofs- en zedeleer.

Art. 2. Het wordt aan de kinderen gegeven, zoodra zij tot jaren van onderscheid gekomen zijn, gaat trapswijze voort, en is altijd naar de vatbaarheid der onderscheidene leerlingen ingerigt.

Art. 3. Ook bij het onderwijs van mingevoerden wordt een beknopt overzicht van den oorsprong, de uitbreiding en hervorming der Christelijke Kerk gegeven.

Art. 4. Tot bewaring en vermeerdering van de verkregen kennis en tot bevordering van de zegenrijke vruchten van het Godsdienst-onderwijs worden zondagscholen, catechisatiën voor lidmaten en Bijbellezingen gehouden.

---

## HOOFDSTUK II.

*Over de Godsdienst-onderwijzers en hunne vereischten.*

Art. 5. Het Godsdienst-onderwijs is steeds een van de voornaamste pligten van de Herders en Leeraren.

Waar het noodig is wordt dit onderwijs ook gegeven door daartoe aangestelde Godsdienst-onderwijzers, onder welke benaming hier en in de volgende artikelen mede Onderwijzeressen begrepen worden. Ook Candidaten tot de Heilige Dienst en geordende Leeraren, buiten vaste bediening, zijn bevoegd tot het geven van Godsdienst-onderwijs.

Art. 6. Het regt, om Godsdienst-onderwijzers in eene Gemeente aan te stellen en te ontslaan, berust, overeenkomstig de bepalingen in artt. 14 en 15 van het Synodaal Reglement voor de Kerkeraden, bij den Kerkeraad der Gemeente. Bij ongevraagd of niet eervol ontslag is er beroep op het Classikaal Bestuur.

Art. 7. De Kerkeraad maakt voor het Godsdienst-onderwijs in de Gemeente bepaalde verordeningen, hezij in zijn huishoudelijk, hezij in een afzonderlijk reglement. Ook stelt de Kerkeraad de instructie voor de Godsdienst-onderwijzers vast.

Art. 8. Candidaten tot de Heilige Dienst en geordende Leeraren, buiten vaste bediening, maken van hunne bevoegdheid tot het geven van Godsdienst-onderwijs geen gebruik dan met toestemming van den Kerkeraad en onder het gewone toezigt.

Art. 9. Van deze Onderwijzers worden, waar dit noodig is, de meest geschikte tot Krankbezoekers verkozen.

Art. 10. In Gemeenten, waar openbare catechisatiën gehouden worden, zijn de aangestelde Godsdienst-onderwijzers verplicht, daartoe gevraagd zijnde van de Leeraren en onder de leiding van dezen, daarbij hunne gaven tot stichting der Gemeenten te besteden.

Art. 11. Bovengemelde personen hebben de bevoegdheid, om bijbellezingen en zoogenaamde oefeningen te houden, doch niet dan met uitdrukkelijke toestemming van den Leeraar of de Leeraren der Gemeente.

Art. 12. Het getal der Godsdienst-onderwijzers is in iedere Gemeente naar hare behoefte bepaald. De keuze geschiedt door den Kerkeraad, in Gemeenten van één Predikant, op voordragt van dezen; in andere Gemeenten op voordragt van hen, aan wie het toezigt over het Godsdienst-onderwijs is opgedragen.

Art. 13. De bevoegdheid tot de betrekking van Godsdienst-onderwijzer wordt verkregen door het ondergaan van een examen.

Om tot het examen te worden toegelaten wordt gevorderd :

1<sup>o</sup>. dat men sedert 2 jaren lidmaat zij der Hervormde Kerk en zich voorbeeldig hebbe gedragen :

2<sup>o</sup>. dat men zich tot het geven van Godsdienst-onderwijs gedurende ten minste 2 jaren geoefend en voorbereid hebbe in alles, wat tot het examen behoort, onder opzigt van één of meer Leeraren der Hervormde Kerk ;

3<sup>o</sup>. dat men op den dag der aangifte niet ouder zij dan 35 jaren.

Bij de aangifte tot het examen moeten ten deze de noodige schriftelijke bescheiden worden overgelegd.

Van de bepaling, den leeftijd betreffende, kan door de Synode of Algemeene Synodale Commissie dispensatie worden verleend, op verzoek van het Classikaal Bestuur met overlegging van gunstig advies van den Kerkeraad.

Art. 14. Het examen wordt, na behoorlijke aangifte in eene voorgaande vergadering, kosteloos afgenomen door het Classikaal Bestuur, waaronder de Gemeente, tot welke de bedoelde personen behooren, ressorteert; of, voor zooveel de Waalsche Gemeenten betreft, door de Commissie aan welke de zaken der Waalsche Kerken zijn opgedragen, en, wat de Gemeenten in het provinciaal ressort van Limburg aangaat, door het Kerkbestuur van Limburg.

De Waalsche Commissie gedraagt zich ook naar de bepalingen van dit reglement, behoudens de uitzonderingen, welke de bijzondere inrigting der Waalsche Kerken vereischt.

Art. 15. Het examen gaat over de volgende vakken :

Bijbelsche en Kerkelijke Geschiedenis ;  
algemeene inhoud en geschiedenis der Bijbelboeken ;

Bijbellezen ; (verstandig)

Christelijke geloofs- en zedeleer ;  
gronden van de Nederlandsche taal ;  
onderwijskunde.

Art. 16. Nog worden bij het examen voldoende proeven gevorderd van geschiktheid tot het geven van onderwijs, zoowel aan kinderen als aan meer bejaarden, in tegenwoordigheid van één of meer Leeraren af te leggen.

Art. 17. Het examen duurt ten minste twee uren.

Onder deze uren wordt niet gerekend de tijd, voor proeven van geschiktheid tot het geven van onderwijs gevorderd.

Art. 18. Wanneer iemand bij zijn examen is afgewezen, wordt hij door het Classikaal Bestuur niet weder tot een examen toegelaten, dan na zich ten minste nog één jaar, volgens art. 13, 2<sup>o</sup>. geoefend te hebben.

Ook bij verandering van woonplaats is alleen het Classikaal Bestuur, dat hem heeft afgewezen, tot het afnemen van een hernieuwd examen bevoegd.

Die driemaal is afgewezen wordt niet weder tot een examen toegelaten.

Art. 19. Geene acte tot het geven van Godsdienst-onderwijs wordt verkregen, dan nadat zich ten minste twee derden der stemmen van het Classikaal Bestuur (der Waalsche Commissie, of van het Kerkbestuur van Limburg) voor de toekenning verklaard hebben, en de geëxamineerde hierop deze verklaring en belofte heeft ondertekend :

„Wij ondergeteekenden, bij het Classikaal Bestuur van . . . . (de Waalsche Commissie, of het Kerkbestuur van Limburg) geëxamineerd en toe-

gelaten tot het geven van Godsdienst-onderwijs, verklaren bij deze opregtelijk, dat wij naar het grondbeginsel der Christelijke Kerk in het algemeen en der Hervormde in het bijzonder, Gods heilig woord, in de Schriften des Ouden en Nieuwen Verbonds vervat, van ganscher harte aannemen en gelooven; dat wij derhalve des zins en willens zijn, aan den geest en de hoofdzaak der leer, welke in de aangenomen formulieren van éénheid der Nederlandsche Hervormde Kerk begrepen is, getrouw te blijven; dat wij mitsdien den ganschen raad Gods, inzonderheid zijne genade in Jezus Christus, als den eenigen grond der zaligheid, ernstig en van harte, aan onze leerlingen en de Gemeente zullen onderwijzen; dat wij op de bevordering van Godsdienst-kennis en van Christelijk geloof en leven ons met allen ijver zullen toeleggen, en de orde en eendragt zullen voorstaan en aankweeken; en dat wij alzoo, onder inwachting van de hulp die van boven is, de belangen van Gods Koninkrijk in het algemeen en van de Nederlandsche Hervormde Kerk in het bijzonder zorgvuldig zullen behartigen en naar vermogen aan de bevordering daarvan medewerken. Eindelijk belooven wij ons overeenkomstig het Reglement op het Godsdienst-onderwijs in alles stiptelijk te zullen gedragen, ons onderwerpende aan het oordeel van het bevoegde Kerkelijke Bestuur, indien door ons tegen de kerkelijke verordeningen mogt worden gehandeld."

Art. 20. Na het ondertekenen van deze verklaring en belofte, stelt het Bestuur (de Commissie) aan den geëxamineerde de volgende acte van toelating ter hand:

"Het Classikaal Bestuur van . . . . (de Waalsche Commissie, of het Kerkbestuur van Limburg (geëxamineerd hebbende N. N. geboortig van . . . . oud . . . . jaren, wonende te . . . . . verklaart hem (haar) bevoegd, om te staan naar den post van Godsdienst-onderwijzer (Godsdienst-onderwijzeres) en gerechtigd om, na verkiezing door den Kerkeraad eener Gemeente, in die Gemeente Godsdienst-onderwijs te geven, overeenkomstig de be-

palingen van het Reglement op het Godsdienst-  
onderwijs in de Nederlandsche Hervormde Kerk."

Art. 21. Op het vertoonen van deze acte van  
toelating is de geëxamineerde verkiesbaar in het  
Classikale ressort, waartoe hij behoort.

Om in eenig ander Classikaal ressort verkies-  
baar te zijn, wordt zijne acte van toelating door  
het Bestuur van dat ressort geldig gekeurd (a).  
Bij toepassing van art. 49 van het Reglement  
voor kerkelijk Opzicht en Tucht, wordt deze acte  
ingetrokken.

Allen, die onder het bestaan van het regle-  
ment van 1816 tot het geven van Godsdienst-  
onderwijs zijn toegelaten, behouden de regten hun  
in art. 25 van hetzelfde gewaarborgd (b).

Art. 22. Bij de vervulling der posten van *Voor-  
lezers*, *Voorzangers*, *Kosters* en andere perso-  
nen, die onder dergelijke namen in het genot tre-  
den van inkomsten uit kerkelijke goederen der  
Hervormden voortspruitende, zoeken de Kerkeraden  
het daarhenen te rigten, dat, bij gelijke be-  
kwaamheid tot de bedieningen, waarvoor zij in  
aanmerking komen, zij in den regel verkozen wor-  
den, die een bewijs overleggen van bij een Clas-  
sicaal Bestuur als Godsdienst-onderwijzer te zijn  
geëxamineerd en toegelaten. Voor hunne aan-  
stelling in de kerkelijk bediening verbinden deze  
zich alsdan schriftelijk om Godsdienst-onderwijs  
te geven aan Hervormde schoolkinderen, *indien*

(a) Achter de woorden „geldig gekeurd” moet vol-  
gen: „op vertoon van voldoende bewijs omtrent zijnen  
christelijken wandel gedurende de laatste twee jaren.”  
Syn. ampl. v. 25 Julij 1864, in werking getreden  
1 Febr. 1865.

(b) Art. 25 van dit reglement houdt in: Deze acte  
van admmissie zal door elk ander Classikaal Bestuur, waar-  
aan dezelve vertoond wordt, geldig gekeurd worden, om  
verkiesbaar te zijn onder deszelfs ressort. Allen, die  
dusverre door de Kerkeraden tot het geven van Gods-  
dienst-onderwijs zijn toegelaten, zullen worden opge-  
roepen, om te ontvangen, zonder examen, eene acte  
tot voortzetting van het Godsdienst-onderwijs, onder  
verbindtenis en onderteekening als in art. 22 is bepaald;  
bij verplaatsing nogtans zullen zij verplicht zijn, zich  
aan het examen te onderwerpen van het Classikaal Be-  
stuur, waaronder hunne nieuwe woonplaats behoort."



en *zoolang* de Predikant of Commissie (art. 19) dit oorbaar acht en op *zoodanige wijze* en met *zoodanige* bezoldiging, als de Predikant of Commissie, in overleg met hen bepaalt, zonder daardoor de bevoegdheid te hebben om Godsdienst-onderwijs aan anderen te geven, tenzij ze door den Kerkeraad daartoe zijn of worden toegelaten.

---

### HOOFDSTUK III.

*Over het Godsdienst-onderwijs inzonderheid in scholen, Godshuizen, openbare gestichten en voor de Armen.*

Art. 23. Alle Predikanten zijn gehouden het gansche jaar door wekelijks even getrouw catechetisch onderwijs te geven, als zij wekelijks Gods heilig woord verkondigen.

Art. 24. De Kerkeraden zorgen zoo veel mogelijk, dat aan de Hervormde schooljeugd ééns of meermalen in de week Godsdienst-onderwijs gegeven worde.

Art. 25. In alle *diaconiescholen*, en voorts ook in alle *Godshuizen, verbeterhuizen* en *gevangenis- sen*, waar zulken gevonden worden, die tot de Hervormde Kerk behooren, als ook aan de Hervormde *krijgslieden* wordt Godsdienst-onderwijs gegeven.

Zoo veel mogelijk wordt desgelijks voor de *openbare* en *bijzondere lagere*, (a) alsmede voor de *middelbare* en *hoogere* scholen de gelegenheid tot het ontvangen van Godsdienst onderwijs geopend.

Dit onderwijs wordt gegeven, hetzij door de Leeraren of Hoogleraren, daartoe door de Commissie van toezigt uitgenoodigd, hetzij door anderen, daartoe volgens dit reglement bevoegd.

Art. 26. Die met dit onderwijs zijn belast, gedragen zich bij het geven daarvan naar de regten, hun toegekend en naar de pligten hun opgelegd, door de Staatsverordeningen.

---

(a) [Men vgl. de Wet tot regeling van het lager onderwijs van 20 Julij 1857; bijz. art. 23, lid 3, aldus luidende: „Het geven van onderwijs in de Godsdienst wordt vrijgelaten aan de Kerkgenootschappen. Hiervoor kunnen de schoollokalen buiten de schooluren ten behoeve van leerlingen, die er ter school gaan, beschikbaar worden gesteld.”]

In het bijzonder hebben zij, dien het aangaat, de bepalingen in acht te nemen van de *Instructie wegens de Godsdienstoefening in de groote strafgevangenissen en in de burgerlijke en militaire huizen van verzekering*, vastgesteld bij Koninklijk besluit van 11 October 1826, litt. C (a).

De uitreiking van deze instructie aan de betrokken personen bij hunne aanstelling wordt daarom aan de Commissie aanbevolen.

Art. 27. Wanneer dit Godsdienst-onderwijs niet anders dan op *tijden* van gewone Godsdienst-oefeningen kan gegeven worden, is het alleen toegankelijk voor hen, die tot de bedoelde scholen en gestichten in betrekking staan of op het Godsdienst-onderwijs toezigt hebben.

Art. 28. Wat de genoemde *gestichten* aangaat, wordt het onderwijs in de gebouwen zelve gegeven; alle Protestanten, daarin verpleegd, worden daarbij toegelaten; maar geene personen van andere Gezindten hebben toegang tot dit onderwijs, tenzij zulks uitdrukkelijk door hen verlangd wordt en zij hiertoe eene bijzondere vergunning van de Bestuurders of Regenten verkregen hebben.

Art. 29. Aan behoeftige personen wordt het Godsdienst-onderwijs om niet gegeven.

Art. 30. Overeenkomstig de bepalingen door de Regering gemaakt of nog te maken ten aanzien van het Godsdienst-onderwijs, zoo in de *koloniën* van den Staat als op 's lands *schepen* (b), wordt dit reglement, naar gelang der omstandigheden, toegepast op de vorming en het examen van de daarvoor bestemde Onderwijzers, gelijk ook wat het toezigt over hen betreft.

#### HOOFDSTUK IV.

##### *Over het toezigt op het Godsdienst-onderwijs.*

Art. 31. De Classikale Besturen zien toe, dat niet alleen in vacature, maar ook bij langdurige ongesteldheid des Predikants of andere onvoorziene omstandigheden, in de bestaande behoefte

(a) Zie van der Tuuk, Handboek III, bladz. 273, volg. en hierachter Afd. II, § 31.

(b) Vgl. Afd. II, § 30.

aan Godsdienst-onderwijs met gelijke zorgvuldigheid worde voorzien als ten aanzien van de openbare Evangelie-prediking plaats vindt.

Art. 32. Den Godsdienst-leeraren is aanbevolen hun, die zich tot het geven van Godsdienst-onderwijs wenschen bekwaam te maken, de vereischte hulp en opleiding daartoe te geven. In groote Gemeenten wordt dit werk aan één of meer Leeraren opgedragen, die daartoe door den Kerkeraad worden uitgenoodigd.

Art. 33. Het toezigt over het Godsdienst-onderwijs, gegeven door ondergeschikte personen, is opgedragen aan den Kerkeraad der Gemeente (art. 6).

In iedere Gemeente van drie of meer Predikanten bestaat eene Commissie, die dit toezigt namens den Kerkeraad uitoefent.

Art. 34. De Kerkeraad benoemd deze Commissie jaarlijks uit zijn midden; zij bestaat uit een gelijk getal van Predikanten en Ouderlingen.

Art. 35. De keus der leerboeken en leervakken, voor ondergeschikte Godsdienst-onderwijzers, wordt opgedragen aan hen, die in hunne Gemeenten het toezigt hebben over het Godsdienst-onderwijs.

Art. 36. De Commissie van toezigt beijvert zich om eene behoorlijke bezoldiging te verkrijgen voor hen, die belast zijn met het onderwijs bij artt. 25 en 29 bepaald.

Waar geene voldoende fondsen hiervoor bestaan, tracht zij zelve de zoodanigen bijeen te brengen en beheert deze onder verantwoording aan den Kerkeraad.

Zij biedt de behulpzame hand aan verdienstelijke Krankbezoekers en Godsdienst-onderwijzers, die door ouderdom of ziekte tot waarneming van hun werk onbekwaam geworden zijn, ter verkrijging van een billijk pensioen.

Art. 37. Zij bezoekt de inrigtingen van Godsdienst-onderwijs, die aan hare zorgen bepaaldelijk zijn aanbevolen, ten minste tweemaal des jaars opzettelijk, terwijl elk van hare leden tot deze inrigtingen altijd den toegang heeft, na overleg, waar dit vereischt wordt, met Regenten of Bestuurders.

## HOOFDSTUK V.

*Over het aannemen en bevestigen van Lidmaten.*

Art. 38. Het aannemen van lidmaten geschiedt van wege den Kerkeraad (Vgl. bl. 77, 5<sup>o</sup>).

[Niemand, in eene andere Gemeente woonachtig (a), wordt tot lidmaat aangenomen zonder toestemming van den Kerkeraad zijner Gemeente.] (b.)

Aan de aanneming tot lidmaat gaat vooraf een onderzoek naar de verkregen kennis van de Christelijke geloofs- en zedeleer, de Bijbelsche en Kerkelijke geschiedenis, met name ook van die der Hervorming; vervolgens, zoo deze kennis voldoende bevonden wordt, eene belijdenis des geloofs door de aannemelingen af te leggen. Een en ander geschiedt door een Leeraar, bijgestaan door één of meer Ouderlingen.

Art. 39. De bevestiging van lidmaten heeft plaats in eene daarvoor bepaalde Godsdienstoefening, bij welke hun de volgende vragen ter beantwoording worden voorgesteld:

In tegenwoordigheid van God en van Zijne Gemeente vraag ik u:

*Vooreerst:* Belijdt gij te gelooven in God den Vader, den Almagtige, Schepper des hemels en der aarde, en in Jezus Christus Zijnen eeniggeboren Zoon, onzen Heer, en in den Heiligen Geest?

(a) „Het woord *woonachtig* (ook in het vorige Regl. gebezigd) is te verstaan van de plaats, waar men daadwerkelijk, het zij tijdelijk of meer duurzaam woont, dus niet van wettelijk domicilie.” Hand. d. S. van 1853, bl. 27. Bijl. B, bl. 14.

(b) Het tweede lid van art. 38 luidt thans aldus: „Niemand in eene andere Gemeente woonachtig, wordt tot lidmaat aangenomen en bevestigd zonder dat hij overgelegd heeft een behoorlijk attest van zedelijk gedrag afgegeven door of van wege den Kerkeraad zijner Gemeente. Van deze aanneming en bevestiging wordt binnen acht dagen na de volbrachte handeling door of van wege den Kerkeraad der Gemeente waar zij geschied is, schriftelijk kennis gegeven aan den Kerkeraad der Gemeente in de woonplaats, opdat de aangenomen en bevestigde lidmaat als zoodanig in het lidmatenboek dezer Gemeente worde ingeschreven.” Syn. Wijz. v. 20 Julij 1865, in werking getreden 1 Maart 1866.

*Vervolgens:* Zijt gij des zins en willens bij deze belijdenis door Gods genade te volharden, de zonde te verzaken, te streven naar heiligmaking en uwen Heiland in voorspoed en tegenspoed, in leven en in sterven getrouw te volgen, gelijk aan Zijne ware belijders betaamt?

*Eindelijk:* Beloofst gij tot den bloei van het Godsrijk in het algemeen en van de Nederlandsche Hervormde Kerk in het bijzonder, met opvolging van hare verordeningen, naar uw vermogen volijverig mede te werken?

Na de toestemmende beantwoording van deze vragen, worden zij plegtig en met gepaste toespraak tot lidmaten verklaard.

Art. 40. Indien de bevestiging niet in de daarvoor bestemde openbare Godsdienst-oefening kan plaats hebben, geschiedt zij, bij uitzondering, in eene andere openbare Godsdienst-oefening, of, waar ook hier tegen gewichtige zwarigheden bestaan, ten overstaan van eene Commissie uit den Kerkeraad.

Art. 41. Niemand treedt in de regten aan het lidmaatschap verbonden, dan die, na afgelegde belijdenis, als lidmaat is bevestigd.

Tevens rusten op hem de verpligtingen aan het lidmaatschap in de Gemeente zijner woonplaats verbonden.

#### SLOTBEPALINGEN.

Art. 42. Na de uitvaardiging van dit reglement overeenkomstig artt. 12 en 62 van het Algemeen Reglement, is dat van 28 Julij 1847 vervallen en buiten werking gesteld.

Art. 43. De Synode behoudt zich het regt voor, om in het vervolg dit reglement zoodanig te veranderen of te vermeederen, als bevonden zal worden te behooren.

Aldus gearresteerd door de Algemeene Synode der Nederlandsche Hervormde Kerk in hare zitting van 7 Augustus 1861, en uitgevaardigd door de Algemeene Synodale Commissie in hare zitting van 13 Mei om in werking te treden den 1 October daaraanvolgende.

## DERDE HOOFDSTUK.

### HET BESTUUR EN DE VERZORGING DER GEMEENTEN.

#### § 7.

#### SYNODAAL REGLEMENT

#### OP DE

#### BENOEMING VAN OUDERLINGEN EN DIAKENEN EN DE BEROEPING VAN PREDIKANTEN.

Art. 1. Het regt der Gemeente tot benoeming van Ouderlingen en Diakenen en tot beroeping van Predikanten (art. 23 Alg. Reg.) wordt, behoudens de regten van Derden en met inachtne-  
ming van de Synodale Reglementen voor de Kerkeraden en op de Vacaturen, door hare stemge-  
regtigde Leden uitgeoefend.

Stemgerechtigde Leden eener Gemeente zijn alle manslidmaten, die onder haar ressort wonen, den ouderdom van 23 jaren bereikt hebben en ten minste één jaar geleden bij den Kerkeraad geloofsbelijdenis hebben afgelegd of op ingediende attestatie of bewijs van lidmaatschap als lidmaten der Gemeente erkend zijn.

Manslidmaten, die in het jaar, dat aan de stemming of verkiezing voorafgaat, door eenig Armbestuur zijn bedeed geworden, en zij, die onder censuur of curatele staan, zijn van deze stembevoegdheid uitgesloten.

Art. 2. Binnen *drie* maanden na de invoering van dit reglement onderwerpt de Kerkeraad aan het oordeel der stemgerechtigden de vraag, of zij het regt tot benoeming van Ouderlingen en Diakenen en tot beroeping van Predikanten zelve wenschen uit te oefenen op de in dit reglement verder beschreven wijze, dan wel den (Algemeenen) Kerkeraad bepaaldelijk magtigen om daarmede op den bestaanden voet voort te gaan.

De meerderheid der behoorlijk uitgebragte stemmen beslist. Bij het staken der stemmen blijft de bestaande wijze van benoemen en beroepen voortduren.

Art. 3. Heeft de meerderheid het regt tot benoeming van Ouderlingen en Diakenen en tot beroeping van Predikanten, volgens art 2, zich voorbehouden, dan wordt dit in Gemeenten van minder dan 100 stemgeregtigden door de stemgeregtigde leden zelve uitgeoefend,

In Gemeenten van 100 en meer stemgeregtigden geschiedt dit door een Kiescollegie. Dit Collegie bestaat uit de gezamenlijke leden van den (Algemeenen) Kerkeraad en uit twee maal zoo vele gemagtigden, te benoemen door en uit de stemgeregtigden. Deze worden benoemd voor den tijd van vier jaren. Jaarlijks treedt een vierde gedeelte af, volgens een rooster, voor de eerste maal door het lot vastgesteld. De aftredenden zijn terstond herkiesbaar.

Voor de vergaderingen, tot de benoeming van Ouderlingen en Diakenen en tot de beroeping van Predikanten belegd, gelden de voorschriften van artt. 8 en 9 van het Algemeen Reglement.

Art.4. Binnen zes maanden, nadat de meerderheid het regt tot benoeming van Ouderlingen en Diakenen en tot beroeping van Predikanten, volgens art. 2, zich heeft voorbehouden, wordt de uitvoering van art. 3 door den Kerkeraad bij plaatselijk reglement geregeld. De Kerkeraad zendt dat reglement ter beoordeeling aan het Classicaal Bestuur. Wanneer het Classicaal Bestuur oordeelt, dat het plaatselijk reglement niet in strijd is met dit reglement noch met andere algemeene of bijzondere reglementen, zoo onderwerpt dat Bestuur het aan de goedkeuring van het Provinciaal Kerkbestuur. Aanstonds na de goedkeuring treedt het in werking.

Indien in de kosten van het werk der verkiezing niet op eene andere wijze kan worden voorzien, verbindt de Kerkeraad de uitoefening van het stemregt aan eene contributie, die evenwel de som van één gulden 's jaars niet mag te boven gaan.

Art. 5. De Ouderlingen en Diakenen, die bij het in werking treden der nieuwe wijze van verkiezing in dienst zijn, blijven hunne betrekking vervullen tot dat hun diensttijd verstreken is.

Art. 6. De in art. 2 bedoelde beslissing van de meerderheid der stemgerechtigden blijft van kracht gedurende vier jaren. Na verloop van dezen termijn, en vervolgens telkens na verloop van tien jaren, roept de Kerkeraad van nieuws de stemgerechtigden op om te beslissen over de vraag, of zij het regt tot verkiezing der Kerkeraadsliden zelve wenschen uit te oefenen op de in dit reglement beschreven wijze, dan wel den Kerkeraad daartoe bepaaldelijk magtigen. De bepalingen van art. 2 worden daarbij steeds in acht genomen.

Art. 7. Met de invoering van dit reglement zijn art. 6 van het Synodaal Reglement voor de Kerkeraden en art. 48 van het Reglement op de Vacaturen vervallen.

Aldus voor goed vastgesteld door de Algemeene Synode der Nederlandsche Hervormde Kerk in hare zitting van 25 Julij 1866, en na kennisgeving aan de Regering, volgens art 1 der wet van 10 September 1853 (*Staatsblad* n<sup>o</sup>. 102), uitgevaardigd door de Algemeene Synodale Commissie den 14den December daaraanvolgende om in werking te treden den 1sten Maart 1867.

§ 8.

**SYNODAAL REGLEMENT**

VOOR DE

KERKERADEN VAN DE GEMEENTEN DER NEDERLANDSCHE HERVORMDE KERK.

ALGEMEENE BEPALING.

Art. 1. In elke Gemeente is een Kerkeraad, die haar vertegenwoordigt en bestuurt. [A. R. Art. 18.]

In Gemeenten, waar men, uit hoofde van gebrek aan geschikt personeel, niet tot de zamenstelling van een Kerkeraad kan geraken, treedt het Classicaal Bestuur op, om te doen wat des Kerkeraad is.

In laatstgenoemd geval is de Predikant der Gemeente, en bij vacature de Consulent, in de vergadering van het Bestuur, tot de kerkeraadshan-



delingen bestemd, met de betrekking van Praeses en Scriba bekleed, zonder echter als zoodanig eenige regten, met opzigt tot den tijd en de plaats der zamenkomsten, of ook anders tusschentijds, uit te oefenen. Waar ook slechts één kerkeraadslid buiten den Predikant of den Consulent aanwezig is, wordt hij als zoodanig erkend en bij de bedoelde vergadering toegelaten.

„Voor de afdoening van zaken, die het beheer der Diakonie betreffen of vorderen, met uitzondering van hetgeen tot het beroepingswerk van een' Predikant behoort, kan het Classikaal Bestuur, doende wat des Kerkeraad is, zich in de Gemeente door eene commissie van twee of drie zijner leden laten vertegenwoordigen, doch telkens met kennisgeving hiervan aan de Kerkelijke Administratie dier Gemeente.” (a)

## EERSTE AFDEELING.

### *Zamenstelling van den Kerkeraad.*

Art. 2. De Kerkeraad bestaat uit de Opzieners der Gemeente, zijnde de Predikant, of de Predikanten, en de Ouderlingen, behoudens de betrekking der Diakenen tot dit collegie. [A. R. Art 19].

In Gemeenten met minder dan drie Predikanten worden de Diakenen altijd gerekend mede tot den Kerkeraad te behooren.

In Gemeenten met drie of meer Predikanten maken de Diakenen een afzonderlijk collegie uit, maar worden in gevallen, nader te bepalen, mede tot de handelingen van den Kerkeraad geroepen. [Zie Art. 16.]

De Kerkeraad, uit Predikanten en Ouderlingen bestaande, draagt den naam van *Bijzondere Kerkeraad*

Die uit Predikanten, Ouderlingen en Diakenen bestaat, wordt *Algemeene Kerkeraad* genoemd.

Art. 3. De vereischten der Predikanten zijn

(a) Dit vierde lid is eene Syn. ampl. van 21 Julij 1865, in werking getreden 1 Maart 1866.

aangewezen in het Reglement op de Vacaturen, [Zie ald. artt. 43 en 50—57.]

De Ouderlingen en Diakenen behooren te zijn lidmaten der Gemeente, sedert één jaar in haar midden gevestigd, onberispelijk in belijdenis en wandel, bekende voorstanders van de openbare Godsdienst en geen tegenstrevers van kerkelijke verordeningen, de Ouderlingen niet beneden de dertig jaren oud, de Diakenen meerderjarig naar de burgerlijke wet.

Het Classikaal Bestuur is bij magte, wegens bijzondere redenen op den leeftijd der Ouderlingen uitzondering toe te laten.

Art. 4. De Kerkeraad (a) bepaalt het getal der Ouderlingen en Diakenen, en regelt dit naar de talrijkheid en uitgestrektheid der Gemeente, den aard der combinatiën en het getal der Predikanten.

Het getal der Ouderlingen is voor het minst aan dat der Diakenen gelijk.

Buiten zeer bijzondere gevallen, door het Classikaal Bestuur te beoordeelen, is het getal der Ouderlingen en dat der Diakenen nergens minder dan twee.

---

## TWEEDE AFDEELING.

### *Verkiezing der Kerkeraadsliden.*

Art. 5. De beroeping van Predikanten geschiedt naar de bepalingen in het Reglement op de Vacaturen.

[Art. 6. De verkiezing van Ouderlingen en Diakenen blijft op den tegenwoordigen voet, tot dat hierin nader zal zijn voorzien] (b).

Art. 7. In nieuwe Gemeenten wordt de eerste benoeming van Ouderlingen en Diakenen gedaan door meerderjarige, niet bedeelde en niet onder censuur staande manslidmaten, onder de leiding

---

(a) „Kerkeraad is hier Algemeene Kerkeraad.” (Verklar. der Syn. Comm., goedgekeurd door de Synode. d. 15 Julij 1858.)

(b) Art. 6 is vervallen (zie bl. 71 art. 7) indien althans de Gemeente heeft verklaard verandering te willen volgens art. 3 bl. 70.

van twee afgevaardigden uit het Classikaal Bestuur. (a)

Art. 8. De benoemden tot Ouderling of Diaken, verklaard hebbende, dat zij willens zijn de opgedragen bediening te aanvaarden, worden op twee achtereenvolgende Zondagen aan de Gemeente voorgesteld.

Art. 9. Bezwaren tegen een' benoemde worden ingediend bij den Kerkeraad, schriftelijk en ondertekend, uiterlijk op den tweeden dag na de tweede afkondiging.

De Kerkeraad zendt de ingekomen bezwaren op aan het Classikaal Bestuur, ter beoordeeling en beslissing.

Art. 10. Indien binnen den bepaalden tijd geene bezwaren zijn ingekomen, worden de benoemden op den Zondag, volgende op de laatste afkondiging, bevestigd. Zijn er bezwaren ingediend, welke door het Classikaal Bestuur ongegrond zijn geoordeeld, dan heeft de bevestiging plaats op den eersten Zondag, nadat de kennisgeving van de uitspraak des Bestuurs door den Kerkeraad is ontvangen. Ingeval de bezwaren geldende zijn verklaard, wordt tot eene nieuwe benoeming niet overgegaan vóór dat de termijnen om te komen in hooger beroep zijn verschenen, of anders de eindbeslissing is gegeven.

Art. 11. Bij Ouderlingen en Diakenen heeft eene geregelde aftreding plaats, welke zich immer gelijktijdig slechts tot een deel van hen bepaalt. Zij gaat gepaard met de bevestiging der nieuw benoemden. [Vgl. Art. 7.]

In de Gemeenten van niet meer dan één' Predikant blijft tijdens de vacature het personeel der kerkeradsleden onveranderd. (b)

(a) Op grond van artt. 7 en 11, in verband met artt. 1 en 12 heeft de Syn. Comm. verklaard, dat, als gedurende de vacature een Kerkeraad aftreedt, het Classikaal Bestuur, doende wat des Kerkeraads is, mag overgaan tot het benoemen van nieuwe kerkeradsleden. (H. d. S. van 1859. Bijl. B. bl. 37.)

(b) „Willen die Kerkeradsleden, welke moeten aftreden, niet langer zitting nemen, dan wordt gehandeld volgens art. 12 van dit Regl.“ — (Uitspraak der Synode van 21 Julij 1858 K. C. van 18 Sept. 1858,

De diensttijd, waarvoor zij worden benoemd, is hoogstens vier jaren. Tot twee malen zijn zij bij de aftreding terstond weder verkiesbaar. [Om hen ten derden male, zonder dat zij minstens één jaar buiten dienst zijn geweest, op nieuw te benoemen, heeft de Kerkeraad de magtiging noodig van het Classikaal Bestuur.] (a).

Overigens wordt de tijd van hunne benoeming en aftreding bepaald en geregeld bij plaatselijke reglementen. (b).

Art. 12. Tusschentijds openvallende plaatsen worden, indien de Kerkeraad zulks noodig acht, op de gewone wijze vervuld.

De benoeming geschiedt alsdan voor niet langer dan voor den overigen diensttijd der uitgevallen leden.

---

### DERDE AFDEELING.

#### *Werkzaamheden des Kerkerads.*

Art. 13. De Kerkeraad zorgt voor de belangen der Gemeente, gedraagt zich in alles naar de kerkelijke reglementen en verordeningen, en ziet toe dat zij worden opgevolgd.

Jaarlijks wordt in de eerste kerkeradsvergadering de derde en vierde afdeeling van dit reglement voorgelezen.

Art. 14. (c) Aan den *Bijzonderen* Kerkeraad is bepaaldelijk opgedragen.

---

(a) Voor de in [ ] staande woorden is thans te lezen: „Om hen *op nieuw*, zonder dat zij ten minste één jaar buiten dienst zijn geweest, te benoemen, heeft de Kerkeraad telkens de magtiging noodig van het Classikaal Bestuur.” Syn. Wijz. van 18 Julij 1866, in werking getreden 1 Maart 1867.

(b) Bij dit art. moet nog worden opgemerkt de uitspraak der Synode (zie Hand. d. S.v. 1860 bl. 104 en Bijl. B bl. 62) dat, indien Kerkeradsleden gedurende den tijd hunner schorsing wegens voleindigden diensttijd moeten aftreden, die aftreding behoort te geschieden.

(c) Bij art. 14 zijn te vergelijken in Afd. II, § 23, de wet van 1 Maart 1815, omtrent *de Christelijke vierdagen*, alsmede § 24, de Syn. verord. v. 11 Julij 1817 betreffende de openbare *Eeredienst*; § 25, de Syn. brief van Opwekking tot eene meer waardige

1<sup>o</sup>. de zorg voor de betamelijke viering van de openbare Godsdienstoefeningen in het algemeen, waarvan getal (a), tijd en plaats door hem geregeld worden, en in het bijzonder voor de bediening van Doop en Avondmaal, opdat zij aan hun doel beantwoorden en tot de meeste stichting der Gemeente verstrekken; dat het Avondmaal, telkens na voorafgegane voorbereidingspredikatie en na de voorstelling aan de Gemeente van de daartoe verordende vragen, geregeld vier malen des jaars gehouden worde, (b) dat de doopsbediening (c) niet elke week, indien de talrijkheid der Gemeente het althans niet gebiedend vordert, maar ook niet anders dan bij openlijke bijeenkomsten op den Zondag, in tegenwoordig-

viering van „*Goede Vrijdag*, v. 19 Nov. 1853; § 26, de Syn. opwekk. v. 22 Julij 1853, om jaarlijks „den *gedenktag der Hervorming* te vieren en § 3', de Syn. aanbeveling van de *Toga*, d. d. 28 Aug. 1854.

(a) De Synode van 1853 (zie Hand. der. S. bl 186) verklaart vuriglijk te wenschen, dat Predikanten, Kerkeraden en de overige kerkelijke Besturen samenwerken, om het *tweemaal* houden van de openbare Godsdienstoefeningen op den wekelijkschen dag des Heeren te bevorderen, ten einde Evangelische kennis met Christelijke vertroosting en heiliging bij de vaderlandse Gemeenten aan te kweeken. —

(b) Vgl. in Afd. II, § 24, het Syn. Besl. v. 11 Julij 1817.

(c) Deze regeling der doopsbediening is verordend bij besluiten der Synode van 11 Julij 1817; 17 Julij 1819; 21 Julij 1821; 15 Julij 1842; 20 Julij 1843; 28 Julij en 3 Aug. 1852. De inhoud dier besluiten is hier in dit Regl. geheel opgenomen en behoefde daarom niet afzonderlijk afgedrukt te worden. Doch is hier nog op te merken, dat volgens besluit van 3 Aug. 1852 (H. d. S. bl. 168), geene vergunning behoeft gevraagd te worden, wanneer ouders, leden der Nederduitsche Hervormde Gemeente hun kind willen doen doopen in de Waalsche Gemeente derzelfde stad.

Nog is hier op te merken, dat de Synode omtrent *den Doop*, door *Leeraren van Christelijk Afgescheiden Gemeenten geschied*, in 1843 (Hand. bl. 127) verklaard heeft, dat dezelve als wettig moest erkend worden; terwijl in 1837 (Hand. der Syn. bl. 126—131 en 134) door de Synode is uitgesproken, dat de Doop, *door niet erkende Separatisten* bediend, kerkelijk onwettig is en als niet geschied moet beschouwd worden.

heid, zoo maar immer mogelijk, van beide de ouders, op de meest indrukwekkende wijze plaats hebbe; dat zulks, alleen in geval één der ouders vóór den Zondag de plaats, waar het kind geboren is, moet verlaten, of tot de Roomsch-katholieke Kerk is behoorende, op een' der gewone dagen van de week, in de kerk of kerkekamer, of ook in een geschikt loaal, ter beoordeeling van Predikant of Kerkeraad, geschiede, en dan immer in tegenwoordigheid van één of meer Ouderlingen, en, bij gebreke van dien, van eenige leden der Gemeente, statelijk en plegtig, onder aanbeveling mede van den nood der armen: [dat ook geene kinderen, wier ouders tot de Kerkgemeente van eene andere plaats behooren, gedoopt worden zonder schriftelijke toestemming van den Predikant dier Gemeente, of, ingeval er meer dan ééne standplaats is, van den Predikant der wijk, waarin zij wonen: dat deze handeling in de doopboeken der beide Gemeenten aangeteekend, en daartoe van de Gemeente der ouders ter kennis gebracht worde;] (a)

2<sup>o</sup>. de zorg voor het Godsdienstonderwijs, naar de voorschriften van het Reglement op dit onderwerp;

3<sup>o</sup>. het toezigt op de belijdenis en den wandel van de leden der Gemeente en de handhaving der kerkelijke orde, volgens het Reglement voor kerkelijk Opzigt en Tucht;

4<sup>o</sup>. de bevordering van alles, wat het godsdienstig leven in de Gemeente kan verhoogen, met

---

(a) Voor de in [ ] staande woorden is thans te lezen: „dat ook de kinderen van ouders, die tot de Kerkgemeente van eene andere plaats behooren, niet gedoopt worden, dan na ontvangen schriftelijk bericht omtrent het zedelijk gedrag der ouders, voorafingewonnen bij den Kerkeraad der Gemeente, waarin zij wonen, en onder verpligting voor den Kerkeraad der Gemeente, waarin de doop plaats vindt, om binnen acht dagen aan den Kerkeraad van de Gemeente der woonplaats kennis te geven van de volbrachte handeling, opdat daarvan *naauwkeurige* aantekening geschiede in de doopboeken der beide Gemeenten.” Syn. Wijz. v. 24 Julij 1865, i. w. g. 1 Maart 1866.

name ook van de kerkelijke inzegening des huwelijks. (a)

5<sup>o</sup>. de afneming van de belijdenis des geloofs en de bevestiging van de nieuwe lidmaten in de Gemeente, zich bij deze handelingen gedragende naar de bepalingen in [artt. 60—64] (b) van het Reglement op het Godsdienstonderwijs, en, zooveel dezulken betreft, die eene kerkelijke bediening bij een ander kerkgenootschap bekleed hebben, naar de Synodale verordening van 21 Julij 1830; (c)

6<sup>o</sup>. het waken voor het geregeld indienen van de attestatiën der lidmaten, die van elders zijn ingekomen, door hen vóór elke Avondmaalsbediening hiertoe openlijk uit te noodigen, en de toekenning van het lidmaatschap in de Gemeente aan allen, die eene behoorlijke attestatie overleggen, afgegeven door den Kerkeraad van eene andere Hervormde, of ook van eene Protestant-

(a) Verg. hiermede de Syn. Res. v. 13 Julij 1819, bij welke de Predikanten gelast worden, dat zij op denzelfden dag, als de trouw *burgerlijk* is voltrokken, aan de gehuwden gelegenheid geven, om in den huwelijken staat *kerkelijk* ingezegend te worden, en dat het uur van den dag, daartoe door hen bestemd, in elke Gemeente openlijk van den preekstoel zal bekend gemaakt worden. — Zie verder in Afd. II § 29, de Syn. Circ. ter *aanbeveling* van de *kerkelijke inzegening des huwelijks*, d. d. 22 Julij 1816.

(b) Hiervoor is thans te lezen: artt. 38—41.

(c) Syn. Besl. v. 21 Julij 1830:

„De *Algemeene Synode* enz.

Heeft goedgevonden en verstaan, al de Kerkeraden onder haar rescort aan te schrijven: om geene personen, die eenige kerkelijke bediening bij een ander Kerkgenootschap bekleeden of bekleed hebben, tot de belijdenis des geloofs bij onze Gemeente toe te laten, dan nadat het Provinciaal Kerkbestuur, onder welks ressort zoodanig persoon, tijdens zijne bediening, gewoond heeft, onderzoek gedaan hebbe naar zijn gehouden zedelijk gedrag gedurende dat tijdvak, en aan de Gemeente bij welke hij zich heeft aangegeven, verklaard zal hebben, geene zwaarigheid tegen deszelfs toelating tot het lidmaatschap bij onze Gemeente te vinden; alles onverminderd en behoudens de bepalingen, nader vast te stellen omtrent het aannemen van *gewone* lidmaten, tot andere Kerkgenootschappen voorheen behoord hebbende.”

sche Gemeente, indien zij oorspronkelijk tot de Hervormde Kerk behoord hebben; (a)

7<sup>o</sup>. het uitreiken van attestatiën op aanvraag van naar elders vertrekkende lidmaten, met inachtneming van de Synodale verordeningen van den 10den Julij 1829 (b) en den 12den Julij 1841 (c).

(a) Volgens besluit der Synode van 20 Julij 1819, moeten de Kerkeraden de kerkelijke *attestatiën* van Protestanten uit *andere godsdienstige Genootschappen* ter plaatse waar dezelve geene bijzondere Gemeente hebben, indien zulks door hen begeerd wordt, aannemen, in het register der lidmaten inschrijven, met bijvoeging van het Kerkenootschap tot hetwelk de vertooners behooren, en dezelve, bij vertrek, met het getuigenis van onberispelijkheid in den wandel, indien er geene reden van het tegendeel bestaan, weder aan hen uitleveren.

(b) Syn. Disp. van 10 Julij 1829, omtrent het *spoedig indienen van lidmaats-attestatiën*:

„De Algemeene Synode der Hervormde Kerk in het Koninkrijk der Nederlanden:

Willende zooveel in haar is tegengaan en verhinderen de onachtzaamheid, die bij velen ten aanzien van het tijdig vragen en indienen van hunne lidmaats-attestatiën, bij het vertrek van de eene naar de andere Gemeente, plaats heeft, en de respectieve Kerkeraden in de gelegenheid stellen om de kerkelijke wet, dat geene attestatiën, die meer dan één jaar oud zijn, worden aangenomen, noch aan hen, die langer dan één jaar vertrokken zijn, attestatiën worden afgegeven, des te beter te handhaven:

Heeft goedgevonden en besloten:

*Vooreerst*: dat de Leeraren verplicht zullen zijn om de lidmaten, bij het doen van de belijdenis te verwittigen, dat zij bij verhuizing naar eene andere Gemeente verplicht zijn, binnen het jaar, eene attestatie in te leveren.

*Ten tweede*: dat in alle Gemeenten, na de *eerste* bekendmaking der aanstaande viering van het H. Avondmaal, openlijk herinnerd worde, dat degenen, die van elders zijn ingekomen, hunne attestatiën behooren in te leveren.

*Ten derde*: dat op de afgegeven attestatiën zelve worde gezet, dat men verplicht is in de Gemeente, naar welke men zich begeeft, dezelve ten spoedigste in te dienen.”

(c) Syn. verord. van 12 Julij 1841, omtrent de *ver-eischten van lidmaats-attestatiën*:

„De Algemeene Christelijke Synode der Hervormde Kerk in het Koninkrijk der Nederlanden, in aanmerking genomen hebbende het wenschelijke, om ten aanzien van den vorm en de behandeling der lidmaats-attestatiën, zooveel zulks mogelijk en noodig is, de eenparigheid te



8<sup>o</sup>. het houden van dubbele, aan verschillende plaatsen bewaarde, registers: *a.* van gedoopten; *b.* van lidmaten, zoowel die op belijdenis zijn aangenomen en met getuigenis overkomen, als ook, zooveel mogelijk, die naar elders vertrokken, die tot eene andere gezindte overgegaan (*a*) en die overleden zijn; *c.* van kerkelijk in het huwelijk ingezegenden;

9<sup>o</sup>. de aanstelling met instructie, de schorsing en het ontslag van Godsdienst-onderwijzers, en van Voorlezers en Voorzangers, behoudens de regten van derden;

10<sup>o</sup>. de jaarlijksche afvaardiging tot de Classicale vergadering en het ontvangen van het verslag van hetgeen aldaar belangrijks is geschied, volgens art. 38 van het Algemeen Reglement;

11<sup>o</sup>. het toezigt op het diakoniebeheer, volgens het Synodaal Reglement voor de Diakoniën.

Art. 15. In de Gemeenten, waar geen *Bijzondere* Kerkeraad bestaat, zijn de werkzaamheden, in het vorig artikel vermeld, opgedragen aan den *Algemeenen* Kerkeraad.

Art. 16. Tot het werk van den *Algemeenen* Kerkeraad behoort in alle Gemeenten;

1<sup>o</sup>. de zorg voor hetgeen betrekking heeft op bevorderen, heeft besloten om, zonder een *vast* formulier van lidmaats-attestatiën te verordenen, en aan elken Kerkeraad de vrijheid latende, zich daarbij op zoodanige wijs uit te drukken, als dezelve meest geraden zal oordeelen, te bepalen:

1<sup>o</sup>. dat eene volledige attestatie ten minste zal behoeven te bevatten de verklaring van den Kerkeraad, dat N. N. lidmaat is der Christelijk Hervormde Kerk, en dat tegen zijne of hare belijdenis en wandel geene gegronde bezwaren zijn ingekomen.

2<sup>o</sup>. dat de Kerkeraden verplicht zijn te zorgen, dat geene attestatie worde afgegeven, dan nadat derzelver aanvrage, althans één' dag vóór de uitlevering openlijk aan de Gemeente zij bekend gemaakt; en

3<sup>o</sup>. dat, ingeval iemand te lang uit de Gemeente verwijderd is om van hem, ten aanzien van belijdenis en wandel, genoegzaam te kunnen getuigen, bij het eenvoudig getuigschrift van iemands lidmaatschap, tot inlichting, de reden om welke geene volledige attestatie afgegeven is, vermeld worde.

(*a*) Vgl. A. R. Art. 3; Kvs. Art. 12, h. en Afd. II, §§ 10 en 11.

de beroeping en het ontslag van Predikanten, alsmede voor de verkiezing van Ouderlingen en Diakenen, beide naar de bepalingen van bijzondere reglementen, en met eerbiediging van de regten van Derden;

2<sup>o</sup>. de behartiging van de geestelijke behoeften der armen; het bepalen van collecten; de zorg voor de diakoniegoederen; het jaarlijks opnemen van de diakonierekening en het geven van de vereischte inlichtingen betreffende het diakonie-beheer; — alles volgens de bepalingen van het Synodaal Reglement voor de Diakoniën; (a)

3<sup>o</sup>. het houden van eene volledige beschrijving of een legger van al de fondsen en eigendommen, die aan de Gemeente behooren, voor zoo verre die onder het beheer of toezigt van den Kerkeraad zijn; alsmede van het tractement des Predikants of der Predikanten, met de gewone emolumenten; van welken laatsten legger afschrift wordt gezonden aan het Classikaal Bestuur; [Vac. Art. 60].

4<sup>o</sup>. het kennis geven aan het Classikaal Bestuur van ontdekte verkeerdheden in de administratie der kerkelijke goederen, naar art. 21 van het Algemeen Reglement; (b)

5<sup>o</sup>. het ontvangen van de persoonlijke en de beantwoording van de vragen der schriftelijke Kerkvisitatie, volgens het Reglement op dit onderwerp.

Art. 17. De *Bijzondere* Kerkeraad, of, waar deze niet bestaat, de *Algemeene* komt jaarlijks ten minste vier malen bijeen, en voorts zoo dikwijls, als het plaatselijk reglement of de omstandigheden zulks vereischen.

Art. 18. De Kerkeraden hebben steeds den Predikant of één' der Predikanten van de Gemeente, of den Consulent, wanneer hij is opgetreden

(a) Over de *collecte voor Noodl. Kerken* enz zie in Afd. II, § 17, B, de Circ. der Syn. Comm van 29 Oct. 1846.

(b) Vgl. omtrent de predikantstractementen, Vac. art. 60. Voorts zie in Afd. II, § 15, 1) het Kon. Besl. v. 12 Dec. 1827, No. 45, betreffende een' te maken inventaris van alle Pastorij- en Kosterij-goederen en 2) de aanschrijv. der Syn. Comm. omtrent de Kosterij-goederen d. d. 10 Nov. 1852.

volgens de wet, laatstgenoemde alleen met adviserende stem, tot Voorzitter. Waar geen Predikant aanwezig is, neemt de oudste Ouderling in dienst de plaats des Voorzitters in, doch worden de besluiten van eene Vergadering, onder zijne leiding gehouden, niet uitgevoerd, vóór dat ze door den Predikant, of, bij ontstentenis van dezen, door den Consulent zijn goedgekeurd.

Art. 19. De Kerkeraden houden aanteekening van hunne handelingen en van de belangrijke door hen uitgevaardigde brieven, in behoorlijk daartoe aangelegde boeken. Zij zorgen voor de bewaring van de archieven en al de inkomende stukken, waarvan zij getrouw register houden. (a)

Art. 20. De nadere regeling van de vergaderingen en werkzaamheden des Kerkeraads wordt door provinciale en huishoudelijke reglementen bepaald.

(a) De Synode heeft d. 11 Julij 1818 besloten, dat er bij alle Kerkeraden eene *portefeuille* zal gehouden worden, waarin alle kerkel. stukken, en politieke het kerkelijke betreffende zullen worden verzameld, met een *register*, waarvan elk lid visie kan verkrijgen op een *requ.* En zullen de Prov. Kerkbesturen zulks brengen ter kennis van de Class. Besturen, om door dezelve, waar het verder behoort, te worden genotificeerd en bij het doen van kerkvisitatie behoorlijk te letten op de nakoming van dit besluit.

Verder heeft de Synode, in ervaring gekomen zijnde, dat niet alle Kerkeraden met dezelfde zorg en naauwkeurigheid bedacht zijn op het wel bewaren hunner archieven, inzonderheid van acte-boeken en andere stukken *van vroegeren tijd*, welker aanwezen dikwijls voor de geschiedenis van het uiterste belang is, den 15 Julij 1842 de Class. Besturen aangeschreven, om te zorgen, dat bij elken Kerkeraad worde geformeerd een *index* van al de stukken in het archief voorhanden, en dat de Kerkvisitatoren zich van het aanwezen van dezen index mitsgaders van de ongeschondenheid van het archief, telkens bij gelegenheid der persoonlijke kerkvisitatie verzekeren en deswege rapport doen.

Vgl. hierbij het A. R., art. 51, 5<sup>o</sup>, aant. (c), op bl. 25, en de Minist. Circ. v. Aug. 1820 *over de bewaring der Archieven*, alsmede die v. 16 April 1841, No. 1, *over de bewaring der voorwerpen van kunst*, in Afd. II, § 6, A en B.

## VIERDE AFDEELING.

*Ambtspligten der Predikanten, Ouderlingen en Diakenen.*1. *der Predikanten.*

Art. 21. Aan den Predikant, of de Predikanten, is opgedragen: 1<sup>o</sup>. de openbare verkondiging van het Evangelie; 2<sup>o</sup>. het bedienen van Doop en Avondmaal; 3<sup>o</sup>. de leiding der openbare Godsdienst oefeningen; 4<sup>o</sup>. de huwelijksinzegening; 5<sup>o</sup>. het catechetisch onderwijs, en het afnemen van belijdenis des geloofs, in tegenwoordigheid van één' of meer Ouderlingen, 6<sup>o</sup>. de herderlijke zorg, en 7<sup>o</sup>. het besturen van de vergaderingen des Kerkerads. [A. R. Art. 20]

Art. 22. In de regeling van het getal, den tijd en de plaats der openbare Godsdienst oefeningen maken zij geen verandering zonder toestemming van den Kerkeraad. (a)

Art. 23. In hunne geheele ambtsbediening zich gedragende naar de kerkelijke reglementen en verordeningen, rigten zij zich voorts naar de bijzondere plaatselijke en tijdelijke behoeften der Gemeente, zooveel noodig in overleg met den Kerkeraad.

Art. 24. In de herderlijke zorg voorzien zij, zoo noodig, met raadpleging en hulp van den Kerkeraad, vooral ook door geregeld huisbezoek en getrouw ziekenbezoek. (b)

2. *der Ouderlingen.*

Art. 25. Aan de Ouderlingen is opgedragen: 1<sup>o</sup>. de behartiging der belangen van de openbare

(a) Bij art. 22 komt als tweede lid:

„Bij de leiding der openbare Godsdienst oefeningen gaan zij, zoowel in 't algemeen, als in het bijzonder met betrekking tot het gebruik van den Heidelbergschen Catechismus, de Liturgische Schriften, de Psalmen en de Gezangen, naar eigen oordeel te rade met de godsdienstige behoeften hunner Gemeenten.” Syn. ampl. v. 1863, in werking getreden 1 April 1864.

(b) Bij deze afdeel. is ook te vergelijken de Circ. der Alg. Syn. Comm. v. 21 Nov. 1850 over *de behartiging der godsdienstige belangen van zeevarenden enz.* in Afd. II, § 30.

Godsvereering; 2<sup>o</sup>. de bevordering van en het toezigt op het Godsdienstonderwijs, naar het Reglement op dit onderwerp; 3<sup>o</sup>. het medetoezicht op de leden der Gemeente, inzonderheid door huisbezoek, zoowel, indien zij daartoe worden verzocht, in vereeniging met de Predikanten, als ook afzonderlijk, naar plaatselijke regeling; 4<sup>o</sup>. ijverige medewerking met de Predikanten in alles wat aan de Christelijke opbouwning der Gemeente kan dienstig zijn. [A. R. Art. 20, lid 2.]

### 3. *der Diakenen.*

Art. 26. Aan de Diakenen is opgedragen de meer bijzondere zorg voor de armen der Gemeente. Daartoe zijn zij belast: 1<sup>o</sup>. met het dagelijksch beheer der diakoniegoederen; 2<sup>o</sup>. met het innen van alle, aan de Diaconie aankomende gelden, 3<sup>o</sup>. met de inzameling der liefdegaven; 4<sup>o</sup>. met het besteden van dit een en ander tot het doel, hetwelk de Christelijke Gemeente voor hare armen beoogt, en 5<sup>o</sup>. te dien einde ook met het geregeld bezoeken der armen [A. R. Art. 20, lid 3]

In Gemeenten met minder dan drie Predikanten geschiedt dit alles in overleg met den Predikant, of de Predikanten en de Ouderlingen. [A. R. Art. 20, lid 4]

De Diakenen gaan der Gemeente in het getrouw bijwonen der openbare Godsvereering voor.

De verplichtingen der Diakenen worden in het Synodaal Reglement voor de Diakoniën nader geregeld.

---

### ADDITIONELE ARTIKELEN.

Art. 27. Alle kerkelijke reglementen en verordeningen, welke in strijd zijn met dit reglement, zijn vervallen.

Art. 28. De Provinciale Kerkbesturen herzien het Provinciaal Reglement voor de Kerkeraden in hun ressort, ten fine van overeenstemming met dit reglement en met de algemeene kerkelijke verordeningen.

De alzoo herziene reglementen worden in de eerste helft van het jaar, op dat der invoering

van dit Synodaal reglement volgende, aan de goedkeuring der Synode onderworpen.

Art. 29. De plaatselijke reglementen worden door de Kerkeraden, ten fine als in het voorgaand artikel vermeld, herzien binnen één jaar nadat de Provinciale reglementen zijn in werking gebragt, en door het Provinciaal Kerkbestuur, na door het Classikaal Bestuur van het ressort beoordeeld te zijn, als overstemmend met dit reglement goedgekeurd.

Aldus gearresteerd door de Algemeene Synode der Nederlandsche Hervormde Kerk, in hare zitting van den 11den Augustus 1856, en uitgevaardigd door de Algemeene Synodale Commissie in hare zitting van den 20sten Mei 1857. (In werking getreden den 1sten Julij 1857.)

§ 9.

**REGLEMENT OP DE VACATUREN.**

EERSTE AFDEELING.

*Het ontstaan van de Vacaturen.*

Art. 1. De vacature van eene Predikantsplaats ontstaat door het overlijden, het vertrek, het emeritaat (a) den vrijwilligen afstand en het on-

(a) Hierbij is te vergelijken de Mededeeling der Alg. Synode aan de Prov. Kerkbesturen ter zake van het verleenen van emeritaat, waarbij pensioen van den lande wordt verlangd. d. d. 10 Aug 1863 (K. C. No. 33), waaruit blijkt: „dat naar het verlangen der Regering het verleenen van emeritaat door de Kerk en de toekenning van pensioen door de Regering zijn te beschouwen als handelingen, die ieder op zich zelve en zonder onderling overleg behooren volvoerd te worden, en dat ook voorafgaand overleg in deze niet noodig is, vermits de toekenning van pensioen naar vaste regelen geschiedt, waarvan de toepassing is gewaarborgd door de Grondwet.”

Nog heeft de Synode reeds in 1863 finaal gearresteerd een nieuw art. dat tusschen artt. 6 en 7 zou geplaatst zijn, dat echter niet heeft kunnen uitgevaardigd worden wegens de bedenkingen der Regering tegen

gevraagd ontslag of de afzetting van hem, die ze bekleedt.

Art. 2. Van het overlijden des Predikants geeft de Kerkeraad onverwijld kennis aan het Classikaal Bestuur, met opgave of de overledene eene weduwe of minderjarige en nog niet tot onafhankelijk bestaan gekomen kinderen nalaat.

Bij overlijden van den éénigen Predikant eener Gemeente, zendt de Kerkeraad terstond het bericht met de opgave omtrent de nagelaten betrekkingen aan den Consulent, die het doet toekomen aan den Praetor van den Ring en aan het Classikaal Bestuur, hetwelk de mededeeling doet aan het (a) Ministerieel Departement.

Art. 3. Het overlijden van den Predikant, nalatende eene weduwe, of minderjarige, nog niet tot onafhankelijk bestaan gekomen kinderen, doet de vacature ontstaan voor een geheel jaar, bijaldien deze nabestaanden gebruik maken van het recht, hetwelk hun wordt toegekend, om de inkomsten der vacerende predikantsplaats (het genot van inwoning in de pastorie of van huishuur daaronder begrepen) gedurende dit tijdvak met en

hetgeen daarin ten aanzien van het pensioen voorkomt. Evenwel zijn nu reeds de navolgende bepalingen van dat art. te observeren.

„Het verzoek om emeritaat geschiedt bij het Prov. Kerkbestuur, hetwelk na het Class. Bestuur van het ressort gehoord te hebben, het gevraagde emeritaat verleent tenzij daarentegen gewigtige bezwaren bestaan.

„Bij de aanvraag om emeritaat behooren de volgende bescheiden te worden overgelegd: 1°. eene acte van geboorte; 2°. een getuigschrift van getrouwe ambtsvervulling en van onergerlijken wandel, aan den belanghebbende afgegeven door den Kerkeraad zijner woonplaats; 3°. een getuigschrift van den Kerkeraad der Gemeente, bij welke de Pred. de evangelie-bediening aanvaardde, houdende opgave van het jaar waarin en van den dag waarop dat geschied is; en 4°. voor het geval dat ongesteldheid als grond der aanvraag wordt aangevoerd eene verklaring van een bevoegden Geneesheer, dat werkelijk zoodanige ongesteldheid bij den belanghebbende aanwezig is en deze daardoor bij voortdoring buiten staat wordt gesteld om zijne dienst naar eisch waar te nemen.”

(a) Hier in te voegen de woorden: „daartoe aangevoelen.” S. B. v. 1863.

boven het sterfkwartaal geheel en onbezwaard te genieten.

Zonder inbreuk op dit recht, tracht men zoo mogelijk het dusgenoemde jaar van gratie, met goedvinden van belanghebbenden, geheel of gedeeltelijk te doen vervallen, ten einde de vervulling der vacature bespoedigd worde.

Art. 4. Meerderjarige kinderen (a) van den Predikant en alle, bij hem inwonende bloed- en aanverwanten zijn gedurende drie maanden, te rekenen van den dag des overlijdens, gerechtigd tot het genot van pastorijs en al de overige inkomsten van de standplaats.

Art. 5. Een Predikant, naar elders vertrekende, wordt door den Kerkeraad, onder voorzitting van den Consulents, (waar deze werkzaam is), van zijne betrekking tot de Gemeente, en, de Classe verlatende, te gelijker tijd door een' afgevaardigde van het Classikaal Bestuur van zijne betrekking tot de Classe ontslagen, welk Bestuur, op de aanvraag door den Predikant minstens veertien dagen te voren gedaan, een' zijner naastbij wonende leden tot dit einde benoemt.

Aan den alzoo ontslagen Predikant worden acten afgegeven, ingerigt overeenkomstig de bij dit reglement gevoegde formulieren B en C.

De schadeloosstelling van den Consulents, alsmede van den Classikalen afgevaardigde, voor de kosten aan zoodanig ontslag verbonden, komt ten laste der roepende Gemeente.

Art. 6. Indien een Predikant komt te overlijden na zijn ontslag en vóór zijne bevestiging, in den loop der maand, waarin dit ontslag heeft plaats gevonden, dan wordt hij gerekend nog te behooren tot de Gemeente die hij verliet, doch heeft zijn overlijden plaats na het einde der maand waarin hij werd ontslagen, dan wordt hij gerekend te behooren tot de Gemeente die hem riep.

Op beide gevallen is het bepaalde bij artt. 3 en 4 van toepassing.

(a) „Door meerderjarige kinderen zijn allen [?] te verstaan onverschillig of zij al of niet bij den predikant inwoonden.” (Verkl. der Syn. C. H. d. S. v. 1859. Bijl. B. bl. 37.); doch vgl. H. d. S. v. 1856 bl. 32, 164 en 184.



Art. 7. „Een Predikant, die vrijwillig van zijne bediening wenscht afstand te doen, geeft van zijn voornemen daartoe schriftelijk kennis aan den Kerkeraad zijner Gemeente met opgave van den tijd, tegen welken hij willens is zijn ambt neder te leggen.

„De Kerkeraad zendt van de ontvangen kennisgeving onmiddellijk berigt aan het Classicaal Bestuur, dat hiervan weder onverwijld mededeeling doet aan het daartoe aangewezen Ministerieel Departement.” (a)

Art. 7\*. Bij het ontslag van de betrekking tot de Gemeente en de Classe ten gevolge van verkregen emeritaat of vrijwilligen afstand van de dienst, wordt gehandeld als in art. 5 is geregeld, doch worden de acten ingerigt naar de formulieren D en E, en de kosten der handeling gedragen door hem, te wiens behoefte zij plaats heeft.

Art. 8. In geval van ongevraagd ontslag en van ontzetting uit de dienst geeft het Classikaal Bestuur, op ontvangen berigt van het Provinciaal Kerkbestuur, hiervan terstond kennis aan den Kerkeraad, den Consulent, den Praetor van den Ring en het (b) Ministerieel Departement.

#### TWEEDE AFDEELING.

##### *Voorziening in de dienst gedurende de vacaturen.*

Art. 9. In vacante Gemeenten wordt de predikdienst waargenomen door de Predikanten van den Ring. Het overige herder- en leeraarwerk is aan den Consulent opgedragen. De nadere regeling dier werkzaamheden geschiedt volgens huishoudelijke bepalingen van den Ring, goedgekeurd door het Classikaal Bestuur.

[Bij langen duur der vacature, ten gevolge van een annus gratiae of gerezen verschil over de beroeping, tracht de Kerkeraad daartoe redenen

(a) NB. Dit art 7 is door de Synode gearresteerd d. 25 Julij 1864 en in werking getreden d. 1 Febr. 1865. Daardoor is het vroegere art. 7 geworden art. 7\*.

(b) Hier zijn in te voegen de woorden: „daartoe aangewezen.” S. B. v. 1863.

vindende, onder goedkeuring, en medewerking van het Classikaal Bestuur, eenen tijdelijken Hulpprediker te bekomen volgens artt. 2 en 9 van het Reglement op het Hulppredikerschap]. (a)

Art. 10. In Gemeenten met twee of meer Predikanten wordt de vacature voor al de deelen der Evangeliebediening waargenomen door den Ring, tenzij de overblijvende Predikant of Predikanten met het geheele werk, buiten de predikdienst, zich alleen willen belasten, een en ander nader te regelen door huishoudelijke bepalingen van den Ring, onder goedkeuring van het Classikaal Bestuur.

Art. 11. Voor elke Gemeente met één' Predikant wordt een Consulent en nevens hem een Secundus benoemd, ten einde in de voorkomende gevallen als zoodanig naar het reglement op te treden.

Voor Gemeenten met twee of meer Predikanten wordt de zaak van het consulentschap door den Ring, onder goedkeuring van het Classikaal Bestuur, geregeld. (b)

(a) Dit lid luidt thans aldus:

„Bij langen duur der vacature ten gevolge van een annus gratiae of gerezen geschil over hare vervulling, tracht de Kerkeraad, daartoe reden vindende, eenen tijdelijken Hulpprediker te bekomen volgens het Reglement op het Hulppredikerschap” Syn. wijz. van 22 Julij 1862, in werking getreden 1 Maart 1863.

(b) „De Alg. Syn. der Nederl. Herv. Kerk, onderrigt geworden, dat er bij sommige Predikanten en Besturen onzekerheid heerscht of er in Gemeenten van twee en meer Predikanten, in geval van vacature een Consulent moet benoemd worden, geeft door deze tot wegneming van alle onzekerheid berigt, dat zij hare volle goedkeuring geschonken heeft aan hetgeen de Alg. Syn. Commissie te dier zake aan zekeren Ring, naar daartoe gekregen aanleiding, te verstaan heeft gegeven, dat namelijk, naar hetgeen in het Reglem. op de Vacaturen het CONSULENTSCHAP is en aan den CONSULENT wordt opgedragen, er alleen voor vacante Gemeenten, waarin geen Predikant aanwezig is, sprake kan zijn van de benoeming van een Consulent, gelijk ook bij art. 1 van het Synodaal Reglem. voor de Kerkeraden is aangenomen; dat die benoeming daarom ook in art. 11 eerste alinea van eerstgenoemd reglement voor Gemeenten van één Predikant als regel wordt vastgesteld, dat

Art. 12. De benoeming der Consulenteu en hunner secundi geschiedt door den Ring, met inachtneming van de bijzondere behoeften en belangen der Gemeenten, en onder goedkeuring van het Classikaal Bestuur, hetwelk bevoegd is om in die benoeming al zoodanige veranderingen te brengen, als het zal oordeelen door de omstandigheden te worden vereischt. Van de alzoo goedgekeurde of gewijzigde benoemingen wordt door den Scriba van 't Classikaal Bestuur aan den Praetor van den Ring, aan de Kerkeraden en aan de benoemden kennis gegeven.

Art. 13. De Consulenteu aanvaardt zijne betrekking in de vergadering des Kerkerads, die, onder zijne voorzitting, tot ontbinding der betrekking van den Predikante tot de Gemeente wordt gehouden; of anders in eene vergadering, die hij belegt, zoodra hij het berigt heeft ontvangen van het overlijden, het ongevraagd ontslag, de schorsing of ontzetting uit de dienst van den Predikante.

---

hetgeen in het tweede lid van art. 11 voorkomt, alleenlijk kan doelen op de gevallen, dat er in de daar genoemde Gemeenten meer vacaturen bestaan, zoodat zij voor een tijd van den raad en de dienst eens Predikants verstoken zouden zijn, wanneer daarin niet door de benoeming van een Consulenteu voorzien wierd; dat derhalve de regeling van het consulentschap in genoemden Ring, volgens welke in eene Gemeente met twee Predikanteu bij het vertrek van een van beiden, de andere als Consulenteu was aangewezen, in strijd moest geacht worden met de Reglementen, hetgeen te duidelijker in het oog moest springen, omdat aangenomen, dat de overblijvende Predikante als Consulenteu moest optreden, deze, tijdens de vacature, in de kerkeradsvergaderingen slechts met adviserende stem zou voorzitten en niet tot het beroepingswerk zou mogen medewerken, waardoor aan zijn regt als Predikante der Gemeente zou worden te kort gedaan, of, wanneer hetzelfde op Gemeenten van nog meer Predikanteu wierd toegepast, de bepalingen o. a. dat de Consulenteu de kerkeradsvergaderingen leidt, of dat zijne toestemming wordt gevorderd tot alle handelingen in de Gemeente, welke buiten de predikdienst, in het herder- en leeraarsambt begrepen zijn, evenzeer niet met de regten der aanwezige Predikanteu bestaanbaar zouden wezen en hen grootendeels in de uitoefening van hunne ambtspligten zouden belemmeren." Syn. Circ. v. 8 Julij 1865.

Art. 14. In de vergadering, in art. 13 vermeld, wordt het archief, gewoonlijk onder den Predikant berustende, overgenomen door den Kerkeraad, onder behoorlijken inventaris, waarvan een afschrift wordt gezonden aan het Classikaal Bestuur.

Het archief wordt nedergelegd in eene verzekerde bergplaats, voorzien met twee verschillende sloten, waarvan de sleutels, de een bij den Consulent, de andere bij een' der Ouderlingen bewaard blijven.

Art. 15. De Consulent bekleedt in de vacante Gemeente geheel de plaats van den *Pastor loci*. Zijne toestemming wordt gevorderd tot alle handelingen in de Gemeente, welke buiten de predikdienst in het herder- en leeraarwerk begrepen zijn.

Art. 16. De Consulent is Voorzitter van den Kerkeraad met adviserende stem. Niet dan om zeer dringende redenen en niet buiten schriftelijk door hem verleende toestemming vergadert de Kerkeraad in zijne afwezigheid. In zoodanige vergadering neemt deze alleen besluiten omtrent de zaken tot welker behandeling zij belegd is, en zonder zijne goedkeuring wordt aan geen dezer besluiten gevolg gegeven.

Art. 17. De Consulent regelt, in overleg met den Kerkeraad, de waarneming van het herderlijk werk.

Art. 18. Bij elk [verschil] (a) tusschen den Kerkeraad en den Consulent wordt de beslissing ingeroepen van het Classikaal Bestuur.

Art. 19. De Consulent wordt voor zijne gewone werkzaamheden, in artt. 13, 15 en 17 vermeld, als ook voor het bijwonen van de gewone kerkeraadsvergaderingen schadeloos gesteld alleen door den Ring, met uitzondering van de kosten, welke volgens art. 5 de roepende Gemeente verplicht is te vergoeden.

Art. 20. De Kerkeraad, buitengewoon de tegenwoordigheid van den Consulent verlangende, zendt hem eene schriftelijke uitnoodiging, en ver-

---

(a) Voor „verschil” lees thans: „geschil” Syn. wijz. v. 1862, in werking getreden 1 Maart 1863.

zekert hem de vergoeding der kosten van het verblijf met *f* 3, en van de heen- en wederreize te zamen voor elk uur afstands met *f* 2.

Art. 21. De verdeling der predikbeurten wordt door den Ring geregeld.

De Consulent vervult de eerste predikbeurt na het ontstaan van de vacature, hetwelk bij overlijden invalt na den dag der begrafenis, en bij emeritaat, vrijwilligen afstand, ongevraagd ontslag en ontzetting uit de dienst, na de deswegens ontvangen officiële kennisgeving.

Art. 22. De Consulent zendt, binnen acht dagen na het ontstaan der vacature, aan den Praetor eene lijst der te vervullen predikbeurten, voor ten minste drie maanden, met bijvoeging van den tijd, waarop het Avondmaal gevierd en de voorbereiding en nabetrachting moeten gehouden worden. Deze lijst zal telke male, veertien dagen vóór het eindigen dier tijdruimte, voor gelijken tijd; of anders voor den nog overigen duur der vacature worden voortgezet.

De Praetor zorgt, dat aan elk der Predikanten de opgave geschiede der predikbeurten, door hen te vervullen.

Art. 23. De vervulling van de predikdienst in eene vacature door den Ring wordt bepaald op ééne predikbeurt op elken Zondag en [*eersten* (a) feestdag] (b).

De prediking op de tweede feestdagen, op den goeden Vrijdag, (c) alsmede op Oud- en Nieuwjaar, op provinciale en plaatselijke biddagen of op andere gewone werkdagen, wordt overgelaten aan het oordeel van den Ring, met inachtneming

(a) In plaats van „*eersten* feestdag” lees „*op den* eersten Kersdag” S. W. v. 22 Julij 1862, i. w. g. 1 Maart 1863.

(b) Hier moet volgen: „Tot dispensatie van deze bepaling, niet dan om zeer bijzondere en gewigtige redenen aan de zijde van den Ring te verleenen, is de Synode of in hare plaats de Alg. Synodale Commissie bevoegd, na gehoord te hebben het Classikaal Bestuur en het Provinciaal Kerkbestuur van het ressort.” Syn. ampl. v. 1863, in werking getreden 1 Mei 1864

(c) Voeg hierin „op Hemelvaartsdag” S. A. v. 22 Julij 1862, i. w. g. 1 Maart 1863.

van plaatselijke gesteldheid en behoefte, behoudens goedkeuring van het Classikaal Bestuur.

De Ring bepaalt in het belang der Gemeente, onder goedkeuring van het Classikaal Bestuur, of die beurten des voormiddags, des namiddags of op andere uren zullen worden waargenomen.

Art. 24. Wanneer meer dan een derde der predikantsplaatsen in het ressort van den Ring vacant is, zorgt het Classikaal Bestuur, of, waar Ring en Classe één zijn, het Provinciaal Kerkbestuur, op verzoek van den Ring en termen daartoe vindende, dat de vacaturen, die dat gedeelte te boven gaan, door één of meer der naburige Ringen bediend worden, en maakt daaromtrent zoodanige bepalingen, als de billijkheid voorschrijft.

Art. 25. In eene vacante Gemeente wordt niet gepredikt en geene openbare Godsdienstoefening geleid dan door een' Predikant of een' Candidaat tot de Heilige dienst. (a)

Art. 26. De Kerkeraad draagt zorg voor de goede ontvangst en huisvesting van den Consulent en de overige Ringpredikanten, wanneer zij in het belang der vacerende Gemeente overkomen.

Art. 27. De ten behoeve der vacante Gemeente bewezen diensten in het algemeen en de waarneming van het consulentschap in het bijzonder geven den Ring aanspraak op al de inkomsten aan de openstaande predikantsplaats verbonden, met uitzondering van de gevallen, in artt. 3 en 4 vermeld, waarin hij zijne diensten zonder geldelijke vergoeding bewijst.

---

(a) „Art. 25 verbiedt niet, dat Kerkeraden van vacerende Gemeenten, mits altijd in overleg met den Consulent (Regl. op de Vac. art. 15; Godsd. onderwijs, artt. 16 en 17; [thans art. 11] van de dienst van geordende Catechiseermeesters gebruik maken in het belang der vacante Gemeenten; doch mag aan Catechiseermeesters, die niet bepaaldelijk tot het leiden van gewone Godsdienstoefeningen der Gemeente zijn aangesteld, geene andere vrijheid worden verleend, dan bij art. 16 [thans art. 11] Regl. Godsd. onderwijs is geschied, nl.: „het houden van zoogenaamde OEFENINGEN” Syn. expl. van 26 Julij 1859. H. d. S. bl. 123, 124 en 135.

Indien de inkomsten, uit pastorijgoederen (a) voortvloeiende, met inbegrip van het landstrac-tement meer dan twaalfhonderd gulden bedragen, heeft de Gemeente het regt (b) om uit het meer-dere geheel of gedeeltelijk in de kosten der vaca-ture te voorzien. (c)

Art. 28. Bij gerezen [verschil] (d) tusschen den Ring en de vacerende Gemeente over de aan den Ring toekomende gelden, tracht het Classikaal Bestuur, en, bij het mislukken van deze poging, het Provinciaal Kerkbestuur, des noods in over-leg met het Provinciaal Collegie van Toezigt, het [verschil] (d) te vereffenen. Wanneer zulks weder mislukt, draagt het Provinciaal Kerkbestuur de zaak voor aan de Synode, of, zoo deze niet ver-gaderd is, aan de Synodale Commissie, die, in-dien ook hare pogingen vruchteloos blijven, de tusschenkomst inroept van het (e) Ministeriëel Departement, om tot een gewenscht einde te ge-raken.

Art. 29. De afrekening der inkomsten tusschen den Ring ter eene, en de aankomende en ver-trekkende Predikanten, de weduwen of nabestaan-

(a) Wat door *pastorijgoederen* te verstaan is, zie H. d. S. v. 1863, Bijl. B, bl. 16 en 17.

(b) De Minister heeft bij besluit van 13 Oct. 1824, No. 10, bepaald, dat *ingeval van vacature* eener Gemeente *het bij vorig gebruik zal blijven ten aanzien der admini-stratie van pastorij-goederen*, en dat dezelve alzoo .. onder verplichting tot uitkeering aan de Predikanten van den Ring, zal moeten toevertrouwd zijn aan de Kerk-voogden der Gemeente, daarvan verantwoording doende naar behooren; zullende dienvolgende in geen geval verhuring van pastorij-goederen door Consulanten of Practors van Ringen mogen plaats hebben.

(c) Bij dit art. komt als derde en vierde lid: „Twee derde gedeelten van het aan den Ring aankomende worden genoten door den Hulpprediker, die door den Kerkeraad wordt aangesteld naar artt. 9 en 47.

Indien deze twee derde gedeelten meer bedragen dan f 800 's jaars, blijft het meerdere voor den Ring” Syn. ampl. v. 22 Julij 1862, i. w. g. 1 Maart 1863.

(d) Voor „verschil” lees „geschil” Syn. wijz. van 22 Julij 1862, i. w. g. 1 Maart 1860.

(e) Hier zijn in te voegen de woorden „daartoe aange-wezen”. Syn. Besl. v. 1863. Vgl. het Kon. Besl. v. 9 Febr. 1866, geplaatst achter Hoofdst. IV als Bijlage.

den van overleden Predikanten ter andere zijde, geschiedt in elken Ring overeenkomstig huishoudelijke bepalingen, goedgekeurd door het Classikaal Bestuur.

Art. 30. De Quaestor van den Ring ontvangt de inkomsten der vacature. Tot de regtstreeksche inning van het landstractement benoemt de Ring, zulks goedvindende, een' afzonderlijken gemagtigde, met kennisgeving aan het (a) Ministerieel Departement. (b) [A. R. Art. 29.]

Art. 31. De vacatuurpenningen worden in de beurs van den Ring gestort, en door de leden naar onderling te maken bepalingen verdeeld. Ingeval van bezwaar, de verdeeling betreffende, beslist het Classikaal Bestuur.

Art. 32. Wanneer een lid van den Ring zijne predikbeurt in eene vacante Gemeente niet vervult, komt zijn aandeel voor die dienst ten voordeele van de diakoniekas dezer Gemeente, ten zij bij haar de oorzaak ligt van het verzuim, in welk geval de ringbeurs dit voordeel geniet.

Daarenboven betaalt de Predikant ten behoeve dierzelfde diakoniekas eene boete van zes gulden, wanneer niet voldoende, ter beoordeeling van het Classikaal Bestuur, door hem is aangetoond, dat hij de beurt niet vervullen kon.

#### AANHANGSEL TOT DE TWEEDE AFDEELING.

##### *Voorziening in gevallen met vacaturen gelijk staande.*

Art. 33. Ingeval een Predikant zich ambts-halve uit zijne Gemeente verwijdert, of haar om andere redenen verlaat, zonder gezorgd te hebben dat zijn dienstwerk behoorlijk waargenomen worde; of ook indien hij door ziekte, krenking van geestvermogens of schorsing belet wordt zijn dienstwerk te verrigten, wordt, inzonderheid in Gemeenten met één' Predikant, door de Ringpredikanten, zoo veel noodig in overleg met den

(a) Hier zijn in te voegen de woorden „daartoe aangewezen”. Zie noot e bl. 94.

(b) Vgl. Afd. II, § 7.



Kerkeraad, in de dienst voorzien, onder de bepalingen krachtens de eerstvolgende artikelen in acht te nemen.

Art. 34. Een Predikant, die, ter bijwoning van hooge kerkvergaderingen geroepen, zich deswege voor eenigen tijd uit zijne Gemeente verwijderen moet, is gerechtigd, de dienst der Ringbroeders, zoo noodig, in te roepen voor de vervulling van zijne predikbeurten, gedurende den tijd der gevorderde afwezigheid, op den voet in art. 23. De Praetor van den Ring zorgt in dit geval, op zijne aanvraag, voor de uitschrijving der predikbeurten, en de afwezige Predikant [voor de goede ontvangst der Ringbroeders, die ze vervullen] (a)

Art. 35. Ingeval een Predikant zijne Gemeente verlaten heeft zonder in zijn dienstwerk te hebben voorzien, geeft de Kerkeraad hiervan ten spoedigste kennis aan het Classikaal Bestuur. Zoo het Bestuur na onderzoek daartoe termen vindt, verklaart het aan den Praetor van den Ring, dat de Gemeente in haren tegenwoordigen toestand als eene hulpbehoevende beschouwd, en dat met haar als met eene vacante gehandeld moet worden, volgens de bepalingen in artt. 13—26.

Indien zoodanige toestand onverhoopt langer dan een half jaar blijft bestaan, beoordeelt het Classikaal Bestuur, in overleg met den Kerkeraad, hoe verder zal gehandeld worden, en wordt inmiddels in de dienst bij voortduring op dezelfde wijze voorzien.

Art. 36. Bevindt een Predikant door langdurige ziekte zich buiten staat zijn dienstwerk te verrigten en kan hij zelf de vereischte hulp zich niet verschaffen, dan geeft de Kerkeraad op zijn verzoek, of anders hij zelf met mededeeling aan dit collegie, hiervan kennis aan het Classikaal Bestuur, hetwelk alsdan, overeenkomstig het bepaalde in art. 35, handelend optreedt.

---

(a) Voor de in [ ] staande woorden is thans te lezen: „Voor de goede ontvangst en de reiskosten der Ringbroeders die ze vervullen. De regeling dezer kosten is aan den Ring overgelaten.” Syn. wijz. v. 1866, in werking getreden 1 Maart 1867.

Ten aanzien der kosten wordt met de omstandigheden te rade gegaan

Art. 37. Wanneer bij het Classikaal Bestuur door den Kerkeraad eener Gemeente bezwaar wordt ingebracht wegens ongeschiktheid van haren Predikant tot het verrigten van zijn dienstwerk uit hoofde van gekrenkte geestvermogens, of wanneer dit Bestuur ook buitendien grond heeft om zoodanigen toestand te vermoeden, benoemt het eene commissie uit zijn midden, om op de plaats zelve het noodige onderzoek in te stellen.

Blijkt het alsdan dat dit bezwaar of vermoeden gegrond is, zoo wordt de Predikant door het Classikaal Bestuur, op zijn aanzoek, of, bij weigering of onbekwaamheid om zulk een aanzoek te doen, na bekomen attest van een' geneeskundige, op eervolle wijze en met behoud van zijn tractement, voor een half jaar van zijn dienstwerk ontheven, hetwelk alsdan, op aanschrijving van het Classikaal Bestuur, door de Ringpredikanten, en, in Gemeenten met één' Predikant, ook door den Consulent wordt waargenomen, overeenkomstig de artt. 13—24 en 26.

Na verloop van een half jaar onderzoekt het Classikaal Bestuur, of de Predikant weder tot het verrigten van zijn dienstwerk kan worden toegelaten. Indien het Bestuur hiertoe geene vrijheid vindt, en de hoop op herstel nogtans niet geheel verloren is, ontheft het den Predikant van zijne dienst voor den duur van een geheel jaar.(a) Intusschen is het, daartoe termen vindende, den

---

(a) Hoe hier de termijn van een jaar moet genomen worden is niet regt duidelijk. Uit art. 11 van het Regl. Hulppr. schijnt men te moeten besluiten dat de *terminus a quo* te dezer plaatse is de in 't vorige lid vermelde, zoodat „voor een geheel jaar” is „op 't nieuw voor een half jaar.” Let men echter op den oorsprong van deze bepaling, (Kon. Besl. v. 8 Nov. 1824, te vinden bij *Hooijer*, Kerkel. Wetten bl. 69 en 70,) en vergelijkt men het Concept Regl. met de memorie van toelichting (Hand. der Synode van 1854 bl. 314 en 330): dan blijkt, dat te dezer plaats eene ontheffing bedoeld wordt van een geheel jaar, zoodat er dus in het gunstigst geval een en een half jaar kan verlopen voor dat het ontslag aan den lijdenden Predikant moet verleend worden.

Kerkeraad behulpzaam in het verkrijgen van eenen Hulpprediker. Voor de dienst wordt inmiddels op de wijze als vroeger gezorgd.

Wanneer na den eersten termijn de hoop op herstelling geheel is verdwenen, of de krankzinnigheid na den laatsten termijn voortduurt, gaat het Bestuur tot handelen over, om een eervol ontslag te doen verleenen aan den lijdenden Predikant, (a) overeenkomstig *de bepalingen* op het verleenen van Ongevraagd Ontslag *in het volgende art. 37\**, onverminderd altoos het regt van hooger beroep naar de bestaande bepalingen.

'Ien aanzien der schadeloosstelling, aan de Ringpredikanten te verstrekken, wordt door het Classikaal Bestuur naar bevind van zaken gehandeld.

„Art. 37\*. Wanneer een Predikant door ouderdom, lichaamsgebreken of andere zeer gewichtige redenen, echter niet gelegen in krankzinnigheid noch vallende in de termen van het Reglement voor kerkelijk Opzicht en Tucht, voor zijn dienstwerk ongeschikt geworden en nochtans ongenegen is het emeritaat aan te vragen, kan de Kerkeraad, of kan ook het Classikaal Bestuur zelf bezwaren tegen de verdere ambtsvervulling van den Predikant inbrengen bij het Provinciaal Kerkbestuur, tot welks ressort hij behoort.

„Bezwaren zonder aanvoering van redenen zijn niet ontvankelijk. Na nauwkeurig onderzoek, waarbij de Predikant in de eerste plaats gehoord wordt, en zoowel de belangen van de Gemeente als die van den Predikant gewogen worden, beslist het Provinciaal Kerkbestuur over het al of niet gegronde der ingebrachte klagten.

„Wanneer de bezwaren gegrond geacht worden, doet het Kerkbestuur uitspraak: *dat de Predikant behoort ontslagen te worden*, geeft hem daarvan kennis en tracht hem daarbij nog te bewegen, dat hij zelf het emeritaat verzoeke.

(a) NB. Wat hier verder  *cursief*  volgt is even als het geheele art. 37\* door de Synode gearresteerd d. 25 Juli 1864 en in werking getreden d. 1 Febr. 1865, en daarmede is tevens afgeschaft het Reglement op het ongevraagd ontslag van Predikanten v. 23 Julij 1847.

„Den Predikant, die volhardt in zijne weigering, blijft een termijn van vier weken gesteld om tegen de uitspraak van het Provinciaal Kerkbestuur in hooger beroep te komen, waarvan hij aan dat Bestuur schriftelijk kennis geeft.

„Wanneer binnen den gestelden termijn geen kennisgeving van hooger beroep noch aanvraag om emeritaat is ingekomen, of wanneer, in geval van hooger beroep, de Synode op dit beroep afwijzend beschikt heeft, verleent het Provinciaal Kerkbestuur eervol ontslag.

„Ook voor de klagers bestaat er bij de ontvangst van eene afwijzende beschikking van het Provinciaal Kerkbestuur een termijn van vier weken voor het doen van hooger beroep.

„De onvermijdelijke kosten van de behandeling der zaak komen ten laste van hen, die bij uitspraak of eind-uitspraak in het ongelijk gesteld zijn, tenzij er gewigtige redenen bestaan om hierin op eene andere wijze te voorzien.”

Art. 38. Ingeval van schorsing van een' Predikant, geeft het Classikaal Bestuur daarvan mede kennis aan den Praetor van den Ring, en, waar hij bestaat, ook aan den Consulent, opdat in de dienst der Gemeente als in die eener vacante worde voorzien. Die dienst wordt vergoed, en met het overschot van het tractement wordt gehandeld overeenkomstig de bepalingen van 't Reglement voor kerkelijk Opzigt en Tucht.

Art. 39. Voor de diensten, in artt. 33—37 vermeld, geldt het bepaalde ten aanzien van vacaturen in artt. 23 en 24.

Bij een gelijk verzuim, als in art. 32 is omschreven, betaalt de Predikant, die nalatig is gebleven, ten behoeve der diakoniekas eene boete van zes gulden.

### DERDE AFDEELING.

#### *Vervulling der Vacaturen.*

##### a. Beroeping.

Vóór de beroeping [Vgl. de Bijlage bij dit regl.].

Art. 40. [Op verzoek van den Kerkeraad doet het Classikaal Bestuur bij het Ministerieel Be-

partement aanvraag om handopening, opdat de beroeping, tot welke de Kerkeraad, ter vervulling van de vacature, wenscht over te gaan, kunne geschieden met aanbidding van het gewone tractement en de verdere voordeelen van landswege] (a) en voert daarbij de gronden aan, waarop zijn verlangèn rust, om de vacature op denzelfden voet te doen vervuld worden.

Art. 41. De aanvraag, [op verzoek des Kerkerads] (b) geschiedt zoodra het genoegzaam zeker is, dat de vacature zal ontstaan.

Waar een jaar van gratie is ingetreden, wordt met de aanvraag gewacht tot op zes maanden vóór dat het zal geëindigd zijn.

Art. 42. [Indien het Ministerieel Departement bezwaren inbrengt tegen het verleenen van handopening] (c) tracht het Classikaal Bestuur, naar aanduiding van het Algemeen Reglement (art. 43) of het Provinciaal Kerkbestuur (art. 51) waar zijne tusschenkomst wordt ingeroepen, tot opheffing daarvan te geraken.

Art. 43. Geene Predikanten, die eene vaste standplaats bekleeden, worden door een' Kerkeraad uitgenoodigd, om op de nominatie te prediken.

Candidaten tot de Heilige Dienst, die op beroep prediken, vertoonen aan den Kerkeraad, vóór het waarnemen van hunne predikbeurt, de door hen verkregen acte van toelating, benevens hunne acte van geboorte.

Indien Candidaten andermaal in dezelfde vacature

(a) Voor het in [ ] staande is thans te lezen: „De Kerkeraad doet, door tusschenkomst van het Classikaal Bestuur, aanvraag bij het daartoe aangewezen Ministerieel Departement tot het verkrijgen eener magtiging, ten einde aan den te beroepen Leeraar het bedrag der laatstelijk aan de standplaats verbonden inkomsten te kunnen aanbieden” S. v. 14 Julij en 4 Aug. 1863 i. 10. g. 1 Mei 1864.

(b) Lees hier voor het in [ ] geplaatste „in art. 40 vermeld” S. w. d. d. als de vorige.

(c) Hier is voor het in [ ] geplaatste te lezen: „Indien het bevoegd Ministerieel Departement bezwaren inbrengt tegen het verleenen der door den Kerkeraad aangevraagde magtiging.” S. w. d. d. als de beide vorigen,

op verzoek van den Kerkeraad prediken, is deze gehouden hun de reis- en verblijf kosten te vergoeden.

Tot de Candidaten (a), die op beroep gepredikt hebben, heeft de Kerkeraad zijne keuze (b) te bepalen.

Art. 44. De toebereidselen tot de beroeping vangen tijdig aan, uiterlijk drie maanden vóór het einde van een jaar van gratie, waar dit wordt waargenomen, en in elk ander geval uiterlijk twee maanden na het ingaan der vacature, wordt het beroep uitgebragt.

Wanneer een Predikant naar elders vertrokken is, wordt het doen van eene nieuwe beroeping, in verband met art. 6, verdaagd tot na zijne bevestiging of tot na den afloop der maand, in welke hij van zijne betrekking tot de Gemeente is ontslagen.

Art. 45. Wanneer de toebereidselen tot de beroeping niet op den bepaalden tijd tot het doen van eene keuze hebben geleid, geeft de Kerkeraad hiervan kennis en rekenschap aan het Classikaal Bestuur, met verzoek om diligentverklaring. Het Bestuur, hiertoe termen vindende, neemt of bevordert maatregelen om den voortgang van het werk der beroeping bij den Kerkeraad te bespoedigen, en geeft van dit alles kennis aan het Provinciaal Kerkbestuur. [en aan het Ministerieel Departement.] (c)

Art. 46. Wanneer de Kerkeraad niet diligent verklaard wordt, of ondanks de maatregelen en aanmaning van het Classikaal Bestuur blijft vertragen, doet dit Bestuur wat des Kerkerads is.

(a) Vgl. hierbij in Afd. II, § 8 de Syn. circ. d. d. 9 Aug. 1855, *tegen misbruiken in de bejegening van Candd.* tot de H. D. door de Kerkeraden.

(b) „De bepaling in dit Art. geldt elke door een Kerkeraad uit te brengen beroeping afzonderlijk. Heeft dus de Candidaat, die beroepen is, bedaukt, dan is de Kerkeraad niet langer aan de vroegere nominatie gebonden, en kan tot het nieuw beroepingswerk naar verkiezing de vroegere nominatie aanvullen, of eene geheel nieuwe maken.” Verklaring van de Alg. Syn. Comm., Hand. d. Syn van 1858. Bijl. B. bl. 41, goedgekeurd door de Syn. d. 15 Julij 1858.

(c) De woorden „en aan het Min. Depart.” vallen weg, Syn. wijz. v. 1866, in werking getreden 1 Maart 1867.

[zoo wel bij vrije beroeping, als waar Derden tot medewerking bij de beroeping gerechtigd zijn]. (a)

Art. 47. (b) [Wordt de vertraging veroorzaakt door hen, die het regt van collatie of van eenige andere wettelijke medewerking bezitten, dan gaat de Kerkeraad met het werk der beroeping voort.

De beroeping zelve brengt hij niet uit, vóór en aler minstens dertig dagen zijn verlopen nadat hij den Collator of Elector van zijn voornemen om hiertoe over te gaan heeft kennis gegeven.

In twijfelachtige gevallen, wordt het regt, dat bij de laatste beroeping is uitgeoefend, door den Kerkeraad geëerbiedigd.

Bij weigering of uitstel van de agreeatie, ap-probeert het Classikaal Bestuur ook zonder haar de beroeping; echter niet dan na kennisgeving aan den gerechtigde tot de agreeatie, met aanwij-zing van den termijn na welken de approbatie verleend zal worden.]

#### Bij de beroeping.

Art. 48. (c) [De beroeping van Predikanten

---

(a) De in [ ] geplaatste woorden zijn vervallen." Syn. wijz. v. 20 Julij 1865, i. w. g. 1 Maart 1866.

(b) Art. 47 is thans aldus te lezen: „Wordt de ver-traging veroorzaakt door hen, die het regt van collatie of van eenige andere medewerking bezitten, zoo maakt de Kerkeraad hun eenen termijn bekend van ten minste dertig, ten hoogste vijftig dagen, na welken hij het werk der beroeping, met hen of zonder hen, doet voortgaan.

Is er een geding voor den burgerlijken Regter over het regt van collatie of van medewerking aanhangig, dan stelt de Kerkeraad, na afloop van het jaar van gra-tie, eenen Hulpprediker aan, naar het Reglement op het Hulppredikerschap en op belooning in art. 27 bepaald.

In twijfelachtige gevallen wordt het regt, dat bij de laatste beroeping is uitgeoefend, door den Kerkeraad geëerbiedigd.

Bij weigering of uitstel van de agreeatie stelt het Classikaal Bestuur aan den gerechtigde tot de agreeatie eenen termijn van ten minste dertig; ten hoogste vijftig dagen, om haar te verleenen. Is zij binnen den ge-stelden termijn niet verleend, zoo probeert het Clas-sikaal Bestuur de beroeping zonder haar." Sijn. wijz. v. 23 Julij 1862, i. w. g. 1 Maart 1863.

(c) Dit art. is vervallen, waar de Gemeente veran-dering gewild heeft; zie blz. 70 en 71 artt. 3 en 7.

blijft op den tegenwoordigen voet, tot dat hierin nader zal zijn voorzien].

Art. 49. (a) [De in art. 45 geschreven bepaling betreffende de vertraging in de toebereidselen tot de beroeping is mede van toepassing op de beroeping zelve, met dien verstande dat het Classikaal Bestuur een viertal opmaakt, waaruit het Provinciaal Kerkbestuur beroept.]

Art. 50. Om beroepen te worden in de Nederlandsche Hervormde Kerk zijn al hare Predikanten en hare Candidaten tot de H. Dienst, die, wanneer de beroeping wordt uitgebragt, den leeftijd van 23 jaren bereikt hebben, in het algemeen bevoegd, behoudens echter de bepalingen voor bijzondere gevallen, in de eerstvolgende artikelen voorkomende.

Art. 51. De Candidaten, in het voorgaand artikel bedoeld, zijn niet beroepbaar tot vervulling van de standplaats, welke reeds vacceerde, (b) of waar de termijn van drie maanden vóór het einde van het jaar van gratie reeds verstreken was, toen zij de toelating tot de Evangelie-bediening verkregen. (c)

(a) Art. 49 luidt volgens Syn. Besl. v. 20 Julij 1865, in werking getreden 1 Maart 1866 thans aldus:

„De in artt. 45 en 46 geschreven bepalingen, betreffende de vertraging in de toebereidselen tot de beroeping zijn mede van toepassing op de beroeping zelve, met dien verstande dat, bij vrije beroeping, het Classikaal Bestuur een viertal opmaakt, waaruit het Provinciaal Kerkbestuur beroept, en als Derden tot medewerking bij de beroeping gerechtigd zijn, het zelf de beroeping doet”

(b) „Eene vacature kan niet geacht worden te hebben opgehouden, als een beroepene, na eerst die beroeping te hebben aangenomen, daarvan later afstand doet. Dus moet bij de toepassing van dit art. als terminus a quo beschouwd worden het tijdstip waarop de Predikant, door wien de plaats vacant geworden is, is afgetreden.” Zie H. d. S. van 1859. Bijl. B. bl. 38.

(c) Bij art. 51 komt als tweede lid:

„Tot het verleenen van dispensatie van deze bepaling, alleen in het bewezen belang eener Waalsche Gemeente is de Synodale Commissie bevoegd, na gehoord te hebben de Commissie tot de zaken der Waalsche Kerken. Syn. ampl. v. 1866, in werking getreden 1 Maart 1867



Art. 52. Tot de vervulling van eene vacature komen niet in aanmerking de Predikanten, die, toen zij ontstond, of toen de drie maanden vóór het einde van het jaar van gratie reeds waren ingetreden, hunne eerste standplaats nog geen twee volle jaren bekleedden.

Tot dispensatie van deze bepaling, niet dan om zeer bijzondere en gewigtige redenen aan de zijde der roepende Gemeente of van den beroepen Predikant te verleen, is de Synode of in hare plaats de Synodale Commissie bevoegd, na gehoord te hebben de Classikale en de Provinciale Besturen der ressorten.

Art. 53. Die eenmaal voor de op hem uitgebrachte beroeping bedankt heeft, of naar art. 61 gerekend wordt bedankt te hebben, is bij elke volgende keuze (a) van den Kerkeraad in dezelve vacature uitgesloten.

Art. 54. Om beroepbaar te zijn in Gemeenten met drie (b) of meer Predikanten, wordt gevorderd de vervulling van den diensttijd van drie, en van den leeftijd van zes en twintig jaren op den dag, waarop de Gemeente vacant werd, of, bij een jaar van gratie, drie maanden vóór dat het eindigt.

Art. 55. Een Candidaat tot de Heilige Dienst, bij eene wettig erkende instelling van hooger onderwijs tot Hoogleeraar en Akademieprediker benoemd, wordt, na de toestemming van de Synode op zijn verzoek verkregen te hebben, als Predikant bevestigd, zonder aan eene bepaalde Gemeente verbonden te zijn.

De bevestiging geschiedt met oplegging der handen, onder de leiding van den Voorzitter der Synode, in eene openbare zitting, daartoe door

(a) [Dat het in dit art. voorkomende woord *keuze* genomen is in de beteekenis van *beroeping*, blijkt uit de discussiën (H. d. S. van 1856 bl. 122), waar gesproken wordt over het uitbrengen van die *beroeping*.]

(b) „Van het oogenblik af, waarop aan eene Gemeente met *twee* Predikanten de beroeping van een' *derden* wordt toegestaan, moet zij gerekend worden te behooren tot de Gemeente van *drie* standplaatsen, zoodat art. 54 op haar van toepassing is.” Syn. verkl. v. 14 Julij 1859.

haar te houden in een der kerkgebouwen van de Hervormde Gemeente te 's Gravenhage.

Art. 56. Die buiten 's lands het regt tot de predikdienst bij een erkend Hervormd Kerkgenootschap verkregen, maar nog geene vaste standplaats bekleed hebben, hetzij inboorlingen of vreemdelingen, zijn niet beroepbaar bij eene Gemeente der Nederlandsche Hervormde Kerk, zoolang hun niet de acte van toelating tot de Evangeliebediening, overeenkomstig het Reglement op het Examen, door een van de wettige Besturen dezer Kerk is uitgereikt.

Art. 57. Om op Predikanten, die buiten 's lands als zoodanig bij een erkend Hervormd Kerkgenootschap zijn werkzaam geweest, de beroeping uit te brengen, is de Kerkeraad verplicht, ingeval zij niet volgens het Reglement op het Examen als Candidaten tot de Heilige Dienst hier te lande zijn toegelaten, hen ter goedkeuring aan het Provinciaal Kerkbestuur van het ressort [en tot agreatie aan den Koning] (a) voor te dragen.

Bij de overweging van deze voordragt gaat het Provinciaal Kerkbestuur, na vooraf de consideratiën van het Classikaal Bestuur gehoord te hebben, te rade niet alleen met de wenschen van bijzondere Gemeenten, maar ook en bovenal met het algemeen belang der Nederlandsche Hervormde Kerk. Bovendien geeft het geene goedkeuring, vóór dat het ten volle verzekerd is, dat de bedoelde Predikant werkelijk bij een erkend Hervormd Kerkgenootschap de Evangeliebediening heeft bekleed, alsmede dat hij, ten aanzien van leeftijd en dienstdaag beide, in de termen is van artt. 51, 52 en 54.

Eindelijk zal het Provinciaal Kerkbestuur zich door een *colloquium doctum* overtuigen, dat de bedoelde Predikant de wetenschappelijke vereisch-

---

(a) De woorden in [ ] geplaatst vervallen, en er komt als tweede lid bij:

„Indien de beroepen Predikant geen Nederlander is, vraagt hij, voor het aanvaarden zijner bediening de toestemming des Konings.” Syn. ampl. v. 14 Julij en 4 Aug. 1863, i. w. g. 1 Mei 1864.

ten bezit, die de Nederlandsche Hervormde Kerk van hare aankomende Leeraren vordert, en zal deze de verklaring en belofte onderteekenen, bij art. 27 van het Reglement op de toelating tot de Evangeliebediening voorgeschreven. (a)

Art. 58. De Kerkeraad waakt voor de regten der Gemeente, met verbodiging altoos van de regten van Derden, zoo bij volstreckte *collatie* (b) *electie*, *medestemming* enz. als bij *benoeming* door *Floreenpligtigen*. Gerezen geschillen met Derden tracht hij in der minne te beslechten, tevens daarvan kennis gevende aan het Classikaal Bestuur, 't welk alsdan handelt overeenkomstig art. 47, en den Kerkeraad met raad en hulpe ter zijde staat.

Tot het inslaan van den weg van regten behoeft de Kerkeraad de goedkeuring van het Classikaal Bestuur, behoudens beroep, ingeval van weigering, op 't Provinciaal Kerkestuur.

Art. 59. Door den Kerkeraad wordt de beroeping, zoodra zij is uitgebragt, aan den beroepene bekend gemaakt, hetwelk geschiedt door de uitvaardiging van eenen wettigen brief, ingerigt naar het formulier A, aan dit Reglement annex. (c)

Art. 60. De Kerkeraad doet den beroepbrief gepaard gaan met eene officiële opgave van de inkomsten, aan de standplaats verbonden. (d)

(a) De Synode van 1862 heeft de Provinciale Kerkbesturen uitgenoodigd, van genoemd *colloquium doctum* een gelijk verslag op te zenden, als omtrent het examen van Candidaten is voorgeschreven. Kerk. Cour. van 19 Julij 1862, No. 29.

(b) Over de regeling van het *collatie-regt* zie Afd. II § 20.

(c) Aan dit art. is het volgende lid toegevoegd:

„Ingeval er naar art. 52 dispensatie voor de gedane beroeping moet worden aangevraagd, geeft de Kerkeraad hiervan voorloopig kennis aan den beroepene, en wordt met het opmaken van den beroepsbrief gewacht tot dat de dispensatie verkregen is. Wanneer het verzoek om dispensatie mogt worden afgewezen, wordt zulks onverwijld aan den beroepene berigt.” S. a. v. 13 en 18 Julij 1866, in werking getreden 1 Maart 1867.

(d) De Synode heeft den 25 Aug 1854 (zie K. W. No. 47) de Classik. Besturen en de Kerkeraden aangeschreven, dat bij iedere Gemeente *naauwkeurige lijsten der tractementen en gewone emolumenten* zullen worden

Veranderingen in de inkomsten worden door den Kerkeraad niet gemaakt en niet gedoogd, zonder toestemming van het Provinciaal Kerkbestuur, op voordragt van het Classikaal Bestuur.

Na de beroeping.

Art. 61. Van het ontvangen van den beroepbrief wordt aan den Kerkeraad, die hem heeft toegezonden, onverwijld door den beroepene bericht gegeven.

Binnen den termijn van drie weken legt hij omtrent de aanneming of afwijzing van de op hem uitgebragte beroeping eene stellige schriftelijke verklaring over, en als deze na dit tijdsverloop niet gegeven is, wordt hij geoordeeld de roeping te hebben afgewezen.

Art. 62. Zoodra het bericht van afwijzing ontvangen of de tijd van beslissing verstreken is, wordt door den Kerkeraad aan de regthebbenden naar art. 58 kennis gegeven, en wordt het werk der beroeping ten spoedigste hervat, opdat deze immer binnen den verloop van zes weken zij uitgebragt.

Art. 63. De beroepene, indien hij verklaard heeft de beroeping aan te nemen, wordt op de drie eerstvolgende Zondagen bij de openbare godsdienstoefeningen aan de Gemeente voorgesteld, ten einde desbevoegden, zoo zij wettige bezwaren mogten hebben, in de gelegenheid te stellen, om die tegen hem in te brengen.

Art. 64. Tot het inbrengen van bezwaar tegen den beroepene zijn alleen bevoegd de niet onder censuur staande manslidmaten der roepende Gemeente. De bezwaren houden in bepaalde

---

geformeerd en bij het Classik. Bestuur, tot welks ressort zij behoort, zullen worden gedeponeed — dat van deze lijst in iedere Gemeente een authentiek afschrift bij den Kerkeraad zal blijven berusten, en dat de Consulent in geval van beroeping verplicht zal zijn, deze lijst vooraf van den Kerkeraad op te vragen en te vergelijken met de opgave, die hem door het Classikaal Bestuur zal worden gedaan, ten einde alzoo nimmer, buiten kennis van het Classikaal Bestuur, eenige vermindering van traktement worde ter sprake gebragt en bij approbatie van het beroep hierop geattendeerd moge worden.

beschuldiging, de Evangeliebediening of den wandel van den beroepene betreffende, voorzien van duidelijke en deugdelijke bewijzen. Zij worden, schriftelijk en onderteekend, uiterlijk op den tweeden dag na de derde afkondiging overgelegd bij den Kerkeraad.

Art. 65. De acte van beschuldiging wordt met de daarbij overgelegde stukken door den Kerkeraad onverwijld opgezonden aan het Classikaal Bestuur van het ressort der roepende Gemeente. Dit Bestuur zendt al de stukken, als ingediende klagen, ten spoedigste aan het Classikaal Bestuur, waaronder de beroepene behoort, hetwelk de zaak behandelt overeenkomstig het Reglement voor Opzigt en Tucht. Zoodra de beslissing genomen, en deze, krachtens de wettelijke bepalingen, als eene eindbeslissing te beschouwen is, wordt zij onverwijld ter kennis gebracht van het Classikaal Bestuur, waaronder de roepende Gemeente ressorteert, hetwelk deze kennisgeving ten spoedigste aan den Kerkeraad overbrengt.

Art. 66. Wanneer binnen den gestelden termijn geene beschuldigingen zijn ingebracht, of de ingebragte bij einduitspraak niet gegrond of niet gewichtig genoeg geoordeeld zijn, wordt de beroepbrief met al de daarbij noodige bescheiden door den Kerkeraad aan het Classikaal Bestuur toegezonden, tot het bekomen van de kerkelijke goedkeuring.

[De vereischte bescheiden zijn (a) afschrift van

(a) Van art. 66 zijn het tweede en derde lid thans aldus te lezen:

„De vereischte bescheiden zijn:

a. Waar het eene beroeping geldt, uitgebracht op eenen Predikant: 1<sup>o</sup>, afschrift van de aan den beroepene toegezonden opgave der inkomsten volgens art 60 van dit reglement; 2<sup>o</sup>, getuigschrift van zedelijk gedrag, aan den beroepene afgegeven door het Classikaal Bestuur waaronder hij behoort overeenkomstig formulier G, bij dit reglement gevoegd; 3<sup>o</sup>, wettig bewijs, zooveel noodig, dat er ten aanzien van leeftijd en diensttijd voldaan is aan de bepalingen van artt. 52 en 54, alsmede, waar zij bestaan, aan de regten van Derden.

b. Waar het de beroeping geldt van een' Candidaat: 1<sup>o</sup> afschrift van de opgave der inkomsten volgens art. 60 van dit reglement; 2<sup>o</sup>, wettig bewijs, dat er ten

de aan den beroepene toegezonden opgave der inkomsten (art. 60.); getuigschrift van zedelijk gedrag, aan den beroepene afgegeven door het Classikaal Bestuur waaronder hij behoort (zie formulier G. aan dit reglement annex); wettig bewijs, zoo veel noodig, dat er ten aanzien van leeftijd en diensttijd voldaan is aan de bepalingen van artt. 51, 52 en 54, alsmede, waar zij bestaan, aan de regten van Derden.

Bij den beroepbrief van een Candidaat wordt daarenboven zijne acte van toelating overgelegd, alsmede, tot toezending alleen aan het Provinciaal Kerkbestuur, attestatie van goed zedelijk gedrag van den Kerkeraad zijner woonplaats, en schriftelijke door hem onderteekende betuiging, dat hij bij zijne plegtige, bij de toelating tot de Evangeliebediening afgelegde verklaring en belofte *opregtelijk* volhardt.]

Bij den beroepbrief van een buitenlandsch Predikant wordt het bewijs gevoegd, dat voldaan is aan de in art. 57 gestelde voorwaarden, benevens een getuigschrift van den Kerkeraad zijner Gemeente, of van het Kerkbestuur waaronder die Gemeente behoort.

Art. 67. Nadat de vereischte stukken in orde bevonden zijn, wordt de kerkelijke goedkeuring van de beroeping door het Classikaal Bestuur verleend, mits dan ook gebleken zij :

1<sup>o</sup>. dat bij de beroeping is gehandeld overeenkomstig de kerkelijke bepalingen, met name die in art. 58 van dit reglement zijn vervat, zullende anders het Classikaal Bestuur, tot opheffing van bezwaren of tot wegneming van twijfel, zich

---

aanzien van leeftijd voldaan is aan de bepalingen van art. 50, alsmede, waar zij bestaan, aan de regten van Derden; 3<sup>o</sup>. acte van toelating tot de H. Dienst; 4<sup>o</sup>. attestatie van goed zedelijk gedrag van den Kerkeraad zijner woonplaats, en 5<sup>o</sup>. schriftelijke, door hem onderteekende betuiging, dat hij bij zijne plegtige, ter toelating tot de Evangeliebediening, afgelegde verklaring en belofte *opregtelijk* volhardt; — de twee laatste stukken alleen tot toezending aan het Provinciaal Kerkbestuur." Syn. wijz. van 23 Julij 1859 en 18 Julij 1860, in werking getreden d. 1 Febr. 1861.

wenden, naar gelang der zaak, òf tot het Provinciaal Kerkbestuur, òf, door dit Bestuur, aan de Synode of de Synodale Commissie, of ook regtstreeks tot het Ministerieel Departement;

2<sup>o</sup>. dat in het bedrag der inkomsten van de standplaats geene verandering is gebragt dan met de wettige magtiging, naar art. 60 sub 2<sup>o</sup>. vereischt.

Art. 68. Bij de beroeping van een Candidaat zendt het Classikaal Bestuur, na approbatie verleend te hebben, den beroepbrief, met de in art. 66 vermelde attestatie en betuiging, aan het Provinciaal Kerkbestuur, ten einde den brief, nadat de stukken in orde zullen bevonden zijn, met zijn visum te voorzien en alsdan aan het Classikaal Bestuur terug te zenden.

Art. 69. Ingeval het Classikaal Bestuur krachtens art. 1 van het Reglement op de Kerkeraden in zake de beroeping heeft moeten doen wat des Kerkerads is, wordt de beroepbrief door dat bestuur ter approbatie aan het Provinciaal Kerkbestuur aangeboden. Waar krachtens art. 49 van dit reglement het Provinciaal kerkbestuur de beroeping doet, wordt de approbatie door de Synode of Synodale Commissie verleend.

Art. 70. Alle zaken, die op de vacaturen en hare vervulling betrekking hebben, worden door het Classikaal Bestuur *met den meesten spoed* behandeld, en, indien geene gewigtige bezwaren zich daartegen opdoen, door den Praeses en den Scriba, namens het Bestuur, afgedaan. Die spoed geldt inzonderheid alle handelingen, die beschuldigingen tegen den beroepene betreffen. Zoowel het Classikaal Bestuur als ook het Provinciaal Kerkbestuur en de Synodale Commissie, waar hunne bemoeijing vereischt wordt, maken daartoe gebruik van de vrijheid, in artt. 46, 50 en 72 van het Algemeen Reglement, ten aanzien van het houden der vergaderingen toegekend.

Indien na verloop van vier weken de approbatie op de aanvraag van den Kerkeraad door het Classikaal Bestuur nog niet verleend is, verzoekt dit Bestuur, met opgave van redenen, diligentverklaring bij het Provinciaal Kerkbestuur

voor een bepaalden termijn. Is na dezen termijn aan het verzoek om approbatie nog niet voldaan, dan oordeelt het Provinciaal Kerkbestuur, of er termen zijn, om de zaak nu zelf ter beëindiging ter hand te nemen, en om, bij weigering van het Classikaal Bestuur, in diens plaats de approbatie te verleenen.

Art. 71. (a) [Van de kerkelijke goedkeuring der beroeping geeft het Classikaal Bestuur kennis aan het Ministerieel Departement, ten einde van dit Departement het bewijs te mogen ontvangen, dat de beroepene wettiglijk gerechtigd is tot het genot van het landstractement en de andere voordeelen van landswege.

Het gevraagde bewijs, van wege Zijne Majesteit door het Classikaal Bestuur ontvangen, wordt onmiddellijk aan den beroepene toegezonden, met kennisgeving aan den Kerkeraad der roepende Gemeente.]

Art. 72. Indien de beroepene in gebreke blijft de beroeping die hij heeft aangenomen, op te volgen, verklaart de roepende Kerkeraad of hij er in beruſt. Van zoodanige berusting moet, ingeval de beroepene een Predikant is, die eene standplaats in de Kerk bekleedt, evenzeer blijken aan de zijde van den Kerkeraad der Gemeente, uit welke de Leeraar beroepen is, voor het geval dat deze reeds voorbereidselen tot het doen van eene nieuwe beroeping gemaakt heeft.

Indien niet, zoo veel nooig van wederzijde, wordt berust, beoordeelt het Classikaal Bestuur, waaronder de beroepene ressorteert, diens verantwoording. Wordt zij onvoldoende bevonden en weigert de beroepene zich naar dat oordeel te gedragen, dan behandelt het Classikaal Bestuur de

(a) Art. 71 luidt thans aldus:

„Na de Kerkelijke goedkeuring van de beroeping doet het Classikaal Bestuur, of waar zulks noodig is het hooger Kerkbestuur daarvan mededeeling aan het daartoe aangewezen Ministerieel Departement, opdat het de vereischte maatregelen kunne nemen tot uitbetaling van het tractement. Van die mededeeling geeft het Bestuur onmiddellijk kennis en aan den beroepene en aan den Kerkeraad, die de beroeping heeft uitgebragt.” Syn. wjz. v. 14 Julij en 4 Aug. 1863, i. w. g. 1 Mei 1864,



zaak, en volgt den weg, in het Reglement voor kerkelijk Opzicht en Tucht voorgeschreven.

Art. 73. De noodzakelijke kosten, welke in overeenstemming met de bepalingen van dit reglement, veroorzaakt worden door de beroeping, het vertrek en het vervoer van den beroepen Leeraar met huisgezin en goederen, komen ten laste der roepende Gemeente.

Indien een Predikant de aanbieding van eene Evangeliebediening elders, of eene andere betrekking aanneemt binnen twee jaren na den dag zijner bevestiging op zijne tegenwoordige standplaats, of indien hij zijne bediening binnen dien tijd vrijwillig nederlegt, rust op hem de verplichting om, des gevorderd, de tot vergoeding der kosten hem uitbetaalde gelden terug te geven.

Geene verbindtenissen worden erkend, waardoor den beroepene eene langer dan twee jaren voortdurende verplichting tot de teruggave zou zijn opgelegd.

Aan een Candidaat is het recht op vergoeding van eenige kosten niet verbleven.

Art. 74. Kosten van zoogenaamde beroepingscommissiën, of die op andere wijze mogen gemaakt zijn, om tot de keuze van den beroepen Predikant te geraken, worden nimmer gebragt ten laste van het diakoniefonds der Gemeente.

#### B. Bevestiging.

Art. 75. De bevestiging van den beroepen Predikant heeft plaats uiterlijk drie maanden na [het ontvangen van het bewijs] (a) in art. 71 vermeld.

Zoo bij den beroepene hiertegen beletsel ontstaat, brengt hij dit ter kennis van den Kerkeraad der roepende Gemeente en van het Classikaal Bestuur, waaronder de Gemeente ressorteert, ten einde van dit Bestuur, nadat het den Kerkeraad zal hebben gehoord, verlenging van den gestelden termijn te verkrijgen.

Art. 76. De beroepen Predikant levert vóór de bevestiging de acte van ontslag uit de be-

---

(a) Voor het in [ ] geplaatste is te lezen: „na de toezending der kennisgeving,” Syn. wijz. v. 14 Julij en 4 Aug. 1863, i, w. g. 1 Mei 1864.

trekking tot zijne vorige Gemeente bij den Kerkeraad zijner nieuwe Gemeente in.

Art. 77. In Gemeenten met één' Predikant is de bevestiging het werk van den Consulent, als den *Pastor loci* vervangende, of van zijn' Secundus. Des verkiezende en daartoe verzocht wordt deze plegtige handeling aan een' ander Predikant door hem afgestaan, doch wordt de tegenwoordigheid van één van hen, of anders tot plaatsbekleeding de toestemming van den Praeses van het Classikaal Bestuur gevorderd.

Den Consulent of zijnen Secundus komen voor het werk der bevestiging van wege de Gemeente reis- en vacatiegelden toe.

Art. 78. De bevestiging van Candidaten alleen geschiedt met oplegging der handen.

Art. 79. De Kerkeraad, of, in Gemeenten met één' Predikant, de Consulent, geeft onverwijld van de bevestiging kennis aan het Classikaal Bestuur, en doet verslag aan den Algemeenen Correspondent van het kerkelijk orgaan.

Het Classikaal Bestuur doet aan den bevestigde acte van lidmaatschap der Classe toekomen, volgens 't formulier F, aan dit reglement annex.

Binnen acht dagen na de bevestiging, geeft de Consulent het archief in eene Kerkeraadsvergadering over, nadat het met den in art. 14 vermelden inventaris zal vergeleken zijn.

De Scriba van het Classikaal Bestuur doet de vervulling der vacature onmiddellijk ter kennis komen van het (a) Ministerieel Departement.

---

#### ADDITIONEEL ARTIKEL.

Het vroegere reglement vervalt met de invoering van het tegenwoordige, benevens al de bepalingen in andere reglementen en al de kerkelijke verordeningen, welke met dit reglement in strijd zijn.

---

(a) Hier in te voegen, „daartoe aangewezen.” S. B. v. 1863.

---

**Formulieren bij het Reglement op de Vacaturen.**

## FORMULIER A.

*Beroepbrief. (a)*

(A) De Kerkeraad der Hervormde Gemeente te....., heden wettig bijeengekomen ter zake van de beroeping van eenen Herder en Leeraar naar de kerkelijke verordeningen;

gezien de acte van collatie..... van electie... van agreatie.....;

ingevolge de stemming van de daartoe geregtigden;

(B) heeft goedgevonden te beroepen, gelijk hij beroept bij deze, tot Herder en Leeraar dezer Gemeente den Wel Eerwaarden N. N., Predikant te N. N..... (of den Eerwaarden N. N., Candidaat tot de Heilige Dienst bij het Provinciaal Kerkbestuur.....), en zulks op zoodanig tractement en zoodanige emolumenten, als aan deze standplaats verbonden en in annexe opgave vermeld zijn.

(C) De Kerkeraad, deze beroeping ter kennis van den Wel Eerwaarden N. N. (den Eerwaarden).... brengende, verlangt, dat hij deze beroeping.... (geagreëerd door... ) bereidvaardig aanneme, en, na de approbatie van het daartoe bevoegde kerkelijke gezag, en het noodige bewijs van wege den Koning ten aanzien der gelden, van 's landswege aan de standplaats verbonden, verkregen te hebben, ten spoedigste tot deze Gemeente overkome, om door leer en voorbeeld, bestuur en opzicht, alles te doen wat een' Herder en Leeraar, overeenkomstig Gods Heilig Woord, volgens de verordeningen der Nederlandsche Hervormde Kerk, betaamt; inzonderheid door het verkondigen van het Évangélie en het bedie-

---

(a) Deze beroepbrief is hier afgedrukt, zoo als hij geworden is door de Synodale wijziging van 23 Julij 1859. 18 Julij 1860 en 20 Julij 1865.

nen van den H. Doop en van het H. Avondmaal op de bij de Gemeente vastgestelde tijden; het vertroosten der zieken; het bezoeken der gemeentelieden aan hunne huizen, en door het onderwijzen van de Bijbelsche en Kerkelijke geschiedenis en van de geloofs- en zedeleer van de Christelijke Godsdienst in catechisatiën, gedurende het gansche jaar wekelijks te houden;

(D) terwijl de Kerkeraad wederkeerig al die achting, liefde en medewerking belooft, welke den regtgeaarden Evangeliedienaar toekomt.

Gedaan in onze vergadering te.... den....

(E) *De Kerkeraad der (Nederduitsche of Waalsche) Hervormde Gemeente te.....*

Ingeval het Classikaal Bestuur naar art. 1 van het Synodaal Reglement voor de Kerkeraden, of naar art. 49 van het Reglement voor de Vacaturen, en het Provinciaal Kerkbestuur naar laatstgemeld artikel doen moeten, wat des Kerkerads is, hebben de volgende wijzigingen plaats:

in (A). „Het Classikaal Bestuur.... doende in de Gemeente.... wat des Kerkerads is, naar art. 1 van het Synodaal Reglement voor de Kerkeraden” of: „Het Classikaal Bestuur... doende in de Gemeente.... wat des Kerkerads is naar de artt. 46 en 49 van het Reglement op de Vacaturen en alzoo heden wettig bijeengekomen” enz.;

of

„Het Provinciaal Kerkbestuur.... handelende naar de artt. 46 en 49 van het Reglement op de Vacaturen, ten aanzien van den Kerkeraad van.... heden wettig bijeengekomen” enz.;

in (B). „heeft goedgevonden te beroepen; gelijk het beroept bij deze” enz.;

of

„Gezien het viertal, door het Classikaal Bestuur van.... voorgedragen, heeft goedgevonden te beroepen, gelijk het beroept bij deze.” enz.;

in (C.) „Het Classikaal Bestuur, handelende als boven” enz.;

of

„Het Provinciaal Kerkbestuur, handelende als boven” enz.;

in (D). „Vertrouwende het Classikaal Bestuur dat de Wel Eerwaardige.... (Eerwaardige....) bij de Gemeente, en wanneer men in haar midden weder tot de zamenstelling van eenen Kerkeraad zal kunnen geraken, ook bij dezen wederkeerig al die achting” enz.;

of

„Vertrouwende het Provinciaal Kerkbestuur dat de Wel Eerwaardige.... (Eerwaardige....) zoo bij den Kerkeraad als bij de Gemeente wederkeerig al die achting” enz.;

in (E). „Het Classikaal Bestuur.... handelende naar art. 1 van het Synodaal Reglement voor de Kerkeraden”, of: Het Classikaal Bestuur handelende naar art. 49 van het Reglement op de vacaturen;”

of

„Het Provinciaal Kerkbestuur.... handelende naar artt. 46 en 49 van het Reglement op de Vacaturen.”

Indien verder zeer bijzondere omstandigheden eenige wijziging in het formulier van den beroepsbrief vereischen, wordt zij echter niet toegelaten dan door het Classikaal Bestuur, onder goedkeuring van het Provinciaal Kerkbestuur.

#### FORMULIER B.

##### *Acte van ontslag van Kerkeraad en Gemeente voor een verroepen Predikant.*

De Kerkeraad der Hervormde Gemeente te ....., gezien hebbende de stukken betrekkelijk tot de beroeping van den Wel Eerwaarden..., Herder en Leeraar van deze Gemeente, tot Herder en Leeraar van de Gemeente te ....., ontslaat hem op zijn verzoek bij deze, op eene vereerende wijze, van alle betrekkingen op Kerkeraad en Gemeente te dezer plaatse, en wenscht hem van harte toe, dat hij in zijne nieuwe betrekking met

de meeste vrucht moge arbeiden aan de zaak van het Christendom, en steeds Gods beste zegeningen tot tijdelijk en eeuwig heil genieten.

den.....

*De Kerkeraad der Hervormde Gemeente te...*

#### FORMULIER C.

*Acte van ontslag uit de Classe voor een ver-  
roepen Predikant.*

De ondergeteekende....., lid van het Classikaal Bestuur van..... en gecommiteerd tot het ontslag van den Wel Eerwaarden N. N., Predikant te....., beroepen te....., onder de Classe....., gezien hebbende de stukken tot zijne beroeping betrekkelijk, ontslaat bij deze, op eene vereerende wijze, voornoemden..... van zijne betrekking tot de Classe....., met de hartelijke bede, dat hij ook in zijne nieuwe Gemeente en Classe aan de uitbreiding van het Rijk van Christus bevorderlijk moge zijn.

den.....

*De Gecommitteerde van het Classikaal Bestuur.....*

#### FORMULIER D.

*Acte van ontslag uit de dienst der Gemeente voor een Predikant, die emeritus is verklaard; of die zijne dienst nederlegt.*

De Kerkeraad der Hervormde Gemeente te..... gezien hebbende de stukken, betrekkelijk tot het emeritaat van den Wel Eerwaarden....., Herder en Leeraar alhier (of verstaan hebbende het voornemen van den Wel Eerwaarden..... om zijne dienst als Herder en Leeraar alhier neder te leggen), ontslaat hem bij deze, op eene vereerende wijze, van zijne dienst in deze Gemeente, en wenscht hem van harte toe, dat de rust van zijn dienstwerk hem nuttig en genoegeijk zij, en hij steeds Gods beste zegeningen tot tijdelijk en eeuwig heil geniete.

den.....

*De Kerkeraad der Hervormde Gemeente te.....*

## FORMULIER E.

*Acte van ontslag uit de Classe voor een Predikant, die emeritus is verklaard, of die zijne dienst nederlegt.*

De ondergeteekende....., lid van het Classikaal Bestuur..... en gecommiteerd tot het ontslag van den Wel Eerwaarden....., Herder en Leeraar te....., thans emeritus verklaard zijnde (of zijne dienst nedergelegd hebbende), na gezien en in orde bevonden te hebben al de stukken hiertoe betrekkelijk, ontslaat hem bij deze, op eene vereerende wijze, van zijne betrekking tot de Classe....., met den wensch, dat hij, ook in de dagen zijner rust van het Heilig Dienstwerk, nog al dat nut stichte, waartoe lust en kracht hem in staat stellen, en dat hij in alles Gods hulp en zegen geniete.

den.....

*De Gecommitteerde van het Classikaal Bestuur.....*

## FORMULIER F.

*Acte van lidmaatschap der Classe.*

Het Classikaal Bestuur....., ontvangen hebbende de legale kennisgeving van de bevestiging van den Wel Eerwaarden....., Herder en Leeraar van de Gemeente....., verklaart hem bij deze tot lid der Classe....., en als zoodanig gehouden tot het uitoefenen der pligten en bevoegd tot het genot der regten, welke aan dit lidmaatschap verbonden zijn.

den.....

*Het Classikaal Bestuur.....*

## FORMULIER G.

*Getuigschrift van zedelijk gedrag voor een verroepen Predikant.*

Het Classikaal Bestuur....., gezien hebbende het verzoek van den Wel Eerwaarden....., Herder en Leeraar van de Gemeente..... houdende aanvrage om een getuigschrift aangaande zijn zedelijk gedrag, ten einde te dienen ter zake de kerkelijke approbatie van zijn beroep naar....., onder de Classe..... getuigt bij dezen naar

waarheid, [dat hij, gedurende zijn verblijf in ons Classikaal ressort, zich onberispelijk in leer en wandel, en op eene den Evangeliedienaar waardige wijze heeft gedragen; waarom wij hem, medebroeder, die onze achting verdient, aan het Classikaal Bestuur.....> aanbevelen.] (a)

Gegeven te..... den.....

*Het Classikaal Bestuur.....*

De acten B, C, D, E, en F worden niet gegeven aan een' Predikant, tegen wien eene kerkelijke procedure is ingesteld, dan nadat over de tegen hem ingediende klagte finale uitspraak is gedaan.

In de formulieren D en E kunnen wijzigingen, naar de gesteldheid der zaak, door het Classikaal Bestuur, of met zijne goedkeuring, worden aangebragt.

Aldus gearresteerd door de Algemeene Synode der Nederlandsche Hervormde Kerk, in hare zitting van den 11den Augustus 1856, en uitgevaardigd door de Algemeene Synodale Commissie in hare zitting van den 20sten Mei des jaars 1857.

## BIJLAGE.

KON. BESL. VAN 15 DEC. 1861 TOT INTREKKING VAN HET BESL. VAN DEN SOUVEREINEN VORST D D. 23 DEC. 1813, N<sup>o</sup>. 17, BETREFFENDE DE APPROBATIE VOOR PREDIKANTS-BEROEPINGEN, MET BEPALING VAN HETGEEN IN ACHT TE NEMEN IS VOOR DE TOEKENNING BIJ VACATUREN VAN HET TRACTEMENT EN VERDERE VOORDEELEN AAN DE STANDPLAATS VERBONDEN.

Wij Willem III, enz.

Gehoord de voordragt van Onzen Minister voor de zaken der Herv. Eeredienst enz. van den 18 Nov. 1861, no. 10.

(a) Voor de in [ ] geplaatste woorden is te lezen: „dat hij zich onergerlijk in leer en wandel en op eene den Evangeliedienaar waardige wijze gedraagt.” Syn. wijz. van 23 Julij 1859, uitgevaardigd door de Syn. Comm. d. 11 Mei 1860, om in werking te treden op den 1 Julij deszelve jaars.



Gezien het besluit van den Souvereinen Vorst d.d. 23 Dec. 1813, no. 17.

Den Raad van State gehoord (advies van den 9 dezes, no. 4.)

Gehoord het nader rapport van onzen Minister voornoemd, d d. 14 dezer, no. 18.

Hebben goedgevonden en verstaan, gemeld besluit in te trekken en te bepalen:

Art. 1. Vóór tot de vervulling der vacature eener predikants-plaats bij een der Protestantsche Kerkgenootschappen, waar van 's Lands wege, tractement of andere voordeelen aan zijn verbonden, over te gaan, doet de bevoegde Kerkeraad (a) aanvraag bij het Departement voor de zaken der Herv. Eeredienst enz., tot het erlangen eener autorisatie, ten einde aan den te beroepen Leeraar, met het beroep, tevens het bedrag dier laatstelijk aan de standplaats verbonden, inkomsten te kunnen aanbieden.

Art. 2. In het geval dat het beroep geschiedt op het *bestaande* tractement, verleent onze Minister voor de zaken der Herv. Eeredienst enz., de bij art. 1 bedoelde autorisatie.

Art. 3. Ingeval echter vermeerdering of vermindering van het *bestaande* tractement mogt worden aangevraagd of noodig geacht, wordt Onze beslissing vereischt.

Evenzoo geschiedt de bepaling en toekenning eener bezoldiging van Lands wege door Ons, wanneer die gevraagd wordt door of ten behoeve van Predikanten, die nog geen tractement uit 's Lands kas genoten.

In de gevallen boven bedoeld, wordt de autorisatie art. 1 vermeld, niet verleend, dan nadat door Ons zal zijn beslist.

Art. 4. Na de kerkelijke goedkeuring van het beroep, doet het betrokken Kerkbestuur daarvan mededeeling aan den Minister voornoemd, ten einde door dezen de vereischte maatregelen worden genomen tot uitbetaling van het tractement.

Onze Minister voornoemd is belast met de

---

(a) Vgl. bl. 100 artt. 40--42.

uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift tot kennisgeving zal worden gezonden aan den Raad van State en aan de Algem. Rekenkamer.

---

§ 10.

**REGLEMENT**

OP HET

**HULPPREDIKERSCHAP.**

Art. 1. Het hulppredikerschap wordt in de Nederlandsche Hervormde Kerk toegelaten en erkend in Gemeenten, waar het in het belang der Evangeliebediening of der Evangeliebedienaren gevorderd wordt.

Art. 2 Door het hulppredikerschap wordt verstaan de waarneming van het herder- en leeraar-ambt door Predikanten buiten vaste bediening, of Candidaten tot de Heilige Dienst, hetzij op gevestigde, doch tijdelijk openstaande standplaatsen, hetzij nevens dienstdoende Predikanten, in het belang der Gemeenten, of in het persoonlijk belang dier Predikanten.

Art. 3. Hulppredikers kunnen in de gevallen, bij het voorgaande artikel bedoeld, worden aangesteld:

1<sup>o</sup>. gedurende het jaar van gratie, of in meer dan gewoon langdurige vacaturen, wanneer de bijzondere behoeften van de Gemeente of van den Ring zulks vorderen, of ook op nieuw gevestigde standplaatsen, waarvan, om geldelijke of andere redenen, het vaste tractement nog niet geheel verzekerd is;

2<sup>o</sup>. in bezwaarvolle combinatiën of uitgestrekte Gemeenten ten platten lande, waar, hetzij wegens tijdelijke, hetzij wegens blijvende omstandigheden, de Predikant niet in de noodwendige behoeften der Gemeente kan voorzien, en wegens het te geringe zielental, geene vermeerdering van standplaatsen gevraagd kan worden;

3<sup>o</sup>. in Gemeenten, waar het getal der Predikantsplaatsen niet in verhouding staat tot het zielental, en voor alsnog niet kan worden uit-

gebreed, of, wanneer in grootere Gemeenten de gezamenlijke Predikanten tot verligting of tot aanvulling van hun werk eenen helper verlangen;

4<sup>o</sup>. wanneer een Predikant, persoonlijk, wegens tijdelijke ongesteldheid naar het ligchaam of naar den geest, zijne bediening of geheel niet of slechts ten deele waarnemen kan;

5<sup>o</sup>. wanneer een Predikant, door ouderdom of andere oorzaken voor zijn dienstwerk ongeschikt geworden, zijn emeritaat heeft gevraagd, en de inwilliging van dit verzoek wordt vertraagd;

6<sup>o</sup>. wanneer een Predikant in zijne dienst geschorst is;

7<sup>o</sup>. wanneer een Predikant, voor zijn ambtswerk geheel ongeschikt geworden, zoodat zijn ontslag volstrekt noodzakelijk is, echter weigert het emeritaat aan te vragen, en het Provinciaal Kerkbestuur op een door den Kerkeraad of door de Ouderlingen hierover ingediend beklag, handelend optreedt.

Art. 4. Het verzoek om de dienst van een' Hulpprediker wordt gerigt aan het Classikaal Bestuur, dat daarop niet beslist, dan na de belanghebbenden gehoord te hebben.

Art. 5. De Hulpprediker verkrijgt de bevoegdheid tot zijne dienst, krachtens eene wettige benoeming, uitgebragt door den Kerkeraad, onder goedkeuring van het Classikaal Bestuur.

Art. 6. De benoeming, in het voorgaande artikel vermeld, wordt aan den benoemde bekend gemaakt, door de uitvaardiging van een' wettigen brief, ingerigt naar het formulier, bij dit reglement gevoegd en, bij de aanvraag om approbatie, over te leggen bij het Classikaal Bestuur.

Art. 7. In de gevallen, in art. 3 sub 3<sup>o</sup>. laatste gedeelte, 4<sup>o</sup>. en 5<sup>o</sup>. vermeld, heeft de Predikant (hebben de Predikanten), na verkregene toestemming van het Classikaal Bestuur, ingevolge art. 4, het regt om eene voordragt bij den Kerkeraad in te dienen. De Kerkeraad verandert deze voordragt in eene benoeming.

Bij weigering doet de Predikant andermaal eene voordragt. en heeft de Kerkeraad ook tegen deze bedenking, zoo verblijft de benoeming aan het

Classikaal Bestuur, dat aan geene voordragt gebonden is, waarop alsdan echter de goedkeuring van het Provinciaal Kerkbestuur gevraagd wordt.

Art. 8. Op gelijke wijze als aan het slot van het vorig artikel bepaald is, wordt gehandeld wanneer het Classikaal Bestuur, naar art. 1 van het Reglement voor de Kerkeraden, doende wat des Kerkerads is, den Hulpprediker benoemd heeft.

Art. 9. Een Hulpprediker, tot wiens bezoldiging eene toelage uit 's Lands kas benoodigd is, wordt niet benoemd, vóór dat de gelden door den Minister voor de zaken der Hervormde Eeredienst, op aanvraag, zijn toegezegd.

Art. 10. De Hulpprediker wordt benoemd voor onbepaalden of voor bepaalden tijd.

Vóór de aanvaarding van zijne bediening wordt hij door den Predikant (een' der Predikanten) of den Consulent, zonder oplegging der handen, kerkelijk bevestigd.

Art. 11. In de gevallen, art. 3 sub 1<sup>o</sup>, 4<sup>o</sup>, 5<sup>o</sup>, 6<sup>o</sup> en 7<sup>o</sup> vermeld, wordt de Hulpprediker voor niet langer dan voor zes maanden benoemd.

Om gewigtige redenen kan door het Classikaal Bestuur, op aanvraag der belanghebbenden, verlenging van den dienstitjd worden toegestaan. Heeft dit Bestuur bedenking daartegen, dan wordt op de aanvraag door het Provinciaal Kerkbestuur beslist.

Art. 12. Het voorgeschrevene in art. 70, alinea 1 van het Reglement op de Vacaturen, is mede van toepassing op alle zaken, die op de aanstelling eens Hulppredikers betrekking hebben; het doen eener benoeming is hiervan uitgezonderd.

Art. 13. De werkzaamheden van den Hulpprediker worden bij zijne benoeming geregeld door den Kerkeraad of, in de gevallen art. 3 sub 1<sup>o</sup> eerste gedeelte, 6<sup>o</sup> en 7<sup>o</sup> vermeld door den Ring, en in de gevallen sub 3<sup>o</sup> tweede gedeelte, 4<sup>o</sup> en 5<sup>o</sup> aangeduid, naar gelang der omstandigheden, door den Predikant (de Predikanten) of door den Consulent, onder goedkeuring des Kerkerads, steeds in overeenstemming met de bestaande kerkelijke verordeningen.

De aldus geregelde werkzaamheden worden behoorlijk in eene instructie omschreven, die, na

door het Classikaal Bestuur te zijn goedgekeurd, te gelijk met den brief van benoeming in art. 6 vermeld, aan den benoemde wordt toegezonden. Ingeval hij de benoeming aanneemt, ondertee kent hij beide deze stukken en zendt ze aan den Kerkeraad terug, die daarop de noodige approbatie bij het Classikaal Bestuur aanvraagt.

Art. 14. De Hulpprediker heeft als zoodanig zitting in den Kerkeraad met adviserende stem. Tot bekleeding van het voorzitterschap is hij echter niet bevoegd.

Art. 15. Bij de kerkvisitatie wordt ook onderzoek gedaan naar de dienst en den wandel des Hulppredikers.

Art. 16. Ingeval de Hulpprediker in eene vacature op beroeping gaat prediken, zorgt hij voor de waarneming van zijne predikdienst in de Gemeente waar hij werkzaam is.

Art. 17. Van den staat van het hulppredikerschap in het ressort, wordt door de Provinciale Kerkbesturen, na ontvangen opgaven deswege van de Classikale Besturen, jaarlijks aan de Synode verslag gedaan. [en hiervan afschrift gezonden aan het Ministerieel Departement.] (a)

Art. 18. Dit reglement treedt in werking 'op den 1sten November 1860. Met de invoering er van zijn de vroegere reglementaire bepalingen, het hulppredikerschap betreffende, vervallen.

---

#### FORMULIER.

- (A.) De Kerkeraad der Hervormde Gemeente te....., heden wettig bijeengekomen, ter zake de benoeming van eenen Hulpprediker naar de kerkelijke verordeningen; gezien de voordragt.....
- (B.) Heeft goedgevonden te benoemen, gelijk hij benoemt bij dezen, voor den tijd van.... (voor onbepaalden tijd) tot Hulpprediker dezer Gemeente den Wel Eerw. heer N. N.,

---

(a) Het in [ ] geplaatste is vervallen. S B. v. 18 Julij 1866, in werking getreden 1 Maart 1867.

Predikant buiten vaste bediening, (den Eerw. Heer N. N., Candidaat tot de Heilige Dienst bij het Provinciaal Kerkbestuur van.....) en zulks op eene bezoldiging van.... (f...)

- (C.) De Kerkeraad, deze benoeming ter kennis van den Wel Eerw. heer N. N. (den Eerw. heer N. N.) brengende, verlangt dat hij deze benoeming bereidvaardig aanneme en, na de approbatie van het daartoe bevoegde kerkelijke Bestuur verkregen te hebben, ten spoedigste tot deze Gemeente overkome, om door de getrouwe vervulling van de werkzaamheden, in bijgevoegde instructie omschreven, en door het voorbeeld van een' godzaligen wandel, aan hare opbouw en volmaking mede te arbeiden;
- (D.) terwijl de Kerkeraad wederkeerig al die achting, liefde en medewerking belooft, welke den regtgeaarden Evangeliedienaar toekomen.

Gedaan in onze vergadering te....  
den....

- (E.) De Kerkeraad der (Nederduitsche of Waalsche) Hervormde Gemeente te....

Ingeval het Classikaal Bestuur, hetzij naar art. 7 van het Reglement op het Hulppredikerschap, hetzij naar art. 1 van het Reglement voor de Kerkeraden, doen moet wat des Kerkerads is, hebben de volgende wijzigingen plaats:

- op A. Het Classikaal Bestuur van..., handelende ten aanzien van den Kerkeraad der Hervormde Gemeente te.... naar art. 7 van het Reglement op het Hulppredikerschap (doende in de Hervormde Gemeente te... wat des Kerkerads is, naar art. 1 van het Reglement op de Kerkeraden);
- op B. Heeft goedgevonden te benoemen, gelijk het benoemt bij deze enz.
- op C. Het Classikaal Bestuur, handelende (doende) als boven, brengt deze benoeming ter kennis van.... en verlangt dat hij haar bereidvaardig aanneme en, na de approbatie van het Provinciaal Kerkbestuur ver-

kregen te hebben, ten spoedigste tot de voormelde Gemeente overkome om enz.

op D. Vertrouwende het Classikaal Bestuur, dat de Wel Eerw. heer.... (Eerw. heer...) zoo bij den Kerkeraad als bij de Gemeente (bij de Gemeente voornoemd, en wanneer men in haar midden weder tot de zamenstelling van een Kerkeraad zal kunnen geraken, ook bij dezen) wederkeerig al die achting, liefde en medewerking zal ondervinden enz.

op E. Het Classikaal Bestuur....., handelende naar art. 7 van het Reglement op het Hulppredikerschap (doende naar art. 1 van het Reglement voor de Kerkeraden.)

Aldus gearresteerd door de Alg. Synode der Nederl. Herv. Kerk, in hare zitting van 1 Aug. 1859, en goedgekeurd bij Kon. Besl. v. 13 Junij 1860, No. 55, voor zooveel zulks volgens art. 1 van de staatswet tot toezigt op de Kerkgenootschappen van 10 Sept. 1853 (*Staatsblad* No. 102) vereischt wordt, uitgevaardigd door de Algemeene Syn. Comm., den 24 Augustus 1860.

## VIERDE HOOFDSTUK.

### HET BEHEER VAN KERKELIJKE GOEDEREN.

---

#### § 11.

##### A. R E G L E M E N T

###### OP HET

###### FONDS DER NEDERLANDSCHE HERVORMDE KERK TER VOORZIENING IN DE GEESTELIJKE BE- HOEFTE VAN HARE GEMEENTEN, WAAR EIGEN MIDDELEN ONTBREKEN.

Art. 1. Bij de Algemeene Synode berust het beheer van het *Fonds ter voorziening in de geestelijke behoeften van de Gemeenten der Nederlandsche Hervormde Kerk, waar eigen middelen ontbreken.*

Art. 2. Uit dat fonds worden gelden verstrekt:

A. tot voorziening in de predikdienst;

1<sup>o</sup>. in verwijderde gedeelten van Gemeenten, door hulpverstrekking tot het bijeenbrengen van het predikantstractement, vereischt om tot eene afzonderlijke Gemeente verheven te worden, of haar intusschen een Hulpprediker of Godsdienst-onderwijzer te bezorgen;

2<sup>o</sup>. in groote Gemeenten, waar een te gering aantal Predikanten is, tot hulp voor de geheele of gedeeltelijke voorziening in de dienst;

3<sup>o</sup>. in Gemeenten, die tijdelijk òf door ziekte òf door *verpligte* afwezigheid van hare Predikanten òf door langdurige vacature van de dienst eens Predikants verstoken zijn;

B. tot voorziening in het godsdienstonderwijs en andere diensten aan de Gemeenten;

1<sup>o</sup>. tot het houden van godsdienstoefeningen voor armen, voor krijgslieden en zeevarenden, of ook in hospitalen en liefdadige gestichten;

2<sup>o</sup>. tot het geven van godsdienstonderwijs aan de gewone catechisanten en aan de schooljeugd;

3<sup>o</sup>. tot het houden van openbare bijbellezingen en voordragten over de kerkgeschiedenis;



4<sup>o</sup>. tot huis- en krankbezoek en dergelijke werkzaamheden;

C. tot tegemoetkoming aan jongelieden van goeden aanleg en gunstige verwachting in de kosten van hunne studiën, ter opleiding òf voor de Evangeliedienst òf voor de betrekking van Godsdienstonderwijzer.

Tot het laatstgenoemde worden geene gelden verstrekt zoolang niet in de behoeften, onder A en B. vermeld, uit de middelen van het fonds naar behooren kan worden voorzien.

Art. 3. Het fonds bestaat: 1<sup>o</sup>. uit eèn kapitaal van inschrijvingen op het Grootboek der Nederlandsche Werkelyke Schuld ten name van het Fonds der Nederlandsche Hervormde Kerk ter voorziening in de geestelijke behoeften van hare Gemeenten, waar eigen middelen ontbreken, en 2<sup>o</sup>. uit de jaarlijksche bijdragen der Gemeenten en daarbij komende giften en legaten van bijzondere personen.

Art. 4. Tot het bereids ingeschreven kapitaal wordt, behalve de hiervoor bestemde giften, de legaten en de batige saldo's, nog telken jare gebragt het *een vierde* van de jaarlijksche bijdragen en bijzondere giften.

Art. 5. Tot de *jaarlijksche* uitkeeringen voor de in art. 2 onder A, 1<sup>o</sup>. aangewezen behoeften worden *nitsluitend* de renten van het vaste kapitaal gebezigd, en voor de overige in art. 2 opgenoemde behoeften, bij inachtneming van het voorbehoud ten aanzien der onder C vermelde, behalve de renten der tijdelijke beleggingen, *drie vierden* van de jaarlijksche bijdragen en bijzondere giften.

Art. 6. De aanvragen om ondersteuning uit het fonds worden door den Kerkeraad of, waar het de behoeften van eene nieuw op te rigten gemeente betreft, door de hiervoor gevestigde Commissie bij de Algemeene Synodale Commissie ingezonden op tijd en wijze als door deze Commissie wordt voorgeschreven.

Art. 7. De Algemeene Synode bepaalt jaarlijks, op voordragt van de Algemeene Synodale

Commissie, welke uitkeeringen uit het fonds moeten worden toegestaan, behoudens de bevoegdheid der evengenoemde Commissie om voor de in art. 2 onder A. 3<sup>o</sup>. vermelde behoeften over eene daartoe door de Synode aan te wijzen som te beschikken.

Art. 8. De Classicale Quaestoren en de Secretarissen van de Commissie voor de zaken der Waalsche Kerken en van het Kerkbestuur van Limburg zijn gehouden jaarlijks, uiterlijk vóór 1 April, aan den Quaestor-generaal, met eene gespecificeerde opgave, in te zenden de door de Kerkeraden verzamelde gelden en overige bij hen ingekomen giften voor het fonds.

Art. 9. De administratie van het fonds is opgedragen aan den Quaestor-generaal der Algemeene Synode, die

1<sup>o</sup>. gemagtigd is tot ontvangst der renten van de inschrijvingen op het Grootboek alsmede der legaten, giften en alle overige inkomsten en gelden voor het fonds bestemd;

2<sup>o</sup>. zorgt voor de tijdelijke belegging der beschikbare gelden;

3<sup>o</sup>. aan de Algemeene Synodale Commissie, bij hare voorjaarsvergadering, opgaaf doet van de voor de uitkeeringen beschikbare gelden;

4<sup>o</sup>. uitbetaling doet der toegekende ondersteuning door tusschenkomst van de Classicale Quaestoren en de Secretarissen der Commissie voor de zaken der Waalsche Kerken en van het Kerkbestuur van Limburg, aan Gemeenten, *a.* ter voorziening in voortdurende behoeften in vier driemaandelijksche termijnen, *b.* ter voorziening in tijdelijke behoeften in eens, bij voorkeur in de maand September;

5<sup>o</sup>. jaarlijks aan de Synode rekening en verantwoording doet van zijne gehouden administratie, alsmede opgave van den staat van het fonds, beide door tusschenkomst der Synodale Commissie,

6<sup>o</sup>. voor administratiekosten geniet: pro memoria.

Art. 10. De Algemeene Synodale Commissie doet jaarlijks aan de Kerkeraden mededeeling van

den staat van het fonds en van de rekening en verantwoording over het afgelopen jaar.

Aldus gearresteerd ter vergadering der Algemeene Synode van de Nederlandsche Hervormde Kerk in hare zitting van 7 Julij 1865.

## B. BIJZONDERE BEPALINGEN

### OMTRENT HET FONDS TER VOORZIENING IN DE GEESTELIJKE BEHOEFTE ENZ.

De Algemeene Synode der Nederlandsche Hervormde Kerk zendt het door haar, onder n<sup>o</sup>: 89, gearresteerd *Reglement op het fonds ter voorziening in de geestelijke behoeften der Hervormde Gemeenten, waar eigen middelen ontbreken*, aan de belanghebbende Kerkelijke Besturen, Kerkeraden en Predikanten, onder kennisgeving van de volgende, door de Algemeene Synodale Commissie met het oog op het ontworpen art. 6, bereids vastgestelde

*Bepalingen omtrent den tijd en de wijze van de inzending der aanvragen om ondersteuning uit het hiervoren omschreven fonds.*

1<sup>o</sup>. De aanvragen uit het fonds worden ingediend bij de Algemeene Synodale Commissie, door tusschenkomst van de Classicale Besturen en Provinciale Kerkbesturen, die daarbij hunne adviezen voegen.

2<sup>o</sup>. Bij de aanvragen worden overgelegd:

a. staat van de inkomsten en uitgaven van de kerkelijke administratie der Gemeente;

b. staat van hetgeen tot hetzelfde doel, als waarvoor de aanvraag geschiedt, reeds is verzameld of toegezegd;

c. begrooting der behoefte.

3<sup>o</sup>. De aanvragen worden jaarlijks vóór 1 September ingediend bij het betrokken Classicaal Bestuur, dat haar vóór den eersten woensdag in October aan het Provinciaal Kerkbestuur doet toekomen, hetwelk haar weder verzendt aan de Algemeene Synodale Commissie vóór den 1sten Januarij daaraanvolgende.

Later ingekomen aanvragen, met uitzondering van die ter voorziening in eene onverwacht ontstaande tijdelijke behoefte strekken, worden door de Synodale Commissie niet behandeld in hare voorjaarszitting, maar eerst bij die van het volgende jaar aan de orde gesteld.

4<sup>o</sup>. Bij gelijktijdige aanvragen om ondersteuning letten de Classicale Besturen en Provinciale Kerkbesturen bij hunne adviezen in het bijzonder op de aanvragen, die, wegens den aard en het dringende der behoeften, het meest in aanmerking dienen genomen te worden.

5<sup>o</sup>. De Algemeene Synodale Commissie benoemt ter najaarsvergadering uit haar midden Correspondenten voor verschillende Provinciale ressorten tot voorloopig onderzoek der respectievelijk in hunne handen te stellen aanvragen.

's Gravenhage, den 7den Julij 1865.

**SYNODAAL REGLEMENT**

VOOR DE

**DIAKONIEN DER NEDERLANDSCHE HER-  
VORMDE KERK. (a)**

Art. 1. In elke Gemeente der Nederlandsche Hervormde Kerk bestaat eene Diakonie of kerkelijke instelling ter verzorging van armen.

(a) Over de *beginselen*, welke bij het ontwerpen van dit Reglement ten grondslag gelegd zijn, zie Hand. der Syn. van 1856, bl. 194 en 195. De voornaamste, in het Reglement zelf niet met ronde woorden uitgesprokene, zijn:

- a. De onafhankelijkheid en zelfstandigheid der Gemeenten ten aanzien van de Diakoniën tegenover den Staat moet erkend en gehandhaafd worden, en evenzeer de vrijheid van Diakenen in het dagelijks beheer der diakonie-goederen in verhouding tot de Kerk, behoudens wijze bepaling tegen ont-aarding in willekeur.
- b. Het subsidie-stelsel is verderfelijk en moet daarom in ééns, of waar de omstandigheden dit in het belang der armen niet toelaten, zoodra mogelijk worden afgeschaft.
- c. Gemeenschappelijk overleg van Diakenen met het burgerlijk Bestuur, waar de rigtige bedeeing dit vereischt en voor zoover het niet ingrijpt in de vrijheid en onafhankelijkheid der Diakonie, is zeer aan te prijzen.

Over de *toepassing* van dit Reglem. vgl de circulaire der Synodale Commissie van 15 Nov. 1858, in welke onder anderen wordt opgemerkt, dat het Reglem. de goede verstandhouding tusschen de burgerlijke en kerkelijke Armbesturen wil bewaard hebben, en daartoe zelfs *gemeenschappelijk overleg* met het burgerl. Bestuur vergunt, waar de rigtige armbedeeing dit vereischt en dit niet ingrijpt in de *vrijheid en onafhankelijkheid der Diakoniën*. Ook wordt daarbij aangewezen, dat de achtergebleven kinderen van lidmaten in art. 7 niet minder dan de lidmaten zelve aan de zorg der Diakenen zijn aanbevolen.

Art. 2. Diakoniën zijn instellingen van weldadigheid, van zuiver kerkelijken aard, onder kerkelijk bestuur en toezigt, en bestemd om den armen der Gemeente met hulp en ondersteuning te gemoet te komen.

Art. 3. De kerkelijke verzorging van armen wordt uitgeoefend door Diakenen, onder medewerking en goedkeuring van den Kerkeraad, (a) en onder toezigt van het Classikaal Bestuur.

Art. 4. De zorg der Diakenen voor de stoffelijke belangen der armen wordt, zooveel maar immer mogelijk, dienstbaar gemaakt aan de bevordering van hunnen geestelijken welstand.

Art. 5. Ten aanzien van het getal der Diakenen, hunne vereischten, hunne benoeming, hunne verhouding tot den Kerkeraad en het Classikaal Bestuur, en wat den duur hunner bediening betreft, wordt gehandeld overeenkomstig de bepalingen van het Algemeen Reglement en de bijzondere reglementen.

Art. 6. Elke Diakonie zorgt voor de armen, die in het kerkelijk ressort van hare Gemeente wonen. Aan armen, die elders wonen, of die zich tijdelijk in eene Gemeente ophouden, wordt niet dan in den uitersten nood door Diakenen ondersteuning verleend.

Art. 7. Diakenen zorgen allereerst en bij voorkeur voor de arme lidmaten der Gemeente en hunne kinderen, doch zullen hunne zorg ook uitstrekken tot armen, die geen lidmaten zijn, indien en in zoover hunne middelen daartoe strekken.

Art. 8. Geen arme heeft regt op bedeeling; de kerkelijke verzorging van armen is vrije en ongedwongene liefdadigheid.

Art. 9. Diakenen rigten hunne bedeeling in naar de stoffelijke behoeften en den zedelijken toestand der armen, in verband met de middelen, waarover zij kunnen beschikken. In geen geval zijn zij gehouden meer personen te ondersteunen of meer ondersteuning te verstrekken, dan hunne middelen gedoogen.

(a) „De Kerkeraad is de *Algemeene*.’ Verklaring der Synod. Comm., goedgekeurd door de Synode d. 15 Julij 1858. Zie Hand. der Syn. Bijl. B. bl. 42.

Art. 10. Bij armen, die van elders komen inwonen, geven Diakenen bijzonder acht op de redenen, die hen tot verandering van woonplaats hebben genoopt, en bepalen hiernaar het bedrag hunner bedeeling.

Art. 11. Allereerst zien Diakenen toe, dat zij door hunne ondersteuning geene luiheid of onmatigheid, noch eenige zedeloosheid bevorderen. Zij trachten het gebruik van sterken drank bij hunne bedeelden tegen te gaan, en verleenen hun, die zich aan misbruik daarvan schuldig maken, in geen geval eenige *geldelijke* ondersteuning.

Art. 12. Diakenen zorgen, zooveel zij kunnen, voor de verstandelijke, zedelijke en godsdienstige belangen van de bedeelden en hunne kinderen; zij dienen hen met raad, hulp en vertroosting; zij zoeken hun arbeid te verschaffen en bevorderen werkzaamheid onder hen; zij zorgen voor het bijwonen der openbare Godsdienstoefeningen bij de bedeelden, voor het gebruik maken van de catechisatie, vooral ook voor het schoolgaan der kinderen.

Art. 13. Om in den nood der armen te voorzien, zamelen Diakenen de liefdegaven der Gemeente in, beheeren de inkomsten der Diakonie, en zorgen voor hare bezittingen en eigendommen, ook, zooveel de gebouwde eigendommen aangaat, door verzekering tegen brandschade. Zij doen wat in hun vermogen is, om hunne middelen uit te breiden, vooral door beroep op de liefdadigheid der Gemeente, en zoeken alzoo aan de kerkelijke verzorging der armen den ruimsten omvang te geven.

Art. 14. Kerkelijke Gemeenten nemen geen subsidie aan van het burgerlijk Bestuur, en sluiten met dat Bestuur geene zoodanige overeenkomsten, als waardoor Diakenen op eenigerlei wijze zouden beperkt worden in de vrijheid en onafhankelijkheid hunner handelingen en in de naleving der kerkelijke wet.

Art. 15. Diakoniën, die, tijdens de invoering van dit reglement, gesubsidieerd zijn, of met burgerlijke Besturen overeenkomsten hebben aangegaan of vereenigd zijn, keeren op éénmaal

of van lieverlede tot den normalen toestand eener Diakonie terug.

Tot het *voorloopig* voortduren van den abnormalen staat eener Diakonie kan door de Synode of de Algemeene Synodale Commissie, op aanvraag (a) en om gewigtige redenen, vergunning worden verleend.

Art. 16. Diakenen zijn gehouden aan het burgerlijk Bestuur de inlichtingen te geven, die bij de Algemeene Armenwet van 28 Junij 1854 (*Staatsblad* n<sup>o</sup>. 100) gevorderd worden.

Art. 17. Diakenen bewaren alle charters, titels, papieren van geldswaarde en bewijzen van eigendom der Diakonie; zij zijn aansprakelijk, ieder zooveel hem aangaat, voor elk nadeel en verlies, daaraan geleden, uit achteloosheid, verzuim of kwade trouw voortspruitende.

Art. 18. Van alle bezittingen der Diakonie wordt door Diakenen een behoorlijk register of ligger aangelegd, geregeld bijgehouden, en door den Kerkeraad gewaarmerkt. De ligger zelf berust bij den administrerenden Diaken; afschrift daarvan, eveneens gewaarmerkt, wordt neêrgelegd in het archief van den Kerkeraad. (b)

Art. 19. Het al of niet opmaken en vaststellen van eene jaarlijksche begrooting omtrent de ontvangst en uitgaven voor het volgende dienstjaar, wordt aan huishoudelijke bepalingen overgelaten.

Art. 20. Diakenen mogen geene levering aan de Diakonie doen, onderhands geen goed van haar huren of koopen, noch aan haar verkoopen, geen bezoldigd werk voor haar verrigten, en geene aanbesteding van haar aannemen.

Van deze bepaling kan, om dringende redenen, dispensatie worden verleend door den Kerkeraad,

(a) De Synode heeft bij circ. v. 18 Julij 1859 de Prov. Kerkbesturen verzocht, om dergelijke aanvragen, die niet van een gemotiveerd advies van het ressorterend Class. Bestuur vergezeld zijn, naar hetzelfde terug te zenden. Vgl. de aant. op Art. 28.

(b) Bij art. 18 komt als tweede lid: „Het Classikaal Bestuur is bevoegd een afschrift van den ligger te vragen.” Syn ampl. v. 5 Aug. 1861, i. w. g. 1 Oct. 1862.



met kennisgeving aan het Classikaal Bestuur.

Art. 21. Diakenen beleggen de gelden, die zij voor hun beheer niet noodig hebben, met toestemming des Kerkeraads. Zij leenen geene gelden van de Diakonie, noch gaan beleeningen met haar aan zonder toestemming des Kerkeraads en goedkeuring van het Classikaal Bestuur. Evenzoo wordt ook de goedkeuring van dit Bestuur vereischt, indien de geldbelegging plaats heeft op eene andere wijze, dan door inschrijving op een der grootboeken van de nationale schuld; alsmede tot het verkoopen, verruilen, bezwaren of verpanden van goederen der Diakonie.

Art. 22. De Kerkeraad is bevoegd, Diakenen te vergunnen, het batig saldo der rekening tegen behoorlijke renten aan de plaatselijke kerkekas ter leen te geven.

Art. 23. Tot het voeren van regtsgedingen de Diakonie betreffende, hetzij eischende, hetzij verwerende, behoeft de Kerkeraad de toestemming van het Classikaal Bestuur.

De regtsvordering der eischende partij wordt ingesteld door de Hervormde Gemeente, ten name van Diakenen of van het Collegie van Diakenen. (a)

Art. 24. Legaten van honderd gulden en daarboven, aan de Diakonie vermaakt, mogen niet worden verbruikt, maar moeten worden belegd of tot aflossing van schuld worden gebezigd, tenzij de erfmaker iets anders hebbe voorgeschreven. (b)

Dispensatie van deze bepaling zal niet dan in dringende omstandigheden worden verleend door het Classikaal Bestuur.

Art. 25. Geene betaling mag door den boekhouder of administrerenden Diaken voor de Diakonie worden gedaan, tenzij onder doorlopende of bijzondere magtiging van Diakenen. Bij verschil doet de Kerkeraad uitspraak.

---

(a) Z. M. heeft bij Besl. van 2 Nov. 1848, No 71, bepaald, dat niet gesubsidiëerde Diakoniën geene magtiging van het burgerlijk gezag behoeven te vragen tot het voeren van regtsgedingen.

(b) Over het vragen van autorisatie tot het aanvaarden van donatiën voor Kerk en Armengestichten, zie in Afd. II, § 18, het Kon. Besl. v. 27 Oct. 1825, N<sup>o</sup>. 103.

Art. 26. De boekhouder of administrerende Diaken is te allen tijde verplicht aan Diakenen, aan den Kerkeraad en aan het Classikaal Bestuur, wanneer dit om gewigtige redenen aanvraag daartoe doet, opening te geven van den staat der kas, de boeken te vertoonen en van de aanwezigheid der kasgelden te doen blijken.

Art. 27. Diakenen doen jaarlijks, vóór den eersten April, rekening en verantwoording van hunne administratie over het afgelopen jaar ten overstaan van den Kerkeraad, en leggen daarbij over al de rentegevende effecten en bewijzen van eigendom der Diakonie, om met den ligger (art. 18) vergeleken te worden. Bij de beraadslagingen over de goedkeuring der rekening hebben Diakenen geen concluderende stem.

Deze rekening, door den Kerkeraad goedgekeurd, wordt voor de Gemeente ter inzage gelegd, en op dag en uur, vóóraf bekend gemaakt, in orde bevonden zijnde, ten overstaan van de Gemeente gesloten.

Bezwaren omtrent de gehouden administratie worden bij den Kerkeraad ingebracht en behandeld, behoudens beroep op het Classikaal Bestuur. In de vergadering des Kerkeraad hebben Diakenen, bij de behandeling dezer bezwaren, geen concluderende stem.

Het Classikaal Bestuur is bevoegd, om gewigtige redenen, afschrift der rekening te vragen.

Art 28. Diakenen zijn verplicht zich aan de bepalingen, in dit reglement vervat, te houden; de Kerkeraad zorgt voor hare handhaving en uitvoering, het Classikaal Bestuur houdt daarop een waakzaam oog en zorgvuldig toezigt (a); bij ver-

(a) Op grond van deze bepaling heeft de Synode d. 18 Julij 1859 de volgende circulaire gezonden aan de Class. Besturen:

„De Algemeene Synode der Nederlandsche Hervormde Kerk, verschillende aanvragen ontvangende om voortdoring van den abnormalen toestand van Diakoniën, die bij haar de twijfeling deden ontstaan, of de Classikale Besturen wel allerwege beantwoorden aan de verplichtingen, hun door art. 28 van het Reglement voor de Diakoniën opgelegd, heeft de eer u daaraan te herinneren en er toe op te wekken, met aanbeveling om steeds

schil in den Kerkeraad beslist het Classikaal Bestuur, behoudens hooger beroep.

Art. 29, Ter voorziening in plaatselijk behoeften kunnen door den Algemeenen Kerkeraad bijzondere reglementen gemaakt worden, overeenkomstig art. [12] (a) van het Algemeen Reglement.

Aldus gearresteerd door de Algemeene Synode der Nederlandsche Hervormde Kerk, in hare zitting van den 8sten Augustus 1856, en uitgevaardigd door de Algemeene Synodale Commissie, in hare zitting van den 20sten Mei des jaars 1857.

---

§ 13

**REGLEMENT**

OP DE

**ALGEMEENE WEDUWENBEURS.**

Art. 1. Bij de Synode berust het beheer van een algemeen kerkelijk fonds, bestemd tot ondersteuning in de eerste plaats van de weduwen en voorts van de minderjarige ouderlooze kinderen van de Predikanten der Nederlandsche Hervormde Kerk, en de Predikanten van Protestantsche Gemeenten in of buiten het Vaderland, die, oorspronkelijk tot deze Kerk behoord hebbende, nog met haar in betrekking staan.

Art. 2. Om ondersteuning uit het fonds te genieten, wordt gevorderd, dat de weduwen of de kinderen, die het aangaat, leden zijn van ééne der Protestantsche Kerken.

Art. 3. De ouderlooze, minderjarige kinderen

---

naauwkeurig onderzoek te doen naar de redenen, welke vele Diakoniën voor als nog verhinderen tot den normalen staat terug te keeren, en met kennisgeving, dat de Provinciale Kerkbesturen door haar zullen worden aangeschreven, om aanvragen van Diakoniën bij de Synode of Synodale Commissie, die niet van een gemotiveerd advies van het ressorterend Classikaal Bestuur vergezeld zijn, naar hetzelfde terug te zenden". (Vgl. Art. 15.)

(a) Hier is te lezen „25" in plaats van „12", S. W. v. 1866.

treden gezamenlijk op voor het aandeel, hetwelk der moeder in haar leven zou zijn toegekomen.

Art. 4. Tot deelneming aan dit fonds zijn verplicht:

*a.* al de dienstdoende Predikanten, in art. 1 vermeld;

*b.* al de emeriti Predikanten die minstens *f* 600 pensioen genieten.

Art. 5. Tot de deelneming zijn bevoegd:

*a.* de Predikanten, die, emeriti verklaard, een pensioen genieten beneden het bedrag van *f* 600;

*b.* de Predikanten, die emeriti zijn verklaard zonder pensioen en die hun ontslag uit de dienst hebben genomen zonder emeritaat te hebben aangevraagd of verkregen;

*c.* (*a*) de Hoogleeraren aan de Nederlandsche hoogeschoolen en athenaea, die vóór de aanvaarding van deze hunne betrekking als Predikanten in de Evangelie-bediening\* werkzaam waren;

*d.* De Hoogleeraren in de godgeleerdheid aan gemelde inrigtingen voor hooger onderwijs, die als Candidaten tot de Evangelie-bediening zijn toegelaten.

De vermelde Hoogleeraren verliezen evenwel hunne bevoegdheid tot deelneming, wanneer zij niet binnen het jaar na de aanvaarding hunner betrekking bij den Quaestor der Classis hun verlangen tot deelneming hebben kenbaar gemaakt.

*e.* de Predikanten, die, in Protestantsche Gemeenten dienende, oorspronkelijk niet tot de Nederlandsche Hervormde Kerk hebben behoord;

*f.* de uit de dienst ontzette Predikanten, indien zij binnen twee maanden, na het ontvangen van de finale uitspraak tot ontzetting, aan den Quaestor der Classe de verklaring van deelgenoot te willen blijven hebben overgelegd.

Art. 6. Het fonds bestaat uit een kapitaal van inschrijving op het grootboek, ten name van het Algemeen weduwenfonds der Predikanten onder het

(*a*) Het in dit artikel onder *c* en *d* bepaalde is vastgesteld door de Synode d. 25 Julij 1862 en in werking getreden 1 Maart 1863. Hetzelfde is het geval met het in art. 9 onder *c* bepaalde gelijk ook met het bepaalde in art. 12, lid 2; art. 13, lid 4 en art. 14 lid. 2.

ressort der Hervormde Synode in de Nederlanden, welk fonds vermeerderd wordt door de examengelden der Candidaten tot de Heilige Dienst, door de bijdragen der Predikanten bij hunne indiensttreding, verwisseling van standplaats, trouwen en hertrouwen, en door de bijbetaling der weduwen bij gemis van het vereischte bewijs der inschrijving harer echtgenooten, eindelijk nog door de opbrengsten van het kerkelijk orgaan en door alle giften en erfmakingen.

Art. 7. De renten van het ingeschreven kapitaal, benevens de jaarlijksche contributiën der Predikanten met de renten der tijdelijke belegging zijn bestemd voor de uitkeeringen, telken jare aan de deelgerechtigde weduwen en kinderen te doen.

Naar de berekening van deze inkomsten en de behoeften, welke vermoedelijk aan het einde des jaars zullen blijken te bestaan, wordt de uitkeering jaarlijks door de Synode, volgens eene raming, naar haar beste weten geregeld en vastgesteld.

Art. 8. De Predikanten, in art. 4 tot deelneming verpligt verklaard, dragen jaarlijks bij tot de beurs:

*a.* de dienstdoende in de Nederlandsche Hervormde Kerk of bij Protestantsche Gemeenten in het Vaderland, met of zonder Landstractement, *f* 10;

*b.* die met de bediening in de Indische Kerken zijn bekleed, in dienst of met verlof, *f* 20;

*c.* de emeriti Predikanten, een pensioen boven *f* 600 genietende, *f* 10.

Van het tractement, gedurende het jaar van gratie, door de weduwe of ouderlooze minderjarige kinderen genoten, wordt mede opgebracht de gewone contributie.

Art. 9. Die in art. 5 tot deelneming worden bevoegd verklaard en tot het deelgenootschap zijn toegetreden, brengen jaarlijks op ten behoeve der beurs:

*a.* de Predikanten van Protestantsche Gemeenten binnen het vaderland *f* 10; in de Indische Kerken, in dienst of met verlof, *f* 20;

*b.* de emeriti Predikanten *f* 5;

*c.* De Hoogleraren *f* 10.

*d.* de gepensioneerde Indische Predikanten *f* 10;

e. de Predikanten, die hunne dienst hebben nedergelegd, minstens *f* 10;

f. de uit de dienst ontzette Predikanten *f* 10.

Art. 10. Buitenlandsche Predikanten, in eene Nederlandsche Gemeente beroepen, betalen, uiterlijk drie maanden na hunne bevestiging, *vijf en twintig* gulden aan den Quaestor van de Classe, tenzij ze te voren bij één der Provinciale Kerkbesturen waren geëxamineerd en toen reeds de vastgestelde som hadden betaald. Boven die som *pro introitu* contribuieren zij nog *tien* gulden voor elk jaar, in buitenlandsche dienst besteed; zullende echter deze laatstgenoemde contributie niet hooger dan voor *tien* jaren berekend worden.

Art. 11. Alle Candidaten tot de Heilige Dienst, ook die voor de Indiën bestemd zijn, betalen bij hun examen de contributie van *vijf en twintig* gulden.

Art. 12. Een Predikant betaalt bij zijne indiensttreding *tien* gulden.

Dezelfde som wordt betaald door de Hoogleraren bij hunne deelneming krachtens art. 5, c en d.

Art. 13. Bij trouwen en hertrouwen wordt *f* 10 bijgedragen, welke gelden mede verschuldigd zijn door den Predikant, die gehuwd zijnde in dienst treedt.

Voor deze gelden wordt eene acte van inschrijving afgegeven, waarvan een duplicaat te allen tijde, tegen betaling van *f* 3, wordt verkrijgbaar gesteld.

Ingeval het blijkt bij den dood van een Predikant, dat hij niet is ingeschreven, wordt door zijne nagelaten betrekkingen, tot bekoming van de acte tot deelgeregtigheid, opgebragt eene som van *f* 20.

De in dit artikel vervatte bepalingen zijn ook van toepassing op de Hoogleraren.

Art. 14. Bij elke verwisseling van standplaats wordt *twintig* gulden bijgedragen.

Dezelfde som wordt ook door de Hoogleraren betaald bij iedere verplaatsing als zoodanig.

Art. 15. De dienstdoende en emeriti Predikanten, alsmede de weduwen en weezen van eerstgenoemden gedurende het jaar van gratie, wor-

den gerekend den Staat te hebben gemagtigd tot de inhouding- hunner contributiën van het door hen van Rijkswege genoten wordende tractement of pensioen, om overgemaakt te worden aan den Quaestor-Generaal.

Art. 16. In Gemeenten, waar geen tractement uit 's Lands kas genoten wordt, zijn de Predikanten en hunne betrekkingen tijdens het jaar van gratie, en de Predikanten van den Ring bij vacature verplicht hunne jaarlijksche contributiën, de eerstgenoemden vóór den laatsten der maand Maart, te betalen aan den Quaestor der Classe, waartoe zij behooren.

Bij nalatigheid van twee jaren geeft de Quaestor der Classe hiervan kennis aan den Quaestor-Generaal, en deze aan de Synode of de Synodale Commissie, ten einde dienaangaande de noodige maatregelen te nemen.

Art. 17. Een uit de dienst ontzet Predikant, deelgerechtigde van de beurs gebleven, betaalt zijne contributie vóór den eersten November van ieder jaar bij den Quaestor van het Classikaal ressort waartoe zijne woonplaats behoort.

Bij nalatigheid van twee jaren is hij van zijne deelgerechtigdheid vervallen, na twee malen door den Quaestor der Classe gewaarschuwd te zijn, ééne maand na den eersten en ééne maand vóór den tweeden vervaltijd.

Art. 18. Al de contributiën, door den Quaestor der Classe ontvangen, worden onverwijld door hem overgemaakt aan den Quaestor-Generaal.

Art. 19. De examengelden ontvangt de Quaestor-Generaal door de Secretarissen der Provinciale Kerkbesturen.

Art. 20. Het beheer van de beurs is opgedragen aan den Quaestor-Generaal, op een jaarlijksch tractement van f 600, zonder meer.

Art. 21. De Quaestor-Generaal is gemagtigd tot het ontvangen van de renten en van alle andere inkomsten der weduwenbeurs.

Hij zorgt voor de tijdelijke belegging der beschikbare gelden.

Hij doet jaarlijks rekening en verantwoording van zijne administratie aan de Synode.

Art. 22. De Quaestor-Generaal zal, wanneer de opvraag van de uitdeeling geschiedt na den, door de burgerlijke wet, bepaalden termijn van vijf jaren, de betaling niet doen volgen, dan na daartoe uitdrukkelijk door de Synode te zijn gemagtigd.

Art. 23. De Quaestor-Generaal maakt jaarlijks een kort verslag van den staat der beurs voor de deelgerechtigden op.

Aldus gearresteerd door de Algemeene Synode der Nederlandsche Hervormde Kerk, in hare zitting van den 8sten Augustus 1856, en uitgevaardigd door de Algemeene Synodale Commissie, in hare zitting van den 20sten Mei des jaars 1857.

---

§ 14.

REGLEMENT

OP DE

CLASSIKALE KOSTEN. (a)

Art. 1. De *Classikale kosten* zijn *gewone* of *buitengewone*.

Art. 2. De *gewone* Classikale kosten zijn:

a. Het honorarium voor den Scriba van het Classikaal Bestuur. (b)

b. Presentie-gelden of vacatiën der overige Moderatoren. (c)

c. Reiskosten der Buitenleden naar de vergaderingen van het Bestuur.

---

(a) Uit de Minist. circulaire van 21 Maart 1817 zijn aan den voet van dit Reglem. alleen de Artt. afgedrukt, die nog geldig zijn. Ook zijn de tabellen der uitgaven van de Classikale Besturen enz. weggelaten.

(b) "De Scriba's zijn verplicht, tevens als *Quaestors* van de Classikale Besturen te fungeren. Indien laatstgenoemde post aan een ander moet worden opgedragen, zullen zij zich met denzelfden, zoo hij zulks begeert, over eene deswegens te doene uitkeering moeten verstaan." (Min. circ. 21 Maart 1817, Art. 7.)

(c) „De *Praesides* der Classikale Besturen zullen voortaan het dubbele genieten van het presentie-geld der andere Moderatoren enz. (l.l. Art. 10.)



*d.* Kleine kosten van het Bestuur, als voor licht, schrijfbehoeften, briefporten enz.

*e.* Kosten der kerkvisitatiën.

*f.* Eene tegemoetkoming in de kosten der Ringsvergaderingen.

Art. 3. De *buitengewone* Classikale kosten zijn reisgelden en vacatiën der leden van het Classikaal Moderamen, in alle gevallen, welke de tegenwoordigheid van één of meer derzelve in bijzondere Gemeenten vereischen.

Art. 4. De *gewone* Classikale kosten worden op de navolgende wijze bepaald:

*a.* De *honoraria* der Scriba's en *presentiegelden* der verdere Moderatoren blijven op den tegenwoordigen, bij het Departement voor de zaken der Hervormde Kerk enz., provisioneel bepaalden voet, tot dat deswegens nadere bepalingen zullen zijn gemaakt.

*b.* De Provinciale Kerkbesturen zullen, elk voor zoo veel hunne provincie betreft, opmaken en aan het Departement voor de zaken der Hervormde Kerk enz., ter goedkeuring aanbieden een tarief van betaling der reiskosten van de buitenleden der Classikale Besturen. (a)

---

(a) Bij Minist. disp. v. 4 Febr. 1826, No. 11, zijn aan de onderscheiden Besturen voor *presentiegelden*, *reis-* en *verblijfskosten* *ronde sommen* toegekend en ter hunner beschikking gesteld.

Alleen zij hierbij opgemerkt, dat, wanneer andere dan de gewone leden ter vergadering van hoogere Kerkbesturen worden geroepen, aan deze volgens Art. 5 der Minist. disp. van 5 April 1817 moet worden voldaan:

1. als *reiskosten* voor elk uur afstand van de plaats hunner vergadering *f* 1,50 voor de heenreis, en even zooveel voor de terugreis.
2. als *verblijfskosten* *f* 4 voor elken dag, dat het Collegie vergadert, en de vergadering door hen bijgewoond is geweest

In dat geval zendt de Secretaris bij het Minist. Departement de volgende declaratie in:

*a.* van *presentiegelden*:

De Secretaris van het Provinciaal Kerkbestuur van . . . getuigt, dat de Heer . . . van dat Bestuur en wonende te . . . de gewone vergadering van voornoemd Bestuur op den . . . Mei . . . op den . . . Augustus . . . en op den . . . October bijgewoond hebbende,

c. Voor *kleine onkosten* zal ook aan elk Classikaal Moderamen eene ronde som worden toegestaan van *f* 60. (a)

d. Ingelijks zullen ronde sommen, naar evenredigheid van de uitgebreidheid der Classen, het aantal der Gemeenten en verdere omstandigheden, worden toegestaan voor de kosten der kerkvisitatiën van *f* 60 tot *f* 200.

e. Ter tegemoetkoming in de kosten der Ringsvergaderingen, zal voor elk derzelve, des begeerende, eene somme van *f* 20 tot *f* 60 worden berekend.

Art. 5. De buitengewone Classikale kosten worden bepaald op één gulden en vijf stuivers voor ieder uur afstands voor de heenreis, en één gulden en vijf stuivers voor de terugreis, alsmede vier gulden vacatie voor elk lid, wiens tegenwoordigheid om eenige redenen ergens vereischt mogt worden.

Art. 6. De gewone kosten, art. 4 vermeld, worden gevonden uit een gemeenschappelijk fonds

aanspraak kan maken op de presentiegelden voor . . . vergaderingen.

den . . . Nov. 18 . . .

De Secretaris voornoemd.

b. van *reiskosten*:

De Secretaris van het Provinciaal Kerkbestuur van . . . getuigt, dat de Heer . . . van dat Bestuur, wonende te . . . de gewone vergadering op den . . . Mei . . . op den . . . Augustus . . . en op den . . . October bijgewoond hebbende, aanspraak kan maken op de volgende reiskosten: wordende de distantie zijner woonplaats . . . naar . . . de vergaderplaats van het voornoemde Bestuur, gerekend op . . . uren.

Den . . . Mei, voor de uit- en terugreize . . . uren.

„ . . . Augustus . . . „

„ . . . October . . . „

Zamen . . . . .

. . . uren à *f* 1,50 per uur, bedraagt . . . *f* . . .

den . . . Nov. 18 . . .

de Secretaris voornoemd,

(a) „Uit dezen post zullen moeten gevonden worden alle uitgaven voor schrijfbehoeften, briefporten, licht, bediening enz; zonder dat voor het een of ander iets meer zal worden in rekening geleden; waarentegen hetgeen daarvan mogt overblijven zal komen ten voordeele van den Classikalen Scriba.” (l.l., Art. 13.)

of *Algemeene Classikale Kas*, welke zal worden gevormd, te beginnen met den aanstaanden jare 1817, en bestaande:

a. Uit de jaarlijksche som van f 14,000, uit 's Lands kas, ter gemoetkoming in de Classikale uitgaven toegestaan, vermeerderd met hetgeen van 's landswege aan de Classen van *Maastricht* en *Brussel* wordt geaccordeerd.

b. Uit de Classikale quota of omslagen, over alle de Hervormde Gemeenten in het Koninkrijk der Nederlanden, ingerigt naar evenredigheid, niet alleen van het getal Predikanten, waardoor dezelve bediend worden, maar ook bijzonder naar de talrijkheid en het vermogen der Gemeenten.

Art. 7. De buitengewone kosten worden terstond voldaan door de Gemeenten of door diegenen, ten behoeve van welke zij geschieden.

Art. 8. De *Classikale quota* zoowel als de *buitengewone* kosten, boven vermeld, worden voldaan uit de *Kerken-kassen*, of indien dezelve daartoe minder in staat zijn, uit *andere fondsen* der Gemeente, des noods, bij wijze van *omslag*, daartoe in staat gesteld.

Art. 9. Elke Gemeente is verplicht haar aandeel vóór den eersten Maart vrachtvrij te bezorgen aan den Quaestor van het Classikaal Bestuur. (a)

Art. 10. De Quaestor van het Classikaal Bestuur zal, voor het begin der kerkvisitatie, aan de visitatoren de Gemeenten bekend maken, welke in de betaling achterlijk gebleven zijn.

Art. 11. De Kerk-visitatoren zullen zoodanige Gemeenten aanmanen, om aan derzelve verpligting als nog binnen den tijd van veertien dagen te voldoen.

Art. 12. Deze aanmaning, zonder gevolg blijvende, brengt de Quaestor van het Classikaal Bestuur zulks ter kennis van den Quaestor van de Synode, welke hiervan onverwijld kennis geeft aan het Departement tot de kerkelijke zaken.

Art. 13. De Classikale Moderatoren zullen op

---

(a) De quitantiën, voor deze jaarlijksche quota af te geven, zijn aan geen zegel onderworpen. (Min. miss. 14 April 1829, No. 10.)

derzelver vergadering, volgende op het arresteren van dit Reglement, opmaken en aan het Departement voor de zaken der Hervormde Kerk enz. inzenden, eene begrooting van de gewone kosten voor derzelver ressort, ingerigt naar het bepaalde bij art. 4, en waarop elke post afzonderlijk zal moeten worden gemeld.

Art. 14, Alle de Classikale begrootingen bij het Departement voor de zaken der Hervormde Kerk enz. zijnde ingekomen, onderzocht en beoordeeld, zal daaruit worden opgemaakt het *geheel* van het jaarlijks benoodigde voor de kosten van alle de Classikale Besturen der Hervormde Kerk in het Koninkrijk, en de somme bepaald, welke boven de van 's Rijks wege toegestane som van *f* 14,000 uit de quota der Gemeenten zal moeten worden voldaan.

Art. 15. Ter regeling dezer *quota* worden alle Hervormde Gemeenten door de respectieve Classikale Besturen verdeeld in onderscheidene *rangen* en [drie] *klassen*. (a)

De *rangen* regelen zich naar het getal der Predikanten in iedere Gemeente.

Er zijn zoo vele *rangen* als er Predikanten in elke Gemeente zijn; eene Gemeente van één' Predikant is van den laatsten rang, die van twee Predikanten van den tweeden, die van drie Predikanten van den derden rang enz.

De Gemeenten van elken *rang* worden gebragt tot eene der [drie] *klassen*.

De *klassen* in elken rang worden bepaald naar de talrijkheid en het vermogen der Gemeenten, ten gevolge waarvan dezelve kunnen gerekend worden tot de minvermogende, middelmatige of vermogende (a) te behooren.

(a) Op voorstel van den Direct. Gen. heeft de Synode besloten, in plaats van *drie* voortaan *rijf* *klassen* te maken, zullende het maximum voor den jaarlijkschen omslag gesteld worden op:

<i>f</i> 5,00	voor de	<i>minstvermogende</i> .
„ 10,00	„	<i>minvermogende</i> .
„ 15,00	„	<i>middelmatige</i> .
„ 20,00	„	<i>meervermogende</i> .
„ 25,00	„	<i>meestvermogende</i> .

Zie Hand. der Syn. v. 1817, bl. 55, 56.)

Art. 16. De aanslag in deze verdeeling in rangen en klassen zal derwijze worden ingerigt, dat in *denzelfden rang* (of gelijk getal Predikanten) de Gemeenten der *tweede* klasse steeds de helft meer zullen betalen dan die der *eerste* of minste klasse, en dat de *derde* of hoogste klasse eens zoo veel zal fourneren dan de minste, zoodanig, dat indien voor een Predikant door de eerste klasse voldaan wordt *f* 1, de tweede zal betalen *f* 1,50, en de derde *f* 2, dus voor twee Predikanten door Gemeenten van de eerste klasse *f* 2, van de tweede *f* 3, van de derde *f* 4, voor drie *f* 3, *f* 4,50 en *f* 6, enz.

Het precise montant der contributie of van het quotum voor elke Gemeente, berekend naar voorschrevene schaal, zal geregeld worden naar de som, welke volgens art. 11, in het geheel zal worden vereischt, met dien verstande nochtans, dat het maximum der contributie voor eene gemeente van één' Predikant, behoorende tot de eerste of minvermogende klasse, de jaarlijksche som van *tien gulden* niet zal mogen te boven gaan.

De Gemeenten onder het ressort van de Commissie tot de zaken der Waalsche Kerken behorende, wel onder de Ringen, maar niet onder eene Classe begrepen zijnde, zoo zullen dezelve maar de helft behoeven te fourneren van hetgeen waarop andere gemeenten, van gelijken rang en klasse, mogten gequotiseerd zijn.

De verdeeling in rangen en klassen geschiedt in dezer voege: (a)

Art. 17. Ten einde de *klassificatie* naar billijkheid geregeld zoude worden, zullen de Classikale Besturen, bij het inzenden hunner begroeting, tevens eene bepaling maken van de klasse, waarin elk der onder hen ressorterende Gemeenten, naar het oordeel van het Classikaal Bestuur zoude behooren geplaatst te worden; zij zullen deze rangschikking doen toekomen aan het Provinciaal Kerkbestuur, waaronder zij ressorteren, om in deszelfs vergadering van October te wor-

(a) De hierbij gevoegde tabel is door de verandering van art. 15 onbruikbaar geworden en daarom niet afgedrukt. Vgl. art. 15 (a).

den vergeleken, beoordeeld, en met of zonder bijgevoegde consideratiën aan het Departement voor de zaken der Hervormde Kerk enz. ingezonden; de *Waausche Commissie* zal hetzelfde verrijten, met betrekking tot de Kerken onder haar ressorterende.

Art. 18. Indien zich in een Classikaal ressort Gemeenten mogten bevinden, welke volstrekt onvermogen waren, zal deswegens, bij de bovengemelde opgave, eene met redenen bekleede voordragt worden gevoegd.

Art. 19. De klassificatie en de omslag door het Departement voor de zaken der Hervormde Kerk enz. geregeld zijnde, worden de belanghebbers daarvan geïnformeerd.

Art. 20. Het bestuur over de algemeene Classikale kas is opgedragen aan den Quaestor van de Synode als Algemeenen Quaestor.

Art. 21. De Algemeene Quaestor wordt door het Departement voor de zaken der Hervormde Kerk enz. onderrigt, zoo van de gearresteerde Classikale begrootingen als van de bepaalde klassificatie en omslagen, ten einde hij kennis drage zoo van hetgeen elke Classis het regt heeft uit het algemeene fonds te ontvangen als van de quota door de Gemeenten onder derzelve ressort te voldoen.

Art. 22. De gelden door het Gouvernement, ter ontmoeting in de Classikale kosten geacordeerd, worden door den Algemeenen Quaestor ontvangen.

Art. 23. Dezelve doet aan elk der Classikale Quaestors zoodanige som toekomen, als noodig is, om, gevoegd bij het montant van de quota der Gemeenten van het Classikaal ressort, uit te maken het geheel der som ten behoeve van zoodanig Classikaal Bestuur en deszelfs Ringsvergaderingen toegestaan.

Art. 24. Hij ontvangt tevens van de Classikale Quaestors hetgeen het totaal van de quota der onder hen ressorterende Gemeenten meerder mogt bedragen, dan het aan de Classis geconsenteerde.

Art. 25. Hij doet jaarlijks verantwoording aan de Synode.

Art. 26. De Collegiën van Classikale Moderatoren zijn steeds bevoegd, om, wanneer door omstandigheden veranderingen in de classificatie der Gemeenten, of ook in de Classikale begroo-ting noodig mogten worden, deswegens eene voor- dragt aan het Provinciaal Kerkbestuur te doen, ten einde voor het vervolg deze veranderingen kunnen worden daargesteld.

Art. 27. Alle betalingen, welke dusverre bij de Classen plegen te geschieden, voor *sessie nemen* of *losmaking* van de Classis; alsmede alle betalingen geloo- pen hebbende op het kerkelijk *approberen* van beroeping, of onder wat naam ook, voor zoo verre deze gelden niet geheel in weduwen fondsen worden gestort, zijn en blijven afgeschaft.

Art. 28. Aan de *Ringsvergaderingen* wordt vrij gelaten, om omtrent de kosten, welke uit in artikel 4 vermelde sommen niet mogten kunnen bestreden worden, onderling zoodanige bepalingen te maken, als zij zullen goedvinden, mits op geenerlei wijze ten bezware der Gemeenten strekkende.

Art. 29. De Christelijke Synode reserveert aan zich het regt, om dit Reglement in het vervolg onder goedkeuring van zijne Majesteit den Koning, zoodanig te veranderen of te vermeerderen, als bevonden zal worden te behooren.

(Goedgekeurd bij Kon. Besl. v. 30 Julij 1816, No. 1.)

## BIJLAGE.

BESLUIT VAN DEN 9 FEBRUARIJ 1866 (STAATS- BLAD N<sup>o</sup>. 10), HOUDENDE BEPALINGEN BETREFFENDE HET TOEZIGT OP HET KERKELIJK BEHEER BIJ DE HERVORMDEN.

Wij Willem III, enz.

Op de voordragt van Onzen Minister van Justitie, van 14den October 1865, n<sup>o</sup>. 7:

Gezien de Koninklijke besluiten van 13 Februarij 1819, n<sup>o</sup>. 8, 12 November 1819, n<sup>o</sup>. 65, 2 Julij 1820, n<sup>o</sup>. 22, 23 Julij 1821, n<sup>o</sup>. 13, 14 Maart 1823, n<sup>o</sup>. 95, en 12 December

1813, n<sup>o</sup>. 83, waarbij zijn vastgesteld de reglementen op de administratie der kerkelijke fondsen en op de kosten van eeredienst bij de Hervormde Gemeenten in de onderscheidene Provinciën; als ook de Koninklijke besluiten, waarbij sommige bepalingen van gezegde provinciale reglementen zijn aangevuld, veranderd of gewijzigd, als: van 18 Julij 1823, n<sup>o</sup>. 94, 9 October 1841, n<sup>o</sup>. 70, 7 Januarij 1843, n<sup>o</sup>. 70, en 22 Julij 1845, n<sup>o</sup>. 60, voor *Noordbrabant*; van 19 Julij 1823, n<sup>o</sup>. 220 en 221, 13 Augustus 1835, n<sup>o</sup>. 85, 29 Mei 1840, n<sup>o</sup>. 82, 19 December 1841, n<sup>o</sup>. 115, 12 Maart 1842, n<sup>o</sup>. 103 en 29 November 1852, n<sup>o</sup>. 55, voor *Gelderland*; van 17 Julij 1832, n<sup>o</sup>. 83, 5 Maart 1842, n<sup>o</sup>. 61, 23 December 1844, n<sup>o</sup>. 81, en 20 Januarij 1852, n<sup>o</sup>. 64, voor *Zuidholland*; van 7 April 1851, n<sup>o</sup>. 72, en 25 October 1858, n<sup>o</sup>. 73, voor *Noordholland*; van 3 Februarij 1820, n<sup>o</sup>. 63, 29 Februarij 1823, n<sup>o</sup>. 97, 20 Januarij 1839, n<sup>o</sup>. 103, en 24 April 1840, n<sup>o</sup>. 91, voor *Zeeland*; van 24 Maart 1836, n<sup>o</sup>. 35, en 10 September 1849, n<sup>o</sup>. 68, voor *Friesland*; van 23 December 1823, n<sup>o</sup>. 130, en 2 November 1839, n<sup>o</sup>. 105, voor *O-verijssel*; van 12 Februarij 1821, n<sup>o</sup>. 54, 27 December 1823, n<sup>o</sup>. 77, 23 Januarij 1823, n<sup>o</sup>. 250, 30 Junij 1828, n<sup>o</sup>. 134, 20 Maart, 1838, n<sup>o</sup>. 73, 12 Mei 1838, n<sup>o</sup>. 85, 21 Maart 1839, n<sup>o</sup>. 108, en 22 Augustus 1842, n<sup>o</sup>. 51, voor *Groningen*; van 17 Julij 1832, n<sup>o</sup>. 82, en 18 Junij 1842, n<sup>o</sup>. 237, voor *Drenthe*;

en nog de Koninklijke besluiten van 12 December 1827, n<sup>o</sup>. 45, 15 December 1831, n<sup>o</sup>. 77, en 15 Augustus 1857, n<sup>o</sup>. 98, houdende wijziging van sommige bepalingen in de onderscheidene meer vermelde provinciale reglementen voorkomende;

Mede gezien de Koninklijke besluiten van 11 December 1824 n<sup>o</sup>. 124, 30 April 1841, n<sup>o</sup>. 69, 16 November 1842, n<sup>o</sup>. 58, en 24 Mei 1845, n<sup>o</sup>. 90, houdende regeling van het toezigt op de kerk- en diakonie-administraties in *Limburg*, en nadere wijziging van sommige bepalingen dier regeling;



Gezien het slotartikel der bovengenoemde provinciale reglementen;

Gelet op de door Onzen Minister voornoemd ingewonnen adviezen van de Provinciale Collegiën van Toezigt over de kerkelijke administratie bij de Hervormden en van de Algemeene Synode der Nederlandsche Hervormde Kerk;

Wenschende de regtstreeksche tusschenkomst van den Staat bij het beheer der goederen van de Hervormde Kerk te doen ophouden en te dien aanzien aan die Kerk gelijke vrijheid te verzekeren als door andere Gezindten genoten wordt:

In aanmerking nemende, dat daartoe, als maatregel van overgang, eenige voorbereidende bepalingen behooren vastgesteld te worden;

Den Raad van State gehoord (advies van den 2den Februarij 1866 n<sup>o</sup>. 8);

Op de nadere voordragt van Onzen Minister van Justitie, van den 8sten Februarij 1866, n<sup>o</sup>. 10,

Hebben goedgevonden en besloten:

Art. 1. De bestaande bepaling, dat onze Commissarissen in de provinciën en twee leden van Gedeputeerde Staten, *als zoodanig*, zitting hebben in de Provinciale Collegiën van Toezigt op de kerkelijke administratie bij de Hervormden, wordt buiten werking gesteld. Voor zooveel zij voor het tegenwoordige leden zijn dier Collegiën treden zij, bij het in werking komen van dit besluit, af, en worden de daardoor openvallende plaatsen uit de leden der Hervormde Kerk aangevuld, waarvoor Wij Ons ditmaal de benoeming voorbehouden.

Art. 2. Voor later openvallende plaatsen in de Provinciale Collegiën van Toezigt geschiedt de benoeming door de leden dier Collegiën zelve, bij volstreckte meerderheid van stemmen. Alleen zij, die in deze Collegiën als leden van Provinciale Kerkbesturen zitting hebben, worden door die Kerkbesturen aangewezen.

Art. 3. De bepaling, volgens welke leden van het plaatselijk Bestuur, *als zoodanig*, zitting hebben in de Collegiën van Kerkvoogden, wordt buiten werking gesteld. Bij het in werking ko-

men van dit besluit treden zij als Kerkvoogden af. De daardoor openvallende plaatsen worden op de gewone wijze, door verkiezing der Notabelen, uit de leden der kerkelijke Gemeente aangevuld.

Art. 4. De Provinciale Collegien van Toezigt kiezen uit hun midden eenen Voorzitter, alsmede, hetzij uit, hetzij buiten hunne leden, eenen Secretaris.

Art. 5. De bevoegdheden, welke bij besluiten of reglementen, ten aanzien van het beheer der kerkelijke goederen of van het toezigt daarop, aan Ons zijn voorbehouden of aan een Onzer Ministers zijn toegekend, worden bij deze overgedragen aan het na te noemen Algemeen Collegie van Toezigt.

Waar die besluiten of reglementen te dien aanzien aan de collegiën Gedeputeerde Staten eenige magt opdragen, treden daarvoor in de plaats de Provinciale Collegiën van Toezigt.

Art. 6. Het Algemeen Collegie van Toezigt op het beheer der goederen van de Hervormde Gemeenten bestaat uit *veertien* leden. Elk Provinciaal Collegie van Toezigt wijst daartoe één lid uit zijn midden en de Algemeene Synode der Nederlandsche Hervormde Kerk drie harer leden aan.

Het Collegie kiest uit zijne leden een Voorzitter en Ondervoorzitter, en uit of buiten zijne leden een Secretaris.

Art. 7. De vergaderingen van het Algemeen Collegie van Toezigt worden gehouden te 's *Gravenhage*, op aanschrijving van den Voorzitter.

Locaalhuur, bureaubehoeften, drukkosten, schrijflonen, enz., benoodigd voor het Algemeen Collegie van Toezigt, komen ten laste der Algemeene Classikale kas.

Wanneer de Secretaris buiten de leden gekozen is, wordt hem uit dezelfde kas een salaris toegelegd van vier honderd gulden.

Art. 8. De leden van het Algemeen Collegie van Toezigt genieten geene belooning.

Aan de leden, die niet te 's *Gravenhage* woonachtig zijn, worden uit de Algemeene Classikale

kas voor elk uur afstands, heen en terug, te zamen een gulden en twintig cents toegekend, benevens drie gulden voor elken dag en drie gulden voor elken nacht, welken zij als leden van het Algemeen Collegie van Toezigt buiten hunne woonplaats hebben moeten verblijven.

Art. 9. De besluiten van het Algemeen Collegie van Toezigt worden bij volstreckte meerderheid van stemmen genomen. Bij staking beslist die des Voorzitters.

Het Collegie beraadslaagt niet en neemt geene besluiten, wanneer niet meer dan de helft der leden tegenwoordig zijn.

Art. 10. De bepalingen der Provinciale reglementen op de administratie der kerkelijke fondsen en op de kosten van eeredienst bij de Hervormde Gemeenten of van andere daartoe betrekkelijk besluiten of reglementen, voor zooverre zij met den inhoud van dit besluit niet overeenstemmen, zijn, bij het in werking treden daarvan, afgeschaft.

Art. 11. Dit besluit vervalt na verloop van drie jaren van regtswege. Op datzelfde tijdstip vervallen tevens de Provinciale Reglementen op de administratie der kerkelijke fondsen en op de kosten van eeredienst bij de Hervormde Gemeenten en alle andere op dat beheer betrekking hebbende besluiten of reglementen, welke bij de afkondiging van dit besluit van kracht zijn.

Art. 12. Dit besluit treedt in werking op 1 April 1866.

Onze Minister van Justitie is belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst.

## VIJFDE HOOFDSTUK.

### HANDHAVING VAN ORDE EN TUCHT.

§. 15.

#### REGLEMENT

VOOR

KERKELIJK OPZIGT EN TUCHT, EN VOOR  
DE BEHANDELING VAN KERKELIJKE  
GESCHILLEN. (a)

#### I.

### OPZIGT EN TUCHT.

#### EERSTE HOOFDSTUK.

##### *Algemeene bepalingen.*

Art. 1. Kerkelijk *opzicht* wordt gehouden en kerkelijke *tucht* uitgeoefend tot bevordering van Christelijk leven, tot wegneming van alles, wat het godsdienstige en zedelijke welzijn der Ge-

(a) Over het beginsel, waarvan kerkelijk *opzicht* en *tucht* behooren uit te gaan, gelijk over het *doel der tucht* en de *reden*, waarom er onderscheid moet gemaakt worden tusschen *opzicht* en *tucht*, is het van belang, bij de toepassing van dit Regl., te vergelijken de Hand. der Syn. van 1856 bl. 116—131, 141, 154 en 155.

Ten aanzien van de genoemde punten heeft de Synode hoofdzakelijk vastgesteld:

1. Het *beginsel* der kerkelijke *tucht* zal zijn *broederlijke liefde*, en diensvolgens *Christelijk-zedelijk*.

2. Er moet onderscheid worden gemaakt tusschen *opzicht* en *tucht*, en wel in dier voege, dat

a. alleen de *tucht* worde gereglementeerd,

b. het *opzicht* zich uitstrekke over de geheele Kerk en al hare leden, de *tucht* alleen ga over de lidmaten.

3. Het *doel* (zie Art. 1 van 't Reglem.)

4. De *vrijlating* van de *keuze der tuchtmiddelen* is noodig en kan niet in strijd geacht worden met Art. 51, 3<sup>o</sup>. van het Algemeen Reglement.

5. Met de *vrijheid* aan de *Lagere Kerkbesturen* toegekend, behoort *toezigt*, door de *Hoogere* uit te oefenen, gepaard te gaan, enz.

meente belemmert en tot handhaving der kerkelijke reglementen en verordeningen.

Art. 2. Het houden van *opzicht* en het uitoefenen van *tucht* is opgedragen aan de *Kerkeraden*, de *Classikale Besturen*, de *Provinciale Kerkbesturen* en de *Algemeene Synode*, volgens de bepalingen van dit reglement.

Art. 3. Het kerkelijk *opzicht* strekt zich uit tot allen, die, volgens art. 2 van het Algemeen Reglement, door belijdenis, doop, geboorte als anderszins tot de Nederlandsche Hervormde Kerk behooren.

Aan de kerkelijke *tucht* zijn onderworpen alle lidmaten, en inzonderheid Leeraren, Ouderlingen, Diakenen en andere leden van kerkelijke Besturen, ter zake van onchristelijken wandel, van openbaren strijd met den geest en de beginselen van de belijdenis der Hervormde Kerk (art. 27 van het Reglement op het Examen), van verstoring van orde en rust en van verzuim of vergrijp in de uitoefening van kerkelijke betrekkingen.

Art. 4. De in art. 2 genoemde kerkelijke Collegiën trachten de te hunner kennis gekomen verkeerdheden door *raadgeving*, *teregtwijzing*, *waarschuwing* en *bestrafing*, in den geest der broederlijke liefde, uit den weg te ruimen.

De tuchtmiddelen, welke zij na *kennisneming* en *onderzoek*, overeenkomstig de voorschriften van dit reglement, aanwenden, zijn:

*ontzegging van het gebruik des H. Avondmaals voor bepaalden of onbepaalden tijd;*

*vervallenverklaring van de bevoegdheid tot het uitoefenen van kerkelijke regten en tot het aanvaarden van kerkelijke bedieningen voor bepaalden of onbepaalden tijd;*

*schorsing in de waarneming van kerkelijke bedieningen en ambten voor bepaalden of onbepaalden tijd;*

*ontzetting van kerkelijke bedieningen en ambten;*  
*ontzetting van het lidmaatschap der Nederlandsche Hervormde Kerk.*

Art. 5. De genoemde kerkelijke Collegiën houden *opzicht* op zoodanige wijze, als hun het meest

geschikt zal voorkomen en zonder daarin door de bepalingen van dit reglement gebonden te zijn.

Zij zijn bevoegd naar de in hun ressort bestaande verkeerdheden, welke tot de aanwending van een der in art. 4 genoemde tuchtmiddelen aanleiding zouden kunnen geven, onderzoek in te stellen en daarover beslissingen te nemen, overeenkomstig de bepalingen van dit reglement, onverschillig of zij van zoodanige verkeerdheden door eene, volgens de artt. 40 tot 43, ingediende aanklagt of op eenige andere wijze kennis bekomen hebben.

Art. 6. Ieder lidmaat der Kerk is verplicht de beslissingen van de bevoegde kerkelijke Collegiën te eerbiedigen, behoudens hooger beroep, en aanvraag van herziening en vernietiging, met inachtneming van hetgeen daaromtrent in dit reglement is voorgeschreven.

Art. 7. Ieder kerkelijk Collegie gaat in de kennismeming en het onderzoek van zaken, tot zijne bevoegdheid behoorende, te werk, zoo als de aard der zaak, de belangen der Kerk in het algemeen en de bijzondere omstandigheden der betrokken personen het vorderen.

Tot het afnemen van den eed van getuigen wordt niet dan in de uiterste noodzakelijkheid overgegaan.

Art. 8. Ieder kerkelijk Collegie bepaalt, naar mate de omstandigheden en de billijkheid het vorderen, of bezwaarden en andere personen voor de volle vergadering of voor eene daartoe benoemde commissie zullen gehoord worden, met aanwijzing van tijd en plaats. De tijd voor het uitbrengen van rapporten, voor het in handen blijven van afschriften en voor het nemen van inzage van oorspronkelijke stukken wordt door den voorzitter van het Collegie geregeld.

Art. 9. Die voor een kerkelijk Collegie geroepen wordt, is verplicht in persoon, en zonder bijstand van een ander als *Raadsman* of *Zaakgelastigde*, te verschijnen. Alle ingediende stukken moeten door de belanghebbenden zelven onder teekend zijn, en alleen, bijaldien iemand zijnen naam niet kan schrijven, wordt, bij vermelding

hiervan in het aangeboden stuk, de ondertee-  
ning *namens hem* toegelaten.

Art. 10. Inzage van oorspronkelijke stukken wordt, onder inachtneming van het bepaalde in art. 8, niet geweigerd aan hem, tegen wien een onderzoek is ingesteld. Ook staat het hem vrij, zich te zijnen koste, volgens het tarief in art. 23, afschriften te doen geven door tusschenkomst van den bewaarder dier stukken.

Art. 11. Het bezorgen van schrifturen en het ontbieden van personen geschiedt door de gewone kerkelijke bedienden, of, des noodig, door een ander persoon, daartoe voor ieder bijzonder geval door het Collegie, met de behandeling der zaak belast, aan te wijzen.

De verslagen van deze bedienden worden voor waar gehouden, zoolang het tegendeel niet gebleken is; doch zij zijn verantwoordelijk voor alle schade, door nalatigheid en onnaauwkeurigheid in het volbrengen der hun gegeven bevelen veroorzaakt, onverminderd de toepassing van tuchtmiddelen, indien daartoe termen zijn.

Art. 12. Bij niet inachtneming door de belanghebbenden der krachtens art. 8 gestelde termijnen, worden, des ongeacht, het onderzoek en de afdoening der zaak voortgezet.

Art. 13. Aanteekeningen, door de Scriba's of Secretarissen van de kerkelijke Collegiën in de *notulen* of de *agenda* gedaan ten aanzien van den tijd van ontvangst en verzending van stukken, worden voor waar gehouden, zoolang van geene onnaauwkeurigheid is gebleken.

Art. 14. Alle gedurende het onderzoek schriftelijk ingediende berigten en andere stukken, alsmede alle in geschrift gebragte verklaringen worden door hem, die ze indient of daarbij eene verklaring aflegt, ondertee-kend, zooveel noodig na kennisneming van den inhoud.

Verklaringen van iemand, die zijn naam niet schrijven kan, worden, met vermelding van deze omstandigheid, ondertee-kend door het lid of de leden van het Collegie, voor wie zij zijn afgelegd.

Art. 15. Wie in eenige zaak als lid van een kerkelijk Collegie gehandeld of tot de uitspraak

medegewerkt heeft, mag in geen hooger Collegie van dezelfde zaak kennis nemen.

Art. 16. Leden van een kerkelijk Collegie oordeelen niet over zaken, in welke zij zelven of hunne vrouwen, of personen, die hun of hunner vrouwen in de *drie* eerste graden van bloedverwantschap of zwagerschap bestaan, betrokken zijn. (a)

Art. 17. In de gevallen, bij de twee laatstvoorgaande artikelen vermeld, moeten zoodanige leden, gedurende de behandeling, de beraadslagingen en de beslissing, de vergadering verlaten.

Art. 18. Indien, ten gevolge van het bepaalde bij de artt. 15 en 16, het getal stemmende leden tot beneden *twee derden* verminderd wordt, zal het ontbrekende getal worden aangevuld, in den Kerkeraad door oproeping van de laatst afgetreden Ouderlingen, te beginnen met den oudsten in jaren, en bij de overige kerkelijke Besturen door oproeping eerst van de *Secundi* en des noodig verder van de *Tertii*.

Art. 19. Iedere beslissing van een kerkelijk Collegie, in zaken van tucht, wordt, met achtgeving op art. 9 van het Algemeen Reglement, genomen bij meerderheid van stemmen.

Al de leden zonder uitzondering zijn verplicht aan de stemming deel te nemen.

Indien de stemmen staken, is de beslissing ten gunste van den bezwaarde.

Art. 20. In zaken, dit reglement betreffende, is de Vergadering bevoegd, aan de leden geheimhouding op te leggen ten aanzien van de uitgebrachte adviezen en stemmen.

Art. 21. Bij de beslissing van kerkelijke Collegiën moeten de feiten, welke het onderwerp der beoordeeling hebben uitgemaakt, naauwkeurig

---

(a) Op de vraag, of aan het lid van het Kerkbestuur, wiens zoon in eersten aanleg medegeoordeeld had, in dezelfde zaak door artt. 15 en 16 niet werd ontzegd, aan de beslissing in appèl deel te nemen, heeft de Syn. Comm. geantwoord, dat het verbod in art. 15 evenmin als in art. 16 geschreven staat, en dit antwoord is door de Synode goedgekeurd d. 15 Julij 1858, (H. d. S. bl. 26.)



worden omschreven, alsmede de daaruit, naar het oordeel van het Collegie, voortvloeiende verkeerdheid of overtreding bij name uitgedrukt worden, met vermelding tevens van de gronden, op welke de beslissing rust. Eindelijk moet daarbij, indien het bezwaar gegrond geoordeeld is, een der bij art. 4 opgenoemde tuchtmiddelen toegepast worden.

Iedere beslissing moet door al de leden, die daaraan deel genomen hebben, worden onderteekend en zóó, als minute, bewaard blijven.

Art. 22. Bij eene beslissing in hooger beroep of herziening, houdende toepassing van een der tuchtmiddelen in art. 4 genoemd, worden de kosten, in eersten aanleg en in hooger beroep of herziening gemaakt, gebragt ten laste van den bezwaarde, behoudens de bepaling van art. 33, 3de lid.

Wanneer de bezwaarde berust in de beslissing, in eersten aanleg genomen, en in alle gevallen, bij het 1ste lid van dit artikel niet bedoeld, worden de kosten gedragen door de Kerk.

Art. 23. Geene kosten kunnen in rekening gebragt en geleden worden dan:

1<sup>o</sup>. de reiskosten van commissiën der kerkelijke Collegiën, wanneer zij zich om eene zaak van hunne woonplaats buiten den tijd der gewone zittingen hebben moeten verwijderen, gerekend voor ieder uur afstands heen en terug te zamen *één gulden en twintig cent* voor ieder lid;

2<sup>o</sup>. de verblijfkosten voor de commissiën dier Collegiën, berekend tegen *twee gulden* voor elken dag en *twee gulden* voor elken nacht voor ieder lid.

Om voor een tweeden dag te kunnen vorderen, moeten zij niet minder dan zes uren den eersten dag werkzaam zijn geweest, tenzij het voldoende worde aangewezen, dat men de behandeling der zaak op den eersten dag niet heeft kunnen voortzetten;

3<sup>o</sup>. de reiskosten van getuigen, die zich een afstand van één uur. en daarboven van hunne woonplaats hebben moeten verwijderen, berekend tegen *vijf en zeventig cent* per uur afstands heen en terug te zamen. De verblijfkosten moeten worden berekend naar billijkheid;

4<sup>o</sup>. de kosten van het copiëren van processtukken voor kerkelijke Collegiën en van die door de belanghebbenden zijn gevraagd, berekend tegen *tien cent* voor elke bladzijde in folio, bevattende niet minder dan *dertig* regels, ieder van ten minste *twaalf* lettergrepen.

5<sup>o</sup>. alle briefporten voor kerkelijke Collegiën hunne commissiën of leden, ter zake dienende;

6<sup>o</sup>. de bezoldiging van boden of bedienden voor hunne diensten bij buitengewone bijeenkomsten van kerkelijke Collegiën of Commissiën, ten bedrage van *één gulden* per dag en *vijftig cent* voor een halven dag.

„7<sup>o</sup>. billijke vergoeding van reiskosten aan hen, die naar art. 11, eerste lid schrifturen bezorgen of personen ontbieden”. (a)

Indien, ten gevolge van onvermijdelijke overvaart van wateren, of bij gemis van min kostbare reisgelegenheden, de reiskosten noodwendig grooter zijn, wordt het aan de beoordeeling van het Collegie, met het onderzoek der zaak belast, overgelaten, die meerdere kosten in rekening te brengen, of aan de belanghebbenden toe te leggen.

Art. 24 Voor zoover de kosten, bij 't vorig artikel vermeld, door de Kerk moeten gedragen worden, zal daarvan een gespecificeerde staat, door den Scriba of Secretaris van het Collegie, met de zaak belast, opgemaakt, worden ingezonden bij de Algemeene Synodale Commissie, welke dien staat beoordeelt, met of zonder wijziging vaststelt en den *Quaestor-Generaal* tot de uitbetaling magtigt. (b)

Art. 25. Kosten, volgens art. 22 ten laste van

(a) Het sub 7<sup>o</sup>. bepaalde is eene Syn. a. v. 16 Julij 1863, i, w. g. 1 April 1864.

(b) De Synode heeft bij circ. v. 14 Julij 1859, (K. C., n<sup>o</sup>. 34) ter kennis van de respectieve kerkelijke Besturen gebragt dat het Regl. v. kerkel. O. en T. in den regel geene restitutie kent voor bemoeijingen ter zake van orde, ter behandeling van geschillen, ter voorziening in buitengewone vergaderingen, maar alleen ter zake van *tucht* in den waren zin des woords, en wel in gevallen waar geene beslissing in appèl is, blijkens artt. 23 en 24 coll. art. 23 [33?] van genoemd reglement.

een bezwaarde gebragt, worden door den Scriba of Secretaris van het Collegie, dat de uitspraak deed, tegen kwitantie ontvangen en verantwoord aan wie zulks behoort.

Art. 26. De wijze, waarop voorschot van gelden, waar dit tot onderzoek eener zaak mogt noodig zijn, gedaan of bekomen wordt, blijft in ieder bijzonder geval aan de regeling van het betrokken Collegie overgelaten.

Art. 27. Een kerkelijk Bestuur, ontwarende, dat een Collegie onder zijn ressort op bestaande verkeerdheden geen acht geeft, of een te zijner kennis gebragt bezwaar, zonder het behoorlijk onderzocht te hebben, ter zijde legt, vraagt daaromtrent inlichtingen aan het lagere Collegie.

Indien de gegeven inlichtingen onvoldoende bevonden worden, spoort het hoogere Collegie het lagere tot handelen aan, en neemt, na herhaalde weigering of bij voortdurende vertraging van het laatstgenoemde, eindelijk zelf het onderzoek van de zaak ter hand en doet, wat het lagere Collegie had behooren te doen.

Art. 28. Van alle beslissingen in zaken van tucht wordt, binnen acht dagen na hare dagteekening, een behoorlijk voor echt verklaard afschrift gezonden aan den bezwaarde.

Van de uitspraken van den Kerkeraad, in welke de *ontzetting van het lidmaatschap* wordt toegepast, en van alle beslissingen in eersten aanleg door de Classikale en Provinciale Besturen genomen, wordt, indien daarvan geen hooger beroep is aangevraagd, binnen 14 dagen na verloop van den termijn, voor het hooger beroep bepaald, een afschrift toegezonden aan het in opklimmenden rang volgend Collegie.

Alle Beslissingen der Classikale en Provinciale Besturen in hooger beroep worden, binnen 14 dagen na hare dagteekening, gebragt ter kennis van de Algemeene Synodale Commissie. (a)

---

(a) De Syn. Comm. heeft bij circ. v. 18 Nov. 1863 (K. C., n<sup>o</sup>. 48) er de aandacht der Kerkbesturen op gevestigd, dat geene andere beslissingen in hooger beroep dan over zaken van kerkelijke *tucht*, krachtens dit art. ter kennis van de Syn. Comm. behooren gebragt te worden.

Art. 29. Wanneer kerkelijke Besturen in de volgens art. 28 te hunner kennis gebragte beslissingen schennis of verkeerde toepassing van het reglement opmerken, zijn zij bevoegd, aan het lagere Collegie hunne opmerkingen en wenken daaromtrent mede te deelen.

Aan de Algemeene Synodale Commissie wordt met betrekking tot de haar toegezonden beslissingen in hooger beroep dezelfde bevoegdheid toegekend.

Het lagere Collegie slaat op die wenken en opmerkingen acht in de behandeling van zaken, dit reglement betreffende.

Art. 30. Indien de aanmerkingen, door de Algemeene Synodale Commissie op de haar toegezonden uitspraken gemaakt, door haar van algemeen belang geacht worden, doet zij daarvan mededeeling in het kerkelijk orgaan, zonder eenige aanduiding van de betrokken personen en Collegiën.

Art. 31. Eene beslissing in zake van tucht wordt openbaar gemaakt, indien het Collegie, door hetwelk zij gegeven is, bij zijne uitspraak zulks heeft voorgeschreven, doch niet dan wanneer zij de geldigheid eener eindbeslissing heeft verkregen.

Art. 32. Geene uitspraak van een kerkelijk Collegie treedt in werking, vóór dat de termijnen, om in hooger beroep te komen en herziening of vernietiging aan te vragen, verstreken zijn, behoudens de bepaling van art. 48.

Art. 33. Hij, tegen wien de toepassing van een der in art. 4. genoemde tuchtmiddelen is uitgesproken, kan van die uitspraak in hooger beroep komen binnen 14 dagen na de dagteekening der hem toegezonden kennisgeving van de uitspraak. Hij is verplicht, daarvan binnen denzelfden termijn schriftelijk kennis te geven aan den Voorzitter van het Collegie, dat de uitspraak gedaan heeft, en aan den Voorzitter van het Collegie, op hetwelk hij zich beroept. In geval van het beroep op de Algemeene Synode wordt de bedoelde kennisgeving gerigt aan haren Secretaris.

Daarenboven is hij verplicht, binnen denzelfden termijn, ter beoordeeling van het Bestuur, waarop hij zich beroept, in handen van diens Scriba of

Secretaris voldoende zekerheid te stellen voor de kosten, in eersten aanleg gemaakt en in hooger beroep te maken.

In geval van blijkbaar onvermogen wordt hij van deze laatste verplichting en van de betaling der volgens art. 22 te zijnen laste gebragte kosten, door het Bestuur, op hetwelk hij zich beroepen heeft, vrijgesteld.

Art. 34. De voorzitter van het Collegie, tegen welks uitspraak hooger beroep is aangeteekend, zorgt, dat binnen acht dagen, nadat hij daarvan kennis bekomen heeft, al de schriften tot de zaak betrekkelijk, met uitzondering van de minute der uitspraak, worden ingezonden aan het kerkelijk Bestuur, dat in hooger beroep moet oordeelen, met bijvoeging van een inventaris der stukken, in dubbel opgemaakt, van welke één, door den Scriba of Secretaris van het hooger Collegie geteekend *voor ontvangst*, wordt terug gezonden.

Indien het aangeteekende hooger beroep door den bezwaarde niet binnen den bepaalden termijn is voortgezet, of daarvan door hem later is afgezien, wordt hiervan door den Scriba of Secretaris van het kerkelijk Bestuur, bij 't welk het beroep moest worden behandeld, onverwijld kennis gegeven aan het kerkelijk Collegie, welks uitspraak het geldt, opdat aan deze gevolg gegeven worde.

Art. 35. Indien eene uitspraak in hooger beroep, wordt te niet gedaan of gewijzigd, wordt de zaak beslist zoo als het Collegie, in hooger beroep regtsprekende, meent dat bij de eerste uitspraak had behooren gedaan te zijn.

Van eene uitspraak in hooger beroep wordt in geen geval een nieuw appèl toegelaten, doch kan alleen herziening of vernietiging worden aangevraagd op de wijze, in de tweede en derde afdeling van het tweede hoofdstuk omschreven.

Art. 36. Indien iemand, met eene kerkelijke betrekking bekleed, gedurende de behandeling van een bezwaar te zijnen laste zijne betrekking nederlegt, wordt de zaak des ongeacht voortgezet en ten einde gebragt.

Art. 37. Het tractement van een' Predikant, die volgens art. 48 *provisioneer*, of, ten gevolge

eener uitspraak, voor *bepaalden of onbepaalden tijd* geschorst is, wordt ontvangen door den Quaestor, of door den gemagtigde van den Ring, waartoe hij behoort, en na aftrek van de *defroijementen* (a) der in zijne plaats dienstdoende Predikanten aan den geschorste uitbetaald.

Indien de *provisionele* schorsing bij de eindbeslissing door vrijspraak wordt achtervolgd, zoo worden de voor defroijementen afgetrokken gelden door de Kerk aan den vroeger geschorsten Predikant vergoed. (b)

Art. 38. Die (c) van zijne bediening of van zijn ambt ontzet is, kan in zoodanige betrekking niet weder worden aangesteld, dan na bekomen *rehabilitatie*, welke evenwel niet wordt verleend dan na verloop van *vijf* jaren sedert de dagteekening der laatste uitspraak in de zaak, en op eene met redenen omkleedde aanvraag, welke door tusschenkomst van de Algemeene Synodale Commissie, met de door haar ingewonnen inlichtingen, aan de Algemeene Synode wordt voorgelegd, ten einde deze daarover beslisse.

Ontzegging van het gebruik des H. Avondmaals, vervallenverklaring van de bevoegdheid tot het uitoefenen van kerkelijke regten en het aanvaarden van kerkelijke bedieningen en ambten, voor onbepaalden tijd uitgesproken (d) kunnen ten alle tijde bij met redenen omkleedde uitspraak van het Collegie, dat hierin besliste, worden opgeheven. Ontzetting van het lidmaatschap wordt, na raad-

(a) Vgl. Art. 38 Regl. op de Vac. Daarbij behoeft wel niet opgemerkt te worden, dat de woorden *vergoeding* en *defroijement* geheel *hetzelfde* beteekenen. (H. d. S. v. 1859. bl. 99 en 100).

(b) Bij art. 37 komt als derde lid:

„Vermelde defroijementen bepalen zich tot vergoeding van noodzakelijke reiskosten, ter beoordeeling van het Classikaal Bestuur.” Syn. ampl. v. 25 Julij 1862, in werking getreden 1 Maart 1863.

(c) Hier is in te vullen: „wegens onchristelijken wandel”. Syn. wijz. v. 25 Julij 1864, in werking getreden 1 Febr. 1865.

(d) Hier is in te vullen: „alsmede ontzetting van ambt of bedieningen om eene andere reden dan die in het eerste lid van dit artikel genoemd is” Syn. wijz. v. 25 Julij 1864, in werking getreden 1 Febr. 1865.

pleging met het Collegie, dat haar uitsprak, opgeheven door den Kerkeraad der Gemeente, onder welke de van het lidmaatschap ontzette woonachtig is, na plegtige vernieuwing van de verklaringen en beloften, bij de belijdenis des geloofs afgelegd, in eene daartoe belegde vergadering van dien Kerkeraad.

## HOOFDSTUK II.

### *Bijzondere bepalingen, de uitoefening van tucht betreffende.*

#### EERSTE AFDEELING.

##### *In eersten aanleg.*

##### A. Bij den Kerkeraad.

Art. 39. Aan de tucht des Kerkerads zijn onderworpen alle lidmaten zijner Gemeente, *Godsdienst-onderwijzers en onderwijzeressen* mede daaronder begrepen.

De Kerkeraad is onbevoegd beslissingen te nemen ten aanzien van bezwaren tegen dienstdoende, emeriti of eervol ontslagene *Predikanten, Hulppredikers, Candidaten tot de H. Dienst, Ouderlingen, Diakenen en leden van kerkelijke Besturen als zoodanig.*

Art. 40. Ieder, niet onder censuur staand, manslidmaat der Kerk is bevoegd, bij den Kerkeraad zijner Gemeente, bij onderteekend geschrift, bezwaren in te brengen tegen den handel of wandel van een lidmaat derzelfde Gemeente, ook van een der personen in het 2de lid van art. 39 genoemd.

De Kerkeraad slaat op die bezwaren acht en handelt te dien aanzien gelijk in de volgende artikelen wordt voorgeschreven.

Art. 41. Indien de bezwaren betrekking hebben op handelingen van leden des Classikalen Bestuurs en hunne secundi, als zoodanig, worden zij terstond langs den kerkelijken weg opgezonden aan het Provinciaal Kerkbestuur; leden en secundi van het Provinciaal Kerkbestuur, van de Algemeene Synode en van de Algemeene Synodale Commissie, als zoodanig, betreffende, worden zij even zoo opgezonden aan de Algemeene Synode.

Art. 42. De bezwaren, uitgebragt tegen *Predikanten*, *Hulppredikers*, *Candidaten*, *Ouderlingen* en *Diakenen*, worden door den Kerkeraad voorloopig onderzocht, uiterlijk binnen vier weken na bekomen kennis. Oordeelt hij, bij meerderheid van stemmen, die bezwaren gewigtig genoeg en niet van grond ontbloot, dan zendt hij ze met alle daartoe betrekkelijke ingekomen stukken en zijne eigene consideratiën aan het Classikaal Bestuur, onder hetwelk de Gemeente behoort.

Indien de bezwaren den Predikant of één' der Predikanten van de Gemeente betreffen, wordt voor de verzending aan het Classikaal Bestuur de meerderheid van twee derden der stemmen gevorderd, onverminderd de bevoegdheid van dit Bestuur om te handelen, gelijk in art. 27 wordt voorgeschreven.

Binnen 14 dagen na het genomen besluit berigt de Kerkeraad aan hem, die het bezwaarschrift heeft ingediend, of het ter zijde is gelegd, of in nadere behandeling zal genomen worden.

Art. 43. Indien de beslissing omtrent het ingebragte bezwaar, volgens art. 39, behoort tot de bevoegdheid van den Kerkeraad, onderzoekt hij eerst voorloopig, of het uit zijnen aard en uithoofde van de gronden, waarop het rust, termen oplevert om naar het reglement behandeld te worden.

Ingeval van ontkennende beantwoording dezer vraag, wordt daarvan evenzeer, binnen 14 dagen na het genomen besluit, kennis gegeven aan hem, die het bezwaarschrift heeft ingediend.

Art. 44. Indien de beslissing over het bezwaar, volgens art. 39, tot de bevoegdheid van den Kerkeraad behoort, en deze, volgens art. 43, termen tot voortzetting der zaak gevonden heeft, onderzoekt en handelt hij verder overeenkomstig de voorschriften, in het *eerste hoofdstuk* gegeven.

Wanneer bij het onderzoek eener zaak van nog andere verkeerdheden ten laste van denzelfden bezwaarde mogt blijken, gaat de Kerkeraad hieromtrent mede te werk zoo als in het eerste hoofdstuk bepaald is.

Art. 45. De tuchtmiddelen, welke door den Kerkeraad worden toegepast, zijn: ontzegging van het gebruik des H. Avondmaals voor bepaalden



of onbepaalden tijd; vervallenverklaring van de bevoegdheid tot het uitoefenen van kerkelijke regten en het aanvaarden van kerkelijke bedieningen voor bepaalden of onbepaalden tijd; ontzetting van het lidmaatschap.

Art. 46. De Kerkeraad is bevoegd, de door hem aangestelde *Godsdienst-onderwijzers* en *onderwijzeressen*, ter zake van bezwaren te hunnen laste uit de dienst zijner Gemeente te ontslaan, behoudens hooger beroep op het Classikaal Bestuur. Zijn zoodanige bezwaren van dien aard, dat zij, naar het oordeel des Kerkeraads, tot *schorsing* in de uitoefening van hunne betrekking of tot geheele *ontzetting* aanleiding kunnen geven, worden zij opgezonden aan het Classikaal Bestuur, dat daarover zelf oordeelt en beslist.

B. bij het Classikaal Bestuur.

Art. 47. Het Classikaal Bestuur oordeelt over bezwaren, volgens art. 46 te zijner kennis gebracht, en over alle bezwaren tegen de personen, in art. 39, 2<sup>de</sup> lid genoemd, behoudens de bepaling van art. 41.

Het volgt in zijn onderzoek en in zijne beslissing de voorschriften, in het *eerste-hoofdstuk* gegeven.

Indien bij het voorloopig onderzoek of gedurende de behandeling der zaak blijkt, dat de bezwaren tegen personen, in art. 39, 2<sup>de</sup> lid genoemd, aanleiding zouden kunnen geven tot *ontzetting* uit eene kerkelijke bediening, verzendt het Classikaal Bestuur al de bescheiden tot de zaak betrekkelijk, met de noodige inlichtingen, aan het Provinciaal Kerkbestuur en geeft, binnen 14 dagen na dagteekening van het hiertoe genomen besluit, daarvan kennis aan den bezwaarde.

Art. 48. Indien een geruchtmakeud bezwaar van ergelijken aard, dat ter kennis van het Classikaal Bestuur gekomen is, gegrond wordt bevonden, kan het Bestuur reeds bij zijn voorloopig onderzoek eene *provisionele schorsing* van den bezwaarde uitspreken, zonder dat hiervan hooger beroep wordt toegelaten.

Indien bij de beslissing van het Classikaal of Provinciaal Bestuur *schorsing voor bepaalden o*

*onbepaalden tijd*, of *ontzetting* uit kerkelijke bediening wordt uitgesproken, en de bezwaarde van deze beslissing in hooger beroep komt, of van de in hooger beroep bevestigde beslissing herziening of vernietiging aanvraagt, blijft de provisionele schorsing gedurende der loop der zaak van kracht.

Van zulk eene provisionele schorsing wordt, wanneer zij een' Predikant geldt, dadelijk kennis gegeven aan den Kerkeraad en des noodig aan den Consulent zijner Gemeente en aan het Provinciaal Kerkbestuur; betreft de uitspraak een' Candidaat tot de H. Dienst, dan geschiedt het bericht hiervan aan de Algemeene Synodale Commissie, en voor de overige hier bedoelde personen alleen aan den Kerkeraad hunner Gemeente.

Art. 49. De tuchtmiddelen, welke door het Classikaal Bestuur worden aangewend, zijn die, welke in art. 45 worden opgenoemd; daarenboven: schorsing in de waarneming van kerkelijke bedieningen en ambten voor bepaalden of onbepaalden tijd, en wat de Godsdienst-onderwijzers en onderwijzeressen betreft, ontzetting uit hunne betrekking.

#### C. Bij het Provinciaal Kerkbestuur.

Art. 50. Bezwaren, volgens art 47 door het Classikaal Bestuur van dien aard geoordeeld, dat zij aanleiding tot ontzetting uit kerkelijke dienst zouden kunnen geven, alsmede alle bezwaren tegen leden van Classikale Besturen en hunne secundi, als zoodanig, worden door het Provinciaal Kerkbestuur, waaronder die personen behooren, onmiddelijk behandeld en beslist op dezelfde wijze als in het *eerste hoofdstuk* is voorgeschreven.

Art. 51. De tuchtmiddelen, welke door het Provinciaal Kerkbestuur worden toegepast, zijn die, welke in de artt. 45 en 49 worden opgenoemd, en daarenboven ontzetting van kerkelijke bedieningen en ambten.

#### D. Bij de Algemeene Synode.

Art. 52. Bezwaren ten laste van iemand, die, volgens de bepalingen van de artt. 56 en 67 van het Algemeen Reglement, tot de Algemeene Synode of de Algemeene Synodale Commissie behoort, of van zijn secundus als zoodanig, alsmede ten

laste van een lid van een Provinciaal Kerkbestuur, of zijn secundus als zoodanig, worden onmiddellijk gebragt voor de Algemeene Synode en, met inachtneming van art. 15 van het Algemeen Reglement, behandeld en beslist overeenkomstig de bepalingen van het *eerste hoofdstuk*.

Art. 53. De tuchtmiddelen, in de artt. 45, 49 en 51 genoemd, kunnen ook worden toegepast door de Algemeene Synode.

#### TWEEDE AFDEELING.

##### *In hooger beroep en herziening.*

Art. 54. Tot het onderzoek en beslissing van zaken, in hooger beroep voor een kerkelijk Bestuur gebragt, wordt zoo spoedig mogelijk en althans in de eerstvolgende zitting van het Collegie overgegaan, op dezelfde wijze als in het *eerste hoofdstuk* is voorgeschreven.

Art. 55. Indien van eene uitspraak der Algemeene Synode, in eersten aanleg of in hooger beroep, door den bezwaarde herziening wordt gevraagd, wordt de zaak overeenkomstig art. 15 van het Algemeen Reglement, voor de geheele Synode gebragt, die haar definitief beslist.

De aanvraag tot herziening geschiedt overeenkomstig het bepaalde in de artt. 33 en 34.

#### DERDE AFDEELING.

##### *Bij verzoeken tot vernietiging van kerkelijke beslissingen.*

Art. 56. Van beslissing der Classikale en Provinciale Besturen in hooger beroep kan, volgens de art. 15 en 70 van het Algemeen Reglement, vernietiging wegens schennis of verkeerde toepassing der reglementen worden aangevraagd bij de Algemeene Synodale Commissie.

Verzoeken tot vernietiging moeten door den bezwaarde, met overlegging van het door hem ontvangen afschrift der uitspraak, worden ingediend bij den Secretaris der Algemeene Synodale Commissie, binnen 14 dagen na de dagteekening der hem toegezonden kennisgeving van de uitspraak in hooger beroep te zijnen laste. Binnen vier weken na die dagteekening kan de bezwaarde, des verkiezende, de gronden, waarop zijn verzoek

rust, bij eene, door hem onderteevende memorie, aan den Secretaris van de Algemeene Synodale Commissie inzenden, ten einde daarop door haar worde acht geslagen.

Na verloop der gezegde 14 dagen is de aanvraag niet meer ontvankelijk.

Indien de bezwaarde de hier boven vermelde vier weken laat voorbijgaan zonder memorie in te zenden, wordt door de Algemeene Synodale Commissie op de bij haar ontvangen stukken uitspraak gedaan.

Ingeval de bezwaarde later van de aanvraag tot vernietiging afziet, wordt gehandeld zoo als in art. 34, 2<sup>de</sup> lid is voorgeschreven.

Art. 57. De Algemeene Synodale Commissie slaat bij haar oordeel over de gevraagde vernietiging niet alleen acht op de gronden, welke door den bezwaarde zijn aangevoerd, maar ook op andere, welke zij verneemt dat bestaan.

Art. 58. Bij vernietiging van eene beslissing wordt door den Secretaris der Algemeene Synodale Commissie een behoorlijk voor echt verklaard afschrift van de daartoe strekkende beslissing, binnen 14 dagen na hare dagteekening, toegezonden 1<sup>o</sup>. aan het Provinciaal of Classikaal Bestuur, naar hetwelk de zaak volgens art. 15 van het Algemeen Reglement, is verwezen; 2<sup>o</sup>. aan het Provinciaal of Classikaal Bestuur, welks uitspraak vernietigd wordt: 3<sup>o</sup>. aan den bezwaarde.

Ingeval van verwerping der aanvraag tot vernietiging wordt daarvan op gelijke wijze kennis gegeven aan den bezwaarde en aan het Bestuur dat de uitspraak deed.

Van hare uitspraken, betreffende aanvragen tot vernietiging, doet de Algemeene Synodale Commissie jaarlijks verslag aan de Synode.

Art. 59. Het Provinciaal, of Classikaal Bestuur, naar hetwelk de zaak, volgens art. 15 van het algemeen Reglement, wordt verzonden, stelt een nieuw onderzoek in en beslist definitief, zich gedragende naar de verklaring van de Algemeene Synodale Commissie ten aanzien der schennis of verkeerde toepassing van Reglementen, welke tot de vernietiging heeft geleid.

## II.

BEHANDELING VAN KERKELIJKE  
GESCHILLEN.

## HOOFDSTUK I.

*Algemeene bepalingen.*

Art. 60. De Collegiën, in art. 2 genoemd, en behalve deze de Algemeene Synodale Commissie zijn belast met de kennisneming, het onderzoek en de beslechting van kerkelijke geschillen.

Zij verleenen hunne medewerking tot bijlegging en schikking in der minne, en doen, wanneer zij daarin niet slagen mogen, eene beslissende uitspraak.

Art. 61. De artt. 6—10, alsmede 12 tot het 1ste en 2de lid van art. 19 en de artt. 20, 21 (de toepassing van tuchtmiddelen uitgezonderd), 23, 24, 25, 26 en 31 zijn mede van toepassing bij de behandeling van kerkelijke geschillen.

De termijnen voor hooger beroep, aanvraag tot herziening en tot vernietiging, in zaken van tucht bepaald, moeten ook door de partijen in kerkelijke geschillen in acht genomen worden.

Art. 62. Memoriën, door eene partij in zaken van geschillen overgelegd, kunnen des noodig door de kerkelijke Collegiën worden gesteld in handen der tegenpartij, om daarop binnen een bepaalden tijd te antwoorden.

Art. 63. Indien bij de beoordeeling van geschillen de stemmen staken, wordt na herhaalde beraadslaging eene nieuwe stemming beproefd; indien ook daarbij de stemmen staken, wordt bij de Kerkeraden de oudste in jaren der laatst afgetreden Ouderlingen, bij de overige kerkelijke Besturen de Secundus van het oudste lid in diensttijd buiten het moderamen ter beslissing opgeroepen.

Art. 64. Alle kerkelijke geschillen worden, zoowel door de verwerende als door de eischende partij, gevoerd voor eigen rekening.

Van de eischende partij wordt, des noodig, borgstelling voor de kosten gevorderd.

Bij de beslissing wordt de partij, die in het ongelijk gesteld is, in al de kosten veroordeeld,

tenzij om redenen, in de uitspraak te vermelden, ieder der partijen voor een bepaald aandeel in de kosten mogt verwezen worden.

Kosten, door een kerkelijk Collegie gemaakt, en bij uitspraak ten laste van één der geschilvoerende partijen of van beide gebragt, worden ontvangen en verantwoord, gelijk in art. 25 bepaald is.

---

Art. 65. De Algemeene Synode en, onder hare magtiging, de Algemeene Synodale Commissie, zijn bevoegd in het belang der Kerk voor den burgerlijken Regter gedingen te voeren. De daartoe noodige kosten, alsmede die, tot welke betaling zij, bij regterlijke uitspraak, worden veroordeeld, worden gedragen door de Kerk.

Art. 66. [De Kerkeraden, Classikale en Provinciale Besturen zijn gehouden magtiging te vragen van het in rang volgend hooger Collegie tot het voeren van gedingen voor den burgerlijken Regter. Wanneer de Algemeene Synode niet vergaderd is, en de zaak spoed vordert, vragen de Provinciale Kerkbesturen de bedoelde magtiging van de Algemeene Synodale Commissie.

De kosten, door de kerkelijke Besturen na be hoorlijk verkregen magtiging gemaakt, of bij de uitspraak te hunnen laste gebragt, worden gedragen door de Kerk.

Indien de gezegde magtiging niet verkregen is, worden de dingen door de kerkelijke Besturen voor eigen rekening gevoerd.] (a)

---

(a) Art, 66 luidt thans aldus :

„Tot het voeren van gedingen voor den burgerlijken Regter kunnen de Kerkeraden, Classikale en Provinciale Besturen magtiging vragen van de Algemeene Synode of, deze niet vergaderd zijnde van de Algemeene Synodale Commissie.

Deze magtiging wordt niet verleend tenzij in die gedingen tevens het algemeen belang der Kerk is betrokken.

Alleen wanneer die magtiging verleend is, worden de kosten gedragen door de Kerk.”

Syn. wijz. v. 25 Julij 1862, in werking getreden 1 Maart 1863.

---

**HOOFDSTUK II.***Behandeling van kerkelijke geschillen door de kerkelijke Besturen.*

Art. 67. Kerkelijke geschillen tusschen de leden derzelfde Gemeente, met geene kerkelijke betrekking bekleed, alsmede tusschen deze en Catechiseermeesters, Krankbezoekers en kerkelijke bedienden en tusschen de genoemde personen onderling, worden gebragt voor den *Kerkeraad* der Gemeente, waartoe zij behooren.

Art. 68. Kerkelijke geschillen in of tussehen Kerkeraden; tusschen deze en de Ringen, of tusschen de Ringen onderling; tusschen Predikanten, Emeriti, Candidaten tot de Heilige Dienst, alsmede de kerkelijke geschillen de Diaconieadministratie betreffende; voorts geschillen over de benoemingen van Kerkeradsleden, Catechiseermeesters, Krankbezoekers en kerkelijke bedienden; geschillen tusschen vacante Gemeenten en Consulenten; alle geschillen betrekkelijk vacaturen en beroepingswerk, en eindelijk geschillen over grensscheiding tusschen de onderscheidene Gemeenten en de veranderingen hieromtrent worden (de laatstvermelde met inachtneming van art. 43 n<sup>o</sup>. 7 van het Algemeen Reglement) gebragt voor het *Classikaal Bestuur*, waaronder zij te zamen behooren.

Art. 69. Kerkelijke geschillen tusschen de belanghebbenden, bij 't vorig artikel opgenoemd, doch niet onder hetzelfde Classikaal ressort behorende; voorts geschillen in en tusschen Classikale Besturen worden gebragt voor het *Provinciaal Kerkbestuur*, waaronder zij te zamen behooren.

Art. 70. Geschillen in en tusschen de Provinciale Kerkbesturen en tusschen Classikale Besturen, kerkelijke Collegiën en personen, onder verschillende Provinciale kerkelijke ressorten behorende, worden gebragt voor de Algemeene Synode, of, wanneer deze niet vergaderd is en de zaak spoed vordert, voor de Algemeene Synodale Commissie.

Geschillen in de Algemeene Synodale Commissie en tusschen deze en de Provinciale kerk-

besturen worden behandeld uitsluitend door de Algemeene Synode.

Art. 71. Aanvragen tot vernietiging van beslissingen in kerkelijke geschillen in hooger beroep worden op dezelfde wijze gedaan en behandeld als in de artt. 56, 58 en 59 voor zaken van tucht is voorgeschreven.

Bij de beoordeeling dezer aanvragen slaat de Algemeene Synodale Commissie uitsluitend acht op die gronden, welke door de partij, die de vernietiging vraagt, aangevoerd en bewezen worden door stukken, die gediend hebben bij het Collegie, van welks uitspraak de vernietiging gevraagd wordt, of wel door die uitspraak zelve.

SLOTBEPALING.

Art. 72. Dit reglement treedt in werking op den 1sten Julij 1857, na welk tijdstip alle vroegere reglementen en bepalingen, kerkelijk opzigt en tucht en de behandeling van kerkelijke geschillen betreffende, zijn afgeschaft en vervallen.

De zaken, welke bij de invoering van dit reglement nog bij de kerkelijke Collegiën aanhangig zijn, worden, voor zooveel de verdere afdoening betreft, naar het vorig reglement behandeld en beslist.

Aldus gearresteerd door de Algemeene Synode der Nederlandsche Hervormde Kerk in hare zitting van den 9den Augustus 1856, en uitgevaardigd door de Algemeene Synodale Commissie, in hare zitting van den 20sten Mei des jaars 1857.

---

§ 15.

**REGLEMENT OP DE KERKVISITATIE.**

Art. 1. In de Gemeenten, krachtens art. 1 van het Algemeen Reglement, tot de Nederlandsche Hervormde Kerk behorende, wordt jaarlijks kerkvisitatie gehouden.

Art. 2. De kerkvisitatie heeft ten doel het onderzoek naar den uitwendigen en inwendigen staat der Gemeenten, naar de geregelde opvolging en de handhaving der wettige kerke-orde bij



de Kerkeraden, en naar de ambtstrouw en den Christelijken wandel van elk hunner leden.

Art. 3. De instelling van het onderzoek is opgedragen aan de Classikale Besturen, een iegelijk voor de Gemeenten en Kerkeraden in zijn ressort, behoudens de bepaling in art. 34 van het Algemeen Reglement, betreffende de Waalsche Gemeenten en die van het Hertogdom *Limburg*.

Art. 4. Om de drie jaren wordt de kerkvisitatie persoonlijk gehouden, door twee leden van het Classikaal Bestuur, die het daartoe met hunne secundi tijdig committeert.

De visitatie over het geheele ressort wordt naar gelang zijner uitgestrektheid gehouden door één en hetzelfde tweetal of door onderscheidene tweetallen van leden, met inachtneming van voegzame afwisseling.

Art. 5. De Classikale Besturen zien bij de benoeming der gecommiteerden toe, dat zij niet beiden tot ééne en dezelfde Gemeente behooren, waar de visitatie moet plaats hebben.

Art. 6. De kerkvisitatie wordt door de daartoe gecommiteerde leden van de Classikale Besturen, vóór het verloop van de eerste helft der maand Mei gehouden.

Art. 7. De Visitatoren melden den dag en het uur hunner komst ten minste *veertien dagen* te voren aan den Algemeenen Kerkeraad, die haar op den naast hieraan voortafgaanden zondag ter kennis brengt van de Gemeente.

Art. 8. Al de leden van den Algemeenen Kerkeraad, en in Gemeenten waar de dienst door den Ring wordt waargenomen, ook de Consulent, zijn verpligt de vergadering, voor de kerkvisitatie bestemd, bij te wonen.

Wanneer iemand verhinderd wordt, zal hij daarvan ter vergadering aan de Visitatoren met opgave van redenen kennis geven.

Art. 9. Eén der Gecommiteerden is Voorzitter, de andere is Scriba. Indien de visitatie bij eene Gemeente wordt gehouden, waartoe één hunner behoort, neemt hij zijne plaats in onder de leden des Kerkerads, en vervult de andere de betrekking van Voorzitter en Scriba.

Art. 10. De Praeses van den Kerkeraad, na de vergadering geopend te hebben, doet de Visitatoren door eene commissie binnenleiden, en geeft aan den Voorzitter der Gecommitteerden de leiding der werkzaamheden over.

Art. 11. De Voorzitter legt den last van Visitatoren open, vraagt of op den voorgaanden zondag de dag en het uur der door hen bepaalde komst aan de Gemeente is ter kennisse gebracht, en doet onderzoek of al de leden des Kerkerads tegenwoordig zijn.

Art. 12. De Voorzitter tot de visitatie zelve overgaande, stelt een onderzoek in:

betreffende al de leden, of zij bezwaren hebben, rakende de belijdenis (a) en den wandel van

---

(a) Hierbij is te vergelijken de volgende *Inlichting der Synode v. 31 Julij 1861, omtrent de beteekenis der vraag naar de onberispelijkheid in de belijdenis*, in tabel A voor de kerkvisitatie:

De Algemeene Synode der Nederlandsche Hervormde Kerk uit de bij haar ingekomen verslagen der kerkvisitatie van nieuws ontwaar geworden zijnde, dat bij sommige Kerkeraden onzekerheid blijft bestaan, omtrent de beteekenis der vraag in Tabel A. naar *onberispelijkheid in belijdenis*, heeft geoordeeld in herinnering te moeten brengen, hetgene ten aanzien van bedoelde onzekerheid en daaruit voortvloeiende schroomvalligheid om de vragen te beantwoorden, door de Synode des vorigen jaars terecht is opgemerkt; „dat men bij zoodanige twijfelingen te verwijzen heeft, wat de Predikanten betreft, „naar het formulier, dat door de Candidaten bij hunne „toelating tot de predikdienst wordt onderteekend, of, „wanneer er aarzeling bestaat ten opzichte der Ouderlingen en Diakenen, dat hier, gelijk meermalen geschied is, te wijzen is op de vragen bij de voorbereiding voor het H. Avondmaal tot hernieuwing der „belijdenis voor de geheele Gemeente, en dus ook voor „Predikanten, Ouderlingen en Diakenen. Doch, indien „men ten aanzien der beide laatstgenoemde betrekkingen iets meer wezenlijks wil, dat meer regelrecht he „nenwijst naar den geest en de hoofdzaak der leer, „welke begrepen is in de Belijdenisschriften onzer „Nederlandsche Hervormde Kerk, die regtens nooit zijn „afgeschafte, dat men dan niet voorbij heeft te zien, „dat, gelijk de Predikanten beloven dien geest en die „hoofdzaak der leer te handhaven, ook zij, die aan de „zijde der Predikanten als Opzieners en Armverzorgers „zijn gesteld, wel niet in eenen anderen geest zullen

iemand hunner medeleden, en betreffende de leden buiten de Predikanten, of, zooveel de samenstelling van hun Collegie betreft, art. 3 en 4, en, zooveel hunne zitting daarin aanbelangt, art. 11, en, voor zooveel noodig, art. 12 van het Synodaal Reglement alsmede de verordeningen der bijzondere reglementen voor de Kerkeraden worden in acht genomen.

Voorts:

ten opzichte der Predikanten in het bijzonder:  
of zij getrouwelijk al hunne ambtspligten vervullen, omschreven in het Synodaal Reglement voor de Kerkeraden art. 14 en artt. 21—24.

ten opzichte der Ouderlingen in het bijzonder:  
of zij hunne ambtspligten volbrengen, vermeld in het Synodaal Reglement voor de Kerkeraden art. 25;

ten opzichte der Diakenen in het bijzonder:  
of zij aan de verplichtingen beantwoorden, hun opgelegd bij art. 26 van het Synodaal Reglement voor de Kerkeraden, alsmede bij het Synodaal Reglement voor de Diakoniën, bepaaldelijk bij artt. 6—27.

Waar vacaturen of hiermede gelijkstaande gevallen aanwezig zijn, onderzoeken Visitatoren, of in de dienst wordt voorzien zoo als door het Reglement op de Vacaturen in de tweede afdeling en haar aanhangsel wordt verordend.

Vervolgens onderzoeken zij of de doop-, lidmaten- en trouwboeken, de aantekeningen van de Kerkeraadshandelingen, de rekeningen der Diaconie-administratie, de liggers van het tractement aan de Predikantsplaats of plaatsen verbonden, mitsgaders de verzameling van de Reglementen en van al de overige ingekomen kerkelijke stukken met register, als ook de index van het kerke-

---

„kunnen arbeiden; dat zij geene andere belijdenis mogen zijn toegedaan, bij al de vrijheid, die in den „loop des tijds in onze Kerk heerschende is geworden. „Wie zich aan de belijdenis van den alzoo aangewezen „geest en hoofdzaak der leer houdt, dien mogen zijne „broeders ook onberispelijk verklaren in leer en belijdenis, zooveel het menschelijk oordeel verklaren kan, „terwijl God alleen het harte kent.”

lijk archief zich in goede orde bevinden, al welke bescheiden behooren ter tafel te zijn.

Eindelijk winnen zij berigten in aangaande het kerkelijk, zedelijk en godsdienstig leven der Gemeente, bepaaldelijk met opzigt tot:

- a. de deelneming aan de openbare Godsdienst-oefeningen;
- b. het gezet gebruik van het H. Avondmaal;
- c. de huwelijks-inzegening;
- d. de belangstelling in Christelijke instellingen, als bijbel- en zendelinggenootschappen enz.;
- e. de zondagsviering;
- f. de openbare zedelijkheid;

g. den staat van het Godsdienstonderwijs, met name het getal dergenen, die, nevens de Predikanten, hierin bij de Gemeente werkzaam zijn, naar art. 66a van het reglement op dit onderwerp; — het getal van jeugdigen en meer gevorderden in de Gemeente te zamen, die in het jongstverloopen burgerlijk jaar van het Godsdienstonderwijs hebben gebruik gemaakt; — het getal der in hetzelfde tijdvak op belijdenis des geloofs aangenomen lidmaten; — al wat door den Kerkeraad wordt verrigt in overeenstemming met artt. 33, 40, 48 en 66 e en f van het Reglement op het Godsdienstonderwijs, (a)

(a) Bij het hier onder letter g voorkomende is te vergelijken de inlichting der Synode v. 17 Julij 1861 (Kerk. C. no. 30) omtrent de onderscheiding van schoolkinderen en catechisanten in Tabel B voor de kerkvisitatie:

„De Synode meent de aandacht der Classikale Besturen te moeten vestigen op *de vragen in Tabel B voor de kerkvisitatie* vervat, volgens welke het onderscheiden van schoolkinderen en catechisanten wegvalt, en de eerstgenoemde, voor zoo verre zij nu *buiten de schooluren* onderwijs van Godsdienstonderwijzers of Predikanten ontvangen, ook *onder de catechisanten gerekend moeten worden.*”

Nog is op te merken dat de hier aangehaalde artikels van 't Regl. op 't Godsd. onderwijs thans dus zijn te veranderen.

Art. 33 in Art. 25,

„ 40 „ „ 30.

De overige artikels, naar welke verwezen wordt, zijn in het nieuwe Regl. op het Godsdienst-onderwijs

h. de overgangen uit de Hervormde Kerk tot een ander Kerkgenootschap, en uit andere Kerkgenootschappen tot het Hervormde, welke in het laatst verlopen burgerlijk jaar hebben plaats gehad, met opgave van oorzaken en redenen, voor zoo ver zij bekend zijn; (a)

i. de godsdienstige behoeften der Gemeenten aan leering, leiding en opbouw, en onderzoeken of daaraan *genoegzaam* voldaan wordt, en of anders de Kerkeraad ook middelen zou kunnen aanwijzen om daarin te voorzien.

Voorts trachten Visitatoren zich te vergewissen, dat de kerkelijke gebouwen tegen brandschade verzekerd zijn, en dat voor het onderhoud naar vermogen wordt zorg gedragen.

Ten slotte onderzoeken Visitatoren of er leden der Gemeente zijn opgekomen, die een of ander hebben voor te dragen; trachten, in den geest van art. 4, eerste lid, van het Reglement van kerkelijk Opzigt en Tucht, zoo mogelijk, bezwaren uit den weg te ruimen, en zorgen overigens, dat gehandeld worde naar art 47 van hetzelfde Reglement, met inachtneming, zooveel noodig, van art 42, 2<sup>o</sup>.

Art. 13. De Voorzitter der Visitatoren geeft, na den afloop van het onderzoek, het beleid der vergadering aan den gewonen Praeses terug, en deze draagt zorg, dat van de visitatie in het acteboek des Kerkerads aanteekening geschiede.

---

niet opgenomen. Art. 48 bepaalt een onderzoek naar het Godsdienst-onderwijs in de scholen (art. 25 lid 2 van het nieuwe Regl. genoemd) door de Commissie van toezigt (in art. 34 van laatstgenoemd Regl. voorkomende). En art. 66 a, e, f bevat de volgende drie vragen, bij de kerkvisitatie te doen:

a. welk is het getal Godsdienst-onderwijzers behalve de Predikanten?

e. wat geschiedt er tot godsdienstig onderwijs van hen die leven in de gestichten, in de koloniën en op de schepen artt. 33 en 40 (lees thans 25 en 30) vermeld?

f. worden de zomer-catechisatiën regelmatig gehouden, en wat geschiedt er door den Kerkeraad om dezelve te verbeteren waar zulks noodig is?

(a) Vergelijk hierbij de Syn. Besl. van 16 Oct. 1841 en van 22 Julij 1841 in Afd. II, § 10 en 11.

Art. 14. Van den afloop van het onderzoek geven visitatoren verslag aan het Classikaal Bestuur in zijne vergadering van Mei.

Art. 15. Nadat de kerkvisitatie persoonlijk is gehouden, heeft zij twee achtereenvolgende jaren, vóór den eersten Mei, schriftelijk plaats, tenzij het om bijzondere redenen voor eene of andere Gemeente door het Classikaal Bestuur anders wordt goed gedacht.

In de Waalsche Kerken kan zij elk jaar schriftelijk geschieden.

Art. 16. De schriftelijke kerkvisitatie bestaat in de voorstelling van vragen, in drie onderscheidene tabellen vervat, tot dezelve onderwerpen als in art. 12 vermeld: *a.* den toestand des Kerkerads, *b.* den staat van het Godsdienstonderwijs en *c.* de uit- en inwendige gesteldheid der Gemeente, betrekking hebbende, welke tabellen tot dat einde door het Classikaal Bestuur van het ressort, tijdig aan iederen Kerkerad worden toegezonden.

Art. 17. De vragen in de tabellen van wege het Classikaal Bestuur, worden bij de schriftelijke visitatie door den Voorzitter des Kerkerads in de vergadering gelezen; bij elke der vragen wordt het antwoord bijgeschreven, en aan het einde worden de aldus ingevulde tabellen onteekend, in Gemeenten van ééne Predikantsplaats door al de leden der vergadering, in de overige door den Praeses, den Scriba, twee der Ouderlingen en twee der Diakenen.

Art. 18. De Kerkerad zendt de ingevulde en geteekende tabellen op aan het Classikaal Bestuur vóór of op den 10den der maand Mei.

Art. 19. De Classikale Besturen geven van de persoonlijke en van de schriftelijke kerkvisitatie in het ressort verslag, door invulling van de drie daarvoor bestaande tabellen, die zij met de tabellen der Kerkeraden vóór den 15den Junij opzenden aan het Provinciaal Kerkbestuur. De tabellen der Kerkeraden worden aan de Classikale Besturen, na gemaakt gebruik, teruggezonden, en bij deze Besturen ten minste gedurende den tijd van twee jaren bewaard.

Art. 20. De Provinciale Kerkbesturen maken uit de tabellen der Classikale Besturen drie onderscheidene rapporten op, en dienen ze bij de vergadering der Synode van hetzelfde jaar, waarin de kerkvisitatie heeft plaats gevonden, vóór den eersten Julij, te gelijk met de Classikale tabellen in, welke laatste hun uiterlijk vóór den eersten September daaraanvolgende door de Synode worden toegezonden.

De Waalsche Commissie en het Kerkbestuur *Limburg* zenden desgelijks hunne rapporten, van de tabellen der Kerkeraden vergezeld, waaruit zij zijn zamengesteld, vóór den eersten Julij ter Synodale Vergadering in.

De Classikale tabellen en die der Kerkeraden, in dit artikel vermeld (a) worden ten minste gedurende den tijd van twee jaren bij de Provinciale Kerkbesturen, de Waalsche Commissie en het Kerkbestuur *Limburg* bewaard.

Art. 21. Aan gecommiteerden van de Classikale Besturen worden voor elke persoonlijke, hetzij gewone of buitengewone kerkvisitatie, de kosten goedgegaan uit de Classikale kas, overeenkomstig het Reglement op de Classikale kosten.

Voor eene buitengewone visitatie wordt geene schadeloosstelling verleend, tenzij door eene schriftelijke verklaring van het Provinciaal Kerkbestuur van het ressort, en waar het de Waalsche Commissie en het Kerkbestuur *Limburg* geldt, van de Synode of van de Algemeene Synodale Commissie, hare noodzakelijkheid zal zijn erkend.

Art. 22. Aan het (b) Ministerieel Departement voor de Zaken der Hervormde Eeredienst zenden de Provinciale Kerkbesturen berigt, in welke Gemeente van het ressort de visitatie persoonlijk, in welke zij schriftelijk is gehouden.

---

(a) Dit kunnen dus slechts de tabellen zijn van de Kerkeraden, ressorterende onder de Waalsche Commissie en het Kerkbestuur *Limburg*. Hoe de Prov. Kerkbesturen met die der overige Kerkeraden hebben te handelen, zegt art. 19.

(b) Hier in te voegen de woorden: „daartoe aangewezen”, Syn. ampl. v. 1863, i. w. g. 1 April 1867.

## OVERGANGSBEPALING.

Bovenstaande verordeningen treden in werking op den eersten Julij 1859, na welk tijdstip alle vroegere verordeningen op de kerkvisitatie worden verklaard te zijn vervallen.

Aldus gearresteerd door de Algemeene Synode der Nederlandsche Hervormde Kerk, in hare zitting van den 7den Augustus 1858, en uitgevaardigd door de Algemeene Synodale Commissie, in hare zitting van den 5den Mei des jaars 1859.





## VERBETERINGEN.

bl. 80	reg. 4 v. b.	<i>staat</i> : "overkomen"	<i>lees</i> : "overgekomen".
" 87	" 1 v. o. "	" 32"	" 22".
" 174	in het opschrift	<i>staat</i> : § 14	" § 15.
" 176	"	" § 15	" § 16.

---

**TWEEDE AFDEELING.**

---

DE

**B E S L U I T E N .**



# EERSTE HOOFDSTUK.

## KERKBESTUREN.

---

### § 1.

#### **KERKELIJKE CORRESPONDENTIE.**

#### **A. BESLUIT DER SYNODE VAN 3 AUG. 1853 OMTRENT DE „WIJZE VAN CORRESPON- DEREN TUSSCHEN KERKELIJKE LIGCHAMEN”.**

---

De Algemeene Synode der Nederlandsche Hervormde Kerk vindt het noodig de kerkelijke Besturen en Vergaderingen bekend te maken met de eenigzins gewijzigde manier van corresponderen tusschen kerkelijke (a) lichamen, welke zij in hare zitting van heden heeft vastgesteld, in plaats van die van 7 Julij 1818.

Volgens art. 13 van het Algemeen Reglement, dienen kerkelijke Besturen hunne *voorstellen* in, en vragen zij *voortlichting* bij de in opklimmenden rang naastvolgende, en volgens art. 30, derde lid, zenden de Ringen bij de Classikale Besturen hunne *verslagen*, voor de Synode bestemd, terwijl volgens art. 52, 2<sup>o</sup>., de Classikale Besturen hunne verslagen (gelijk ook die der Ringen) door het Provinciaal Kerkbestuur ter Synode brengen.

Uit deze bepalingen volgt, dat de *regel* voor de kerkelijke correspondentie deze moet zijn,

---

(a) Omtrent *het regtstreeks indienen van adressen aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal* heeft de Synode d. 23 Julij 1856 als haar gevoelen uitgesproken, dat zij de bevoegdheid niet heeft om voorschriften over de inzending van adressen aan de kerkelijke Besturen te geven of hunne vrijheid te beperken, waar zij zich bewegen buiten kerkelijk gebied.

Ook heeft de Synode d. 30 Julij 1858 verklaard, dat de Collegiën, die niet tot de kerkel. Besturen kunnen gerekend worden, zooals de afzonderlijke Collegiën van Diakenen, de Ringen enz. niet aan de voorschriften voor de kerkelijke correspondentie enz. v. 3 Aug. 1853 gebonden zijn.

dat zij onmiddellijk geschiedt tusschen de naast-aangrenzende Besturen en Vergaderingen en alleen door deze met de meer verwijderde, zoo namelijk de lagere iets hebben te zenden naar de hoogere. Dit is ook in aller belang. Daardoor ontvangen de hoogere, met name de Synode en de Algemeene Synodale Commissie, *de stukken* niet alleen, maar ook de *inlichtingen*, welke er over gegeven konden worden. Zonder die inlichtingen kunnen de meeste zaken niet afgedaan worden, zoodat deze wijze van correspondentie, hoewel schijnbaar omslagtiger, inderdaad korter is. Een Classikaal Bestuur bijv. doet een voorstel aan de Synode. Bijna altijd moet daarover het Provinciaal Kerkbestuur gehoord worden; en dus is het beknopter, dit voorstel door het Provinciaal Kerkbestuur in te zenden, dan onmiddellijk aan de Synode. In het eerste geval kan de Synode zeer dikwijls dadelijk een besluit nemen, daar zij dan bij het voorstel ook de inlichting, benevens de goed- of afkeuring van het Provinciaal Kerkbestuur bezit; in het laatste moet zij deze eerst nog vragen, waarmede meestal zooveel tijd verloopt, dat zij de zaak niet voor in een volgend jaar kan afdoen. Ook snijdt deze wijze van correspondentie veel onnoodigs af. Verschillende Kerkeraden komen bij de Synode om inlichtingen, met voorstellen en verzoeken. Doen zij het onmiddellijk, dan moet de Synode aan elk onmiddellijk antwoorden. Doen zij het middellijk, dan zal menig Classikaal of Provinciaal Kerkbestuur licht en raad kunnen geven, door naar vroegere besluiten of bepalingen voor andere Kerkeraden gegeven, te verwijzen, en dus de inzending bij de Synode, als onnoodig, kunnen afsnijden. Hierbij komt nog, dat sedert de Praeses van het Classikaal Bestuur niet meer lid van het Provinciaal Kerkbestuur is, dit laatste ligtelijk op geenerlei wijze kan weten, wat er in menige Classis of Classikaal Bestuur is voorgevallen, en dus art. 51, 1<sup>o</sup> moeilijk uitvoeren. Immers een Provinciaal Kerkbestuur zou een Classikaal Bestuur of Kerkeraad kunnen berispen

over zekere wijze van doen, welke hetzelfde in strijd achtte met de kerkelijke reglementen; maar het lager Bestuur zou zich kunnen beroepen op een antwoord der Synode of der Synodale Commissie, waarvan het Provinciaal Kerkbestuur niets wist.

Om deze ongelegenheden te voorkomen, bepaalt de Synode de wijze van corresponderen aldus:

1. *In den regel* zenden de kerkelijke Besturen en Vergaderingen hunne stukken, behelzende voorstellen, (a) vragen om inlichting en verslagen, ook welke voor nog hogere Kerkbesturen bestemd zijn, onmiddellijk aan de naastaangrenzende hogere Besturen.

2. De stukken, welke aan hogere Besturen moeten komen, worden ingezonden met de inlichtingen, welke de tusschen-in-liggende Besturen, of (deze niet vergaderd zijnde) de Praeses en Secretaris of Scriba, als zij meenen het te kunnen afdoen, daarbij willen voegen. Meenen deze, dat zij de zaak kunnen afdoen, dan zenden zij ze met hunne inlichting of beslissing aan de inzenders terug. Hebben deze daarbij geenen vrede, dan kunnen zij handelen naar art. 14 van het Algemeen Reglement.

3. *Uitgezonderd* zijn van deze middellijke correspondentie: al wat formeel is bij de vacaturen en beroepingen; het verzoek in art. 20 (b) van het Reglement op het Godsdienst-Onderwijs vermeld; de voorstellen bij de Synode van de Classikale Vergaderingen, welke maar ééne week

(a) De Synode heeft d. 3 Julij 1818 vastgesteld, dat *elk voorstel* aan haar *afzonderlijk* moet ingezonden worden, behalve hetgeen in de rapporten wegens de kerkvisitatie zijne eigene plaats vindt.

Omtrent den *tijd* van *inzending* aan de Synode zie Syn. Besl. v. 12 Julij 1851: „*Alle adressen en voorstellen*, met uitzondering van die der Classik. Vergaderingen, zullen *minstens veertien dagen vóór de opening der Synode* bij haren Secretaris moeten zijn ingezonden; en zullen de later ingedienden niet in overweging komen, tenzij de Vergadering hun inhoud oordeelt van genoegzaam belang te zijn om daartoe in aanmerking te worden genomen.” Over de adressen om *subsidie*, zie hierachter Afd. II, § 17, E.

(b) Dit is thans art. 13, laatste lid.

voor de Synode bijeenkomen; het beklag bij art. 14 van het Algemeen Reglement en in andere reglementen genoemd, en hiermede gelijkstaande gevallen; desgelijks, alle zaken, welke geen uitstel lijden; — doch zullen de lagere Besturen en Vergaderingen in deze laatste gevallen altijd afschrift zenden van hunne adressen aan de tusschen-in-liggende Besturen, en dit in hunne adressen bij de Synode en Synodale Commissie vermelden.

4. De Synode behoudt voor zich het regt, om onmiddellijk, niet door Provinciale Kerkbesturen ingezonden stukken ter zijde te leggen of terug te zenden; en hare antwoorden op alle stukken, naar gelang van den inhoud, uit te vaardigen aan alle Kerkbesturen, hetzij middellijk, hetzij onmiddellijk.

5. Hetzelfde regt heeft ook de Algemeene Synodale Commissie, doch zal zij, bij onmiddellijke terugzending van hare antwoorden aan Besturen of Vergaderingen beneden de Provinciale Kerkbesturen, hiervan aan de tusschen in-liggende Besturen kennis geven.

B. SYN. BESL. V. 5 AUG. OMTRENT „HET  
VRAGEN VAN INLICHTING BIJ HOOGERE  
BESTUREN.”

De Algemeene Synode der Nederlandsche Hervormde Kerk, kennis genomen hebbende van de beschouwingen der Algemeene Synodale Commissie, omtrent de noodzakelijkheid van de intrekking van het Synodaal besluit van 16 en 17 Julij 1852 in verband met de handhaving van art. 13 van het Algemeen Reglement, voorkomende in haar verslag volgens Bijlage B. der handelingen van de Algemeene Synode van 1861, blz. 232—236;

Overwegende, dat gezegd Synodaal besluit, in het gewone weekberigt van de Synode in de *Kerkelijke Courant* van het jaar 1852 No. 31, omschreven is als volgt: „*dat tot bevordering van algemeene eenstemmigheid, de inlichtingen, die kerkelijke Collegiën en personen wegens de opvatting en toepassing van ALGEMEENE KERKELIJKE*

VERORDENINGEN *behoeven zullen, alleen bij de Synode, en, deze niet vergaderd zijnde, BIJ DE SYNODALE COMMISSIE, behooren gevraagd te worden, langs den daartoe aangewezen kerkelijken weg;*”

Overwegende, dat dit besluit aan alle kerkelijke Collegiën en personen de *verplichting oplegt* om inlichtingen van algemeenen aard *alleen* bij de Synode of Synodale Commissie in te winnen, maar hierdoor in strijd is met art. 13 van het Algemeen Reglement, naar hetwelk kerkelijke Besturen *het regt hebben*, om in zaken, die tot hunne bevoegdheid behooren, voorstellen in te dienen en voorlichting te vragen, *bij de in opklimmenden rang naastvolgende*, aan Kerkeraden en Classikale Besturen *dit regt ontneemende*, zoo dikwerf de door hen begeerde inlichtingen betrekking hebben op algemeene kerkelijke verordeningen, terwijl het daarenboven aan Classikale en Provinciale Besturen de *bevoegdheid*, om zoodanige inlichtingen te geven, *ontzegt*, welke hun in voormeld art. 13 wordt toegekend:

Overwegende, dat voormeld besluit dan ook niet is opgenomen in de regelen voor kerkelijke correspondentie, den 3 Augustus 1853 door de Synode vastgesteld, en dat in deze regelen veeleer aan de Provinciale en Classikale Besturen de bevoegdheid wordt toegekend, om, indien zij daartoe in staat zijn, aan lagere Besturen licht en raad te geven, ook dan wanneer deze eigenlijk van de Synode of Synodale Commissie waren gevraagd, gelijk het ook nimmer als afzonderlijke verordening der Synode is uitgevaardigd;

Overwegende evenwel, dat meer genoemd besluit tot misverstand kan leiden van den zin en de bedoeling van art. 13 van het Algemeen Reglement, als zouden Kerkeraden en Classikale Besturen naar hetzelfde bevoegd zijn om zich langs kerkelijken weg aanstonds tot de Synode of Synodale Commissie te wenden met verzoeken om inlichtingen, terwijl dat artikel hun die bevoegdheid ontnemt juist door alleen hun het regt te geven, om zich met zulke vragen



tot het in opklimmenden rang naastvolgende Collegie te vervoegen;

Oordeelende dien ten gevolge dat er werkelijk overeenkomstig het advies van hare Commissie noodzakelijkheid bestaat tot intrekking van het Synodaal besluit van 16 en 17 Julij 1852 betreffende de inlichtingen van algemeenen aard;

Geeft door deze aan alle kerkelijke Besturen en belanghebbende personen te kennen, dat gezegd besluit voortaan als niet genomen moet worden aangemerkt.

De Synode, voorts lettende op de voorname reden, welke de hooge Kerkvergadering van 1852 tot het nemen van dat besluit geleid heeft, „de bevordering der zoozeer gewenschte eenparigheid in de opvatting en toepassing van algemeene kerkelijke verordeningen”, meent daarbij te moeten doen opmerken, dat bij art. 13 van het Algemeen Reglement aan de Classikale en Provinciale Besturen geenszins de bevoegdheid ontnomen wordt, om zich op hunne beurt door hogere Besturen te laten voorlichten ten aanzien van tot hen gebragte vraagpunten, verklarende zij, dat de Synode en Synodale Commissie steeds bereid zijn, om ten aanzien der algemeene kerkelijke verordeningen aan de Provinciale Kerkbesturen, die zulks in hun eigen belang of in dat der lagere Collegiën in hun ressort verlangen, hare zienswijze te doen kennen.

C. SYN. BĒSL. V. 12 JULIJ 1858 OMTRENT  
„HET CORRESPONDENTSCHAP VOOR DE  
KERKELIJKE COURANT”

De Algemeene Synode der Nederlandsche Hervormde Kerk heeft geoordeeld in het belang van het officieel gedeelte van de Kerkelijke Courant, tot bevordering van meerdere volledigheid en meer spoedige plaatsing der berigten, de voormalige correspondentschappen, vernietigd door het Synodaal besluit van 1856 (geplaatst in de Kerkelijke Courant van dat jaar van den 13den September, n<sup>o</sup>. 37), te beginnen met 1 Januarij 1859, weder in het leven te roepen. Het correspondentschap voor elke Classe wil zij

bepaaldelijk hebben opgedragen aan de respective Scriba's, aan wie in last wordt gegeven, om de berigten, welke door de Kerkeraden bij hen zullen worden ingezonden, en wat overigens in het ressort op kerkelijk gebied is omgegaan, zooveel zij daarvan met zekerheid kennis dragen, onverwijld aan den Algemeenen Correspondent, belast met de redactie van het officieel gedeelte der Kerkelijke Courant, den Secretaris der Synode, op te zenden.

Aan de Correspondenten zal een gratis exemplaar van het blad worden uitgereikt.

De Kerkeraden worden uitgenoodigd en aangemaand, om, na de invoering der correspondentschappen op 1 Januarij aanstaande, tijdig, in het begin der week, de kerkelijke berigten *franko* aan den Scriba van het Classikaal Bestuur te doen toekomen. (a)

---

§ 2.

**INSTRUCTIE VOOR SECRETARISSEN  
EN SCRIBA'S.**

MINIST. DISPOS. V. 24 FEBR. 1816. N<sup>o</sup>. 1 HOUDENDE EENE „INSTRUCTIE VOOR SECRETARISSEN EN SCRIBA'S. (b)

De Commissaris-Generaal, provisioneel belast met de zaken der Hervormde Kerk enz.

Gehoord de voordragt van den *Secretaris Adviseur* bij dit departement;

In aanmerking nemende de noodzakelijkheid, dat dadelijk bij de invoering der nieuwe organi-

---

(a) De Kerkeraden mogen hunne berigten ook regtstreeks opzenden aan den Secretaris der Synode mits *franco*, of onder *kruisband* en behoorlijk *gecontrasigneerd*.

(b) Deze Instructie, hoewel door den Minister buiten werking gesteld den 28 Aug. 1868, is hier afgedrukt, omdat de meeste Kerkbesturen er zich nog aan houden. Eene nieuwe Concept-instructie, door de Alg. Syn. Commissie ontworpen, zie in de Syn. Hand. v 1870, Bijl. B. bl. 133. Die instructie is evenwel niet gearresteerd door de Synode, welke meende het aan de Kerkbesturen te moeten overlaten naar eigen oordeel eene instructie aan hunnen Secretaris of Scriba te geven.

satie van het Bestuur der Hervormde Kerk, eene geregelde behandeling van zaken worde verzekerd.

En dat daartoe vooral de werkzaamheden zullen moeten strekken der *Secretarissen* en *Scriba's* van de onderscheidene kerkelijke Collegiën; als waaromtrent door Z. M. is bepaald geworden, dat dezelve in de hoofdplaats, of immers in de nabuurschap der hoofdplaats van het kerkelijk arrondissement, hunne woning zouden moeten hebben, ten einde daardoor een middelpunt voor eene geregelde correspondentie daar te stellen:

Heeft goedgevonden, ten aanzien der bedoelde werkzaamheden de navolgende algemeene bepalingen vast te stellen:

Art. 1. De Secretarissen en Scriba's der onderscheidene kerkelijke Collegiën ontvangen en openen alle stukken, aan die Collegiën geadresseerd, en zorgen voor de expeditie van alles, wat door of namens die Collegiën verzonden wordt.

Art. 2. Zij houden naauwkeurige aantekening van alle inkomende en uitgaande stukken, en worden uitgenoodigd zulks te doen volgens het model van *agenda* of *lijst* hiernevens gevoegd, in welke eenige voorbeelden ter inlichting zijn opgeteekend.

Art. 3. De vermelde aantekeningen of agenda worden op de gewone vergaderingen van de kerkelijke Collegiën voorgelegd, nagezien, en in orde bevonden zijnde, ten bewijze daarvan door den President gevisceerd.

Art. 4. Alle stukken van enig belang worden door hen, dadelijk na de ontvangst, aan den President van het Collegie medegedeeld, ten einde naar bevind van zaken te handelen.

Art. 5. Bij het ontvangen van aanschrijvingen van hoogere Collegiën, welke alleen gewone expeditie of daarbij voorgeschreven executie vorderen; mitsgaders van eenvoudige kennisgevingen en stukken van diergelijken gewonen aard, zorgen zij zelve onmiddellijk voor de uitvoering.

Art. 6. De Scriba's der Classikale Besturen zullen bijzonder zorgen voor de spoedige kennisgeving van alle kerkelijke veranderingen aan het Departement voor de zaken der Hervormde Kerk enz.

Art. 7. De Secretarissen en Scriba's houden

naauwkeurige notulen van het verhandelde bij hunne Collegiën, welke op de laatste vergadering van elke zitting zullen worden geresumeerd en vervolgens door den President onderteekeud.

Deze resumptie kan echter ook des noods worden opgedragen aan eenige daartoe gecommitteerde leden.

Art. 8. Wanneer de kerkelijke Collegiën vergaderd zijn, worden alle brieven en stukken van wegens dezelve gedepêcheerd, door den President van het Collegie onderteekeud, en door den Secretaris of Scriba gecontrasigneerd.

Art. 9. De Secretarissen en Scriba's zullen in hunne brieven aan het Departement voor de zaken der Hervormde Kerk enz. geene verschillende en uiteenloopende zaken in denzelfden brief behandelen, maar voor van elkander afgezonderde onderwerpen ook afzonderlijke missives inrigten.

Art. 10. Zij zijn belast met de zorg voor alle de archieven en boeken hunner respectieve Collegiën.

Art. 11. Zij zullen van de thans nog bestaande Synodale en Classikale Collegiën de archieven overnemen, welke hen concerneren.

Art. 12. Zij zullen de vereischte registers en lijsten houden, zoo op de agenda der inkomende en uitgaande stukken, als op de notulen, mitsgaders de archieven hunne zorge aanbevolen.

Art. 13. De Secretarissen der Provinciale Kerkbesturen en de Scriba's der Classikale Moderatoren, fungeren als *Quaestors* voor hunne Collegiën, zooveel noodig, en voor zoo verre die Collegiën niet verkiezen deswegens andere beschikkingen te maken.

En zal deze dispositie worden gedrukt en exemplaren derzelve, benevens het model, gezonden aan alle Provinciale en Classikale Besturen, mitsgaders aan den Secretaris van de Synode, de Secretarissen der Provinciale Kerkbesturen, en de Scriba's der Classikale Moderatoren, tot informatie en narigt respectivelijk; alsmede aan de Commissie tot de huishoudelijke zaken der Waalsche Kerken, om daarvan voor hare Secretarissen insgelijks gebruik te maken.

## Provinciaal Kerkbestuur van

Nummer en datum van het inkomen.		INGEKOMEN STUKKEN.			Verrigting.
		DERZELVER			
No.	Datum.	Dagteekening.	Schrijver.	Inhoud.	
20	1 Junij.	29 Mei. No. 2.	Commissaris Generaal voor de zaken der Hervormde Kerk.	Dispositie, houdende kennisgeving der benoeming van den Heer... tot... in plaats van wijlen...	Aan den president medege-deeld, en voor het overige aangenomen voor notificatie
21	1 Junij.	29 Mei. No. 7.	Dezelfde.	Dispositie, waarbij overeenkomstig het voorstel, vervat in de missive des Bestuurs vanden... eenige verschikkingen worden gemaakt in de <i>Ringsverdeling</i> in de Classen van... en...	Kopij, voor zoo-veel elk harer betreft, gezonden aan de genoemde Classen. Medege-deeld aan den President.
22	2 Junij.	31 Mei.	Classikaal Bestuur van	Missive, kennis gevende dat de Heer... is beroepen naar... en dus eerlang de plaats van gecommiteerde staat vacant te worden.	Aangenomen voor notificatie
23	2 Junij.	31 Mei.	Classikaal Bestuur van	Missive, houdende voordragt van bezwaren over de inrigting der <i>Kerkelijke Administratie</i> in de Gemeente van	Verzonden aan den President. Door denzelfden voorts gereserveerd, om te brengen op de eerste vergadering van het Kerkbest.

*Aanmerkingen omtrent het gebruik der  
bijgevoegde agenda.*

Nummer en datum van het inkomen.	Hier wordt ingevuld de datum en het volgnummer van de ontvangst. (Bij voorbeeld, het eerste stuk komt in 1 Januarij van zeker jaar, hetzelfde heeft No. 1 en zoo vervolgens tot 31 December.)						
Ingekomen stukken.	{ <table border="0" style="margin-left: 20px;"> <tr> <td data-bbox="259 600 450 644">Dagteekening</td> <td data-bbox="466 480 890 775">Is die, welke op de stukken vermeld is; die van het Gouvernement hebben doorgaans een nummer, en hetzelfde wordt daarbij aangehaald, zoodanig, dat bij de beantwoording der brieven enz. altijd de datum en het nummer worden opgegeven.</td> </tr> <tr> <td data-bbox="259 797 450 840">Schrijver . .</td> <td data-bbox="466 775 890 873">Bevat den naam of kwaliteit van den afzender of verzoeker.</td> </tr> <tr> <td data-bbox="259 928 450 971">Inhoud . . .</td> <td data-bbox="466 873 890 1026">Deze wordt kortelijk opgeteekend, en de hoofdzaak in de extensie onderschraapt, ten einde gemakkelijk gevonden te worden.</td> </tr> </table>	Dagteekening	Is die, welke op de stukken vermeld is; die van het Gouvernement hebben doorgaans een nummer, en hetzelfde wordt daarbij aangehaald, zoodanig, dat bij de beantwoording der brieven enz. altijd de datum en het nummer worden opgegeven.	Schrijver . .	Bevat den naam of kwaliteit van den afzender of verzoeker.	Inhoud . . .	Deze wordt kortelijk opgeteekend, en de hoofdzaak in de extensie onderschraapt, ten einde gemakkelijk gevonden te worden.
Dagteekening	Is die, welke op de stukken vermeld is; die van het Gouvernement hebben doorgaans een nummer, en hetzelfde wordt daarbij aangehaald, zoodanig, dat bij de beantwoording der brieven enz. altijd de datum en het nummer worden opgegeven.						
Schrijver . .	Bevat den naam of kwaliteit van den afzender of verzoeker.						
Inhoud . . .	Deze wordt kortelijk opgeteekend, en de hoofdzaak in de extensie onderschraapt, ten einde gemakkelijk gevonden te worden.						
Verrigting . . . . .	{ <table border="0" style="margin-left: 20px;"> <tr> <td data-bbox="466 1026 890 1447">In deze kolom teekent men aan wat is verrigt geworden, ten gevolge der ontvangene stukken; met bijvoeging of zulks, als tot de gewone expeditie behoorende, door den Secretaris dadelijk is geschied, dan wel of het namens den President is gedaan geworden. Voorts noteert men in deze kolom ook de verzending der brieven, nit de ingekomene stukken voortvloeiende.</td> </tr> </table>	In deze kolom teekent men aan wat is verrigt geworden, ten gevolge der ontvangene stukken; met bijvoeging of zulks, als tot de gewone expeditie behoorende, door den Secretaris dadelijk is geschied, dan wel of het namens den President is gedaan geworden. Voorts noteert men in deze kolom ook de verzending der brieven, nit de ingekomene stukken voortvloeiende.					
In deze kolom teekent men aan wat is verrigt geworden, ten gevolge der ontvangene stukken; met bijvoeging of zulks, als tot de gewone expeditie behoorende, door den Secretaris dadelijk is geschied, dan wel of het namens den President is gedaan geworden. Voorts noteert men in deze kolom ook de verzending der brieven, nit de ingekomene stukken voortvloeiende.							

Het ten voorbeelde op de lijst ingevulde zal tot nadere inlichting kunnen strekken.

Dezelve is ingerigt voor den Secretaris van het Provinciaal Kerkbestuur, maar dient, *mutatis mutandis*, ook voor den Scriba van een Classikaal Bestuur enz.

## § 3.

**KERKELIJK ZEGEL.**

ZEGEL VOOR DE HOOGERE KERKELIJKE BESTUREN. (KON. BESL. V. 4 MAART 1817, N<sup>O</sup>. 3). (a)

In aanmerking nemende, dat het allezins nuttig en voegzaam is, een bepaald *Cachet* of *Zegel* vast te stellen voor al de hoogere Besturen van de Hervormde Kerk dezer landen;

Gelet op den ten dezen uitgedrukten wensch van de Algemeene Synode, dat het vast te stellen wapen zich mogte onderscheiden door eenvoudigheid, terugslag op het Christendom en uitdrukking van Protestantschen Geest.

Hebben goedgevonden en verstaan, het navolgende te bepalen:

Art. 1. Het Zegel of Cachet door alle hoogere Besturen der Hervormde Kerk voor hunne acten en hunne brieven te gebruikeu, zal overeenkomstig de teekening bij dit Besluit gevoegd, vertoonen de Christelijke Godsdienst, verbeeld door eene vrouw, kennelijk aan het teeken des geloofs, het kruis en den voor elk geopenden Bijbel, de bron van al hare kennis, in rust gezeten op den vasten hoeksteen, tegen welken ook het anker harer hope rust, de oogen verheffende tot haren Hemelschen Vader, Wiens verlichtenden invloed zij ontwaart, en aan Wien zij het hart der liefde offert, op den voor haar staanden altaar, welke tot opschrift voert 1 Cor. XIV: 40 (Laat alle dingen eerlijk en met orde *geschieden*); terwijl in den bovensten rand het Nederlandsche wapen de Kerk dezer landen onderscheiden aanwijst.

Art. 2. Hetzelve Zegel zal in zoodanig formaat of grootte, als door Onzen Commissaris-Generaal, provisioneel belast met de zaken der Hervormde Kerk, enz., zal worden bepaald, en met de noodige verandering van randschrift, gebezigd worden door *de Synode der Nederlandsche*

---

(a) Ofschoon ook dit Kon. Besl. is ingetrokken bij Kon. Besl. v. 7 Oct. 1869, No. 8, zal toch het kerkelijk zegel wel in gebruik blijven.

*Hervormde Kerk, de Provinciale Kerkbesturen, de Commissie tot de zaken der Waalsche Kerken en de Classikale Besturen.*

Art. 3. De kosten van het vervaardigen dezer cachetten zullen worden gevonden uit de tweede afdeeling van het zevende Hoofdstuk der begroo-ting over dezen jare 1817, bepaald voor de kosten van de Hervormde Eeredienst.

---

§ 4.

GOEDKEURING VAN GODSDIENSTIGE GESCHRIFTEN.  
(SYN. BES. V. 23 JULIJ 1816.)

1<sup>o</sup>. De Christelijke Synode verklaart, dat zij geene *van de Godsdienst handelende geschriften* van Predikanten, Candidaten en leden in de Nederlandsche Hervormde Kerk, hetzij dezelve met of zonder naam des schrijvers worden uitgegeven, *erkent en waarborgt*, als bevattende de leer en belijdenis der Nederl. Herv. Kerk, zoo als dezelve overeenkomstig Gods heilig woord in hare aangenomen formulieren van eenigheid is begrepen, dan alleen de zoodanige, welke van kerkelijke goedkeuring voorzien zijn.

2<sup>o</sup>. Deze kerkelijke goedkeuring wordt gegeven door de Theologische Faculteit van eene der Nederlandsche Hoogescho- len of door een der Provinciale Kerkbesturen; en wat de Waalsche Kerk betreft, door de Waalsche Commissie, welke daartoe eenigen hunner zullen committeren.

3<sup>o</sup>. Van dit besluit zal onverwijld kennis worden gegeven aan de voormelde Collegiën, en zal hetzelfde in de *Boekzaal* worden gedrukt.

---

§ 5.

AUTHENTISATIE VAN BIJBELUITGAVEN.

Die authenticatie door de Algem. Synode bij *Res. v. 3 Julij* 1818 vastgesteld en in 1836 nader bepaald is door de Synode van 1867 ingetrokken. Zie *Hand. der Synode van 1867* bl. 38 en 39.

---



## § 6.

**BEWARING VAN ARCHIEVEN EN VOORWERPEN VAN KUNST.**

A. CIRCULAIRE VAN DEN DIRECTEUR-GENERAAL  
D. D. 11 AUG. 1823 OVER DE BEWARING  
DER ARCHIEVEN VAN KERKELIJKE  
COLLEGIËN.

Van alle Kerkelijke Collegiën, op mijne aanvraag, bij circulaire van den 9den April l.l. No. 10<sup>2</sup><sub>95</sub> om opgave van de maatregelen bij dezelve genomen, ter bewaring en verzorging hunner *Archieven*, heb ik thans de antwoorden ontvangen en onderzocht.

Met veel genoegen mogt ik dezelve, in het algemeen genomen, als nieuwe bijdragen aanmerken voor de regtmatigheid van het vertrouwen, in de Heeren Secretarissen en Scriba's gesteld. Van wege verscheiden Besturen ontving ik zelfs, — zoo omtrent de wijze, waarop de *in-komende* en *uitgaande* stukken verzameld en, na verloop van een of twee jaren, afzonderlijk, het zij ingebonden, het zij genommerd in portefeulles geplaatst worden, voorzien van de noodige registers; — als omtrent het houden van *notulen*, de inrigting der *agenda*, het teekenen daarvan door den President, na vergelijking van de ingekomene stukken op elke vergadering, het inbinden der *notulen* en *agenda*, mede van registers voorzien, enz., zoo naauwkeurige berigten, dat ten dezen niets te wenschen overig blijft.

Ik mag echter niet verbergen, tevens opgemerkt te hebben, dat niet alle de kerkelijke Collegiën ten dezen met die zorg te werk gaan, waardoor, ook bij de verandering van de personen der Secretarissen of Scriba's, de voortduring dezer goede orde alleen verzekerd kan worden, en dat er onder de Besturen schijnen te zijn, die meer ter goeder trouw veronderstellen, dan door eigen overtuiging weten, dat de zaken in orde zijn.

Zoodanige Collegiën aanmanende, om dat onderwerp voortaan met meerdere belangstelling te behandelen, verblijde ik mij, dat zulks bij

de groote meerderheid geheel onnoodig is, en dat er zelfs zijn, wier naauwlettende zorg zich zoo wél paart met den ijver en het beleid der Secretarissen en Scriba's, dat het moeilijk zoude wezen, eenigen nieuwen maatregel aan de hand te geven.

Eene korte vermelding van de maatregelen, welke bij de onderscheidene Collegiën omtrent sommige punten genomen zijn, zal, zoo ik mij vleije, voldoende zijn tot handleiding, bij degenen, waar het eene of andere in dat opzigt mogt ontbreken.

Wat de *bewaarplaats* der kerkelijke archieven betreft.

De *oude archieven* der voormalige Synodale en Classikale vergaderingen worden, in het algemeen, in welgeslotene kasten of kisten bewaard, in of dichtbij de vergaderplaats van het tegenwoordig Kerkelijk Collegie, waaraan die papieren zijn overgegeven. Sommige dezer oude archieven zijn in volkomen orde en volgens een' goeden inventaris gerangschikt. Men heeft echter grond te vermoeden, dat zulks met verscheiden derzelve het geval niet is, en meent dus daarop de Kerkelijke Besturen aandachtig te moeten maken. Ook de *nieuwe archieven* der tegenwoordige Collegiën zelve, beginnende met den aanvang van de werking der nieuwe kerk-organisatie, bevinden zich bij sommige in hetzelfde lokaal met de vroegere, maar bij de meeste zijn dezelve ten huize der Secretarissen en Scriba's, bij wien toch altijd de agenda, notulen, registers met de papieren van het loopende jaar berusten, als tot het dagelijksche gebruik onmisbaar zijnde. Zoo lang de nieuwe archieven niet uitgebreider zijn, kunnen zij inderdaad zeer voegzaam bij deze Heeren bewaard worden, mits in *afzonderlijke* kasten of andere geslotene plaatsen, ook bekend bij den Voorzitter van het Collegie en bij den Secundus van den Secretaris of Scriba, ten einde bij onverwachte vacature alle verwarring worde voorgekomen. Zeer aanprijzenswaardig is het gebruik bij eenige Kerkelijke Besturen, welke zelve eene kast hebben

aangekocht, die zich ten huize van den Secretaris of Scriba bevindt, tot het archief behoort en met hetzelfde steeds aan zijnen opvolger overgaat.

Onder de *maatregelen van voorzorg* voor de bewaring en het in orde blijven der archieven, melden eenige Collegiën, dat alle de archieven steeds op de vergaderingen worden medegebragt, en in de vergaderingen nagezien. Dan voor zoo verre zulks werkelijk mogt plaats hebben, schijnt deze handelwijze, of meer omslagtig te zijn dan vereischt wordt, of meer in vertooning dan nut te bestaan; terwijl ook vervolgens, bij het toemenen der archieven, dezelve geheel onuitvoerlijk moet worden.

Zeer doelmatig daarentegen is de maatregel, door andere Collegiën, meermaals op voorstel hunner Secretarissen of Scriba's zelve, genomen, volgens welke dit werk aan eene *Commissie* wordt opgedragen (het zij daartoe twee leden (b. v. in de Classikale Besturen de Praeses en Assessor) stellig zijn gelast, hetzij dezelve telken jare benoemd worden) derwijze, dat door deze Commissie jaarlijks, op eene daartoe vast bepaalde vergadering, verslag wordt gedaan wegens den staat van het kerkelijk archief. In het bijzonder heb ik opgemerkt, dat de Classikale Besturen, wier Scriba's niet in de hoofdplaats wonen, deze commissie aan Kerkvisitatoren hebben opgedragen.

Dan vooral is een maatregel, mijns inziens, hoogst noodzakelijk: het houden namelijk van eene naauwkeurige *inventaris* of lijst der archieven, welke jaarlijks aangevuld wordt met de stukken, waarmede in den loop van het jaar de archieven vermeerderd zijn, en waarvan een dubbeld bij den Voorzitter van het Collegie berust. Het strekte mij tot genoegen, uit de ingekomen antwoorden te mogen opmaken, dat zoodanige inventaris bij de meeste Kerkelijke Collegiën aanwezig is en volledig gehouden wordt; dan zooveel te meer acht ik mij verpligt, om de Secretarissen en Scriba's der Besturen, bij welke deze lijst ontbreekt, aan te manen tot derzelve aanleg, en om alle Kerkelijke

Besturen uit te noodigen, dezen inventaris steeds ten regel te nemen bij de opname der archieven, als welke, vooral bij verandering in het personeel der Secretarissen en Scriba's het eenige zekere middel van contrôle aan de hand geeft.

Ik vertrouw, dat deze mededeelingen door hen, voor welke die geschikt zijn, ten nutte zullen worden aangewend, terwijl tevens de Collegiën, Secretarissen en Scriba's die in deze Circulaire niets aantreffen, dan hetgene zij reeds betrachten, die zelfde mededeelingen wel zullen willen aanmerken als eene verklaring van mijn genoegen en tevredenheid.

—

.

B. MINISTERIËLE AANSCHRIJVING VAN 16 APRIL  
1841 N<sup>o</sup>. 1, OVER DE „BEWARING DER  
VOORWERPEN VAN KUNST.”

Overwegende, dat bij Art. 5 van het Koninklijk besluit van den 16 Augustus 1824 (Staatsblad No. 45), is bepaald, dat het niet geoorloofd zal zijn, om zonder toestemming des Konings, of volgens later besluit van den 25 Maart 1828, No. 124, van dit Departement, uit de kerken weg te breken, te vervoeren of te vervoerden, of om zich eenige andere beschikking te veroorloven, met opzigt tot in de kerken geplaatste voorwerpen van kunst, of geschiedkundige gedenkstukken, van welken aard die ook zouden mogen zijn; voor zoo verre zij niet toebehooren aan bijzondere genootschappen of bijzondere personen.

In aanmerking nemende, dat het bij een, op bijzondere aanleiding, ten aanzien der Hervormde Gemeenten gedaan onderzoek, is gebleken, dat de beheerders van hare kerkgebouwen, over het algemeen, de nuttige bedoelingen der Regering in dezen met loffelijke naauwkeurigheid in de hand werken; doch dat echter bij enkele Gemeenten daarop minder schijnt gelet te worden; waarom het van nut zou kunnen zijn, de evengemelde bepaling in herinnering te brengen;

Heeft goedgevonden:

Al de Hervormde kerkelijke Administratiën op de aan het hoofd dezes vermelde bepaling indachtig te maken, onder opmerking, voor zooveel noodig, dat de uit- en inwendige bouwkunstige versieringen der kerkgebouwen, de beschilderde vensterglazen, en zelfs wel eens de schilderingen op de muren en gewelven, welke hier en daar nog aanwezig zijn, evenzeer zorgvuldige bewaring kunnen vereischen, en mitsdien niet door overwitten of afbikken der muren, vernietigd, of door onoordeelkundig bij- en overschilderen bedorven mogen worden.

---

§ 7.

**OPGAAF VAN GECOMMITTEERDEN TOT DE ONTVANGST VAN VACATUURPENNINGEN.**

MIN. DISP. V. 22 NOV. 1827 N<sup>o</sup>. 1. VERLANGENDE „SPOEDIGE OPGAAF VAN GECOMMITTEERDEN TOT DE ONTVANGST DER VACATUURPENNINGEN ENZ.”

In aanmerking genomen:

Dat door het niet tijdig genoeg benoemen van een' anderen *Gecommitteerde tot de ontvangst der vacatuurgelden* voor een Ring, in plaats van een' die overleden of vertrokken is, alsmede door het verzuimen van tijdige kennisgeving van zoodanige benoeming, ongelegenheid ontstaat, die tot schade der belanghebbenden, immers tot vertraging in de uitbetaling der vacatuurgelden aanleiding geeft.

Alsmede dat verscheidene Classikale Besturen verzuimen opgave te doen van de benoemde *Practors* en *Scriba's*, waardoor de aantekeningen, welke deswegens bij dit Departement bestaan, onvolledig worden.

Heeft goedgevonden:

1<sup>o</sup>. De Classikale Besturen aan te schrijven, om daarop acht te geven, en te zorgen, dat door de benoeming van een' anderen *Gecommitteerde tot de ontvangst der vacatuurgelden*, in

plaats van een' overledenen of vertrokkenen, die plaats *onverwijld* vervuld worde, al ware het slechts provisioneel, en dat daarvan de opgave ten spoedigste aan het Departement worde ingezonden.

2<sup>o</sup>. De Classikale Besturen uit te noodigen, om vóór den eersten Januarij aanstaande in te zenden eene opgave van de thans fungerende *Praetors* en *Scriba's* der Ringen, onder deszelfs ressort behoorende, alsmede om in het vervolg regelmatig opgave te doen van de veranderingen welke daarin plaats hebben.

Vgl. hierbij de Circ. v. d. Secr. Gen. v. 23 Sept. 1818 No. 2, houdende *informatie der Quaestoren tot de ontvangst der vacatuurpenningen*.

„Ik heb opgemerkt, dat sommige der Classikale Gecommitteerden tot de ontvangst van vacatuur-penningen in het begrip schijnen te staan, dat op de opgave van veranderingen in de standplaatsen der Predikanten, met betrekking hunner plaatsing op de betaalsrollen, *ten allen* tijde zoodanig reguard kan worden geelagen, dat deze opgave eene onmiddelijke plaatsing op die betaalsrollen ten gevolge zoude kunnen hebben.

Uit dien hoofde acht ik het noodig, alle de heeren Classikale Quæstors en verdere Ring-gecommitteerden tot de ontvangst der vacatuurpenningen te informeren:

Dat overeenkomstig Z. M. besluit, van den 24sten Maart 1817, n<sup>o</sup>. 41, de betaalsrollen van de traktementen der Predikanten vóór den 14den der *middenmaand* van ieder kwartaal, door dit Departement aan de Algemeene Rekenkamer ter liquidatie behooren te worden opgezonden;

Dat dien ten gevolge bij de comptabiliteit met den aanvang van dit uitgebreide werk niet langer kan worden gewacht, als uiterlijk tot den 1sten dier *middenmaand*, en dat dus hieruit voortvloeit, dat alle berigten van veranderingen in de standplaatsen der Predikanten, welke na den 1sten dier maand bij het Departement in-komen, niet dan voor het daarop volgende kwartaal in aanmerking kunnen komen.

Ik noodig dus de heeren Quæstors en Gecommitteerden bij deze uit, om hunne berigten van veranderingen der standplaatsen, overlijden van Predikanten enz., zoo spoedig mogelijk en zelfs (zoo verre zulks doenlijk is) vóór den *eersten* van iedere kwartaals *middenmaand*, dat is vóór 1 Februarij, 1 Mei, 1 Augustus en 1 November, aan het Departement in te zenden, ten einde bij iedere ordonnancering op deze ingekomen berigten, bij het formeren der betaalsrollen, voor de belanghebbenden het noodig reguard zoude kunnen worden geslagen."

---

### § 8.

SYN. CIRC. V. 1 AUG. 1861 AAN DE KERKERADEN, „BETREKKELIJK DE KERKELIJKE ARMVERZORGING."

Ten vorigen jare droeg de Algemeene Synode aan de Classikale Besturen op om na ingesteld onderzoek nauwkeurige opgaven te doen van den waren toestand der Diakoniën. De uitkomst van dit onderzoek heeft ons overtuigd, dat er in de kerkelijke armverzorging nog eene groote onregelmatigheid heerscht, en dat het allezins te vreezen is, dat de daaruit ontstane moeilijkheden en verwarring steeds zullen toenemen, indien er geene krachtige maatregelen genomen worden om de hinderpalen, die de geregelde en algemeene naleving van de bepalingen van het Reglement voor de Diakoniën belemmeren, uit den weg te ruimen.

Het is daartoe dan ook, dat wij de eenparige en getrouwe medewerking van alle Kerkeraden met den meesten ernst gaan vragen. Wij achten ons hiertoe geroepen, niet slechts in het belang der goede orde in onze Hervormde Kerk, maar ook in het belang van het groote doel, dat met de invoering van het reglement beoogd werd, de bevordering van de vrije en ongedwongene oefening van Christelijke liefdadigheid in de Gemeenten; ja houden ons er te duurder toe verplicht, als wij het oog slaan op de Gemeenten,

die hare Diakoniën naar de voorschriften van het reglement hebben ingerigt en intusschen door de afwijking van anderen het meest bezwaard worden, zoodat hare stelling onhoudbaar wordt, wanneer aan die anderen zou worden toegelaten, gansch andere beginselen te volgen dan in het Reglement voor de Diakoniën zijn neêrgelegd, terwijl ook onze verantwoordelijkheid jegens den Staat ons te sterker dringt.

Wel is het ons gebleken, dat de klagten, welke door de burgerlijke Besturen en door heeren Gedeputeerde Staten in hunne jaarlijksche verslagen over de Diakoniebesturen plegen aangeheven te worden, doorgaans overdreven zijn, en dat de Diakoniën daarentegen dikwijls zeer gegronde redenen hebben, om zich over de handelingen der Gemeentebesturen te beklagen, zoodat wij ook te rade zijn geworden om ons in het belang der Diakoniën tot de hooge Regering te wenden; maar wij hebben hierdoor ook te grooter vrijmoedigheid om van de Diakoniën te vorderen, dat zij alle bedenkingen laten varen waardoor zij tot dus verre van de stipte opvolging der kerkelijke verordeningen werden teruggehouden.

Het is ons voorgekomen, dat de voorname grond dezer bedenkingen steeds gelegen is in misverstand omtrent den inhoud en de bedoeling van het Reglement voor de Diakoniën, waarom wij thans, met verwijzing overigens naar den brief van de Synodale Commissie van 15 November 1858 aan de Kerkeraden, nog de ware beteekenis van de woorden *normaal* en *abnormaal*, die in genoemd reglement voorkomen, in het licht willen stellen.

Wij meenen dat daarbij onderscheid moet gemaakt worden tusschen den *toestand* van de Diakoniën en de *handelingen* van de Diakoniebesturen. De toestand der Diakoniën is *abnormaal* of *normaal*, naar gelang zij al of niet door subsidiën of overeenkomsten met burgerlijke Besturen in hare vrijheid en zelfstandigheid belemmerd worden. Dit wordt duidelijk in artt. 14 en 15 van het reglement aangewezen. Maar wanneer de Diakoniën zich in *normalen toestand* bevinden,



dan kunnen er toch *handelingen* plaats hebben, die met de bepalingen van het reglement niet overeenkomen; wanneer hare Besturen bijv. in strijd met art. 6 de zorg voor de armen der Gemeente aan anderen overlaten, omdat deze elders geboren zijn, of de behoeftige weezen van lidmaten afwijzen, of, hoewel voldoende middelen bezittende, hunne armverzorging willekeurig beperken. Zoodanige eigendunkelijke *handelingen* oordeelen wij, tot juiste onderscheiding, met den naam van *illegaal* of *onwettig* te moeten bestempelen, opdat het in het oog springe, dat deze niet worden bedoeld, als er van den *abnormalen* toestand eener Diakonie sprake is.

Volgens art. 15 van het reglement kan tot het voorloopig voortduren van den *abnormalen toestand* eener Diakonie vergunning worden verleend, ofschoon deze bepaling altoos als eene *overgangsbepaling* moet beschouwd worden, en, gelijk daar met zoo vele woorden gezegd wordt, slechts dient om de abnormale Diakoniën van lieverlede allen tot den normalen toestand te doen terugkeeren. *Illegale* dat is *onwettige*, met de bepalingen van het reglement overigens *strijdige handelingen* kunnen door de kerkelijke Besturen evenwel nimmer worden gedoogd, en zouden bij opzettelijke wederstreving en verklaarden onwil zelfs de toepassing der bepalingen van het Reglement voor kerkelijk Opzigt en Tucht noodzakelijk moeten maken.

Wij achten ons intusschen gelukkig, dat de Diakoniën, bij welke zoodanige weêrstreving heerscht, slechts tot de uitzonderingen behooren, maar moeten wij nu ook wenschen, dat hare Besturen tot de goede orde terugkeeren, en mogen wij daarbij verwachten dat alle overige Diakoniebesturen, die, uit welke oorzaak dan ook, illegaal handelen, hun daarin voor zullen gaan, nu zij beter zijn ingelicht, wij willen alle Diakonen gewezen hebben op hunne onmiskenbare verplichting, naar de plegtige gelofte, die zij bij de aanvaarding van hunne betrekking hebben afgelegd, om de kerkelijke verordeningen in acht te nemen, en op de roeping der Kerker-

den en der kerkelijke Besturen om voor de handhaving daarvan te waken, en dit zooveel te ernstiger, opdat niet de getrouwe Diakoniën door de afwijking van anderen overmatig bezwaard worden, waarom wij dan ook de Classikale Besturen hebben aangeschreven, om te zorgvuldiger op de handelingen der Diakoniebesturen toe te zien, en daaromtrent in het voorjaar van 1862 zelfs een opzettelijk onderzoek in te stellen met den last, om de Synode deszelfden jaars van de uitkomst van dit onderzoek een volledig verslag te geven.

Zijn daar nog Diakoniën, die in *abnormalen toestand* verkeerden, en hiervoor intusschen geene vergunning gevraagd hebben, wij willen hare Kerkeraden alsnog de gelegenheid laten, om zoodanige vergunning, *uiterlijk* echter slechts vóór den 1 Januarij 1862, *door tusschenkomst der Classikale Besturen* voor hunne Diakoniën te vragen, met te kennengeving evenwel, dat dergelijke aanvragen met behoorlijke redenen moeten omkleed zijn, zonder welke zij niet in aanmerking zullen kunnen genomen worden en door de Classikale Besturen zouden moeten worden teruggezonden.

Zijn daar Diakoniën, voor welke reeds een of andermaal vergunning verkregen werd om voorloopig in den abnormalen toestand te blijven, wij herinneren hare Kerkeraden met gelijken ernst, dat die vergunning dan ook alleenlijk verstrekt werd, opdat zij tot den normalen toestand van lieverlede zouden terugkeeren, en wekken hen van nieuws op, om aan deze voorwaarde der verkregen vergunning te voldoen, of wanneer hiertegen *onoverkomelijke* bezwaren mogten bestaan, deze bezwaren door tusschenkomst der kerkelijke Besturen aan de Synode van 1862 kenbaar te maken.

Om de geregelde werking van het Reglement voor de Diakoniën te beter te verzekeren, achten wij het daarenboven niet zonder belang om de Kerkeraden tevens op te wekken, dat zij tot voorkoming of afsnijding, zoo niet van alle, dan toch van zoodanige klagten van de zijde der

burgerlijke Gemeentebesturen, die den schijn van billijkheid hebben, zich te naauwgezetted gedragen naar art. 7, al. 3 der wet tot regeling van het Armbestuur, en alzoo „van alle wijzigingen in de huishoudelijke bepalingen omtrent de inrigting en het bestuur van hunne instellingen binnen ééne maand na hare vaststelling aan het plaatselijk Bestuur der burgerlijke Gemeente kennis geven.”

Onze God en Vader, die wil, dat alle dingen met orde geschieden, en die ons door onzen Heer de zorg voor onze behoeftige broeders en zusters aanbeval, zegene alle pogingen tot heil der Gemeenten en tot bevordering van het welzijn harer armen.

—

De brief, welke bij voorgemelde aanschrijving aan de *Classikale Besturen* werd gerigt, luidt als volgt:

De Algemeene Synode der Nederlandsche Hervormde Kerk heeft in hare tegenwoordige zittingen kennis genomen van het verslag der Algemeene Synodale Commissie, omtrent de uitkomst van het onderzoek naar den toestand der Diakoniën, dat door de Synode des vorigen jaars, bij hare aanschrijving van den 25 Julij 1860, aan de *Classikale Besturen* werd aanbevolen.

Het verblijdt ons, dat de zorgvuldigheid, waarmede de meeste *Classikale Besturen* aan deze aanschrijving voldaan hebben, en de naauwkeurigheid, waarmede velen daarvan berigt hebben, de Commissie in staat gesteld hebben, om ons een vrij getrouw overzicht van den algemeenen toestand der Diakoniën te geven, wat hare verhouding tot het kerkelijk reglement betreft, en ons naar behooren in te lichten omtrent de voornamelijkste oorzaken der bestaande onregelmatigheid.

Wij hebben hieruit aanleiding genomen, om nu eene aanschrijving aan alle Kerkeraden te rigten, opdat wij ons van hunne medewerking mogen verzekeren, ten einde aan vermelde onregelmatigheid een einde kome, maar hiervoor ook de tusschenkomst der Hooge Regering inge-

roepen voor zoo verre zij bij magte is, om, deels door haren invloed op de burgerlijke Gemeentebesturen, deels door verandering te provoceren in de wet tot regeling van het armbestuur, de moeilijkheden uit den weg te ruimen, welke de geregelde opvolging van de bepalingen van het Reglement voor de Diakoniën door de Diakoniebesturen nog maar al te zeer ondervindt.

Terwijl wij mogen vertrouwen, dat de Classikale Besturen allezins bereid zijn, om ons eene ijverige hulp tot verbetering van den algemeenen toestand te leenen, hebben wij meest geraden geoordeeld, hun vermelde aanschrijving voor de Kerkeraden onder hun ressort toe te zenden, niet slechts om hen den inhoud te doen kennen, maar om hun ook de gelegenheid te geven tot bijvoeging van aanschrijvingen van hunne zijde, naar gelang de onderscheiden toestand der respectieve Diakoniën hun zal toeschijnen die al of niet te behoeven.

Strekt onze aanschrijving aan de Kerkeraden, om *alle* afwijking van de bepalingen van het Reglement voor de Diakoniën te doen ophouden, wij hechten er het grootste gewigt aan, dat door de Classikale Besturen in alle Gemeenten, waaroftrent zij de zekerheid niet bezitten, dat gezegd reglement daar getrouw wordt in acht genomen, een *persoonlijk* onderzoek worde ingesteld, hetzij bij gewone, hetzij bij buitengewone kerkvisitatie, overeenkomstig art. 15 verg. met artikel 21 van het Reglement op de Kerkvisitatie, en wel in het vroege voorjaar van 1862, zoodanig als in de aanschrijving aan de Kerkeraden vermeld is, en waartoe wij de Classikale Besturen dan ook door deze uitnoodigen.

Voorts willen wij U doen opmerken, dat de aanvragen om dispensatie, en de mededeelingen van Kerkeraden omtrent hunne Diakoniën, die reeds dispensatie verkregen hebben, door de Classikale Besturen met hunne consideratiën en adviezen door tusschenkomst van de Provinciale Kerkbesturen bij de vergadering der Synodale Commissie in Mei 1862 zullen moeten worden ter tafel gebragt, maar dat ook geene aanvragen

door U behooren te worden aangenomen, wanneer het U voldoende mogt blijken, dat de Diakoniën, welke zij betreffen, geenszins in abnormalen toestand verkeeren in dien zin als in onze aanschrijving aan de Kerkeraden omschreven is.

Nog willen wij U verzocht hebben om aan zoodanige Kerkeraden in uw ressort, die op hunne aanvraag om dispensatie voor hunne Diakoniën geen antwoord ontvangen hebben, te kennen te geven, dat ook zij zich naar den inhoud der aanschrijving zullen te gedragen hebben.

---

§ 9.

**HANDELWIJZE OMTRENT CANDID. TOT DE H. DIENST. —**

SYN. AANSCHRIJVING VAN 9 AUG. 1856, „TEGEN MISBRUIKEN IN DE BEJEGENING VAN CANDIDATEN TOT DE H. DIENST DOOR KERKERADEN.

De Algemeene Synode der Nederlandsche Hervormde Kerk heeft met droefheid en verontwaardiging vernomen, dat sommige Kerkeraden de Candidaten tot de H. Dienst, die ter vervulling van de in hunne Gemeente bestaande vacature op beroep prediken, niet met die hoogachting en kieschheid bejegenen, waarop zij aanspraak hebben, maar integendeel van de omstandigheden, waarin zij zich tegenover hen geplaatst zien, misbruik maken.

De Synode houdt zich op goede gronden overtuigd, dat eene betamelijke en liefderijke behandeling van de Candidaten door de Kerkeraden regel, en elke afwijking daarvan uitzondering is, doch zij mag daarom niet nalaten op zoodanige afwijkingen de aandacht te vestigen.

Het is haar onder anderen gebleken, dat hier en daar in eene vacature wordt voorzien door de beroeping van een' Predikant, nadat vooraf, op uitnoodiging des Kerkerads, Candidaten tot de H. Dienst op beroep gepredikt hebben, zonder eenige vergoeding voor de vaak groote en dan altijd vergeefsche reiskosten te erlangen;

dat in enkele Gemeenten een onmatig groot aantal Candidaten tot het waarnemen van eene predikbeurt wordt uitgenoodigd, zeker niet in het belang eener goede keuze door den Kerkeraad, en tot groot nadeel der Candidaten zelve; dat elders de Kerkeraden zich de bevoegdheid aannemen, om naar de bekwaamheden der aanstaande Leeraren op ongepaste wijze een onderzoek in te stellen; dat wederom elders de Synodale verordening van 25 Julij 1844 betreffende de vergoeding van reis- en verblijfkosten aan Candidaten, die ten tweeden male in eene vacante Gemeente op beroep prediken, wordt ontrokken.

De Synode acht het onnoodig, de onbetamelijheid van deze en dergelijke handelingen opzettelijk in het licht te stellen. Zij is van oordeel, dat zoodanige misbruiken te strenger afkeuring verdienen, omdat zij meerendeels door de wet niet kunnen worden verboden, zonder dat aan de eene zijde de vrijheid, die den Kerkeraad toekomt, aan banden wordt gelegd, en aan den anderen kant de schijn ontstaat, alsof een kwaad, dat gelukkig slechts hier en daar wordt aangetroffen, algemeen zou zijn. Maar zooveel te meer acht de Synode zich dan ook verplicht, langs dezen weg de Kerkeraden, die met de Candidaten tot de H. Dienst in aanraking komen, ernstig en nadrukkelijk te vermanen om in hun gedrag tegenover hen nimmer uit het oog te verliezen, dat zij jongelingen voor zich hebben, die aan de dienst van den Heer der Gemeente zich hebben toegewijd en door de bevoegde kerkelijke Besturen waardig gekeurd zijn, om als Herders en Leeraars in de vaderlandsche Kerk op te treden. Zij meent van den Christelijken zin der Kerkeraden te mogen verwachten, dat zij, wel verre van het overwigt van het oogenblik, hun door deze omstandigheden gegeven, op onbetamelijke wijze te doen gelden, integendeel alles zullen doen wat in hun vermogen is, om den Candidaten hunnen moeilijken toestand zoo aangenaam mogelijk te maken.

De Synode hoopt, dat deze herinnering tot de bereiking van haar oogmerk voldoende zijn zal, en spreekt haar vertrouwen uit, dat de Consulente en Kerkeraden gaarne zullen samenwerken tot wering van misbruiken, die evenzeer op zich zelve afkeuringswaardig, als met het welbegrepen belang hunner Gemeenten strijdig zijn.

---

§ 10.

**HANDELWIJZE OMTRENT LEDEN, DIE ZICH WILLEN AFSCHIEDEN**

SYN. CIRC. V. 14 JULIJ 1836, OMTRENT DE „HANDELWIJZE DER KERKERADEN TEN AANZIEN VAN LEDEN, DIE ZICH WILLEN AFSCHIEDEN.”

De Algemeene Synode der Hervormde Kerk in het Koninkrijk der Nederlanden;

In aanmerking nemende, dat de tegenwoordige toestand der Nederlandsche Hervormde Kerk algemeene bepalingen noodzakelijk maakt ten aanzien van de handelwijze, die behoort gevolgd te worden omtrent aanzoeken van dezulken, die, van de gevestigde Hervormde Kerk zich willende afscheiden, roijement uit het lidmatenboek, of ook voor hunne kinderen uit het doopboek, verlangen;

Heeft goedgevonden en verstaan het navolgende te bepalen:

1<sup>o</sup>. Daar het opzigt over de leden der Gemeente aan den Kerkeraad is opgedragen, zoo zullen geene aanzoeken tot afscheiding hoe ook genaamd mogen aangenomen worden, ten zij dezelve *behoorlijk* gerigt zijn aan den Kerkeraad, of aan den Voorzitter des Kerkerads;

2<sup>o</sup>. Om dezelfde reden zal de *kerkelijke* behandeling van gezegde aanzoeken niet door een' Predikant of door een ander lid des Kerkerads op eigen gezag, maar *door den Kerkeraad* in eene wettige vergadering moeten plaats hebben en *behoorlijk genoteerd* worden;

3<sup>o</sup>. Daar de doop- en lidmaten-boeken aantekeningen behelzen van daadzaken, die op geenerlei wijze ongedaan kunnen gemaakt worden, zoo zal ook in geen geval het *roiieren* van iemands naam op dezelve kunnen worden toegestaan;

4<sup>o</sup>. Daar in artt. 1 en 2 (a) van het *Algemeen Reglement voor het bestuur der Hervormde Kerk in het Koninkrijk der Nederlanden* bepaald wordt, wie gerekend moeten worden tot het Hervormd Kerkgenootschap te behooren en te blijven behooren, zoo zal, daarmede overeenkomstig, niemand die aanzoek doet tot eenige scheiding, beschouwd worden als *werkelijk* gescheiden van het *Hervormde Kerkgenootschap*, ten zij aan den Kerkeraad ten volle blijke, dat zoodanig persoon en *vrijwillig* en *duidelijk* verklaard heeft, die afscheiding te begeeren;

5<sup>o</sup>. In geval er zulk eene *vrijwillige* en *duidelijke* verklaring mogt aanwezig zijn, zal de Kerkeraad, alvorens hem als eenen afgescheidene te beschouwen en aan te teekenen, zich ernstig beraden, of er — en zoo ja welke — middelen te beproeven zijn, om den dwalende te regt te brengen;

6<sup>o</sup>. De openbare afkondiging van de namen der afgescheidenen, noch van de afscheiding zelve, zal in geen geval mogen plaats hebben;

7<sup>o</sup>. Aan de kerkelijke Besturen wordt overgelaten, verder alle zulke meer bijzondere maatregelen te nemen, als behoudens bovengemelde bepalingen en in derzelve geest, mogten kunnen strekken om de afscheiding zoo veel mogelijk te verhoeden of te verhinderen, alsmede hen die tot bevordering daarvan de hand leenen, kerkelijk te bestraffen.

En zal dit besluit aan de kerkelijke Besturen en Kerkeraden worden kenbaar gemaakt.

---

(a) Hiervoor is thans te lezen: Artt. 2 en 3.



## § 11.

**HANDELWIJZE DES KEKKERAADS BIJ  
OVERGANGEN UIT OF TOT DE KERK.**

A. CIRCULAIRE DER SYN. COMM. VAN 16 OCT. 1841, „OMTRENT HET KENNIS NEMEN VAN OVERGANGEN TOT DE ROOMSCHE KERK OF OMGEKEERD.”

De Algemeene Synodale Commissie der Nederlandsche Hervormde Kerk brengt ter kennis van al de kerkelijke Besturen en Kerkeraden onder haar ressort, dat de Algemeene Synode, in hare laatstgehouden vergadering, heeft in overweging genomen de hooge noodzakelijkheid, dat van de overgangen van de Hervormde Kerk tot de Roomsche, of omgekeerd, door de Kerkeraden meer nauwkeurig kennis genomen en berigt gedaan worde, dan tot hertoe plagt te geschieden, ten einde in staat gesteld te worden, niet slechts tot de openbaarmaking der niet altijd onberispelijke middelen, welke de Roomsche Kerk pleegt aan te wenden om het getal harer belijderen te vergrooten, maar ook, en bovenal, om, waar zulks noodig en mogelijk is, voor de belangen en regten der Hervormde Kerk te waken; en, vermits zulks nimmer zonder de ernstige en duurzame medewerking der verschillende Kerkbesturen en Kerkeraden kan worden tot stand gebracht, vermeent zij de ijverige en eenparige medewerking van al de kerkelijke Collegiën daartoe te moeten inroepen, opdat zij niet slechts aangaande het juiste *getal* der overgangen, inzonderheid van die uit de Hervormde Kerk tot de Roomsche, maar ook nopens de *oorzaken*, *middelen* en *wijze* van overgang, zoo nauwkeurig mogelijk worde ingelicht.

Dienvolgens heeft de Synode bepaaldelijk besloten, het navolgende voor te schrijven:

*Eerstelijk*, dat voortaan de Classikale Besturen zullen zorgen, jaarlijks, bij gelegenheid der schriftelijke zoo wel als persoonlijke Kerkvisitatie, in elke Gemeente, behalve de gewone vra-

gen, een afzonderlijk en opzettelijk onderzoek aangaande deze aangelegenheid te doen.

*Ten tweede*, dat de Kerkeraden, ten einde zich in staat te stellen tot het geven van een *schriftelijk* en *beredeneerd* berigt ten aanzien van dit onderwerp aan de Kerkvisitatoren, elk jaar, in de maand Januarij of Februarij, eene Kerkerads-vergadering, en wel in zulke Gemeenten, waar dezelve bestaan, eene *breede* (a) Kerkeradsvergadering zullen beleggen, om opzettelijk te handelen over alles, wat den leden gezamenlijk, of elk hunner in het bijzonder, opzigtelijk het getal, de oorzaak, de middelen of de wijze van dergelijke overgangen, zoo wel die uit de Hervormde Kerk tot de Roomsche of eenig ander Kerkgenootschap, als omgekeerd, gedurende het laatste jaar is kenbaar geworden, en

*Ten derde*, dat de Classikale Besturen hiervan, gelijktijdig met het berigt der Kerkvisatie doch bij *afzonderlijk* rapport, verslag zullen doen aan de Provinciale Kerkbesturen, om door deze op dezelfde wijze, als de rapporten op de zomer-catechisatiën, des noodig met hunne consideratiën, aan de Synode te worden opgezonden.

B. CIRC. DER SYNODE VAN 22 JULIJ 1842,  
BETREKKELIJK DEZELFDE ZAAK.

De Algemeene Synode der Nederlandsche Hervormde Kerk heeft zich in hare jongste zitting op nieuw van het hoog belang overtuigd van den door haar ten voorgaanden jare in werking gebragten maatregel, daartoe strekkende, dat van de overgangen van de Hervormde Kerk tot de Roomsche, en omgekeerd, door de Kerkeraden meer naauwkeurige kennis genomen, en aan de Classikale Besturen berigt zoude gedaan worden, en zoo de Provinciale Kerkbesturen in staat gesteld, om naauwkeurige en volledige verslagen deswege aan de Synodale Commissie in te zenden, niet slechts ten opzichte van het

(a) [Hiervoor dient thans gelezen te worden: eene vergadering van den *Algemeenen* Kerkeraad.]

getal, maar ook omtrent de oorzaken, middelen en wijze van overgang van het eene Kerkgenootschap tot het andere.

De Synode kan ook niet anders dan de belangstelling roemen, waarmede deze nieuwe maatregel door de respectieve Kerkbesturen over het algemeen opgenomen en behartigd is. Maar het ligt in den aard eener eerste proeve, dat in de verschillende berigten en rapporten niet nu reeds al die naauwkeurigheid, volledigheid en eenparigheid worden aangetroffen, welke de Synode in deze belangrijke zaak zoo nuttig en noodig acht. Zij rekent het zich daarom ten pligt, door het intermediair der Provinciale Kerkbesturen *de Kerkeraden op te wekken, om, ten aanzien der overgangen, met de meeste naauwgezetheid en naauwlettendheid te werk te gaan, en alzoo de hoogere Kerkbesturen in staat te stellen, om aan derzelver rapporten deswege de meest mogelijke naauwkeurigheid en volledigheid bij te zetten; terwijl zij hierbij haren wensch te kennen geeft, dat die rapporten voortaan over het burgerlijke jaar, van 1<sup>o</sup> Januarij tot ultimo December, zich zullen uitstrekken.*

Niet slechts tot bevordering van zulk eene naauwkeurigheid en volledigheid in de rapporten, maar meer nog in het belang der gewigtige zaak zelve, welke het hier geldt, acht de Synode het algemeen worden eener instelling wenschelijk, welke zij met blijdschap bespeurd heeft dat door den nieuwen maatregel is uitgelokt, en, gelijk uit de berigten blijkt, in sommige Gemeenten reeds weldadig gewerkt heeft. Zij bedoelt: *commissiën van toezigt op de overgangen en hetgeen daartoe betrekking heeft, zoo als reeds onder anderen te Amersfoort, 's Gravenhage, Kampen en Zwolle aanwezig zijn.* En zij wekt mits deze de respectieve Kerkbesturen op, het daarheen te rigten, dat in elke meer talrijke Gemeente door den Kerkeraad eene speciale commissie benoemd worde, welke zich meer bijzonder tot taak stelt, om naauwlettend toe te zien op hetgeen ten aanzien der geloofsveranderingen plaats vindt, en met alle magt

te waken tegen de listen en pogingen der Roomsche propaganda.

Het is uit de verschillende rapporten maar al te zeer gebleken, dat een der meest algemeene, maar ook tevens een der meest vermogende middelen, van welke die Roomsche propaganda tot hare bedoelingen gebruik maakt, gelegen is in de *gemengde huwelijken*. De Synode neemt daarom deze gelegenheid waar, hare aanschrijving betreffende de gemengde huwelijken van Julij 1824, bij deze te hernieuwen, en dezelve, op grond eener, helaas! treurige ondervinding, met nieuwe kracht in te scherpen, en alzoo de Leeraren en Opzieners der Gemeenten dringend op te wekken om de gemeenteleden, hetzij bij het afleggen hunner belijdenis, hetzij bij elke andere voegzame gelegenheid, tegen het aangaan en de gevolgen van zulk een huwelijk te waarschuwen, en de bezwaren en gevaren hun voor te houden, welke, vooral in dezen tijd, uit de gemengde huwelijken schier onvermijdelijk voortvloeijen.

Reeds in het jaar 1817 heeft de Synode eene verordening uitgevaardigd ten aanzien der *Godsdienstoefeningen en het godsdienstig onderwijs der krijgslieden*. Blijkens de berigten heeft de ondervinding van den laatsten tijd geleerd, dat niettemin aan de godsdienstige opleiding van dezen achtenswaardigen stand nog veel ontbreekt, en dat eene teugelooze proselijtenjagt, welke ook op militairen-gepensioneerden haar begeerig oog geslagen heeft, van sommiger onkunde of lichtzinnigheid behendig tot haar doel weet partij te trekken. Daarom voelt de Synode zich gedrongen, niet slechts de bovengenoemde verordening in het geheugen terug te roepen, maar om bijzonder ook de Leeraren en Kerkeraden van Gemeenten, welke in garnizoensplaatsen gevestigd zijn, tot verdubbelde zorg in deze op te wekken en dezelve uit te noodigen om voor de militairen, zooveel mogelijk afzonderlijke, voor hunne behoeften en vatbaarheid opzettelijk berekende, Godsdienstoefeningen in te rigten: althans om zorg te dragen, dat in de kerken

niet zulke zitplaatsen den krijgslieden worden aangewezen, die van het nut en den zegen der Godsdienstoefening hen geheel of gedeeltelijk moeten doen verstoken blijven; vooral om het bijzondere godsdienstig onderwijs der krijgslieden met de meeste zorg te behartigen, en niet alleen de gelegenheid tot het ontvangen van hetzelfde ruimschoots hun open te stellen, maar ook door bezoek en toespraak in de caserne, het gebruik maken der catechisiëren bij hen krachtig aan te moedigen en te bevorderen.

Eindelijk vindt de Synode zich verplicht te gelasten, dat de Diakonie-besturen, die hunne gealimenteerden in andere Gemeenten besteden, steeds zullen gehouden zijn van het verblijf van zulke gealimenteerden kennis te geven aan den Kerkeraad der Gemeente, waarin dezelve gevestigd worden; opdat niet, gelijk, helaas! door voorbeelden gebleken is, zelfs zulke gealimenteerden een prooi worden der proselijtenmakerij, vóór dat de Leeraar van derzelve inwoning in zijne Gemeente verwittigd is, en opdat in allen gevalle de alimenterende Diakonie moge verzekerd zijn, dat van hare bedeeeling geen schandelijk misbruik gemaakt worde.

---

### § 12.

#### SYN. CIRC. V. 30. JULIJ 1870 N<sup>o</sup>. 127 BETREFFENDE DE BEROEPING VAN NIET EERVOL ONT- SLAGEN PREDIKANTEN.

De Alg. Synode der Nederl. Herv. Kerk, in aanmerking nemende dat er gevallen voorkomen, dat Predikanten beroepen en bevestigd worden, die uit hunne vroegere bediening ontslagen zijn zonder dat dit op eervolle wijze geschied is;

Overwegende, dat het in het belang der Gemeente is de approbatie op zoodanige beroepingen niet te geven, dan nadat het *voldoende* zal gebleken zijn, dat de redenen, waarom geen eervol ontslag is verleend, niet van dien aard zijn, dat

zij den beroepene onwaardig zouden maken het leeraarsambt op nieuw te aanvaarden;

Vestigt de aandacht der Class. Besturen op deze aangelegenheid, verlangende dat zij aan zoodanige Predikanten het bij art. 66 van het Reglem. op de Vac. bedoelde getuigschrift niet verstrekken, dan na ernstig onderzoek, of zij daarop regt hebben, en zoo de approbatie op de beroeping van zulken Predikant van hen gevraagd wordt, met de meeste naauwgezetheid nagaan, of de door hem overgelegde getuigschriften allezins voldoende zijn, en of de redenen, waarom hij geen eervol ontslag bekomen heeft, hem het op nieuw aanvaarden van het leeraarsambt in de Nederlandsche Hervormde Kerk niet onwaardig maken.



## TWEEDE HOOFDSTUK.

### KERKGEMEENTEN EN KERKELIJKE GOEDEREN.

---

#### § 13.

#### HET VOORTDUREND BESTAAN VAN GEMEENTEN.

OVER „HET BLIJVEN VOORTBESTAAN VAN BIJZONDERE GEMEENTEN EN HET BEHOUDEN VAN EEN EIGEN PREDIKANT GELIJK OVER DE COMBINATIËN DER GEMEENTEN EN HET GETAL HARER PREDIKANTEN.” (KON. BESL. V. 8 APRIL 1814 N<sup>o</sup>. 15.)

Hebben besloten en besluiten:

Art. 1. Eene kerkelijke Gemeente zal ten minste uit 200 zielen behooren te bestaan, om bij voorkomende vacaturen op het behouden van eenen afzonderlijken Predikant te kunnen aanspraak maken.

Alle Gemeenten beneden het getal zullen met andere naburige worden vereenigd, voor zoo verre hare behoeften niet volstrekt een' afzonderlijken Leeraar vereischen, en hare plaatselijke gelegenheid niet van dien aard is, dat de dienst aldaar door geenen naburigen Predikant gevoeglijk kan worden waargenomen.

Gemeenten van meer dan 200 zielen, zullen met anderen niet worden gecombineerd, tenzij zeer gunstige omstandigheden, zoo als eene bijzondere nabijheid en zeer gemakkelijke communicatiën met andere plaatsen, zulks konden doen plaats hebben, zonder nadeel voor die Gemeenten.

Art. 2. Elke Gemeente, die 1600 zielen bevat, en thans in het bezit is van twee Predikanten, zal dezelve behouden; zonder dat nogtans hieruit eenige consequentie zal kunnen getrokken worden voor Gemeenten van die grootte, welke thans maar door éenen Leeraar bediend worden.

Aan eene Gemeente van minder dan 1600 zielen zal het behouden van een' tweeden Predikant niet worden toegestaan, dan om zeer bijzondere en gewigtige redenen.

Art. 3. Grootere Gemeenten zullen een meerder getal Predikanten behouden, naar evenredigheid van derzelve talrijkheid; zullende voldoende geacht worden:

Voor Gemeent.	beneden de	1600	ziel.	1	Pred.
„	„	van 1600 tot	3000	„	2
„	„	3000	„	5000	„
„	„	5000	„	7000	„
„	„	7000	„	10000	„
„	„	10000	„	13000	„
„	„	13000	„	16000	„
„	„	16000	„	20000	„

En zal in grootere Gemeenten voor elke 5000 zielen boven de 20000, nog een Predikant worden toegestaan.

Art. 4. Met betrekking tot de Hervormde Gemeenten, behoorende tot de Classen van *Bergen op Zoom*, *Breda*, *Peel* en *Kempeland*, *den Bosch* en *Nijmegen*, waar de groote meerderheid der ingezetenen eene andere Godsdienst is toegedaan, zal, in plaats van 200, het getal van 50 zielen voldoende geacht worden tot het behouden van eenen afzonderlijken Predikant; het getal van 1000 tot het behouden van twee; dat van 2000 tot het behouden van drie; en eindelijk dat van 4000 tot het behouden van vier Predikanten.

Art. 5. Bij het vernietigen van predikantsplaatzen, zal aan de Predikanten, wier dienst daardoor mogt verzwaaard worden, eene billijke verhooging van jaarwedde daarvoor worden toegestaan.

Art. 6. Bij het vacant worden van predikantsplaatzen, welke volgens de bepalingen van dit Besluit in de termen zouden vallen, om te moeten worden vernietigd, zal de Commissaris voor de Kerkelijke Zaken deswege rapport en voordragt doen aan onzen Commissaris-Generaal voor de Binnenlandsche zaken.

Art. 7. Onze Commissaris-Generaal op deze



voordragt tot vernietiging of combinatie eener zoodanige plaats besluitende, zal tevens dien ten gevolge zoodanige bepalingen vaststellen, als hij ten meesten nutte van de openbare Godsdienst zal oordeelen te behooren.

Art. 8. Bijaldien hij van oordeel mogt zijn, dat zoodanige predikantsplaats behoorde te worden geconserveerd uithoofde van bijzondere omstandigheden of plaatselijke gelegenheid, zal hij echter de handopening ter vervulling derzelve niet verleenen, dan na vooraf Ons welmeenend daarop te hebben ingewonnen.

Art. 9. Onze Commissaris-Generaal voor de Binnenlandsche Zaken zal Ons eene voordragt doen omtrent het getal der Fransche, Engelsche, Schotsche en Hoogduitsche Hervormde Predikanten, waarvan de conservatie zoude dienen te worden bepaald.

Art. 10. Onze Commissaris-Generaal voor de Binnenlandsche Zaken is belast met de uitvoering van dit Besluit.

---

§ 14.

**GRENSBEGELING.**

KON. BESL. V. 17 DEC. 1836, N<sup>o</sup>. 91, BETREK-  
KELIJK DEN „INVLOED VAN HET KADASTER  
OP DE BEGRENZING VAN KERKELIJKE  
GEMEENTEN.”

Willende voorzien in de ongelegenheden ontstaande door de wijzigingen, welke door de kadastrale delimitatie in de grensscheiding der Gemeenten hier en daar zijn aangebragt.

Gezien enz.

Den Raad van State gehoord...

Hebben goedgevonden en verstaan,

A. Te bepalen:

*Vooreerst*, Met enz.

*Ten vierde*, *Met betrekking tot het kerkelijke*,

1<sup>o</sup>. Dat in geen geval aan de kadastrale delimitatie eenig gevolg zal gegeven worden tot verandering van de grenzen der kerkelijke Gemeenten, dan op bijzondere daartoe te doene voordragten.

2°. Dat de respectieve Gouverneurs deze bijzondere gevallen zullen brengen ter overweging bij de Provinciale Collegiën van Toezigt op de kerkelijke administratiën.

3°. Dat de Provinciale Collegiën vervolgens aan Onzen Minister van Staat, belast met de generale directie voor de zaken der Hervormde Kerk enz. de voorstellen zullen doen, welke zij noodig oordeelen, ten einde daarop Onze beslissingen te erlangen.

*Ten vijfde, Met betrekking tot het collatierecht.*

Dat de kadastrale delimitatie geenen invloed zal hebben op de uitoefening van het collatierecht, maar dat te dezen aanzien, de landen bij voortdoring gerekend zullen worden te behooren tot dat dorp of kersspel, waaronder dezelve vóór de kadastrale delimitatie behoorden.

*Ten Zesde. Met enz., en*

B. Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken te magtigen, om den noodigen last te geven ten einde, voor zoo verre de voorz. bepalingen eenigen onmiddellijken administratieven maatregel in de betrokkene Gemeenten mogten vorderen, dezelve door de zorg van de Gedeputeerde Staten der Provinciën, dáár, waar zulks niet reeds mogt zijn geschied, worden genomen, uiterlijk voor den 1 Januarij, 1837.

Behoudende Wij Ons voor, om over ieder bijzonder geval hetwelk onder de voorz. bepalingen niet zoude kunnen worden betrokken, naar gelang van de omstandigheden te beschikken. (Vgl. hiermede bl. 21, aant. c.)

---

## § 15.

### PASTORIJ- EN KOSTERIJ-GOEDEREN,

A. KON. BESL. VAN 12 DEC. 1827, N°. 45,  
BETREFFENDE „EEN TE MAKEN INVENTARIS  
VAN ALLE PASTORIJ- EN KOSTERIJ-  
GOEDEREN.”

Gehoord de voordragt van Onzen Staatsraad, Directeur-Generaal voor de zaken der Hervormde Kerk enz. van den 11 December 1827, No. 28;

En in aanmerking nemende dat het belang der Hervormde Gemeenten en van derzelver Predikanten en Kosters of kerkelijke bedienden vordert, dat de pastorijs- en kosterij-goederen, bij dezelve aanwezig, tegen vermindering, verlies en nadeel verzekerd zijn, en dat eene behoorlijke kennis derzelve goederen, en eene verantwoordelijkheid wegens de administratie van dien, tot dat einde noodzakelijk is, hebben besloten en besluiten:

Art. 1. Van alle pastorijs- en kosterij-goederen, eigendommen, renten, uitgangen en alle andere hoegenaamde inkomstgevende voorwerpen, bij eene Hervormde Gemeente aanwezig, zal, hetzij dat dezelve door de Predikanten en Kosters zelve geadministreerd worden, hetzij dat zulks door eene afzonderlijke administratie geschiedt, een behoorlijk omschreven inventaris worden opgemaakt, behelzende tevens aanwijzing van de vaste of vermoedelijke jaarlijksche opbrengst, van ieder onderwerp of voorwerp, en van de lasten en kosten daarop jaarlijks te dragen en te lijden, zoodat de waarde, baten en schaden der goederen en eigendommen zijn te onderkennen: zullende deze inventaris, binnen een zekeren te bepalen tijd, door de administrerenden aan Kerkvoogden der Gemeente moeten worden ter hand gesteld.

Art. 2. Kerkvoogden in de voorschrevene Gemeente zullen de gemelde inventarissen des noodig, met hunne aanmerkingen vermeerderd of verbeterd, aan het Provinciaal Collegie van Toezigt, onder hetwelk de Gemeente behoort, moeten inzenden.

Art. 3. Nadat de inventarissen door de Collegiën van Toezigt zullen zijn onderzocht, zal een exemplaar in het archief bij de Gemeente moeten worden bewaard, om als ligger en memorie te dienen, en een exemplaar bij het Collegie van Toezigt moeten worden gehouden, mitsgaders afschrift of extract van denzelfden inventaris, voor zoo veel betreft de goederen en eigendommen die voor hun traktement dienen, ter hand gesteld aan de Predikanten en Kosters

der Gemeenten, gelijk mede aan de afzonderlijke administratie derzelve, indien deze bestaat.

Art. 4. De Predikanten, Kosteners of andere administrerende personen der goederen en eigendommen zullen, op hunne persoonlijke verantwoordelijkheid, gehouden zijn toe te zien en voor te komen dat aan dezelve door verjaring, verzuim of onregelmatig gebruik, geene vermindering of schade worde toegebracht; zijnde aan hen overgelaten om, zoo dikwerf hun eenige moeilijkheid, waaruit vrees voor vermindering of nadeel mogt ontstaan, mogt voorkomen, zich daarover tot het Provinciaal Collegie van Toezigt, waaronder de Gemeente ressorteert, of bij Kerkvoogden der Gemeente te wenden.

Art. 5. Ingeval eenige verandering omtrent de voorschrevene goederen en eigendommen waardoor ook veroorzaakt, mogt plaats grijpen, zal daarvan de vereischte melding op den inventaris, en op de afschriften en extracten van denzelve moeten worden gemaakt, in voege als wegens het daarstellen en het houden van exemplaren hierboven is bepaald.

Art. 6. Onze Staatsraad Directeur-Generaal zal ter nakoming van het eerste artikel dezes, opzigtelijk het inrigten van den inventaris, zoodanig voorschrift geven als hij zal vermeenen te behooren, en verder zorg dragen voor de uitvoering van dit besluit.

---

B. OMTRENT DE „KOSTERIJ--GOEDEREN.” AAN-  
SCHRIJVING DER ALG. SYN. COMM. VAN  
10 NOV. 1852.

De Algemeene Synodale Commissie der Nederlandsche Herv. Kerk, het groot belang in aanmerking nemende, hetwelk de Gemeenten, om redenen ook van meerder dan stoffelijk gewigt, bij het behouden van het regt van eigendom, waar het bestaat, op de kosterwoning hebben;

Overwegende daarbij, dat in Gemeenten vooral waar dezelfde persoon Koster en Schoolonderwijzer is, dat regt soms in vergetelheid geraakt

of verwaarloosd wordt, en dat er bij velen onzekerheid desaangaande ontstaan is, uithoofde het burgerlijk Gemeentebestuur in het onderhoud der woning voorziet, of te zijnen koste vroeger herstellingen zijn gemaakt, terwijl uit deze handeling nog in geen deele moet volgen, dat ook het eigendom daarom op dit Bestuur is overgegaan;

Lettende bij dat alles op den maatregel, waartoe de Synode, ter beveiliging van dat eigendom in het belang der Gemeenten zelve, ten jare 1848 (23 Aug.) besloot, maar die, door omstandigheden buiten haar, is gebleven zonder gevolg;

heeft goed geoordeeld aan de Kerkeraden der Gemeenten aan te schrijven,

dat zij met alle zorg en naauwkeurigheid zullen trachten op te sporen, wat uit de kerkeradsboeken of uit andere onder hen berustende bescheiden, of op welk eene wijze dan ook, kan blijken ten aanzien van de geschiedenis der woning in de Gemeente, bij den Onderwijzer in gebruik, haren oorsprong, den titel waaronder zij voorkomt, den grond waarop zij gesticht en de middelen waardoor zij vroeger onderhouden of hersteld is; en dat zij van dit alles en hetgeen meer ter zake zou kunnen dienen, opgave doen aan het Classikaal Bestuur van hun ressort, opdat dit, naar zijne roeping, in Art. 43 sub No. 6 van het Algemeen Reglement aangewezen, zooveel noodig daarop acht kan geven.

---

C. SYNOD. AANSCHRIJVING AAN DE CLASSIKALE BESTUREN, OMTRENT DE KOSTERIJGOEDEREN V. 29 JULIJ 1861 No. 70.

De Algemeene Synode der Nederl. Herv. Kerk, heeft met bijzondere belangstelling kennis genomen van het verslag der Alg. Synod. Commissie, betreffende den staat der kosterijgoederen, en vindt zich gedrongen, om de onderscheidene Classikale Besturen, die door

hunne mededeelingen daarvoor de stof geleverd hebben, van hare dankbaarheid te verzekeren wegens de bereidwilligheid en den ijver welke zij in deze hebben aan den dag gelegd. Vertrouwt de Synode intusschen, dat alle kerkelijke Besturen het met haar even wenschelijk zullen achten, vooral in den tegenwoordigen tijd, wegens de nieuwe regeling van het lager onderwijs, ingevolge de Staatswet van 13 Aug. 1857, dat op de bewaring der kosterij-goederen voor de Kerk bestendig een naauwlettend oog wordt gehouden, zij heeft hierdoor te meer grond om te verwachten, dat de Classikale Besturen het in deze nimmer aan de vereischte waakzaamheid zullen laten ontbreken, en wel niet zullen willen verzuimen om voortaan alles, wat zij betreffende de belangen der bedoelde goederen in hun ressort mogten vernemen, aan de Synodale Commissie getrouwelijk mede te deelen, opdat deze Commissie daarvan aan de Synode moge kunnen berichten, of des geraden zelve de onderwerpelijke belangen bevorderen.

---

### § 16.

#### **TWEEDE COLLECTE, VOOR DE KERK.**

AANSCHRIJVING DER SYN. COMM. V. 24 OCT. 1842, AAN DE PROVINC. EN CLASS. BESTUREN, OM EENE „TWEEDE COLLECTE BIJ DE GODSDIENSTOEFENING” TE BEVORDEREN.

De Synode heeft, bij besluit van den 11 Julij dezes jaars, het door ons voorgestelde nopens de maatregelen tot waarborg der doelmatige aanwending van de verleende subsidiën tot herstellingen of vernieuwingen van kerkelijke gebouwen, goedgekeurd en aan ons de uitvoering daarvan opgedragen.

Het door ons voorgestelde is te vinden op de bladzijden 45—48 der gedrukte handelingen van de Synode over dit jaar, waaraan wij de vrijheid nemen korthedshalve ons te gedragen.

Dienvolgens vinden wij ons belast U Hoog Eerwaarden, en door U Hoog Eerwaarden de

Classikale Besturen door deze uit te noodigen, te willen zorgen, dat de Kerkeraden der gesubsidiëerde Gemeenten, die ook ongetwijfeld bij het welzijn hunner Gemeenten en den goeden staat der kerkelijke gebouwen van dezelve veel belang hebben, op de doelmatige aanwending der subsidiën en het goede onderhoud dier gebouwen mede toezien; en, ten aanzien van het onderhoud, bij gebreke van genoegzame kerkefondsen, eene tweede collecte in de kerk bij de Godsdienstoefeningen bevorderen; voorts korte jaarberigten te dier zake aan de Classikale Besturen, en door deze aan U Hoog Eerwaarden inzenden, terwijl de Classikale Besturen, om de drie jaren daarbij voegen de vermeldingen opzigtelijk den toestand der kerkelijke gebouwen, te bevatten in de verslagen der persoonlijke kerkvisitatiën.

Wij vleijen ons dat deze maatregel, in vereeniging met de voorschriften welke Zijne Excellentie de Minister van Staat, belast met de Generale directie voor de zaken der Hervormde Kerk enz., wel zal willen geven aan de Collegiën van Toezigt op de kerkelijke administratiën in de onderscheidene provinciën, de heilzame bedoelingen zullen bereiken, welke de Synode op dit onderwerp verlangt verwezenlijkt te zien, tot welzijn dier Gemeenten en ter verligting van het fonds voor Noodlijdende Gemeenten, waaronder zich geduriglijk bevinden, welke de hulp van dat fonds behoeven.

---

## § 17.

### **NOODLIJDENDE KERKEN EN PERSONEN.**

A. „DE OVERDRAGT VAN DE KERKELIJKE LIEFDEFONDSEN EN HUNNE ADMINISTRATIE.” (DISPOSITIE VAN DEN COMM.-GENERAAL V. 6 DEC. 1817, N<sup>o</sup>. 4.)

De Commissaris-Generaal, provisioneel belast met de zaken der Hervormde Kerk, enz.

Gehoord het rapport van den *Secretaris* en *Adviseur* bij dit Departement op de Missive van de *Algemeene Christelijke Synode der Hervormde Kerk*, van den 17 Julij l. l., daarbij te kennen gevende haar verlangen, dat zoodra mogelijk de overgifte der bestaande *Kerkelijke fondsen* aan den Quaestor mogt geschieden, en deze fondsen op eene geregelde wijze onder zijne administratie gebragt worden;

In aanmerking genomen, dat reeds op de Synodale vergadering van den voorleden jare is bepaald:

Dat alle bestaande kerkelijke liefdefondsen, geadministreerd geweest door de voormalige Synoden en Classen, zonder onderscheid onder welken naam of titel, of hoedanig bezeten, moeten worden gesteld onder het onmiddelijk oppertoezicht en beheer van de Algemeene Christelijke Synode der Hervormde Kerk, ten einde dezelve te doen strekken tot de weldadige einden, waartoe zij gegeven zijn, en dus ten behoeve van noodlijdende Kerken en personen: met speciale reserve, dat de fondsen, voor de Kerken der Waldenzen bestemd, voor dezelve zullen blijven geaffecteerd;

Mitsgaders, dat gemelde fondsen, onder het voorz. oppertoezicht van de Synode, voortaan bijeen zullen worden geadministreerd door haren Quaestor, en mitsdien aan hem overgegeven; zullende hij gevolgelijk van wege deze administratie verantwoordelijk zijn aan de Synode;

Heeft goedgevonden en verstaan het navolgende vast te stellen:

Art. 1. Alle Landseffecten, tot voorz. fondsen behoorende, met uitzondering van die, welke tot de fondsen behooren, speciaal bestemd tot ondersteuning der Waldenzer Kerken, hierna vermeld, hetzij dezelve bestaan uit de inschrijvingen in het groot-boek der nationale schuld of certificaten van dien, zullen worden ingeschreven en gebragt op hetzelfde groot-boek onder een algemeen hoofd, te weten: *Kerkelijke liefdefondsen onder het oppertoezicht en beheer van de*



*Algemeene Christelijke Synode der Hervormde Kerk in het Koninkrijk der Nederlanden.*

Art. 2. Onder de bovengemelde inschrijving op het genoemde hoofd zullen *niet* worden begrepen de effecten tot voornoemde fondsen behorende, welke bepaaldelijk moeten dienen ter ondersteuning van de Kerken der Waldenzen, zullende deze, hetzij inschrijvingen, hetzij certificaten, in het groot-boek der nationale schuld, als van de andere effecten gemeld, mede wel worden af-, over-, en ingeschreven, maar op een afzonderlijk algemeen hoofd, te weten, *Kerkelijke liefde-fondsen ter ondersteuning van de Kerken der Waldenzen, onder oppertoezicht en beheer van de Algemeene Christelijke Synode der Hervormde Kerk, in het Koninkrijk der Nederlanden.*

Art. 3. De Quæstor van de Algemeene Synode voormeld wordt gekwalificeerd, om de voormelde af- en overschrijvingen als voorschreven bij de administratie van het groot-boek der nationale schuld te doen effectuëren en deswegens alles te doen en te verrigten, wat daartoe zal worden vereischt.

Art. 4. Die Quæstor wordt mede gekwalificeerd bij dezen, om van voorn. gelden, bij voormelde kerkelijke fondsen gevonden wordende of inkomende, tot haar voordeel aan te koopen inschrijvingen op het groot-boek der nationale schuld, ter overbrenging van de kapitalen, op een der voormelde hoofden reeds ingeschreven voor die fondsen, voor welke hij de aankoop zal hebben gedaan.

Zullende hij echter nimmer afschrijvingen mogen laten doen op een der gezegde hoofden van eenige kapitalen zonder daartoe speciaal door de Synode te zijn gekwalificeerd.

Art. 5. Dezelve Quæstor wordt bij dezen bevoegd verklaard tot het ontvangen van alle intresen van kapitalen, ten behoeve van voormelde kerkelijke fondsen, in het grootboek ingeschreven, daarvoor te kwiteren en verder ten dien aanzien te doen en te handelen, zoo als bij de administratie van het groot-boek ten dezen wordt gevorderd.

Art. 6. Al verder wordt de gemelde Quæstor geautoriseerd, om, ingevalle van uitloting van kansbiljetten der uitgestelde schuld, tot voorschreven fondsen behorende, dat alles te verrigten, wat bij de overbrenging dier kapitalen in de werkelijke schuld, volgens de bestaande wetten en reglementen op dit stuk, door hem als administrateur der fondsen zal behooren te geschieden.

Art. 7. De Provinciale Kerkbesturen en de Classikale Besturen worden bij dezen aangeschreven, om te zorgen, dat alle effecten bovengemeld, hetzij certificaten, bewijzen van inschrijvingen, of andere, gelijk met alle goederen, gelden, bewijzen van eigendom, mitsgaders alle papieren en in het generaal alle documenten, behorende of betrekking hebbende tot voormelde kerkelijke fondsen, welke onder hen berusten, worden gesteld en overgebracht in handen van den Quæstor van de Synode; met bijvoeging van alle die elucidatiën en aanwijzingen, als in eenig opzigt kunnen worden gegeven, ter verzekering, dat die administratie allezins beantwoorde aan het doel, waartoe de fondsen zijn ingesteld geworden.

En zal deze dispositie worden gedrukt en exemplaren gezonden aan den Secretaris en aan den Quæstor van de Synode, aan de Provinciale Kerkbesturen en aan de Classikale Besturen tot informatie en narigt, respectievelijk.

---

B. CIRC. DER SYN. COMM. V. 29 OCT. 1846,  
AAN DE KERKBESTUREN OMTRENT DE „JAAR-  
LIJSCHE COLLECTE VOOR NOODLIJDENDE  
KERKEN ENZ.”

De Algemeene Synodale Commissie der Nederlandsche Hervormde Kerk, voldoende aan den last, bij SYNODAAL besluit van den 20sten Julij ll., haar opgedragen, brengt door deze ter kennis van alle Kerkbesturen en Kerkeraden onder haar ressort:

dat de Synode, diep doordrongen van de noodzakelijkheid, om, bij de bestaande en nog steeds gedurig toenemende behoefte van vele Gemeenten, tot stichting of herstel van hare kerkelijke gebouwen, gepaste maatregelen te beraamen en vast te stellen, die onder Gods zegen strekken mogen tot verbetering der opbrengst van de collecte, die jaarlijks ten behoeve van het fonds voor Noodlijdende Kerken geschiedt, heeft goedgevonden en verstaan:

1<sup>o</sup>. dat voortaan, met wijziging zoo veel noodig van vroegere aanschrijvingen, aan de Kerkeraden de vrijheid wordt gelaten de bedoelde jaarlijksche collecte te houden, op den voor elke Gemeente meest geschikten en in het belang dier inzameling meest voordeeligen tijd; met bepaling alleen dat de Kerkeraden van zulke Gemeenten, waar men het raadzaam acht later dan in de maanden Maart of April te collecteren, hiervan tijdig zullen moeten kennis geven aan de Scriba's der Classikale Besturen, waaronder zij ressorteren.

2<sup>o</sup>. dat van de opbrengst dier collecte, *in elke Gemeente afzonderlijk*, niet slechts in de Handelingen der Synode, maar ook door middel van de *Boekzaal* (a) openbare mededeeling zal worden gedaan.

3<sup>o</sup>. dat van wege de Algemeene Synodale Commissie in de maand Januarij eerstkomende een opwekkende brief zal worden afgezonden, met last dat dezelve door de Leeraren acht dagen vóór het houden der bedoelde collecte, van den predikstoel aan de Gemeente worde voorgelezen.

4<sup>o</sup>. dat de Kerkeraden er op zullen moeten bedacht zijn om, behalve de gewone jaarlijksche collecte, ook zoodanige andere middelen aan te wenden, als hun het meest geschikt en doeltreffend mogten voorkomen tot vermeerdering der bijdragen, die moeten strekken om minvermogende Gemeenten te helpen in stand houden, of nieuwe op te rigten, — blijvende de

---

(a) Voor deze is thans in de plaats getreden de Kerkelijke Courant.

keus dier middelen aan de wijsheid der Kerkeraden overgelaten, hetzij men mogt goedvinden, de inzameling nu of dan, inzonderheid bij buitengewone gelegenheden, bij voorbeeld op den gedenkdag der Hervorming te herhalen, — of dezelve aan te vullen door eene milde gift uit eene vermogende kerkekas, of dat men daartoe aan iets anders de voorkeur geve.

5<sup>o</sup>. dat, tot afwending der nadeelen, welke afzonderlijke inzamelingen, nu en dan door Predikanten of Kerkeraden ten behoeve hunner Gemeenten gedaan, kunnen aanbrengen aan de algemeene collecte voor Noodlijdende Kerken en personen, Predikanten en Kerkeraden geene bijzondere collecte voor hunne Gemeenten zullen mogen houden, ten zij in onvoorziene en geheel buitengewone omstandigheden, daartoe speciaal geautoriseerd door het Provinciaal Kerkbestuur waaronder zij behooren, voor zoo verre eene inzameling in hunne Provincie betreft, en de Algemeene Synode der Nederlandsche Hervormde Kerk, of, deze niet vergaderd zijnde, door de Synodale Commissie, wanneer zulke collecte zich ook zou uitstrekken tot Gemeenten, in andere gewesten des Vaderlands gelegen: zullende de Gemeenten bij niet voldoening aan dit voorschrift, alle aanspraak op hulp uit het Synodale fonds verliezen.

---

C. SYN. CIRC. V. 23 DEC. 1859, AAN DE  
GEHEELE KERK TER AANBEVELING VAN  
DE COLLECTE VOOR NOODL. KERK-  
KEN EN PERSONEN (a).

Geliefde Broeders en Zusters in onzen  
Heer Jezus Christus!

De Algemeene Synode der Nederlandsche Hervormde Kerk komt tot u met hare gewone bede voor *Noodlijdende Kerken en personen*. Jaar-

---

(a) Deze Circ. is hier medegedeeld omdat men uit haar de wijze van bedeeing uit het fonds voor Noodlijdende Kerken en personen kan leeren kennen.

lijks bragt zij die, nu reeds lang, tot u, in 1859 zelfs tweemaal. De nood was groot welke geleden werd; zij vertrouwde dan ook dat uwe liefde groot zou zijn, grooter dan de nood.

Nog is het ons niet bekend hoe hoog het bedrag der tweede inzameling is geklommen; maar zeker is, dat, hoe aanzienlijk het welligt ook zij, mede in 1860 uwe liefde zeer milddadig zal moeten wezen, indien wij aan de dringendste behoeften ook maar eenigzins zullen te gemoet komen.

Voor *Gemeenten* en *personen* worden uwe giften besteed: voor Gemeenten op twee wijzen; òf in kleine jaarlijksche toelagen, meest van *f* 25 of *f* 50, ten hoogste van *f* 75 aan zeer arme plaatsen; òf in bijdragen voor eens tot opbouw of herstel van kerken en pastoriën. Deze laatste bijdragen zijn soms zeer aanzienlijk, van *f* 500, van *f* 1000, zelfs wel van *f* 2000 en meer. Zij worden ook wel eens gegeven aan Gemeenten, die op zich zelve niet arm zijn, maar toch niet in staat, een kerkgebouw van bijv. *f* 8000 te stichten. Kan en wil eene Gemeente zelve daartoe bijv. *f* 2000 bijdragen, dan komt dikwijls de Provincie, het Rijk en de Synode, elk met *f* 2000 te hulp, terwijl zoodanige Gemeente door ruime giften in de jaarlijksche collecte voor Noodlijdende Kerken en personen veel al weder vergoedt, wat haar op eens is geschonken in haren tijdelijken nood.

Een grondregel bij het verleenen aller bijdragen van dezen aard is *voor goed* te helpen. Voor herstellingen, die na weinige jaren zouden blijken doelloos te zijn geweest, geven wij geene gelden, liever veel op eens om een nieuw en goed gebouw op te rigten, dan telkens kleine sommen op nieuw om het onbruikbare nog weinige jaren door kostbare reparatiën in stand te houden; liever helpen wij dus ook ruime en hechte kerken en pastoriën bouwen, dan die na korten tijd vergrooting en verbetering behoeven.

Om ons doel te bereiken wordt met de uiterste zorg nagegaan, of eene Gemeente werkelijk onze hulp behoeft en wat zij zelve behoort te

doen. Aanvragen geschieden daartoe door ons bij Classikale en Provinciale Kerkbesturen en bij Provinciale Collegiën van Toezigt, en onderzoekingen, waar het noodig en mogelijk is, op de plaats zelve door bevoegde personen, door bouwmeesters en leden der Algemeene Synodale Commissie. Alle plannen en bestekken van opbouw of herstel worden door deskundigen nagegaan. Bij de aflevering eindelijk heeft nauwkeurig onderzoek plaats of alles goed is afgewerkt; eerst dan volgt uitbetaling onzer bijdrage.

Bij dit alles is toch vergissing mogelijk; zelfs zal zij nu en dan wel plaats hebben: maar dat durven wij voor u overal in den lande verklaren: de Synode heeft steeds gedaan al wat zij konde om de haar toevertrouwde giften op de beste en onpartijdigste wijze te besteden. Vrijmoedig durven wij dus ook betuigen, dat er niet ligt voorbeelden zullen zijn aan te wijzen, waarbij met betrekkelijk kleine geldsommen grooter nut is bewerkt.

Een ander maar veel kleiner deel uwer giften wordt besteed voor Noodlijdende *personen*, (a) voor Predikanten en vooral voor Predikantsweduwen en kinderen. Aan dezen worden kleine jaarlijksche bijdragen verleend van *f* 25 tot ten hoogste *f* 90. En ook deze bijdragen worden niet toegekend, dan na een jaarlijks herhaald onderzoek, of zij deze hulpe nog behoeven. (b)

---

(a) Die daarvoor in aanmerking zullen komen, moeten met nauwkeurig *renseignement* en bij gemotiveerde voordragt op daarvoor bestemde tabellen door de Class. Besturen in Maart worden ingeschreven, welke tabellen, door de Prov. Kerkbesturen in hunne vergadering van Mei moeten gecertificeerd en tijdig ingezonden worden aan den Quaestor der Synode. (Min. Circ. v. 28 Julij 1824).

(b) Bij Syn. Besl. v. 14 Aug. 1850 is bepaald: „dat door de Class. Besturen van de voorgedragen weduwen, op de tabellen *al* de inkomsten, geene uitgezonderd, uit algemeene of bijzondere fondsen voortvloeiende, nauwkeurig behooren te worden opgegeven, en al zulke weduwen, die met beduidende jaarlijksche toelagen, buiten 's Rijks kas en de Algemeene weduwenbeurs bevoorregt zijn, niet meer tot de bedeeeling uit

Ziet daar Geliefden! waartoe uwe giften dienen. Voor ditmaal hebben wij deze naauwkeurige opgaven willen doen, opdat gij ook hierdoor tot het geven van nieuwe bijdragen mogt worden aangemoedigd. Vrijmoedig vragen wij deze, zoo om het doel, dat er mede beoogd wordt, als om de wijze waarop zij besteed worden. Wij vragen ze in den naam des Apostels, die ons vermaant allen wel te doen en meest den huisgenooten des geloofs; in naam des Heeren, die rijk zijnde, arm wilde wezen om ons rijk te maken; in naam des Vaders, die ons Zijne goederen toevertrouwt, opdat wij ze bezigen naar Zijnen wil; en Zijn wil, Zijn wezen is LIEFDE.

D. SYNODAAL VOORSCHRIFT VAN DEN 9 JULIJ  
1855, BETREKKELIJK HET INDIENEN VAN  
ADRESSEN OM ONDERSTEUNING VOOR  
OPBOUW OF HERSTELLING VAN  
KERKELIJKE GEBOUWEN.

De Algemeene Synode der Nederlandsche Hervormde Kerk.

In aanmerking nemende, dat het nog altijd ontbroken heeft aan bestemde en algemeen bekende voorschriften betrekkelijk het indienen der adressen aan de Hooge Kerkvergadering tot ondersteuning voor opbouw of herstelling van kerk of pastorie uit het fonds voor Noodlijdende Kerken en personen;

Overwegende, dat zulke voorschriften aan goede orde en gelijkmatige behandeling niet slechts zeer bevorderlijk zullen zijn, maar ook tijd en moeite sparen zullen, zoowel bij degenen die de aanvragen doen, als bij hen, die tot het onderzoek der voorgedragen belangen geroepen worden,

Heeft goedgevonden, de navolgende voorschriften te arresteren, en aan alle Kerkbesturen

---

het fonds voor Noodl. Kerken en personen, in aanmerking zouden worden gebracht, tenzij zeer bijzondere redenen daarvoor bij de Class. Besturen aanwezig zijn, die ze alsdan op de tabel vermelden zullen." (H. d. S. v. 1850 bl. 383.)

en Kerkeraden, alsmede aan alle Collegiën van kerkelijk heheer bekend te maken:

I. Alle verzoekschriften om geldelijke ondersteuning, tot opbouw of herstelling van kerken en pastorijen, uit het fonds voor Noodlijdende Kerken en personen, moeten aan de Algemeene Synode of Synodale Commissie worden toegezonden door middel van het Classikaal en Provinciaal Kerkbestuur, waaronder de belanghebbende Gemeente is ressorterende, opdat deze deswege hunne consideratiën mededeelen, en, bij meer aanvragen uit dezelfde Classe of Provincie, tevens aanwijzing doen van die Gemeenten, die, naar hun oordeel, in de eerste plaats behooren geholpen te worden.

II. Bij elk verzoekschrift moeten, als bewijsstukken, worden overgelegd:

*a.* een specifieke staat van alle bezittingen en schulden, en van jaarlijksche ontvangsten en uitgaven, behoorlijk verteekend door Kerkvoogden en Notabelen;

*b.* eene behoorlijke specifieke begrooting van het werk, dat men wenscht te doen verrigten, en van de kosten, die daartoe zullen worden vereischt, verteekend door eenen ambtenaar van den Waterstaat, of anders door ten minste twee bevoegde deskundige personen, wier bevoegdheid en eerlijkheid moet worden geattesteerd door het Hoofd van het plaatselijk bestuur hunner woonplaats;

*c.* eene verklaring van het Provinciaal Collegie van Toezigt op de kerkelijke administratie der Hervormden, waaronder de vragende Gemeente mag ressorteren, houdende, dat die Gemeente werkelijk is hulpbehoevende en dat het de gevraagde som althans niet overdreven keurt;

*d.* een schriftelijk bewijs van het bedrag der gelden, welke de Gemeente uit eigen boezem zal bijeenbrengen;

*e.* een bewijs, ingeval op de Provinciale begrootingen te dien einde fondsen zijn aangewezen, dat men zich ook om ondersteuning heeft gewend tot de Provinciale Staten, met opgave der som, welke bij deze is aangevraagd;



f. eene teekening, bijaldien de subsidie voor den opbouw van eene nieuwe kerk of voor aan te brengen zeer belangrijke veranderingen wordt gevraagd, van het te sloopen of nieuw in te rigten gebouw, om als eigendom der Synode tot haar archief te blijven behooren.

III. Eindelijk, de belanghebbende Gemeenten zullen het zich zelve te wijten hebben, indien, door verzuim van eene tijdige bijvoeging van dit een of ander, het verzoekschrift zal moeten ter zijde gelegd, of de afdoening der zaak aanmerkelijk vertraagd worden.

E. SYN. AANSCHRIJV. VAN 9 JULIJ 1855, OM SPOED TE MAKEN MET HET INZENDEN VAN VERZOEKSCRIFTEN OM SUBSIDIE UIT HET FONDS VOOR NOODL. KERKEN ENZ.

De Algemeene Synode der Nederlandsche Hervormde Kerk ziet zich gedrongen, op herhaald voorstel van de Algemeene Synodale Commissie daartoe geleid, en van het wenschelijke en allezins belangrijke der zaak volkomen overtuigd, de meer spoedige (\*) opzending van verzoekschriften van Gemeenten tot het bekomen van subsidie uit het fonds voor Noodlijvende Kerken en personen door de daarin gemoeide kerkelijke Besturen te bevorderen. Indien de Besturen toch de behandeling dezer adressen, zooveel zij van hunne roeping is, uitsluitend bepalen tot de werkzaamheden, die zij op hunne gewone, bij de wet voorgeschreven, vergaderingen verrigten, dan heeft dit het noodzakelijk gevolg, dat zeer vele verzoekschriften, waaronder niet weinige soms, welke reeds een jaar lang den

(a) De Synode heeft den 8 Aug. 1859 vastgesteld, dat de adressen om subsidie uiterlijk den 15 April moeten zijn ingekomen bij *den Secretaris der Synode*, en in 1862 heeft zij bepaald dat de Gemeenten hunne aanvragen met de vereischte stukken *voor het einde des jaars* moeten indienen bij de Classicale Besturen, opdat deze die aanvragen met de noodige toelichtingen door de Prov. Kerkbesturen *tijdig* kunnen opzenden aan de Alg. Synodale Commissie (Zie Kerk. C. v. 19 Julij 1862, No. 29).

kerkelijken weg bewandeld hebben, eerst in de maand Mei, en dus in den regel tijdens de voorjaarsvergadering der Algemeene Synodale Commissie bij haar inkomen, en deze dan meestal eene keuze moet doen om òf hare voordragt naar eene oppervlakkige beoordeeling op te maken òf de aanvragen, soms van zeer spoedige hulp, voor meer dan een vol jaar buiten beschikking te doen blijven. Tot voorkoming van deze ongelegenheid spoort de Synode de Classikale en Provinciale kerkelijke Besturen aan, om krachtigen voortgang aan de behandeling der door hulpbehoevende Gemeenten ingezonden aanvragen van ondersteuning te geven, en te verordenen, dat de adressen, buiten den tijd der vergaderingen inkomende, door het Moderamen, of door Leden van het Bestuur, gecommiteerd tot spoed vorderende zaken, of bij wege van schriftelijke correspondentie onder de gezamenlijke leden onderling overwogen zullen worden, ten einde onverwijld te worden opgezonden.

---

§ 18.

**HET AANVAARDEN VAN DONATIËN.**

A. KON. BESL. V. 27 OCT. 1825, N<sup>o</sup>. 103 OVER  
HET VRAGEN VAN AUTORISATIE TOT HET  
AANVAARDEN VAN DONATIËN VOOR  
KERK- EN ARMGESTICHTEN.

Herzien onze besluiten van den 31 Maart 1820, No. 89, en 12 Januarij 1824, No. 38;  
Houdende bepaling, dat aan de door Ons verleende autorisatiën tot aanvaarding van donatiën ten behoeve van kerk- of armen-gestichten zal worden verbonden de voorwaarde, dat aan 's Rijks schatkist worde betaald eene som gelijkstaande met het regt van successie over de koopwaarde of het zuiver overschot der verkregen goederen;

In aanmerking nemende, dat het noodzakelijk is maatregelen daar te stellen ter verzekering van de nakoming der bestaande verordeningen

nopens het vragen van autorisatie tot aanvaarding van donatiën, of tot het verkrijgen van goederen, onder welken titel ook ten behoeve der publieke gestichten, als mede van de rigtige opbrengst der als voren bepaalde uitkeering.

Hebben besloten en besluiten:

Art. 1. Geene autorisatiën tot het aanvaarden van schenkingen onder de levenden, of bij testament, ten behoeve van Kerk- en armgestichten of andere inrigtingen van de zoogenaamde doode hand, zullen voortaan verleend worden, zoo de aanvragen tot bekoming dier autorisatiën niet zijn ingediend binnen één jaar, na de dagteekening der acte van donatie, voor zooveel de schenkingen onder de levenden betreft, en van één jaar, na de inlevering der memorie van aangifte voor het regt van successie, voor zoo veel de legaten of erfmakingen aangaat.

Art. 2. De Gedeputeerde Staten der Provinciën zullen aan het verleenen van autorisatie op de Besturen der publieke gestichten tot aanvaarding van schenkingen of legaten in geld of mobiliare goederen, welker waarde de som van *honderd één en veertig gulden en vijf en zeventig centen* (f 141,75) niet te boven gaat, steeds de voorwaarde hechten van de betaling aan 's Rijks schatkist, eener som gelijkstaande met het regt van successie, op den voet Onze besluiten van den 31 Maart 1820, No. 89, en den 12 Januarij 1824, No. 38.

Art. 3. Wanneer door Besturen van publieke gestichten of inrigtingen eenige daad van eigendom wordt gepleegd op goederen van welken aard ook, ten aanzien van welker aanvaarding eene autorisatie benoodigd was, zonder dat zij die autorisatie hebben bekomen, of wanneer derzelve in bezittreiding zonder dusdanige autorisatie wordt bewezen, zal het Bestuur der registratie bevoegd zijn, de regten bij art. 1 vermeld, te vorderen, zonder dat de gemelde gestichten door de betaling dier regten eenigzins zullen kunnen beschouwd worden den eigendom der goederen te hebben verkregen, of eenige aanspraak op teruggave der regten zullen

hebben, ingeval de autorisatie tot de aanvaarding later mogt worden geweigerd.

Art. 4. De hiervóór staande bepalingen zijn mede van toepassing op alle vroegere donatiën, erfenissen of verkrijgingen tot welker aanvaarding nog geene autorisatie mogt zijn gevraagd, ten zij die aanvraag al nog binnen een jaar na de dagteekening van Ons tegenwoordig besluit plaats hebbe.

Onze Minister van Binnenlandsche Zaken, Onze Staatsraad, Directeur-Generaal voor de Zaken der Hervormde Kerk en de Directeur-Generaal voor de Zaken van de Roomsche-Katholieke Eeredienst, gelijk mede Onze Staatsraad, Administrateur der Registratie en Loterijen, zijn, ieder voor zooveel hem aangaat, belast met de uitvoering dezer, waarvan aan Onzen Minister van Justitie zal worden kennis gegeven.

**B. UITBREIDING VAN HET VORIGE BESLUIT,  
GEGEVEN DOOR Z. M. BIJ BESLUIT VAN  
30 SEPT. 1828, N. 115.**

Gezien Ons besluit van den 27 Maart 1825, No. 126, houdende, onder anderen bepaling, dat aan alle autorisatiën tot het aanvaarden van goederen, onder welken titel ook, in de doode hand overgaande, en zonder onderscheid of van de gewone mutatie-regten, wegens diergelijke overgangen, al dan niet kwijtschelding wordt verleend, de voorwaarde zoude verbonden worden, dat van de opbrengsten dier goederen eene jaarlijksche uitkeering van vier ten honderd aan 's Rijks schatkist moet worden gedaan;

Gezien onderscheidene aan Ons uitgebragte rapporten, door de Departementen van Binnenlandsche Zaken, en voor de Zaken der Hervormde Kerk enz., alsmede door de Administratie voor de Registratie, het Kadaster en de Loterijen, alle in substantie daarhenen strekkende, om Ons welmeenende te verstaan nopens den voet en de wijze, op welke de hier boven omschreven

bepaling behoort te worden toegepast en uitgevoerd;

Gezien het rapport van het Departement van Financiën enz.

Gezien Onze besluiten van den 31 Maart 1820, No. 89, en 27 October 1825, No. 103,

Hebben goedgevonden en verstaan, bij uitbreiding van Ons voorschreven besluit van den 27 Maart 1825, No. 126, te verklaren:

1<sup>o</sup>. Dat de Steden en Gemeenten, in de gevallen, bij dat besluit voorzien, aan de daarbij vastgestelde jaarlijksche uitkeering van vier ten honderd zijn onderworpen, (a) blijvende het Departement van Binnenlandsche Zaken evenwel gemagtigd, om, wanneer het blijken mogt, dat de aan te koopen, of anderszins bij overdragt te verkrijgen vaste goederen, voor de publieke dienst zijn bestemd, onder de opgave van redenen de voorwaarde dier uitkeering *niet* te voegen, bij de aan Ons voorgedragene goedkeuring van zoodanige handelingen.

2<sup>o</sup>. Dat de jaarlijksche uitkeering niet zal verbonden worden aan autorisatiën of in bezitstellingen, ten behoeve van kerkfabrieken, met betrekking tot goederen, die aan dezelve, ingevolge de wet van den 7 Thermidor, elfde jaar, en Ons besluit v. 19 Aug. 1817, Staatsblad No. 29, overgaan; zoo mede dat onder die voorwaarde, insgelijks niet kunnen betrokken worden de verholen ontdekte goederen, welke aan gestichten van liefdadigheid zijn toegekend.

3<sup>o</sup>. Dat de jaarlijksche uitkeering niet is verschuldigd, wanneer vaste goederen van de eene corporatie tot de andere worden overgebracht.

4<sup>o</sup>. Dat dezelve niet zal gevorderd worden van goederen, welke tusschen corporatiën en particulieren worden geruild, dan alleen voor de meerdere inkomsten, die bij de corporatiën worden genoten, boven de inkomsten van het door dezelve afgestane goed.

5<sup>o</sup>. Dat de onderwerpelijke uitkeering thans niet meer zal worden ingevorderd, wegens de

---

(a) Vgl. § 19.

zoodanige autorisatiën, waarin, hoezeer na de dagteekening van den 27 Maart 1825 uitgevaardigd, de voorwaarde dier uitkeering niet uitdrukkelijk is vermeld.

6. Dat dezelve uitkeering moet worden opgelegd, bij voorstellen tot aanvaarding of goedkeuring, die betrekking hebben tot handelingen, aangegaan vóór het nemen van Ons besluit van den 27 Maart 1825, No. 126, doch eerst na de invoering van hetzelfde bekrachtigd wordende.

En 7. Dat in de toepassing van het evengemelde besluit niet vallen de Maatschappij van Weldadigheid, de Leesgezelschappen, de Maatschappij tot Nut van het Algemeen, de Maatschappijen van Kunsten en Letteren, en alle andere soortgelijke maatschappijen of genootschappen, onder welke benaming ook.



## § 19.

### VRIJSTELLING VAN 4 PCT. HUURWAARDE.

De Min. van Binnenl. Zaken heeft bij *missive van 20 Jan. 1841, No. 69*, 's Konings goedvinden bekend gemaakt om het Besluit betreffende de oplegging eener jaarlijksche uitkeering van 4 pCt. der huurwaarde van onroerende goederen, in de doode hand overgaande buiten verder gevolg te laten, en om ook voortaan aan de tot hiertoe uit kracht van dat besluit opgelegde verplichting tot uitkeering dier 4 pCt. geen verder gevolg te laten geven.



## § 20.

### DE UITOEFENING VAN HEERLIJKE REGTEN IN DE KERK.

A. BESL. VAN DEN SOUVEREINEN VORST V. 28 SEPT. 1814. N. 4. „TER REGELING VAN HET COLLATIE-REGT”.

Hebben goedgevonden en verstaan:

1. Dat met den 1 Nov. aanstaande in wer-

king gebragt en voortaan geobserveerd zullen worden de bepalingen omtrent de uitoefeningen van het *regt van collatie* of beroeping van Predikanten, voorkomende in art. 5 van Ons Besluit van den 26 Maart l.l. No. 20 (a), wegens de voormalige Heerlijke regten; reserverende wij nogtans wel expresselijk aan Ons, om, hetzij bij speciale dispositiën over dit onderwerp, hetzij bij het daarstellen van algemeene kerkelijke verordeningen, ten dezen nader en anders te disponeren.

2. Dat dien overeenkomstig hetzelfde regt onbepaald wordt toegekend aan deszelfs voormalige eigenaren, op alle plaatsen, waar de Predikanten uit kerkelijke fondsen, zonder subsidie van den Lande, worden bezoldigd; terwijl in de Gemeenten, waar voorschreven subsidiën plaats hebben, door de Gemeenten of Kerkeraden een dubbeltal geformeerd en de electie door den voormaligen geregtigden zal gedaan worden; blijvende eindelijk daar, waar aan de voormalige Heeren alleen het regt van de medestemming in de benoeming van Predikanten of het regt van *agreatie* competeerde, hetzelfde in den vorm, zoo als het te voren heeft plaats gehad.

3. Dat in de voorz. Gemeenten, even als in alle anderen, de kerkelijke wetten, welke thans bestaan, of in het vervolg mogten worden vastgesteld, geobserveerd zullen worden; en dat in het bijzonder bij voortdoring zullen worden nagekomen de verordeningen op het verleenen van handopeningen en approbatiën, ten gevolge van Ons Besluit van den 23 December 1813, No. 17, bepaald.

4<sup>o</sup>. Dat in alle plaatsen, tot de domeinen van den Staat behoorende, en in alle andere, waar het regt van collatie bevorens is uitgeoefend, of door den Souverein, of door de voormalige Heeren dier plaatsen, welke, na

---

(a) Daar genoemd art. 5 in 2<sup>o</sup> geheel is opgenomen, behoefde het Besl. van 26 Maart (Staatsbl. No. 26) hier niet afgedrukt te worden.

de vereeniging dier heerlijkheden met de Lands domeinen door het Gouvernement in derzelve regten moeten geacht worden te zijn opgevolgd, het regt van collatie door Ons zal worden uitgeoefend. (a)

5°. Dat de Kerkeraden der Hervormde Gemeenten van zoodanige plaatsen, ingeval van vacature, zich op de wijze, bij het vragen van handopening thans gebruikelijk, zullen adreseren aan Onzen Secretaris van Staat voor de Binnenlandsche Zaken; dat voor zoo verre de vacerende Gemeente in de termen valt, om overeenkomstig de beginselen, bij ons Besluit van den 8 April ll., No. 15, vastgesteld, te moeten vervuld worden, Onze voornoemde Secretaris van Staat ons eene voordragt zal doen van twee of meer personen voor de vacerende Predikants-plaats, en dat door Ons vervolgens deswege zoodanig zal worden gedisponeerd, als Wij zullen oordeelen te behooren.

6°. Dat, zoodra door ons eene benoeming zal zijn geschied, Onze meergemelde Secretaris van Staat zorg zal doen dragen, dat het beroep kerkelijk worde geëffectueerd, met observatie van alle de bestaande Kerkelijke verordeningen.

---

B. KON. BESL. VAN 1 FEBR. 1815, N°. 15. (b)

Overwogen hebbende eenige bij Ons ingediende verzoeken van eenige eigenaars van heerlijkheden, daartoe tenderende, dat het *tweede artikel* van Ons besluit van den 28 Sept. 1814,

---

(a) Dit collatie-regt is afgeschaft, zie hierachter bl. 249. § 18, D.

b) Omtrent *dit Besluit* heeft de Hooge Raad der Nederlanden bij arrest van 20 April 1849 verstaan, dat het was *ongrondwettig* reeds in den vorm, en *het Besluit zelf* is (op verzoek der Synode, zie Hand. der S. van 1849 bl. 91—108 en 436) *ingetrokken en buiten werking gesteld bij Kon. Besl.* van 24 Jan. 1850, No. 57. — Ten gevolge van dien heeft thans het Besl. van 26 Maart 1814, No. 20, (Staatsbl. No. 46), in werking gebragt den 1 Nov. van dat jaar, achterevolgens het medegedeelde Besl. van 28 Sept. 1814, kracht van wet.



No. 4, betreffende de uitoefening van het *regt van collatie*, zoodanig mogt worden gemitigeerd of geëxpliceerd, dat de supplianten en alle andere wettige eigenaars van het volkomene regt van collatie, hetzelfde ook voortaan, zonder voorafgaande nominatie van den Kerkeraad, zouden mogen uitoefenen in die Gemeenten, waar de Predikanten geheel of gedeeltelijk uit subsidiën van 's Lands wege worden bezoldigd;

Gezien het rapport van Onzen Secretaris van Staat voor de Binnenlandsche Zaken van den 30 Jan. 1815, No. 25;

Hebben goedgevonden en verstaan, met alteratie in zoo verre van het bepaalde bij § 2 van Ons Besluit van den 28 Sept. 1814, No. 4 (*te vinden in het Staatsblad van dit jaar*, No. 102), te verklaren, zooals geschiedt bij deze, dat de eigenaars der heerlijkheden en andere wettige Collatoren, welke tot den jare 1795 het volstreckte collatie-regt tot begeving van predikantsplaatsen hebben gehad, datzelfde regt ook voortaan zullen uitoefenen, zonder voorafgaande nominatie van den Kerkeraad of der Gemeente, en zulks zonder onderscheid, of op zoodanige plaats het traktement geheel profluëert uit de plaatselijke kerkelijke goederen, of dat hetzelfde gedeeltelijk of geheel uit 's Lands kas wordt betaald; blijvende dien onverminderd in volle kracht de bestaande verordeningen ten aanzien der handopeningen en approbatiën.

---

C. KON. BESL. VAN 11 AUG. 1819 OMTRENT  
HET AFSTAAN EN DE TOEPASS. VAN HET  
COLLATIE-REGT.

Hebben goedgevonden en verstaan het navolgende te bepalen:

Art. 1. Geen collatie-regt, hetwelk thans aan zekeren grondeigendom of aan eenige heerlijke bezitting verknocht is, mag daarvan worden afgescheiden, veel min als een afzonderlijk object verkocht.

Art. 2. Geene eigendoms-overgang, hetzij

bij overeenkomst of bij gifte ter zake des doods, van de thans reeds van den grond of de bezitting afgescheidene en dus afzonderlijk bestaande collatie-regten, of van aandeelen in dezelve, zal voortaan kunnen plaats hebben, dan onder Onze uitdrukkelijke goedkeuring.

Art. 3. Indien wij mogten goedvinden eene zoodanige eigendoms overgang en overdragt goed te keuren, reserveren wij aan ons, zulks te doen onder de voorwaarden, welke de belangen van de Godsdienst mogten komen te vorderen.

Art. 4. Geen *unicus Collator* zal de collatie mogen doen aan iemand, die hem binnen den vierden graad van bloedverwantschap of zwager-schap bestaat, tenzij onder onze speciale toestemming.

---

D. WET VAN 16 DEC. 1861 (STAATSBLAD  
N<sup>o</sup>. 124) BETREFFENDE HET (KO-  
NINKLIJK) COLLATIE-REGT.

Het zoogenaamde regt van collatie, van staatswege in sommige Gemeenten der Nederlandsche Hervormde Kerk tot dus verre uitgeoefend, wordt opgeheven. De daartoe betrekkelijke verordeningen worden ingetrokken.

---

§ 21.

KON. BESL. V. 2 APRIL 1829, N<sup>o</sup>. 42 OMTRENT  
DE BENOEMING VAN GENEESKUNDIGEN IN  
GODSHUIZEN ENZ.

In aanmerking nemende, dat er, in verschillende Provinciën, twijfel ontstaan is over de vraag, aan wie de benoeming behoort der Geneeskundigen voor de Godshuizen en de Armbesturen;

Gezien enz.

Overwegende, dat het daarstellen eener eenvormige wijze van zoodanige benoemingen alzins wenschelijk is;

Den Raad van State gehoord;

Hebben besloten en besluiten:

Art. 1. In de steden zal de benoeming van Geneesheeren, Heelmeesters, Vroedmeesters en Vroedvrouwen, alsmede die der Apothekers, daar alwaar geen afzonderlijke apotheken ten dienste der armen bestaan, voortaan, zoo voor de dienst der huiszittende armen, als voor die der Godshuizen, door den stedelijken Raad geschieden, op voordragt van drie Candidaten, voor iedere te vervullen plaats te doen door de Bureaux van weldadigheid, of door de Administratiën der huiszittende armen of der Godshuizen.

Art. 2. In de steden van geringe bevolking, zal de geneeskundige dienst voor de huiszittende armen en in de Godshuizen, zoo veel mogelijk aan dezelfde Geneeskundigen worden opgedragen.

Art. 3. Wanneer over de toepassing van het, bij het vorige artikel bepaalde, eenig verschil tusschen de stedelijke Besturen, en de besturen der huiszittende armen, of die der Godshuizen of Bureaux van weldadigheid, mogt ontstaan, zal hetzelfde door Gedeputeerde Staten beslist worden.

Art. 4. In de Gemeenten ten platten lande, zal de voorschrevene benoeming geschieden door de Gemeenteraden, onder goedkeuring van Gedeputeerde Staten. — Zoo veel zulks mogelijk is, zal er, voor elke Gemeente, een in dezelve woonachtige Geneeskundige benoemd worden. — Daar waar zulks mogelijk is, zal worden gezorgd, dat de Geneesheer ten dienste der behoeftigen zoo nabij mogelijk aan de Gemeente woonachtig zij.

Indien dezelfde geneeskunst-oefenaar voor meer dan ééne Gemeente moet benoemd worden, hetgeen door Gedeputeerde Staten zal beslist worden, zal die benoeming door dat Collegie geschieden, uit eene lijst van Candidaten, waarvan elk der betrokkene Gemeente er één zal opgeven; met dien verstande nochtans, dat, wanneer bij vacature ter vervulling van Gedeputeerde Staten, door dat Collegie een geneeskunst-oefenaar benoemd wordt, die reeds voor

eene andere gemeente fungeert, ten gevolge eener voor hare dienst alleen gedane benoeming door den Gemeenteraad, die vroeger gedane benoeming en de daaraan verbondene bezoldiging, ten aanzien dezer laatste Gemeente, zal blijven effect sorteren, tot dat ook bij haar eene vacature ontstaat, welke alsdan, daartoe termen zijnde, naar gelang der omstandigheden, met in achtneming der voorafgaande bepalingen zal worden vervuld.

Art. 5. Voor zoo veel de omstandigheden zullen toelaten, zullen tot Geneesheeren geene andere benoemd worden, dan die, welke den graad van Doctor hebben verkregen. — In allen gevalle zullen geene andere personen tot Geneesheeren, Heelmeesters, Vroedmeesters, Vroedvrouwen of Apothekers benoemd mogen worden, dan die, volgens de deswegens bestaande verordeningen tot de uitoefening van hun vak wettiglijk bevoegd zijn.

Art. 6. De bezoldiging der Geneesheeren, Heelmeesters, Vroedmeesters en Vroedvrouwen, zal in de steden door de stedelijke Raden worden geregeld, op voorstel dergenen, die, volgens art. 1 het regt van voordragt voor de benoeming hebben.

Ten platten lande zal die regeling door de Gemeenteraden, onder goedkeuring van Gedeputeerde Staten geschieden. — De bezoldiging dergenen, die, ten gevolge van het 4de artikel, door Gedeputeerde Staten benoemd worden, zal door die Collegiën geregeld, en door de gezamenlijke Gemeenten, voor welke zij fungeren, ieder in evenredigheid harer bevolking, gedragen worden; behoudens het bepaalde bij de laatste zinsnede van dat artikel, ten aanzien der reeds bestaande benoeming voor een enkele Gemeente.

Aan de Apothekers, die niet aan het hoofd eener voor de dienst der armen afzonderlijk ingerigte apotheek staan, zal geene vaste bezoldiging mogen worden toegelegd, noch aan dezelve eene aanbesteding persoons- of receptsgewijze, mogen worden gedaan; maar met de-

zelve zal, op de voordeeligste wijze, overeengekomen worden nopens de prijzen der te leveren voorwerpen, waarvan een tarief opgemaakt, en, na verhoor der Geneeskundige Commissiën, gearresteerd zal worden door dezelfde Autoriteiten aan welke het vaststellen der bezoldiging der Geneesheeren enz., is opgedragen.

Art. 7. De afzetting van de voorschreven Geneesheeren, Heelmeesters, Vroedmeesters, Vroedvrouwen en Apothekers, zal niet dan door Gedeputeerde Staten kunnen geschieden, na verhoor van de Administratiën, die de benoeming gedaan en tot dezelve voorgedragen hebben.

De Autoriteit, welke de *benoeming* dier Geneesheeren, Heelmeesters, Vroedmeesters, Vroedvrouwen en Apothekers gedaan heeft, zal, na verhoor der Autoriteit, welke de *voordragt* gedaan heeft, voornoemde personen in de uitoefening hunner functiën kunnen schorsen; zullende die schorsing den tijd van ééne maand niet mogen te bovengaan.

Art. 8. Aan de *niet* gesubsidieerde Godshuizen of Armbesturen, welke niet al de armen eener plaats, zonder onderscheid van Godsdienstige gezindheid, verzorgen, zal het alleen vrijstaan, om voor hunne dienst eigene geneeskunst-oefenaren aan te stellen en te bezoldigen. — Alle andere Administratiën van weldadigheid zullen gehouden zijn, om zich van de, voor de dienst der behoeftigen, benoemde geneeskunst-oefenaren te bedienen; zullende in hunne rekeningen de bezoldiging van geene andere worden geleden.

---

§ 22.

OVER HET VERKRIJGEN DER BEVOEGDHEID  
OM GRATIS IN REGTEN TE PROCEDEREN.

A. KON. BESL. V. 21 MAART 1821, N<sup>o</sup>. 16.

Op de rekeste van enz.

Gezien enz.

Den raad van State gehoord.

Hebben goedgevonden en verstaan, de bij  
Onze besluiten van den 2 Februarij 1814,

n<sup>o</sup>. 4, en van den 27 Junij daaraanvolgende, n<sup>o</sup>. 14, daargestelde verordeningen, ten opzichte van enkele onvermogene personen, wegens het verkrijgen der bevoegdheid om *gratis* in regten te procederen, op alle godsdienstige Gezindheden van het Rijk toepasselijk te maken, zoo als geschiedt bij deze.

En zullen afschriften dezer worden gezonden aan Onzen Minister van Justitie, aan Onzen Minister van Staat, belast met de Generale Directie der Ontvangsten, aan Onzen Staatsraad Directeur-Generaal voor de Zaken van de Hervormde Eeredienst, aan den Directeur-Generaal voor de Zaken van den Roomsch Katholijken Eeredienst, alsmede aan den Raad van State, tot informatie en narigt respectivelijk.

B. KON. BESL. v. 2 FEBR. 1814, N<sup>o</sup>. 4.

Overwegende, dat, volgens de thans nog in vigeur zijnde wetten en praktijk, aan geene arme en onvermogene ingezetenen, die genoodzaakt zijn, tot vervolging of conservatie van hunne regten, procedures te voeren, door den Regter remissie kan worden verleend van de betaling van zegels, registratie-regten, griffiekosten, judiciële boeten en salarissen van deurwaarders;

Overwegende, dat daarin ten spoedigste behoort te worden voorzien, en dat tevens de wijze behoort te worden bepaald, welke, zoo in het vragen als verleenen van zoodanige remissie, zal moeten worden in acht genomen;

Gezien de voordragt, daartoe gedaan door den eersten Advokaat-generaal bij het Hoog-geregts-hof, waarnemende de functiën van Procureur-generaal, en daarop gehoord het rapport van Onzen eersten President van hetzelfde hof,

Hebben besloten en besluiten:

Art. 1. Arme of onvermogene lieden zullen, des noods, admissie bekomen, om *gratis* in regten te worden bediend, zonder betaling van eenige zegels of registratie-regten der judiciële acten of stukken, alsmede zonder betaling

van eenige griffie en expeditie-kosten, judiciële boeten, salarissen van Praktizijns of Deurwaarders, dan alleen en voor zoo veel zij die van hunne partij kunnen verhalen.

Art. 2. Om deze admissie te bekomen, zal men zich, bij eene gezegelde rekweste, moeten adresseren aan den Regter, voor wien de zaak behoort te dienen, met overlegging van een behoorlijk bewijs van armoede.

Art. 3. De Regter zal het rekwest stellen in handen van twee Commissarissen, voor welke de partijen zullen worden geroepen. De wederpartij zal aldaar het gedaan verzoek kunnen tegenspreken op twee gronden: *of* door te toonen dat de allegatie van armoede is ongegrond, *of* door te doen zien, dat de verzoeker in de zaak zelve klaarblijkend ongelijk heeft.

Art. 4. Commissarissen zullen, nopens hunne bevinding, aan den Raad of de Regtbank verslag doen, welke vervolgens op het gedaan verzoek finaal zal disponeren.

Art. 5. Het verzoek verleend zijnde, zullen niettemin alle de acten en stukken voor het zegel *in debet* moeten worden gevisceerd; alsmede op gelijke wijze ten kantore van registratie geregistreerd, en zulks ten einde, in cas van triumphe, het montant van de wederpartij zoude kunnen worden gerecouvreerd.

Art. 6. Ingevalle zoodanige arme of onvermogende lieden geen Praktizijns of Deurwaarders mogten kunnen vinden, die hen *gratis* zouden willen bedienen, zal de Regter aan hen, te dien einde, de noodige Praktizijns en Deurwaarders toevoegen.

Art. 7. Een afschrift van dit besluit zal worden gedepêcheerd aan den eersten President van het Hoog Geregts-hof, alsmede aan den eersten Advokaat-generaal, waarnemende de functiën van Prokureur-generaal, ten einde voor de executie en voor de publiciteit, voor zoo veel die noodig is, zorg te dragen.

---

C. KON. BESL. V. 27 JUNIJ 1814, N<sup>o</sup>. 14.

Ons besluit van den 2 Februarij 1814, n<sup>o</sup> 4, betrekkelijk het verleenen van admissie aan arme of onvermogene lieden, om gratis in regten te worden bediend, ook op de vredegerigten willende toepasselijk maken;

Overwegende, dat te dien opzichte uit den aard der zaak nadere bepalingen, dan bij Ons gemeld besluit zijn vervat, zullen dienen te worden vastgesteld;

Gezien de voordragt daartoe gedaan door Onzen Prokureur-generaal bij het Hoog Geregts-hof, en daarop gehoord het rapport van Onzen eersten President van hetzelfde hof;

Hebben besloten en besluiten:

Art. 1. Ons besluit van den 2 Februarij 1814, n<sup>o</sup>. 4, wordt ook toepasselijk gemaakt op alle burgerlijke gedingen of processen, welke ter cognitie van de Vrederegters kunnen worden gebragt, met inachtneming echter van de bepalingen in de volgende artikelen vervat.

Art. 2. In alle zaken waarin de Vrederegters, volgens de thans nog vigerende wetten, het vermogen hebben, om uitspraak in het hoogste ressort te doen, zullen zij bevoegd zijn, om op mondeling verzoek van den aanlegger, met overlegging van een bewijs van armoede, doch zonder verhoor van de wederpartij toe te staan, dat dezelve, zonder betaling van eenige zegels, registratie-regten, griffie en expeditie-kosten, en met toevoeging van een' deurwaarder, gratis worde bediend.

Art. 3. In alle zaken, waarin de Vrederegters in het eerste ressort, en alzoo behoudens hooger beroep, regt spreken (daar onder echter niet begrepen de zaken, bij art. 4 vermeld), zal de aanlegger of verzoeker, insgelijks met overlegging van een bewijs van armoede, zich bij eene gezegelde rekweste aan den Vrederegter moeten adresseren, welken, bij een ongezegeld en aan geene registratie-regten onderhevig advertisement, de wederpartij tegen zekeren dag en uur voor zich zal doen oproepen,



om het gedaan verzoek des noods tegen te spreken, op de gronden, bij art. 3 van Ons besluit van den 2 Februarij l.l. n<sup>o</sup>. 4, breeder omschreven; zullende vervolgens de Vrederegter, hetzij de wederpartij al of niet compareren, het verzoek om gratis te worden bediend, definitivelijk, en zonder dat daarvan eenige provocatie of hooger beroep vallen kan, toestaan of weigeren.

Art. 4. Indien de Vrederegter de admmissie om gratis te worden bediend verleent, zal hij daarvan eene korte aantekening laten doen op de exploiten, expeditiën en verdere acten, welke in het geding of proces mogten worden gedaan of uitgegeven, zullende alle deze acten en stukken voor het regt van het zegel in debet moeten worden gevisceerd, en voorts geregistreerd, zoo als bij art. 5 van Ons meergemeld besluit van den 2 Februarij l.l. is bepaald; terwijl in cas van triumphie door dengenen, aan wien de admmissie om gratis te worden bediend, is verleend, ook de griffie- en expeditiekosten, deurwaardersloon enz., op de succumberende partij zullen kunnen worden verhaald.

Art. 5. In alle possessoire actiën en in het algemeen in alle burgerlijke gedingen of processen, waarbij de competentie van den Vrederegter door geene geldswaarde bepaald is, zal de admmissie om gratis te worden bediend, moeten worden verzocht *bij*, en alleen kunnen worden verleend *door* de Regtbank van aanleg, op de wijze en met in achtneming der bepalingen, bij Ons vorengemeld besluit voorgescreven.

Art. 6. Een afschrift van dit besluit zal worden gedepecheerd aan Onzen eersten President van het Hoog Geregts hof, alsmede aan Onzen Procureur-generaal, ten einde voor de executie en voor de publiciteit voor zoo veel die noodig is, zorg te dragen.

## DERDE HOOFDSTUK.

### FEESTDAGEN EN EEREDIENST.

---

#### § 23.

#### WET V. 1 MAART 1815 OMTRENT DE ALGEMEEN ERKENDE CHRISTELIJKE VIERDAGEN.

Aan alle de genen die deze zullen zien of hooren lezen, salut! doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben de noodzakelijkheid, om, op het voetspoor Onzer godsdienstige Voorvaderen, die daarop steeds den hoogsten prijs stelden de pligmatige viering van den dag des Heeren, en andere dagen aan de openbare Christelijke Godsdienst toegewijd, door eenparige en voor de geheele uitgestrektheid der Vereenigde Nederlanden algemeen werkende maatregelen te verzekeren;

Zoo is het, dat Wij, den Raad van State gehoord en met gemeen overleg der Staten-Generaal dezer landen, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

1<sup>o</sup>. Dat op Zondagen, en op zoodanige godsdienstige Feestdagen, als door de Kerkgenootschappen van de Christelijke Godsdienst dezer landen algemeen erkend en gevierd worden, niet alleen geene beroepsbezigheden zullen mogen verrigt worden, welke de Godsdienst zouden kunnen storen, maar dat in het algemeen geen openbare arbeid zal mogen plaats hebben, dan in geval van noodzakelijkheid, als wanneer de plaatselijke Regering daartoe schriftelijke toestemming zal geven.

2<sup>o</sup>. Dat op deze dagen, met uitzondering van geringe eetwaren, geene koopwaren hoegenaamd op markten, straten of openbare plaatsen, zullen mogen worden uitgesteld of verkocht, en dat kooplieden en winkeliers hunne

waren niet zullen mogen uitstallen, noch met opene deuren verkoopen.

3<sup>o</sup>. Dat gedurende den tijd voor de openbare Godsdienstoefening bestemd, de deuren der herbergen en andere plaatsen, waar drank verkocht wordt, voor zoo verre dezelve binnen den besloten kring der gebouwen liggende zijn, zullen gesloten zijn, en dat ook, gedurende dienzelfden tijd geenerhande spelen, het zij kolven, bal slaan, of dergelijke mogen plaats hebben.

4<sup>o</sup>. Dat geene openbare vermakelijkheden, zoo als schouwburgen, publieke danspartijen, concerten en harddraverijen, op de Zondagen en algemeene Feestdagen zullen gedoogd worden; zullende het aan de plaatselijke besturen worden vrijgelaten, hieromtrent eene uitzondering toe te staan, mits niet dan na het volkomen eindigen van alle Godsdienstoefeningen,

5<sup>o</sup>. Dat de plaatselijke politie zorg zal dragen, ten einde alle hinderlijke bewegingen en gerucht in de nabijheid der gebouwen, tot de openbare eeredienst bestemd, en in het algemeen alles, wat dezelve zoude kunnen hinderlijk zijn, voor te komen, of te doen ophouden.

6<sup>o</sup>. Dat de overtredingen tegen de bepalingen van dit besluit, naar gelang van personen en omstandigheden, zullen gestraft worden met eene boete van niet hooger dan *vijf en twintig gulden*, of met eene gevangenis van niet langer dan *drie dagen* voor de overtreders, die buiten staat mogten zijn deze boete te betalen.

7<sup>o</sup>. Dat bij eene tweede overtreding de boete of straf zal verdubbeld worden, en wijders alle te koop gelegde of uitgestalde goederen verbeurd verklaard, en de herbergen of andere publieke plaatsen voor eene maand gesloten.

En dat door deze algemeene verordeningen, alle daarmede niet overeenkomstige provinciale of plaatselijke reglementen en inrigtingen zullen worden gehouden voor vervallen.

Lasten en bevelen, dat deze in het staatsblad zal worden geïnserceerd, en dat een genoegzaam

getal exemplaren gedrukt, en aan de Staten in de onderscheidene provinciën of landschappen, ingevolge art. 86 der grondwet, ter uitvoering zal worden gezonden, met last, om dezelve alomme te doen publiceren en affigeren, en van de predikstoelen der onderscheidene Christelijke Kerkgenootschappen te doen aflezen.

Lasten en bevelen voorts, dat Onze Ministeriële Departementen en andere autoriteiten, Justiciëren en Officieren, wien zulks aangaat, aan de naauwkeurige uitvoering de hand zullen houden, zonder eenige conniventie of dissimulatie.



### § 24.

SYNOD. VERORDEN. VAN 11 JULIJ 1817 BETREFFENDE „DE OPENBARE EEREDIENST.

*De Algemeene Christelijke Synode der Hervormde Kerk in het Koninkrijk der Nederlanden, aan de Leeraars en Opzieners der Hervormde Gemeenten.*

Onder de treurige verschijnselen van onzen leeftijd, behoort ongetwijfeld de vermindering der naauwgezetheid van vele Christenen, inzonderheid onder de Protestanten, in het waarnemen van de openbare en gemeenschappelijke Godsdienst, en de geringe werking, die dezelve op hunne gemoederen en hunnen levenswandel schijnt uit te oefenen. Dit verschijnsel moet natuurlijk een iegelijk, wien de eere van God en onzen gezegenden Zaligmaker niet onverschillig is, en die belang stelt in het heil zijner broederen, bedroeven. Maar wie zouden daarover meer grievende smarte gevoelen, dan de regtgeaarde Leeraars en Opzieners der Christelijke Gemeente, wier edele taak het zoo regtstreeks is, om haren in- en uitwendigen bloei te bewaren en te bevorderen, en met al hun vermogen mede te werken tot de heiliging van den Naam van onzen Hemelschen Vader, en tot verheerlijking van zijnen grooten Zoon, onzen Heer Jezus Christus?

Onder de oorzaken van het verval der Godsdienstigheid, is meermalen opgenoemd de min doelmatige inrigting van de Godsdienst-oefening der Protestanten, en, ofschoon het er verre af is, dat daarin alleen of voornamelijk de reden der opgenoemde verschijnselen te zoeken zij, betaamt het echter de Opziensers der Christelijke Gemeente, ook de verstgelegene aanleiding, die daaruit tot verachting van de openbare Godsdienst zoude kunnen ontleend worden, zooveel zulks mogelijk is, te vernietigen, en door doelmatige inrigtingen en verbeteringen hare waarneming te besturen tot het groote doel.

Het is uit aanmerking van het een en ander, dat de Algemeene Christelijke Synode der Hervormde Kerk in het Koninkrijk der Nederlanden, zoo omtrent *de betamelijke uitoefening van de openbare Godsdienst in het gemeen, als de meer stichtelijke en plegtige bediening van den H. Doop en het H. Avondmaal in het bijzonder*, deels zoodanige verordeningen bij besluit heeft vastgesteld, en deels zoodanige aanwijzingen heeft ontworpen, als hierna volgen, begeerende, dat de bepalingen daarin begrepen met den aanvang van het jaar 1818 in werking worden gebragt.

1. *Wat betreft de uitoefening van de openbare Godsdienst in het gemeen en in al hare deelen.*

De Synode heeft met groote aandoening ten aanzien van de *voorlezing van Gods H. Woord in de vergadering der Christenen*, zijnde een zeer gewigtig gedeelte der openbare en gemeenschappelijke Godsdienstoefening, het ergerlijk misbruik en verzuim gadeslagen; doch tevens opgemerkt, dat zoo in het oog loopende de misbruiken zijn, de gereede uitvinding en toepassing van geschikte middelen ter verbetering even moeilijk is; weshalve zij in eene zaak van dat belang, waarin zij eene verbetering hartelijk verlangt, niet bij overhaasting willende te werk gaan, voorgenomen heeft, in het vervolg hieromtrent definitieve maatregelen te be-

ramen en vast te stellen. Vermits er inmiddels nog eenige Gemeenten zijn, waarin beurtelings de schriften des O. en N. T. bij vervolg, en zonder keuze worden voorgelezen; andere, waar die keuze aan den Voorlezer is overgelaten; en zulke voorlezingen de verstanden en harten der menschen tot de verdere Godsdienstoefening weinig stemmen kunnen: zoo heeft de Synode besloten, dat van nu voortaan en alomme de Predikanten zelve zullen kiezen en opgeven wat er zal worden voorgelezen; en zij wekt de Leeraren op, om die keuze zorgvuldig in te rigten naar het onderwerp, dat zij voornemens zijn te behandelen, en naar het doel, dat zij zich daarbij voorstellen.

Met opzigt tot het *godsdienstig gezang* wenscht de Synode, dat in kerken, waar orgels zijn, het orgel het gezang steeds vergezelle, en 't gebruik, hier of daar bestaande, en waardoor bij sommige Godsdienstoefeningen aan het orgel het zwijgen is opgelegd of vergund wordt, dadelijk worde opgeheven. Zij wil daarenboven de Leeraars hebben uitgenoodigd, om bij hun openbaar en bijzonder onderwijs hunne toehoorders en leerlingen telkens het gewigt van dit deel van de gemeenschappelijke Godsdienst te doen opmerken; om hen tot oefening in hetzelfde aan te sporen; om hen te waarschuwen tegen alle hard en ongeregeld geschreeuw; om nu en dan de Gemeente een vers staande te doen zingen; om, bij plegtige gelegenheden, beurtgezangen, bij voorbeeld: van mannen en vrouwen, en van alle te zamen, in te voeren; en, om zelfs, waar dit geschieden kan, op de hooge feestdagen der Christenheid, eene enkele Godsdienstoefening, bijna geheel, aan zang- en toonkunst toe te wijden.

Ten aanzien van de openbare *gebeden* wordt den Leeraren, zonder hen daarom allen zonder uitzondering van eene tegengestelde handelwijze te beschuldigen, door de Synode ernstig aanbevolen, om zich doorgaans zorgvuldig te onthouden van lange gebeden, bij welke de aandacht niet gespannen en het hart niet warm

blijven kan; — om, zooveel mogelijk, korthed en kracht in dezelve te vereenigen; om de voorbiddinge voor kranken en lijdenden niet te veel te bijzonderen, noch in hunne *vóór-* en *na-*gebeden noodeloos te herhalen; om de tijdelijke belangen der menschen bij hun bidden en danken niet voorbij te zien, maar de herinnering van dezelve telkens aan te wenden, om hen op te leiden tot den hoogen en goeden Bestuurder van hun lot, en in hunne harten aan te kweeken de gevoelens van ootmoed, dankbaarheid, onderwerping en vertrouwen — en eindelijk om steeds gedachtig te wezen aan de algemeene belangen der Christenheid en des menschdoms, waaraan wij door den band des geloofs en der natuur zoo naauw verbonden zijn. — Bij deze aanbeveling voegt de Synode den raad, dat de Leeraren ter vergrooting van den indruk des gebeds, bij bijzondere gelegenheden, en bij het doen van *korte* gebeden, de gansche Gemeente, vrouwen zoowel als mannen, verzoeken om met hen staande te bidden.

Tevens neemt de Synode deze gelegenheid waar, om de Predikanten zeer nadrukkelijk aan te manen, om, bij het gebruik van het Gebed des Heeren, dat onvergelykelyk gebed toch nimmer te bidden, dan met dien hoogen ernst en die stille bedaardheid des gemoeds, die de gedachte aan deszelfs verheven oorsprong, gewigtigen inhoud en belangrijke bedoeling, iederen nadenkenden Christen moet inboezemen.

Aangaande de *leerredenen* heeft de Synode allerbelangrijkst gekeurd, alle Leeraren op te wekken, om van tijd tot tijd op den Zondag, in navolging van hetgeen sedert eenige jaren in onderscheidene Gemeenten van ons vaderland met algemeene groote goedkeuring plaats heeft, Bijbeloefeningen te houden, en in dezelve, vooral uit die Bijbelboeken, die voor de Christenen van het meeste aanbelang zijn, grootere gedeelten kort toe te lichten en toe te passen. — Hierdoor meent de Synode, dat de zoo onontbeerlyke Bijbelkennis onder de menschen zal verbreid worden; dat zij zullen leeren hoe zij voor zich-

zelve en met hunne huisgenooten dat heerlijk boek moeten lezen; dat hun achting en liefde voor hetzelfde zal worden ingeboezemd, en dat de weldadige bemoeijingen des Nederlandschen Bijbelgenootschaps voor onze eigen landgenooten tot waren zegen zullen worden.

Ten opzigte der gewone leerredenen houdt de Synode het geenszins voor overtollig, den Leeraren met nadruk aan te prijzen, om doorgaans kort te prediken en hierdoor hunne voorstellen nuttiger en aangenamer te maken voor het gros der menschen, hetwelk ongeschikt is tot eene langdurige onafgebrokene inspanning.

Eindelijk, daar de gansche uitoefening van de openbare Godsdienst den heiligsten indruk behoort na te laten, en daarmede het aflezen van verkooping en verpachtingen door den Leeraar van den predikstoel, gelijk in sommige gewesten geschiedde, vóór het uitspreken van den zegen, ten eenemaal strijdig is, zoo heeft de Synode zich verblijd, dat Zijne Excellentie de Heer Commissaris-Generaal, provisioneel belast met de zaken der Hervormde Kerk enz., door de noodige aanschrijvingen, deze aflezingen vóór het spreken van den zegen op plaatsen, waar zulks gewoon was te geschieden, reeds verboden heeft. — Zij keurt daarenboven dergelijke aflezingen, ook na het spreken van den zegen, van den predikstoel zoo onwelvoegelijk, dat zij alle Predikanten verbiedt, den predikstoel daartoe te gebruiken, met aanmaning om, indien hunne omstandigheden dit gedoogen, zulke afkondigingen, ook op eene andere plaats dan van den leerstoel, liever aan andere personen, bij voorbeeld aan de Kusters of Voorlezers, over te laten. —

Daar het voorts betamelijk is, dat ieder van de openbare Godsdienst het behoorlijke nut trekke, en niemand in zijne stille aandacht gestoord worde, wenscht de Synode dat, niet alleenlijk aan de krijgslieden, maar ook aan de wees- en arme-kinderen, geschikte zitplaatsen overal worden ingeruimd: zijnde dezelve in sommige steden zoo slecht geplaatst, dat zij weinig



of niets verstaan kunnen, en dus niet alleen geen nut hebben van hun kerkgaan, maar zelfs soms afkeer tegen hetzelfde opvatten.

De Synode beveelt ook den Kerkeraden aan, om ter voorkoming van het gedruisch bij het in-komen der militairen in de bedehuizen, de noodige afspraak te maken met derzelve bevelhebbers, ten einde hen tijdig ter kerke te doen komen.

Aangaande de militairen echter, zoude de Synode vooral wenschen, dat op plaatsen, waar duurzaam talrijke garnizoenen zijn, voor dat garnizoen eene bijzondere beurt wierd afgezonderd, en beveelt in alle garnizoensplaatsen het nemen van zulke maatregelen vooral aan, waardoor het geen krijgsman aan gepast onderwijs in de Godsdienst behoeft te ontbreken.

Ten aanzien der openbare *Godsdienstoefening op sommige tijden*, heeft de Synode goedgevonden het navolgende te bepalen:

Daar de *Vrijdag voor Paschen* onder die dagen behoort, die voor den Christen een uitstekend gewigt hebben, en echter die gewigtige dag, de dag des doods van Hem, die ons leven en het leven der wereld is, slechts in weinige gewesten van ons vaderland door de Hervormden wordt gevierd, *zal* van nu voortaan op dien dag, in alle Gemeenten der Hervormden in ons vaderland, eene Godsdienstoefening, ter gedachtenis van die groote gebeurtenis, worden gehouden. Waar weekbeurten zijn, kan ééne van dezelve op dien dag worden geplaatst. (\*)

Daar de *laatste dag van het jaar* telkens een aanmerkelijk tijdperk van het menschelijk leven besluit, en zulk een besluit bijzonder geschikt is om ons te stemmen tot ernstig nadenken over ons zelve en over de wegen van God met ons gehouden, *zal* van nu voortaan overal ieder jaar op dien dag met een plechtig dank-uur worden gesloten, waartoe een avonduur, waar zulks geschieden kan, als het meest geschikte wordt aangeprezen.

---

(\*) Vgl. hiermede de in § 25 volgende aanschrijving der Synodale Commissie van den 19 November 1853.

Daar de *eerste dag van het jaar* den mensch zoo luide roept tot een nieuw leven en tot ootmoedige aanbeveling van alle zijne belangen aan Hem, in wien hij leeft, zich beweegt en bestaat, zal van nu voortaan overal, des voormiddags, op dien dag eene Godsdienstoefening, hiertoe betrekkelijk, worden gehouden. — Indien de Nieuwjaarsdag niet op Zondag invalt, zullen de Namiddag-godsdienstoefeningen op dien dag, welke doorgaans door weinige en ongeschikte toehoorders worden bezocht, afgeschafte zijn, tenzij, naar het oordeel des Kerkeraads, dringende behoefte het tegendeel volstrektelijk mogt vorderen.

Eindelijk, daar op sommige plaatsen in die weken, in welke onze Christelijke feestdagen invallen, de predikbeurten *en* voor de Leraars, *en* voor de Gemeenten te menigvuldig zijn, zal van nu voortaan, ten minste *één* dag vóór, en *één* dag na zulke feestdagen nergens worden gepredikt.

II. *Wat betreft de meer stichtelijke en plegtige bediening van den H. Doop en het H. Avondmaal.*

De Synode, in aanmerking nemende den geringen indruk, dien de bediening des *H. Doops*, zoo als die onder ons plaats heeft, doorgaans maakt, en overtuigd dat de reden daarvan ook gedeeltelijk gelegen is in de al te menigvuldige herhaling dezer godsdienstige handeling, heeft goedgevonden middelen in het werk te stellen, om de gelegenheden tot deze plegtigheid overal in zoo verre te verminderen, als de plaatselijke omstandigheden dit gedoogen.

Uit dien hoofde heeft zij besloten, dat van nu voortaan de *H. Doop* nergens meer in de weekbeurten zal bediend worden (*a*), en dat op den Zondag, in alle Gemeenten, zoo weinig kerken en beurten daartoe worden afgezouderd, als met dezelve verschillende grootte bestaanbaar is.

(*a*) Vgl. hiermede de nadere bepalingen omtrent de doopsbediening, medegedeeld op bl. 76 en 77.

De Synode verlangt, dat, waar de talrijkheid der doopelingen de bediening des Doops iederen Zondag niet noodzakelijk maakt, de Predikanten, in overleg met hunne Kerkeraden, op bepaalde tijden, opzettelijke doop-predikatiën houden, en de ouders liefderijk trachten te overreden, om die gelegenheden af te wachten, ten einde bij dezelve hun kroost ten doop aan te bieden.

Dezelve is van oordeel, dat de indruk des Doops aanmerkelijk bij de ouders vergroot zal worden, wanneer niet alleen de vader, maar ook de moeder met het kind ten doop komt, en deze daartoe den tijd van hare herstelling gerustelijk afwachte, en wenscht, dat de Leeraren zoo veel zulks noodig is daartoe raden.

Tot eene statelijke en doelmatige doopsbediening acht de Synode noodig, dat de Leeraren zich van het doopsformulier niet dan met bedaarden ernst bedienen, en nimmer die heilige plegtigheid door oneerbiedige overhaasting ont-eeren, hiertoe vermaant zij hen met allen nadruk, wegens het gewigt, de achtbaarheid en de strekking van deze dierbare instelling onzes Heeren. De Synode verlangt daarenboven, dat overal voor de ouders en doopgetuigen eene behoorlijke plaats worde afgezonderd, waar zij, zonder wanorde, zitten en met de doopelingen staan en optreden kunnen; alsmede, dat overal, waar zulks geschieden kan, de doopelingen niet in de vergaderingen der Gemeenten worden ge-bragt, dan omstreeks den tijd, dat de bediening des Doops zoo terstond zal plaats hebben; en wekt de Kerkeraden op, om schikkingen te maken ter bevordering van orde en doelmatigheid, bij hetgeen de uiterlijke bediening dezer plegtigheid met zich brengt.

Ter betere viering van het *H. Avondmaal* heeft de Synode de volgende schikkingen gemaakt:

Daar in eenige Gemeenten nog de *proef- en voorbereidings-predikatiën* onderscheiden zijn, en deze al te spitsvondige onderscheiding, naar het oordeel van de Synode, aanleiding kan geven

tot vervelende herhalingen en vermoeijende langwijligheid, zal dat gebruik van nu voortaan zijn afgeschaft (a), en alles in ééne leerrede moeten vereenigd worden.

Volgens het stichtelijk gebruik, dat reeds van ouds in Groningen en Friesland plaats had, waar in de voorbereiding voor het H. Avondmaal, aan het einde der leerrede, eenige vragen door den Leeraar worden voorgesteld aan de Gemeente, die zij staande aanhoort en met eene buiging beantwoordt, zal van nu voortaan, overal bij het einde der voorbereidings-predikatie en vóór het nagebed, aan de Gemeente gelegenheid worden gegeven ter plegtige vernieuwing en bevestiging van hare belijdenis. (b) De Leer-aars zullen zich tot dat einde rigten naar het volgend voorschrift:

„De leden der Christelijke Gemeente, welke „eerlang het H. Avondmaal wenschen te vieren, „gelieven op te staan en in de tegenwoordigheid „van God, den kenner der harten, met mij te „antwoorden op de vier volgende vragen:

„Ik vraag u dan *vooreerst*, of gij van harte „gelooft, dat de waarachtige en volkomene leer „der zaligheid, ons van Gods wege geopenbaard, „vervat is in de boeken des O. en N. Verbonds?

„Die dit gelooven, zeggen met mij: *ja!*

„*Ten tweede* vraag ik u, of gij van harte ge- „looft, dat gij door uwe zonde diep bedorven „en voor God strafwaardig zijt, en u zelve „deswege mishaaft met ootmoed en berouw?

„Die dit gelooven en zoo gezind zijn, zeggen „met mij: *ja!*

„*Ten derde* vraag ik u, of gij van harte ge- „looft, dat God, uit loutere genade, ons zijnen „eeniggeboren Zoon Jezus Christus heeft ge-

(a) Ook de zoogenaamde *bestraffings-predikatiën*, mitsgaders de aan de Leeraren *opgelegde boet-predikatiën* zijn verboden bij Besl. der Synode v. 9 Julij 1821.

(b) De Synode heeft bij Besl. v. 13 Julij 1818 het voor geoorloofd verklaard, bovengemelde vragen te doen bij gelegenheid van de Avondmaalsbediening in plaats van bij de voorbereiding, in geval een Kerke-raad zulks ten meeste nutte der Gemeente acht.

„schonken tot onzen eenigen en volkomen Zalig-  
 „maker, wiens ligchaam voor ons verbroken en  
 „wiens bloed voor ons vergoten is tot vergeving  
 „der zonden: en of gij Hem voor u zelve met  
 „een geloovig hart aanneemt tot wijsheid, regt-  
 „vaardigheid, heiligmaking en verlossing?

„Die dit gelooven en hiertoe gezind zijn,  
 „zeggen met mij: *ja!*

„*Ten vierde* vraag ik u, of gij overeenkom-  
 „stig de verplichting, die door uwen Doop op  
 „u gelegd is, een opregt voornemen hebt, om,  
 „door de kracht des Heiligen Geestes, bij deze  
 „belijdenis te volharden, uw geloof te sterken,  
 „uw leven te beteren, in ware liefde en eenig-  
 „heid met uwen naaste te leven, en alzoo  
 „Gode waarachtige dankbaarheid voor zijne ge-  
 „nade te bewijzen?

„Die van zoodanig voornemen zijn, zeggen  
 „met mij: *ja!*

Deze vragen beantwoord zijnde, doet de leer-  
 aar een zegenwensch, en gaat vervolgens tot het  
 nagebed over.

Ter bevordering van eenparigheid, zal in alle  
 Hervormde Gemeenten van ons vaderland het  
 H. Avondmaal viermalen in het jaar, en wel  
 om het vierendeel jaars, worden bediend, en is  
 de nadere tijdsbepaling overgelaten aan de Ker-  
 keraden, met dien verstande nochtans, dat de  
*tweede* bediening, in Gemeenten waar het Avond-  
 maal wegens de talrijkheid der leden wordt her-  
 haald, acht dagen na de *eerste* gehouden worde.

In Gemeenten, in welke onder de bediening  
 des H. Avondmaals eenige hoofddeelen uit den  
 Bijbel, in vervolg, worden voorgelezen, zullen  
 de Leeraren van nu voortaan de keuze van het  
 voortelezene gedeelte van Gods woord doen, of  
 zich ook van geschikte psalmen en Evangelische  
 gezangen bedienen.

De Synode wenscht, dat de noodige schik-  
 kingen worden gemaakt om overal de nacht-  
 maals-tafel, zooveel mogelijk, in het ruim der  
 kerk te plaatsen, ten einde allen kunnen zien  
 en hooren, wat aan dezelve gedaan en gespro-  
 ken wordt; alsmede dat, waar dit kan geschie-

den, de tafel zoo groot genomen worde, dat een aanmerkelijk aantal der Gemeente tegelijk aan dezelve kan aanzitten.

De Synode begeert, dat men, in het naderen tot de tafel des Heeren, naar het uitmuntend voorbeeld van onzen geëerbiedigden Koning, die zich met den geringsten zijner onderdanen aan denzelfden disch plaatst, nergens eenigen rang meer in aanmerking neme: ook, dat men overal zittende het Avondmaal houde.

De Leeraren, die deze plegtigheid bedienen, zouden, naar het oordeel van de Synode, best doen, wanneer zij, na de omdeeling van brood en wijn, zich eenige oogenblikken van spreken onthielden, om een iegelijk, onder het genot daarvan, aan zijne eigene bepeinzing over te laten.

Voorts is ten opzichte van onze liturgie-formulieren bij de Synode wel in overweging gekomen, of het opstellen van nieuwe, of wel het veranderen der oude dienstig konde zijn aan de bevordering van eene meer stichtelijke bediening van Doop en Avondmaal; doch het is aan dezelve voorgekomen, dat deze maatregel ongepast en ontijdig zoude zijn. Immers zijn die liturgie-formulieren opgesteld ten gebruike van Leer-aars, welke nog niet behoorlijk geoefend waren in al de deelen der H. bediening, en welke dus noodig hadden door zekere voorschriften aan eene gepaste en eenparige leiding gewend te worden. Deze behoefte bestaat niet meer; van daar dat ook onderscheidene liturgie-formulieren reeds in onbruik zijn geraakt, en in andere onderscheidene bekortingen, bijvoegselen en veranderingen plegen gebruikt te worden, behoudens derzelver geest. — De Synode heeft derhalve geoordeeld, dat het bepalen van nieuwe formulieren, of van veranderingen in de oude, de Leeraren zouden belemmeren en den geest aan nieuwe banden leggen.

De Synode wenscht en vertrouwt, dat de bovenstaande besluiten en aanwijzingen met liefde zullen ontvangen, met wijsheid ten uitvoer gebracht en dienstbaar bevonden worden aan de

stichting der Kerk; en bidt den Gemeenten toe genade en vrede van God onzen Vader, en van den Heere Jezus Christus door den Heiligen Geest.

---

§ 25.

BRIEF VAN OPWEKKING TOT EENE MEER WAARDIGE VIERING VAN „GOEDE VRIJDAG”, UITGEVAARDIGD OP DEN 19 NOVEMBER 1853. DOOR DE ALGEM. SYN. COMM. AAN DE KERKERADEN.

Heeft de Gemeente des Heeren ten allen tijde in het kruis van Christus haren troost en haren roem gehad, niet te verwonderen is het, dat reeds in de vroegste eeuwen der Kerk de eeuwig gedenkwaardige dag van het laatste lijden en den dood onzes Verlossers in hooge eere gehouden, en met den ernst van ootmoedige dankbaarheid en stille vreugde plegtstatig gevierd werd.

Toen allengs de zucht voor eene te zinnelijke eeredienst zich ook openbaarde in de vermenigvuldiging van dagen, aan de vereering van heilig geachte ontslapenen gewijd, werd de gedenkdag van 's Heilands dood daardoor jammerlijk in de schaduw gedrongen.

Toen, door den invloed der Hervorming, al wat naar bijgeloof zwaemde met krachtige hand uit de Kerk verwijderd werd, deelde ook de toenmaals wanstaltige viering van den „Goede Vrijdag” mede in dat lot.

Maar nu werd ook, bij gezuiverde Evangelieprediking, Christus en die gekruisigd weder in zijne eere gebragt.

Hieraan mag het worden toegeschreven, dat van lieverlede, ook in onze Vaderlandsche Hervormde Kerk, de behoefte weêr dieper gevoeld en levendiger uitgesproken is, om den dag, zoo rijk in gezegende herinneringen, den dag des doods van Hem, die ons leven is en het leven der wereld, op waardige wijze in de Gemeente te vieren.

Mogen wij ons overtuigd houden, dat de nog steeds vermeerderende aandrang voortkomt uit verwakkerd geloof in Christus, den Zoon van God, als onzen eenigen Verlosser en volkomen Zaligmaker, zoo is het bijzonder verblijdend, dat der Synode van heinde en verre berigten zijn toegekomen van de ijverige pogingen, tot verbetering in deze aangewend. En het is in naam en op last van de laatst gehoudene Algemeene Synode der Nederlandsche Hervormde Kerk, dat wij hare ingenomenheid hiermede ter uwer kennis brengen, met hartelijke bede, dat bovenal de goedkeuring en de milde zegen van den God en Vader onzes Heeren Jezus Christus er op rusten mogen.

Wel was genoemde Kerkvergadering van oordeel, dat geene algemeene verordeningen, zoo als men hier en daar verlangen zou, door haar moeten worden uitgevaardigd, naardien in vele Gemeenten plaatselijke omstandigheden de naleving daarvan zouden kunnen verhinderen. Maar zij wilde toch niet nalaten, Uwe aandacht bepaaldelijk op deze belangrijke zaak te doen vestigen, met den wensch, dat mede door Uwe zorgen de *goede Vrijdag* in de Gemeenten der Nederlandsche Hervormde Kerk meer en meer naar waarde gevierd worde. Mogt daartoe op dien feestdag ook het H. Avondmaal tot 's Heeren gedachtenis op betamende wijze kunnen gehouden worden, dit zoude de stichting der Gemeente, hare opbouwning in geloof en hoop en liefde aanmerkelijk kunnen bevorderen.

De opwekking, om tot heiliging van dezen Christelijken gedenkdag in Uwe Gemeente toe te brengen wat in Uw vermogen is, zal, naar wij vertrouwen, met belangstelling door U ontvangen worden. Bij Uwe vergadering moge in ernstige overweging komen wat naar plaatselijke omstandigheden door U in deze kam worden tot stand gebragt.

Hoewel eene volstreckte gelijkvormigheid hierin bij vele Gemeenten meer wenschelijk dan voor alsnog waarschijnlijk, ja schier onmogelijk is, aivast zij de ware belangstelling algemeener, de



vertroosting overvloedig en de wandel in het geloof geheiligd, bij de jaarlijks vernieuwde plegtige voorstelling van Hem, die, nadat Hij de reinigmaking onzer zonden door zichzelf te weeg gebragt heeft, is gezeten aan de regterhand der Majesteit in de hoogste hemelen. En zoo worde ook hierdoor de zaligheid vermeerderd dergenen, die eens met de verlore schare eere geven aan het Lam dat geslagt is, en zich aanbeddend buigen voor den Vader, die ook Zijnen eigen Zoon voor ons niet spaarde.

De God nu des vredes, die den grooten Herder der Schapen, door het bloed des eeuwigen Testaments, uit de dooden heeft wedergebragt, namelijk onzen Heer Jezus Christus, die volmake U in allen goeden werke, opdat gij Zijnen wil moogt doen, werkende in U hetgeen voor Hem welbehagelijk is door Jezus Christus, wien zij de heerlijkheid in alle eeuwigheid!

---

§ 26.

SYN. BRIEF VAN OPWEKKING VAN 22 JULIJ 1853,  
OM JAARLIJKS „DEN GEDENKDAG DER HER-  
VORMING” OPENBAAR GODSDIENSTIG  
IN DE GEMEENTE TE VIEREN.

Gezegend is en blijft gewis nog altijd bij U de dag van den 31 October, de algemeen erkende gedenkdag der Kerkhervorming. Het was de dag, dien God voor onze Vaders deed aanbreken om ons te bevrijden van dwaling, bijgeloof en gewetensdwang, en te brengen tot die heerlijke vrijheid der kinderen Gods, door Christus zijnen Zoon, ten koste van zijn bloed, verworven; de dag waarop ons weder de vrije toegang werd geopend tot den Bijbel, die rijke bron van waarheid, troost en eeuwig leven, en al die zegeningen ons zijn aangebragt, waarin wij ons met betrekking tot onze hoogste en dierbaarste belangen boven onze Roomschezinde landgenooten verheugen mogen.

Zoo eenige dag, is en blijft dus ook deze steeds waardig in dankbaar aandenken bewaard

te worden. Dat was het dan ook wat de Synode reeds in 1819 bewoog eene aanschrijving aan de Kerkeraden te doen uitgaan, „om van tijd „tot tijd in het openbaar de geschiedenis en „de zegeningen der Hervorming in gedachtenis „te houden, en vooral op den tijd, als de dag „van den 31 October op een Zondag invalt, „die gelegenheid te gebruiken om, immers door „gebeden en dankzeggingen, deze gebeurtenis „Godverheerlijkend te gedenken.”

Het is der Synode van 1853 nogtans bekend, dat deze dag in de Hervormde Kerk niet zoo algemeen en zoo openbaar godsdienstig gevierd wordt, als het gewigt van dien dag, met de herinneringen daaraan verbonden, verdient, en het is in het bewustzijn daarvan, dat zij het van haren pligt heeft geoordeeld, daartoe bovendien door vele achtenswaardige leden der Gemeente en kerkelijke vergaderingen aangezocht, U met vernieuwden aandrang uit te noodigen: om dit jaar en voortaan jaarlijks op den 31 October, den erkenden gedenkdag der Kerkhervorming, wanneer die op een Zondag invalt, en anders op den eersten Zondag in November, openbaar godsdienstig in de Gemeente te vieren.

Wij vertrouwen, Broeders! dat gij daartoe onze opwekking wel niet bijzonder zult behoeven. Te dierbaar toch zijn U de zegeningen der Kerkhervorming, dan dat U de dag van den 31 October niet altijd hoogst gedenkwaardig zou blijven en gij met ons niet zoudt willen medewerken, dat door eene godsdienstige herinnering dezer gebeurtenis, hare weldaden meer algemeen gekend en gewaardeerd worden. Gij weet, — veler hart is er nog vol van — wat er in deze laatste dagen met betrekking tot dat Rome, aan welks juk wij ons ontworsteld hebben, gebeurd is; terwijl gij zijn onveranderlijken toeleg kent, om ons van het goed, voor hetwelk onze vaders een tachtigjarigen strijd doorstaan hebben, onze godsdienstvrijheid, te berooven en ons en onze kinderen weder aan zijne heerschappij te onderwerpen. Als hoogst wel-

dadig willen wij ook daarom een plechtig herdenken onzer Kerkhervorming beschouwd hebben. Zóó toch zal deze heugelijke gebeurtenis in gezegend aandenken bewaard blijven, zoo bij ons als bij onze kinderen; een Protestantsche geest in onze Gemeenten, zoo krachtig nog onlangs geopenbaard, wakker worden gehouden; eene voegzame gelegenheid voor den Leeraar zijn geopend, om onze godsdienstige voorregten boven onze Roomschegezinde landgenooten meer bepaaldelijk in het licht te stellen en te doen waarden; zwakken te wapenen tegen de verleidingen van Rome's proselytenmakers; de kleinmoedigen met vertrouwen te vervullen; twistenden te verzoenen, en allen in de Gemeente van Christus, die met ons niet van Rome zijn, in geloof, hoop en liefde te vereenigen, en terwijl wij niet vergeten van wien alle goede gaven komen, de harten te stemmen tot dankbare blijdschap in den God onzes heils.

Broeders! wilt dan ons behulpzaam zijn in hetgeen wij met deze beoogen: bevordering van eene meer plechtige en godsdienstige herdenking der Kerkhervorming telken jare in het midden uwer Gemeente. God gebiede daartoe zijnen zegen en doe het alles strekken tot verheerlijking van zijnen naam en dien van Jezus Christus zijnen Zoon, in wien ons leven en het leven is der wereld.

---

§ 27.

KON. BESL. VAN 1 AUG. 1831 N<sup>o</sup>. 72, OMTRENT  
DEN DANKDAG VAN WATERLOO.

De dankdag of godsdienstige viering der overwinning van Waterloo zal voortaan ieder jaar plaats hebben op den *derden* Zondag der maand Junij.

---

## § 28.

MINIST. CIRC. VAN 8 NOV. 1841 OMTRENT  
'S KONINGS VERJAARDAG.

De verjaardag van Z. M. is, zoo die op een *Zondag* invalt op dien *eigen* dag te vieren, anders op een *Zondag*, welke op den verjaardag volgt.

## § 29.

SYN. CIRC. VAN 22 JULIJ 1816, TER AANBEVE-  
LING VAN DE KERKELIJKE INZEGENING  
DES HUWELIJKS.

Het geluk der maatschappij heeft een zijner grootste waarborgen in de onschendbaarheid van het huwelijk, en niets beteugelt zoo zeer al wat in den verdorven aard des menschen strekking heeft om dien heiligen band te schenden, als de vrees voor den hoogen en heiligen God.

Het is daarom met zeer wijs overleg, dat de burgerlijke wet, wanneer zij ettelijke jaren geleden, het eigenlijk contracteren van het huwelijks-verdrag als haar regt voor zich opeischte, eene daarbij komende godsdienstige bevestiging van hetzelfde der Kerke heeft overgelaten; en waar zou bovendien eene plechtige aanroeping van Gods naam betamelijker, en in alles voegelijker kunnen zijn, dan bij het sluiten eener verbindtenis, welke door God zelve is ingesteld; door onzen Heer geheiligd en geëerd is; voor den geheelen loop van het leven onherroepelijk aangegaan wordt, en boven alles wat wij op de wereld ondernemen kunnen, den zegen der Voorzienigheid behoeft!

Den vriend van Vaderland en Godsdienst dit overwegende smart het, de kerkelijke huwelijks-inzegening door sommigen gesmaad en veracht te zien, door velen, het zij uit ligtzinnigheid, het zij uit misverstand voorbijgegaan, en hij wenscht vurig, dat het misbruik bij kenbaar aanwassende ongodsdienstigheid dreigende toe te nemen, ernstig gestuit en verbeterd worde. — De Synode

van vele zijden de gemelde klagte vernemende, en zelve over het gemelde kwaad bedroefd en ontrust, heeft gemeend onder de gewigtige voorwerpen van hare zorgen, ook aan deze zorge eene plaats te moeten geven; en het is aan dezelve gepast voorgekomen, eerstelijk aan Zijne Majesteit onzen geliefden Koning, door den Heer Commissaris-Generaal voor de Eeredienst in de Hervormde Kerk eenige verzoeken des-aangaande eerbiediglijk te doen; maar vooral om mede in overleg met Zijne Excellentie den Commissaris-Generaal, Ulieden te vermanen en te verzoeken, gelijk wij bij deze op het ernstigst U vermanen, en op het dringendst verzoeken, dat Gij, gedachtig, hoe zeer den Staat gelegen zij aan de trouw van het huwelijk, hoe zeer die trouw in onzen ligtzinnigen tijd, en bij zoo veel hetwelk van vreemde zeden onder ons nog overig is, de steunsels van de Godsdienst noodig heeft; hoezeer in het geheel bij de allergewigtigste onderneming het gebed om den zegen des Allerhoogsten voegende is, de godsdienstige bekrachtiging van het huwelijk niet verwaarloost, integendeel die, beide door Uw voorbeeld en ernstigen raad, waar zij gebruikelijk is, in stand houdt, waar zij verachtert, zoo veel in U is, terug brengt en herstelt.

In het bijzonder noodigen wij de Leeraars der onderscheidene Gemeenten, onze geliefde broeders en mede-arbeiders in het Evangelie, om tot het voorschreven doel, bij gepaste gelegenheden, met name bij de aanneming van lidmaten, beide de ouders en jonge lieden, de noodige herinneringen en opwekking te geven, en zulks, naar dat het in de onderscheidene Gemeenten mogte te pas komen, met bijgevoegden lof over hare naauwgezetheid in deze, of met berisping van haar verzuim. — Mogen wij in het vertrouwen, dat onze medeleeraars in ons geenerlei doel van berisping zullen vermoeden, welke aan meesters, niet aan broeders passen zou, de ernstige opwekking hier nog bijvoegen, om overal, bij\* de meest gewone zoowel als bijzondere gelegenheden de kerkelijke huwlijks-

inzegening langs zoo meer statelijk en doelmatig te verrigten, zoodat de heilzame instelling, die wij bij dezen voorstaan, ook door de uitvoering zelve aangeprezen en bevorderd worde.

De Synode eindigt dit woord, hetwelk zij geoordeeld heeft te moeten rigten tot de Gemeenten onder hare herderlijke zorg, met de hartelijkste aanbeveling derzelve aan God en den worde zijner genade, die magtig is, waarheid, liefde, reinheid en al wat goed is, onder haar op te bouwen en te bevestigen. Hem en zijnen Grooten Zoon, onzen Goddelijken Verlosser, zij eer en heerlijkheid in alle eeuwigheid.

---

### § 30.

CIRC. DER ALG. SYN. COMMISSIE VAN 21 NOV.  
1850, OVER DE BEHARTIGING DER GODS-  
DIENSTIGE BELANGEN DER ZEEVAREN-  
DEN ENZ.

De aandacht der Algemeene Christelijke Synode der Nederlandsche Hervormde Kerk werd, voor eenigen tijd, gevestigd op de behoefte aan Godsdienstoefeningen, godsdienstig onderwijs en Christelijke zorg op de Nederlandsche oorlog- en koopvaardij-schepen. Na ingesteld onderzoek is het haar gebleken, dat door een reglement op de inwendige dienst van Z. M. schepen en vaartuigen van oorlog, goedgekeurd den 28sten December 1847, No. 55, in hoofdstuk I, getiteld *Godsdienst*, artt. 1—7, zulke verordeningen daarover zijn vastgesteld, dat men billijker wijze onder de tegenwoordige omstandigheden wel niet meer van de Regering kan vragen. Doch minder gunstig is het haar voorgekomen gesteld te zijn met deze zaak op onze koopvaardijvloot, waarop, in dit gewigtig belang, alles afhangt, zoo als zij meent, van de persoonlijke denkwijze en het goeddunken der gezagvoerders. Hoe wenschelijk zij evenwel hierin verbetering achtte, zij meende, zelve niet onmiddelijk die hier te kunnen aanbrengen, maar alleen te kun-

nen en te mogen werken door U Eerwaardigen broeders! die als Kerkeraden in onze handelsplaatsen, elk in Uwe woonplaats, daarvoor geschikte maatregelen zult weten te beramen.

Aan de Algemeene Synodale Commissie is de aangename taak opgedragen, daartoe eene opwekking aan U te doen uitgaan. Ons daarvan kwijtende, meenen wij niet beter te kunnen doen, dan U eenige opmerkingen mede te deelen, hoe, onzes inziens, de zaak door U zou *kunnen* worden aangevat.

Vooraf deelen wij daartoe aan u mede, welke verordeningen hierover bestaan bij 's Lands oorlogschepen, waarvan wij reeds melding maakten.

De straks genoemde artikelen van het vermelde reglement luiden als volgt:

Art. 1. Daar de Godsdienst de grondslag is van waren moed en zedelijke gedragingen, en van oudsher het kenmerk was van den Nederlandschen zeeman, zoo is dan ook de betrachtning en handhaving daarvan als eerste plicht den commandierenden en anderen officieren aanbevolen.

Art. 2. De openbare uitoefening daarvan bestaat in het doen van een gebed, en het voorlezen aan de equipage van een leerrede uit een der godsdienstige boeken die tot dat einde aan Zijner Majesteits schepen en vaartuigen zullen worden medegegeven.

Art. 3. Al de Officieren en Adelborsten zullen daarbij tegenwoordig zijn, en de geheele equipage, mede zoodanige zieken, die, naar het oordeel van den Officier van gezondheid, daartoe in staat zijn, zullen de Godsdienstoefening bijwonen, blijvende echter de Officier van de wacht en de schildwacht op hunne posten.

Art. 4. Het begin der Godsdienstoefening wordt aangeduid door het zacht luiden der klok; daarop begeeft men zich naar het halfdek, moettende een ieder aldaar tegenwoordig zijn, vóór en aler voor de tweedemaal geluid is.

Daarna ontvangt de Kommandant van den eersten Officier het rapport, dat de equipage boven is en geeft order tot het derde gelui.

\*Vervolgens leest de Officier van het piket, met

duidelijke stem, de leerrede en het gebed voor.

Dit afgeloopt zijnde, wordt door den Kommandant bevel gegeven, om het volk te doen afgaan.

Art. 5. Gedurende de Godsdienst oefening, zal een ieder stil en eerbiedig zijn, en tijdens het gebed, het hoofd ongedekt houden.

Art. 6. De Nederlandsche seinwimpel wordt met het eerste gelui van den kruistop geheschen, en wederom neergehaald zoodra de Godsdienst oefening geëindigd is.

Art. 7. Tijdens de Godsdienst oefening, zullen er geene militaire honneurs bewezen worden.

De godsdienstige boeken, in art. 2 bedoeld, zijn naar wij meenen, *de Christelijke Zeevaart van Westerman, het Godsdienstig Handboek voor Zeevarenden, door Chr. Meeuse, de leerredenen voor Zee-lieden, door Ds. van Balen Blanken* en dergelijke geschriften, terwijl het *Zeemanshandboek van Martinet, het Zondagsboek, door A. Biben* opgesteld, en door de Maatschappij tot nut van 't Algemeen uitgegeven, gelijk ook vele andere werken hier desgelijks in aanmerking konden komen.

Voorts meenen wij, dat de strenge militaire voorschriften, voor de oorlogschepen verordend, bij onze koopvaardijvloot minder doelmatig zouden zijn. Alleen wenschten wij, dat onze reeders, handelaars en gezagvoerders wierden opgewekt en uitgenoodigd, om:

1<sup>o</sup>. eenige godsdienstige geschriften, voor zeevarenden geschikt, aan boord te hebben;

2<sup>o</sup>. aan de bemanning en passagiers de gelegenheid te geven, deze geschriften afzonderlijk of te zamen te lezen;

3<sup>o</sup>. op Zon- en feestdagen eene gemeenschappelijke Godsdienst oefening te houden voor allen, die daaraan willen deelnemen, onder leiding van een daartoe geschikten persoon.

Het komt ons voor, dat behalve de gezagvoerder of stuurman, ook wel de scheepsheermeester, zoo deze aan boord is, een daartoe geschikt persoon zou *kunnen* zijn, indien voortaan bij voorkeur zulke personen als scheeps-



heelmeeesters wierden aangesteld, die, behalve een bewijs van geneeskundige kennis, tevens een blijk konden vertoonen van goed zedelijk gedrag en goede kennis der Christelijke waarheid, door een Protestantschen Kerkeraad of Predikant afgegeven.

Op welke wijze uwe vergadering meent deze gewigtige zaak best ter hand te kunnen nemen, laten wij gaarne aan haar zelve over; alleen willen wij nog mededeelen, dat wij van deze onze aanschrijving aan uw Eerwaarden afschrift zenden aan de Besturen der andere Protestantsche Kerkgenootschappen, met beleefde uitnoodiging, om hunne pogingen met de onzen tot dit heilrijk doel te vereenigen, als ook aan de Besturen van bijbel-, zendeling- en tractaatgenootschappen, met dankzegging voor hetgeen deze reeds ten behoeve van zeevarenden doen, en uitnoodiging om in denzelfden geest voort te gaan.

Eindelijk nemen wij nog de vrijheid, uwe vergadering uit te noodigen, jaarlijks, bij gelegenheid der kerkvisitatie, aan het Classikaal Bestuur, en door hetzelfde aan de Synode berigt te doen geworden van 't geen door u in deze zaak is gedaan, en van de uitkomst uwer pogingen.

Moge de wijsheid, die van boven is, u verlichten, om in deze belangrijke zaak die maatregelen te nemen, welke ten meesten nutte van onze talrijke zeelieden kunnen strekken.

---

### § 31.

INSTRUCTIE WEGENS DE GODSDIENSTOEFENINGEN  
IN DE GROOTE STRAFGEVANGENISSEN EN IN  
DE BURGERLIJKE EN MILITAIRE HUIZEN VAN  
VERZEKERING, VASTGESTELD BIJ KON. BESL.  
VAN 11 OCT. 1826, LETT. C.

Art. 1. De dagen, tot uitoefening van de Godsdienst bestemd, zijn de zondagen, de groote feestdagen, alsmede de dank- en bededagen, door den Koning uitgeschreven; deze

bepaling zal echter niet verhinderen, dat ten deze de schikkingen zullen kunnen gemaakt worden, welke de omstandigheden mogten vorderen, wanneer de dienstdoende Geestelijke door andere ambtsbezigheden belet wordt.

Art. 2. De Kommandanten in de groote strafgevangenissen en de Conciërges in de huizen van verzekering zullen moeten zorgen voor hetgeen behoort tot de behoorlijke viering van de Godsdienst op de uren, door de Commissie van administratie, of het Collegie van regenten bepaald, na gemaakt overleg met de bij het gesticht aangestelde Geestelijken.

Art. 3. Het zal aan de gevangenen, die noch tot de Roomsch-Katholieke, noch tot de Protestantsche Kerk behooren, worden vrijgelaten, om op zoodanige andere dagen, als hunne Godsdienst als rust- of feestdagen voorschrijft, geen' arbeid te verrigten; de toegang hunner Geestelijken, door hen verzocht zijnde, zal niet vermogen geweigerd te worden.

Art. 4. De Kommandanten en Conciërges voornoemd zullen bij de aankomst der gevangenen onderzoeken, tot welke Kerk of geloof zij behooren, en zullen daarvan, wanneer zij tot de Roomsch-Katholieke of Protestantsche behooren, opgave doen aan de Geestelijken van het gesticht, en ten opzichte der overigen, aan de Commissie van administratie of Collegiën van Regenten.

Art. 5. De Kommandanten en Conciërges zijn bijzonder belast met de handhaving der goede orde bij de Godsdienstoefeningen.

Art. 6. Geene gevangenen zullen om hun geloof vermogen te worden verontrust, noch deswegens door eenigen Geestelijke van een ander geloof of iemand anders worden aangesproken of onderhouden.

De Kommandanten en Conciërges worden op hunne verantwoordelijkheid gelast, voor de strikte nakoming van dit artikel te zorgen, en, ingeval zij eenige afwijking deswegens mogten ontdekken, daarvan dadelijk aan de Commissiën van administratie of Collegiën van Regenten

kennis te geven, op poene van suspensie of destitutie, naar gelegenheid der zaak.

Art. 7. De gevangenen zijn verplicht, ieder naar hunne kerk, de Godsdienst-oefening en het godsdienstig onderwijs bij te wonen.

Art. 8. Bijaldien in de groote strafgevangnissen de Kommandanten of Directeurs over den arbeid, en, in de huizen van verzekering, de Conciërges, eene meer bepaald verkeerde neiging of bedrijf der gevangenen ontwaren, en de ontwikkeling en uitbreiding daarvan mogen vreezen, zullen zij daaromtrent aan de Geestelijken van het gesticht telkens de noodige kennis en inlichtingen geven.

Art. 9. Alle beambten in de gevangnissen, zijn gehouden, de Geestelijken met eerbied te behandelen, en door hun voorbeeld het gevoel van achting voor de Voorgangers van de Godsdienst bij de gevangenen te bevorderen.

Art. 10. De Geestelijken, welke bij iedere gevangenis aangesteld zijn, houden in dezelve, op de dagen bij artikel 1 vermeld, voor de gevangenen van hun geloof Godsdienst-oefening, hetzij voor mannen en vrouwen te gelijk, het zij (wanneer de localiteit van het huis zulks toelaat) voor iedere kunne afzonderlijk; zij regelen zich hieromtrent naar de bepaling, door de Commissie van administratie of van het Collegie van Regenten over de gevangenis voorgeschreven, en zullen met dezelve overeenkomen wegens het uur der Godsdienst-oefening, naar aanleiding van art. 2.

De Roomsch-Katholijken houden na de mis eene leerrede.

Art. 11. De Geestelijken zijn bevoegd, de gevangenen, die troost, vermaning en onderdicht behoeven, afzonderlijk te onderhouden; aan elken gevangene staat het vrij, zoodanig onderhoud te verlangen.

Art. 12. De zieke gevangenen worden bijzonder aan de godsdienstige zorg der Geestelijken aanbevolen, en ingeval de ziekte verergert, zijn de Conciërges verplicht, hun daarvan dadelijk kennis te geven: ten einde zij aan

hunne verplichting omtrent de zieken mogen kunnen voldoen.

Art. 13. De Officieren van gezondheid in de gevangenissen moeten, indien de ziekte eene onverwachte en gevaarlijke wending neemt, zoo dat het afsterven te verwachten is, dit zonder eenig verwijl ter kennis der in het gesticht dienstdoende Geestelijken brengen.

Art. 14. Aan de gevangenen zullen de hulpmiddelen en plegtigheden, welke de Godsdienst, door hen beleden, voorschrijft, toegediend worden.

Art. 15. De Geestelijken zullen zich ter bekoming der boeken, het onderwijs in de Godsdienst betreffende, en van hetgeen tot de uitoefening van de Godsdienst benoodigd is, moeten wenden tot de Commissiën van administratie of Collegiën van Regenten, welke daarin zullen voorzien.

Art. 16. De Godsdienst-oefeningen worden in zoo verre als openbaar beschouwd, dat de gevangenen, die eene andere Godsdienst belijden en mogten verzoeken, dezelve bij te wonen, niet zullen mogen geweerd worden, mits zich behoorlijk daarbij gedragende.

Art. 17. Bij afwezigheid of ziekte der Geestelijken, zullen zij zich door eenen Geestelijke van hunne Kerk doen vervangen, echter niet dan na daartoe verkregene toestemming der Commissie van administratie of van het Collegie van Regenten.

Art. 18. De Koning behoudt zich voor, om de tegenwoordige instructie ten allen tijde te vermeederen, te wijzigen of te veranderen, zoo als bij de ondervinding zal blijken nuttig te zijn.

(Vgl. Regl. op het Godsd. Onderw. Art. 26.)

## § 32.

SYN. CIRCULAIRE VAN 28 AUG. 1854, WAARBIJ  
DE TOGA ALS GEPAST AMBTSGEWAAAD VOOR  
PREDIKANTEN WORDT AANBEVOLEN.

In het jaar 1851 werd de aandacht van de Synode der Nederlandsche Hervormde kerk niet slechts door eenige adressanten, maar ook door de Algemeene Synodale Commissie gevestigd op *het ambtsgewaad der Predikanten*, en het verzoek tot haar gebragt, om haren invloed aan te wenden tot de invoering der *Toga*. Hoewel de Hooge Kerkvergadering het toenmaals nog niet geraden vond eene bepaalde aanbeveling te dezer zake van haar te doen uitgaan, vereenigde zij zich echter met de beschouwing der commissie, te dezer zake door haar benoemd ten fine van consideratiën en advies, waarbij de *Toga* als een deftig, gepast en gemakkelijk ambtsgewaad aanbevelingswaardig gerekend werd.

Bij de te dezen jaren gehouden vergadering der Synode werd andermaal dit verzoek tot haar gebragt, en wel van onderscheidene en hoogstachtenswaardige zijden. Na eene aandachtige overweging heeft zij geoordeeld thans eene schrede verder te kunnen gaan, en tot de aanbeveling der *Toga* met haar toebehooren, te weten met *Bef* en *Barret*, te kunnen besluiten. Aan welk besluit zij door deze hare aanschrijving gevolg tracht te geven.

Dat in het algemeen de *vorm* geene onverschillige zaak is, en dikwijls met het innerlijk wezen der dingen in de naauwste betrekking staat, lijdt geen twijfel. Evenmin dat dit inzonderheid geldt van de openbare Godsdienst. Niets mag daarbij strijden met het karakter van waardigheid, dat een harer eerste vereischen is; integendeel behoort alles daarbij mede te werken om de harten tot ernst en eerbied te stemmen. Niet ten onregte is daarom gezegd: „de plegtige „handeling behoort ook verrigt te worden in „plegtig gewaad.”

De thans nog gebruikelijke ambtskleeding onzer Evangeliedienaren laat reeds op zich zelf

veel te wenschen over, wanneer het aan dit vereischte wordt getoetst. Bovendien is het bekend, hoe deze kleeding reeds hier en daar, ten deele althans, in onbruik is geraakt of begint te raken. Voorts laat het zich berekenen, dat de ten vorige jare uitgevaardigde Staatswet op de Kerkgenootschappen zulks niet weinig zal bespoedigen, aangezien bij deze wet het dragen van die kleedingstukken, waarin het ambtsgewaad der Predikanten gerekend wordt te bestaan (*mantel en bef*), buiten de kerkgebouwen is verboden. Reeds heeft deze wet aanleiding gegeven, dat sommige Predikanten in de Vaderlandsche Kerk deze kleedingstukken zelfs bij de openbare Godsdienst hebben afgelegd, en het laat zich voorzien, dat dit voorbeeld meer en meer navolging vinden zal. Zoo zal de ambtskleeding van den Predikant, aan geenerlei gebruik of regel meer gebonden, bloot van zijne eigene keuze, of liever van de rustelooze afwisseling van den heerschenden smaak afhangen, zal dus de *modé* van lieverlede ook op den kansel gaan heerschen, waaronder het ernstig en plegtig karakter der openbare Godsdienst ligtelijk zal lijden. De Synode wenscht dit te voorkomen, of liever — daar het reeds niet meer aan voorbeelden ontbreekt van het gebruik eener min voegzame kleeding op den predikstoel — te stuiten, en heeft de overtuiging, dat niets beter daartoe zou kunnen leiden, dan wanneer de *Toga* als het ambtsgewaad der Predikanten werd aangenomen. Terwijl toch langs dezen weg de aangeduide rustelooze afwisseling van kleeding wordt voorgekomen, treedt tevens voor het min deftige en gepaste een inderdaad deftig en gepast gewaad in de plaats. De Synode acht het onnoodig de onderscheidene opzigten, waardoor de *Toga* zich aanbeveelt, te vermelden. Alleenlijk wil zij herinneren, dat ditzelfde gewaad reeds van overoude tijden bij meer dan ééne afdeeling der Protestantsche Kerk in gebruik is geweest, en men zich daarbij derhalve aan eene bestaande en eerwaardige gewoonte aansluit. Wat meer is,

met het aannemen der *Toga* keeren wij in den grond der zaak slechts tot hetgeen voormaals in ons eigen Kerkgenootschap in zwang was terug, nademaal deze kleeding weinig verschilt van die onzer voormalige Predikanten, waarvan nog de naam *mantel*, aan de bekende nog in gebruik zijnde strook laken gegeven, ten bewijs verstrekt.

De Synode koestert geene vrees, dat door dezen maatregel de onprotestantsche voorstelling, alsof de stand onzer Evangeliedienaren een zogenoemde *geestelijke* stand ware, in de Hervormde Kerk zal worden aangekweekt, naardien de Kerkgenootschappen, waarbij de *Toga* van voor lang in gebruik is, het tegendeel bewijzen. En evenmin kan zij eene andere bedenking, die meermalen is ingebracht, laten gelden, dat namelijk het gebruik der *Toga* zou zijn af te keuren, omdat onze Heer en zijne Apostelen zich bij hunne prediking van geen onderscheiden gewaad hebben bediend. Immers de omstandigheden, waaronder de tegenwoordige Evangeliedienaar werkzaam is, verschillen grootelijks van die, waaronder de Heer en zijne Apostelen optraden. En zeker lag het geenszins in hunnen geest, het nageslacht in dit opzigt aan hun voorbeeld te binden, gelijk dan ook de Christelijke Gemeente, ten aanzien van de inrigting en geheel het uitwendige der openbare Godsdienst, steeds hare zelfstandigheid heeft gehandhaafd.

Natuurlijk kan het niet in de bedoeling der Synode liggen, dat het *Toga*-gebruik in de Vaderlandsche Kerk worde ingevoerd met onberaden ijver. Veeleer verwacht zij van de wijsheid en voorzigtigheid der Voorgangers en Bestuurders van de openbare Godsdienst, dat zij in deze zaak den geest en de gesteldheid hunner Gemeenten niet uit het oog zullen verliezen. Zij verwacht echter te gelijktijd, dat de overtuiging van het wenschelijke eener eenparigheid van handelen in deze zaak allen zal bezielen, wier medewerking de Hooge Kerkvergadering inroept, en hen dringen om, zooveel in hun

vermogen is, tot bereiking van het voorgestelde doel bij te dragen, en, waar zich hinderpalen mogten voordoen, naar doelmatige middelen uit te zien om deze te overwinnen.

Is het denkbeeld niet bij de Synode opgekomen, om een *bevel* tot het gebruik der Toga uit te vaardigen, zij vertrouwt nogtans tevens, dat men hare broederlijke *aanbeveling* bereidvaardig zal aanmerken als een rigtsnoer, waarnaar elk, wiens roeping het is tot bevordering van de belangen der Kerk mede te werken, zich ook behoort te gedragen, zelfs dan wanneer hij tot het aanbevolen gebruik voor zich zelve geene genoegzame reden mogt zien.

Met opzet rigt zij deze hare aanbeveling niet slechts aan de *Evangeliedienaren*, als voornamelijk daarbij betrokken, maar ook aan de *Kerkeraden in het algemeen*, verzekerd, dat huune gemeenschappelijke samenwerking hier onmisbaar is. In Gemeenten, waar ook de medewerking van H.H. *Kerkvoogden* tot de bevordering dezer zaak kan bijdragen, vertrouwt de Synode, dat deze van uwentwege daartoe ook zal worden ingeroepen. Zoo mogen allen de handen ineenslaan, om hetgeen tot stichting der Gemeente, tot verhooging van den indruk en den invloed der openbare Godsdienst, strekken kan te ondersteunen! Zoo moge het rijk van Christus onder ons bloeijen en het Godsrijk meer en meer komen!

#### HOOFDSTUK IV.

*Voordeelen van Kerkelijke Besturen of Personen.*  
§ 33.

##### VRIJDOM VAN PORT ENZ.

*Disp. van den Commiss. Generaal van*  
*24 Junij 1816, No. 8.*

Heeft goedgevonden en verstaan:

De overeenkomstig voorschreven bepalingen vastgestelde *Tabel der tot het Departement voor de zaken der Hervormde Kerk enz. behoorende*



*Collegiën en gekwalificeerde Personen, aan wie vrijdom van port, in derzelve kwaliteit, wordt verleend, te brengen ter kennis der belanghebbers, met observatie:*

1<sup>o</sup>. Dat om van den verleenden vrijdom genot te hebben, de brieven *niet* in de bus mogen geworpen, maar aan de postkantoren overhandigd moeten worden.

2<sup>o</sup>. Dat brieven over zaken het Departement betreffende, niet onmiddellijk aan den Commissaris-Generaal of Secretaris en Adviseur, maar aan een bijzonder bureau of ambtenaar van hetzelfde gerigt, voortaan zullen moeten geadresseerd worden aan den Commissaris-Generaal, met bijvoeging op het adres *van het speciaal Bureau*, of van den bedoelden ambtenaar, aan wien dezelve zijn gerigt.

3<sup>o</sup>. Dat alle brieven, verzonden door de Collegiën en gequalificeerde personen, op de tabel vermeld, met uitzondering van den Commissaris-Generaal en van den Adviseur, zullen moeten voorzien zijn van *kruisband*, van de *naamteekening* des schrijvers en van de aanduiding van deszelfs *kwaliteit*. En dat mede alle brieven *aan* genoemde Collegiën en gequalificeerde personen geadresseerd, met uitzondering alleen van die aan den Commissaris-Generaal, gelijkewijze zullen moeten worden gecontrasigneerd. (\*)

4<sup>o</sup>. Dat alleen bedoeld worden, door de afzenders in *hunne kwaliteit* geschreven, en geenzins particuliere brieven; wijders dat in deze

---

(\*) Dus ook die aan den *Adviseur*, welke dan ook niet worden aangenomen, als zij niet met den naam en de kwaliteit des afzenders op het adres geteekend zijn, (Circ. v. den Adviseur v. 28 Nov. 1816, No. 1)

NB. Wat hier in de noot gemeld wordt van den voormaligen *Adviseur*, dat geldt thans ook van den *Administrateur* voor de zaken der Hervormde Eeredienst, die dan ook, bij circulaire van 16 Julij 1862, verzocht heeft, dat de aan hem in te zenden stukken behoorlijk worden gecontrasigneerd, ten einde de wettelijke vrijdom van briefport, bij afzending en ontvangst verzekerd blijve. (Zie Kerk. Cour. v. 19 Julij, 1862, No. 29.)

dienstzaken concernerende brieven geene particuliere zullen mogen worden ingesloten; zijnde de postbeambten geautoriseerd, bij vermoeden van misbruik, dezelve, in tegenwoordigheid van hen aan wie dezelve geadresseerd zijn, te openen, de brieven te taxeren en voorts proces verbaal op te maken, ten einde *in cas van fraude* te kunnen procederen.

Zullende deze dispositie, benevens bovenvermelde tabel, worden gedrukt en gezonden:

- 1<sup>o</sup>. Bij gewonen brief ten geleide, aan de Heeren *Gouverneurs* der respectieve Provinciën, tot informatie.
- 2<sup>o</sup>. Aan den *Secretaris* en aan den *Quaestor* van de *Synode*, aan de *Provinciale Kerkbesturen* en aan de *Commissie tot de zaken der Waalsche Kerken*.
- 3<sup>o</sup>. Aan de *Commissie tot de zaken der Remonstrantsche Broederschap*.
- 4<sup>o</sup>. Aan de *Commissie tot de zaken der Israëlieten*.

Tot informatie en narigt respectievelijk.

*TABEL, aanwijzende hoedanig en aan welke Collegiën en gekwalificeerde Personen, tot het Departement voor de zaken der Hervormde Kerk enz. behoorende, vrijdom van port voor brieven en pakketten, in derzelve kwaliteit, wordt verleend.*

Collegiën en gekwalificeerde Personen, aan wie vrijdom van port wordt verleend.	Uitgestrektheid van den verleenden vrijdom van port.	Form van omslag en teeken der brieven.
<i>De Commissaris Generaal provisioneel belast met de zaken der Hervormde Kerk enz.</i>	<p><i>Ontvangt</i> vrij, van alle schrijvers onbepaald en zonder onderscheid.</p> <p><i>Versendt</i> vrij, aan alle kerkelijke Collegiën en personen, aan alle geconstitueerde autoriteiten en gekwalificeerde Collegiën en personen, zonder onderscheid, of dezelve al of niet onder zijn departement behooren.</p>	<p><i>Geslotene brieven.</i></p> <p><i>Geslotene brieven</i>, voorzien van de <i>Grefte</i> van het Departement of anderszins <i>gecontrasigneerd</i>.</p>

Collegiën en gekwalificeerde Personen, aan wie vrijdom van port wordt verleend.	Uitgestrektheid van den verleenden vrijdom van port.	Form van omslag en teeken der brieven.
<i>De Adviseur bij het Departement voor de zaken der Hervormde Kerk enz.</i>	Ontvangt vrij, van alle kerkelijke Collegiën en personen. Verzendt vrij, aan alle kerkelijke Collegiën en personen.	Beide als boven (*).
<i>De Synode der Hervormde Kerk, haar Secretaris en Quaestor (†).</i>	Ontvangen vrij, van alle Collegiën en ambtenaren der Hervormde Kerk. Verzenden vrij, aan alle Collegiën en ambtenaren der Hervormde Kerk.	Brieven onder kruisbanden behoorlijk gecontrasigneerd, dat is, voorzien van de naamteekening en kwaliteit des afzenders.
<i>De Provinciale Kerkbesturen der Hervormde Kerk en derzeloer Secretarissen.</i>	Ontvangen vrij, van alle Collegiën en ambtenaren der Hervormde Kerk, in hunne Provincie. Verzenden vrij, aan alle Collegiën en ambtenaren der Hervormde Kerk, in hunne Provincie.	Brieven onder kruisbanden behoorlijk gecontrasigneerd, dat is, voorzien van de naamteekening en kwaliteit des afzenders.
<i>De individueele Leden der Provinciale Kerkbesturen.</i>	Ontvangen vrij, van hunne ambtgenooten, leden van het zelfde Collegie. Verzenden vrij, aan hunne ambtgenooten, leden van het zelfde Collegie.	Brieven onder kruisbanden behoorlijk gecontrasigneerd, dat is, voorzien van de naamteekening en kwaliteit des afzenders.

(\*) Vgl. hierbij de aantekening, en vooral het NB. op bl. 288.

(†) Bij Besl. van Z. M. van 14 Jan. 1859 No. 60, is mede vrijdom van port toegekend, onder de gewone bepalingen van kruisband en contreseiug, aan de briefwisseling gevoerd over zaken tot haren werkkring behorende door de *Algem. Syn. Comm. der Herv. Kerk*, mitsgaders door haren *President* en *Secretaris*, met alle *Collegiën* en *ambtenaren dier Kerk*, alsmede voor de correspondentie tusschen de *individueele leden* der genoemde Commissie *onderling*. (Zie Hand. d. Syn. van 1859, Bijl. B, bl. 32, l.)

Collegiën en gekwalificeerde Personen aan wie vrijdom van port wordt verleend.	<i>Uitgestrektheid</i> van den verleenden vrijdom van port.	<i>Form</i> van omslag en teeken der brieven.
<i>De Commissie tot de zaken der Waalsche Kerken en dierzelfer Secretaris.</i>	<p><i>Ontvangen</i> vrij, van alle de Collegiën en ambtenaren der <i>Waalsche Kerken</i>.</p> <p><i>Verzenden</i> vrij, aan alle de Collegiën en ambtenaren der <i>Waalsche Kerken</i>.</p>	Brieven onder <i>kruisbanden</i> behoorlijk <i>gecontrasigneerd</i> , dat is, voorzien van de naamteekening en kwaliteit des afzenders.
<i>De individueele Leden dier Commissie.</i>	<p><i>Ontvangen</i> vrij, van hunne ambtgenooten, <i>leden der Commissie</i>.</p> <p><i>Verzenden</i> vrij, aan hunne ambtgenooten, <i>leden der Commissie</i>.</p>	
<i>De Commissie tot de zaken der Remonstrantsche Broederschap en dierzelfer Secretaris.</i>	<p><i>Ontvangen</i> vrij, van de Collegiën en ambtenaren der <i>Remonstrantsche Kerken</i>.</p> <p><i>Verzenden</i> vrij, aan de Collegiën en ambtenaren der <i>Remonstrantsche Kerken</i>.</p>	
<i>De individueele Leden der Commissie tot de zaken der Remonstrantsche Broederschap.</i>	<p><i>Ontvangen</i> vrij, van hunne ambtgenooten, <i>leden der Commissie</i>.</p> <p><i>Verzenden</i> vrij, aan hunne ambtgenooten, <i>leden der Commissie</i>.</p>	
<i>De Commissie tot de zaken der Israëlieten en dierzelfer Secretaris.</i>	<p><i>Ontvangen</i> vrij, van de kerkelijke Collegiën en ambtenaren der <i>Israëlietische sijnagogen</i>.</p> <p><i>Verzenden</i> vrij, aan de kerkelijke Collegiën en ambtenaren der <i>Israëlietische sijnagogen</i>.</p>	
<i>De individueele Leden van de Commissie tot de zaken der Israëlieten.</i>	<p><i>Ontvangen</i> vrij, van hunne ambtgenooten, <i>leden der Commissie</i>.</p> <p><i>Verzenden</i> vrij, aan hunne ambtgenooten, <i>leden der Commissie</i>.</p>	

## § 34.

DEFROIJEMENTEN VOOR LEDEN VAN HOOGERE  
KERKELIJKE BESTUREN.

Bij *Min. disp.* van 4 Febr. 1826, No. 11, zijn aan de Prov. Kerkbesturen, de Waalsche Comm. en de Class. Besturen vaste *jaarlijksche* sommen toegelegd, waarvan de distributie aan dezelve wordt overgelaten, alleen onder de verplichting, van bij het einde des jaars opgave te doen van de gehouden vergaderingen en van het getal der leden, die op dezelve tegenwoordig zijn geweest.

Voor de *Secretarissen* der Prov. Kerkbesturen waren reeds bij *Min. disp.* van 5 April 1817 vaste honoraria bepaald van *f* 175 voor *Utrecht, Overijssel* en *Drenthe*; *f* 200 voor *Zeeland, Noord-Brabant, Limburg* en de *Waalsche Kerken*; *f* 225 voor *Groningen*; *f* 275 voor *Friesland*; *f* 300 voor *Noord-Holland*, en *f* 350 voor *Gelderland* en *Zuid-Holland*. (Art. 2.)

Bij dezelfde *Circ.* was voor *kleine kosten* toegerekend den *Secretaris* van *Zuid-Holland* *f* 125; den overigen *f* 100, met bepaling, dat uit deze post moeten gevonden worden alle uitgaven voor schrijfbehoeften, kopijloon, licht, bediening, lokaal enz., zonder dat voor dit eene of andere iets meer in rekening zal worden geleden; waartegen hetgeen daarvan mogt overblijven, zal komen ten voordeele van den *Secretaris*.

Zie verder *Reglem. op de Class. Kosten* bl. 143, en over de defroijementen, in bijzondere gevallen te betalen, het Register achter dit werk op *Defroijement*.

## § 35.

TRACTEMENTEN EN PENSIOENEN VAN PRE-  
DIKANTEN.A. WAARBORG DIER TRACTEMENTEN DOOR DE  
GRONDWET.

De tractementen, pensioenen en andere inkomsten van welken aard ook, thans door de

onderscheidene godsdienstige Gezindheden of derzelve Leeraars genoten wordende, blijven aan dezelve Gezindheden verzekerd

Aan de Leeraars, welke tot nog toe, uit 's Lands kas geen, of een niet toereikend tractement genieten, kan een tractement toegelegd of het bestaande vermeerderd worden. (Art. 168 der Grondwet.).

## B. WIJZE VAN UITBETALING DER TRACTEMENTEN.

*Kon. Besl. v. 14 Maart 1815 No. 88.*

In aanmerking nemende, dat de tot dusverre plaats hebbende maandelijksche betaling der vaste tractementen of jaarwedden, welke op ordonnanciën voldaan, en door 's Rijks schatkist gedragen worden, tot zeer groote vermeerdering van werkzaamheden en alzoo tot merklijk ongerijf, zonder noodzaak, heeft aanleiding gegeven;

Overwegende, dat, hoezeer het van de eene zijde van belang is, dat hierin worde voorzien, echter ook aan den anderen kant behoort te worden gezorgd, dat 's Rijks ambtenaren en verdere in dezen belanghebbenden, door het plotseling verlengen der termijnen van betaling hunner tractementen, in geene ongelegenheid geraken;

Verlangende wijders de betaling der tractementen in het vervolg, zoo veel mogelijk, te bespoedigen, en in het generaal, ten dezen aanzien, eenige vaste bepalingen te maken;

Na te hebben gehoord het rapport van Onzen Minister van Financiën;

Hebben besloten en besluiten:

*Art. 1.* De tot dus verre plaatshebbende maandelijksche betaling der vaste tractementen of jaarwedden, welke op partiële of collective ordonnanciën voldaan, en door 's Rijks schatkist gedragen worden, zal niet verder, dan over de thans loopende maand Maart, op dien voet worden gecontinuëerd.

*Art. 2.* Te beginnen met den 1 April aan-

staande zal de betaling van dezelve tractementen of jaarwedden geschieden bij kwartalen, waarvan de verschijndagen bepaald worden op den 31 Maart, 30 Junij, 30 September en 31 December van ieder jaar.

*Art. 3.* De ordonnanciën tot betaling van de tractementen of jaarwedden, in de voorschrevene termen verserende, zullen gedurende het thans loopende jaar geslagen worden als volgt:

Die over het *tweede* kwartaal in de maand Mei;

„ „ *derde* „ „ Aug.

„ „ *vierde* „ „ Dec.

Deze bepaling nochtans is van geene applicatie op zoodanige tractementen, welke, reeds vóór het nemen van dit Besluit, om de drie maanden betaald worden, als waarvoor de ordonnanciën op den gebruikelijken voet, eerst na de expiratie van ieder kwartaal van het thans loopende jaar, zullen kunnen gedepecheerd worden.

*Art. 4.* Aanvankelijk met het jaar 1817 en vervolgens, zullen de ordonnanciën tot betaling der tractementen of jaarwedden geslagen worden, als volgt:

Die over het *eerste* kwartaal in de maand Maart;

„ „ *tweede* „ „ Junij;

„ „ *derde* „ „ Sept.

„ „ *vierde* „ „ Dec.

*Art. 5.* Onze Ministers en verdere Hoofden van Departementen van algemeen bestuur, zullen de fondsen, welke tot de betalingen, in het eerste gedeelte van art. 3 en in art. 4 vermeld, zullen benoodigd zijn, respectivelijk brengen op derzelve, aan Ons te doene aanvraag, over de maanden Mei, Augustus en December van dit jaar, en over de maanden Maart, Junij, September en December van volgende jaren.

*Art. 6.* Te beginnen met het *tweede* kwartaal dezes jaars zullen de erfgenamen, regtverkrijgenden van overledene *burgerlijke* en regterlijke Rijks-ambtenaren en bedienden aanspraak hebben op de betaling van het tractement van den overledenen, voor het volle bedrag van

het kwartaal, waarin het overlijden heeft plaats gehad.

*Art. 7.* Insgelijks, te beginnen met het tweede kwartaal dezes jaars, zullen de tractementen van nieuw-aantestellene *burgerlijke* en *regterlijke* Rijks-ambtenaren en bedienden, zoo mede alle aan dezelve te accorderen verhoogingen van tractementen, niet kunnen ingaan, dan met den eersten dag van het kwartaal, volgende op dat, waarin de aanstelling geschiedt, of de verhooging van tractement toegestaan wordt. Hetzelfde zal plaats hebben ingevalle eenig ambtenaar tot andere functiën geroepen wordt; als wanneer het tractement van den post door hem bekleed, over het kwartaal, waarin hij denzelven verlaat, aan hem ten vollen zal worden uitbetaald, en daarentegen het tractement van zijnen nieuwen post eerst met het begin van het volgende kwartaal zal aanvang nemen.

Onze Ministers en verdere Hoofden van Departementen van algemeen bestuur, zullen bij derzelve te doene voordragten tot aanstelling van dusdanige ambtenaren of bedienden, of tot verhooging van derzelve tractementen op deze bepaling naar behooren attenderen.

*Art. 8.* Ofschoon ingevolge en overeenkomstig de artikelen 1 en 2 van dit Besluit, ook voor de tractementen der *Predikanten*, om de drie maanden zal worden geordonnanceerd, zal echter het genot van de tractementen zelve blijven toegekend aan de genen, die op eene gegevene plaats werkelijk gefungeerd, of de dienst waargenomen hebben. De vastgestelde bepalingen ten behoeve der Predikants-weduwen en weezen zullen behouden blijven, en de verrekening der tractementen tusschen de belanghebbenden, zal bij maanden afgedeeld, in dier voege, dat, volgens het thans plaatshebbende gebruik, de geheele maand zal worden genoten door de in dienst komende Predikanten, wanneer zij de dienst vóór of op den 15 van zoodanige maand aanvaarden; terwijl zij, in het tegenovergestelde geval, op geene bezoldiging,



gedurende die maand, voor deze hunne nieuwe standplaats zullen kunnen aanspraak maken.

*Art. 9.* Ten einde de uitvoering van de bij het voorgaande artikel gemaakte bepaling te verzekeren, zal bij het Departement voor de zaken der Hervormde Kerk, enz., zoodra hetzelfde zal onderrigt zijn van door Ons verleende approbatie op een beroep, uitgebragt op een' reeds elders fungerenden Predikant, de eerstvolgende ordonnancie voor de standplaats, waarop zich de beroepen Predikant als nog bevindt, worden geslagen ten name van den gevolmagtigden der Classe of des Rings, waarin dezelve is gelegen; ten einde het montant der ordonnancie te ontvangen en uittereiken aan hen, die, volgens de bovengemelde bepalingen, daarop aanspraak mogten hebben.

En wordt Onze Commissaris-Generaal, provisioneel belast met de zaken der Hervormde Kerk, enz., geautoriseerd, om wijders alle schikkingen te maken, welke noodig mogten bevonden worden, om zoo veel mogelijk te zorgen, dat de invoering der drie-maandelijke ordonnancering, den Leeraren van de Godsdienst, bij de Kerkgenootschappen onder zijn Departement behoorende, en andere daarbij belanghebbenden geen nadeel toebrengt.

*Art. 10.* Onze Ministers en verdere Hoofden van Departementen van algemeen bestuur zijn, ieder zoo veel hem aangaat, belast met de executie van het tegenwoordige Besluit, waarvan een afschrift zal worden gezonden aan de algemeene Rekenkamer tot narigt.

---

C. ALTERUM TANTUM VOOR PREDIKANTS-TRACTEMENTEN.

*Min. Aanschrijv. aan de Prov. Coll. van Toezigt van 25 Aug, 1827 No. 15.*

Nadat nu weder door Zijne Majesteit een aanzienlijk getal Hervormde Gemeenten, op daartoe door mij gedane voordragt, zijn begun-

stigd met het *alterum tantum*; en de commissarialen en verzoeken, daartoe betrekkelijk, bij mijn Departement zijn aangezuiverd; heb ik geoordeeld, het nuttig te wezen, de verscheidene Provinciale Collegiën van Toezigt op de kerkelijke administratiën te onderhouden omtrent de verzoeken om het *alterum tantum*, en den voet, op welken aan dezelve dient gehoor gegeven te worden; daar bij de behandeling derzelve mij gebleken is, dat niet alle de Collegiën op dezelfde wijze de zaak beschouwen, en dus overal niet van dezelfde beginselen wordt uitgegaan bij de beoordeeling der belangen der Gemeenten, welke die verzoeken aangaan. Het gene nogtans noodzakelijk is, zal de eene niet meer of minder dan de andere begunstigd worden; en op dat niemand zich kunne beklagen over ongelijke behandeling en verschillend wedervaren.

Om deze redenen heb ik de eer, UWEd. Gestr. bij deze te verzoeken, om bij de beoordeeling van het onderwerp van het *alterum tantum*, door eene Gemeente verzocht wordende, de volgende punten, als hoofdgronden, in acht te nemen; — als buiten welke het verzoek om het *alterum tantum* niet kan worden geaccordeerd, als:

1. Dat het Reglement op de kerkelijke administratiën der Hervormden volledig bij de Gemeente is ingevoerd.

2. Dat de toelage, waarvan het *alterum tantum* wordt gevraagd, *geen oude*, maar eene *geheel nieuwe toelage* zij, kunnende geene, in vorige jaren, door de Gemeenten aan de Predikanten toegekend, in aanmerking komen: vermits door het verleenen van het *alterum tantum* op eene vroeger toegekende toelage, en dus niet op eene nieuwe poging der Gemeente tot verbetering van het Leeraars-bestaan, in effecte van de zijde van het Rijk alleen die verbetering wordt aangebragt; — zoodat zulks dan geen verleenen van het *alterum tantum*, maar, zonder dat de Gemeente nieuwe bijdragen doet, eene eenvoudige verhooging van het Leeraars-traktement uitmaakt.

3. Dat de door de Gemeente alzoo aan den Predikant toegekende nieuwe toelage niet als *tijdelijk* of *personeel* zij aan te merken; maar dat dezelve toelage vast en altijddurend aan de Predikants-plaats (zonder dat een bijzonder persoon daarbij in aanmerking kan komen) moet zijn verbonden.

4. Dat geheel voldoende zekerheid behoort te zijn daargesteld, dat de uitbetaling van alle toelage, — zoo oude als nieuwe — door de Gemeente, zonder hinder, zal kunnen plaats hebben. Weshalve voor de zekerheid der uitbetaling van de nieuwe toelage zoodanig fonds zal dienen te zamen gebragt of daargesteld te zijn, welks intressen, uitsluitend voor de toelage bestemd, zooveel opbrengen, dat, na aftrek van administratie-loon of andere kosten, uit het zuivere overschot de gemeente-toelage aan den Predikant kan worden voldaan.

Welke fondsen zullen kunnen bestaan in het bezit van Landerijen of Lands effecten, als werkelijke schuld ingeschreven in het Grootboek der Nationale schuld; onder verband, dat de revenuen en intressen zullen moeten dienen tot betaling der bepaalde toelage, als Predikants-tractement bij de Gemeente.

Bij gebrek van deze middelen zal moeten worden verzekerd, dat de toelage jaarlijks op de kerkelijke begrooting zal worden gebragt, en uit de genoemde inkomsten zal kunnen worden voldaan; zoodanig, dat er geene vreeze is, dat de Gemeente, het zij zonder of met eenen hoofdelijken omslag, — zulks ten allen tijde niet zoude kunnen volhouden.

5. Dat de fondsen der Gemeente zoodanig staan, dat men niet behoeft te vreezen, dat de uitbetaling der toelage zwaarigheid in het gevolg zou ontmoeten. Het is dus duidelijk, dat, wanneer eene Gemeente door drukkende schulden bezwaard is, of hare kerkelijke gebouwen in slechten staat zijn, het ongerijmd moet geacht worden, dat zoodanige Gemeente eene nieuwe toelage aan haren Leeraar zoude verleenen, om daarop het *alterum tantum* te verzoeken.

6. Dat de billijkheid, in vergelijking van de inkomsten der Predikanten bij andere Gemeenten met die Gemeente, voor welke het alterum tantum gevraagd wordt, vordert of toelaat, het gevraagde alterum tantum of een gedeelte daarvan te verleenen: opdat de inkomsten bij de eene Gemeente in evenredigheid tot die bij andere staan; en zoo geene wezenlijke redenen tot klagten over ongelijkheid van bestaan en belooning, ook ten aanzien van het Leeraars-werk, dat hier of daar meer of minder te verrigten valt, gegeven zij.

Aangenaam zal het mij zijn, indien UWEd. Gestr. de voormelde hoofdpunten in acht gelieven te nemen en zich daarnaar regelen bij het uitbrengen Uwer rapporten.

Ik verzoek UWEd. Gestr. derhalve, om, wegens elk van dezelve *in het bijzonder*, die opening te geven, welke mij in staat stelt, bij het doen van rapport of voordragt wegens eene Gemeente aan Zijne Majesteit, aan Hoogstderzelve verlangen nauwkeurig te voldoen.

Ten slotte moet ik UWEd. Gestr. hierbij opmerken, dat Zijne Majesteit de verhooging van Predikants-tractement, bij wijze van alterum tantum, toestaande, niet gewoon is, verder te gaan dan ten montante van *één honderd* guldens, ook wanneer de nieuwe toelage der Gemeente meer bedraagt.

#### D. FONDS TOT VERBETERING DER SCHRAALSTE PREDIKANTSTRACTEMENTEN.

1. *Circ. der Alg. Syn. Comm. van 19 Nov. 1853 ter aanbeveling van het op te rigten fonds enz.*

Het behoeft u niet herinnerd te worden, hoe op sommige standplaatsen onzer Nederlandsche Hervormde Kerk zeer schrale predikants-tractementen bestaan, welke niet altijd uit de fondsen der Gemeenten verhooging kunnen erlangen, terwijl deze ook niet in evenredigheid der vele behoeften uit 's Rijks middelen gevraagd of

verkregen kan worden. Om nu aan die Gemeenten eenigermate de behulpzame broederhand te bieden, werd der Synode dezès jaars een plan door Ds. W. N. STORT voorgelegd. Dit plan vond bijval en goedkeuring, maar werd naar het oordeel der Synode gewijzigd en verbeterd in dier voege, dat altijd het grootte doel, te gemoetkoming aan die Gemeenten voor de verhooging der predikants-tractementen, werd in het oog gehouden. Alzoo werd besloten tot het volgende plan:

„I. Hoogleeraren in de Godgeleerdheid, dienstdoende en emeriti Predikanten, alsmede de Ringen, worden uitgenoodigd zich te verbinden, om tot wederopzeggens toe, van hun tractement, pensioen of vacatuurpenningen voor genoemd doel af te staan *f* 1 per jaar, of zoo veel meer als elk zal goedvinden.

„Ook de kerkelijke administratie in elke Gemeente wordt uitgenoodigd tot eene jaarlijksche bijdrage van *f* 1 voor iedere predikantsplaats in haar midden, of zoo veel meer als men zal kunnen goedvinden.

„De Quaestoren van de Ringen zijn belast met het inwinnen van de biljetten van inschrijving der Hoogleeraren, Predikanten en kerkelijke Administratiën in het ressort. Zij doen van al deze inschrijvingen, gelijk van die van den Ring zelf, opgave aan den Scriba van het Classikaal Bestuur waaronder zij ressorteren, en deze zendt daarvan een afschrift aan den Quaestor-generaal der Synode.

„Het geldelijk bedrag der inschrijving wordt jaarlijks in de maand October mede door de respectieve Quaestoren der Ringen ingezameld, die de gelden vóór of uiterlijk op den 15 November overmaken aan den Scriba van het Classikaal Bestuur, door wien zij vóór of uiterlijk op den 1 December worden gestort bij den Quaestor-generaal der Synode.

„Bij de intrede in de Classe van Predikanten, die nog niet voor het fonds hebben ingeschreven, of bij de vestiging van nieuwe collegiën van kerkelijke administratie in het ressort, doet

hun de Scriba der Classe de respectieve circulaire der Synode, onder kennisgeving aan den Quaestor van den Ring, waaronder zij ressorteren, opdat het billet van inschrijving door dezen worde opgevraagd, tot uitnoodiging toekomen, tot welk einde ten dienste der Scriba's eenige exemplaren van elke der twee uitgevaardigde circulairen aan de Classikale Besturen bereids worden toegezonden, en vervolgens de benooidigde exemplaren op aanvraag bij den Secretaris der Synode beschikbaar zullen zijn.

„II. Wat het gebruik der gelden aangaat.

„Gedurende de eerste jaren zal de helft der jaarlijksche inkomsten en renten besteed worden ter verhooging der predikants-tractementen, en de andere helft der evengenoemde gewone, en het geheel van te hopen buitengewone inkomsten in vast fonds belegd worden, en wel dit eene en andere tot zoo lang de vaste renten van het alzoo verkregen kapitaal de helft der gewone inkomsten zullen evenaren, als wanneer de regeling nader zal worden gewijzigd. (\*)

„Tot zoolang daarin niet door andere middelen zal zijn voorzien, geschiedt de hier bedoelde tractements-verhooging tot een bedrag van f 50 voor ééne standplaats, te beginnen met de geringste tractementen, daarbij in aanmerking genomen de emolumenten, die buiten het eigenlijke tractement aan eenige standplaats mogten verbonden zijn, alsmede de bestaande behoeften, zoo als zij door plaatselijke omstandigheden gewijzigd zijn. Aan die Gemeenten, welke zelve tot verhooging van het tractement zullen medewerken, zal in den regel de voorrang gegeven worden.

„Eene herhaalde verhooging zal veroorloofd zijn, waar het tractement, zelfs met de eerst-gemelde vermeerdering, in vergelijking met anderen nog tot de laagste bezoldigingen blijft

---

(\*) De Synode heeft bij besluit van den 7 Aug. 1856 bepaald, dat jaarlijks niet de *helft* der renten tot vast kapitaal zal aangelegd, doch het *volle* bedrag der renten van het belegde kapitaal telken jare tot het doel van het fonds zal uitgekeerd worden. Zie Kerk. Weekblad 1856, No 51.

behooren; doch dit niet, zoolang aan billijke aanvragen, aldan met deze gelijk staande, nog niet is voldaan.

„De toewijzing geschiedt door de Synode voor zoo vele standplaatsen, als er veelvouden van f 50 beschikbaar zijn naar uitwijzen der rekening, en zulks op gemotiveerde voordragt van de Provinciale Kerkbesturen, ieder voor zijn ressort, na ingewonnen consideratiën en advies van de Classikale Besturen.

„Van de toewijzing wordt kennis gegeven aan het Provinciaal Kerkbestuur, aan den Kerkeraad en aan de kerkelijke Administratie der Gemeente die er mede begunstigd is.

„De Synode blijft tot wijziging van de toegezegde tractementsverhooging bevoegd, wanneer onverhoopte buitengewone omstandigheden zulks noodzakelijk maken.”

Wij hebben in last van de Synode u hiertoe op te wekken en tot eene milde deelneming uit te noodigen. Eene bepaalde opwekking daartoe bij u onnoodig achtende, vertrouwen wij, dat onze uitnoodiging genoegzaam zal zijn, om door uwe deelneming almede de Synode in staat te stellen tot eene behoorlijke regeling van deze aangelegene zaak, en alzoo bevorderlijk te zijn, zoowel aan de belangen van velen onzer broeders in de heilige bediening, als aan zoo vele talrijke Gemeenten zelve in de vaderlandsche Kerk.

---

2. *Circ. der Synode van 25 Julij 1860 aan de Kerkeraden over den staat van het fonds enz.*

Het is U bekend dat nu vóór eenige jaren door de Algemeene Synode der Nederlandsche Hervormde Kerk maatregelen zijn beraamd tot verbetering van het lot dier Predikanten, die in onderscheiding nog van anderen een uiterst gering inkomen hebben en bij de steeds klimmende duurte van alle levensbehoeften onder groote zorgen gebukt gaan.

Als een middel, dat onder het bereik der Synode was, werd een verzoek beproefd aan Predikanten en kerkelijke administratiën om jaarlijks eene bijdrage af te zonderen tot verhooging van de schraalste predikants-tractementen.

Die aanvraag werd aanvankelijk met een vrij gunstig gevolg bekroond. Door de meeste Predikanten en vele kerkvoogdijen werd zooveel bijeengebragt, dat vele Predikanten met een jaarlijksche toelage van *f* 50 konden worden geholpen, en daarbij nog de helft der inkomsten kon worden gekapitaliseerd tot een vast *Fonds ter verbetering van de schraalste Predikants-tractementen*.

Door Zijne Majesteit den Koning werd vervolgens op voordragt van den Minister van Hervormde Eeredienst de gunstige beschikking genomen, dat in Gemeenten, waar het zoogenaamde *prius tantum* tot bekoming van een *alterum tantum* uit 's Rijks schatkist ter verhooging van het tractement des Predikants niet uit den eigen boezem kon worden bijeengebragt, die tegemoetkoming uit het genoemde Fonds door de Regering als het vereischte *prius* zou worden aangemerkt en het *alterum tantum* daarbij zou worden toegestaan.

Het valt niet te betwisten, dat hierdoor ingewikkeld eens verpligting ontstaan is om aan de Gemeenten, die in dat gunstbewijs deelen, die toelage voortdurend te verschaffen, zooals dan ook tot hertoe is geschied.

Maar nu heeft de Synode uit de bij haar overgelegde verslagen met leedwezen moeten opmerken, dat het Fonds door het verminderen van de jaarlijksche giften en bijdragen in eenen zorgwekkenden staat verkeert, zoodat het onmogelijk is geworden om daaruit nieuwe toelagen te verleenen, hoe dringend ook de aanvragen mogen zijn en hoe gevestigd ook de overtuiging, dat ze voor sommige Predikanten schier onontbeerlijk zijn.

En niet alleen dit.

Er is reden tot vrees, dat door het Fonds op den duur niet eens meer zal kunnen voldaan worden aan de verpligtingen, die het tegenover



de gesubsidieerde Gemeenten, ook met het oog op de door het Rijk verleende toelagen, op zich heeft genomen. De Synode heeft het daarom dringend noodzakelijk geacht om in deze gelegenheid zoo mogelijk te voorzien. En het beste middel is haar voorgekomen, om, gelijk zij bij dezen doet, door een afzonderlijk schrijven den Kerkeraden der Nederlandsche Hervormde Gemeenten den verlegen staat van zaken kenbaar te maken, en daarbij te voegen de dringende bede dat de Kerkeraden hunne beste pogingen mogen aanwenden om van hunne Gemeenten hulp ter ondersteuning van dit ongetwijfeld weldadig werkende Fonds te verkrijgen, opdat langs dezen weg aan vele standplaatsen een tractement worde verzekerd, dat eenigzins aan de eischen van onzen tijd voldoet en ook opdat groote moeilijkheden worden voorgekomen, die het achterwege blijven van tot dus verre genotene toelagen zouden doen ontstaan.

Daarbij vleit zich de Synode ook met eene krachtige medewerking van de zijde der Kerkvoogdijen, wanneer heeren Kerkvoogden door U met den inhoud van dezen brief bekend gemaakt en op de meest gepaste wijze uitgenoodigd worden, om, waar zij reeds uit de kerkelijke inkomsten goedgunstig het Fonds hebben ondersteund, zoo het mogelijk is hunne bijdragen te verhoogen, en waar zulks nog niet plaats vond en zonder schade voor de eigene Gemeente geschieden kan, eene jaarlijksche gift er voor af te zonderen. Langs dezen weg verwacht de Synode dat het Fonds niet alleen voor eenen geheelen ondergang zal bewaard, maar veeleer aanzienlijk zal gestijfd worden en dat hierdoor het lot van vele Evangeliedienaars, voor wie de toekomst thans hoogst zorgelijk is, zal worden verbeterd, en ook geene nieuwe aanvragen zullen behoeven te worden afgewezen.

Moge de Algoede daartoe haar woord ingang doen vinden en Zijnen rijken zegen op het werk der helpende liefde gebieden.

## § 36.

## KINDER-, SCHOOL- EN AKADEMIE-GELDEN.

## A. VASTSTELLING DIER GELDEN.

(Kon. Besl. van 1 Aug. 1816, No. 65.)

Hebben besloten en besluiten:

Art. 1. De thans in de provincie *Holland* (gerekend naar derzelver voormalige grenzen) aanwezige Predikanten, behouden het genot der kinder-, school- en academie-gelden op den tegenwoordigen voet, zoo als ook de Predikanten in de provincie *Zeeland* in het genot blijven der kindergelden, welke hun thans zijn geacordeerd.

Art. 2. Te rekenen van den 1 Januarij 1817, zullen aan alle andere Hervormde, mitsgaders aan de Luthersche en Remonstrantsche Predikanten, kinder-, school- en academie-gelden, worden voldaan op den voet, welke hierna wordt bepaald. (\*)

Art. 3. Bij het overlijden of vertrek van de thans in *Holland* en *Zeeland* aanwezige Predikanten, zullen de voorschreven kinder-, school- en academie-gelden voor derzelver eventuele opvolgers, alsmede op den hierna volgende voet worden berekend.

Art. 4. Het gewone *kindergeld* wordt bepaald op f 25 's jaars voor elk der kinderen die den ouderdom van twee en twintig jaren nog niet volkomen hebben vervuld, en nog tot

(\*) Om daartoe te geraken vragen zij tijdig van den Scriba des Class. Bestuurs, waaronder zij ressorteren of van den Secret. der Waalsche Comm., de daarvoor bestemde gedrukte attestatiën in duplo, en zenden die overeenkomstig de op dezelve gegevene aanwijzing, ingevuld aan den Scriba onmiddelijk na den 15 terug (die van het *kindergeld* voor de eerste maal vergezeld van eene *geboorteacte*: Min. disp. v. 5 Febr. 1828, No. 2.) De behoorlijk ingevulde en gecertificeerde attesten worden door de Scriba's op daarvoor gedrukte tabellen Rings-wijze gebragt en vóór of uiterlijk op 1 Dec. aan het Min. Depart. ingezonden (Min. disp. v. 2 Nov. 1816, No. 3.)

geen *gevestigden stand* (\*) gekomen of gehuwd, maar ten laste der ouders gebleven zijn.

Art. 5. Boven het gemelde kindergeld zal voor elken zoon van een Predikant, wanneer hij de latijnsche scholen frequenteert, of bijzonder onderwijs in de latijnsche taal genietende, bewijs daarvan, door een Rector der latijnsche school geteekend, kan produceren, een jaar-

(\*) Betrekkelijk den zin dezer woorden is bij Kon. Besluit v. 2 Junij 1828, No. 28 bepaald :

1°. Dat door de woorden, *gevestigden stand*, behoort verstaan te worden, wanneer de predikants-kinderen, een zeker inkomen hebben verkregen, of in eenigen stand zijn getreden, aan welke een inkomen verbonden is van *drie honderd guldens* (f 300) of daarboven; zullende mitsdien inzonderheid tot eenen *gevestigden stand* worden geacht gekomen te zijn, alle zoodanige Predikants-zonen, die in 's Rijks Land- of Zeedienst, of in eenige burgerlijke betrekking zijn aangesteld, onder genot eener bezoldiging of belooning, hoe ook genaamd, ten beloope van de evengemelde som.

2. Dat de Predikants-zonen, die in eenige militaire of burgerlijke betrekking, bij eene vreemde Mogendheid dienen, zullen gehouden worden, daardoor te zijn vervallen van het genot van *kinder-, school- of akademiegelden*.

3°. Dat de uitoefening van eenig bedrijf of eenigen handel op eigen naam, en na verkregen patent, insgelijks zal worden aangemerkt als *gevestigden stand*.

4°. Dat de huwelijke staat mede als zoodanig zal worden beschouwd.

5°. Dat het genot dezer gelden, eenmaal hebbende opgehouden, niet wederom zal kunnen aanvagen.

6°. Dat de belanghebbende Predikanten verplicht zijn, om op het in te leveren bewijs van het leven hunner kinderen, de uitdrukkelijke verklaring te stellen, dat die kinderen in den zin van Ons tegenwoordig besluit, tot geen *gevestigden stand* zijn gekomen, zoo mede om, bijaldien de betrokkene predikants kinderen, binnen den tijd, voor het genot van kindergelden bestemd, tot zoodanigen *gevestigden stand* mogten komen, zulks alsdan op dat bewijs mede uitdrukkelijk te vermelden.

7°. Dat in gevallen, waarin zich twijfelingen mogten opdoen, onze Minister van staat, belast met de generale Directie voor de zaken der Hervormde Kerk, enz., daaromtrent zal beslissen, naar aanleiding van de hierboven gemelde beginselen.

lijksch *schoolgeld* van *f* 25 worden voldaan. (a)

Art. 6. Voor elken zoon van een Predikant, die op een der Nederlandsche hoogeschoolen of athenaea studeert, zal boven het kindergeld een *akademiegeld* (b) van *f* 50 worden geaccordeerd, op attest van den Rector der Hoogeschool of van het Athenaeum. Dit akademiegeld zal uiterlijk gedurende den tijd van zes (c) jaren genoten worden.

Art. 7. Indien hij in de Godgeleerdheid studeert, zal deze som tot *f* 100 worden verhoogd, onder den naam van *theologisch akademiegeld*, onder gelijke bepaling. (d)

Art. 8. De vermelde *kinder-, school- en akademie-gelden* zullen ook genoten worden ten behoeve der kinderen, door de weduwen der Predikanten, of bij het overlijden van beide ouders, door derzelve voogden.

## B. BEREKENING EN WIJZE VAN UITBETALING.

(Kon. Besl. v. 3 Maart 1825, No. 155.)

Art. 1. Te rekenen van 1 Januarij 1825, zullen de *kinder- en schoolgelden* voor den jare 1824 en vroeger, worden berekend als volgt:

a. Voor Predikants-kinderen welke vóór of op den vijftienden der midden maand van ieder

(a). Vgl. hierbij de Min. Circ. v. 14 Sept. 1863 hierachter onder lett. C.

(b) Bij Kon. Besluit v. 19 Junij 1861, no. 53, is bepaald, dat zij alleen akademiegeld zullen genieten, welke overeenkomstig de bepalingen van art. 1 van het Kon. Besl. van 4 Aug. 1853 (*Staatsblad* no 31) tot het daarbij aangewezen examen in de wiskunde kunnen worden of zijn toegelaten.

(c) Bij Kon. Besl. van 31 Dec. 1831, no. 1, wordt aan den Min. overgelaten, aan Studenten, zonen van Predikanten, schoon niet in de Godgeleerdheid studerende boven den bepaalden tijd van zes jaren, nog één jaar het genot van het gewoon akademiegeld toe te staan.

(d) Bij Kon. Besl. v. 15 Nov. 1820, no. 29, 7 is van alle Predikants-zonen het Theol, akad.-geld bepaald op *f* 200.

kwartaal worden geboren of de oefening in de latijnsche taal aanvangen, zal het genot ingaan met den *eersten der eerste maand* van het loopende kwartaal, en dezelve mitsdien voor het volle kwartaal kunnen worden berekend.

b. Voor kinderen welke *na den vijftienden der midden maand* van ieder kwartaal geboren worden, of hunne oefening in het latijn beginnen, zal het genot niet aanvangen, dan met den *eersten van de eerste maand van het volgend kwartaal*.

c. Voor kinderen welke *vóór* of op den *vijftienden* der middenmaand van ieder kwartaal de jaren bereikt hebben, boven welke volgens de bepaalde verordeningen, geen *kinder- of schoolgeld* meer wordt genoten, zal voor dat loopende kwartaal geen *kinder- of schoolgeld* meer kunnen worden genoten.

d. En voor diegenen, die na den vijftienden der middenmaand van ieder kwartaal, in de meergemelde gevallen zijn, zal het volle kwartaal kunnen worden berekend.

Art. 2. De *gewone en theologische akademiegelden*, zullen bij de voortdoring op den thans bestaanden voet overeenkomstig Ons besluit van den 23 November 1820, No. 92, worden genoten.

Art. 3. De uitbetaling (a) der *kinder-, school- en akademiegelden* zal blijven op den voet, zoo als tot heden heeft plaats gehad, namelijk: *eenmaal 's jaars* na den afloop van ieder jaar, en die der *theologische akademiegelden* bij den afloop van ieder kwartaal. (b)

---

(a) De uitbetaling kan ook geschieden door middel van *credietopening*, (Kon. Besl. v. 17 Julij 1825, no. 96); doch zullen de *assignatiën*, daartoe uitgereikt, alleen voor *drie maanden na de dagteekening derzelve gangbaar zijn* (Min. disp. v. 7 Sept 1826, no. 1.)

(b) Uithoofde bij Kon. Besl. v. 23 Nov. 1820, no. 92, art. 1, bepaald is, dat van de Theol akad-gelden het *ingetredene kwartaal* in zijn geheel aan de *beneficieerden* of hunne erfgenamen zal worden voldaan: worden bij Min. Circ. v. 10 Julij 1823, no. 4, de belanghebbenden uitgenoodigd, om zorg te dragen, dat in de *eerste of tweede* maand van ieder kwartaal de geteekende attestatiën en duplicaten aan het Departement worden ingeleverd.

Deze betalingen worden gelijk gesteld met die der zoogenaamde *vaste posten*, en dienvolgens daarop toepasselijk verklaard de bepalingen, voorkomende in art. 252, 265, 271 en 355 van het Algemeen Reglement wegens het beheer der geldmiddelen.

C. MINISTERIEELE BESCHIKKING, VAN 14 SEPT. 1863 TOT VASTSTELLING VAN EEN NIEUW FORMULIER VAN ATTEST VOOR SCHOOLGELD.

De Minister van justitie,

In ervaring gekomen zijnde, dat de bij vroegere Ministeriële dispositiën voorgeschreven en tot hiertoe gebruikelijke attestatiën voor schoolgeld, ten behoeve van predikantszonen,

vooreerst, aanleiding hebben gegeven tot bezwaar, wegens de daarin vervatte verklaringen betreffende jaar en dag van geboorte en betreffende den aanvang van het daarbij bedoelde onderwijs, welke verklaringen niet van Heeren Rectoren der Gymnasiën, maar van de ouders of voogden der betrokken jongelingen behooren gevraagd te worden;

ten tweede, ruimte hebben gelaten voor den niet gegronnen twijfel, of wel de verklaring van gemaakte vorderingen een voorafgaand persoonlijk onderzoek veronderstelt en vereischt, en

ten derde, geen maatstaf aanwijzen voor de vorderingen die behooren geconstateerd te worden;

Overwegende,

dat het voorregt van schoolgeld aan de Predikanten is en wordt toegekend ten einde hun te gemoet te komen bij de bestemming en opleiding van hunne zonen tot Akademisch Hooger Onderwijs;

Gezien de Koninklijke besluiten van 1 Augustus 1816, n<sup>o</sup>. 65, 3 Maart 1825, n<sup>o</sup>. 155, 17 Julij 1825, n<sup>o</sup>. 96, 2 Junij 1828, n<sup>o</sup>. 28, en 19 Junij 1861, n<sup>o</sup>. 53;

Gelet op de Ministeriële dispositiën van 18 October 1817, n<sup>o</sup>. 4, en 15 Augustus 1862, n<sup>o</sup>. 14,

Heeft goedgevonden,

1<sup>o</sup>. vast te stellen het hieraan gehechte formulier

van tweeledige attestatie voor schoolgelden, waarvan het eerste gedeelte door den vader, de moeder of den voogd der betrokken predikantszonen en het andere gedeelte door een Rector van een der Gymnasiën behoort ondertekend te worden;

2<sup>o</sup>. een genoegzaam aantal van de aldus geformuleerde attestatiën in duplo aan de na te noemen kerkelijke Besturen en andere belanghebbenden toe te zenden, ten einde vóór of uiterlijk op 15 December e. k. aan het Departement van Justitie, afdeling: Hervormde Eeredienst, te worden ingezonden;

3<sup>o</sup>. in herinnering te brengen, dat deze attestatiën, in verband met de bepalingen van het Koninklijk besluit van 3 Maart 1825, n<sup>o</sup>. 155, niet vóór den 16den November mogen worden geteekend en afgegeven, en

4<sup>o</sup>. De Secretarissen en Scriba's der kerkelijke Besturen uit te noodigen, om bij het inzenden van deze attestatiën tevens op te geven, hoeveel daarvan voor het jaar 1864 vermoedelijk bij hen benoodigd zullen zijn.

Deze dispositie zal worden gedrukt en, onder bijvoeging der benoodigde attestatiën in duplo, worden gezonden aan de Classicale Besturen, aan het Kerkbestuur van *Limburg*, de Commissie tot de zaken der Waalsche Kerken; voorts aan de Evangelisch-Luthersche Synodale Commissie, de Algemeene Kerkelijke Commissie van de Hersteld-Evangelisch-Luthersche Kerk, de Commissie tot de zaken der Remonstrantsche Broederschap, en eindelijk aan de Doopsgezinde leeraren, zooveel deze, overeenkomstig de bestaande verordeningen, op schoolgeld aanspraak kunnen maken.

Lit. No.

SCHOOLGELD VOOR 186 .

De ondergeteekende  
in betrekking van (a) van den na te melden  
predikantszoon, verklaart, dat de jongeling genaamd

(a) In te vullen: vader, moeder, of voogd.

geboren den  
 zoon van (b)  
 (c) Predikant bij de (d)  
 Gemeente te  
 tot voorbereiding van Akademisch Hooger On-  
 derwijs, sedert onderwijs geniet in de (e)  
 talen en daarvoor onderwezen wordt (f)  
 den 186 .

De Rector van het Gymnasium te  
 verklaart, dat bovengenoemde jongeling, door  
 hem persoonlijk ondervraagd, zoodanige bli ken  
 van kennis der talen gegeven heeft,  
 als billijkerwijze, na een onderwijs van (g)  
 jaren geëischt mogen worden.

den 186 .

*De Rector voornoemd,*

- 
- (b) In te vullen den naam van den vader.  
 (c) In te vullen: dienstdoend, emeritus, of: in leven.  
 (d) In te vullen: Hervormde, Waalsch, Evangelisch-  
 Luthersche, Hersteld-Evangelisch-Luthersche, Re-  
 monstrantsche, of: Doopsgezinde.  
 (e) In te vullen: Grieksche en Latijnsche, of: Latijnsche.  
 (f) In te vullen op het Gymnasium te of  
 door den Heer. . . . .  
 (g) In te vullen het cijfer, hetwelk overeenkomt met  
 de mate der gebleken vorderingen, waarbij de  
 eischen behooren gesteld te worden overeenkomstig  
 met hetgeen van den discipel op het Gymnasium,  
 na even langdurig onderwijs, als onmisbare voor-  
 waarde voor zijne bevordering tot hoogere klasse  
 pleegt gevorderd te worden.

In verband met de bepalingen van het Konink-  
 lijk Besluit van 3 Maart 1825, n<sup>o</sup>. 155, mogen deze  
 attestatiën niet vóór den 16den November wor-  
 den onderteekend en afgegeven.

De attestatie behoeft bij het inzenden niet van zegel  
 voorzien te zijn, maar zal na examinatie worden gezegeld.

Een naauwkeurig toezigt op de rigtige invulling en  
 afgift dezer attestatiën wordt, overeenkomstig de des-  
 wege in 1861 gedane aanschrijving, aanbevolen.



## § 37.

## SYNOD. CIRCULAIRE VAN 18 JULIJ 1862, BETREFFENDE DE VRIJSTELLING VAN DE MILITAIRE DIENST. (a)

De Algemeene Synode der Nederlandsche Hervormde Kerk, kennis genomen hebbende van Z. M. besluit van den 8 Mei ll., behelzende voorschriften tot verdere uitvoering van de wet betrekkelijk de Nationale Militie, heeft geoordeeld aan heeren Studenten en Candidaten in de Godgeleerdheid en Predikanten door deze bekend te maken, dat uit die voorschriften, *voor zooverre zij betrekking hebben op hunne ontheffing van de werkelijke krijgsdienst*, het volgende blijkt:

dat met opzigt tot de eerste zinsnede van art. 127 der bedoelde wet, voor zooveel het Hervormde Kerkgenootschap betreft, als Bedienaren van de Godsdienst worden beschouwd:

1<sup>o</sup>. zij die den rang van Candidaat in de Godgeleerdheid hebben bekomen;

2<sup>o</sup>. zij, die Predikant zijn bij eene Gemeente; dat als Studenten in de Godgeleerdheid geacht worden zij, die onderrigt ontvangen aan eene erkende inrigting van hooger onderwijs, met het stellig gebleken voornemen, om tot Bedienaars van de Godsdienst te worden opgeleid;

dat tot het afgeven van de bewijsstukken, vereischt om aanspraak te kunnen maken op de ontheffing van de werkelijke dienst, overeenkomstig de bedoelde zinsnede van art. 127 der wet, (b) uitsluitend bevoegd zijn: voor de Bedienaren van de Godsdienst, de Candidaten in de Godgeleerdheid uitgezonderd, het Classi-

(a) De Theol. Studenten zijn ook vrijgesteld van de *schuttersdienst* (Wet op de schutterijen van 11 April 1817.)

(b) Die bedoelde zinsnede luidt aldus:

Aan de Geestelijken en Bedienaren van de Godsdienst bij erkende Kerkgenootschappen en aan de Studenten in de Godgeleerdheid, die daartoe aan erkende inrigtingen van onderwijs worden opgeleid, wordt door Ons, op hunne aanvraag telkens voor een jaar, ontheffing van de werkelijke dienst verleend.

kaal Bestuur in welks ressort zij gevestigd zijn, en voor de Studenten en Candidaten in de Godgeleerdheid, de Rector Magnificus aan de Hoogeschool of het Athenaeum;

dat de hiervoren genoemde bewijsstukken ingerigt moeten zijn overeenkomstig de bij het koninklijk besluit gevoegde modellen, en dat de daarop gestelde handteekeningen worden gewaarmerkt door den Burgemeester der Gemeente, alwaar de afgifte is geschied;

dat de aanvraag om ontheffing van de werkelijke dienst, in meergenoemde zinsnede van art. 127 der wet vermeld, door hem, die als dienstpligtige is aangewezen, en, ten gevolge van zijn getrokken nummer, bij de militie moet worden ingelijfd of die daarbij reeds is ingelijfd, jaarlijks tusschen den 20 Maart en den 1 April met het bewijsstuk moet worden ingediend bij den Burgemeester der Gemeente, binnen welke hij voor de militie is ingeschreven; eindelijk

dat de Bedienaren van de Godsdienst en de Studenten in de Godgeleerdheid, die ter inlijving bij de militie zijn bestemd, doch die door den Koning van de werkelijke dienst zijn ontheven, niet ter aflevering aan de militaire autoriteiten worden opgeroepen noch naar de plaats der aflevering overgebracht, maar dat hunne inlijving geschiedt eenvoudig op overgifte van uittreksels uit eenen staat door den Burgemeester van iedere Gemeente opgemaakt, naar een bij het koninklijk besluit gevoegd model, van alle in het aandeel zijner Gemeente in ligiting begrepen manschappen.

---

## § 38.

**DE REGELING DER PREDIKANTS-  
TRAKTEMENTEN IN INDIË.**

A. KON. BESLUIT VAN 26 NOV. 1863, No. 60,  
TOT UITBREIDING EN NADERE REGELING DER  
PREDIKDIENST IN NEDERLANDSCH INDIË.

Wij Willem III enz.

Overwegende, dat de behoefte gebleken is aan meer voorziening in de godsdienstige belangen der Protestanten in *Nederlandsch Indië*;

Gelet op de Koninklijke besluiten van 3 Augustus 1849, n<sup>o</sup>. 64, 10 Februarij 1855, n<sup>o</sup>. 72, 7 November 1855, n<sup>o</sup>. 75, 8 Junij 1860, n<sup>o</sup>. 74 en 14 Maart 1861, n<sup>o</sup>. 63;

Op de voordragt van Onzen Minister van Koloniën, dd. 21 Augustus 1863, lit. Aaz., n<sup>o</sup>. 17, in overleg met onzen Minister van Justitie;

Den Raad van State gehoord (advies van den 23sten October 1863, n<sup>o</sup>. 3);

Gezien het nader rapport van Onzen Minister van Koloniën, dd. 23 November 1863, lit. Aaz., n<sup>o</sup>. 27,

Hebben besloten en besluiten,

Art. 1. Bij de Protestantsche Gemeente in *Nederlandsch Indië* worden aangesteld vijf en dertig Predikanten en drie Hulppredikers.

Van de vijf en dertig Predikanten genieten: negen eene bezoldiging van f 500 's maands; zes en twintig eene bezoldiging van f 400 's maands.

Aan elk der drie Hulppredikers wordt eene bezoldiging toegekend van f 250 's maands.

Art. 2. De regeling der standplaatsen en de aanwijzing der daaronder behoorende Gemeenten wordt opgedragen aan Onzen Gouverneur-Generaal, die het bestuur der Protestantsche Kerken in *Nederlandsch Indië* daarop hoort.

Art. 3. Onze Gouverneur-Generaal bepaalt, naar gelang van de meerdere of mindere belangrijkheid der standplaatsen, welke der in art. 1 vermelde jaarwedden elk Predikant geniet.

Art. 4. Onder de Predikanten te *Batavia* zal

er steeds één zijn, gekozen uit het Evangelisch-Luthersch kerkgenootschap.

Art. 5. De door Ons, voor de dienst in *Nederlandsch Indië* te benoemen Predikanten en Hulppredikers genieten:

a. eene voorloopige bezoldiging, ingaande met den dag der inscheping naar *Nederlandsch Indië* en voortdurende tot op den dag, waarop zij hunne dienst aldaar aanvaarden. Voor de Predikanten bedraagt deze bezoldiging *f* 150, voor de Hulppredikers *f* 100 's maands;

b. vóór hun vertrek naar *Indië*, een voorschot van vier, of des verkiezende van zes maanden op de sub a vermelde bezoldiging, en

c. eene gratificatie tot bestrijding der kosten van uitrusting, ten bedrage van:

voor de Predikanten:

*f* 1800 voor gehuwden, mitsgaders voor weduwnaren, met één of meer kinderen ten hunnen laste;

*f* 1200 voor ongehuwden;

voor de Hulppredikers:

*f* 1200 voor gehuwden, mitsgaders voor weduwnaren, met één of meer kinderen ten hunnen laste;

*f* 800 voor ongehuwden;

d. bij aankomst in *Indië*, een gratificatie tot tegemoetkoming in de kosten van vestiging ten bedrage van *f* 1500 voor gehuwden, mitsgaders voor weduwnaren met één of meer kinderen ten hunnen laste, en van *f* 1000 voor ongehuwden;

e. vrijen overvoer naar *Batavia* op den gebruikelijken voet, als passagier der eerste klasse, met genot van gewone scheepsvoeding, ook voor hunne vrouwen en kinderen.

Zij, die tijdens hunne benoeming reeds in *Nederlandsch Indië* zijn, ontvangen alleen de sub d vermelde gratificatie.

Art. 6. Zoo zij hunne dienst op de hun aangewezen standplaats hebben aanvaard, treden de Predikanten in het genot van vrije woning of van eene schadeloosstelling deswege, boven hunne vaste bezoldiging, bedragende:

te *Batavia*, *f* 160 's maands;

te *Samarang* en *Soerabaija*, *f* 130 's maands; elders, *f* 80 's maands.

Bij gemis van vrije woning wordt aan de Hulppredikers eene gelijke schadeloosstelling toegekend tot een bedrag van *f* 60.

Art. 7. Na verloop van het eerste vijftal dienstjaren, gerekend van den dag waarop zij hun dienstwerk in *Indië* hebben aanvaard, wordt aan de Predikanten, genietende eene bezoldiging van *f* 500 's maands, verleend eene tractementsverhooging van *f* 150 's maands, en aan de overige Predikanten eene verhooging van *f* 100 's maands.

Na verloop van het tweede en derde vijftal dienstjaren, ontvangen de Predikanten andermaal eene gelijke tractementsverhooging

Art. 8. Na eene in *Indië* vervulde dienst van ten minste tien jaren, te rekenen van den dag van aankomst daar te lande, hebben de Predikanten en Hulppredikers aanspraak op pensioe uit 's lands kas, mitsgaders op vrijen terugvoer ook voor hunne vrouwen en kinderen naar *Nederland*, op den voet bedoeld sub. *e* art. 5.

Aan Predikanten en Hulppredikers, die uit hoofde van ziels- of ligchaamsgebreken voor verdere dienst in *Nederlandsch Indië* ongeschikt zijn (mits de oorzaak der ongeschiktheid worde bewezen door een onder aanbod van eede afgegeven verklaring van eene geneeskundige commissie, of waar deze niet aanwezig is, van een bevoegden Geneesheer) kan ook pensioen worden verleend, mits zij den lande in *Nederlandsch Indië* minstens vijf jaren hebben gediend, en zulks voor het overige, overeenkomstig de algemeene grondslagen voor het pensioneren in dit besluit nedergelegd.

Art. 9. Het pensioen bedraagt:

*f* 140 voor elk jaar Indische dienst, voor hen, die gedurende de twee laatste jaren, ten gevolge eener vaste benoeming, in het genot zijn geweest eener vaste bezoldiging (de periodieke tractementsverhooging niet medegerekend) van *f* 500 's maands;

*f* 120 voor elk jaar Indische dienst, voor de

Predikanten niet in de eerste categorie vallende; *f* 100 voor elk jaar Indische dienst, voor de Hulppredikers;

behoudens een maximum voor de drie categorieën, respectievelijk ten bedrage van *f* 2800, *f* 2400 en *f* 2000 's jaars, bij *twintig* of *meer* jaren dienst.

Art. 10. Voor de berekening van het pensioen voor Predikanten en Hulppredikers:

*a.* wordt van elk verlof tot herstel van gezondheid buiten *Nederlandsch Indië* doorgebracht, de helft, doch in geen geval meer dan één jaar als Indische diensttijd aangerekend;

*b.* wordt elk verlof, binnen *Nederlandsch Indië* doorgebracht, medegerekend, mits in geen geval langer dan zes maanden;

*c.* worden, ten aanzien van hen, die meer dan *tien* volle jaren Indische dienst tellen, de overschietende gedeelten van één jaar, mits ten minste *zes* volle maanden bedragende, aangerekend voor een geheel jaar, wanneer de gezondheidstoestand van den belanghebbende hem verhindert het volle jaar uit te dienen.

Art. 11. Onder de dienstjaren voor de berekening, hetzij van het pensioen, hetzij van de tractementsverhooging, worden niet begrepen:

*a.* de tijd met verlof, om andere reden dan wegens ziekte, buiten *Nederlandsch Indië* doorgebracht;

*b.* de tijd uit hoofde van berispelijk gedrag, op wachtgeld of onder suspensie doorgebracht;

*c.* vroegere Nederlandsche dienst, onverschillig in welke betrekking.

Art. 12 Het pensioen gaat in met de maand, volgende op die, waarin de bediening wordt nedergelegd.

Bij terugkeer naar *Nederland* kan daarop een voorschot van vier maanden worden uitbetaald.

Art. 13. De bepalingen omtrent het Indisch civiel weduwen- en weezenfonds, die nopens het verleen van verloven aan burgerlijke ambtenaren in *Nederlandsch Indië*, die betreffende reis- en verblijfkosten in *Nederlandsch Indië*, alsmede die ten aanzien van het cumuleeren van

pensioenen en tractementen, vastgesteld bij Ons besluit van 21 April 1863, n<sup>o</sup>. 96 (*Nederlandsch Staatsblad* n<sup>o</sup>. 25) zijn van toepassing op de in dit besluit bedoelde Predikanten en Hulppredikers.

Art. 14. De koninklijke besluiten van 3 Augustus 1849, n<sup>o</sup>. 64, van 10 Februarij 1855, n<sup>o</sup>. 72, van 7 November 1855, n<sup>o</sup>. 75, van 8 Junij 1860, n<sup>o</sup>. 74 en van 14 Maart 1861, n<sup>o</sup> 63, zijn ingetrokken, met dien verstande evenwel, dat de thans in *Nederlandsch Indië* gevestigde Predikanten, wat het geldelijke aangaat, onverkort blijven in de aanspraken welke zij, volgens die besluiten, kunnen doen gelden.

Onze Minister van Koloniën is belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan Onzen Minister van Justitie en aan den Raad van State.

—

**B. KON. BESLUIT VAN 25 FEBR. 1870, HOUDENDE AANVULLING EN WIJZIGING VAN HET KON. BESL. V. 26 NOV. 1863, ZOOVEEL BETREFT DE BEREKENING VAN PREDIKANTS-TRACTEMENTSVERHOOGING EN VAN PENSIOEN DER INDISCHE PREDIKANTEN.**

Wij Willem III enz.

Overwegende dat de wenschelijkheid is gebleken van het brengen van eenige wijziging in het bepaalde bij de artikelen 7 en 11 van ons besluit van 26 Nov. 1863, No. 60;

Gelet op ons besluit van 28 Febr. 1854, No. 37;

Op de gemeenschappelijke voordragt van onze Ministers van Koloniën en van Financiën van den 19/20 Juli 1869 Lr. Apz., No. 8a/4;

Den Raad van State gehoord, enz.

Gezien het nader rapport van onze voornoemde Ministers enz.;

Hebben besloten en besluiten

Met aanvulling en wijziging der artt. 7 en 11 van ons besluit van 26 Nov. 1863 No. 60, voor zooveel betreft de periodieke tractementsverhoogen, toegekend aan Predikanten bij de Protestantische Gemeente in *Nederlandsch-Indië*, te bepalen:

Art. 1. Art. 7 van ons besluit v. 26 Nov. 1863 No. 60, wordt aangevuld als volgt:

Onder de dienstjaren, voor de erlanging van periodieke tractements-verhoogingen gevorderd, wordt niet gerekend:

a. de tijd met verlof buiten Nederlandsch-Indië doorgebracht;

b. de tijd, met verlof voor langer dan zes maanden, binnen Nederlandsch-Indië doorgebracht;

c. de tijd, gedurende welken de ambtsbediening, uithoofde van schorsing, als kerkelijk bestraffingsmiddel niet is uitgeoefend, of die op wachtgeld of non-activiteit is doorgebracht, vóórdat na terugkeer van verlof eene standplaats is aangewezen.

Art. 2. De eerste alinea van art. 11 van voormeld besluit en 1 a b van dat art. worden gelezen als volgt:

Onder de dienstjaren voor de berekening van het pensioen wordt niet begrepen:

a. enz.

b. de tijd, gedurende welken de ambtsbediening uithoofde van schorsing, als kerkelijk bestraffingsmiddel niet is uitgeoefend;

c. enz.

Art. 3. De op de dagteekening van dit besluit in Nederlandsch-Indië gevestigde en voor de dienst aldaar benoemde Predikanten blijven onverkort in de aanspraken, welke zij krachtens vroegere besluiten, voor zooveel die van het tegenwoordig besluit afwijken, kunnen doen gelden.

Onze Ministers van Koloniën en van Financiën zijn, ieder voor zooveel hem aangaat, belast met de uitvoering van dit besluit, waarvan afschrift zal worden gezonden aan den Raad van State.



2.2409

**B I J V O E G S E L**

**TOT DE**

**REGLEMENTEN EN BESLUITEN**

**VOOR DE**

**NEDERLANDSCHE HERVORMDE KERK.**



§ 7a. (a)

**SYNODAAL REGLEMENT**

OP DE

ERKENNING VAN NIEUWE GEMEENTEN.

Art. 1. Nieuwe Gemeenten worden opgericht: *a)* door stichting; *b)* door splitsing van combinatiën; *c)* door toekenning van een zelfstandig bestaan aan een of meer gedeelten eener Gemeente, die op grooten afstand van het kerkgebouw verwijderd zijn; *d)* door vereeniging van kerkvrije buurtschappen met een deel van eene Gemeente; *e)* door zamenvoeging van gedeelten van meer dan ééne bestaande Gemeente.

Art. 2. De aanvraag om als zelfstandige Gemeente erkend te worden geschiedt door den Kerkeraad, belanghebbende personen of hunne gecommitteerden.

Art. 3. De aanvraag wordt, met redenen omkleed, aan het Classikaal Bestuur gerigt, wanneer belanghebbenden onder dezelfde Classis ressorteren; aan het Provinciaal Kerkbestuur, wanneer zij behooren onder meer dan ééne Classis; aan de Algemeene Synode of, als deze niet vergaderd is, aan de Algemeene Synodale Commissie, wanneer zij behooren onder meer dan één Provinciaal ressort.

Art. 4. De Kerkelijke Besturen, bij art. 3 vermeld, kunnen ook zonder dat eene aanvraag bij hen ontvangen werd, elk binnen zijn ressort, de oprigting van eene nieuwe Gemeente in overweging nemen en, deze nuttig of noodig keurende, trachten te bevorderen.

Art. 5. Bij de aanvraag, in art. 2 bedoeld, worden overgelegd: *a)* eene kaart of plattegrondsteekening, aanwijzende de kadastrale uitgestrektheid, indeeling en begrenzing van de nieuwe Gemeente, welker oprigting wordt verlangd: *b)* eene

---

(a) § 7a wijst aan, waar eigenlijk dat Reglement in de Verzameling dient geplaatst te worden. Wat thans § 7 is dient dus te worden § 7b.

juiste opgaaf van het getal der lidmaten en leden, die de nieuwe Gemeente zullen uitmaken; *c*) een voldoende bewijs, dat de gelden, voor het predikantstractement benoodigd, in den regel althans voor de helft gevonden zijn; *d*) een nauwkeurig berigt aangaande hetgeen bereids geschied is en, zoo noodig, nog geschieden zal ten einde te voorzien in de behoeften der nieuwe Gemeente aan een kerkgebouw en eene pastorij; *e*) eene opgaaf van de middelen, waaruit in de behoeften der openbare eeredienst zal kunnen voorzien worden.

Art. 6. De Kerkelijke Besturen nemen op het verzoek om als eene zelfstandige Gemeente erkend te worden geen besluit dan na alvorens de betrokken Kerkeraden te hebben gehoord en in gemeen overleg met de Provinciale Collegiën van toezigt, die de belanghebbende Administratiën hooren.

Art. 7. De grensregeling der nieuwe Gemeente, aangewezen op de naar art. 5. *a*) over te leggen kaart, kan door de Kerkelijke Besturen, wanneer zij dit in het belang der op te rigten Gemeente noodzakelijk achten, door grensverandering van naburige kerkelijke Gemeenten gewijzigd worden op den voet als bij art. 43, 7<sup>o</sup>. en art. 51, 7<sup>o</sup>. van het Algemeen Reglement is omschreven, en zulks in gemeen overleg met het Provinciaal Collegie van Toezigt.

Art. 8. Wanneer uit het berigt, in art. 5 *d*) bedoeld, blijken mogt, dat de gelden, voor den bouw van kerk en pastorij vereischt, nog niet gevonden zijn, wordt aan de nieuwe Gemeente de erkenning toegezegd onder voorwaarde, dat voor het bijeenbrengen dier gelden alsnog de noodige maatregelen worden genomen, en volgt de erkenning eerst, wanneer in het ontbrekende zal zijn voorzien.

Art. 9. Tot de erkenning van eene nieuwe Gemeente wordt, krachtens de aan het slot van art. 7 aangehaalde bepalingen van het Algemeen Reglement, indien zij geschiedt door een Classikaal Bestuur, de goedkeuring van het Provinciaal Kerkbestuur, en, indien zij geschiedt door een Provinciaal Kerkbestuur, de goedkeuring van de Algemeene

Synode vereischt of, als deze niet vergaderd is, van de Algemeene Synodale Commissie.

Art. 10. Van de erkenning eener nieuwe Gemeente geeft het Kerkelijke Bestuur, waardoor zij geschied is, zoodra het van de vereischte goedkeuring berigt heeft ontvangen, onverwijld kennis aan de Regering, aan het Provinciaal Collegie van Toezigt, aan den Quaestor-Generaal der Synode en, wanneer zij door het Classikaal Bestuur volbragt is, ook aan de Synode, alsmede aan het Algemeen Collegie van Toezigt.

Art. 11. Zoodra eene Gemeente erkend is, zorgt het Classikaal Bestuur, dat met den meesten spoed Ouderlingen en Diakenen worden benoemd, en doet het de vereischte stappen tot aanstelling van Kerkvoogden. Notabelen en plaatsvervangers van Notabelen, bij eerbiediging evenwel van de regten van derden en met inachtneming der bestaande algemeene en provinciale verordeningen.

Art. 12. Het Classikaal Bestuur dient het Provinciaal Kerkbestuur van advies, in welken Ring de nieuwe Gemeente behoort te worden opgenomen, en geeft, na verkregen berigt van het desbetreffende besluit van het Provinciaal Kerkbestuur, onverwijld kennis aan den aangewezen Ring, opdat deze met vereischten spoed, onder goedkeuring van het Classikaal Bestuur, eenen Consulent en daaraan toe te voegen secundus benoeme

Art. 13. Met de nieuwe Gemeente wordt overeenkomstig art. 23 van het Reglement op de vacaturen gehandeld, zoodra er gelden aanwezig zijn om in de reis- en verblijfkosten der leden van den Ring te voorzien.

Aldus vastgesteld door de Algemeene Synode der Nederlandsche Hervormde Kerk den 20sten Julij 1865, en, wat betreft artt. 5, 6, 7, 10, alsnog gewijzigd of aangevuld den 23sten Julij 1867 en den 14den Julij 1868, en, na kennisgeving aan de Regering volgens art. 1. der Wet van 10 September 1853 (*Staatsblad* n<sup>o</sup>. 102), in zijn geheel uitgevaardigd door de Algemeene Synodale Commissie den 12den Januarij 1869 om in werking te treden den 1sten Maart d. v.

## § 11.

**R E G L E M E N T**

## OP HET

FONDS DER NEDERLANDSCHE HERVORMDE KERK  
 TER VOORZIENING IN DE GEESTELIJKE BE-  
 HOEFTEH HARER GEMEENTEN, WAAR  
 EIGEN MIDDELEN ONTBREKEN.

Art. 1. In de Nederlandsche Hervormde Kerk bestaat een *Fonds ter voorziening in de geestelijke behoeften van hare Gemeenten, waar eigen middelen ontbreken*, waarvan het beheer berust bij de Algemeene Synode.

Art. 2. Dit fonds bestaat uit een kapitaal van inschrijving op een van de Grootboeken der Nederlandsche Schuld, hetwelk vergroot wordt door hetgeen daaraan bij uiterste wilsbeschikking wordt vermaakt en door de batige saldo's, alsmede door een vierde deel zoo der jaarlijksche bijdragen als der giften.

Art. 3. Aan de Kerkeraden blijft het overgelaten, ten behoeve van dit fonds jaarlijks gelden in te zamelen op zoodanige wijze en tijden, als door hen meest geschikt zal geoordeeld worden.

Art. 4. Uit dit fonds worden gelden verstrekt:

A. tot voorziening in de predikdienst;

1<sup>o</sup>. bij verwijderde gedeelten van Gemeenten, door het bezoldigen van eenen Hulpprediker of Godsdienstonderwijzer, en het verleenen van hulp voor zoodanig predikantstractement, als noodig geoordeeld wordt om ze tot afzonderlijke Gemeenten te verheffen;

2<sup>o</sup>. bij groote Gemeenten, waar het getal Predikanten te gering is, door het verstrekken van hulp ter gedeeltelijke vervulling der predikbeurten;

3<sup>o</sup>. bij Gemeenten, die door ziekte van eenen Predikant of door langdurige vacature tijdelijk schade lijden, door het geheel of gedeeltelijk bezoldigen van eenen Hulpprediker;

B. tot voorziening in het Godsdienstonderwijs en andere werkzaamheden ten nutte der Gemeenten, als:

1<sup>o</sup>. het houden van Godsdienstoefeningen voor armen, voor krijgslieden en zeevarenden, of ook in hospitalen en liefdadige gestichten;

2<sup>o</sup>. het geven van Godsdienstonderwijs aan de gewone catechisanten en aan de schooljeugd;

3<sup>o</sup>. het houden van openbare Bijbellezingen en voordragten over de Kerkgeschiedenis;

4<sup>o</sup>. het bezoeken van zieken en hulpbehoevenden, en meer andere dergelijke werkzaamheden;

C. tot tegemoetkoming aan jongelieden van goeden aanleg en gunstige verwachting in de kosten hunner opleiding tot de betrekking van Godsdienstonderwijzer.

Art. 5. Er worden geene jaarlijksche bijdragen tot predikantstractementen, zooals in art. 4 onder A. 1<sup>o</sup>. bedoeld zijn, toegekend, dan die door de renten van het vaste kapitaal ten volle kunnen bestreden worden.

Art. 6. De aanvragen om ondersteuning uit het fonds worden door den Kerkeraad of, waar het nieuw op te rigten Gemeenten betreft, ook door belanghebbende personen of door hunne gecommitteerden ingezonden bij de Algemeene Synodale Commissie door tusschenkomst van de Classikale Besturen en Provinciale Kerkbesturen, opdat deze daarbij hunne adviezen voegen.

Art. 7. Bij elke aanvraag wordt gevoegd eene naauwkeurige opgave der bestaande behoefte en van het bedrag der verlangde hulp. Geldt de aanvraag bestaande Gemeenten, zoo moet bovendien worden overgelegd de volledige staat der inkomsten en uitgaven van hare kerkelijke administratie en van de goederen en inkomsten der pastorij, waar die in mindere of meerdere mate aanwezig zijn; terwijl eindelijk, ook voor nieuw op te rigten Gemeenten, moet worden opgegeven al wat tot het doel, waarvoor de aanvraag geschiedt, reeds verzameld of toegezegd is, of, de toestand der Gemeente in aanmerking genomen, redelijkerwijze verwacht mag worden.

Art. 8. De aanvragen moeten jaarlijks vóór



1 September ingediend worden bij het Classikaal Bestuur. Dat Bestuur doet ze vóór den eersten woensdag in October aan het Provinciaal Kerkbestuur toekomen, hetwelk vóór den eersten Januarij daaraanvolgende die aanvragen verzendt naar de Algemeene Synodale Commissie.

Later ingekomen aanvragen, met uitzondering van die ter voorziening in eene onverwacht ontstane tijdelijke behoefte, worden door de Synodale Commissie niet in hare voorjaarsvergadering behandeld, maar eerst bij die van het volgende jaar aan de orde gesteld.

Art. 9. Bij gelijktijdige toezending van aanvragen om ondersteuning doen de Classikale Besturen en Provinciale Kerkbesturen in hunne adviezen bijzonder uitkomen, welke aanvragen wegens den aard en den drang der behoeften het meest in aanmerking moeten komen.

Art. 10. De Algemeene Synodale Commissie benoemt in hare najaarsvergadering uit haar midden voor de verschillende provinciale ressorten correspondenten tot voorloopig onderzoek der in hunne handen te stellen aanvragen.

Art. 11. Jaarlijks bepaalt de Algemeene Synode, op voordragt van de Algemeene Synodale Commissie, welke betalingen uit het fonds geschieden zullen, als ook over welke som de Commissie tot aan de volgende Synode beschikken mag voor de in art. 4 onder A 3<sup>o</sup>. vermelde behoeften.

Art. 12. De Classikale Quaestoren en de Secretarissen van de Commissie voor de zaken der Waalsche Kerken en van het Kerkbestuur van Limburg zenden jaarlijks, uiterlijk vóór 31 December, aan den Quaestor-Generaal, met eene gespecificeerde opgave, de door de Kerkeraden in dat jaar verzamelde gelden en de overige bij hen ingekomen giften voor het fonds.

Art. 13. De administratie van het fonds is opgedragen aan den Quaestor-Generaal der Algemeene Synode, die 1) gemagtigd is tot ontvangst der renten van de inschrijving op een der Grootboeken, alsmede der legaten, giften en alle overige inkomsten en gelden, voor het fonds bestemd; 2) voor de tijdelijke belegging der beschikbare

gelden zorgt; 3) aan de algemeene Synodale Commissie, bij hare voorjaarsvergadering, opgaaf doet van de beschikbare gelden; 4) door tusschenkomst der Classicale Quaestoren en der Secretarissen van de Commissie voor de zaken der Waalsche Kerken en van het Kerkbestuur van Limburg uitbetaling doet van de toegekende uitkeering; 5) door tusschenkomst der Synodale Commissie aan de Synode jaarlijks rekening en verantwoording doet van zijne gehouden administratie, benevens opgaaf van den staat van het fonds; 6) voor administratiekosten *f* 400 's jaars geniet.

Art. 14. De Algemeene Synodale Commissie doet jaarlijks aan de Kerkeraden mededeeling van den staat van het fonds en van de rekening en verantwoording over het afgelopen jaar met aanbeveling der belangen van het fonds.

Aldus vastgesteld door de Algemeene Synode der Nederlandsche Hervormde Kerk in hare zitting van 7 Julij 1868, en, na kennisgeving aan de Regering volgens art. 1 der Wet van 10 September 1853 (*Staatsblad* n<sup>o</sup>. 102), uitgevaardigd door de Algemeene Synodale Commissie den 12den Januarij 1869 om in werking te treden den 1sten Maart d. v.

Bijlage II tot Afd. I. Hoofdstuk I (bl. 44).

*Kon. Besluit van 29 Oct. 1870, houdende intrekking der Kon. Besluiten van 29 Julij 1868 (Stbl. nos. 115 en 116), en nadere regeling van de wijze van behandeling der zaken betreffende de onderscheiden Eerediensten.*

Wij Willem III enz.

Op de voordragt van den Raad van Ministers van den 15den Aug. 1870.

Den Raad van State gehoord (advies van 20 Sept. 1870, n<sup>o</sup>. 9);

Gezien de nadere voordragten van den Raad van Ministers, van 24 Oct. 1870, en van onze Ministers van Financiën en van Justitie van 24 Oct. 1870, n<sup>o</sup>. 6;

Gelet op art. 73 der Grondwet;

Hebben goedgevonden en verstaan, met intrekking van onze besluiten van 29 Julij 1868 (*Stbl.* nos. 115 en 116), te bepalen:

1<sup>o</sup>. dat de uitvoering en toepassing van de bepalingen van het 6de hoofdstuk der Grondwet, met uitzondering van art. 168, en die van de wet van 10 Sept. 1853 (*Stbl.* n<sup>o</sup>. 102) benevens van de bepalingen van artt. 947 en 1717 van het Burgerlijk Wetboek ten aanzien van kerken, godsdienstige gestichten en kerkelijke instellingen van weldadigheid worden opgedragen aan onzen Minister van Justitie;

2<sup>o</sup>. dat de uitvoering en toepassing van art. 168 der Grondwet, het beheer der bij de Staatsbegrooting voor de onderscheiden Kerkgenootschappen toegestane geldmiddelen en de daarmee in verband staande werkzaamheden worden opgedragen aan onzen Minister van Financiën;

3<sup>o</sup>. dat de uitvoering en toepassing der verordeningen betreffende de onderscheiden Eerediensten in de koloniën en bezittingen van het Rijk in andere werelddeelen wordt opgedragen aan onzen Minister van Koloniën; zullende met wijziging van het Kon. Besluit v. 7 Dec. 1820, n<sup>o</sup>. 113, de Commissie voor de zaken der Protestantsche Kerken in *Neerlands Oost- en West-Indië* voortaan in regtstreeksche betrekking staan tot het Departement van Koloniën;

4<sup>o</sup>. dat omtrent al de hierboven bedoelde gelegenheden, voor zooveel ze tot den werkring van meer dan één departement van algemeen bestuur in betrekking mogten staan, vooraf overleg zal plaats hebben tusschen de hoofden dier departementen;

5<sup>o</sup>. dat dit besluit in werking treedt den 1sten Januarij 1871.

Onze Ministers van Justitie, Financiën en Koloniën zijn belast met de uitvoering van dit besluit, hetwelk in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en waarvan afschriften zullen worden gezonden aan de Departementen van Algemeen Bestuur, aan de Hooge Collegiën van Staat,

aan de beide Kamers der Staten-Generaal en aan den Raad der Ministers.

De Alg. Syn. Commissie, bij Circ. v. 15 Nov. 1870 dit Besluit mededeelende (Zie Kerk. Cour. v. 19 Nov. 1870, No. 47) meldt, dat zij het ontvangen heeft met eene begeleidende Ministeriële missive, inhoudende:

dat naar het oordeel der Regering de volledige toepassing van het beginsel van scheiding van Kerk en Staat de nieuwe regeling dringend vordert, daar volgens de voorschriften der Grondwet de verplichtingen en regten van den Staat tot de Kerkgenootschappen zich bepalen tot bescherming, toezigt en ondersteuning.

Dat alles, wat de eerste twee punten betreft, behoort tot den werkring van het Departement van Justitie, en alles wat het laatste punt aangaat tot dien van het Departement van Financiën.

Mitsdien moeten door de betrokken Kerkelijke Besturen, Gemeenten en personen van 1 Jan. 1871 af aan (het tijdstip waarop het Kon. B. v. 29 Oct. in werking treedt) alle nieuw vastgestelde kerkelijke reglementen, en veranderingen van bestaande kerkelijke reglementen, en alles wat verder betreft de uitvoering en toepassing der wet van 10 Sept. 1853 (*Stbl.* n<sup>o</sup>. 102), tot regeling van het toezigt op de onderscheidene Kerkgenootschappen, benevens wat aangaat de uitvoering en toepassing van de artt. 947 en 1717 Burgerlijk Wetboek omtrent het aanvaarden van makingen bij uiterste wilbeschikking en van schenkingen, worden ingezonden *aan het Departement van Justitie*; terwijl alle stukken betreffende de financiële betrekking van den Staat tot de Kerkgenootschappen *bij het Departement van Financiën* behooren te worden ingezonden.

Bijlage II tot § 9: „Regl. op de Vac.” te vgl. bij artt. 71 en 79 van genoemd Regl. en bij het Kon. Besl. van 15 Dec. 1861, bl. 119 — 121.

Ministerieele Dispositie van 28 Julij 1868, No. 20 omtrent de kennisgeving van Predikantsberoeping aan de Regering.

De Minister enz.

Gelet op art. 168 der Grondwet, waarbij onder meer de traktementen der Godsdienstleeraaren aan de Gezindheden verzekerd zijn;

Gezien het Kon. Besl. v. 15 Dec. 1861, n<sup>o</sup>. 59, waarbij is bepaald, wat van de zijde der Regering geschieden moet bij de vervulling der vacature van eene predikantsplaats aan welke rijksbezoldiging verbonden is;

Overwegende,

dat tot hertoe, buiten de voorschriften van het zoeven gemeld Kon. Besluit aan iederen beroepen Predikant, nadat van de kerkelijke goedkeuring van het op hem uitgebragt beroep gebleken is, het landstractement, aan de door hem te vervullen predikantsplaats verbonden, bij afzonderlijke beschikking wordt toegekend,

en dat die toekenning, in de plaats getreden van de vroegere Koninklijke goedkeuring van beroep, voor het tegenwoordige geen andere beteekenis of waarde heeft, dan die van eene administrative formaliteit, welke ook als zoodanig overbodig en nutteloos te achten is;

Overwegende,

dat mede tot hertoe buiten de omschriften van het meergemelde Koninklijk Besluit, van ieder uitgebragt en kerkelijk goedgekeurd predikantsberoep kennis gegeven wordt aan de Commissaris des Konings in de betrokken provincie, met verzoek, berigt daarvan aan het plaatselijk Bestuur te doen toekomen, en dat die kennisgeving en dat berigt verband houden met eene vroegere naar het tegenwoordige Staatsregt niet geldige beschouwing, dat de Godsdienstleeraar niet uitsluitend dienaar der Kerk, maar ook landsambtenaar is;

Overwegende,

dat het evenwel voor de Regering, overeenkomstig art. 4 van het meergenoemd Kon. Besl.,

in verband met de zorg voor de uitbetaling der tractementen, noodig blijft *onverwijld* kennis te dragen eerst van de kerkelijke goedkeuring van ieder uitgebragt predikantsberoep, en daarna van bevestiging en intrede van den beroepen Predikant,

Heeft goedgevonden te bepalen,

dat van nu af, voor ieder na dato dezes uitbrengen predikantsberoep, de hiervoren vermelde persoonlijke toekenning van landstractement en kennisgeving aan de Provinciale burgerlijke autoriteit niet meer zullen geschieden;

dat de verplichtingen der Kerkelijke Besturen tot *onverwijld*e kennisgeving van werkelijke goedkeuring en van bevestiging onverminderd blijft bestaan,

en dat van nu af alleen en uitsluitend aan de Algemeene Rekenkamer, bij driemaandelijksche staat, kennis zal worden gegeven van de mutatiën die in het personeel der Godsdienstleeraren hebben plaats gehad.

Deze dispositie zal worden gezonden enz.

---

## ALGEMEEN REGLEMENT

### OP HET

### BEHEER DER KERKELIJKE GOEDEREN EN FONDSSEN VAN DE HERVORMDE GEMEENTEN IN NEDER- LAND, EN HET TOEZIGT DAAROP.

Art. 1. Het beheer der kerkelijke goederen en fondsen der Hervormde Gemeenten in Nederland en de zorg voor de kosten van hare eeredienst zijn in iedere Gemeente opgedragen aan Kerkvoogden, onder medewerking van Notabelen en onder toezigt van Provinciale Collegiën en van een Algemeen Collegie

De Waalsche Gemeenten vormen een bijzonder ressort, met een eigen Collegie van toezigt, dat ten aanzien van zijnen werkkring en zijne bevoegdheid met de Provinciale Collegiën gelijk staat.

---

## EERSTE HOOFDSTUK.

## VAN HET BEHEER.

## EERSTE AFDEELING.

*Organisatie der Gemeenten ten aanzien van het beheer.*

Art. 2. Stemgeregtigde leden eener Gemeente zijn alle manslidmaten, die bij het vaststellen der lijst, vermeld in art. 5, onder haar ressort wonen, den ouderdom van 23 jaren bereikt, en ten minste één jaar geleden bij den Kerkeraad geloofsbelijdenis afgelegd hebben, of op ingediende attestatie of bewijs van lidmaatschap als lidmaten der Gemeente erkend zijn.

Van de stemgeregtigheid zijn uitgesloten zij, die in het laatste jaar door eenig Armbestuur zijn bedeed geworden, die onder censuur of curatele staan, alsmede die nalatig zijn in het voldoen van het aan de Gemeente verschuldigde, hetwelk op den dag van de sluiting der stemlijst opvorderbaar is.

Voorts zal in iedere Gemeente de uitoefening van het stemregt ter verkiezing van Notabelen bij plaatselijk Reglement van eenen census of van andere beperkende voorwaarden afhankelijk kunnen worden gesteld.

In Gemeenten, waar het aantal der stemgeregtigde manslidmaten in verhouding tot het zielental zeer gering is, kunnen bij plaatselijk Reglement met hen tot de uitoefening van het stemregt geroepen worden de mansleden, die den ouderdom van 23 jaren bereikt hebben en, hetzij door betaling in den hoofdelijken omslag, hetzij door huur van zitplaatsen of, op andere wijze, jaarlijks tot stijving van de inkomsten der Gemeente bijdragen.

Art. 3. Notabelen worden door stemgeregtigde leden der Gemeente, Kerkvoogden door Notabelen, hoogstens voor den tijd van zes jaren, benoemd.

Art. 4. Tot Kerkvoogden en Notabelen zijn alleen benoembaar stemgeregtigde leden der Gemeente, voor welke de benoeming plaats heeft.

In Gemeenten, waar slechts één Kerkvoogd is, kan van deze bepaling, onder goedkeuring van het Provinciaal Collegie, worden afgeweken.

De betrekkingen van Kerkvoogd en Notabel zijn onvereenigbaar.

Bij plaatselijk Reglement kan de benoembaarheid van stemgerechtigden tot Kerkvoogd van eenen census of andere beperkende voorwaarden afhankelijk worden gesteld.

Art. 5. De leiding der verkiezing van Notabelen is opgedragen aan Kerkvoogden.

Zij zorgen, dat de lijst van stemgerechtigden jaarlijks vóór den 1sten October voorloopig wordt opgemaakt of herzien en, nadat de gemeentelieden gedurende acht dagen in de gelegenheid zijn gesteld daarvan kennis te nemen en hunne bezwaren bij Kerkvoogden in te brengen, wordt vastgesteld.

De beslissingen over geschillen betreffende de zamenstelling der lijst van stemgerechtigden zijn, binnen acht dagen na de vaststelling, aan hooger beroep bij het Provinciaal Collegie onderworpen.

Art. 6. Kerkvoogden zijn gezamenlijk voor het hun opgedragen beheer verantwoordelijk.

Behoudens deze verantwoordelijkheid kunnen zij, hetzij uit hun midden, hetzij uit andere meerderjarige manslidmaten van hunne of van eene naburige Gemeente, tot wederopzegging, eenen Rentmeester of Ontvanger benoemen.

In elk geval is de Rentmeester of Ontvanger, die geen Kerkvoogd is, gehouden ten genoegen van Kerkvoogden zekerheid te stellen.

Art. 7. De Kerkvoogd, die zich aan ontrouw of verregaand pligtverzuim of aan wangedrag schuldig maakt, kan uit zijne betrekking worden ontzet.

Zoodanige ontzetting heeft niet plaats, dan op voordragt van het Provinciaal Collegie, door het Algemeen Collegie, nadat de betrokken Kerkvoogd door dit laatste is gehoord, althans tot verdediging in de gelegenheid is gesteld.

Hij, die van de bediening van Kerkvoogd is ontzet, kan in den loop der eerstvolgende vijf jaren niet tot Kerkvoogd of Notabel worden benoemd.



Het Provinciaal Collegie is bevoegd om, hangende het onderzoek, den beklagden Kerkvoogd in de uitoefening van zijne bediening te schorsen.

Art. 8. Het aantal van Kerkvoogden en Notabelen, de graad van bloedverwantschap of zwagerschap, waarin zij elkander niet mogen bestaan, de aanwijzing der met hunne bediening onvereinigbare betrekkingen, de duur van hunnen dienstdtijd, de tijd en rooster van aftreding, de tijd, wijze en leiding der verkiezingen, mitsgaders de gang en onderlinge verdeeling der werkzaamheden, worden in iedere Gemeente bij plaatselijk Reglement geregeld.

—

## TWEDE AFDEELING,

### *Van den werkring van Kerkvoogden en Notabelen.*

Art. 9. Kerkvoogden voeren het beheer over de kerkelijke goederen en fondsen van de Gemeente, en voorzien uit de inkomsten in de kosten van de eeredienst en in het onderhoud van kerken, pastorijen en andere eigendommen.

Zij zorgen, dat de inkomsten der kerkelijke goederen niet aan hare bestemming worden onttrokken.

Voor zoover eenige der gemelde goederen en fondsen, krachtens voldoende regtstitel, onder het beheer van een ander staan, zien Kerkvoogden toe, dat de belangen der Gemeente niet worden verkort.

Meer bepaald is hun het toezigt en, bij klaarblijkelijk misbruik, de tusschenkomst aanbevolen, ten aanzien van het beheer der pastorij- en kosterijgoederen, waar dit, hetzij door hen, die tot de inkomsten zijn gerechtigd, hetzij door anderen, wordt gevoerd.

Indien de beheerders ontbreken, voorzien de Kerkvoogden in het beheer der pastorij- en kosterijgoederen.

Art. 10. Kerkvoogden bewaren alle stukken, die tot de kerkelijke goederen en fondsen van hunne Gemeente betrekking hebben.

Bij de invoering van dit Reglement maken zij onder medewerking van Notabelen inventarissen van de goederen, fondsen, baten, schulden en lasten.

Van de onroerende goederen, waaronder worden begrepen alle zakelijke regten in zulke goederen, worden daarbij aangeduid de kadastrale indeeling en grootte, de jaarlijksche vaste of gemiddelde opbrengst, de plaatselijke benaming en ligging, met eene nauwkeurige opgave van de voordeelen en lasten, daaraan verbonden.

Deze inventarissen worden, voor zooveel de pastorijs- en kosterijgoederen betreft, na overleg met de tijdelijke gebruikers of beheerders, vastgesteld.

Een afschrift van deze inventarissen, door Kerkvoogden gewaarmerkt, wordt aan het Provinciaal Collegie gezonden en een ander, voor zooveel de pastorijsgoederen betreft, aan den Kerkeraad.

Zoo dikwerf daartoe aanleiding bestaat, worden gemelde inventarissen bijgewerkt, waarvan aan genoemde Collegiën kennis wordt gegeven.

Art. 11. In iedere Gemeente wordt jaarlijks eene begrooting opgemaakt van al hare inkomsten en uitgaven, loopende van den 1sten Januarij tot den 31sten December.

Het ontwerp dier begrooting, ingerigt naar een door het Provinciaal Collegie te bezorgen model, wordt vóór den 1sten November, voorafgaande aan het jaar waartoe zij betrekking heeft, door Kerkvoogden in eene gecombineerde vergadering van Kerkvoogden en Notabelen, ter tafel gebracht, en door deze vergadering, na onderzoek, zoo noodig gewijzigd, vóór den 15den derzelfde maand vastgesteld.

Is na de vaststelling eene verandering in de begrooting noodig, dan wordt daartoe door Kerkvoogden en Notabelen besloten.

Van deze begrooting en de besluiten tot verandering wordt aan het Provinciaal Collegie afschrift gezonden.

Art. 12. Indien de gewone inkomsten niet voldoende zijn om de uitgaven te dekken, kan

het ontbrekende gevonden worden door eenen hoofdelijken omslag.

In den hoofdelijken omslag worden begrepen alle personen, die een eigen middel van bestaan hebben, binnen de kerkelijke Gemeente hun hoofdverblijf houden en volgens het *Algemeen Reglement van de Hervormde Kerk in het Koninkrijk der Nederlanden* tot haar behooren.

De grondslagen, naar welke de hoofdelijke omslag geheven wordt, en de wijze van invordering worden bij plaatselijk Reglement geregeld.

Art. 13. Het kohier van den hoofdelijken omslag wordt door Kerkvoogden opgemaakt en, na aankondiging, gedurende acht dagen voor de gemeente ter inzage gelegd.

Omtrent bezwaren, tegen den aanslag binnen dien termijn ingebracht, wordt beslist door Kerkvoogden en Notabelen. Zij stellen daarna het kohier vast.

Van de beslissing van Kerkvoogden en Notabelen kan binnen drie weken in hooger beroep worden gekomen bij het Provinciaal Collegie, dat in het hoogste ressort beslist.

Art. 14. Kerkvoogden doen vóór den 1sten Junij in eene gecombineerde vergadering aan Notabelen rekening en verantwoording van hun beheer over het afgelopen jaar.

Deze rekening, ingerigt naar de orde der begroeting, wordt binnen vier weken opgenomen en vastgesteld. Kerkvoogden onthouden zich hierbij van medestemming.

Art. 15. Nadat de rekening door Notabelen is vastgesteld, ligt zij gedurende acht dagen ter inzage voor de gemeenteleden, op tijd en plaats bij openbare afkondiging aangewezen.

Binnen veertien dagen zenden Kerkvoogden een afschrift der rekening aan het Provinciaal Collegie.

Art. 16. Elk stemgerechtigd lid der Gemeente is bevoegd de bezwaren, welke hij tegen de rekening en verantwoording van Kerkvoogden mogt hebben, aan het Provinciaal Collegie mede te deelen.

Art. 17. De regeling van het gebruik der

kerkgebouwen voor de godsdienstoefeningen blijft aan den Kerkeraad.

Tot veranderingen, welke invloed hebben op de inkomsten of uitgaven der Gemeente, is overleg met Kerkvoogden noodig.

Art. 18. Organisten, Kosteren en andere kerkelijke bedienden, met uitzondering van Voorlezers, Voorzangers, Godsdienst-onderwijzers en Krankbezoekers, worden door Kerkvoogden benoemd, van instructiën voorzien, geschorst en ontslagen, den Kerkeraad gehoord.

De jaarwedden of andere belooningen aan kerkelijke beambten, die niet ter benoeming staan van Kerkvoogden, uit de kas der gemeente te betalen, worden, na overleg met den Kerkeraad, door Kerkvoogden en Notabelen in eene gecombineerde vergadering vastgesteld.

Art. 19. Kerkvoogden vertegenwoordigen de Gemeente bij alle handelingen, de kerkelijke goederen en fondsen of de kosten van de eeredienst betreffende.

Zoodra die handelingen echter de perken van het gewoon beheer te buiten gaan, doen zij deswege een voorstel aan de gecombineerde vergadering van Kerkvoogden en Notabelen, en gedragen zich naar de besluiten, in die vergadering gevallen.

Tot conservatoire maatregelen zijn Kerkvoogden inmiddels bevoegd.

Tot de besluiten, waarbij de medewerking van Notabelen wordt gevorderd, behooren die tot het onderhands verhuren van onroerende goederen en tot onderhandsche aanbesteding van werken of leveringen, wanneer de aannemingsprijs meer dan drie honderd gulden beloopt.

Art. 20. Aan de goedkeuring van het Provinciaal Collegie zijn onderworpen de besluiten der gecombineerde vergadering van Kerkvoogden en Notabelen, tot:

- a. het opnemen van gelden;
- b. het vervreemden, bezwaren of verpanden van onroerende goederen of van inschrijvingen op het Grootboek en andere schuldbrieven;
- c. het aanvaarden van schenkingen, erfenissen

- of legaten, waaraan lasten verbonden zijn;
- d.* het voeren van regtsgedingen, behalve tot invordering van kerkelijke belasting, van huur van zitplaatsen of van andere in het openbaar verhuurde eigendommen, van interessen en van andere dergelijke inkomsten;
- e.* het aangaan eener dading of van een compromis, of het berusten in eene regtsvordering.

Art. 21. De gelden der Gemeente mogen, zonder magtiging van het Provinciaal Collegie, niet anders worden belegd, dan door aankoop van onroerende goederen, van inschrijvingen op een der Grootboeken van de Nederlandsche Nationale Schuld, of bij uitleening onder eerste hypothecair verband op landerijen, welker waarde het bedrag der leening ten minste met een derde overtreft.

Art. 22. Kerkvoogden mogen middellijk noch onmiddellijk deelnemen aan onderhandsche huur of pacht van goederen of inkomsten onder hun beheer, aan leveringen of aannemingen ten behoeve der Gemeente of aan het koopen van schuldvorderingen ten haren laste, waaronder echter niet zijn begrepen aandeelen in geldleeningen.

Ontheffing van deze bepaling kan in het belang der Gemeente door Notabelen worden verleend onder goedkeuring van het Provinciaal Collegie.

Art. 23. De Kerkvoogden, die zich veroorloven tot eene der handelingen in de artikelen 19 en 20 vermeld, zonder de vereischte goedkeuring te hebben verkregen, over te gaan, of de gelden der gemeente anders dan op den voet, bij artikel 21 aangewezen, te beleggen, blijven daarvoor persoonlijk aansprakelijk.

Art. 24. Geschillen omtrent de toepassing van dit Reglement of van de Plaatselijke Reglementen worden door het Provinciaal Collegie beslist.

Art. 25. De werkzaamheden, bij dit hoofdstuk aan de Provinciale Collegiën opgedragen, worden, wanneer zij betreffen het beheer der kerkelijke goederen en fondsen van eene Waalsche Gemeente, door het Collegie van toezigt

voor de Waalsche Gemeenten, met het oog op hare eigenaardige behoeften en omstandigheden, verrigt.

## TWEEDE HOOFDSTUK.

### VAN HET TOEZIGT.

#### EERSTE AFDEELING.

##### *Van de Provinciale Collegiën.*

Art. 26. In iedere provincie is een Provinciaal Collegie van toezigt op het beheer der kerkelijke goederen en fondsen van de Hervormde Gemeenten.

De Kerkelijke Administratiën der Waalsche Gemeenten in alle provinciën staan onder het toezigt van een bijzonder Collegie.

Elk dezer Collegiën bestaat uit zeven leden.

Art. 27. Een lid van elk Provinciaal Kerkbestuur, uit zijn midden daartoe afgevaardigd, is regtens lid van het Provinciaal Collegie; evenzoo een lid der Commissie tot de zaken der Waalsche kerken van haar Collegie.

De overige leden moeten zijn stemgerechtigde leden eener Gemeente onder het ressort van het Collegie.

Het lidmaatschap is onvereenigbaar met de betrekkingen van Kerkvoogd en Notabel.

Art. 28. Behoudens het bepaalde in al. 1 van art. 27 worden de leden der Provinciale Collegiën regtstreeks gekozen door afgevaardigden uit de gecombineerde vergaderingen van Kerkvoogden en Notabelen in het ressort.

De afgevaardigde eener Gemeente van niet meer dan 1000 zielen heeft bij de verkiezing ééne stem; die eener Gemeente van 1001 tot 5000 twee stemmen; die van 5001 tot 15000 drie stemmen; terwijl die van grootere Gemeenten voor elke 10000 zielen meer ééne stem daarboven heeft.

Art. 29. Wanneer in een Provinciaal Collegie een of meer plaatsen te vervullen zijn, geeft dat Collegie daarvan kennis aan de Kerkvoogden en Notabelen in de provincie, en roept te gelijk

de door deze te benoemen afgevaardigden op om zich in de hoofdplaats op bepaalden tijd en in een aangewezen lokaal te vereenigen, om aldaar onder de leiding van genoemd Collegie hunne stem uit te brengen.

Voor het Collegie van toezigt der Waalsche Gemeenten worden de afgevaardigden opgeroepen in eene plaats, door het Collegie aan te wijzen.

Art. 30. De leden der Provinciale Collegiën worden benoemd voor den tijd van zes jaren.

Om de drie jaren treedt de helft dier leden met den eersten Januarij af.

De verkiezingen ter vervulling dier vacaturen hebben plaats vóór den 1sten October bevorens.

Tusschentijds ingevallen vacaturen kunnen te gelijk met de periodieke worden vervuld, ten ware het getal der leden tot minder dan vijf mogt zijn gedaald.

Art. 31. Elk Collegie verkiest uit zijn mid-den eenen Voorzitter, alsmede uit of buiten zijne leden eenen Secretaris.

Aan den Secretaris kan een honorarium worden toegelegd.

Art. 32. Elk Provinciaal Collegie heeft zijnen zetel in de hoofdplaats der provincie. Het vergadert ten minste eens in de drie maanden, en voorts zoo dikwijls de Voorzitter het noodig oordeelt, of drie leden zulks, met opgaaf van redenen, schriftelijk verlangen.

Het Collegie van toezigt voor de Waalsche Gemeenten vergadert ter plaatse door zijnen Voorzitter te bepalen, ten minste eenmaal 's jaars.

Art. 33. De wijze, waarop spoedeischede zaken tusschentijds zullen worden afgedaan, wordt door elk Collegie bij zijn Reglement van orde geregeld.

Art. 34. Door de zorg van elk Collegie worden de inventarissen, in art. 10 vermeld, verzameld, in orde gehouden en zooveel mogelijk bijgewerkt.

Art. 35. Zoo dikwijls een Provinciaal Collegie het voor een behoorlijk toezigt noodig acht, kan het van Kerkvoogden en Notabelen inlichting en overlegging van bescheiden vragen.

## TWEEDE AFDEELING.

*Van het Algemeen Collegie.*

Art. 36. Het Algemeen Collegie van toezigt op het beheer der kerkelijke goederen en fondsen van de Hervormde Gemeenten bestaat uit dertien leden.

Door elk Provinciaal Collegie en door het Collegie van toezigt voor de Waalsche Gemeenten wordt één lid uit hun midden benoemd.

Deze benoeming geschiedt voor den tijd van drie jaren.

Een derde der aldus benoemde leden treedt jaarlijks met den 1sten Januarij volgens daartoe op te maken rooster af.

De vervulling der plaatsen, door zulk aftreden open te vallen, heeft bij voorraad plaats in de laatstvoorafgaande vergadering van het betrokken Collegie; die van andere vacaturen in de eerste vergadering na haar ontstaan.

Verder wordt door de Algemeene Synode één lid uit haar midden aangewezen.

Aan elk lid wordt een secundus toegevoegd, die de vereischten heeft om als lid op te treden.

Art. 37. Het Algemeen Collegie kiest jaarlijks uit zijn midden eenen Voorzitter en eenen Onder-Voorzitter, alsmede uit of buiten zijne leden eenen Secretaris en des noodig eenen Thesaurier.

Aan den Secretaris en aan den Thesaurier kan een honorarium worden toegelegd, door het Collegie vast te stellen.

Art. 38. Het algemeen Collegie vergadert eens in het jaar te 's Gravenhage.

De tijd dier vergadering wordt door den Voorzitter bepaald.

Indien de Voorzitter het noodig oordeelt of vijf leden hem daartoe, met opgaaf van redenen, een schriftelijk voorstel doen, wordt er eene buitengewone vergadering belegd.

Art. 39. De wijze, waarop in de afdoening van spoedeisende zaken, buiten den tijd der



vergaderingen, zal worden voorzien, wordt bij reglement van orde bepaald.

Art. 40. Het Algemeen Collegie waakt voor de belangen der Hervormde Gemeenten ten aanzien van hare kerkelijke goederen en fondsen en van andere middelen om in de kosten der eeredienst te voorzien.

Het neemt, behoudens de uitzondering in art. 13, al. 3, in hooger beroep kennis van alle besluiten en beslissingen van de Provinciale Collegiën en van het Collegie van toezigt voor de Waalsche Gemeenten, waar belanghebbenden dit vorderen.

Zoodanig beroep moet binnen drie weken na de dagteekening der kennisgeving van het besluit of de beslissing worden ingesteld.

Bij de behandeling eener zaak in hooger beroep kan het lid, dat voor het betrokken Collegie zitting heeft, inlichtingen geven, maar niet aan de stemming deelnemen.

Geldt het de ontzetting van een of meer Kerkvoogden, zoo onthoudt het lid, benoemd door het Collegie, van hetwelk de voordragt is uitgegaan, zich eveneens van alle medewerking tot de te nemen beslissing.

Art. 41. Indien eene Gemeente mogt te niet of zoodanig teruggaan, dat hare goederen en fondsen als buiten wettig beheer kunnen worden beschouwd, geeft het betrokken Provinciaal of Waalsch Collegie daarvan kennis aan het Algemeen Collegie, dat alsdan in dat beheer voorziet en beschikkingen maakt, die strekken kunnen om gemelde goederen en fondsen bij voortdoring, althans zoo na mogelijk, aan hunne bestemming te doen beantwoorden.

Art. 42. Wanneer het Algemeen Collegie oordeelt, dat dit Reglement wijziging of aanvulling noodig heeft, zal het daartoe een besluit ontwerpen en dit ontwerp, met de noodige toelichting, aan de Provinciale Collegiën en aan het Collegie van toezigt voor de Waalsche Gemeenten doen geworden, met uitnoodiging om Kerkvoogden en Notabelen bij de Gemeenten in hun ressort daarop te hooren, en om voorts, onder

mededeeling van den zakelijken inhoud der aldus ingewonnen berigten, het Algemeen Collegie binnen een door dit laatste te bepalen termijn van ten minste drie maanden met hun eigen beschouwingen bekend te maken.

Wanneer deze termijn verstreken is, zal het Algemeen Collegie, na kennis te hebben genomen van de ontvangen adviezen, het oorspronkelijk ontwerp, tenzij het mogt worden ingetrokken, zooveel noodig wijzigen of aanvullen, om vervolgens dat ontwerp in beraadslaging en ter beslissing te brengen in eene vergadering, bestaande uit de gewone leden van het Collegie, versterkt door een lid der Synode, door haar aan te wijzen, en door een Stemgerechtigde uit iedere provincie, en uit de Waalsche Gemeenten, te kiezen door Afgevaardigden van de vergaderingen van Kerkvoogden en Notabelen, op de wijze bij art. 28 van dit Reglement bepaald.

Wanneer ten minste twee Provinciale Collegiën van toezigt of ten minste een tiende der toegetreden Gemeenten wijziging verlangen, is het Algemeen Collegie verplicht die in beraadslaging te brengen, overeenkomstig het in dit artikel bepaalde.

Art. 43. De Voorzitter, Onder-Voorzitter en de Secretaris van het Algemeen Collegie vervullen dezelfde betrekkingen in het aldus versterkt Collegie.

#### ALGEMEENE BEPALINGEN.

Art. 44. De leden van de in dit Reglement of bij plaatselijke Reglementen genoemde Collegiën genieten geen honorarium, dan voor zoover dit hiervoor is bepaald.

De vergoeding voor reis-, verblijf- en bureaukosten wordt door het Algemeen Collegie, voor zooveel de Provinciale Collegiën betreft, op hunne voordragt, geregeld.

Wanneer de uit anderen hoofde te verkrijgen gelden niet voldoende mogten zijn, worden de kosten gevonden uit bijdragen van de Kerkvoogdijen der provincie voor het Collegie van hare

provincie, uit bijdragen van de Waalsche Gemeenten voor het Collegie van toezigt dier Gemeenten en uit bijdragen van alle Gemeenten voor het Algemeen Collegie.

De bijdragen worden voor iedere Gemeente bepaald door het Algemeen Collegie, zoo veel mogelijk in evenredigheid van de inkomsten der Gemeenten, de Provinciale Collegiën en het Collegie voor de Waalsche Gemeenten gehoord.

Art. 45. Verlies van het radikaal tot eene der naar dit Reglement opgedragen kerkelijke betrekkingen heeft aftreding ten gevolge.

Art. 46. Bij de benoeming ter vervulling eener tusschentijds ingevallen vacature, treedt de nieuw benoemde, ook ten aanzien van den tijd van aftreding, in de plaats van zijnen voorganger.

Art. 47. Aan elk Collegie, krachtens dit Reglement zamengesteld, wordt overgelaten, den gang zijner werkzaamheden bij een Reglement van orde te bepalen.

Art. 48. In de vergaderingen van het Algemeen Collegie wordt geen besluit genomen, zoo niet ten minste twee derden, in de vergaderingen der overige in dit Reglement genoemde Collegiën, zoo niet meer dan de helft van het bepaalde getal leden tegenwoordig is.

Wanneer het in de voorgaande alinea vereischte getal ontbreekt, wordt na afloop van ten minste vier en twintig uren eene nieuwe vergadering belegd.

In deze laatste vergadering worden de besluiten door de dan tegenwoordige leden genomen.

Art. 49. Bij het nemen van een besluit wordt de volstrekte meerderheid van stemmen vereischt.

Bij staking van stemmen is een aanhangig voorstel afgewezen of eene aanklagt ten voordeele van den bezwaarde beslist.

Art. 50. Benoemingen geschieden bij gesloten en ongeteekende billetten.

Levert eene eerste stemming geene volstrekte meerderheid op, zoo heeft er eene nieuwe vrije stemming plaats.

Is er ook bij deze geene volstrekte meerderheid verkregen, zoo wordt er herstemd tusschen

de twee personen, die de meeste stemmen hebben bekomen.

Verkregen onderscheidene personen het grootste aantal stemmen, zoo geschiedt de herstemming tusschen deze allen.

Heeft het grootste getal stemmen zich op één persoon vereenigd, terwijl het daarop volgend getal door twee of meer is verkregen, zoo wordt bij eene tusschenstemming uitgemaakt, wie van de laatsten in de herstemming zal deelen.

Indien bij eene herstemming de stemmen staken beslist het lot.

Bij het Plaatselijk Reglement, regelende de verkiezing van Notabelen, kan van deze bepaling worden afgeweken.

Art. 51. De plaatselijke Reglementen, waarvan in dit Reglement sprake is, worden, na op voordragt van Kerkvoogden of Notabelen, in eene gecombineerde vergadering, vastgesteld te zijn, ten minste veertien dagen voor de stemgerechtigden ter inzage gelegd en vervolgens aan de goedkeuring van het Provinciaal Collegie onderworpen.

Elk stemgerechtigd lid der Gemeente is bevoegd binnen evengenoemden termijn de bezwaren, welke hij tegen het vastgestelde Reglement hebben mogt, aan het Provinciaal Collegie mede te deelen.

Art. 52. De uitvoering van een besluit, waarvan belanghebbenden in hooger beroep zijn gekomen, wordt geschorst, tot dat op dit beroep zal zijn beslist.

Art. 53. De afkondigingen en bekendmakingen, waarvan in dit Reglement sprake is, geschieden des Zondags in of aan de kerkgebouwen.

#### OVERGANGSBEPALINGEN.

Art. 54. Dit Reglement treedt in werking op den 1sten October 1870.

Art. 55. De Hervormde Floreenpligtigen in Friesland blijven in iedere Gemeente, waar zij bestaan, voorloopig den werkkring vervullen, el-

ders aan Notabelen toegekend, en zulks voortaan in overeenstemming met de voorschriften van dit Reglement.

De door hen benoemde en verder te benoemen Kerkvoogden gedragen zich eveneens naar dit Reglement en naar Plaatselijke Reglementen, daarmede zooveel mogelijk in overeenstemming gebracht.

Deze Plaatselijke Reglementen behoeven de goedkeuring van het Provinciaal Collegie.

Art. 56. De Kerkvoogden en Notabelen, benoemd naar de voorschriften van het besluit ter voorloopige organisatie van de Nederlandsche Hervormde Kerk aangaande het beheer der kerkelijke goederen en fondsen van hare Gemeenten en het toezigt daarop, vastgesteld den 12den October 1868, blijven bij het in werking treden van dit Reglement in functie, voor zoover zij de overige bepalingen van dat besluit hebben nageleefd.

Evenzoo de Provinciale Collegiën en het Algemeen Collegie van toezigt, krachtens hetzelfde besluit zamengesteld.

Art. 57. Binnen zes maanden na het tijdstip bij art. 54 bepaald, zorgen de dan fungerende Kerkvoogden, dat de noodige plaatselijke Reglementen tot stand gebracht zijn, en binnen denzelfden tijd maken zij zoowel als Notabelen, ieder voor zich, in eene gecombineerde vergadering eenen rooster van aftreding op, in dier voege, dat bij hem een eerste aftreding plaats heeft den 1sten Januarij 1872, en dat het ledental hunner Collegiën alsdan tevens in overeenstemming wordt gebracht met de bepalingen van het Plaatselijk Reglement.

Art. 58. Op denzelfden voet als in het voorgaande artikel ten aanzien van Kerkvoogden en Notabelen is bepaald, wordt de aftreding der leden van de Provinciale Collegiën en van het Algemeen Collegie van toezigt, binnen zes maanden na het in werking treden van dit Reglement geregeld, en heeft de eerste aftreding bij die Collegiën mede op den 1sten Januarij 1872 plaats.

Art. 59. In Gemeenten, waar aan het orga-

niek besluit van 12 October 1868 volledig gevolg is gegeven, doch die zich aan de bij dit Reglement vastgestelde organisatie wenschen aan te sluiten, worden Notabelen en Kerkvoogden met inachtneming van de voorschriften van dit Reglement benoemd, en geven Kerkvoogden, zoodra zij deze benoeming hebben aanvaard, van gemelde aansluiting kennis aan het Collegie van toezigt, waaronder zij ressorteren.

Art. 60. Het Collegie van toezigt voor de Waalsche Gemeenten wordt, onmiddellijk nadat de meerderheid dier Gemeenten zich tot aansluiting bereid heeft verklaard, naar de voorschriften van dit Reglement benoemd en treedt alsdan, ná kennisgeving aan het Algemeen Collegie, in functie.

Alzoo vastgesteld door het dubbele Algemeen Collegie van toezigt op het beheer der Goederen van de Hervormde Gemeenten in zijne vergadering van 17 Junij 1870, en krachtens besluit dier vergadering door het enkele Algemeen Collegie, na kennisgeving aan de Regering, volgens de wet van 10 September 1853 (*Staatsblad* n<sup>o</sup>. 102), uitgevaardigd den 21 Julij 1870.

VERANDERINGEN  
IN DE  
REGLEMENTEN  
ENZ.

---

1. Op bl. 4 worde het 3de lid van art 5 aldus gelezen:

„Geen Predikant of Ouderling kan lid worden van een Provinciaal Kerkbestuur of van de Synode, dan na vroeger lid te zijn geweest of nog te zijn van eenig kerkelijk collegie boven den Kerkeraad; en niemand zal tot Ouderling in een Classikaal Bestuur benoemd worden, dan die Ouderling is of geweest is bij den Kerkeraad. — Van de leden der Waalsche Commissie en het Kerkbestuur van *Limburg* kunnen ook de secundi ter Synode worden afgevaardigd”. Syn. Wijz. v. 1867 i. w. g. 1 Maart 1868.

2. Op bl. 5 vervalle het laatste lid van art. 5 S. W. v. 1867, i. w. g. 1 Maart 1868.

3. Op bl. 8 vervalle het voor laatste lid van art. 12, S. W. van 19 Julij 1869 i. w. g. 1 Maart 1870.

4. Op bl. 15 vallen van art. 30 weg de slotwoorden: „dat deze verslagen door het Prov. Kerkbestuur doet toekomen aan de Synode.” S. W. v. 16 Julij 1870, i. w. g. 1 Maart 1871.

5. Op bl. 21 worde art. 43, 7<sup>o</sup>. dus gelezen: „de erkenning van nieuwe Gemeenten, de splitsing van combinatiën en het nemen van noodige maatregelen tot het bepalen in geval van onzekerheid, het beslissen in geval van geschil en het veranderen in geval van noodzakelijkheid van de grenscheidings tusschen de onderscheiden Gemeenten van hun ressort, na de Kerkeraden der betrokken Gemeenten en andere belanghebbenden te hebben

gehoord, in gemeen overleg met de Collegiën van Toezigt die de belanghebbende Administratiën hooren, en, wat verandering betreft, onder goedkeuring van het Provinciaal Kerkbestuur, met kennisgeving van een en ander aan de Regering en aan de Algemeene Synode". S. W. v. 1867, i. w. g. 1 Maart 1868.

6. Op bl. 22 bovenaan worde van 8<sup>o</sup>. gemaakt 9<sup>o</sup>. en als 8<sup>o</sup>. opgenomen: „de vestiging van predikantsplaatsen op aanvraag van den Kerkeraad der Gemeente, en onder goedkeuring van het Provinciaal Kerkbestuur." S. A. v. 1868, i. w. g. 1 Maart 1869.

7. Op bl. 25 leze men art. 51, 7<sup>o</sup>. aldus: „de erkenning van nieuwe Gemeenten, de splitting van combinatiën en het nemen van noodige maatregelen tot het bepalen bij onzekerheid, het beslissen bij geschil of het veranderen bij noodzakelijkheid der grensscheidingen tusschen twee of meer Gemeenten in hunne Provincie, behorende tot verschillende Classikale ressorten, na de Classikale Besturen, de Kerkeraden der betrokken Gemeenten en andere belanghebbenden gehoord te hebben, in gemeen overleg met de Collegiën van Toezigt, die de belanghebbende Administratiën hooren, en in geval van verandering onder goedkeuring der Synode, met kennisgeving van een en ander aan de Regering." S. W. v. 1867, i. w. g. 1 Maart 1868.

8. Op bl. 27 luide lid 4 van art. 56: „Eindelijk hebben ter Synode zitting met praeadviseerende stem drie Hoogleraren, door de Hervormde Godgeleerde Faculteit te *Leiden*, *Utrecht* en *Groningen* uit haar midden telkens voor één jaar afgevaardigd." S. W. v. 1867 i. w. g. 1 Maart 1868.

Nog is bij art. 56 op te merken, dat in lid 1 de woorden: „uit zijne leden of hunne secundi" moeten vervallen als in strijd met de wijziging van art. 5, lid 3, i. w. g. 1 Maart 1868. Ook zijn uit hoofde van die wijziging in het tweede



lid van art. 56 de woorden: „uit de leden — Kerkeraad” overtollig geworden.

9. Op bl. 28 vervallen van art. 59 lid 1 de laatste woorden: „met kennisgeving aan Z. M. den Koning.” S. w. v. 1869, i. w. g. 1 Maart 1870.

10. Op bl. 29 vervalt de laatste zin van art. 64: „Zij staat in onmiddelijk verband met het daartoe aangewezen Ministerieel Departement.” S. w. v. 1869, i. w. g. 1 Maart 1870.

11. Op bl. 31 is art. 70, 6<sup>o</sup>. als volgt te veranderen: „De behandeling der diakonale, alsmede van spoedvorderende zaken, welke tot de bevoegdheid der Synode behooren.” S. W. v. 1867, i. w. g. 1 Maart 1868.

12. Op bl. 32 is bij § 2 te vergelijken het Kon. Besl. van 22 Julij 1870, n<sup>o</sup>. 8, bij welk Besluit de elf reserves, onder welke het Alg. Regl. was goedgekeurd, zijn, buiten werking gesteld. (Zie Hand d. S. v. 1870, bl. 171.)

13. Op bl. 36 leze men in regel 18 v. b. „bestaande” in plaats van „bestaanbare.”

14. Op bl. 57 is aan art. 1 dit nieuw lid toe te voegen:

„De vergunning aan een' Candidaat in de Godgeleerdheid om te prediken in eene Gemeente vervalt, wanneer hij niet binnen drie jaren na dagteekening van zijn Candidaats-examen als Candidaat tot de H. Dienst is toegelaten.” S. A. v. 1868 i. w. g. 1 Maart 1869.

15. Op bl. 70 is aan art. 3 toe te voegen:  
 „Eenmaal 's jaars op den tijd in het plaatselijk Reglement (art. 4), voorgeschreven, wordt de kiezerslijst opgemaakt en vastgesteld.

„Het al of niet aftreden van een Kiescollegie hangt af van het getal der Stemgerechtigden op het tijdstip van de vaststelling der kiezerslijst;

ten gevolge van de vermeerdering of vermindering van dat getal ondergaat gedurende één jaar de wijze van verkiezing geene verandering." S. W. v. 20 Julij 1870, i. w. g. 1 Maart 1871.

16. Op bl. 73 worden artt. 5—7 volgens Syn. W. v. 1868 i. w. g. 1 Maart 1869, aldus:

Art. 5. „De beroeping van Predikanten geschiedt naar de bepalingen in het Reglement op de Vacaturen, en het Synodaal Reglement op de benoeming van Ouderlingen en Diakenen en de beroeping van Predikanten.”

Art. 6. (Ter vervanging van het oude artikel, dat volgens art. 7 van het hier aangehaalde Reglement vervallen is.) „De benoeming van Ouderlingen en Diakenen geschiedt overeenkomstig het laatstgenoemde hierop mede betrekkelijk Synodaal Reglement.”

Art. 7. „In *nieuwe* Gemeenten geschiedt de eerste benoeming van Ouderlingen en Diakenen, onder de leiding van twee afgevaardigden van het Classikaal Bestuur, door de stemgerechtigde Manslidmaten. Ten aanzien van genoemde Gemeenten loopt de termijn van drie maanden, in art. 2 van meergemeld Synodaal Reglement aangegeven, van den dag, waarop de aldus benoemden in hunne bediening zijn bevestigd.”

17. Op bl. 74 en 75 zijn artt. 9—11 volgens S. W. v. 1868, i. w. g. 1 Maart 1869 dus te veranderen:

Art. 9. „Bezwaren tegen eenen benoemde worden bij den Kerkeraad en in nieuwe Gemeenten tegen eenen eerstbenoemde bij het Classikaal Bestuur schriftelijk en ondertekend ingediend, uiterlijk op den tweeden dag na de tweede afkondiging.

De bij den Kerkeraad ingediende bezwaren worden aan het Classikaal Bestuur en de bij dit Bestuur ingekomene aan het Provinciaal Kerkbestuur ter beoordeeling en beslissing opgezonden.”

Art. 10. In den tweeden zin, in plaats van „door het Classikaal Bestuur” te lezen: „door het bevoegde Bestuur.”

Art. 11. Aan het slot van de voorlaatste alinea, in plaats van: „heeft de Kerkeraad telkens de magtiging noodig,” te lezen: „is telkens de magtiging noodig.”

18. Op bl. 76 en 77 is bij art. 14, 1<sup>o</sup>. acht te geven:

a. Op de *verklaring* der Syn. van 17 Julij 1868 omtrent de *wenschelijkheid van het eenparig gebruik* der gebruikelijke Doopsformule, met ernstige afkeuring voor elke willekeurige afwijking, die aan den Doop zijn eigenaardig karakter ontleent (K. C. v. 25 Julij 1868, N<sup>o</sup>. 30).

b. Op het Besluit der Synode van 18 Julij 1868 om de Synodale verordening omtrent de vereischten van lidmaatsattestatiën van 12 Julij 1841 aan te vullen met de bepaling dat elke lidmaatsattestatie de vermelding behoort te behelzen van den *geboortedag* des belanghebbenden. (K. C. v. 25 Julij 1868 N<sup>o</sup>. 30).

19. Op bl. 83 wordt art. 21, 7<sup>d</sup>. aldus: „het besturen der vergaderingen, zoo van den Kerkeraad als van het Kiescollegie of van de Stemgerechtigden.” S. A. v. 1868, i. w. g. 1 Maart 1869.

20. Op bl. 87 is aan het eerste lid van art. 5 toe te voegen:

„Het ontslag uit de Classis wordt verleend zonder dat daarbij de overlegging kan worden gevorderd van het bewijs der voldoening van de door de Classikale Weduwenbeurs gevorderde gelden *pro exitu*. S. A. van 1870, i. w. g. 1 Maart 1871.

21. Op bl. 91 worden volgens S. W. v. 1868, i. w. g. 1 Maart 1869, art. 15—19 aldus:

Art. 15. „De Consulent bekleedt in de vacante Gemeente geheel de plaats van den Pastor loci, doch heeft in den Kerkeraad en in het Kiescollegie slechts eene adviserende stem.

Zijne toestemming wordt gevorderd, enz.”

Art. 16. „Bij afwezigheid van den Consulent vergadert de Kerkeraad niet dan om zeer drin-

gende redenen en met schriftelijk door hem verleende toestemming. In zoodanige vergadering neemt, enz."

Art. 18. "Bij elk geschil tusschen den Kerkeraad, het Kiescollegie of de Stemgerechtigden en den Consulent wordt de beslissing ingeroepen van het Classicaal Bestuur."

Art 19. "De Consulent wordt voor zijne gewone werkzaamheden, in artt. 13, 15 en 17 vermeld, als ook voor het bijwonen van de gewone kerkeraadvergaderingen schadeloos gesteld alleen door den Ring met uitzondering zoowel der kosten, welke volgens art. 5 ten laste komen der roepende Gemeente, als van die, welke voortvloeijen uit de invoering van het Synodaal Reglement op de benoeming van Ouderlingen en Diakenen en de beroeping van Predikanten en waarin, volgens art. 4 van dat Reglement, door andere middelen moet worden voorzien."

22. Op bl. 91. wordt in art. 19 *achter* "bijwonen van de gewone" ingelascht: "voor jaarlijks wederkeerende werkzaamheden bestemde". S. A. v. 19 Julij 1869, i. w. g. 1 Maart 1870.

23. Op bl. 94 in art. 28 worde in den derden regel *achter*: "tracht" ingevoegd: "*voor dat in regten wordt opgetreden*", en vervalle de tweede volzin: "Wanneer zulks enz." S. W. v. 1868, i. w. g. 1 Maart 1871.

24. Op bl. 100 en 101 worde art. 43 volgens S. W. v. 1868 i. w. g. 1 Maart 1869, aldus:

"Geene Predikanten, die eene vaste standplaats bekleeden, worden uitgenoodigd om op de nominatie te prediken.

Candidaten tot de Heilige Dienst, die op beroep prediken, vertoonen enz.

Indien Candidaten andermaal worden uitgenoodigd om in dezelfde vacature te prediken, worden hun de reis- en verblijfkosten van wege de Gemeente vergoed.

De uitnoodiging tot het prediken op beroep

geschiedt door of namens hen, die krachtens de Reglementen de beroeping hebben te doen.

Bij de vervulling eener vacature uit Candidaten wordt de keus bepaald tot hen, die op beroep gepredikt hebben."

25. Op blz. 107 worden artt. 45 en 46 aldus (S. W. v. 1868 i. w. g. 1 Maart 1869).

Art. 45. Achter de woorden „geeft de Kerkeraad hiervan” volgt: „met vermelding der redenen kennis aan het Classikaal Bestuur. Dit Bestuur, hiertoe termen vindende, verleent diligentverklaring en neemt of bevordert maatregelen om den voortgang van het werk te bespoedigen”, enz.

Art. 46. „Wanneer geene diligentverklaring wordt verleend of de Kerkeraad, ondanks de maatregelen en aanmaning van het Classikaal Bestuur, in de toebereidselen tot de beroeping blijft vertragen, doet dit Bestuur wat des Kerkerads is.”

26. Op bl. 102 vallen in het derde lid van art. 47 weg de woorden: „door den Kerkeraad” S. W. v. 1868 i. w. g. 1 Maart 1869.

27. Bl. 102 wordt art. 48: (Ter vervanging van het oude artikel, dat naar art. 7 van het hier aangehaalde Reglement vervallen is.) „De beroeping van Predikanten geschiedt overeenkomstig het Synodaal Reglement op de benoeming van Ouderlingen en Diakenen en de beroeping van Predikanten.” S. A. v. 1868 i. w. g. 1 Maart 1869.

28. Bl. 103 valle art. 51 weg. S. W. v. 19 Julij 1869 i. w. g. 1 Maart 1870.

29. Op bl. 106 wordt art. 59: „Zoodra de beroeping is uitgebragt, wordt zij *door den Kerkeraad* aan den beroepene bekend gemaakt door eenen brief, ingerigt naar het formulier A. hetwelk aan dit Reglement is toegevoegd.”

30. Op bl. 111 worden in art. 72 de

woorden der eerste zinsnede: „verklaart de roepende Kerkeraad”, vervangen door: „verklaart de Kerkeraad der roepende Gemeente”. S. W. v. 1868, i. w. g. 1 Maart 1869.

31. Op bl. 112 is aan art. 72 toe te voegen:  
 „Bij het ontstaan van geschil of ander beletsel, dat den beroepene buiten zijne schuld verhindert de aangenomen beroeping op te volgen binnen zes maanden, nadat zij is uitgebragt, mag hij zich van zijn gegeven woord ontslagen rekenen, zoodra hij den wensch daartoe te kennen geeft aan den Kerkeraad der roepende Gemeente en aan het Classikaal Bestuur, waaronder die Gemeente ressorteert.

„Is de beroepene dienstdoend Predikant, zoo geeft hij aan den Kerkeraad zijner eigene Gemeente aanstonds kennis, dat hij van de vroeger aangenomen beroeping heeft aangezien.”

S. A. v. 11 Julij 1867, i. w. g. 1 Maart 1868.

32. Op bl. 113 moet in art. 77 als *tweede* lid worden ingevoegd: „De bevestiging heeft plaats zonder dat van den beroepene de overlegging kan worden gevorderd van het bewijs der voldoening voor de door de Classikale weduwenbeurs gevorderde gelden pro introitu. S. A. v. 2 Aug. 1870, i. w. g. 1 Maart 1871.

33. Op bl. 114 wordt in formulier A (beroepsbrief) gevoegd

bij (A):

„Gezien den uitslag van de daarvoor gehouden stemming der bevoegde manslidmaten;

„Gezien den uitslag der daarvoor gehouden stemming van het Kiescollegie.”

bij (B):

of: verklaart, dat tot herder en leeraar dezer Gemeente beroepen is, enz., en

in (C) is te lezen: „De Kerkeraad, deze beroeping ter kennis van den Wel Eerw. N. N. brengende, vertrouwt dat hij, deze beroeping opvolgende, na de approbatie enz. verkregen te

hebben, ten spoedigste tot de Gemeente zal overkomen om door leer, enz.

34. Op bl. 114 vervallen in C de woorden: „en het noodige bewijs van wege den Koning ten aanzien der gelden van Landswege aan de standplaats verbonden” S. W. v. 21 Julij 1870, i. w. g. 1 Maart 1871.

35. Op bl. 119 vgl. bij *Bijlage*: Kon. Besl. v. 15 Dec. 1861, n<sup>o</sup>. 59, de Minist. disp. v. 28 Julij 1868, n<sup>o</sup>. 20, hiervoren afgedrukt op bl. 332—333.

36. Op bl. 122 en 123 zijn naar de Syn. W. v. 1868, i. w. g. 1 Maart 1869, artt. 5—13 te lezen als volgt:

Art. 5. „De Hulpprediker verkrijgt van den Kerkeraad zijne aanstelling krachtens eene beroeping, uit te brengen door hen, aan wie de beroeping van Predikanten is opgedragen, onder goedkeuring van het Classikaal Bestuur.”

Art. 6. „De beroeping, in het voorgaande artikel vermeld, wordt den gekozene bekend gemaakt door enz.”

Art. 7. „In de gevallen — om eene voordragt in te dienen. Zij, aan wie de beroeping van Predikanten is opgedragen, veranderen deze voordragt in eene beroeping.

Bij weigering doet de Predikant (doen de Predikanten) andermaal eene voordragt.

Na hernieuwde weigering geschiedt de beroeping door het Classikaal Bestuur zonder aan eenige voordragt gebonden te zijn en onder goedkeuring van het Provinciaal Kerkbestuur.”

Art. 8. Aan het slot voor „benoemd heeft” te lezen: „beroepen heeft”.

Art. 9. Voor „benoemd” te lezen: „beroepen”.

Art. 10. Voor „wordt benoemd” te lezen: „wordt aangesteld”.

Art. 11. Voor „benoemd” te lezen: „aangesteld”.

Art. 12. Voor „het doen eener benoeming” te lezen: „het doen eener beroeping”.

Art. 13, al. 1. Voor „bij zijne benoeming” te lezen: „bij zijne aanstelling.”

Art. 13, al. 2. Voor „den brief van benoeming” te lezen: „den brief van beroeping”, en voor „aan den benoemde” te lezen: „aan den beroepene”; voor „de benoeming”, „de beroeping”.

37. Op bl. 124 en 125 is in het Formulier

Bij A voor „ter zake der benoeming” te lezen: „ter zake der beroeping”, en achter „naar de kerkelijke verordeningen” in te voegen:

„Gezien den uitslag van de daarvoor gehouden stemming van het Kiescollegie;

Gezien de uitslag van de daarvoor gehouden stemming der Stemgerechtigden”.

Bij B is voor „te benoemen, gelijk hij benoemt” te lezen: „aan te stellen, gelijk hij aanstelt”. En

C worde dus veranderd: „De Kerkeraad deze benoeming ter kennis — vertrouwt, dat hij, deze beroeping opvolgende, na de approbatie — ten spoedigste tot deze Gemeente zal overkomen om, enz.

„Ingeval het Classikaal Bestuur handelende optreedt, worden dezelfde wijzigingen aangebragt.”  
S. W. v. 1868 i. w. g. 1 Maart 1869.

38. Het Reglement § 11, bl. 127 — 131 voorkomende is 1 Maart 1869 vervallen en vervangen door het hiervoren geplaatste op bl. 326—329.

39. Op bl. 135 vervallen in art. 15, lid 2 de woorden „door de Synode of” Syn. W. v. 1867, i. w. g. 1 Maart 1868.

40. Op bl. 139 is aan noot *b* toe te voegen:

De Synode heeft bij Circ. v. 5 Aug. 1869 belanghebbenden uitgenoodigd om, behoudens de verpligting van Diakenen om den Kerkeraad te kennen in alles wat ingrijpt in de financiële belangen hunner Diakonie — bij *verzoeken om magtiging tot aanvaarding van legaten of erfstellingen, aan de armen besproken*, zich te gedragen naar een bij haar ingekomen schrijven



des Min. v. Binnenl. Zaken, dat genoemde verzoeken in Gemeenten met minder dan drie Predd. moeten worden ingediend door de *Kerkeraden*, doch in Gemeenten van drie of meer Predd. kunnen geschieden *door de Collegiën van Diakenen* (K. C. v. 14 Aug. 1869 N<sup>o</sup> 33.)

41. Op bl. 139 en 140 luiden volgens S. W. v. 16 Julij 1869, i. w. g. 1 Maart 1870 aldus:

Art. 6. Het Fonds bestaat uit een kapitaal van inschrijving op het Grootboek ten name van het Algemeen Weduwenfonds der Predikanten onder het ressort der Hervormde Synode in de Nederlanden, welk Fonds vermeerderd wordt door de examengelden der Candidaten tot de Heilige Dienst, door alle giften met bepaalde bestemming tot vermeerdering van het kapitaal geschonken, door erfmaking en door batige saldo's.

Art. 7. Tot jaarlijksche uitkeeringen, aan deelgerechtigde weduwen en minderjarige kinderen te doen, zijn bestemd: de renten van het kapitaal op het Grootboek, de renten der tijdelijke geldbelegging, de jaarlijksche contributiën van Predikanten, de opbrengst van de middelen, vermeld in artt. 12, 13 en 14, en van het Kerkelijk Orgaan.

Naar de berekening van die inkomsten en van de behoeften, welke vermoedelijk aan het einde des jaars zullen blijken te bestaan, wordt de uitkeering jaarlijks door de Synode volgens eene raming, naar haar beste weten, geregeld en vastgesteld.

42. Op bl. 141 luidt:

Art. 9, sub lit. e, volgens S. W. v. 19 Julij 1869 i. w. g. 1 Maart 1870 dus:

De Predikanten, die met of na 1 Maart 1870 hunne betrekking nederleggen of, op hunne aanvraag, buiten redenen van gezondheid of leeftijd ontslagen worden, f 20.

43. Voor het volgens Kon. Besl. v. 3 Febr.

1869 met 1 Oct. 1869 vervallen Reglement op het beheer, voorkomende op bl. 150—154, treedt alsdan in werking het Algemeen Reglement op het beheer, door het Alg. Collegie van Toezigt vastgesteld, hetwelk hiervoren is afgedrukt op bl. 333—349.

44. Op bl. 160 zijn van art. 23 1<sup>o</sup>. en 2<sup>o</sup>. dus te lezen:

1<sup>o</sup> de kosten van buitengewone vergaderingen van Kerkelijke Collegiën boven den Kerkeraad, de Algemeene Synodale Commissie daaronder begrepen, wanneer deze door belanghebbenden gevraagd of door die Collegiën noodzakelijk gekeurd worden, de reiskosten berekend voor elk uur afstands heen en terug te zamen voor elk lid één gulden en twintig cent, en de verblijfkosten mede voor elk lid berekend tegen twee gulden voor elken dag en twee gulden voor elken nacht.

2<sup>o</sup>. de kosten van commissiën der in 1<sup>o</sup>. genoemde Collegiën wanneer zij zich, buiten den tijd der gewone zittingen, om eenige zaak van hunne woonplaats hebben moeten verwijderen, reis- en verblijfkosten beide berekend zoo als in evengemelde rubriek sub 1<sup>o</sup>. is vastgesteld.

Om voor een tweeden dag verblijfgeld te kunnen vorderen enz.

S. W. v. 20 Julij 1870, i. w. g. 1 Maart 1871.

45. Op bl. 166 en 167 is te lezen in art. 39, alin. 2, aan het slot: „Diakenen, leden van kerkelijke Besturen en Stemgerechtigden als zoodanig.” en in art. 42, in het begin achter „Ouderlingen” „Diakenen en Stemgerechtigden als zoodanig.” S. W. v. 14 Julij 1868 i. w. g. 1 Maart 1869.

46. Op bl. 171 lees in regel 19 v. b. „vermeent” in plaats van „verneemt.”

47. Op bl. 173 worde in art. 66, lid 1 achter „Provinciale Besturen” ingelascht: „alsmede de Ringen” S. A. v. 19 Julij 1869, i. w. g. 1 Maart 1870.

48. Op bl. 177 worde art. 12, lid 1 aldus:  
De Voorzitter tot de visitatie zelve overgaande, stelt een onderzoek in, of iemand verlangt bezwaren in te brengen omtrent de belijdenis, den wandel en de vervulling der ambtspligten van een zijner medeleden, en betreffende de leden buiten de Predikanten, of enz.

Wegvallen moet hierop: „Voorts enz. tot aan de alinea:

„Waar vacaturen of hiermede gelijkstaande enz.” S. W. v. 20 Julij 1870. i. w. g. 1 Maart 1871.

49. Op bl. 181 wordt art. 16: De schriftelijke kerkvisitatie bestaat in de voorstelling van vragen, in drie onderscheiden tabellen vervat, door het Classikaal Bestuur van het ressort tijdig aan iederen Kerkeraad ingezonden, betrekking hebbende tot dezelfde onderwerpen als in art. 12 vermeld, met uitzondering van de vraag aangaande de belijdenis, den wandel en het vervullen der ambtspligten van Predikanten en overige Kerkeraadsleden. S. W. v. 20 Julij 1870 i. w. g. 1 Maart 1871.

50. Op bl. 190 is in regel 24 v. b. achter „5 Aug.” in te vullen: „1861.”

51. Op bl. 241 is bij § 18 te vergelijken aantekening 40 h. b. op bl. 360.



## ALPHABETISCH REGISTER.



### A.

- Aangifte tot het examen* voor de H. Dienst; wanneer en hoe te doen, bl. 50, art. 15; hoe voor Godsdienst-onderwijzer, bl. 60, art. 13.
- Aangeklaagde.* Zie *Bezwaarde.*
- Aanklagt*; wie haar kan doen bij den Kr., bl. 166, art. 40; — voorloopig onderzoek derzelve door den Kr., bl. 167, art. 42; door het Class. Best., bl. 22, art. 44, 3<sup>o</sup>. — in zaken van beheer bl. 346, art. 49.
- Aankondiging* van eene persoonlijke kerk-visitatie, aan wie die geschiedt, bl. 178, art. 7.
- Aanleg*, (zaken in eersten). Zie *Instantie.*
- Aanneming van beroeping*; wanneer en hoe te berigten, bl. 107, art. 61; — wat te doen, als zij niet wordt nagekomen, bl. 111, art. 72 en bl. 357, No. 31.
- Aanneming tot Lidnaten*; wat daartoe vereischt wordt, bl. 67, art. 38; hoe ze geschiedt, bl. 67 en 68, artt. 39 en 40; — van kerkel. personen uit een ander Kerkgenootschap, bl. 78 (c.); — van in eene andere Gemeente wonenden, bl. 67 (b.).
- Aanslag.* Zie *Omslag.*
- Aansprakelijkheid* der Diakenen voor Diakoniegoederen, bl. 135, art. 17. Zie verder *Verantwoordelijkheid.*
- Aanstelling* van Godsdienst-onderwijzers; bl. 88, 9<sup>o</sup>. en bl. 59, art. 6; — van Hulppredikers. Zie *Hulppredikers*; — van Kusters, Organisten enz. bl. 339, art. 18; — van Voorlezers en Voorzangers, bl. 80, 9<sup>o</sup>.

*Aanteekeningen* houdt de Kerkeraad van zijne handelingen en van belangr. brieven; bl. 82, art. 19; — hare waarde in zaken van Tucht, bl. 158, art. 13.

*Aanvaarden a) van kerkel. bedieningen*; waardoor belet, bl. 167, art. 45; wat geschiedt bij het *niet* aanvaarden van eenig kerkelijk ambt, bl. 5 (*b*); — *b)* van donatiën, bl. 241 en bl. 359 N<sup>o</sup>. 90. Vgl. daarmede: *Bénoëmingen*.

*Aanverwanten* van een' Pred., tijdens diens overlijden bij hem inwonende, genieten drie maanden zijn volle inkomen, bl. 87, art. 4.

*Aanvraag om emeritaat* bl. 85, art. 1; — tot *herziening* van eene beslissing der Synode, bl. 170, art. 55; — tot *vernietiging* van beslissingen in zaken van tucht bl. 170, art. 56; in geschillen bl. 175, art. 71; — om een *Predikant* te mogen beroepen op het bestaande Rijkstractement, bl. 99, art. 40; — om als *zelfstandige Gemeente* erkend te worden, bl. 323; — om *subsidie a)* voor *Noodl. Gemeenten*, bl. 8, (*c*) en bl. 238—241; *Personen* bl. 21 en bl. 237, (*a*) en (*b*); — *b)* ter voorziening in de *geestelijke* behoeften, bl. 326 artt. 4—9.

*Aanwending* (Doelmatige) van verleende subsidiën, bl. 235—238.

*Abnormale-toestand eener Diakonie* bl. 207—209; — waarin verschillende van *ille c) gale handelingen* van Diakenen, ald.; — wat de Cl. Besturen in dezen te doen hebben bl. 210—212.

*Achterstalligè quota* (Wat omtrent) te doen, bl. 146, art. 10—12.

*Acte van aanstelling* van een *Hulpprediker*, bl. 124.  
„ „ *beschuldiging* tegen een beroepen Pred. zendt de Kerkeraad aan 't Class. Best., bl. 108, art. 65.

*Acte van geboortè en van toel. tot de H. D.* vertoonen Candd. vóór het prediken op beroep aan den Kerkeraad, bl. 100, art. 43.

*Acte van inschrijv. in de Weduwenbeurs*; hoe te verkrijgen, bl. 141, art. 13.

- Acte van lidmaatsch. der Classe* aan een bevestigd Pred. af te geven door 't Class. Best., bl. 113, art. 79 en bl. 118.
- Acte van ontslag* van een verroepen Pred., bl. 117; — hoe af te geven, bl. 87, art. 5; — wanneer niet af te geven, bl. 119 en bl. 220; — in te leveren vóór de bevestiging bij den Kerkeraad der nieuwe Gemeente, bl. 112, art. 76.
- Acte van ontslag* aan een emeritus Pred., bl. 118.
- Acte van toelating tot de H. D.* bl. 55, artt. 28 en 30; — wat daarmede te doen, bl. 100, art. 43; — is noodig ook voor buitenlandse Candd., om beroepbaar te zijn, bl. 105, art. 56.
- Acte van toelating voor Godsd. onderwijzers*, bl. 62; — hoe ze wordt verkregen, bl. 60—62, artt. 13—20; — wanneer te vertoonen, bl. 63, art. 21; wanneer *geldig* in een ander Class. ressort, ald.
- Administrateur voor de zaken der Herv. Eeredienst*, hoe brieven en pakketten aan hem te verzenden, bl. 288, doch vgl. bl. 329. Bijl. II.
- Administratie van kerkel. goederen*, bl. 333 en volgg.; — wat de Kerkeraad daaromtrent te doen heeft, bl. 13, art. 21; bl. 81, art. 16, 4<sup>o</sup>. en bl. 227. — Wat de Synode en de Syn. Comm., bl. 29, art. 65; bl. 31, art. 70, 5<sup>o</sup>; — wie haar heeft ook in vacature, bl. 94, art. 28 (b).
- Administrerend Diaken*, hoe hij betaling doet, bl. 136, art. 35; — aan wie hij opening van zaken moet doen, ald. art. 26.
- Admissie* tot de H. D. bl. 45—56, — tot Onderwijzer in de Godsdienst, bl. 58—63.
- Adressen aan de Tweede Kamer der Staten Generaal*, bl. 187, (a).
- Adressen aan de Synode*, hoe op te zenden, bl. 8 (c) en bl. 187—190; — *wanneer*, bl. 189 (a lid 2); — om *subsidie*, vóór 15 April in te zenden aan den Secret. der Syn., en vóór het einde des jaars aan 't Class. Best., bl. 240 (a); met welke *bescheiden*, bl. 238—240.

*Adviserende stem.* Zie *Stem*.

*Advocaat.* Zie *Raadsman*.

*Afdoening* in zaken van Tucht, bl. 158, art. 12.

*Afgescheidenen* (Dooop van), bl. 76 (c lid 2.)

*Afgevaardigde* van 't *Class. Best.* bij het ontslag van een Pred., bl. 87, art. 5.

*Afgevaardigden* ter *Classikale Vergadering*; wie dat kunnen zijn en wat zij doen moeten, bl. 18, art. 38; — ter *Synode*; wie dat kunnen zijn, bl. 5, art. 5, lid 6 en bl. 26 en 27, art. 56.

*Afgewezenen* bij examen; wat hun moet medegedeeld worden, bl. 53, art. 23; wanneer, waar en hoe dikwijls ze op nieuw zijn toe te laten, bl. 53, art. 24; bl. 61, art. 18.

*Afgezette Predikanten*; wanneer weer aan te nemen, bl. 165, art. 38; hunne bevoegdheid tot deelneming aan de weduwenbeurs, bl. 139, art. 5, f.

*Afkondiging.* Zie *Voorstelling*.

*Aflesen* van verkooping en z. van den *predikstoel* is verboden, bl. 263.

*Afnemen van belijdenis*; wie dat doen en hoe, bl. 78, art. 14, 5<sup>o</sup> en bl. 67, artt. 38—40; — van *examen*, zie *Examen*.

*Afrekening* wegens Predikantstractement met aankomende en vertrekkende Predd., bl. 295, art. 8.

*Afscheiding van de Herv. Kerk* ontslaat van de betrekking tot haar, bl. 4, art. 3; — voorschriften daaromtrent, bl. 214—217.

*Afschrift van a) de beschrijving der Predikantsinkomsten* zendt de Kr. aan 't Cl. B., bl. 81, art. 16, 3<sup>o</sup>, ook aan den beroepen Pred., bl. 106, art. 60; — zendt het Cl. B. aan den Consulent, bl. 106 (a); — *b) beslissingen* in zaken van Tucht zenden de lagere Kerkbesturen aan de hoogere, bl. 162, art. 28, lid 2. — *c) den inventaris van 't Kerkel.* *Archief* zendt bij vacature de Consulent aan 't Cl. B. bl. 91, art. 14; — *d) den ligger der Diakoniebezittingen* geven Diakenen aan den Kr., bl. 135, art. 18, en deze op verlangen aan het Class. Bestuur, ald. (b); —

- e) wanneer van de *Diakonierekening* aan 't Cl. B. te geven, bl. 137, art. 27, lid 4; —
- f) de *Kerkel. begrooting* en van de *rekening* zenden Kerkvoogden aan 't Prov. Coll. bl. 337, art. 11 lid 4 en bl. 338, art. 15 lid 2.
- Aftreden* van Kerkeradsleden, bl. 4, art. 5, lid 2; bl. 74, art. 11; geschiedt bij vacature niet in Gemeenten van één Pred., ald; — wat te doen als zulks *ontijdig* geschiedt, ald. (a).
- Aftreden* van leden der *Prov. Kerkbesturen* en *Cl. Besturen*, bl. 4, art. 5, lid 2 en 5, — van leden der *Syn. Comm.* bl. 30, art. 60; — van *Kerkvoogden en Notabelen* bl. 336, art. 8; bij *Prov. Coll. v. Toez.* bl. 342, art. 30; bij 't Alg. Coll. bl. 343, art. 36.
- Afvaardiging* a) ter *Synode* bl. 27, art. 56; — b) ter *Class. Vergadering*, bl. 18, art. 38.
- Afwezigheid* van a) den Consulent of Kerkeradsleden bij de Kerkvisitatie verplicht tot opgave van redenen bl. 176, art. 8; — b) een Pred. voor hooge Kerkvergaderingen regtigt tot inroeping van den Ring, bl. 96, art. 34.
- Afwijzing van Candidandi tot de H. D.*, bl. 52, art. 20, a lid 5 en art. 22; wat het Kerkbest. daarbij te doen heeft, bl. 53, art. 23. — *van Godsdienst-onderwijzers*, bl. 61, art. 18.
- Afzetting* van a) *kerkel. personen* door 't *Prov. Kerkbest.*, bl. 24, art. 51, 3<sup>o</sup>; bl. 26, art. 53; bl. 169, art. 51; wat het *Class. Best.* daarbij te doen heeft, bl. 88, art. 8; bl. 168, art. 47; — door de *Synode*, bl. 170, art. 53; — b) *Godsdienst-onderwijzers*, bl. 168, art. 46 en bl. 169, art. 49; — c) *Kerkvoogden*, bl. 335, art. 7.
- Afzonderlijk doopen.* Zie *Privaatdoop*.
- Afzonderlijk* moet elk voorstel aan de *Synode* worden ingezonden, bl. 189 (a).
- Afzonderlijken Predikant*, hoeveel zielen eene Gemeente hebben moet, om een te kunnen behouden, bl. 222, art. 1.
- Agreatie*, wat te doen als zij geweigerd of uitgesteld wordt, bl. 102, art. 47.



- Akademiën* (Waar de Candd. der verschillende) geëxamineerd worden voor de H. D., bl. 46, art. 6.
- Akademie-gelden*, bl. 307, art. 6. — Theologische, ald. art. 7; — berekening en wijze van uitbetaling, ald. B.
- Akademie-prediker*; hoe te bevestigen als Pred. bl. 104, art. 55.
- Algemeen Collegie van Toez. op het beheer* enz., zie *Collegie van Toezigt*.
- Algemeene Classikale kas*. Zie *Classikale kas*.
- Algemeene Kerkeraad*; wat en waar die is, bl. 11, art. 19, en bl. 72, art. 2; — zijn werk, bl. 80, artt. 15 en 16.
- Algemeen Reglement*, bl. 3—32; welken waarborg het geeft tegenover de Synode, bl. 29, art. 61; — hoe te veranderen, bl. 32; — hoe bekrachtigd door den Koning, bl. 33—36; — oordeel der Synode over die bekrachtiging, bl. 37—40, de intrekking der reserves bl. 352, N<sup>o</sup> 12.
- Algemeene verordeningen* (Met de) mag geen bijz. of plaatselijk reglem. in strijd zijn, bl. 8, art. 12, lid 6 en bl. 14, art. 25.
- Algemeene Weduwenbeurs* (Reglem. op de), bl. 138; — hare bestemming, ald. art. 1; — wie daaruit trekken, ald. artt. 2 en 3; — *verpligte* deelnemers, bl. 139, art. 4; — *bevoegde* ald., art. 5; — hare inkomsten, bl. 139—142, artt. 4—19 en bl. 51, art. 18; — haar beheer, bl. 142, artt. 20—23.
- Alteratiën* van Reglementen. Zie *Veranderingen* in enz.
- Alterum tantum*; hoe te verkrijgen, bl. 296.
- Ambtsgewaad* (*Aanbevolen*), bl. 284—287; waar het dragen daarvan verboden, bl. 42, art. 6,
- Ambtspligten* van *Diakenen*, bl. 84, art. 26. en bl. 133—137; — van *Ouderlingen*, bl. 82, art. 25; — van *Predikanten*, bl. 83, artt. 21—24 en bl. 259 en volgg.
- Annus gratiae*. Zie *Jaar van gratie*.
- Appèl* of *Hooger beroep*; waarvan dit kan geschieden, bl. 9, art. 15 en bl. 164, art. 35 lid 2; — heeft in zaken van *Tucht* alleen

de *bezwaarde*, bl. 163, art. 33; — hoe men er in komt, ald.; — hoe daarin uitspraak geschiedt, bl. 10, art. 15, lid 5 en bl. 164, art. 35; — wie daarin niet mogen handelen, bl. 158, artt. 15 en 16; — wanneer eene uitgesprokene *schorsing* ondanks hooger beroep voortduurt, bl. 168, art. 48.

*Approbatie van beroepingen* geeft 1<sup>o</sup>) het *Class. Best.*, bl. 103, art. 66, lid 1; — *wanneer* van *Predd.*, bl. 109, art. 67; van *Candd.* bl. 110, art. 68; — *welke stukken* worden overgelegd bij de aanvraag, bl. 108, art. 66, lid 2—4 en bl. 220, § 12; — hoe bij weigering van *agreatie*, bl. 102, art. 47; — 2<sup>o</sup>) het *Prov. Kerkbest.* of de *Syn.*, en *Syn. Comm.*, bl. 110, art. 69; termijn daartoe, en hoe bij vertraging te handelen, ald., art. 70; — wordt berigt aan 't *Minist. Depart.*, bl. 111, art. 71 en bl. 120, art. 4.

*Approbatie van Hulppredikers*, bl. 122, artt. 6—8. *Archief des Kerkeraads* bewaart deze en houdt daarvan register, bl. 82, art. 19; wat het bevat bl. 80, 8<sup>o</sup>; — hoe daarmede te handelen bij *vacture*, bl. 31, art. 14 en bl. 113, art. 79, lid 3.

*Archieven en voorwerpen van kunst* (*Bewaring van*) bl. 200—204.

*Armen* worden verzorgd door den Kerkeraad, bl. 81, art. 16, 2<sup>o</sup>, bijz. door *Diakenen*, bl. 84, art. 26, 4<sup>o</sup>; — *hoe*, ald. art. 26, 5<sup>o</sup> en bl. 133 en 134, artt. 4, 11 en 12; — *welke vooral*, bl. 133, artt. 6 en 7; — worden *gratis* onderwezen, bl. 65, art. 29; — moeten geschikte zitplaatsen hebben in de kerk, bl. 263, — hoe te handelen, als zij van *elders* komen inwonen; bl. 134, art. 10; *sterken drank* gebruiken, ald. art. 11.

*Armverzorging* (*Kerkelijke*) wat daarbij vooral moet in acht worden genomen; bl. 206—212.

*Assessor des Class. Bestuurs*; zijne verkiezing, werkzaamheid en tijd van zitting, bl. 19, artt. 41 en 42; — hoe hij, bij zijn optreden als *Praeses*, wordt vervangen, bl. 22, art.

47; — hoe moet gehandeld worden als in zijne plaats het oudste Lid optreedt, bl. 5 (e) en bl. 22 (a).

*Assignatiën van kindergeld* enz., bl. 308 (a).

*Attest* bij het verzoek om *emeritaat* vereischt, bl. 85 (a). Zie verder *Getuigschrift*.

*Attestatiën* bij den beroepsbrief van een Cand. over te leggen, bl. 108, (b).

*Attestatie van kinder- en akademie gelden*, bl. 305 (\*); van *schoolgelden* bl. 310.

*Attestatie van lidmaatschap; door wien af te geven*, bl. 78 en 79, art. 14, 6<sup>o</sup> en 7<sup>o</sup>; — wat zij moet behelzen, bl. 79 (c) en bl. 354, N<sup>o</sup> 18 (b); — wat te doen, als zij te laat wordt opgevraagd, bl. 79, 3<sup>o</sup>.; — tijd van inlevering, bl. 79 (b); — wanneer ook van Protestanten uit andere Kerkgenootschappen aan te nemen, bl. 79 (a).

*Attestatie de vita* voor weduwen wordt afgegeven door het Class. Bestuur.

*Authentisatie van Bijbeluitgaven*, bl. 199.

*Autorisatie tot het aanvaarden van schenkingen*, bl. 241 en bl. 359 N<sup>o</sup>. 40.

*Avondsmaalsbediening* wordt tijdig bekend gemaakt bij vacature, bl. 92, art. 22; alleen aan Predd. toevertrouwd bl. 12, art. 20 lid 1; niet aan Candd. geoorloofd bl. 55, artt. 29, lid 2. (Vgl. *Bediening*).

*Avondmaalviering; hoe dikwijls te houden*, bl. 70, art. 14, 1<sup>o</sup> en bl. 268; — hoe in te rigten, bl. 266—269; — vragen vóór dezelve aan de Gemeente te doen, bl. 267 en 268; — kan ontzegt worden, bl. 156, art. 4, lid 3 vgl. met bl. 165, art. 38, lid 2; — wordt vergund aan leden uit andere Prot. Kerkgenootschappen; bl. 79 (a).

## B.

*Batig saldo* der Diakonie kan ter leen worden gegeven aan de kerkekas, bl. 136, art. 22.

*Bedanken voor eene beroeping* maakt onberoepbaar voor de vervulling derzelfde vacature, bl. 104, art. 53.

*Bedanken* voor eene aangenomen beroeping; wat daarbij te doen, bl. 111, art. 72 en bl. 357 No. 31.

*Bedeeling*; aan welke armen te doen, bl. 133 en 134, artt. 6, 7 en 10; — hoe in te rigten, ald., artt. 7, 9—11; — uit het fonds voor noodlijdende Kerken en personen, bl. 21 (a). Vgl. *Noodl. Kerken* enz.

*Bedienden* (*Kerkelijke*) brengen berigten enz. aan bezwaarden, bl. 158, art. 11; — hunne verantwoordelijkheid daarbij, ald.: — schadeloosstell. bij buitengewone diensten, bl. 161, art. 23, 6<sup>o</sup>; — hunne aanstelling zie op *Aanstelling*.

*Bediening van Doop en Avondmaal* geschiedt niet door *Candd.*, bl. 55, art. 29; maar door *Predd.*, bl. 12, art. 20 en bl. 83, art. 21, 2<sup>o</sup>; — zorg daarvoor, bl. 76, art. 14, 1<sup>o</sup>.

*Bedieningen* (De bevoegdheid tot het aanvaarden van kerkelijke) kan ontzegd worden door den Kr. bl. 167, art. 45.

*Begravenisdag* (*Na den*) begint bij overlijden van een' Pred. de waarneming der predikdienst door den Ring, en de eerste preekbeurt vervult de Consulent, bl. 92, art. 21.

*Begrenzing van Gemeenten* enz., hoe te bepalen en te *veranderen* enz., bl. 11, art. 17; bl. 21, art. 43, 7<sup>o</sup>; bl. 25, 7<sup>o</sup> en vooral bl. 350 en 351 N<sup>o</sup>. 5 en 7.

*Begrooting der Diakonie* facultatief, bl. 135, art. 19; — der kerkel. administratie bl. 337, art. 11.

*Beheer* der algemeene kerkel. fondsen, bl. 29, art. 65; — over de Algem. Class. kas, bl. 149, artt. 20—25; — der goederen van de bijzondere Gemeenten, bl. 333—349.

*Bekendmaking* (Openbare) van toelating der *Candd.* tot de Evangeliebediening, bl. 55, art. 30.

*Beklag* van een kerkel. Bestuur over een hooger, bl. 9, art. 14.

*Beleeningen* met de Diakonie niet zonder Kerke- raad en Class. Best., bl. 136, art. 21.

*Belegging van gelden* door Diakenen, bl. 136, art. 21.

- Belijdenis des geloofs* regtigt tot het lidmaatschap in de Herv. Kerk, bl. 3, art. 2; — wie ze afneemt, bl. 78, art. 14, 5<sup>o</sup>; bl. 83, art. 21, 5<sup>o</sup>; — in wiens bijzijn, ald. en bl. 67, art. 38; — wanneer alleen tot haar toe te laten wie eene kerkel. bediening bij een ander Genootschap bekleeden enz., bl. 78 (c).
- Benoeming a)* van *Leden* en *Secundi* der hoogere kerkel. Besturen, bl. 4—6, artt. 5 en 6; bl. 17, art. 37; bl. 19, art. 42; bl. 22, art. 48; bl. 27, art. 56; bl. 30, art. 68; *wanneer* en *hoe* daarvan kennis te geven, bl. 6, art. 7; *wat* te doen als *benoemden* hunne *betrekking* niet *aanvaarden*, bl. 5 (e); — *b)* bij de Collegiën van *beheer* bl. 334, artt. 3—5; bl. 341 artt. 27—30 en bl. 343, art 36.
- Benoeming van Ouderlingen en Diakenen*, bl. 13, art. 23; bl. 69, § 7; bl. 73, art. 6; bl. 80, art. 16, 1<sup>o</sup>; — *tusschentijds* aan de Kerkeraden overgelaten, bl. 75, art. 12; — voor hoe lang, bl. 75, art. 11, lid 3 en art. 12, lid 2; — hoe dikwijls dezelfde Leden mogen benoemd worden; bl. 75, art. 11, lid 3.
- Bepalingen van Reglementen*, welke de consideratiën der Classik. Vergaderingen vereischen, bl. 7. art. 12, lid 2.
- Beraad (Termijn van)* na eene ontvangen beroeping, bl. 107, art. 61.
- Berigten*, door hoogere Besturen verlangd, zijn onverwijld te geven, bl. 9, art. 13, lid 3; — ontvangen de Besturen van benoemingen, bij welke zij belang hebben, bl. 6. art. 7, lid 2.
- Beroep (Hooger)*. Zie *Appèl*
- Beroepbaar* tot de Ev. bedien.; *wie* dat zijn, bl. 103, art. 50; — *wanneer* niet. ald. artt. 52 — 54; — in hoe verre *buitenlandsche Candd.*; bl. 105, art. 56, en *Predd.*, ald. art. 57.
- Beroepene*, *wat* die te doen heeft, bl. 107, art. 61; — *wat* gedaan wordt als hij voor het aangenomen beroep bedankt, bl. 111, art. 72 en bl. 357 No. 31 en 32; — hoe bezwaren tegen hem ingebragt te behandelen, bl. 107, artt. 64 — 66 en bl. 110, art. 70; — *waarvoor* moet gezorgd

worden als hij een niet eervol ontslagen Pred. is, bl. 220, § 12; — waar hij gerekend wordt te behooren, als hij na zijn ontslag en vóór zijne bevestiging overlijdt, bl. 87, art. 6.

*Beroeping van Predikanten*; wie ze doet, bl. 13, art. 23; bl. 69 — 71; bl. 80, art. 16, 1<sup>o</sup>; bl. 101, art. 46; — wat daaraan voorafgaat, bl. 90 — 102, — wat daarbij geschiedt, bl. 102—107; — wat daarop volgt, bl. 107 enz; — hoe daarbij de regten van Derden worden geëerbiedigd, bl. 13, art. 23 en 24 en zie *Derden*; — het regt der Gemeente in dezen onvervreemdbaar, bl. 13, art. 24, lid 2; — daarmede is spoed te maken, bl. 101, art. 44; — wat bij vertraging geschiedt, bl. 101—103, artt. 45—47 en 49; — wat, als de beroepene bedankt, bl. 107, art. 62 en bl. 357 en 358. Vgl. *Beroepene*; — over de goedkeuring zie *Approbatie*. *Beroepingskosten*, wie die betalen of teruggeven bl. 112 art. 73; — mogen niet betaald worden uit diakonie-fondsen ald. art. 74. Zie verder *Kosten*.

*Beroepingswerk*. Termijn van aanvang en beëindiging, bl. 101, art. 44.

*Beroepsbrief*, bl. 106, art. 59; — formulieren, bl. 114; — met welke bescheiden te verzenden aan den beroepene, bl. 106, art. 60, en bij aanneming aan 't Class. Bestuur, bl. 108, art. 66; — wanneer aan 't Prov. Kerkbest. of aan de Syn. Comm., bl. 110, art. 69.

*Bescheiden of stukken*; zie telkens bij de zaak, waarbij ze behooren, b. v. *Approbatie*, *Beroepsbrief*, enz.

*Beslissingen (Van alle)* is éénmaal hooger beroep, bl. 9, art. 15; doch kan ook van besliss. in hooger beroep vernietiging worden gevraagd, ald.; — welke *definitief* zijn, bl. 10, art. 15, lid 4; bl. 170, art. 55.

*Beslissingen in zaken van Tucht*; wie daartoe niet medewerken, bl. 158 en 159, artt. 15—17; hoe zij geschieden, bl. 159, artt. 18—21; — aan wie en binnen welken tijd zij berigt worden, bl. 162, art. 28; — wanneer openbaar gemaakt, bl. 163, art. 31; — wanneer

zij in werking treden, bl. 163, art. 32; — in *hooger beroep*, bl. 164, art. 35. (Vgl. *Appèl*); — in zaken voor *Kerkel. administratie* bl. 344, art. 40.

*Besluit* van een Kerkelijk Bestuur, hoe te nemen, bl. 7, artt. 9 en 10; in zaken van *Tucht*, bl. 159, art. 19; — van beheer bl. 346.

*Besluit* van een *Kerkeraad*; wanneer niet uit te voeren, bl. 81, art. 18 en bl. 91, art. 16.

*Bestraffings-middelen* (*Kerkelijke*), bl. 156, art. 4.

*Bestraffings-predikatiën* zijn verboden, bl. 267 (a).

*Besturen* (*Burgerlijke*); van deze neemt de *Diakonie* geen subsidie, bl. 134, art. 14; — aan deze geeft zij inlichting, bl. 135, art. 16.

*Besturen* (*Kerkelijke*); hoe zij *benoemd* worden, zie *Benoeming*; — besluiten, bl. 7, art. 9; — stemmen, bl. 6 en 7, artt. 8 en 10; — wat zij te doen hebben, bl. 7 en 8, artt. 11—14; — hoe zij zich beklagen kunnen, bl. 9, art. 14; — hooger inlichting vragen, bl. 8, art. 13, lid 2 en 3; — wat zij doen moeten als zij zich niet onderwerpen aan hooger beslissing, bl. 9, art. 14.

*Besturen* (*Hoogere*), hoe zij handelen tegenover *lagere*, bl. 9, art. 13., lid 3; — in zaken van *Tucht*, bl. 163, artt. 29 en 30 en bl. 164, art. 34, lid 2.

*Besturen* (*Lagere*); hoe zij handelen tegenover *hoogere*, bl. 9, art. 14; bl. 163, art. 29, lid 3.

*Betaling* van *Predikants-tractementen* bl. 295, art. 8; bij *vacature*, bl. 95, art. 30; — van *kinder-, school- en academie-geld*, bl. 307; — uit de *Algem. Weduwenbeurs*, bl. 138. —

*Beurten*; zie *Predikbeurten*.

*Beurtwisseling* der *Classen* in 't benoemen van een buitengewoon *Lid* der *Prov. Kerkbest.*, bl. 23, art. 48, lid 2; — der *Prov. Kerkbesturen* in 't *examineren* van *Candd.*, bl. 46, art. 6.

*Deurtzangen* bij de *openb. Godsdienst* aanbevolen, bl. 261.

*Bevestiging a) van Lidmaten*; hoe die geschiedt, bl. 67, art. 39; waartoe zij *regtigt* en *verplicht*, bl. 68. art. 41; — *b) van Ouderlingen en Diakenen*, bl. 74, art. 10; — *c) van*

*Predikanten*, bl. 112 artt. 75—77; en van *Candidaten*; bl. 113, art. 78; kennisgeving daarvan ald. art. 79; — *d*) van een *Hoogleeraar als Pred.* bl. 104, art. 55.

*Bewaarplaats van archieven* bl. 201; in *vacature* bl. 91, art. 14; — van *Diakonie gelden* enz. bl. 135, art. 17.

*Bewijs (Koninkl.) van regt op lands-tractement* enz. voor een te beroepen *Pred.* vraagt de *Kerkeraad* door het *Class. Best.* bl. 100, art. 40 en bl. 120; wanneer bl. 100, art. 41.

*Bewijs van goed (zedelijk) gedrag* is noodig tot het *Kerkelijke examen*, bl. 48, art. 9, *e* en *g*; — voor een *Catechiseermeester* bl. 63; art. 21; — om elders tot lidmaat te worden aangenomen bl. 67. art. 38 lid 2; — om elders een kind te laten doopen, bl. 77 (*a*).

*Bewijs van lidmaatschap; wanneer en hoedanig* af te geven in plaats van eene volledige kerkel. attestatie, bl. 79 (*c*).

*Bezoldiging.* Zie *Defroijement*.

*Bezwaar a*) bij den *Kerkeraad*, bl. 166, art. 39, bl. 137, art. 27, lid 3; — *b*) bij 't *Class. Best.*, bl. 168, artt. 47—49; — *c*) bij 't *Prov. Kerkbest.*, bl. 169, artt. 50 en 51; — *d*.) bij de *Synode*, bl. 169, artt. 52 en 53; — *e*) bij *Kerkvoogden* en *Notabelen* bl. 338, artt. 13 en 16; — *f*) bij 't *Coll. van Toez.* bl. 338, art. 13, lid 3.

*Bezwaar tegen benoemde Ouderll. en Diakk.*; waar in te dienen en wat daarmede te doen, bl. 74, art. 9; — tegen *beroeppen Predd.*; hoe in te brengen, bl. 107, art. 64; hoe daaromtrent te handelen, bl. 108, artt. 65 en 66 en bl. 110, art. 70; — tegen *Kerkeraadsleden* en *Hulppredikers*, bl. 167, art. 42; — tegen *handelingen* van *Leden* van *hoogere Besturen*, bl. 166, art. 41.

*Bezwaarde*; hoe hij verhoord wordt, bl. 157, artt. 8 en 9; — waarvan hij inzage heeft en afschrift kan verkrijgen, bl. 158, art. 10; — welke berigten hij ontvangt en hoe, bl. 158 art. 11, bl. 162, art. 28, bl. 171, art. 58



- lid 1; — wanneer hij kosten heeft te betalen, bl. 160, art. 22.
- Biddagen*; hoe bij vacature te houden, bl. 92, art. 23, lid 3.
- Bloedverwantschap*; wanneer zij verhindert het mede examineren van een Cand., bl. 46, art. 4, lid 2; — het medeberaadslagen enz. in zaken van Tucht, bl. 159, art. 16.
- Boden*; waartoe te bezigen, bl. 158, art. 11; — hoe schadeloos te stellen, bl. 161, art. 23, 6<sup>o</sup>.
- Boeken* bij het Godsdienstonderwijs, bl. 66, art. 35.
- Boekhouder der Diakonie*. Zie *Administrerend Diaken*.
- Boete* wegens het niet vervullen eener vacatuurbeurt, bl. 95, art. 32 en bl. 99, art. 39, lid 2.
- Boetpredikatiën* zijn verboden, bl. 267 (a).
- Borgstelling* in geschillen, van wie zij kan gevorderd worden, bl. 172, art. 64, lid 2; — van een kerkel. Rentmeester bl. 335, art. 6.
- Brandschade* (Verzekering tegen). Zie *Verzekering*.
- Buitenlandsche Cundd. of Predd.* Zie *Beroepbaar*; — wat zij, bij toelating tot de predikdienst hier te lande, betalen aan de weduwenbeurs, bl. 141, art. 10.
- Burgerlijk Bestuur*. Zie *Bestuur (Burgerlijk)*.
- Burgerlijke Regter* (Welke Collegiën voor den) gedingen kunnen voeren, bl. 173, artt. 65 en 66.
- Bijbel* (Uitgaven van den). Zie *Authentisatie*.
- Bijbellezingen* en *Bijbeloefeningen* enz. aanbevelen, bl. 58, art. 4 en bl. 262.
- Bijwonen* van de openbare Godsdienst; wie daartoe bijzonder verplicht zijn, bl. 84, art. 26; — van de kerkvisitatie; wie dat moeten, bl. 176, art. 8.
- Bijzondere Kerkeraad*; wat en waar die is, bl. 11, art. 19 en bl. 72, art. 2, lid 3 en 4; — zijn werk, bl. 75—80, art. 14; bl. 81, art. 17; — aan wien zijn werk wordt opgedragen, wanneer hij ontbreekt, bl. 80, art. 15.
- Bijzondere reglementen*, bl. 8, art. 12, lid 3—7; bl. 82, art. 20; bl. 138, art. 29.

## C.

*Cachet of zegel (kerkelijk)*, bl. 198.

*Candidaten tot de H. Dienst*; hunne toelating, bl. 45—56; — kennisgeving daarvan, bl. 53, art. 25; — opgaaf hunner woonplaats, bl. 56, (a); — hunne bevoegdheid, bl. 55, art. 29; bl. 93, art. 25, en bl. 103, art. 50; bl. 59, artt. 5 en 8; — toezigt over hen, bl. 13, art. 22; bl. 20, art. 43, 1<sup>o</sup>; — schorsing, bl. 22, art. 45; bl. 168, art. 48, lid 3; — afzetting, bl. 26, art. 53; — *wat zij, op beroep predikende, hebben te doen*, bl. 107, art. 43; — *wat te eischen*, ald. lid 3 en 4 en bl. 212; — *welke stukken zij, beroepen zijnde, hebben over te leggen*, bl. 108—110, artt. 66 en 68; — *hoe zij bevestigd worden*, bl. 113, art. 78.

*Candidaten in de Godgeleerdheid*; onder welke voorwaarde zij de openbare predikdienst mogen vervullen, bl. 57 en 58; — *wanneer die bevoegdheid vervalt*, bl. 53, art. 23, bl. 57 art. 1, en bl. 252, N<sup>o</sup>. 14.

*Cassatie*. Zie *Vernietiging*.

*Catechetische leerboeken*; *wanneer daaromtrent voorschriften worden gegeven en door wie*, bl. 66, art. 35.

*Catechistisch onderwijs*; zie *Godsdienst-onderwijs*.

*Catechisanten*; *in hoeverre de schoolkinderen als zoodanig te beschouwen zijn*, bl. 179 (a).

*Catechisatiën voor Lidmaten*, waartoe te houden, bl. 58, art. 4.

*Catechiseermeesters enz.*; *wat in dezelve gevorderd wordt*, bl. 60, art. 13; — *welk examen zij hebben af te leggen*, bl. 60 en 61, artt. 14—17; — *afwijziging en toelating ald. artt. 18 en 19*; — *acte van toelating*, bl. 62; art. 20; — *wanneer geldig in een ander Classikaal ressort*, bl. 63, art. 21; — *hunne bevoegdheid*, bl. 60, art. 11 en bl. 63, art. 22; — *hunne verpligting*, bl. 59, art. 10 en bl. 66, art. 35.

*Catechiseren geschiedt door Predd.*, bl. 83, art. 21, 5<sup>o</sup>; — *het geheele jaar door*, bl. 64,

art. 23; — door *Candidaten en Leeraars buiten vaste bediening*, bl. 59, art. 5 en 8; — door *Catechiseermeesters*, ald. artt. 5, 13 en 14. — Zie verder *Godsdienst-onderwijzers*,

*Catechismus (Heidelberger)*; welk gebruik daarvan is te maken, bl. 83 (a).

*Censuur*; door wie en over wie ze geschiedt; bl. 13, art. 22 en bl. 20, art. 43, bl. 155 en volg.

*Classen*; waaruit ze bestaan en wat ze vormen, bl. 15 en 16, art. 33; — welke er zijn, ald. art. 34; — hoe in hare grensscheiding verandering komt, bl. 17, art. 35; bl. 35, 7<sup>o</sup>, vgl. *Begrenzing*; — hoe men van haar lidmaat wordt, bl. 113, art. 79; — hoe men van zijne betrekking tot haar wordt ontslagen, bl. 87 en 88, artt. 5 en 7.

*Classikaal Bestuur (Leden van het)*; bl. 19, art. 41; — hunne vereischen, bl. 4, art. 5; — hunne benoeming, bl. 17, art. 37; — hun *defroyement*, bl. 143 art. 1 vgl. bl. 87 en 88, artt. 5 en 7; bl. 182, art. 21.

*Classikaal Bestuur (Werkzaamheden van het)*;  
A. in *het algemeen*, bl. 4, art. 4, 2<sup>o</sup>; bl. 7 en 8, artt. 11 en 12, lid 4, 5 en 7, bl. 8, art. 13, lid 1; bl. 11, art. 18, lid 2; bl. 19—22, artt. 41—47; bl. 58, art. 6.

B. in *het bijzonder* omtrent

1) *de Diakonie*, bl. 122—137, artt. 3, 20, 21, 23, 24, 26—28;

2) *de erkenning van Nieuwe Gemeenten* bl. 323—325;

3) *het Examen tot de Evangelie-bedien.*, bl. 49, art. 12, 6<sup>o</sup> en art. 13, lid 2; — van toegelatene Candd., bl. 53, art. 25, lid 2 en bl. 56 (a);

4) *het Godsdienst-onderwijs*, bl. 60—63, artt. 13—21; bl. 65, art. 31, bl. 179, art. 12, g;

5) *het Hulppredikerschap*, bl. 122—124, artt. 4, 5, 7, 8, 11, 13, lid 2, 15 en 17;

6) *de benoeming van Kerkeraadsleden*, bl. 73—75, artt. 3, 4, 7, 9—11;

7) *de kerkvisitatie*, bl. 175—182 en bl. 362, N<sup>o</sup> 48 en 49; — van *persoonlijke artt.*

- 3—14; — *schriftelijke*, artt. 15—19; — *buitengewone*, art. 15;
- 8) Noodl. Kerken en personen, bl. 8 (c); bl. 21 (a); bl. 238—241;
- 9) het *ongevraagd ontslag van Predd.* bl. 97, artt. 37 en 37\*;
- 10) *Reglementen*, bl. 8, art. 12; bl. 14, art. 25; bl. 70, art. 4; bl. 85, art. 29;
- 11) *Ringen*, bl. 14 en 15, artt. 26, 28, 30 en 32;
- 12) *Tucht*, bl. 13, art. 22, bl. 162, art. 27 en 28; bl. 168, artt. 46—49;
- 13) *Vacaturen*. Het ontslaat den uit de Classe vertrekkenden op zijn verzoek, bl. 87 en 88, artt. 5 en 7; — berigt bij ongevraagd ontslag, ald., art. 8; — keurt de regeling der Ringwerkzaamheden goed, bl. 88—90, artt. 9—12; en bl. 93, art. 23; — vereffent de geschillen tusschen Kerkeraad en Consulent, bl. 91, art. 18; — tusschen Ring en Gemeente, bl. 94, art. 28; — tusschen Ringleden onderling en met de aankomende en vertrekkende Predd. of hunne betrekkingen, bl. 94 en 95, artt. 28, 29, 31 en 32; — wat het doet als een Pred. de Gemeente ontijdig verlaten heeft, bl. 96, art. 35; zijn werk wegens ziekte niet kan verrigten, ald., art. 36; krankzinnig is, bl. 97, art. 37, door ouderdom enz. ongeschikt geworden, ald. art. 37\* of geschorst, bl. 99, art. 38. — *Wat tot vervulling der vacature*: het zorgt voor *handopening*, bl. 100, artt. 40—42; — bevordert spoed, bl. 101, art. 45 en bl. 110, art. 70; — *wanneer het doet wat des Kerkerads is*, bl. 101 en 103, artt. 46 en 49; — hoe het goedkeurt: zie *Approbatie*; hoe het daarbij zorgt dat de beroepene verzekerd zij van alle voordeelen aan de standplaats verbonden, bl. 107, art. 60; bl. 111, art. 71; bl. 118, art. 79 en bl. 129.
- 14) *de voorziening in de geestelijke behoeften van Gemeenten*, bl. 327 en 328, artt. 6, 8, 9, 12 en 13.

*Classikale gelden.* Zie *Classikale Quota*.

*Classikale Kas (Algemeene)*; haar *beheer*, en *toezigt op haar*, bl. 29, art. 65; — *bestuur*, bl. 149, artt. 20—25; — *waaruit zij gevormd wordt*, bl. 146, art. 6, a, b; — *wat uit haar gevonden wordt*, ald. lid 1. Vgl. bl. 143, art. 2; bl. 182, art. 21.

*Classikalè Kosten*; 1) *gewone*, bl. 143, artt. 2 en 4; bl. 182, art. 21; — *waaruit te vinden*, bl. 145—159, artt. 6, 8—19; — 2) *buitengewone*, bl. 144, art. 3; bl. 143, — artt. 5 en 7; bl. 182, art. 21, lid 2; bl. 160 en 161, artt. 23 en 24 vgl. met bl. 361, N<sup>o</sup> 44.

*Classikale Quaestor*; zijne *benoeming*, bl. 18, art. 40, 3<sup>o</sup>; — *werkzaamheid*, bl. 146, artt. 9, 10 en 12; bl. 149, artt. 23 en 24; bl. 129, artt. 8 en 9, 4<sup>o</sup>. — *zijn honorarium*, bl. 143 (b).

*Classikale Quota*; *wat die zijn*, bl. 146, art. 6, b; — *waaruit te betalen*, ald. art. 8; — *hoe te berekenen*, bl. 147 en 148, artt. 15—17; — *wanneer en hoe te betalen*, bl. 146, art. 9; — *wat er geschiedt bij achterlijk blijven in de betaling*, ald. artt. 10—12.

*Classikaal Ressort (Reglementen voor een)*, bl. 8, art. 12, lid 4.

*Classikale Vergaderingen*; *uit welke leden zij bestaan*, bl. 18, art. 38; — *wie daarvan het bestuur uitmaken*, ald. art. 39; — *wat zij te verrigten hebben*, bl. 8 art. 12, bl. 17 en 18, artt. 36, 37 en 40; bl. 21, art. 43, 8<sup>o</sup>; bl. 23, art. 48; — *zij mogen geene huishoudelijke bepalingen maken tot meer gelijkmatige vertegenwoordiging der Ringen in het Class. Best.*, bl. 20 (a); *maar wel een bestuurs-lid tusschentijds tot hooger betrekking benoemen*, bl. 20 (b).

*Classikale Weduwenbeurs* bl. 19, art. 40, 6<sup>o</sup> en bl. 21, art. 43, 5<sup>o</sup>.

*Collatie-regt*; *Koninkl. besluiten daaromtrent*, bl. 245—249; — *in hoeverre geëerbiedigd door de Kerk*, bl. 13, art. 24, lid 1, bl. 106, art. 58; — *mag niet meer ontstaan*

bl. 14, art. 24, lid 2; — ook niet afgescheiden worden van de heerlijke bezitting, waaraan het verknocht is, bl. 248, art. 1; — eigendoms overgang van de reeds afgescheidene, ald. art. 2; — hoe *misbruik* bij de uitoefening daarvan te weeren, bl. 13, art. 24, lid 1 en bl. 102, art. 47; — *het koninklijke* afgeschaft bl. 249.

*Collator Unicus*; aan wie hij de collatie niet mag doen; bl. 249, art. 4.

*Collecte (Tweede)*; met welk doel bij de openbare godsd. te houden, bl. 229.

*Collecten voor de armen der Gemeente*, geschieden door Diakenen, bl. 12, art. 20, lid 3; bl. 84, art. 26, 2<sup>o</sup> en 3<sup>o</sup>; worden geregeld door den Kerkeraad, bl. 13, art. 20, lid 4 en 5; bl. 81, art. 16, 2<sup>o</sup>.

*Collecten voor Noodlijdende Kerken en Personen*, bl. 233; wanneer te houden, bl. 234; openlijk mede te deelen, ald. 2<sup>o</sup>.

*Collecte (bijzondere)*; wanneer alleen geoorloofd, bl. 235, 5<sup>o</sup>.

*Collegie (Hooger en Lager)*; in hunne wederkerige verhouding, die *Bestuur (Hooger en Lager)*.

*Collegie van Toezigt op de kerkelijke administratie (Algemeen)*; zijne zamenstelling, bl. 343, art. 36, zijn Moderamen ald. art. 37; waar en wanneer het vergadert ald. artt. 38 en 39; zijne gewone werkzaamheden bl. 344, art. 40; wat het tot wijziging van het Alg. Regl. op de administratie te doen heeft ald. art. 41.

*(Provinciaal)*; zijne zamenstell. en verkiezing bl. 341 artt. 26—30, Moderamen, bl. 342 art. 31, zetel ald. art. 32; waartoe zijne goedkeuring noodig is bl. 339 artt. 20—22, welke geschillen het beslist bl. 338, art. 13 en bl. 340, art. 24; — waarbij door de kerk. *Besturen* te raadplegen bl. 94, art. 28; wanneer die Besturen in gemeen overleg met hetzelfde handelen bl. 21 art. 43, 7<sup>o</sup>, en bl. 25 art. 51, 6<sup>o</sup> en 7<sup>o</sup>, bl. 224, § 14; — wat van hetzelfde noodig is om ondersteuning te verkrijgen uit het fonds voor Noodl. Kerken enz., bl. 239

- II, c.; — het ontvangt van Kerkvoogden een *inventaris* van alle *pastorij-* en *kosterijgoederen*, bl. 266 art. 2; — wat het Collegie verder in die zaak te doen heeft, ald. artt. 3—5.
- Colloquium doctum*; wanneer noodig, bl. 105, art. 57, lid 4, daarvan moet verslag gezonden worden aan de Synode, bl. 106 (a)
- Combinatie*; wanneer die tot stand komt, bl. 222, art. 1; — hoe zulks geschiedt, bl. 223, artt. 5—7; — hoe gecombineerde Gemeenten handelen in de afvaardig. van een Ouderl. ter Class. Vergadering, bl. 18, art. 38, lid 3; — wanneer daar een hulpprediker kan benoemd worden, bl. 121. art. 3, 2<sup>o</sup>; — hoe zij gesplist worden bl. 351, N<sup>o</sup> 7.
- Commandant*. Zie *Kommandant*.
- Commissie (Algemeene Synodale)*. Zie *Synodale Commissie*.
- Commissie voor de Oost- en West-Indische Kerken* zendt een lid ter Synode, bl. 27, art. 56, lid 1; — examineert de Candd. voor Indië, bl. 45, art. 2, lid 2.
- Commissie (Waalsche)*; hare zamenstelling, bl. 23, art. 48, lid 4; — vergaderplaats, bl. 24, art. 50, — werkzaamheden, bl. 26, art. 56, lid 1 en 2; bl. 45 en 46, artt. 1, 2, 7; bl. 54, art. 27; bl. 61, art. 14.
- Commissie van Toezigt op het Godsdi. onderwijs*, bl. 66, artt. 33—37.
- Conciërges*; wat die in de gevangenhuisen te doen hebben, bl. 281—283, artt. 2, 4—6, 8, 9 en 12.
- Consulent*, wie dien benoemt, bl. 90. art. 12; — hoe, bl. 14, art. 28; — voor wie, bl. 89, art. 11 en waar die werkzaam is, bl. 88, art. 9 en bl. 89 (o); — welke *betrekking* hij daar bekleedt, bl. 71, art. 1; bl. 91, artt. 15 en 16; — zijne *pligten*, bl. 91 en 92, artt. 17, 21, 22; bl. 113, art. 79, — zijne *regten*, bl. 91, art. 16 en bl. 93, artt. 26 en 27; — zijn *defroyement*, bl. 87, art. 5, lid 3; bl. 90, artt. 19 en 20; bl. 113, art. 77, lid 2 en bl. 355 N<sup>o</sup>. 21 en 22, — hoe geschillen van hem met den Kerkeraad en het

- Kiescoll.** beslist worden, bl. 91, art. 18.
- Continuatie** van den Quaestor-generaal en zijnen secundus, hoe die geschiedt, bl. 28, art. 57.
- Contributie** voor de Algemeene weduwenbeurs; wanneer *verplicht*, bl. 139, art. 4; bl. 140 en 141, artt 8 en 10—14; wanneer *vrijwillig*, bl. 139, art. 5, bl. 140, art. 9; — hoe te innen, bl. 142, artt. 15 en 16; — hoe te handelen met nalatigen in 't betalen, ald., art. 16, lid 2 en art. 17, lid. 2.
- Copiën** (kosten van) van processtukken bl. 161, art. 23, 4<sup>o</sup>.
- Correspondentie** van Cl. Besturen, bl. 32, art. 44, 1<sup>o</sup>; van Prov. Kerkbesturen, bl. 26, art. 52, 1<sup>o</sup>.
- Correspondentie** (*De wijze van*) *tusschen alle kerkelijke Ligchamen*, bl. 187—193; — voor de kerk. Courant, bl. 192 en 193. Vgl. *Adressen*.
- Costuum.** Zie *Ambtsgewaad*.
- Crediet opening** tot voldoening van Kinder-School- en Akademie-gelden, bl. 308 (a).
- Custorij.** Zie *Kosterij*.

**D.**

- Dag van begrafenis.** Zie *Begrafenis*.
- Dag des Heeren;** wat op denzelve verboden is, bl. 257 en 258; — *tweemaal* op denzelve Godsdienstoefen. te houden, bl. 76 (a). Vgl. *Zondag*.
- Dag** (*Oude en Nieuwjaars-*), bl. 264 en 265; in vacature, bl. 92, art. 23, lid 3.
- Dag der vergadering** van de *Classe*, bl. 17, art. 37; — van de *Class. Besturen*, bl. 22, art. 46; — van de *Prov. Kerkbesturen*, bl. 24 art. 50; — van de *Synode*, bl. 28, art. 59.
- Dankdag** (De) of godsdienstige viering der overwinning van *Waterloo*, bl. 274.
- Declaratie** van reis- en verblijfskosten der leden van Prov. Kerkbesturen, bl. 144 en bl. 361 N<sup>o</sup> 44.
- Deelneming;** verpligte en onverpligte aan de Algem. Weduwenbeurs. Zie *Contributie* en *Weduwenbeurs* (*Algemeene*).



*Defroyement* voor werkzaamheden in 't belang van bijzondere Gemeenten of personen, bl. 144, art. 3 en bl. 145, art. 5; in zaken van Tucht enz., bl. 160, art. 23 en bl. 361, No. 49; — van *Ringen*, in gevallen buiten vacature, bl. 96, art. 34; bl. 98, art. 37, lid 5, bl. 69 artt. 38 en 39 en bl. 165, art. 37. Zie verder *Kosten*.

*Departement* (\*) (*Het Ministeriël*) ontvangt: A. *berigt* van grensregelingen, bl. 17, art. 35; lid 2; — overlijden van Predd. en van hunne nagelatene betrekkingen, bl. 86, art. 2, lid 2; — ongevraagd ontslag en afzetting van een' Pred., bl. 88, art. 8; — vertraging in 't beroepingswerk, bl. 110, art. 67, 1<sup>o</sup>. — approbatie eens beroeps, bl. 111, art. 71 en bl. 120, art. 4. — vervulling der vacature, bl. 118, art. 79.

B. *verzoek* om handopening, bl. 99, art. 40 en bl. 120, art. 1. — om bezwaren bij het beroepingswerk te helpen opheffen, bl. 109, art. 67, 1<sup>o</sup>.

*Departement van Financiën*, wat daaraan te rigten, bl. 330; — van *Justitie*, wat daaraan te zenden, ald.

*Derden* (*Regten van*); hoe te eerbiedigen, bl. 13, art. 23, lid 2; bl. 80, 9<sup>o</sup> en art. 16, 1<sup>o</sup>; bl. 102, art. 47; bl. 245—249; — hoe geschillen met Derden te vereffenen, bl. 106, art. 58; — hoe tegen misbruik te waken, bl. 102, art. 47; — kerkel. ontzetting er van, bl. 156, art. 4 en bl. 165, art. 38, lid 2.

---

(\*) Het *Departement voor de zaken der Herv. Eeredienst* is bij Kon. besluit van 21 April 1862, No. 42 opgeheven, en voor de administratie van de zaken dier Eeredienst met 1 Julij 1862 eene afzonderlijke Afdeel. toegevoegd aan 't Departement van Justitie, [in 1866 aan dat van Financiën] terwijl de directie over die Afdeeling Eeredienst onder 's Ministers verantwoordelijkheid is toevertrouwd aan een Administrateur [in 1870 aan een Referendaris], en met 1 Jan. 1871 is de afzonderl. afdeeling: Hervormde Eeredienst vervallen, zie bl. 329—331.

*Diakenen*; hunne *vereischten*, bl. 6, art. 17; bl. 73, art. 3; — *pligten*, bl. 12, art. 20; bl. 84, art. 26; bl. 132—137, artt. 4—7, 9—13, 16—21, 24—28; — hunne *verhouding tot den Kerkeraad*, bl. 13, art. 20, lid 4 en 5; bl. 80, art. 14, 11<sup>o</sup>; bl. 84, art. 26, lid 2; bl. 133, art. 4; bl. 135—137, artt. 18, 20—22 en 27.

*Diakonie*; wat zij is en bedoelt, bl. 132 en 133, artt. 1, 2 en 4; — zij moet zuiver *kerkelijk* zijn en niet met burgerl. Besturen vereenigd, bl. 134, art. 15; — zij neemt geen subsidie van 't burgerl. Best. ald. art. 14 en heeft, zoo zij niet gesubsidiëerd is, geene magtiging van 't burgerl. gezag noodig tot het voeren van regtsgedingen, bl. 136 (a); — zij draagt geene kosten van beroepings-commissien, bl. 112, art. 74.

*Diakonie-bestuur (Het)* geeft kennis van elders gevestigde gealimenteerden aan den Kerkeraad aldaar, bl. 220, § 11.

*Diakonie-reglement (Beginselen en toepassing van het)*, bl. 132 (a).

*Diakonie-rekening*; voor wie, hoe en wanneer die geschiedt, bl. 81, art. 16, 2<sup>o</sup>; bl. 137, art. 27.

*Diakonie-scholen (In)* wordt Godsd. onderwijs gegeven, bl. 64, art. 25.

*Dienst*; waar te nemen bij *vacature*, bl. 14, art. 26; bl. 92, art. 23; — in gevallen, met *vacature* gelijk staande, bl. 98—99.

*Dienstdoende* moeten *Ouderlingen* zijn om te worden toegelaten tot de Cl. vergaderingen bl. 18, art. 38; — en *Predikanten* om zitting te nemen a) in Cl. vergaderingen ald.; b) in Cl. Besturen bl. 19, art. 41; c) in Prov. Kerkbesturen bl. 23, art. 48; d) in de Syn. Comm. bl. 30, art. 67.

*Diensttijd*; voor de leden van hogere Collegiën drie jaar, bl. 4, art. 5, lid 2; — voor Gemagtigden ter verkiezing van Ouderl. enz. vier jaar, bl. 70, art. 3; — voor Kerkeraadsleden hoogstens vier jaar, bl. 75, art.

11, lid 3; — voor tusschentijds gekozen of opgetreden leden, bl. 5, art. 6; bl. 75, art. 12; — bij Collegiën van kerkel. administratie bl. 334, art. 3; bl. 341, art. 30, bl. 345, art. 36.

*Diligentverklaring*; wanneer te vragen door den *Kr.*, bl. 101, art. 45; — door 't *Cl. B.*, bl. 110, art. 70, lid 2; — wat bij weigering geschiedt, aldaar en bl. 101, art. 46.

*Dimissie*. Zie *Ontslag*.

*Dispensatie*; wanneer *niet* te geven, bl. 8, art. 12, lid 8; — kan gegeven worden: 1) van akademische collegiën, bl. 48, art. 9, c. lid 3; — 2) bij de *beroeping* van een *Pred.*, nog geen twee jaren op zijne eerste standplaats zijnde, bl. 104, art. 52, lid 2; — 3) op den tijd van *bevestiging*, bl. 112, art. 75; — 4) aan Catechiseermeesters, bl. 60, art. 13; — 5) aan de *Diakonie*, bl. 135, artt. 15 en 20; — 6) op den leeftijd van Ouderlingen, bl. 73, art. 3, lid 3; — 7) van 't stemmen in eene vergadering, bl. 7, art. 10.

*Doctores Theologiae*; waarvan vrij bij 't examen tot de *H. D.*, bl. 48, art. 9, c. lid 4.

*Documenten* van *Candd.* tot de *H. D.*, welke en wanneer aan een der kerkeradsleden te vertoonen, bl. 100, art. 43, lid 2.

*Donatiën*; hoe te aanvaarden, bl. 241—245 en bl. 359 N<sup>o</sup>. 40.

*Doop*; wanneer, hoe en aan wie te bedienen, bl. 76 en 77, art. 14, 1<sup>o</sup>; bl. 247—249; — alleen door *Predd.*, bl. 12, art. 20; bl. 83, art. 21, 2<sup>o</sup>; — niet door *Candd.*, bl. 55, art. 29; — wie daarvoor zorgen, bl. 76 en 80, artt. 14 en 15.

*Doop der Afscheidenen*; hoe te beschouwen, bl. 76 (c).

*Dooplingen* worden niet te vroeg in de kerk gebracht, bl. 266; — hunne ouders wonen beide hunnen doop bij en vinden in de kerk eene behoorlijke plaats, ald.

*Doop-, lidmaten- en trouw-registers* zijn dubbel te houden, bl. 80, art. 14, 8<sup>o</sup>.

- Dooppredikatiën*, aanbevolen, bl. 266.  
*Drie standplaatsen* (Eene Gemeente van); wanneer eene Gemeente van twee zulks wordt, bl. 104 (b).  
*Dronkaards* ontvangen geene *geldelijke* ondersteuning van Diakenen, bl. 134, art. 11.  
*Dubbele registers*; waarvan te houden, bl. 25 (c); bl. 80, art. 14, 8<sup>o</sup> en bl. 82 (a).  
*Duplicaat-index* van 't Archief der Provinc. en Class. Besturen; waar te deponeren, bl. 25 (c).

## E.

- Eed*, gevorderd van *Candd.* bij 't examen, bl. 53, art. 26; — van *getuigen*, bl. 157, art. 7, lid 2.  
*Eeredienst* (*Openbare*); wat daarvoor te doen, bl. 76, art. 14; bl. 82, artt. 21 en 25; bl. 259 — 970; in vacante Gemeenten, bl. 92, artt. 21—23; — in andere gevallen, bl. 95 — 99.  
*Eerste dag des jaars*. Zie *Nieuwjaarsdag*.  
*Eerste instantie*. Zie *Instantie*.  
*Eervol ontslag* of *emeritaat*, bl. 117 en 118; — wat het Cl. B. te doen heeft als een *niet eervol ontslagen Pred.* wordt beroepen, bl. 220, § 12.  
*Eigendommen* (*Kerkelijke*). Zie *Goederen*.  
*Electie*; in hoe ver te eerbiedigen, bl. 106, art. 58 en bl. 102, art. 47. Zie verder *Collatie*.  
*Emeritus Predikant*; wat er noodig is om het te worden, bl. 85 (a), en 88, art. 7; — bl. 117 en 118; — censurabel bij 't Class. Best., bl. 20, art. 43, 1<sup>o</sup>; (vgl. bl. 13, art. 22); — het heilig dienstwerk kan hem worden verboden, bl. 26, art. 53.  
*Emolumenten* (*Gewone*) van *Predd.*, wat daartrent moet geschieden, bl. 106 (d); — in vacature, ald.  
*Engelsche Gemeente* (*Presbyteriaansch*); waartoe zij behoort, bl. 3, art. 1 en bl. 16, art. 34; — wie hare *Candd.* examineert en in welke taal, bl. 45 en 46, artt. 2 en 3.  
*Erfstellingen* van wie adressen om magtiging tot

hare aanvaarding moeten uitgaan, bl. 359, N° 40.

*Evangelie-bediening*; aan wie toevertrouwd; bl. 11, art. 20; bl. 83, art. 21; — hoe men daartoe gerechtigd wordt, zie *Examen*; — en dat recht verliest bl. 26, art. 53.

*Examen ter toelating tot de Ev. bediening*; wie dat afnemen, bl. 25, art. 51, 4°; bl. 45 en 46, artt. 2, 4—6; — wie daartoe toegelaten worden, bl. 46—50, artt. 7—14; — aangifte daartoe, bl. 50, artt. 15 en 16; — wat daarbij te betalen, bl. 51, art. 18; — wat daarenboven als het in eene *buitengewone* vergadering plaats heeft, bl. 51, art. 17, lid 2; — over welke vakken het gaat en hoe die vakken verdeeld worden, ald. artt. 20 en 21; — wanneer en met welk gevolg er afwijzing plaats heeft, bl. 52, art. 20, a, lid 5 en art. 22—25; — hoe en met welk gevolg toelating geschiedt, bl. 53—56, art. 22, lid 2 en artt. 26—30; — en wat de President daarbij nog bijz. te doen heeft, bl. 55, artt. 28 en 29.

*„ voor Catechiseermeesters*; wie dat afnemen en hoe, bl. 21, art. 53, 4°; bl. 60, art. 14; — wie daartoe worden toegelaten, ald. art. 13; — waarover het gaat, bl. 61, artt. 15 en 16; — afwijzing, ald. art. 18; — toelating, ald. artt. 19 en 20.

*„ voor Godsd.-onderwijzers in de koloniën en op de schepen*, bl. 65, art. 30.

*Examinatoren*; welke verwanten zulks niet mogen zijn, bl. 46, art. 4, lid 2.

## F.

*Faculteiten (De Godgeleerde)* zenden uit haar midden een Hoogleeraar ter Synode als praeadviseur; bl. 27, art. 56, lid 4; — en om beurt ter vergadering der Syn. Comm., bl. 30, art. 67.

*Feestdagen*; hunne viering in vacante Gemeenten, bl. 92, art. 23; — in de gevangenissen, bl. 263, art. 1; — op dezelve ééne godsd.-

oefen. bijna geheel aan zang- en toonkunst te wijden, bl. 261.

*Floreenpligtigen (Regten van)* te eerbiedigen, bl. 13, art. 24; bl. 106, art. 58; — hunne betrekking tot het beheer bl. 347, art. 55.

*Fonds (Weduwen-)*. Zie *Weduwenbeurs*.

„ voor *Noodlijdende Kerken en Personen*. Zie *Noodl. Kerk*.

*Fonds tot verbetering van de schraalste predikants-tractementen*, bl. 299.

*Fonds ter voorziening in de geestelijke behoeften van onbemiddelde Gemeenten*, bl. 326.

*Fondsen (Algemeene kerkelijke)*; hoe beheerd, bl. 29, art. 65; bl. 149, artt. 20—25.

*Fondsen (Bijzondere Gemeente)*; het beheer daarvan nader te regelen, bl. 30, art. 65, lid 2; — Alg. Regl. op het beheer, bl. 333.

*Fondsen (Diakonie-)*; hoe beheerd, bl. 135—137, artt. 17—27; — wat daaruit niet betaald wordt, bl. 112, art. 74.

*Formulier-actes voor handelingen van Kerkel. Besturen*. Zie *Acte van lidmaatschap, van ontslag, van toelating*. — *Beroepsbrief*.

*Formulier van defroyement* voor leden van Prov. Kerkbesturen, bl. 145.

*Formulier van eed en gelofte van Candd. tot de H. Dienst*, bl. 53 en 54, artt. 26 en 27.

*Formulier van verklaring van Catechiseermeesters*, bl. 61, art. 19.

*Formulieren van éénigheid*; in hoe verre Candd. tot de H. Dienst zich aan dezelve verbinden, bl. 54, art. 27.

*Formulieren (Liturgie)*; gebruik daarvan, bl. 83 (a); bl. 269.

## G.

*Gealimenterden*; wat omtrent elders wonende door Diakenen moet berigt worden, bl. 220.

*Gebed des Heeren* (Gebruik van het), bl. 262.

*Geheden bij de Godsdienstoefening*, bl. 261.

*Geboorte uit Hervormde ouders*; welk regt zij geeft, bl. 3, art. 2.

*Geboorte acte*; door Candd. tot de H. D. te vertoonen, wanneer en aan wien, bl. 100,

- art. 43, lid 2; — over te leggen ter verkrijging van kindergeld, bl. 305 (\*).
- Geboortedag (De)* moet op eene lidmaatsattestatie vermeld worden, bl. 354, No. 18, (b).
- Gebouwen (Kerkelijke)* moeten tegen brandschade verzekerd zijn, en goed worden onderhouden bl. 180, (i) lid 2.
- Gebruik (Doelmatig)* van de subsidiën aan Noodl. Kerken, bl. 237 en 239.
- Gecombineerde Gemeente*; hoe zij een Ouderl. afvaardigt ter Classik. Vergadering, bl. 18, art. 38, lid 3. Zie verder *Combinatie*.
- Gecommitteerde* tot de ontvangst der vacatuur-gelden, bl. 95, art. 30 en bl. 204, § 7. Zie verder *Afgevaardigde*.
- Gedingen voor den burgerl. Regter*; wie ze voeren en onder welke voorwaarde, bl. 173, artt. 65 en 66, en bl. 136, art. 23.
- Geestelijke behoeften (Fonds ter voorziening in de)* van Gemeenten welke eigen middeelen missen.
- „*Geestelijke stand*; denzelven ingetreden is wie den graad van Cand. in de Godgeleerdh. verkregen heeft op eene binnen dit Rijk erkende hoogeschool.” Min. disp. v. 7 Junij 1822. Vgl. bl. 312, § 37)
- Geestelijken*; wat ze in de gevangnissen mogen doen, bl. 281—283, artt. 10—16; — moeten nalaten, bl. 281, art. 6; — hebben te eischen, bl. 252, artt. 8 en 9; hoe ze aldaar vervangen worden door anderen, bl. 283, art. 17.
- Geheimhouding*; wanneer, door wie en aan wie, op te leggen, bl. 159, art. 20.
- Geldbelegging en beleening door Diakenen* geschiedt niet zonder toestemming des Kerkerads, bl. 136, art. 21.
- Gelijktijdige zitting*; in welke verschillende Besturen niet geoorloofd, bl. 4, art. 5, lid 4 en 5.
- Geloofsbelijdenis*. Zie *Belijdenis des geloofs*.
- Geloofs- en zedeleer*, te kennen door Candd., bl. 52, art. 20; Godsdienstonderwijzers, bl. 61, art. 15; — Lidmaten, bl. 67, art. 38.
- Geloofsveranderingen*. Zie *Overgangen*.
- Gemagtigde*; niet toegelaten in zaken van Tucht,

- bl. 157, art. 9; — tot de ontvangst van vacatuegelden, bl. 95, art. 30 en bl. 204.
- Gemeente*; wie er toe behooren, bl. 3 en 4, artt. 2 en 3; — hare regten, bl. 10, art. 16; bl. 13, art. 23; — haar bestuur, bl. 11—14, artt. 18—25; — wanneer zij een' eigen Pred. kan behouden, bl. 222, art. 1; bl. 223, art. 4; — wanneer meerdere, ald. artt. 2 en 3; hare grensscheiding; zie *Grensscheiding*; — wanneer zij moet geacht worden eene Gemeente van drie Predd. te zijn geworden, bl. 104, (b).
- Gemeente (Nieuwe)*, hoe te vestigen, bl. 323; hoe die Onderll. en Diakk. benoemt, bl. 73, art. 7.
- Gemeente fondsen*; hoe te beheeren, bl. 81, art. 16, 3<sup>o</sup>.
- Gemeente leden en lidmaten*; wie dat zijn, bl. 3, art. 2; — *Alle leden* staan onder kerkelijk opzigt, *lidmaten* alleen zijn ook aan kerkel. tucht onderworpen, bl. 156, art. 3.
- Gemengde huwelijken*; hoe te voorkomen, bl. 219.
- Geneeskundigen in Godshuizen (De benoeming van)*, bl. 249—252.
- Geruchtmakend bezwaar*; waartoe het aanleiding geeft, bl. 168, art. 48.
- Geschiedenis (Bijbelsche en Kerkel.)* moeten kennen 1) Candd. tot de H. D., bl. 52, art. 20, 6; 2) Catechiseermeesters, bl. 61, art. 15; 3) Lidmaten, bl. 67, art. 38.
- Geschillen (Kerkel.)*; hoe en door wie te behandelen, bl. 172—175, artt. 60—71; — termijnen van beroep, bl. 172, art. 61; — in zaken van *beheer* bl. 340, art. 24.
- Geschillen*, te behandelen door:
- 1) *het Class.-Bestuur*, bl. 15, art. 32; bl. 20 en 21, art. 43, 2<sup>o</sup>, 3<sup>o</sup> en 7<sup>o</sup>; bl. 22, art. 44, 3<sup>o</sup>; bl. 91, art. 18; bl. 137, art. 28 en bl. 174, art. 68;
  - 2) *het Prov. Kerkbest.*, bl. 24 en 25, art. 51, 2<sup>o</sup>, 3<sup>o</sup>, 6<sup>o</sup> en 7<sup>o</sup>; bl. 174, art. 69;
  - 3) *de Synode*; bl. 26, art. 54; bl. 29, art. 63; bl. 174, art. 70; — wanneer bij de Syn. Comm., ald.; — hoe in zaken van *beheer* bl. 340, art. 24.



*Geschriften* (*Kerkel. goedkeuring van godsdienstige*), is opgedragen aan de Prov. Kerkbesturen, bl. 25, (b).

*Gestichten* (*Godsd. onderwijs in*), bl. 64 en 65, artt. 23—30.

*Getal Predikanten*, dat de Gemeenten kunnen behouden, bl. 222 en 223, artt. 1—4; — *Ouderl. en Diakk.*, hoe te bepalen, bl. 73, art. 4; — *Catechiseermeesters en Krankbezokers*, wanneer te regelen, bl. 60, art. 12. — *Lidmaten en zielen*; zie *Telling*.

*Getuigen in zaken van O. en T.*; wanneer ze een eed doen, bl. 157, art. 7, lid 2; — hunne reiskosten, bl. 160, art. 23, 3°.

*Getuigschriften* a) over te leggen door Candd. in de Theol. vóór het examen, bl. 47 en 48, art. 9; bl. 48—50, artt. 10 en 12—15; bij de vervulling eener preekbeurt, bl. 57, art. 1; — b) door Candd tot de H. D. bij 't prediken op beroep, bl. 100, art. 43; na beroeping, bl. 108, artt. 66, (b); — c) door Catechiseermeesters vóór 't examen, bl. 60, art. 13; bij verplaatsing in eene andere Classis, bl. 63, art. 21; — d) door Predd bij verroeping, bl. 108, art. 66 en bl. 116—119. Zie verder *Acte en Attest*.

*Gevangenhuisen* (*Godsdienst-onderwijs in*), bl. 64 en 65, artt. 25—28; — wat daar verder moet geschieden tot bevordering van het goede, bl. 281—283. Vgl. *Geestelijken, Concierges, Kommandanten*.

*Gevestigde stand*; wat die is, bl. 306; — hij doet het trekken van kindergeld ophouden, ald.

*Gezang* (*Godsdienstig*); wat daaromtrent in acht te nemen, bl. 261.

*Godgeleerde Faculleiten*. Zie *Faculleiten* (*Godgeleerde*).

*Godsdienst-oefeningen* worden *gelid* door Predd., bl. 11, art. 20 en bl. 83, art. 21, 1°; hoe bij vacature, bl. 88, art. 9; bl. 92, art. 23; — *geregeld* door den Kerkeraad, bl. 76, art. 14; — *behartigd* door Ouderl., bl. 83, art. 25, 1; — *getrouw bijgewoond* door Diakk, bl. 84, art. 26, lid 3; — *in hoeverre* zij

kunnen geleid worden door *Candd. tot de H. D.*, bl. 55, art. 29; bl. 93, art. 25; — door *Candd. in de Godgeleerdh.*, bl. 57 en 58; — door *Catechiseermeesters*, bl. 60, art. 11; door *Voorlezers*, bl. 12, (a).

*Godsdienst-oefeningen (Storing van)*; wanneer strafbaar volgens de burgerl. wet, bl. 257 en 258.

*Godsdienst-onderwijs*; wat het omvat, bl. 57, art. 1 en 3; — hoe en aan wie te geven, ald., artt. 2 en 4; bl. 64 en 65, artt. 23—30; — wanneer, bl. 64, artt. 23 en 24. Zie verder *Catechiseren* en *Godsdienst-onderwijzers*.

*Godsdienst-onderwijzers*; wie dat zijn kunnen behalve de *Predd.*, bl. 59, artt. 5 en 8; — wie hen aanstelt, schorst, ontslaat, bl. 80, 9<sup>o</sup>; bl. 59, art. 6; — ontzet, bl. 168, art. 46 en bl. 169, art. 49; — toezigt over hen, bl. 64, art. 33; — waartoe zij de voorkeur hebben, bl. 63, art. 22; — wat zij in vacante Gemeenten mogen verrigten, bl. 93, (a). Over hun examen, zie *Examen*.

*Godsdienst-onderwijzers in scholen en gestichten*, bl. 63—65, artt. 21—30.

*Godshuizen* (De benoeming van Geneeskundigen in), bl. 249—252; — het Godsdienst-onderwijs aldaar, bl. 64, art. 25.

*Goede vrijdag-viering*, bl. 264 en 270—272; bij vacature, bl. 92, art. 23, lid 3.

*Goederen (Kerkelijke)*, hoe Kerkeraden daarvoor moeten zorgen, bl. 12, art. 21; bl. 180, en 225—228; — hoe *Predd.*, *Kosters* en andere *Administrateurs* op hunne persoonl. verantwoordelijkheid, bl. 227, art. 4; — hoe *Kerkvoogden*, bl. 226, art. 2; — wat daaromtrent te doen is door 't *Class. Best.*, bl. 21, art. 43, 6<sup>o</sup> en bl. 224; — door 't *Prov. Kerkbest.*, bl. 25, art. 51, 6<sup>o</sup>; — door de *Syn. Comm.*, c; bl. 31, art. 70, 5<sup>o</sup>. — Zie verder het *Alg. Regl. op 't beheer*, bl. 333 en volg.

*Goedkeuring van 't Alg. Reglem. (Oordeel der Synode over de)*, bl. 36, § 3.

*Goedkeuring van beroeping*. Zie *Approbatie*; —

*van godsdienstige geschriften*, bl. 25 (b) en bl. 199, § 4; — van Reglementen enz. door hoogere Besturen bl. 8, art. 12; — van een *hooger Bestuur* aan een *lager* te geven of te weigeren, ald.; — van *verandering van jurisdictie* of *begrenzing*, bl. 21, 7°.

*Graden van verwantschap*; waarbij in acht te nemen, bl. 46, art. 4, lid 2; bl. 159, art. 16.

*Gratie (Jaar van)*; wat het is, bl. 86, art. 3, lid 1; — hoe in te korten, bl. 87, art. 3, lid 2 en bl. 89, art. 9, lid 2; — wanneer daarin handopening te vragen, bl. 100, art. 41, lid 2; — wanueer beroep uit te brengen, bl. 101, art. 44; — wie in dat geval niet beroepbaar zijn, bl. 103, art. 52.

*Gratis procederen*. Zie *Procederen*.

*Grensscheiding (Kerkelijke)*; wie daarover handelen en beslissen, bl. 10, art. 17; bl. 17, art. 35; bl. 21, art. 43, 7°; bl. 25, art. 51, 7°; vgl. met bl. 351, N° 5 en 7; bl. 224 § 14.

*Grondwet (De)*; welke tractementen, pensioenen en andere inkomsten zij waarborgt, bl. 292.

*Grootboek der nationale schuld*, wat daarin moet worden ingeschreven, bl. 136, art. 21; bl. 231, art. 1.

*Gymnasiën (Op)* wordt Godsd. onderwijs gegeven; bl. 64, art. 25.

### III.

*Handhaving der leer* zoo van de Christel. Kerk in 't algemeen als van de Hervormde in 't bijz., behoort tot het hoofddoel van alle kerkel. Besturen, bl. 7, art. 11.

*Handopening*; hoe en wanneer te vragen, bl. 99 en 100, artt. 40 en 41.

*Handoplegging (Waar)* plaats vindt, bl. 104, art. 55 en bl. 113, art. 78.

*Heerlijke regten*, bl. 245—249. Vgl. *Derden (Regten van)*.

*Hemelvaartsdag*. (Viering van den) in vacature, bl. 92, art. 23.

*Herderlijk werk* geschiedt door: *Predd.* en *Ouderll.*, bl. 83, artt. 21, 6° en 25, 3°; — hoe in

- vacature, bl. 14, art. 27 en bl. 91, art. 17; — door *Hulppredikers*, bl. 121, art. 2.
- Herkiezing van Ouderll. en Diakk*; in hoe verre geoorloofd, bl. 75, art. 11, lid 3.
- Herstelling van afgezette Predikanten enz.* bl. 165, art. 38.
- Hertrouwen van een Pred.*; waartoe het verplicht, bl. 141, art. 13.
- Hervatting van beroeping* na mislukking, bl. 107, art. 62; van *examen* na afwijzing, bl. 53, art. 24; bl. 61, art. 18.
- Hervormde Gemeente*; waaruit die bestaat, bl. 3, art. 2.
- Hervormde Kerk (Nederl.)*; welke dat is; bl. 3, art. 1. Zie verder *Kerk*.
- Hervormde Kerkleer*; wat de Besturen daaromtrent hebben te doen, bl. 7, art. 11.
- Hervorming*. Zie *Kerkhervorming*.
- Herziening* van eene uitspraak der Synode; hoe die geschiedt, bl. 170, art. 55.
- Honorarium* voor leden van hoogere Kerkel. Besturen, bl. 292, § 34; — voor de hoogere Collegiën van beheer, bl. 342, art. 31, bl. 343, art. 37 en bl. 345, art. 44. Zie verder *Defroijement*.
- Hoofdelijke omslag*, bl. 328, artt. 12 en 13.
- Hoofddoel* van alle kerkel. Besturen en personen, bl. 7, art. 11.
- Hoofdplaatsen der Classe*; bl. 16, art. 34; wie daar vergadering houden, bl. 17, art. 37, lid 1; bl. 22, art. 46; hoe daarin verandering te maken, bl. 17, art. 35; — der *Prov. ressorten* bl. 24, art. 50.
- Hoofdstukken des Bijbels* voor het examen van Candd., zijn minstens zes weken te voren op te geven, bl. 52, art. 21, lid 3; — verscheidenheid bij de opgaaf in acht te nemen, ald.
- Hooger beroep*. Zie *Appel*.
- Hooger kerkelijk Bestuur*. Zie *Besturen*.
- Hoogleraren* nemen deel aan de weduwenbeurs bl. 139. Zie verder *Faculteiten* (Godgeleerde).
- Huisbezoek* is opgedragen aan Predd. en Ouderll., bl. 83 en 84, artt. 24 en 25, 3°.

- Huishoudelijke belangen der Gemeente*; hoe die geregeld kunnen worden, bl. 14, art. 25.
- Huishoudelijke bepalingen van den Ring*; voor hulpbehoevende Gemeenten, bl. 14, art. 28 en bl. 88 en 89, artt. 9 en 10; — omtrent de vacatuurgelden, bl. 94, art. 29.
- Huishoudelijke inrigtingen*, aan Gemeenten toegestaan, bl. 10, art. 16.
- Hulp van den Ring*; wanneer een Pred. die kan invoeren, bl. 96, art. 34.
- Hulppredikers*; waar en wanneer zij kunnen worden aangesteld, bl. 89, art. 9, lid 2, bl. 121, art. 3; — hoe, bl. 122, artt. 4—9; — voor hoe lang, bl. 123, artt. 10 en 11; — op welke wijze zij bevestigd worden, ald., art. 10, lid 2, — hunne werkzaamheden, bl. 123 en 124, artt. 13 en 14.
- Hulppredikerschap* (Wat) is, bl. 121, art. 2.
- Huurwaarde* (Van de betaling der 4 pct. van de) zijn de pastorijen vrijgesteld, zoolang die goederen geene andere bestemming bekomen of eenig geldelijk voordeel aan de Gemeente opleveren (Kon. Besl. v. 2 October 1832, n°. 63); — desgelijks alle onroerende goederen, in de doode hand overgaande. (Min. disp. v. 20 Jan. 1841, n°. 69) bl. 245.
- Huwelijken (Gemengde)*; hoe daartegen te waken, bl. 219.
- Huwelijksinzegening*; aan wie toevertrouwd, bl. 12, art. 20, lid 1; bl. 83, art. 21, 4°; — hoe door den Kerkeraad te bevorderen, bl. 77, 4° en bl. 275 § 29; — dubbele registers daarvan te houden, bl. 80, 8°, c.; — noodige opwekking daartoe bij de aanneming, bl. 78 (a).

## II.

- Illegale handelingen van Diakenen*, bl. 207 en 208.
- Index van het Archief des Kerkeraads*, bl. 82, art. 19 en bl. 178, art. 12. — Zie verder *Duplikaat-index*.
- Indische Kerken*, bl. 4, art. 4, 3°; bl. 26, art. 56; bl. 35, 4°; bl. 45, art. 2, lid 2.
- Indische Predd.* hun getal, tractement, pen-

sioen enz., bl. 314—319; — zij nemen deel aan de weduwenbeurs, bl. 140, artt. 8, *b* en *c* en 9 *a* en *d*.

*Informeel ingezonden voorstellen*; hoe daarmee te handelen, bl. 190, 4 en 5.

*Inkomsten der Algemeene Classikale kas*, bl. 145, art. 6.

*Inkomsten van predikantsplaatsen*; daarvan berust een ligger bij den Kerkeraad en het Class. Best., bl. 81, art. 16, 3<sup>o</sup>; — aan wie en door wie daarvan mededeeling geschiedt vóór en bij het doen van beroeping, bl. 106, art. 60; — hoe met dezelve te handelen bij vacature, bl. 93—95, artt. 27—32; — hoe bij schorsing van een' Pred., bl. 164, art. 37.

*Inkomsten der Algemeene Weduwenbeurs*; bl. 139—141, artt. 1—14; — *van Classik. Weduwenbeurzen*; bl. 19, art. 40, 6<sup>o</sup>; bl. 21, art. 43, 5<sup>o</sup>.

*Inlichtingen te geven door de hoogere Besturen aan de lagere*, bl. 8, art. 13 en bl. 191; — door den Kerkeraad aan Diakenen, bl. 81, art. 16, 2<sup>o</sup>; — door Diakenen aan 't burgerl. Bestuur, bl. 135, art. 16.

*Innen van gelden*; voor de *Alg. Class. kas*; bl. 146, art. 9; bl. 149, artt. 22 en 24; — voor de *Diakonie*, bl. 12, art. 20, lid 3, bl. 84, art. 26, 2<sup>o</sup>; bl. 134, art. 13; — bij *vacature*, bl. 95, art. 30 en bl. 204; — voor het fonds ter verbetering der schraalste predikantstractementen, bl. 300; — voor het fonds ter *voorziening in de geestelijke behoeften*, bl. 328, art. 12; — voor de *Weduwenbeurs*, bl. 142, artt. 18 en 21.

*Instantie (Zaken ter eerste)* *a*) bij den Kerkeraad; bl. 13, art. 22; bl. 166—168; — *b*) bij 't Class. Best., bl. 20, art. 43, 3<sup>o</sup> en bl. 168 en 169; — *c*) bij 't *Prov. Kerkbest.*, bl. 24, art. 51, 3<sup>o</sup> en bl. 169; — *d*) bij de *Synode*, bl. 169.

*Instructie* *a*) voor Catechiseermeesters en Voorlezers, bl. 80, art. 14, 9<sup>o</sup>; — *b*) voor Secretarissen en Scriba's der *Prov. en Class. Besturen*, bl. 193—197; — *c*) voor den Secretaris

der Synode, bl. 28, art. 57, lid 2; — *d*) wegens de Godsdienst-oefeningen in de gevangnissen enz., bl. 280—283.

*Inventaris* van pastorijs- en kosterijs-goederen, bl. 225. Zie verder *Index*.

*Inwendige toestand der Gemeenten*; welke verslagen daarvan worden gegeven en aan wie, bl. 31, art. 71.

*Inzage van stukken*; waar toegestaan, bl. 158, art. 10.

*Inzameling* van de liefdegaven der Gem. door Diakk., bl. 134, art. 13.

*Inzending van voorstellen aan de Synode*. Zie *Adressen*.

### J.

*Jaar van Gratie*. Zie *Gratie*.

*Jaar* (*Oud-* en *Nieuw-*); hoe te vieren, bl. 264 en 265; hoe in vacature, bl. 92, art. 23.

*Jaarlijks* geschiedt *voorlezing* van Afd. 3 en 4 van 't Reglem. op de Kerkeraden, bl. 75, art. 13, lid 2. Zie verder *Kerk*, *Kerkvisitatie*, *Rekening*, *Verslagen*.

*Jaarwedden* van kerkel. bedienden, bl. 339, art. 18. Zie verder *Tractementen*.

*Jaren* 1) van *verkiezbaarheid* a) voor een' Pred., bl. 103, art. 50; b) voor Ouderl. en Diakk., bl. 73, art. 3; — 2) die de Pred. op zijne eerste standplaats moet doorbrengen, bl. 104, art. 52.

*Jeugd*. Zie *Schooljeugd*.

*Jurisdictie* van Besturen of Gemeenten; hoe alleen te veranderen, bl. 10, art. 17; bl. 21, art. 43, 7°; bl. 25, 7° en bl. 224. Vgl. *Begrenzing en Grensscheiding*.

### K.

*Kadaster*; welken invloed het heeft op de grensscheiding der Gemeenten, bl. 224.

*Kandidaten*. Zie *Candidaten*.

*Kapitaal-belegging* door Diakenen, bl. 126, artt. 21 en 22.

*Kas* (*Alg. Classikale*); bl. 145, art. 6; bl. 149, artt. 20—25.

*Kennisgeving a)* van benoemingen, bl. 6, art. 7; — *b)* van beslissingen in zaken van Tucht geschiedt aan den bezwaarde en Kerkbesturen, bl. 162, art. 28; — *c)* van ontdekte verkeerdheden in de administratie van kerkel. goederen door den Kerkeraad aan 't Class. Best., bl. 12, art. 21; bl. 81, art. 16, 4<sup>o</sup>; — *d)* van eene te houden persoonl. kerkvisitatie door Kerkvisitatoeren aan den Kerkeraad en door dezen aan de Gemeente, bl. 176, art. 7; zie verder *Berigt*.

*Kerk (Ned.-rl. Herv.)*; waaruit zij bestaat, bl. 3 en 4, artt. 1—3; — haar bestuur, bl. 4 en 5, artt. 4—6; — jaarlijks overzicht van haren staat, bl. 31, art. 71; — welke kosten zij draagt, bl. 173, artt. 65 en 66.

*Kerkbestuur (Provinciaal)*. Zie *Provinciaal Kerkbestuur*.

*Kerkbestuur van Limburg*. Zie *Limburg*.

*Kerkekas der Gemeente*; mag van de Diakonie het batig saldo der rekening ter leen ontvangen, bl. 136, art. 22; — betaalt het jaarlijks *quotum*, bl. 146, art. 8.

*Kerkelijke Besturen*; waartoe zij hunne werkzaamheden bepalen, bl. 8, art. 13. Zie verder *Bestuur*.

*Kerkelijke fondsen*; zie *Fondsen*.

*Kerkelijke Geschiedenis*. Zie *Geschiedenis*.

*Kerkelijk leven*; wie daarvoor zorgen, bl. 18, art. 40, 4<sup>o</sup> en bl. 77, 4<sup>o</sup>.

*Kerkelijke regten (Ontzet van)*; bl. 156, art. 4, bl. 167, art. 45; bl. 169, artt. 49, 51, 53; — herstelling in dezelve, bl. 165, art. 38.

*Kerkelijke reglementen en reordeningen*; hoe vast te stellen of te veranderen, bl. 7, art. 12, bl. 29, art. 62 en bl. 31 slotbepaling; — wanneer zij dispensatie toelaten, bl. 8, art. 12, lid 8; — zie verder *Dispensatie*.

*Kerkeraad (Een)* is noodig in elke Gemeente, bl. 11, art. 18; — zijne zamenstelling, bl. 11, art. 19; bl. 72, artt. 2—4; — hoe te handelen, als daarvoor geen personeel is in de Gemeente, bl. 11, art. 18, lid 2 en bl. 71, art. 1; — hoe, als hij gedurende de vaca-



ture aftreedt, bl. 74 (a); — de betrekking van Diakenen tot denzelfven, bl. 13, art. 20. Zie verder *Kerkeraden*.

*Kerkeraads-archieff.* Zie *Archief*.

*Kerkeraads-leden*; wie als zoodanig benoembaar zijn, bl. 73, art. 3; — wijze van benoeming, bl. 13, art. 23; bl. 69 § 7 en bl. 73, art. 6; — in nieuwe Gemeenten, ald., art. 7; — benoeming *tusschentijds*, bl. 75, art. 12; voor hoe lang ald.; — bezwaren tegen hunne benoeming, bl. 74, artt. 9 en 10; — zij zijn censurabel bij het Class. Best., bl. 168, art. 47; — hun getal, bl. 73, art. 4; — hunne pligten, bl. 12—14, artt. 20—24; bl. 83 en 84, artt. 21—26; — hunne aftreding, bl. 74, art. 11; *tusschentijds* bij vacature, ald. (b), bij echorsing bl. 75 (b); — hunne herkiezing, bl. 75, art. 11, lid 3.

*Kerkeraads-vergaderingen*; hoe dikwijls te houden, bl. 81, art. 17; — wie haar bestuurt en leidt, bl. 12, art. 20, lid 1; — hoe daarin gestemd wordt, bl. 6, art. 8; bl. 159, art. 19; — besluiten daarin genomen zonder Pred. of Consulent, bl. 81, art. 18 en bl. 91, art. 16; — wat jaarlijks in de eerste moet worden gelezen, bl. 75, art. 13, lid 2.

*Kerkeraden* (Vgl. *Kerkeraad*) vertegenwoordigen de Gemeente, bl. 12, art. 19, lid 3; — kunnen Ouderll. afvaardigen ter Classik. vergadering, bl. 18, art. 38; — plaatselijke reglementen hebben bl. 14, art. 25.

*Kerkeraden (Pligten en werkzaamheden der)*

A. in 't algemeen, bl. 4, art. 4, 1<sup>o</sup>; bl. 11—13 en 75—82.

B. in 't bijzonder omtrent: 1) het aannemen tot *Lidmaten*, bl. 78, 5<sup>o</sup>; bl. 67 en 68. artt. 38—41; — die bij een ander Kerkgenootschap gediend hebben, bl. 78, (b); — 2) de *administratie van kerkel. goederen*, bl. 13, art. 21; — bl. 81, art. 16, 3<sup>o</sup> en 4<sup>o</sup>; bl. 225, § 15; — 3) het *afschieden van Lidmaten*, bl. 214, § 10; — 4) de *archieven* (kerkelijke), bl. 80, art. 14, 8<sup>o</sup>; bl. 81, art. 16, 3<sup>o</sup>; bl. 82, art. 19; bl. 200; — 5) de

*Avondmaaltiering*, bl. 76, 1<sup>o</sup>, bl. 266—269; — 6) de *benoeming von Ouderll. en Diakk.* enz., bl. 69—71, 73—75; — 7) *Candd. tot de H. D.*, bl. 100, art. 43, bl. 212, § 9; — 8) *Classikale vergaderingen*, bl. 18, art. 38, bl. 80, art. 14, 10<sup>o</sup>; — 9) *Consulenten*, bl. 86, art. 2, lid 2, bl. 90 en 91, art. 13—20, bl. 93, art. 26, bl. 113, art. 77, lid 3; — 10) het *diakonie-beheer*, bl. 12, art. 20, lid 4 en 5; bl. 133—138, artt. 3, 18, 20—23, 25—29; — 11) de *Doopshediening*, bl. 76, 1<sup>o</sup>, bl. 265; — 12) *geschillen*; welke zij mogen beslissen, bl. 174, art. 67; hoe zij handelen bij herhaalde staking van stemmen, bl. 172, art. 63; — 13) de *Godsdienst-oefening (openbare)*, bl. 76, 1<sup>o</sup>; bl. 83, art. 22, bl. 259—275, bl. 338, art. 17; — 14) *Godsdienst-onderwijs*; voor wier onderwijs zij moeten zorgen en hoe, bl. 77, 2<sup>o</sup>; bl. 59, art. 6; bl. 64, art. 24; bl. 66, artt. 32—34 en 37; — hoe zij *Onderwijzers* benoemen, bl. 80, 9<sup>o</sup> en art. 15; bl. 59, art. 6 en bl. 60, art. 13; — ontslaan, bl. 80, 9<sup>o</sup>; bl. 59, art. 6; bl. 168, art. 46; — waar zij eene *Comm. van toezigt* benoemen, bl. 66, artt. 33 en 34; — 15) het *hulppredikerschap*, bl. 122—124, artt. 4—7, 10—14; — 16) de *Kerkvisitatie*, bl. 176—181, art. 8, 16—18; — 17) *Krankbezoekers*, bl. 59, art. 9; bl. 63, art. 22; — 18) het *ongevraagd ontslag* van Predd., bl. 97, artt. 37 en 37\*; — 19) *den Ring*, bl. 93, artt. 26 en 27; — 20) het *prediken van Studenten*, bl. 57 en 58, artt. 3, 6 en 7; — 21) *zaken van Tucht*; wie aan hunne tucht zijn onderworpen, bl. 166, art. 39, lid 1 en bl. 168, art. 46; wie niet, bl. 166, art. 39, lid 2; — wat zij doen bij ingebragte bezwaren, bl. 106, artt. 40—44; — welke leden daarbij wegens verwantschap niet mogen handelen, bl. 159, artt. 16 en 17; — hoe, zoo noodig, het getal hunner leden te completeren, ald. art. 18; — hoe te handelen bij staking van stemmen, ald. art. 19; — welke tuchtmiddelen zij kun-

nen toepassen, bl. 167, art. 45; — 22) eene *vacature*; *waarvan* en *aan wie* zij kennis geven bij 't *overlijden* van een Pred., bl. 86, art. 2; — als een Pred. de Gemeente *verlaten* heeft zonder in zijn dienstwerk te hebben voorzien, bl. 96, art. 35; of *buiten staat* is zijn dienstwerk te verrigten, ald. art. 36; — als het beroep niet tijdig kan geschieden, bl. 101 en 102, artt. 45 en 47; als een beroep is uitgebragt, bl. 106, art. 59; als er voor bedankt is, bl. 107, art. 62; — als een beroep is aangenomen, bl. 107, art. 63; — als de beroepene zal bevestigd worden, bl. 112, art. 76; bevestigd is, bl. 113, art. 79; — als een *aangenomen beroep niet wordt opgevolgd*, bl. 111, art. 72; — als tegen een aangenomen beroep *bezwaar* is ingebragt, bl. 108, art. 65. — *Wat zij doen ter bekrting der vacature*, bl. 87, art. 3, lid 2; bl. 88, art. 9, lid 2; bl. 101 en 102, artt. 44 en 47. — Wie zij mogen beroepen, zie *Beroepbaar*; — 23) *Voorlezers en voorzongers*, bl. 80, art. 14, 9<sup>o</sup>; bl. 63, art. 22.

*Kerkgebouwen* zijn te verzekeren tegen brand-schade en goed te onderhouden, bl. 180. „Anders wordt geene subsidie verleend” (Syn. B. v. 7 Julij 1840.)

*Kerkyenootschappen*; hunne verhouding tot den Staat bl. 41 en bl. 329, Bijl. II; wat zij aan de Hooge Regering moeten bekend maken bl. 41, art. 1; waartoe zij de toestemming des Konings behoeven, ald. en bl. 42, art. 2. Zie verder *Regering ('s Lands)*.

*Kerkhervorming*; hoe jaarlijks te gedenken, bl. 272; hare geschiedenis moet gekend worden door alle Lidmaten, bl. 58, art. 3 en bl. 67, art. 38.

*Kerkvisitatie*; waar zij wordt gehouden, bl. 175, art. 1; — *wat* zij bedoelt, ald. art. 2; — door *wie* te houden en *wanneer*, bl. 176, artt. 3—6; — *hoe lang vooraf* bekend te maken, ald. art. 7; — *hoe* en *waarom* trent te houden, bl. 176 en 177, artt. 8—12, bl. 82 (a) en vooral bl. 362, N<sup>o</sup>. 48 en 49; — wat

de onderscheiden Besturen daarin te verrigten hebben, bl. 177—182, artt. 13—22.

*Kerkvoogden*; hunne benoeming, getal, diensttijd, aftreding, ontzetting, bl. 234—236, artt. 2—8; werkring, ald. art. 9, enz.; hoe zij te zorgen hebben voor *pastorij-* en *kosterij-goederen*, bl. 225—227; voor voorwerpen van kunst, bl. 200—204; — zij houden de administratie der pastorij-goederen gedurende eene vacature, bl. 94 (b).

*Keuze (Vrije)*, in hoeverre de Class. Vergaderingen die hebben bij benoemingen bl. 19, art. 42; in hoeverre die ten aanzien van Kerkeraadsliden bestaat, bl. 101, art. 43, lid 4.

*Kiescollegie*, waar dat is, bl. 70; vgl. bl. 352 N<sup>o</sup>. 15; — welke rechten het heeft, bl. 70.

*Kiezerslijst*, opmaking, vaststelling, enz., bl. 70, art 4 en bl. 352, N<sup>o</sup>. 15.

*Kinderen van overleden Lidmaten*; hoe door de Diakonie te beschouwen, bl. 132, (a).

*Kinderen (Minderjarige, onverzorgde)* van overleden Predd.; aan wie op te geven, bl. 86, art. 2; bl. 138, art. 3; — *Meerderjarige*, wat die genieten kunnen, bl. 87, art. 4; wat te doen, als zij in oogenblikkelijke ongelegenheid zijn, bl. 21 (a).

*Kindergeld*, voor wie het wordt gegeven, bl. 305, art. 2 en bl. 307, art. 8; hoe veel het bedraagt, bl. 305, art. 4; hoe het wordt uitbetaald bl. 305, B.

*Kist of Bergplaats*; hoedanige noodig ter bewaring van 't archief des Kerkeraad gedurende de vacature, bl. 91, art. 14.

*Klassificatie* der Gemeenten tot regeling der quota, bl. 147—149, artt. 15—19.

*Kohier* van hoofdelijken omslag, bl. 338, art. 13.

*Kommandanten* in de gevangenissen enz.; waarvoor die hebben te zorgen, bl. 281—283.

*Koning (Z. M. de)*; wanneer zijne toestemming te vragen, bl. 105, art. 57, lid 1 (a); bl. 249, art. 4; wanneer zijne goedkeuring bl. 41 en bl. 249, art. 2; — wanneer zijn verjaardag te vieren, bl. 275, § 28.

*Koninklijk bewijs* van gewettigd recht op voordeelen van Landswege voor te beroepen Predd. bl. 100, art. 40.

*Kort prediken*, aanbevolen, bl. 263.

*Kosteloos* is 't examen van *Candd.*, bl. 51, art. 17; van *Catechiseermeesters*, bl. 60, art. 14.

*Kosteloos Godsdienstonderwijs*; aan wie te geven, bl. 65, art. 29.

*Kosten*; a) *Classikale* zijn *gewone*, bl. 144 en 145, artt. 2 en 4; en *buitengewone*, ald., artt. 3 en 5; de *buitengewone* zijn terstond te voldoen, bl. 146, art. 7; — b) *der afvaardiging* van Ouderll. ter *Class. vergadering*, bl. 18, art. 38, lid 1; — c) aan *examinerende Secundi* of *Tertii* te voldoen, bl. 46, art. 5, vgl. bl. 144, aant. (a); — d) van *gedingen* der Kerkbesturen voor den burgerl. Regter, bl. 173, artt. 65 en 66; — e) van *geschillen*, bl. 172, art. 64; — f) in zaken van *O. en T.*, bl. 160 en 161, artt. 23—26, vgl. met bl. 361, N<sup>o</sup>. 44; — g) in zaken van *vocature*; als van beroepingen, bl. 112, art. 73; beroepings-commissiën, ald. art. 74; bevestiging, bl. 113, art. 77, lid 2; consulentschap, bl. 91, artt. 19 en 20; — dienstwaarneming voor een *geschorst* Predd., bl. 99, art. 38; *krankzinnig*, ald. art. 37, lid 5; *ongeschikt*, bl. 98, art. 37\*; *ziek*, bl. 97, art. 36, lid 2; — h) van *herhaalde predikdienst door Candd.*, bl. 100, art. 43, lid 3; — i) bij 't *ontslaan* van een *emeritus* enz., bl. 88, art. 7; — k) van een' *verroepen* Pred., bl. 87, art. 5, lid 3.

*Koster*; wie daartoe bij voorkeur te kiezen, bl. 63, art. 22; — welke verantwoordelijkheid hij heeft voor *kosterijgoederen*, bl. 227, art. 4.

*Kosterijgoederen*, bl. 30, art. 65, lid 2; hoe daarvoor te zorgen, bl. 225—299.

*Krankbezoekers*; wie daartoe te kiezen, bl. 59, art. 9; hun pensioen, bl. 66, art. 36.

*Kranke Predikant*; hoe in zijne dienst wordt voorzien, bl. 35, art. 36.

*Krankzinnigheid* van een Pred. (Hoe te handelen bij), bl. 97, art. 37.

*Krijgsdienst*; Theol. Studenten en Candidaten, alsmede Predikanten zijn er vrij van, bl. 312.

*Krijgslieden* ontvangen Godsd.-onderwijs, bl. 64, art. 25 en bl. 264. — hoe te zorgen dat zij de Godsd.oefening behoorlijk bijwonen, bl. 263; afzonderlijke Godsdienstoefening voor hen, ald. en bl. 219, 220 en 264.

*Kunst* (Voorwerpen van); hoe te bewaren, bl. 200—204.

*Kwartalen* (bij) wordt uitbetaald het Predikants-tractement, bl. 294 en het akademiegeld bl. 308.

*Kwitantie*. Zie *Quitantie*.

### L.

*Laatste dag des jaars* (De) wordt met een plegtig dankuur gesloten, bl. 264; — hoe in vacature, bl. 92, art. 23.

*Landstractement*; hoe gewaarborgd, bl. 292; — hoe het wordt uitbetaald, bl. 293; hoe te innen in vacature, bl. 95, artt. 29 en 30 en bl. 204—206; — hoe te verkrijgen voor een te beroepen *Pred.*, bl. 100, art. 40 en bl. 111, art. 71; voor een *Hulpprediker*, bl. 123, art. 9; — wat daarvan wordt ingehouden, bl. 140, art. 8 en bl. 141, art. 15; hoe te verrekenen bij het ontstaan en ophouden van vacature, bl. 295.

*Latijnsche taal* (Gebruik der) wanneer bij 't examineren van Candd. *geoorloofd*. bl. 45, art. 3.

*Leden der Hervormde Kerk*, bl. 3, art. 2. Zie verder *Lidmaten*.

*Leden der kerkelijke Besturen*; verschillende wijze van benoeming, bl. 4, art. 5 en bl. 6, art. 8; — dienettijd, bl. 4 en 5, art. 5; — jaarlijks aftreden van een derde, ald. lid 2; — van welke Besturen men niet te gelijk lid mag zijn, ald. lid 4 en 5; — wie lid kunnen zijn van 't Prov. Kerkbest. en van de Synode ald. lid 3, wie Ouderl. bij 't Class. Best., ald.; — wie *Secundi* moeten hebben, ald. art. 6; wanneer de *Secundi* optreden, ald. — vereischt getal om te kunnen besluiten, bl. 7, art. 9; — zij *stemmen allen*

*hoofdelijk* zonder lastbrieven, ald. art. 10; — hun hoofddoel, ald., art. 11; — tot welke besluiten zij niet mogen medewerken, bl. 159, artt. 15 en 16. Zie verder op *Class. Bestuur, Kerkeraad, Prov. Kerbestuur* enz.

*Leeftijd (Vereischte)* voor a) *Diakenen*, bl. 73, art. 3, lid 2; — b) *Ouderl.*, ald. lid 2 en 3; — c) *Predd.*, bl. 103, art. 50 en bl. 105, art. 57, lid 2; in *Gemeenten met drie en meer Predd.*, bl. 104, art. 54; — d) de *toelating tot Catechiseermeester* bl. 60, art. 13, 3°. — *Stemgerechtigden*, bl. 69, art. 1, lid 2.

*Leer der Christ. Kerk in 't algemeen en der Hervormde in 't bijzonder* (Handhaving van de) behoort tot het hoofddoel der kerkel. Besturen, bl. 7, art. 11.

*Leer der Hervormde Kerk*; in hoe verre daarnaar onderzoek te doen bij 't examen van *Candd.*, bl. 52, art. 20, c; — in hoe verre de *Cand. tot de H. D.* daaraan verbonden is, bl. 54, art. 27; in hoe verre de *Godsdienst-onderwijzer*, bl. 61, art. 19.

*Leer des geloofs en der zeden.* Zie *Geloofs- en zede leer*.

*Leeraarambt.* Zie *Predikdienst*.

*Leeraars.* Zie *Predikanten*.

*Leerboeken voor Godsdienst-onderwijs*; wie zich van aangewezenen moeten bedienen, bl. 66, art. 35; — hoe voor gevangenhuisen te verkrijgen, bl. 283, art. 15.

*Leerredenen* (Welke soort van) bij afwisseling te houden en hoe, bl. 262, 263 en 266.

*Legaten*, welke *Diakenen* moeten beleggen, bl. 136, artt. 21 en 24; — van wie de adressen om magtiging tot aanvaarding van dezelve moeten uitgaan, bl. 359 N°. 40.

*Leren* (Godsdienstig en kerkel.); te bevorderen door de *Classik. Vergaderingen*, bl. '9, art. 40, 4°; *Candd.*, bl. 54, art. 27; *Kerkeraden*, bl. 77, 4°.

*Lidmaats-attestatie.* Zie *Attestatie van lidmaatschap*.

*Lidmaatschap o) der Classe* (Acte van); door en aan wie af te geven, bl. 113, art. 79, lid

2; — *b*) *der Kerk*; hoe men het verkrijgt, zie *Aanneming van Lidmaten*; *ontzetting* daarvan door den Kr., bl. 167, art. 45; door het Cl. B., bl. 169, art. 49; door 't Prov. Kerkbest., ald. art. 51; door de Synode, ald. art. 53; *opheffing van die ontzetting*, bl. 165, art. 38, lid 2. — *Toelating* tot hetzelfde van personen die bij een ander Kerkgenootschap eenige kerkel. bedien. bekleeden of bekleed hebben, bl. 78, (*b*).

*Lidmaten*; wie dat zijn, bl. 3, (*b*); wie dat kunnen worden, bl. 67, art. 38; — hoe men dat wordt, zie *Aanneming* en *Bevestigen*; — waartoe zij *bevoegd* en *gerechtigd* zijn, bl. 3, art. 2; bl. 73, art. 7; bl. 107, art. 64; — waartoe *verplicht*, bl. 157, art. 6; bl. 65 en 66, artt. 39 en 41; bl. 79, (*b*) — *arme* hebben de *voorkeur* bij bedeeing, bl. 133, art. 7. — Catechisatiën voor hen bl. 48, art. 4.

*Liefdefonds* (Kerkelijke); Voorschriften omtrent het beheer van, bl. 231—233.

*Liefdegaven* zamelen Diakenen in, bl. 12, art. 20, lid 3; bl. 84, art. 26, 3<sup>o</sup>; bl. 134, art. 13.

*Ligger*; waarvan te houden door den Kr., bl. 81, art. 16, 3<sup>o</sup>; in hoeverre daarvan *afschrift* te zenden aan 't Cl. B., ald.; en welk gebruik dat Bestuur daarvan maakt, bl. 106, (*d*); — waarvan door *Diakenen*, bl. 135, art. 18; wanneer het Class. Bestuur daarvan *afschrift* kan vragen, ald. (*b*).

*Limburg* (*Kerkbestuur van*), bl. 16 en 17, artt. 34 en 36, lid 2; — zijne zamenstelling, bl. 23, art. 48, lid 5; — benoeming, bl. 17, art. 37, lid 3; — *werkzaamheid*, bl. 17, art. 36, lid 2; bl. 24, art. 50, lid 4; bl. 26, art. 56.

*Liturgie-formulieren* (Het gebruik van), bl. 83, (*a*) en bl. 269.

*Lot*; wat daardoor te beslissen, bl. 7, art. 8, lid 2.

*Lijst a*) van kiezers wordt eenmaal 's jaars opgemaakt en vastgesteld, bl. 352, N<sup>o</sup>. 15; — *b*) van kosterijgoederen, bl. 226; — *c*) van predikbeurten in vacature; wie die op-



maakt enz., bl. 92, art. 22; wie haar rondzendt, ald. lid 2; — *d*) van predikantstracumenten en emolumenten bl. 81, art. 16, 3° en bl. 106, art. 60.

### MI.

*Mansledmaten* (meerderjarige) benoemen in nieuwe Gemeenten de kerkeraadsleden, bl. 73, art. 7; wanneer ook in anderen, bl. 69 en 70, artt. 1—4; — kunnen bezwaar inbrengen tegen een lidmaat, bl. 166, art. 40; tegen een beroepen Pred., bl. 107, art. 64.

*Mantel en bes* mogen niet op de openbare straten gedragen worden door Predd., bl. 267, en bl. 42, art. 6.

*Medestemming bij beroeping*, bl. 106, art. 58.

*Meerderheid van behoorlijk uitgebragte stemmen* (*Volstrekte*); noodig bij *benoemingen*, bl. 6, art. 8, lid 2, — in zaken van O. en T., bl. 159, art. 19; — *niet noodig* bij het plaatsen op *nominatiën*, bl. 7 (*a*).

*Meerderjarige kinderen*. Zie *Kinderen*.

*Meerderjarigheid*; vereischte van *Diakk.*, bl. 73, art. 3, lid 2; — van *Pred.*, bl. 103, art. 50; — van *Stemgeregtigden*, bl. 69, art. 1.

*Memorie*; wanneer in te dienen bij verzoek tot *vernietiging*, bl. 170, art. 56; — wanneer aan partij in handen te stellen, bl. 172, art. 62.

*Middelbare scholen* (Godsdienstonderwijs in), bl. 64, artt. 25 en 26.

*Militaire dienst*. Zie *Krijgsdienst*.

*Militairen*. Zie *Krijgslieden*.

*Minderjarige kinderen*. Zie *Kinderen*.

*Ministerie*. Zie *Departement*.

*Minute*; wat als zoodanig te bewaren, bl. 160, art. 21, lid 2.

*Misbruiken* in het uitoefenen der regten van *Derden*; hoe tegen te gaan, bl. 13, art. 24; bl. 102, art. 47.

*Moderamen der Cl. Besturen*, bl. 19, artt. 41 en 42; *der Cl. Vergaderingen*, bl. 18, art. 39; — *der Prov. Kerkbesturen*, bl. 23, art. 49; — *der Ringen*, bl. 15, art. 29; — *Syn.*

*Comm.* bl. 30, art. 67; — der *Synode*, bl. 28, art. 60 en bl. 27, art. 57.

*Moeders* van doopelingen dienen bij den doop tegenwoordig te zijn, bl. 265.

## N.

*Nabetrachting*, in vacature tijdig bekend te maken, bl. 92, art. 22.

*Nachtmaal*. Zie *Avondmaal*.

*Namen* der examinatoren van Candd. op te geven aan de Synode, bl. 53, art. 25.

*Nieuwe Gemeente*; waardoor opgerigt, bl. 323 art. 1; hoe erkend, ald., artt. 2—9; hoe daar een Kerkeraad te kiezen, bl. 325, art. 11 en bl. 73, art. 7; zie verder op *Begrenzing*, *Jurisdictie* en *Noodlijdende Kerken*.

*Nieuwjaarsdag*; hoe te vieren, bl. 265, in vacante Gemeenten, bl. 92, art. 23.

*Nominatie van Candidaten*; aan welke de Kerkeraad gebonden is, bl. 101, art. 43, lid 4; — voor hoe lang, ald.; — van *Predd.* ald. lid 1.

*Nominatiën* (Tot plaatsing op) is geene volstrekte meerderheid van stemmen noodig, bl. 7, (a.)

*Nominatie-prediken*; daartoe worden *Predd.* niet uitgenoodigd, bl. 100, art. 43, lid 1.

*Noodlijdende Kerken en Personen*; overdragt der liefdefondsden, bl. 230, § 17; — hoe hare fondsden te administreren zijn, ald.; — collecte voor dezelve, bl. 233—238; — hoe te handelen om ondersteuning uit haar fonds te verkrijgen tot opbouwen of herstellen van gebouwen, bl. 8 (c), 21 (a) en 238—241; — wat de *Class. Besturen* te doen hebben bij de voordragt van weduwen, bl. 237, (a) en (b).

*Notabelen*; bl. 333, art. 1; benoeming bl. 334 en 335, artt. 3—5; werkzaamheid, ald. artt. 1—4.

*Notulen*. Zie *Aanteekeningen*.

## O.

*Oefeningen*; wie die mogen houden en waar, bl. 60, art. 11, in vacature, bl. 93, (a).

*Oefeningen* (*Bijbel-*), te houden aangeraden, bl. 262.

- Officiëren van gezondheid*; waarvan die tijdig berigt moeten geven, bl. 283, art. 13.
- Omslagen*; zie *Quota*; — Hoofdelijke, zie *Hoofdelijke*.
- Onberoepbaar*; in welke gevallen een Pred. zulks is, bl. 104, artt. 52—54; in hoeverre dispensatie kan worden verleend, ald. art. 52, lid 2.
- Onderhoud van gebouwen*. Zie *Gebouwen en Goederen*.
- Onderstand* uit de Diakoniën; aan wie te verleen, bl. 133 en 134, artt. 7 en 10.
- Ondersteuning* uit het fonds a) voor *Noodlijdenden*, bl. 233—241 en bl. 21, (a); b) ter voorziening in geestel. behoeften, bl. 326—328; c) tot verhooging van de schraalste tractementen, bl. 300—302.
- Ondertekening*, verlangd van Candd. tot de H. D., bl. 54, art. 27; — in zaken van bezwaar, bl. 158, artt. 9 en 14.
- Onderwijs (Godsdienst-)*. Zie *Godsdienst-onderwijs*.
- Onderwijzer*, die tevens *voorlezer* is; wanneer en hoe die eene openbare Godsdienstoefening mag leiden, bl. 12, (a).
- Onderzoek naar verkeerdheden*; hoe te doen, bl. 157 en 158, artt. 7 en 12; — zonder aanklagte, bl. 157, art. 5, lid 2.
- Ongestelde Predikant*; hoe in zijne dienst te voorzien, bl. 90, art. 36.
- Ontslag a) van Godsdienstonderwijzers*, bl. 80, art. 14, 9<sup>o</sup> en art. 15; bl. 59, art. 6; — b) van een' Pred., bl. 80, art. 16, 1<sup>o</sup>; ongevraagd bl. 98, art. 37, lid 4 en 37\*; bij emeritaat en vrijwilligen afstand, bl. 87 en 88, artt. 5 en 7; bij krankzinnigheid, bl. 98, art. 37, lid 4; bij ongeschiktheid, bl. 98, art. 37\*; bij verroeping, bl. 87, art. 5; — c) van *Voorlezers en Voorzangers*, bl. 80, 9<sup>o</sup>.
- Ontslag (Acten van)*, van Predd., bl. 116—119.
- Ontvanger (Kerkel.)*, bl. 334, art. 6, lid 2 en 3.
- Ontvangst* enz. van *Consulent en Ringpredd.* in vacature, bl. 93, art. 26; — van *Predd.*, die voor een lid van eene hooge Kerkvergadering de dienst waarnemen, bl. 96, art. 34.

*Ontzegging van het Avondmaal*, bl. 156, art. 4, lid 3 vgl. met bl. 165, art. 38, lid 2 en bl. 167, art. 45; bl. 169, art. 49, 51 en 53.

*Ontzetting van kerkel. ambten en bedieningen* (Op) kan alleen door *rehabilitatie* weder aanstelling volgen, bl. 165, art. 38. Zie verder *Afzetting*  
*Ontzetting van het lidmaatschap*. Zie *Lidmaatschap*.

*Onwettigheid van den doop door Separatisten*, bl. 76, (c).

*Oost- en West-Indische Kerken enz.* Zie *Indische Openbaarmaking* van uitspraken in zaken van Tucht, bl. 163, art. 31.

*Openbare catechisatie*, bl. 59, art. 10.

*Openbare Godsdienst oefeningen*. Zie *Godsdienst-oefening*.

*Opgave van bedeeden aan het burgerl. Bestuur* volgt uit het bepaalde in art. 16, bl. 135.

*Opgave der hoofdstukken voor het examen van Theol. Candd.* geschiedt ten minste zes weken te voren, bl. 52 (a).

*Optreden van Secundi*, bl. 5, art. 6. Zie ook *Secundi*.

*Opzigt (Kerkelijk)*; wat het is, bl. 155, art. 1; — over wie het gaat, bl. 156, art. 3; — wie het uitoefenen, ald. art. 2; en hoe, ald. art. 5.

*Opzigt en Tucht*; de laatste gaat alleen over lidmaten, bl. 155 (a), en bl. 156, art. 3, lid 2; — hoe en met welk doel uit te oefenen, bl. 156, artt. 1—5.

*Orde in de Gemeente* (Handhaving van) door den Kerkeraad, bl. 12, art. 20, lid 2.

*Orgaan (Kerkelijk)*; wat Consulent of Kr. daarvoor opzenden, bl. 113, art. 79; — wat de Syn. Comm. daarin mededeelt, bl. 163, art. 30.

*Organisten*, bl. 339, art. 18.

*Orgel*, welk gebruik daarvan te maken, bl. 261.

*Oudejaarsdag*, hoe te vieren, bl. 264; in vacature, bl. 92, art. 23, lid 3.

*Ouderdom*. Zie *Leeftijd*.

*Ouderlingen*; hunne aftreding, bl. 74, art. 11; — ambtspligten, bl. 83, art. 25; — benoeming,

bl. 13, art. 23; bl. 69, § 7; bl. 73 en 74, artt. 6—10; tusschentijds, bl. 75, art. 12; — censurabel bij het Class. Best., bl. 20, art. 43, 1<sup>o</sup>; — diensttijd, bl. 75, art. 11; — getal, bl. 73, art. 4; — herkiezing, bl. 75, art. 11, lid 3; — ontzetting, zie *Ontzetting*; — werkzaamheden, bl. 12, art. 20, lid 2; bl. 83, art. 25; bl. 67, art. 38 en bl. 66, art. 34; in *vacature*, bl. 91, art. 14, lid 2; — regten, bl. 4, art. 5, lid 3, bl. 18, art. 38.

*Ouderlingen in hogere Besturen*; (Vereischten van), bl. 4, art. 5; bl. 27, art. 56, lid 2.

*Ouderlingen in het Cl. B.*, bl. 19, art. 41; — in 't Kerkbest. *Limburg*, bl. 23, art. 48, lid 5; — in *Prov. Kerkbesturen*, ald. lid 3; waarvan verschoond, bl. 52, art. 21; — in de *Synode*, bl. 27, art. 56, lid 2; — *Syn. Comm.*, bl. 30, art. 67.

*Ouderlingen (Oud-)* waarvoor benoembaar, bl. 19 (*d*) en 23 (*a*).

*Ouders* van doopelingen wonen beide den doop bij, bl. 77 en 248.

*Overgangen tot en uit de Herv. Kerk*; wat daaromtrent te doen, bl. 180, art. 12 (*h*) en bl. 216—221.

*Overlijden van een Pred.*, onverwijld door den Kerkeraad te berigten; hoe en aan wien, bl. 86, art. 2; gevolgen daarvan als hij eene vrouw of kinderen nalaat, bl. 86 en 87, artt. 2—4.

*Overlijden van een beroepen Pred.* na zijn ontslag en vóór zijne bevestiging, bl. 87, art. 6.

*Overvaart over wateren*, kan leiden tot meerdere vergoeding van reiskosten in zaken van Tucht, bl. 161, art. 23, 6<sup>o</sup>, lid 2.

## P.

*Pastor loci* is in *vacature* de *Consulent*, bl. 91, art. 15.

*Pastorij*, is te verzekeren tegen brandschade, bl. 180; — wie in *vacature* daarvan gebruik kunnen maken, bl. 86, artt. 3 en 4; — hoe

subsidie tot opbouwning en herstel van dezelve te verkrijgen, bl. 8 (c) en 238.

*Pastorij-goederen*, bl. 30, art. 65, lid 2; — hoe daarvoor te zorgen, bl. 295—228; bl. 336, art. 9.

*Pensioen van Predd*, hoe te verkrijgen, bl. 85 (a); — waartoe het verplicht, of regtigt, bl. 13<sup>o</sup>, art. 4, b en art. 5, a en bl. 140, artt. 8, c en 9, b en d; — voor *Catechiseermeesters en Krankbezoekers*; hoe daarvoor te zorgen, bl. 66, art. 36.

*Plaats van bijeenkomst der Classen*, bl. 17, art. 37; — der *Cl. Besturen*, bl. 22, art. 46; — der *Prov. Kerkbesturen*, bl. 24, art. 50, lid 3; — der *Ringen*, bl. 15, art. 29.

*Plaatsen in de Kerk*, beschikbaar te stellen voor *Armen en Weezen*, bl. 263; *Militairen*, bl. 264; *Ouders van doopelingen*, bl. 266.

*Plaatselijke bezwaren*, die de reiskosten verhoo- gen in zaken van Tucht, bl. 161, art. 23, 7<sup>o</sup>, lid 2.

*Plaatselijke biddagen* in vacature, bl. 92, art. 23, lid 3.

*Plaatselijke omstandigheden*; hun invloed op de consulentschappen, bl. 90, art. 12; — Rin- gen, bl. 14, art. 26, lid 2; — waarneming der predikdienst, bl. 92, art. 23, lid 3.

*Plaatselijke reglementen*, bl. 14, art. 25; bl. 75, art. 11, lid 4; herziening derzelve, bl. 85, art. 29: — in zaken van *bekeer* bl. 335. artt. 4, 8, 12 lid 3; bl. 347, art. 50, lid 7 en art. 51.

*Platte land* (Op het), wanneer daar in uitge- breide Gemeenten een Hulpprediker aan te stellen, bl. 121, art. 3, 2<sup>o</sup>.

*Pligten*. Zie *Ambtspligten*.

*Politie* (*De Plaatselijke*) draagt zorg voor de naleving der Zondagswet, bl. 258, 5<sup>o</sup>.

*Port* (*Vrijdom van*); wie dat hebben en in welke gevallen; bl. 287—291.

*Portefeuille* voor inkomende stukken, noodig voor den Kerkeraad, bl. 82, art. 19.

*Praesentie-gelden*, aan *Secundi* of *Tertii*, bij het examen van *Caudd.*, bl. 46, art. 5 en

bl. 144 (a). Zie verder *Classikale kosten* en *Verblijfkosten*.

*Praeses van 't Class. Bestuur*, ook *Praes. der Class. Vergadering*, bl. 18, art. 39; — hoe lang werkzaam, bl. 20, art. 42, lid 3; — hoe bij afwezigheid vervangen, bl. 22, art. 47, lid 1; — zijn regt en pligt tot beleggen van buitengewone vergaderingen, bl. 22, art. 46; — wanneer zijne toestemming noodig is tot bevestig. door een ander, dan den *Consulent*, bl. 113, art. 77.

*Praetor van den Ring*, bl. 15, art. 29; — zijn werk in vacature, bl. 86, art. 2, lid 2; bl. 88, art. 8; bl. 90, art. 12; bl. 92, art. 22; bij afwezigheid van een *Pred.*, bl. 96, art. 34; bij *ontijd.* verwijdering van een' *Pred.*, ald. art. 35; bij *ongesteldh.* en *krankzinnigheid*, bl. 97, artt. 36 en 37; bij *schorsing*, bl. 99, art. 38.

*Predikanten*; [wat noodig is om *Pred.* te worden, zie op *Examén* en *Beroeping*]; — hunne regten en verpligtingen; bl. 12, art. 20, lid 1; bl. 76, art. 14, 1<sup>o</sup>; bl. 81, art. 18; bl. 83, artt. 21—24; bl. 59, art. 5; bl. 64, art. 23; bl. 66, art. 32; bl. 79 (b); bl. 210, art. 4; — in vacature, bl. 89, art. 10 en zie verder *Consulent*, *Ringpredikanten*, *Vacature*; — bij wien censurabel, bl. 168, art. 47; — hunne aanspraak op *Kinder-*, *School-* en *Akademiegeden*, alsmede op de *Weduwenbeurs*, zie op die woorden; op *beroeping* zie op *Beroepbaar*.

*Predikanten (Bezwaren tegen)*, hoe te behandelen, bl. 167, art. 42.

*Predikanten (Het getal van)*, dat eene Gemeente kan *behouden*, bl. 222—224, artt. 2—4 en 8; kan *verkrijgen*, bl. 223, art. 3.

*Predikanten in kerkel. Besturen*. Zie op *Classik. Bestuur*, *Provinc. Kerkbest.*, *Synode* en *Syn. Comm.*

*Predikanten (Verantwoordelijkheid van)* omtrent *pastorij-goederen*, bl. 227, art. 4.

*Predikants-plaatsen (Vernietiging van)*, bl. 223 en 224, artt. 5—8; — welken invloed dat

heeft op de jaarwedde van een' daardoor bezwaarde, bl. 228, art. 5.

*Predikantstractement*; hoe door de grondwet gewaarborgd, bl. 292; — op welke wijze uit te betalen door het Rijk, bl. 294, art. 4; — ligger daarvan te houden, bl. 81, art. 16, 3<sup>o</sup>; — in hoe verre in vacature voor den Ring, bl. 93 en 94, artt. 27 en 28; — door wien de Ring het ontvangt, bl. 95, art. 30; — hoe bij *schorsing* daarmede te handelen, bl. 99, art. 33; — wat daaromtrent vóór en bij een beroep geschiedt, bl. 107, art. 60.

*Predikantsweduwe*, hare regten, bl. 86 en 87, artt. 3 en 6; bl. 138, artt. 1 en 2.

*Predikatie (Proef-)* afgeschaffd, bl. 266.

*Predikatiën* (Wat omtrent) in acht te nemen, bl. 262 en volgg.

*Predikbeurten*, wie die regelt, bl. 76, art. 14, 1<sup>o</sup>; — welke de *Consulent* in vacature vervult, bl. 92, art. 21 en bl. 113, art. 77; — welke de *Ring*, bl. 92; art. 23.

*Prediking* is het werk der *Predd.*, bl. 12, art. 20; bl. 83, art. 21; — in hoe verre geoorloofd aan *Candd. tot de H. D.*, zie *Cand. tot de H. D.*; aan *Studenten*, bl. 57 en 58, vgl. bl. 53, art. 23.

*Prediking in vacature*; aan wie opgedragen, bl. 88 en 89, artt. 9 en 10; — wanneer zij moet geschieden, bl. 92, art. 23; — hoe verzuim in dezen te straffen, bl. 95, art. 32; bl. 99, art. 39, lid 2.

*Predikstoel* (Welke afkondigingen van den) verboden zijn, bl. 263.

*Preek*. Zie *Predikatiën* en *Leerredenen*.

*Presbyteriaansch Engelsche Gemeente*. Zie *Engelsche Gemeente*.

*President* (en *Vicepresident*) a) van *Prov. Kerkbesturen*, hoe gekozen, bl. 23, art. 49; — zijn werk bij 't examen van *Candd.*, bl. 50, art. 16; bl. 53, art. 26; bl. 55, artt. 28 en 29; — b) *der Synode en Synod. Comm.*, bl. 28, art. 60, en bl. 30, art. 67.

*Privaatdoop*, bl. 76, art. 14, 1<sup>o</sup>.



*Procederen in regten (Gratis)*. De bij Kon. Besluiten van 2 Febr. 1814, n<sup>o</sup>. 4, en 27 Junij 1814, n<sup>o</sup>. 14, daargestelde verordeningen ten opzichte van enkele onvermogene personen wegens het verkrijgen der bevoegdheid om *gratis* in regten te procederen zijn toepasselijk verklaard op alle godsdienstige gezindten van het Rijk bij Kon. Besl. van 21 Maart 1821, n<sup>o</sup>. 16. Zie bl. 252, § 20.

*Procedure*: Zie *Geding*.

*Proceskosten*, wanneer te dragen door de Kerk, bl. 173, artt. 65 en 66. Zie verder *Kosten*.

*Processtukken*, hoe de copie derzelve te berekenen, bl. 161, art. 23, 4<sup>o</sup>.

*Professoren*. Zie *Hoogleeraren*.

*Proefpredikatie* vóór de Avondmaalsviering afgeschaft, bl. 266.

*Propaganda der Roomsche Kerk*, hoe tegen hare listen en pogingen te waken, bl. 216—220.

*Proselietenmakerij* onder Gealimenteerden en Militairen; hoe te verhoeden, bl. 219 en 220.

*Protestanten uit andere Godsd. Genootschappen*; wanneer en hoe hunne lidmaatsattestatiën zijn aan te nemen, bl. 79 (a); hunne toelating tot het kerkel. examen. bl. 49, artt. 12 en 13; — kennisgeving aangaande Protestanten die in eene strafgevangenis zijn, bl. 281, art. 4.

*Provinciaal Collegie van Toezigt op de kerkel. administratie*; zie *Collegie van Toezigt*.

*Provinciaal Kerkbestuur (Leden van het)*, bl. 23, artt. 48 en 49; — hunne vereischten, bl. 4, art. 5; — hunne benoeming, bl. 17, art. 37; — hun defroyement, bl. 144 en 292.

*Provinciaal Kerkbestuur (Werkzaamheden van het)*:  
A. *in het algemeen*, bl. 4, art. 4; 2<sup>o</sup>; bl. 8, art. 12, lid 3 en 4; bl. 23--26, artt. 49—53 en 56, bl. 32, slotbepaling; — wanneer en waar het vergaderingen houdt, bl. 24, art. 50.

B. *in het bijzonder omtrent*

1) *Bijbels* en andere *Godsd. geschriften*, bl. 199, §§ 4 en 5;

2) het *Examen tot de Evang.-bediening*. Het neem dat examen af, bl. 45, artt. 1 en 2; — doo wie zijner *Leden, Secundi of Tertii*, bl. 46

artt. 4 en 5 en bl. 52, art. 21; — in welke talen, bl. 45, art. 3; — in welke vakken; bl. 51 en 52, artt. 20 en 21; — wie het tot dat examen toelaat en in welk geval, bl. 46—51, artt. 6—19; — wanneer en hoe het afwijst, bl. 51, art. 20, a, lid 5; bl. 53, artt. 22 en 23; en opnieuw tot het examen toelaat, ald., art. 24; — wat het doet bij toelating tot de Evangel. bedien., bl. 53—56, artt. 25—30; vgl. *Examen*.

- 3) *Gedingen* voor den burgerl. Regter, bl. 173, art. 66;
- 4) *Geschillen (Kerkelijke)* bl. 24, art. 51, 3<sup>o</sup> en 4<sup>o</sup>, en bl. 174, art. 69;
- 5) *Grensregeling (Kerkel.)*, bl. 17, art. 35; bl. 25, art. 51, 7<sup>o</sup>; vgl. *Begrenzing*;
- 6) *het Hulppredikerschap*, bl. 122 en 123, artt. 7, 8, 11 en 12; bl. 124, art. 17;
- 7) *Nieuwe Gemeenten*, bl. 323 art. 3 en bl. 324 art. 9;
- 8) *Ongevraagd ontslag*, bl. 98, artt. 37 en 37\*;
- 9) *Opzicht en Tucht*, bl. 156, art. 2; — welke bezwaren het beoordeelt en beslist, bl. 169, art. 50; — welke tuchtmiddelen het daarbij kan toepassen, ald.; art. 51; — wat het *ontvangt*, bl. 166, art. 41; bl. 168, artt. 47, lid 3 en 48, lid 3; bl. 171, art. 58; — wat het *berigt* en aan wie, bl. 162, art. 28, lid 2 en 3; bl. 166, art. 41; — zijne handelwijze in zake van vernietiging, bl. 171, art. 59;
- 10) *Reglementen*, bl. 8, art. 12, lid 3 en 4, bl. 24, art. 51, 1<sup>o</sup>; bl. 29, art. 62; bl. 32 de slotbepaling;
- 11) *Vacaturen*; wat het *berigt*, bl. 88, art. 8; — hoe het *mede zorgt* voor dienstvervull. bij veelheid van vacatures in denzelfden Ring, bl. 93, art. 24; — voor wegneming van geschillen tusschen Ring en Gemeente, bl. 94, art. 28; — om rijkstractement voor een te beroepen Pred. te verkrijgen, bl. 100, art. 42; — om de vacature spoedig te vervullen, bl. 110, art. 70; — wanneer zijne goedkeuring en medewerking tot het doen van een beroep noodig is, bl. 101, art. 46; bl. 104, art. 52; bl.

- 105, art. 57; bl. 106, art. 58; — wat het doet bij de beroep. van *Candd.*, bl. 108, art. 66. lid 3 en bl. 110, art. 68; — van *buitenlands. Predd.*, bl. 105, art. 57, lid 2 en 3; — wanneer en hoe het zelf beroept, bl. 103, art. 49; — wanneer het een beroep probeert, bl. 110, artt. 69 en 70, lid 2; — welke goedkeuring noodig is voor een door hetzelfde uitgebragt beroep, bl. 110, art. 69; — wanneer het gehoord wordt in zake van *dispensatie*, bl. 104, art. 52; — zijne bemoeijing in geschil over *collatie* enz., bl. 106, art. 58; — in verandering van het predikants-tractement, bl. 107, art. 60.
- 12) *de Kerkvisitatie*; bl. 181 en 182, artt. 19—22. *Provinciale Reglementen*; vereischte derzelve, bl. 84, art. 28; — hoe in werking te brengen enz., bl. 8, art. 12, lid 3.
- Provinciale ressorten*, waaruit die bestaan, bl. 16, art. 33, lid 2; — welke er zijn, ald. art. 34; — hoe zij bestuurd worden, bl. 8, art. 12, lid 4; bl. 23, art. 48.
- Provinciale verordeningen*, in acht te nemen bij plaatselijke Reglementen, bl. 14, art. 25.
- Provisionele schorsing*. Zie *schorsing (Provisionele)*.

•

- Quaestor van de Classe*; zijne benoeming, bl. 19, art. 40, 3<sup>o</sup>; — werkzaamheid, bl. 142, art. 18; — wat hij aan Kerkvisitatoren bekend maakt, bl. 146, art. 10; — zijne verantwoordelijkheid, bl. 18, art. 40, 3<sup>o</sup>; — zijne belooning, bl. 143 (b).
- Quaestor der Classikale Weduwenheurs*, zijne benoeming, bl. 19, art. 40, 6<sup>o</sup>; — verantwoording, ald.
- Quaestor-Generaal*, zijne benoeming en continuatie, bl. 28, art. 57, lid 3; — zijne werkzaamh., bl. 29, art. 65; bl. 142, artt. 18—23; bl. 149, artt. 20—25; bl. 328, artt. 12 en 13; — zijne belooning, bl. 142, art. 20; bl. 329, art. 13, 6); — zijne verantwoording, bl. 29, art. 65; bl. 149, art. 25; bl. 329, art. 13, 5).

*Quaestor van den Ring*; zijne benoeming, bl. 15, art. 29; — werkzaamheden, bl. 95, art. 30; bl. 164, art. 37; bl. 204, § 7, en bl. 300.

*Quitantiën*, wanneer en door wien af te geven in zaken van O. en T., bl. 161, art. 25; — die voor de jaarl. quota zijn aan geen zegel onderworpen, bl. 146 (a).

*Quota (Classikale)*, waarnaar ingerigt, bl. 145, art. 6, b en bl. 147, artt. 15 en 16; — waaruit en wanneer te voldoen, bl. 146, artt. 8 en 9; — wat te doen als de betaling niet tijdig geschiedt, bl. 146, artt. 10—12.

## R.

*Raadsman*, in zaken van O. en T. niet toegelaten, bl. 157, art. 9.

*Rang* komt niet in aanmerking bij de Avondmaalviering, bl. 269.

*Rangen van Gemeenten*, bl. 147, art. 15; — daarnaar regelt zich het door haar te betalen quotum, bl. 148, art. 16.

*Rapport*. Zie *Verslag*.

*Reclame* van kinder-, school- en akademiegeld, bl. 305—311.

*Rede (Doop-)* aanbevolen, bl. 266. Zie verder *Leerrede*.

*Regenten in scholen en gestichten*, welk regt zij hebben ten aanzien van Catechiseermeesters, bl. 65, art. 28.

*Regenten (Collegiën van) in huizen van verzekering* enz.; wat die bepalen, bl. 281—283, artt. 2, 10, 15, 17; — welke kennisgeving zij ontvangen, ald. artt. 2 en 6.

*Regering ('s Lands)*; waarvan zij kennisgeving ontvangt, bl. 41, art. 1; — waartoe hare goedkeuring vereischt wordt, bl. 41 en 42, artt. 1 en 2 en bl. 203 en 224; — in hoeverre de Synode aan haar verantwoordelijk is, bl. 29, art. 65. Zie verder *Departement* en *Koning*.

*Register*, waarvan te houden door den *Kerkeraad*, bl. 82, art. 19.

*Registers (Dubbele)*, waarvan te houden door

- den Kerkeraad, bl. 80, 8<sup>o</sup>; door de *Prov.* en *Class. Besturen*, bl. 25 (c).
- Reglement (Algemeen)*, bl. 1 en volgg. — hoe bekrachtigd, bl. 33—40, vgl. bl. 352, n<sup>o</sup>. 12; — hoe te wijzigen enz., bl. 32, slotbepaling.
- Reglementen (Algemeen verbindende)* hoe die worden vastgesteld of veranderd, bl. 7 en 8, art. 12, lid 1 en 2 en bl. 29, art. 62.
- Reglementen (Bijzondere)* voor a) Gemeenten, bl. 14, art. 25; bl. 82, art. 20; bl. 85, art. 29; in zaken van *beheer*, bl. 335, art. 4, lid 4, 8, 12, lid 3; bl. 347, art. 59, lid 7 en art. 51; — b) *Ringen*, bl. 8, art. 12, lid 5; — c) *Class. Ressorten*, bl. 8, art. 12, lid 4; — d) *Provinciën*, bl. 8, art. 12, lid 2; bl. 82, art. 20; bl. 85, art. 29.
- Regt van aanklagt* heeft ieder manslidmaat, bl. 166, art. 40.
- „ *van appèl* enz. heeft ieder lidmaat, bl. 157, art. 6.
- „ *der Gemeente* in 't benoemen van Kerkeradsleden en 't beroepen van Predd., bl. 18, art. 23; — in 't afvaardigen van Ouderl. ter *Class. Vergadering*, bl. 18, art. 38.
- Regten van Collatoren.* Zie *Collatie* en *Collator*.
- „ „ *Derden.* Zie *Derden*.
- „ „ *Floreenpligtigen*, bl. 13, art. 24.
- „ „ *Lidmaten.* Zie *Lidmaten*.
- „ (*Heerlijke*), bl. 245—249,
- Regter (Burgerlijke), Gedingen* voor dien door Kerkelijke Collegiën, bl. 173, artt. 65 en 66; — betreffende de *Diakonie*, bl. 136, art. 23.
- Regtsprekende magt der Synode*, bl. 29, artt. 61 en 63.
- Rehabilitatie*, waartoe noodig en hoe te verkrijgen, bl. 165, art. 38.
- Reis- en verblijfskosten* v) van *Candd.*, die op verzoek andermaal in dezelfde vacature prediken, bl. 100, art. 43, lid 3; — b) van *Consulenten*, zie *Consulent*; — c) van getuigen in zaken van O. en T., bl. 160 en 161, art. 23, 3<sup>o</sup> en 4<sup>o</sup>, lid 2 en artt. 24 en 25; — d) van leden van hoogere Besturen in zaken van O. en T.

bl. 361, N<sup>o</sup>. 44. Zie verder *Desfroyement* en *Kosten*; — *e*) van leden van Collegiën van Toez., bl. 345, art. 44.

*Rekening (Jaarlijksche)*; der Class. kas, bl. 149, art. 25; — der *Diakonie*, bl. 137, art. 27; — der *Weduwenbeurs (Algemeene)*, bl. 142, art. 21, lid 3; der *Classikale*, bl. 19, art. 49, 6<sup>o</sup>; — der *kerkel. administratie*, bl. 338, artt. 14 en 15.

*Rèstitutie* van beroepingskosten, bl. 112, art. 73; — van betaalde f 25 aan een afgewezen Cand., bl. 51, art. 18.

*Reunie (Waausche)*; hare werkzaamheden, bl. 17, art. 37, lid 2.

*Revisie of Herziening* van uitspraken der Synode, bl. 170, art. 55.

*Ringen*; hunne zamenstelling, bl. 14, art. 26; — hun Bestuur, bl. 15, art. 29; — hunne *vergaderingen* en hetgeen aldaar behandeld en verrigt wordt, ald., artt. 29—31 en bl. 89 en 90, artt. 11 en 12; verslag daarvan jaarlijks op te zenden, bl. 15, art. 30, lid 3; — de *werkzaamheden* der Predd., tot een Ring behoorende, vooral in vacante Gemeenten, bl. 14, artt. 27 en 28; bl. 88, artt. 9 en 10; bl. 92, art. 23, en bl. 94, art. 29; — bij afwezigheid van een Pred. ambts-halve of ook om andere redenen, bl. 95—99, artt. 33—39; — wanneer en hoe zij bij vacature de hulp van anderen kunnen inroepen, bl. 93, art. 24; — hunne regten en voordeelen, bl. 15, art. 31; bl. 145, art. 4, *e*; bij vacature, bl. 93, artt. 26 en 27; — de beslissing hunner geschillen, bl. 15, art. 32; bl. 94, art. 28; — hunne verantwoordelijkheid; bl. 15, art. 30; — boete bij dienstverzuim, bl. 95, art. 32 en bl. 99, art. 39, lid 2.

*Ringsvergaderingen*. Zie *Ringen*.

*Roomsche Kerk*; wat een Geestelijke dier Kerk noodig heeft ter toelating tot het kerkel. examen, bl. 50, art. 14; — hoe te waken tegen huwelijken met hare leden, bl. 219; tegen de listen harer propaganda, ald.; — welke verslagen te geven zijn van overgangen uit en tot haar, bl. 180, *h* en bl. 216—220.

*Rijk (Het)*. Zie *Departement*, *Koning*, *Regering*. *Rijks-tractement*; hoe gewaarborgd, bl. 292, § 33; hoe uittebetalen, bl. 293—296, artt. 2, 8 en 9.

## S.

*Saldo (Batig)* der Diakonierekening kan ter leen worden gegeven aan de kerkekas, bl. 136, art. 22.

*Schadeloosstelling*. Zie *Defroyement*, *Reis- en verblijfkosten*.

*Schenkingen*. Zie *Donatiën*.

*Schepen des lands* (Godsdienstoefeningen en Godsdienst-onderwijs op de), bl. 64, art. 30 en bl. 277—280.

*Scholen*; op welke, door wie en hoe Godsd. onderwijs te geven, bl. 64, artt. 24—26; — wie daarop toezien, bl. 66, artt. 33—37.

*School- en Akademie-gelden*, bl. 305—311.

*Schooljeugd* (De) moet minstens éénmaal 's weeks Godsd.-onderwijs ontvangen, bl. 64, art. 24; — hoe daarvoor de school-localen beschikbaar kunnen gesteld worden, ald. (a).

*Schoolkinderen*; in hoe verre niet van *Catechisanten* te onderscheiden, bl. 179 (a).

*School-localen*, waarvoor beschikbaar, bl. 64 (a).

*School-onderwijzers*, die tevens voorlezers en voorzangers zijn; wanneer en hoe zij eene Godsd.-oefening mogen leiden, bl. 11 (a).

*Schorsing van Predd., Candd., Ouderl. en Diakk.* geschiedt: 1) door 't *Cl. B.*, bl. 22, art. 45; bl. 169, art. 49; — 2) door 't *Prov. B.*, bl. 169, art. 51; — 3) door *de Synode*, bl. 170, art. 53; — aan wie die van een Pred. berigt wordt, bl. 99, art. 38; — hoe met het tractement van een geschorste te handelen, bl. 164, art. 37; — van *Catechiseermeesters*, bl. 168, art. 46; — van *Voorlezers en Voorzangers*, bl. 80, 90.

*Schorsing (Provisionele)* van een *Pred.*; wat daartoe kan leiden, bl. 168, art. 48; — kan zonder hooger beroep zijn, ald.; — wanneer zij ondanks hooger beroep voortduurt, ald. lid 2; — wie daarvan kennis ontvangt, ald.

lid 3; — hoe met het tractement te handelen; bl. 164, art. 37; — van een' *Cand.* en andere kerkel. personen, aan wie te berigten, bl. 169, art. 48, lid 3.

*Schotsche Gemeenten* behooren tot de Ned. Herv. Kerk, bl. 3, art. 1; — tot welke ressorten, bl. 16, art. 34; — waar en hoe hare *Candd.* het examen tot de H. D. afleggen, bl. 45, artt. 2 en 3.

*Schriftelijke Kerkvisitatie*, bl. 362, N<sup>o</sup>. 49. Zie verder *Kerkvisitatie*.

*Schriften*. Zie *Geschriften*.

*Schuttersdienst*, wie daarvan vrij zijn, bl. 312 (a).

*Scriba's* en *Secretarissen* van kerkel. Collegiën; waarde hunner aantekeningen in de *notulen* of *agenda* in zaken van O. en T., bl. 158, art. 13; — hoe zij betalingen ontvangen van de Kerk, bl. 161, art. 24; hoe van een bezwaarde, ald. art. 25; hoe zekerheid voor de kosten bij hooger beroep, bl. 163, art. 33, lid 2; — hunne instructie bl. 193.

*Scriba van het Class Bestuur*; hoe en uit wie hij benoemd wordt, bl. 20, art. 42, lid 2; hoe hij vervangen wordt bij onvoorziene afwezigheid, bl. 23, art. 47, lid 2; hoe bij aftreding tusschentijds, bl. 6, art. 6, lid 4; — zijn werk in zaken van *vacature*, bl. 106, (d), bl. 111, art. 71 en bl. 113, art. 79, lid 4; in zake van hooger beroep, bl. 164, art. 34; — zijne belooning, bl. 143 en 145 artt. 2, a en 4, c; — welke uitkeering van hem kan verlangd worden, zoo hij niet tevens *Quaestor* is, bl. 143 (b).

*Secretaris van 't Prov. Kerkbestuur*, hoe te kiezen, bl. 23, art. 49; — hoe te vervangen, ald. lid 3; — wat hij doet in zaken van beroeping, bl. 110, art. 70; van hooger beroep, bl. 164, art. 34; van *Candidandi* tot de H. D., bl. 50–52, artt. 16 en 21; — zijne belooning, bl. 292.

*Secretaris van een Prov. Kerkbestuur*, in welks ressort eene *Akademiestad* is; wat die nog bijz. te doen heeft, bl. 50, art. 15,



*Secretaris van de Synode en Algem. Syn. Commissie*; hoe die gekozen wordt, bl. 27, art. 57; — zijne instructie, ald.; — heeft eene adviserende stem, ald. art. 56, lid 3 en bl. 30, art. 67; welke berigten hij zendt, bl. 27; art. 56, lid 5 en bl. 171, art. 58.

*Secundus*; wie dien heeft, bl. 5, art. 6, lid 1; — zijne verkiezing, bl. 19, art. 42; bl. 23, art. 48; bl. 26, art. 56; — zijne vereischten, bl. 5, art. 6, lid 1; — mag niemand te gelijkertijd zijn van meer dan één lid eens bestuurs, ald. (b); — wanneer hij *optreedt*, ald., art. 6, lid 2; bij examens. bl. 46, art. 4, lid 2 en art. 5; in zaken van O. en T., bl. 159, art. 18; bij geschillen, bl. 172; art. 63; — wanneer hij *primus* wordt en voor hoe lang, bl. 5, art. 6, lid 3.

*Secundus van den Praeses en Assessor*, in hoe verre hij zijn' primus vervangt, bl. 5, art. 6, lid 3; bl. 22, art. 47 en bl. 5 en 6 (e); — *van den Secretaris of Scriba*, in welk geval hij den primus vervangt, bl. 6, art. 6, lid 4; bl. 23, art. 47, lid 2 en bl. 23, art. 49, lid 3.

*Secundus bij het Provinc. Kerkbestuur*; zijne vereischten, bl. 5, art. 6, lid 1; — in welke Provinciën een Pred.-Sec altijd deelneemt aan 't examineren van Candd.; bl. 46, art. 5; — bij de *Waalsche Comm.* en van 't *Kerkbestuur in Limburg* kan afgevaardigd worden ter Synode; bl. 5, art. 5, lid 3; — *van een lid der Synode*, bl. 27, art. 56; — *van den Quaestor-Generaal*, bl. 27, art. 57, lid 3; — *van den Secretaris der Synode*, bl. 28, art. 57, lid 2.

*Separalisten* (Doop van), bl. 76 (c).

*Simonie*, welke plegtige belofte een Cand. daaroemtrent aflegt, bl. 53, art. 26.

*Spoed* is te maken in beroepszaken, bl. 101, art 44 en bl. 110, art 70.

*Spoedige opgaaf* van benoemingen, aan wie te doen, bl. 6, art. 7; — van Gecommitteerden tot de ontvangst van vacatuurpenningen, bl. 204.

*Staat*; zijne verhouding tot de Kerk, bl. 41—44 en bl 329—331.

- Staken van stemmen* (Wat te doen bij het) *a*) bij benoemingen, bl. 7, art. 8, lid 2; — *b*) in zaken van O. en T., bl. 159, art. 19; — *c*) bij geschillen, bl. 172, art. 63; — *d*) in zaken van beheer, bl. 346, art. 49.
- Standplaats*; van zijne eerste mag geen Pred. binnen twee jaren beroepen worden, bl. 104, art. 52, lid 1; dispensatie hiervan ald., lid 2; — van geene mag een Pred. binnen twee jaar besluiten te vertrekken, zonder des gevorderd de kosten te vergoeden, bl. 112, art. 73, lid 2; — waartoe de verwisseling van standpl. verplicht, bl. 141, art. 14.
- Standplaats (Nieuwgevestigde)*; wanneer daar een Hulpprediker aan te stellen, bl. 121, art. 3, 1<sup>o</sup>.
- Stem (Adviserende)* in den Kerkeraad bl. 91, art. 16; bl. 137, art. 27; bl. 124, art. 14; — in de Synode bl. 27, art. 56; — in de Syn. Comm. bl. 37, art. 74; — (*Praeadviserende*), bl. 27, art. 56, lid 4 en bl. 30, art. 67, lid 2.
- Stemgerechtigden*, bl. 69, art. 1; — in zaken van beheer, bl. 334, art. 2.
- Stemming*; hoe dit geschiedt bij benoemingen, bl. 6, art. 8; — over zaken, bl. 7, art. 10; — bij het examen ter toelat. tot de H. D., bl. 53, art. 22, lid 2; tot Catechiseermeester, bl. 61, art. 19; — in zaken van O. en T., bl. 159, art. 19.
- Sterfkwartaal (Het)* wordt niet berekend onder 't jaar van gratie, bl. 86, art. 3.
- Strafbepalingen* op overtredingen van de Wet omtrent de *Christelijke vierdagen*, bl. 256 6<sup>o</sup> en 7<sup>o</sup>.
- Strafpredikatiën* zijn verboden bl. 267 (*a*).
- Studenten* in de godgeleerdheid zijn vrijgesteld van de Militie en Schutterij, bl. 312.
- Subsidie uit het Fonds voor Noodl. Kerken enz.* wat te doen om die te verkrijgen, bl. 8 (*c*), 21 (*c*) en 238.
- Synodale Commissie (Algemeene)*; hare zamenstelling, bl. 30, artt. 67 en 68; — hare werkzaamheden bl. 30—32, artt. 66, 70, 71; bl. 29, artt. 62 en 65; bl. 28, art. 59; bl. 94, art. 38; in zaken van Tucht en ge-

schillen, bl. 161, art. 24; bl. 170—175; in zaken der Algem. Weduwenbeurs, bl. 142, art. 16; ter voorziening in geestelijke behoeften, bl. 327—329; — van Noodl. Kerken en personen, bl. 21 (a), bl. 234, 3<sup>o</sup> en 5<sup>o</sup>; — hare regten, bl. 31, art. 73; bl. 162, artt. 28—30; — verantwoordelijkheid, bl. 32, art. 74; bl. 169, art. 52.

*Synode*; hoe zamengesteld, bl. 26—28, artt. 56 en 57; wanneer en waar zij vergadert, bl. 28, art. 59; — adressen en voorstellen aan haar, hoe en wanneer in te zenden, zie *Adressen en Correspondentie*.

I. *Hare besturende, wetgevende en regtsprekende magt in 't algemeen*, Alg. Regl. artt. 12, 35, 54, 55, 57, 60, 74 en de Slotbepaling.

II. *Hare bijzondere werkzaamheden* ten aanzien van 1<sup>o</sup>) grensregeling a) van Classen, bl. 16, art. 56; b) van Gemeenten, bl. 25, art. 51, 7<sup>o</sup>; — 2<sup>o</sup>) Godsdienstonderwijzers, bl. 60, art. 13; — 3<sup>o</sup>) Kerkeraden, bl. 84, art. 28; — 4<sup>o</sup>) algemeene Kerkelijke Liefdefondsden, als van het fonds a) voor Noodlijdende Kerken en personen bl. 230 § 17; b) tot verhooging van de schraalste Predikantstractementen bl. 229 § 35, D; c) ter voorziening in de geestelijke behoeften bl. 326—329; — 5<sup>o</sup>) het ongevraagd ontslag van Predd., bl. 99, art. 37\*; — 6<sup>o</sup>) zaken van O. en T. en van geschillen, bl. 9 en 10, artt. 14 en 15, lid 5; bl. 156, art. 2; bl. 165, art. 38; bl. 166, art. 41; bl. 169, artt. 52 en 53; bl. 172, art. 60; bl. 173, artt. 65 en 66 en bl. 174, art. 70, 7<sup>o</sup>) Vacaturen, bl. 99 art. 37\*; bl. 104, artt. 52, lid 2 en 55; bl. 109 en 110, artt. 67 en 69; — 8<sup>o</sup>) de algemeene Weduwenbeurs, bl. 138, art. 1; 139 en 140 artt. 6 en 7; bl. 142 en 143, artt. 16, 21 en 22.

III. *Wat zij ontvangt*. 1<sup>o</sup>) in 't algemeen van a) de Classikale Vergaderingen bl. 8, art. 12, lid 2; b) de Provinciale Kerkbesturen, bl. 26, art. 52, 2<sup>o</sup>; c) de Synodale Comm. bl. 31 art. 71 en bl. 32, art. 74; — 2<sup>o</sup>) in

't bijzonder ten opzichte van a) Candd. tot de H. D., bl. 53, art. 25, lid 1. b) de Classikale kas, bl. 149, art. 25; c) Hulppredikers bl. 124, art. 17; d) de Kerkvisitatie, bl. 182, artt. 20 en 21, lid 2.

## T.

- Tabel*, aanwijzende hoe en aan wie vrijdom van port wordt verleend, bl. 289—291.
- Tafel des Avondmaals*, hoe te plaatsen, bl. 268.
- Teekening*, wanneer en hoedanige noodig bij de aanvraag om subsidie, bl. 240 *f*.
- Tegenpartij* (Wat vergund is aan de), bl. 158, art. 10; bl. 172, art. 62.
- Tegenstrevers* van kerkel. verordeningen mogen niet tot Kerkeradsleden worden gekozen, bl. 73, art. 3, lid 2.
- „*Telling* van de lidmaten der Kerk moest volg. Syn. Besl. v. 12 Julij 1832 om de tien jaar geschieden, bij opneming aan de huizen door of van wege de plaatsel. Kerkeraden, en beginnen met den jare 1835; doch is weêr afgeschaft bij Syn. Besl. v. 14 Julij 1858.” (H. d. S. bl. 23 en Bijl. B, bl. 15.)
- Tentamina* van *examinandi* tot de H. D. zijn verboden, bl. 51. art. 19.
- Tertii*; waar die zijn, bl. 23, art. 48, lid 6; — wat die te doen hebben, bl. 46, artt. 4 en 5 en bl. 159, art. 18.
- Theologiae Doctores*, waarvan vrij bij de toelat. tot het examen tot de H. D., bl. 48, art. 9, c, lid 4.
- Thesaurier* bij het Alg. Coll. v. Toez bl. 343, art. 37.
- „*Toelating tot het Avondmaal* van Protestanten die niet tot de Herv. Kerk behooren, kan geschieden volgens Syn. Besl. van 16 Julij 1817, indien er naar het oordeel van den Kerkeraad geene redenen ter contrarie bestaan, mits zij onergerlijk zijn van leven en bewijs geven van hun lidmaatschap.” Vgl. bl. 79 (a).
- Toelating tot Catechiseermeester (Acte van)*, bl. 62, art. 20. Zie verder *Catechiseermeester* en *Godsdienst-Onderwijzer*,

*Toelating tot de Evangeliedienst*; wat daartoe gevorderd wordt, bl. 45, art. 1; — hoe zij geschiedt, bl. 53, art. 22, lid 2 en bl. 55, art. 28; — wat de Pres. van 't Kerkbest. daarbij nog bijzonders te doen heeft, bl. 53—55 artt. 26, 28 en 29; bl. 56, (a); — welke regten zij geeft, bl. 55, art. 29; — hoe daarvan mededeeling en bekendmaking geschiedt, bl. 55, art. 30.

*Toelating tot het Lidmaatschap*, Zie *Lidmaatschap. Toezigt (Collegie van)*; Zie *Collegie van Toez.*

*Toezigt op de Diakonie* houden de Kr. en het Cl. Best.; bl. 137, art. 28; — wie op de *Gemeenteleden*, bl. 77, 3<sup>o</sup> en bl. 84, art. 25, 3<sup>o</sup>; — op het *Godsd. onderwijs*, bl. 66 artt. 33—37; — op de *Algem. Fondsen*, bl. 29, art. 65; — op de overgangen uit en tot de Herv. Kerk, bl. 216—220, § 11; — op het *beheer*, bl. 351, art. 26 en bl. 353, art. 36.

*Tractement van Catechiseermeesters* op scholen voor behoefligen enz., bl. 66, art. 36.

*Tractementen van Predikanten*. Zie *Predikantstractementen*.

*Trouwboeken*, wat daaromtrent is in acht te nemen, bl. 80, 8<sup>o</sup>.

*Trouwen*; wat een *Pred.* daarbij betaalt voor de weduwenbeurs, bl. 141, art. 13.

*Tucht*, gaat alleen over *Lidmaten*, bl. 155, art. 1; — haar beginsel en doel, ald.; — wie haar uitoefenen, bl. 156, art. 2; — over *wie* en met welke middelen *de Kr.*, bl. 166—168, artt. 39, 45 en 46; — hoe het *Cl. B.*, bl. 168 artt. 47—49; — het *Prov. B.*, bl. 169, artt. 50 en 51; — de Synode, bl. 170, artt. 52 en 53.

*Tuchtmiddelen*; welke er zijn, bl. 156, art. 4.

*Tusschentijds* openvallende plaatsen in den Kerkeraad; hoe te vervullen, bl. 75, art. 12.

*Tusschentijds* optreden der *Secundi* van den Praes. of Assessor, bl. 22, art. 47; — van den Secretaris of Scriba, bl. 6, art. 6, lid 4; vgl. bl. 23, art. 47, lid 2 en zie verder *Secundus*.

*Tweemalen* moet Godsd.-oefen. gehouden worden op den dag des Heeren, bl. 76 (a); — moeten benoemde Ouderl. en Diakk. worden

voorgesteld aan de Gemeente, bl. 74, art. 8.  
*Tijd van inzending van adressen aan de Synode*,  
 bl. 8 (e) — van adressen om *subsidie*, bl.  
 237 (a) en 240, E.

*Tijd*, voor welken gekozen worden: de leden  
 der Cl. en Prov. Besturen, bl. 4, art. 5,  
 lid 2; — die der Kerkeraden, bl. 75, art.  
 11, lid 3 en 4; — die der Synode, bl. 26,  
 art. 56; — der Syn. Comm., bl. 30, artt.  
 67 en 68; — de Secundus Secretaris en de  
 Quaestor-generaal der Synode, bl. 28, art.  
 57; — tusschentijds gekozenen en opgetre-  
 nen, bl. 5 en 6, art. 6 en bl. 75, art. 12.

#### U.

*Uitbetaling* van akademie-gelden bl. 308; kinder-  
 en schoolgelden bl. 307—309; predikants-  
 tractement, bl. 293—296; vacatuurgelden, bl.  
 93—95, artt. 27—33.

*Uitdeeling* of *uitkeering* uit de *Weduwenbeurs*;  
 wat daartoe bestemd is, bl. 140, art. 7 en  
 vgl. bl. 360; — wat bij verzuim van opvraag  
 derzelve geschiedt, bl. 143, art. 22.

*Uitkeering* of *verrekening* van *tractement* tusschen  
 den Ring en a) aankomende of vertrekkende  
 Predikanten enz. bl. 94, art. 29; — b) ge-  
 schorste enz. bl. 164, art. 37.

*Uitspraken*. Zie *Bestissingen*.

*Unicus collator*. Zie *Collator*.

#### V.

*Vacature*. Haar ontstaan en duur, bl. 85—87,  
 artt. 1—7; — voorziening in hare dienst  
 geschiedt door *Ring* en *Consulent*, zie *Ring*  
 en *Consulent*; — welke Predikbeurten er zijn,  
 en wat daarbij is in acht te nemen, bl. 92  
 en 93, artt. 21—25; — hoe het gaat met  
 de vacatuurpenningen, bl. 93—95 artt. 27  
 —31; — wat te doen omtrent Gecommit-  
 teerden tot hare ontvangst, bl. 204 § 7.

*Vacature* (*Gevallen, gelijkstaande met*), bl. 95—99.

*Vacature* (*De vervulling van*) door 1) het vragen  
 van handopening, zie *Handopening*; 2) beroep-  
 ping, zie *Beroeping*, *Beroepbaar*; 3) bevesti-  
 ging, zie *Bevestiging*.

- Vacature* (Eene) heeft *niet opgehouden gehad*, als van een aangenomen beroep later afstand wordt gedaan, bl. 103, (b).
- Vacaturen*; wat te doen als er meer dan een derde der predikantsplaatsen in het Ring-resort toe behooren, bl. 93, art. 24.
- Vaste bediening* (*Leeraren buiten*); welke bevoegdheid zij hebben, bl. 59, artt. 5 en 8; bl. 121, art. 2.
- Vaststelling* van de kiezerlijst, bl. 352, N<sup>o</sup>. 15; van het kohier van hoofdelijken omslag, bl. 338, art. 13.
- Veranderingen* van 1) Classen bl. 16, art. 55; 2) Gemeenten; zie *Grensscheiding* 3) Godsdienstoefeningen bl. 83 art. 22; 4) Reglementen, a) van Bestuur bl. 7 en 8 art. 12; bl. 29 art. 62; bl. 32, Slotbepaling, b) van beheer bl. 344, art. 42; 5) Ring-verdeeling, bl. 14, art. 26.
- Verantwoordelijkheid* van a) *Bedienden* in zake van O. en T., bl. 158, art. 11; b) *Diakenen*, bl. 135, art. 17; — c) *Kerkvoogden*, bl. 335, art. 6 en bl. 340 art. 23; — d) *Predd.* en *Kosters* wegens pastorij- en kosterij-goederen, bl. 227, art. 4; — e) den *Quaestor-generaal*, bl. 29, art. 65; bl. 149, art. 25; bl. 329, art. 13; — f) de *Syn. Comm.*, bl. 32, art. 74 en bl. 169, art. 52.
- Verbeterhuizen* (*Godsd.-onderwijs in*), bl. 64, art. 25.
- Verblijfkosten* der Leden van Kerkbesturen, bl. 143, artt 2, b, en 4; bl. 160, art. 23 en bl. 361, N<sup>o</sup>. 44; — van Secundi of Tertii bij het examen van Candd., bl. 46, art. 5 en bl. 144 (a). Zie verder *Reiskosten*.
- Verdeeling* van a) *Consulentschappen*, bl. 14, art. 28; — b) *Ringten*, bl. 14, art. 26; — c) *vacatueurgelden*, bl. 95, art. 31; — d) *vakken* bij het kerkel. examen, bl. 52, art. 21.
- Vereischten van kerkel. Personen*, Zie op hunne benaming, b. v. die van Predikanten op *Predikant*, enz.
- Vergaderingen*. Zie op de namen der Collegiën.
- Vergaderingen* (*Classikale*), Zie *Classikale Vergadering*.

- Vergoeding* van reiskosten enz., aan een verroepen Pred. te geven, bl. 112, art. 73.
- Verhoor* van een bezwaarde, bl. 157, art. 8.
- Verkeerdheden (Nieuwe)*, ontdekt bij een onderzoek, worden mede in behandeling genomen, bl. 167, art. 44.
- Verkeerdheden (Ontdekte)* onderzocht, bl. 156, art. 5; — in de administratie van kerkel. goederen brengt de Kerkeraad ter kennis van het Class. Best., bl. 81, art. 16, 4<sup>o</sup>.
- Verkiezing van Ouderlingen en Diakenen*, hoe die geschiedt, bl. 69—71 en bl. 73, art. 6; hoe in nieuwe Gemeenten, bl. 73, art. 7; — van *Kerkvoogden* enz.; zie *Kerkvoogden* enz.
- Verklaring en belofte van Candd.* bij hunne toelating tot de H. D., bl. 54, artt. 26 en 27; — hare bevestiging bij eene beroeping, bl. 109, art. 66, lid 3; — van *Catechiseermeeesters*, bl. 61, art. 19.
- Verlaten (Ontijdig)* van de Gemeente door een Pred.; waartoe dat leidt, bl. 95, artt. 33 en 35.
- Vernietiging [Cassatie]* van *beslissingen*, wordt gevraagd van de *Syn. Comm.*; hoe en wanneer, bl. 10, art. 15; bl. 171, artt. 56—59 en bl. 175, art. 71; — welke *memorie* bij die aanvraag te voegen, bl. 175, art. 56, lid 2—4; — hoe de *Syn. Comm.* daarbij te werk gaat, bl. 171, art. 57 en 58.
- Verordeningen*; kennisgeving daarvan, bl. 41, art. 1; — wanneer die alleen dispensatie toelaten, bl. 8, art. 12; — *algemeene* en *Provinciale* zijn in acht te nemen bij plaatselijke Reglementen, bl. 14, art. 25.
- Verpachtingen (Aflezing van)* van den predikstoel is verboden, bl. 263.
- Verplichting* tot deelneming aan de weduwenbeurs; voor wie die bestaat, bl. 139, art. 4.
- Verrekening* van tractementen en vacatueurgelden, bl. 93—95, artt. 27—32; bl. 164, art. 37.
- Verschillen* in of tusschen Ringen, of tusschen deze en Kerkeraden of in Kerkeraden worden beoordeeld, enz. door 't *Class. Best.*, bl. 15, art. 32 en bl. 20, art. 43, 2<sup>o</sup> en 3<sup>o</sup>. Zie verder *Geschillen*.



*Verlag a)* van ter Class. Vergader. afgevaardigde Ouderll., bl. 18, art. 38, lid 5; — *b)* van de *bevestiging* eens Pred., door den *Consulent*, bl. 113, art. 79; — *c)* van de *Class. Besturen*, aan de Class. Vergadering, bl. 22, art. 43, 8°; aan 't Prov. Kerkbest. bl. 124, art. 17; — *d)* van het *Prov. Kerkbestuur* omtrent het hulppredikerschap, bl. 124, art. 17; — *e)* van de *Ringen* aangaande hunne werkzaamheden, bl. 15, art. 30, lid 3; — *f)* van de *Syn. Comm.*, bl. 31 en 32, artt. 71 en 74, lid 2; — *g)* van den *Quaestor-generaal* aan deelgerechtigden der weduwenbeurs, bl. 143, art. 23.

*Verlagen van bedienden* in zake van O. en T., bl. 158, art. 11, lid 2.

*Verstoring* van de openbare Godsdienst, bl. 258, 5°—7°.

*Vertegenwoordiging a)* der *Gemeente* door den Kerkeraad, bl. 12, art. 19, lid 4; — *b)* des *Kerkerads* op de Class. vergader. bl. 18, art. 38.

*Vertraging* in beroepszaken bij den *Kerkeraad*, bl. 101, art. 45 en bl. 103, art. 49; — bij het *Class. Best.*, bl. 110. art. 70; — bij *Derden*, bl. 102, art. 47.

*Vertrokken Lidmaten*; hoelang zij nog eene volledige attestatie kunnen ontvangen, bl. 79 (*b*); — welk getuigschrift hun, te lang uit de Gemeente verwijderd zijnde, mag worden gegeven, bl. 79 en 80 (*c*, 3°).

*Vervallen-verklaring van het lidmaatschap.* Zie *Lidmaatschap (Ontzetting van)*.

*Vervoerkosten.* Zie *Vergoeding*.

*Vervulling eener vacature* vordert spoed, bl. 110, art. 70. Zie verder *Vacature*.

*Vervulling*, van *predikbeurten* in eene vacature, bl. 92, art. 23.

*Verwantschap*, wat zij kan beletten, bl. 46, art. 4, lid 2; bl. 159, art. 16; bij *Kerkvoogden*, bl. 336, art. 8; — welk regt zij soms geeft, bl. 87, art. 4.

*Verwisseling van standplaats*, wat daarbij betaald wordt, bl. 141, art. 14.

- Verzekering (Huizen van)*. Zie *Gevangenhuisen*.  
 „ tegen *brandschade*, waarvan noodig,  
 bl. 178, art. 12, i.
- Verzoek*. Zie *Aanvraag*.
- Verzuim van predikdienst* in vacature en gelijksoortige gevallen; welke gevolgen dat heeft, bl. 95, art. 32 en bl. 99, art. 39.
- Vice-praetor van den Ring*, bl. 15, art. 29.
- Vice-president*; waar die is en hoe die benoemd wordt, bl. 23, art. 49; bl. 28, art. 60; bl. 30, art. 67.
- Vierdagen (Wet omtrent de)*, bl. 257—259.
- Viering van a)* het Avondmaal; zie *Avondmaalsviering*; — *b)* de Christel. feestdagen, bl. 264; — *c)* den Zondag, bl. 257 en 259 en volgg.
- Viertal*, wanneer op te maken door 't Class. Best., opdat het Prov. Kerkbest. daaruit een Pred. beroepe, bl. 103, art. 49.
- Visie (Ter) ligt a)* de diakonie-rekening, bl. 137, art. 27; — *b)* het kohier van den hoofdelijken omslag gl. 338 art. 13; — *c)* de kerke-rekening, bl. 338, art. 15.
- Visum van 't Prov. Kerkbest.*; wanneer bij een beroep noodig, bl. 110, art. 68.
- Volledige lidmaats-attestatie*; wat die vereischt, bl. 70, (c) en bl. 354, n<sup>o</sup>. 18, b.
- Vorbereidende opleiding van Godsdienst-onderwijzer*; aan wie aanbevolen. bl. 66, art. 32.
- Vorbereiding tot het Avondmaal*; hoe te houden, bl. 267; — in vacature tijdig bekend te maken, bl. 92, art. 22; — vragen daarbij te doen, bl. 267 en 268.
- Vorbereidings-leerrede*; hoe te houden, bl. 266 en 267.
- Voorlezers en Voorzangers*; wie die aanstelt, bl. 80, art. 14, 9<sup>o</sup>; — uit wie bij voorkeur, bl. 63, art. 22; — wanneer en hoe zij eene Godsd.-oefen. mogen leiden, bl. 12 (a).
- Voorlezing uit de H. Schrift*; op welke wijze te regelen, bl. 260.
- Voorlichting*. Zie *Inlichting*.
- Voorschriften van Kerkel. Besturen*; wanneer dadelijk op te volgen, bl. 9, art. 14.

*Voorschot* in zake van O. en T.; hoe te regelen, bl. 162, art. 26.

*Voorstellen* aan hooger Bestuur, bl. 8, art. 13; — van Ringen, bl. 15, art. 31; — door leden der Class. Vergader., bl. 19, art. 40, 5<sup>o</sup>.

*Voorstelling* van benoemde *Kerkeraadsleden*, bl. 73, art. 8; — van beroepen *Pred.*, bl. 107, art. 63.

*Voorzangers*. Zie *Voorlezers*.

*Voorziening* in de dienst *gedurende de vacature*; door wie en hoe, bl. 88—93, artt. 9—11, 13—17 en 21—25; welke vergoeding daarvoor wordt genoten, bl. 93, artt. 26 en 27; hoe het niet vervullen eener predikbeurt beboet wordt, bl. 95, art. 32; — *voor een Pred.*, die eene hooge kerkvergadering bijwoont, bl. 96, art. 34; die zich ontijdig heeft verwijderd, ald. artt. 33 en 35; die ziek, ongeschikt of krankzinnig is, bl. 96—99, artt. 36—37\*; die geschorst is, bl. 99, art. 36.

*Voortbestaan (Blijven)* van bijzondere Gemeenten; wanneer, bl. 222—224, artt. 1, 4, 7—9.

*Vragen* bij de *bevestiging van Lidmaten*, bl. 67, art. 39; bij de *voorbereiding vóór* het Avondmaal, bl. 267 en 268.

*Vreemdelingen*. Zie *Buitenlanders*.

*Vrijdag (Goede)*. Zie *Goede Vrijdag*.

*Vrijdom van port*; wie dien hebben, waarvoor, en op welke voorwaarden, bl. 289—291; hoe misbruik te straffen is, bl. 289.

*Vrijdom van Zegel*. Zie *Zegel*.

*Vrije beroeping*, mag niet afgestaan of veranderd worden, bl. 14, art. 24, lid 2.

*Vrijstelling* van kosten in zake van O. en T., bl. 164, art. 33, lid 3.

*Vrijstelling* van de militaire- en schuttersdienst voor Theol. Studenten, Candd. enz., bl. 312.

## W.

*Waalsche Commissie*. Zie *Commissie (Waalsche)*.

„ *Gemeenten* zijn een deel der Nederl. Herv. Kerk, bl. 3, art. 1; — een afzonderl. ressort, bl. 16, art. 34.

*Waalsche Predikanten* zijn leden der Ringsvergaderingen, bl. 15, art. 29.

*Waalsche Reunie*; wat aan haar is toevertrouwd, bl. 17, art. 36, lid 2; — waar zij jaarlijks gehouden wordt, bl. 17, art. 87, lid 2; — wat zij kiest, ald.

*Waarneming van de dienst*. Zie *Voorziening*.

*Weduwenbeurs* 1) *Algemeene*; hare bestemming, bl. 138, art. 1; wie daaruit bedeed worden, ald. artt. 2 en 3; wie tot deelneming *verplicht* zijn, ald., art. 4; wie *beroegd*, bl. 127, art. 5; hare inkomsten, bl. 139—141, artt. 6—14 en bl. 51, art. 18; wijze van inning der contributie, bl. 142, artt. 15—19; haar beheer, ald. artt. 20—23; — 2) *Classikale*, bl. 19, art. 40, 6° en bl. 21, art. 43, 5°; — 3) *Provinciale*, bl. 24, art. 51, 5°.

*Weeshuisscholen* (In) is Godsd. onderwijs te geven, bl. 64, art. 25.

*Weezen* moeten behoorlijke plaatsen in de kerk hebben, bl. 263.

*Weigering van Kerkeraadsleden* om langer aan te blijven; waartoe dit leidt, bl. 74 (b).

*Weigering van goedkeuring aan bijzondere reglementen*; wanneer alleen geoorloofd, bl. 8, art. 12, lid 6.

*Wet*, omtrent de afschaffing van het (koninkl.) collatiereg, bl. 249.

„ omtrent de algemeen erkende christelijke vierdagen bl. 257, § 23.

„ regelende het toezigt op de Kerkgenootschappen, bl. 41.

*West-Indische Kerken*. Zie *Indische Kerken*.

*Woonplaats van Candd. tot de H. D.*; door wie en aan wie te berigten, bl. 53, art. 25, lid 2.

*Woord Gods* (Voorlezing van het) in de Gemeente, bl. 260.

*Wijzigingen in Reglementen*. Zie *Reglementen*.

## ■.

*Zaakgelastigde* in zake van O. en T. niet toegelaten, bl. 157, art. 9.

*Zamenstelling van kerkel. Besturen*. Zie op den naam dier Besturen.

- Zangoefeningen (Godsdienstige)*; hoe te bevoor-  
den, bl. 261.
- Zeevarenden*, hoe hunne Godsdienstige belangen te  
behartigen, bl. 65, art. 30 en bl. 277—280.
- Zegel (Van)* zijn *vrijgesteld*: de quitantiën der  
*quota*, bl. 146, (a); — „de registers van Kerk-  
besturen, en kerkel. Ontvangers” (Kon. Besl.  
v. 25 Apr. 1821, no. 11).  
„ (*Kerkelijk*) bl. 198.
- Zieke Predikanten* (Dienstwaarneming voor),  
bl. 96, art. 36.
- Zielen*; getal dat noodig is voor eene afzonder-  
lijke Gemeente, bl. 222 en 223, artt. 1 en  
4; — verhouding van het getal tot het getal  
van Predd., ald., artt. 2—4.
- Zingen bij de openbare Godsd.*, hoe in te rigten,  
bl. 263.
- Zitplaatsen in de kerk (Behoorlijke)* zijn beschik-  
baar te stellen voor a) armen en weezen, bl.  
263; — b) doopouders, bl. 266; — c) mili-  
tairen bl. 264 en bl. 219 en 220.
- Zitten bij het Avondmaal* aanbevolen, bl. 268.
- Zomer-Catechisatiën*; onderzoek daarnaar bij de  
kerkvisitatie, bl. 179, g.
- Zondag (Op den)* wordt in dien regel de Doop  
bediend, bl. 76, art. 14, 1<sup>o</sup> en bl. 265; —  
*tweemaal* Godsd.-oef. gehouden, bl. 76, (a);  
in vacature *éénmaal*, bl. 92, art. 23; — ge-  
schieden de afkondigingen en de bevestiging  
van Kerkeradsleden, bl. 73, artt. 8 en 10;  
ook de afkondigingen van een beroepen Pred.,  
bl. 107, art. 63; alsmede die in zaken van  
*beheer*, bl. 347, art. 53.
- Zondagscholen*; waartoe te houden, bl. 58, art. 4.
- Zondagviering*; wet omtrent dezelve, bl. 257—  
259; — strafbepalingen tegen overtreding  
derzelve, bl. 258, 6<sup>o</sup> en 7<sup>o</sup>.
- Zonen van Predikanten*. Voor hen wordt school-  
en akademie-geld gegeven, bl. 305—311.
- Zweren*. Zie *Eed*.
- Zwijgen van den Leeraar bij het Avondmaal*; in  
hoe verre aan te raden, bl. 269.
- Zwijgen (Doen)* van het orgel gedurende het ge-  
zang verboden, bl. 261.

# UITGAVEN

VAN

VAN HOOGST RATEN & GORTER

TE ZWOLLE:

---

**Het Pausdom**, zijn ontstaan, bloei en verval. Naar het Hoogduitsch van HERIBERT RAU door S. H. TEN CATE. 1<sup>e</sup> afl. groot 8<sup>o</sup>. Dit werk zal compleet zijn in 9 à 10 afl. à f 0,40.

---

**1848—1868. Wereldgeschiedenis** der laatste twintig jaren, naar de tweede Hoogduitsche uitgave van JULIUS MÜHLFELD door S. H. TEN CATE. 1<sup>e</sup> deel groot 8<sup>o</sup>. Prijs f 4.80. Gebonden in prachtband f 5.50. Met nog een deel is dit werk compleet.

---

**Geschiedenis van de jaren 1869 en 1870**, naar de beste bronnen bewerkt door S. H. TEN CATE, afl. 1 en 2 groot 8<sup>o</sup>. Dit werk zal compleet zijn in 12 afl. à f 0,40. Inhoud: De opening van het Suez-kanaal. — Geschiedenis van het Oekumenisch Concilie te Rome. — De Fransch-Duitsche oorlog. — De Spaansche revolutie, enz.

---

**Geschiedenis van de beschaving der menschheid**. Een kritiek op de bestaande Wereldgeschiedenissen, naar het Hoogduitsch van G. F. KOLB, met een Voorbericht van DR. W. J. A. HUBERTS. 1<sup>e</sup> deel groot 8<sup>o</sup>. Prijs f 4. Met nog een deel is dit werk compleet.

---

**Beschrijving van alle Landen, Staten en Rijken der aarde, Aardrijkskundig Handboek volgens de jongste toestanden, naar de tweede Hoogduitsche uitgave van DR. SACK, met voorbericht van DR. J. J. KREENEN, deel I, II, III, IV, groot 8<sup>o</sup>. Prijs f 20,80. Met nog een deel is dit werk compleet.**

---

**Het verlost Europa.** Geschiedenis der vrijheidsoorlogen van 1813—1815. Vrij bewerkt naar 't Hoogduitsch van TH. COLSHORN en F. SCHMIDT door C. L. GÖRLITZ. Een deel post 8<sup>o</sup>. Prijs f 2.—.

---

**Op de Bergen.** Reisherinneringen en avonturen van beroemde reizigers. Bestijging van de voornaamste bergen van den aardbodem. Naar het Fransch van ZURCHER en MARGOLLÉ. Een deel groot 8<sup>o</sup> met platen. Prijs f 3.40.

---

**Onze gevangenschap in Abessinië.** Met eene schets van koning Theodorus, zijn land en zijn volk, naar het Engelsch van DR. HENRY BLANC. Een deel groot 8<sup>o</sup>. Prijs f 3.60.

---

**Ons zendingwerk in Abessinië.** Met eene beschrijving der laatste regeerings-jaren van koning Theodorus, naar het Hoogduitsch van T. WALDMEIER en J. M. FLAD. Christenzendingen in Abessinië. Een deel groot 8<sup>o</sup>. Prijs f 2.25.

---

**De Rederijker,** Handleiding voor hen die zich in een juiste voordracht wenschen te bekwamen, door PHILOMUSIS. Een deeltje post 8<sup>o</sup>. Prijs f 1.20.

---

**De Vergelding.** Tooneelspel in vier bedrijven voor Rederijkers, door F. F. BRUNING. Prijs f 0,90.

---

**Beknopte Handleiding voor de Theorie der muziek,** zoo voor zelfoefening, als ten dienste der scholen. Prijs f 0.75.

**Theorie der gemeentelijke administratie** ten dienste van Burgemeesters, Secretarissen, Gemeente-raadsleden, Wethouders, Ontvangers en allen die zich toewijden aan de Burgerlijke Administratie, door H. C. WAGENAAR, Gemeente-Secretaris, tweede verbeterde druk. Een deel groot 8<sup>o</sup>. Prijs *f* 4.

---

**Theorie** ten dienste van de Ambtenaren van den Burgerlijken Stand, door H. C. WAGENAAR, Gemeente-Secretaris, tweede druk. Een deel groot 8<sup>o</sup>. Prijs *f* 2.50.

---

**De lichamelijke opvoeding der kinderen**, gedurende de allereerste levensjaren tot aan de huwbaarheid, naar het Hoogd. van Mevr. M. S. KÜBLER, door DR. F. A. G. HOLTKAMP. Prijs *f* 1.90.

---

**De verstandelijke opvoeding der kinderen**, of de ontwikkeling van den geest en de zintuigen, naar het Hoogd. van Mevr. M. S. KÜBLER, door DR. F. A. G. HOLTKAMP. Prijs *f* 1.25.

---

**Brieven van een geneesheer** aan eene jonge moeder, van DR. W. PLATT, vrij vertaald uit het Hoogduitsch door DR. J. K. DE BRUIJNE, derde goedkoope uitgave, gebonden. Prijs *f* 1.50.

---